॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ಏಕಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

ಅನನ್ತಞಾಣಂ ಕರುಣಾನಿಕೇತಂ,

ನಮಾಮಿ **ನಾಥಂ** ಜಿತಪಞ್ಚಮಾರಂ।

ಧಮ್ಮಂ ವಿಸುದ್ಧಂ ಭವನಾಸಹೇತುಂ,

ಸಙ್ಘಞ್ಚ ಸೇಟ್ಠಂ ಹತಸಬ್ಬಪಾಪಂ॥

ಕಸ್ಸಪಂ ತಂ ಮಹಾಥೇರಂ, ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪರಿಣಾಯಕಂ।

ದೀಪಸ್ಮಿಂ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿಮ್ಹಿ, ಸಾಸನೋದಯಕಾರಕಂ॥

ಪಟಿಪತ್ತಿಪರಾಧೀನಂ, ಸದಾರಞ್ಞನಿವಾಸಿನಂ।

ಪಾಕಟಂ ಗಗನೇ ಚನ್ದ-ಮಣ್ಡಲಂ ವಿಯ ಸಾಸನೇ॥

ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಿತರಂ ವನ್ದೇ, ವಿನಯೇ ಸುವಿಸಾರದಂ।

ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸನ್ತೋಹಂ, ವುಡ್ಢಿಪ್ಪತ್ತೋಸ್ಮಿ ಸಾಸನೇ॥

ಅನುಥೇರಂ ಮಹಾಪಞ್ಞಂ, **ಸುಮೇಧಂ** ಸುತಿವಿಸ್ಸುತಂ।

ಅವಿಖಣ್ಡಿತಸೀಲಾದಿ-ಪರಿಸುದ್ಧಗುಣೋದಯಂ॥

ಬಹುಸ್ಸುತಂ ಸತಿಮನ್ತಂ, ದನ್ತಂ ಸನ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ।

ನಮಾಮಿ ಸಿರಸಾ ಧೀರಂ, ಗರುಂ ಮೇ ಗಣವಾಚಕಂ॥

ಆಗತಾಗಮತಕ್ಕೇಸು , ಸದ್ದಸತ್ಥನಯಞ್ಞುಸು।

ಯಸ್ಸನ್ತೇವಾಸಿಭಿಕ್ಖೂಸು, ಸಾಸನಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ॥

ಯೋ ಸೀಹಳಿನ್ದೋ ಧಿತಿಮಾ ಯಸಸ್ಸೀ,

ಉಳಾರಪಞ್ಞೋ ನಿಪುಣೋ ಕಲಾಸು।

ಜಾತೋ ವಿಸುದ್ಧೇ ರವಿಸೋಮವಂಸೇ,

ಮಹಬ್ಬಲೋ ಅಬ್ಭುತವುತ್ತಿತೇಜೋ॥

ಜಿತ್ವಾರಿವಗ್ಗಂ ಅತಿದುಪ್ಪಸಯ್ಹಂ,

ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣವಿಕ್ಕಮೇನ।

ಪತ್ತಾಭಿಸೇಕೋ ಜಿನಧಮ್ಮಸೇವೀ,
ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ರತನತ್ತಯಮ್ಹಿ॥

ಚಿರಂ ವಿಭಿನ್ನೇ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಮಿಂ,
ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ಸುಟ್ಠು ವಿನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।
ಸುಧಂವ ಸಾಮಗ್ಗಿರಸಂ ಪಸತ್ಥಂ,
ಪಾಯೇಸಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೇ॥

ಕತ್ವಾ ವಿಹಾರೇ ವಿಪುಲೇ ಚ ರಮ್ಮೇ,
ತತ್ರಪ್ಪಿತೇನೇಕಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖೇ।
ಭಿಕ್ಖೂ ಅಸೇಸೇ ಚತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ,
ಸನ್ತಪ್ಪಯನ್ತೋ ಸುಚಿರಂ ಅಖಣ್ಡಂ॥

ಸದ್ಧಮ್ಮವುದ್ಧಿಂ ಅಭಿಕಙ್ಖಮಾನೋ,
ಸಯಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನುಸಾಸಯಿತ್ವಾ।
ನಿಯೋಜಯಂ ಗನ್ಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು,
ಅಕಾಸಿ ವುದ್ಧಿಂ ಜಿನಸಾಸನಸ್ಸ॥

ತೇನಾಹಮಚ್ಚನ್ತಮನುಗ್ಗಹೀತೋ,
ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸಙ್ಗಹೇನ।
ಯಸ್ಮಾ ಪರಕ್ಕನ್ತಭುಜವ್ಹಯೇನ,
ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ ಭಿಕ್ಖುಗಣಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ॥

ತಸ್ಮಾ ಅನುತ್ತಾನಪದಾನಮತ್ಥಂ,
ಸೇಟ್ಠಾಯ ಅಙ್ಗುತ್ತರವಣ್ಣನಾಯ।
ಸನ್ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಂ ಸಕಲಂ ಸುಬೋದ್ಧುಂ,
ನಿಸ್ಸಾಯ ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಪ್ಪಭಾವಂ॥

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧. ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಂ ನಮಸ್ಸಿತುಕಾಮೋ ತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣಯೋಗಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **''ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ''**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣಯೋಗೇನ ಹಿ ವನ್ದನಾರಹಭಾವೋ, ವನ್ದನಾರಹೇ ಚ ಕತಾ ವನ್ದನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮಕರಣಪ್ಪಯೋಜನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಬಹುಧಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾ, ಮಯಂ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮೇವ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಮೇವ ಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ –

''ಇತಿ ಮೇ ಪಸನ್ನಮತಿನೋ, ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ।

ಯಂ ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ, ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾ”ತಿ॥

ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮಕರಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವತೋ, ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಞ್ಚ ರಾಗಾದಿಮಲವಿಧಮನತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧)।

ತಸ್ಮಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜನೇನ ವಿಕ್ಖಾಲಿತಮಲಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಾಟವಸಿದ್ಧಿ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಸಮಾಧಿಹೇತುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಾಟವಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಹೇತುತ್ತಂ -

“ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದಿಯತಿ, ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧)।

ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವೋ ವುತ್ತೋಯೇವ - “ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯; ೫.೧೦೭೧)। ತತೋ ಏವಂ ಪಟುಭೂತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಮಹತ್ತಕತಂ ಖೇದಮಭಿಭುಯ್ಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮಾಪಯಿಸ್ಸತಿ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಪೂಜಾಯ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವಡ್ಢನತೋ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮೇನ ಹಿ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಾನಿ ವಡ್ಢನ್ತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಅಭಿವಾದನಸೀಲಿಸ್ಸ, ನಿಚ್ಚಂ ವುಡ್ಢಾಪಚಾಯಿನೋ।
ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ವಡ್ಢನ್ತಿ, ಆಯು ವಣ್ಣೋ ಸುಖಂ ಬಲ”ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೦೯) -

ತತೋ ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲವುದ್ಧಿಯಾ ಹೋತೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನಂ।

ಅಥ ವಾ ರತನತ್ತಯಗಾರವಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನಾವಹತ್ತಾ। ಅಪರಿಹಾನಾವಹಞ್ಹಿ ತೀಸುಪಿ ರತನೇಸು ಗಾರವಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

“ಸತ್ತಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪರಿಹಾನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕತಮೇ ಸತ್ತ? ಸತ್ಥುಗಾರವತಾ, ಧಮ್ಮಗಾರವತಾ, ಸಙ್ಘಗಾರವತಾ, ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವತಾ, ಸಮಾಧಿಗಾರವತಾ, ಸೋವಚಸ್ಸತಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೪)।

ಹೋತೇವ ಚ ತತೋ ಪಟಿಭಾನಾಪರಿಹಾನೇನ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಪರಿಸಮಾಪನಂ।

ಅಥ ವಾ ಪಸಾದವತ್ಥೂಸು ಪೂಜಾಯ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯತ್ತಂ -

“ಪೂಜಾರಹೇ ಪೂಜಯತೋ, ಬುದ್ಧೇ ಯದಿ ವ ಸಾವಕೇ।

ಪಪಞ್ಚಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೇ, ತಿಣ್ಣಸೋಕಪರಿದ್ದವೇ॥

ತೇ ತಾದಿಸೇ ಪೂಜಯತೋ, ನಿಬ್ಬುತೇ ಅಕುತೋಭಯೇ।
ನ ಸಕ್ಕಾ ಪುಞ್ಞಂ ಸಙ್ಖಾತುಂ, ಇಮೇತ್ತಮಪಿ ಕೇನಚೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೫-೧೯೬; ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧೦.೧-೨)।

ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋ ಚ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಪರಿಸಮಾಪನೂಪಾಯೋ। ಯಥಾಹ -

"ಏಸ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬಕಾಮದದೋ ನಿಧಿ।
ಯಂ ಯದೇವಾಭಿಪತ್ಥೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಮೇತೇನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ॥ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೮.೧೦)।

ಉಪಾಯೇಸು ಚ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಹೋತೇವ ಕಾರಿಯನಿಟ್ಠಾನಂ। ರತನತ್ತಯಪೂಜಾ ಹಿ ನಿರತಿಸಯಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಸಮ್ಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭಾವೋ ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯೋತಿ ಬಹುವಿಧನ್ತರಾಯೇಪಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಅನ್ತರಾಯನಿಬನ್ಧನಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಾಯ ಪಹೋತಿ, ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವಞ್ಚ ನಿವಾರೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - "ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಣಾಮಕರಣಂ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪರಿಸಮಾಪನತ್ಥ"ನ್ತಿ।

ಏವಞ್ಚ ಸಪ್ಪಯೋಜನಂ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ ಪಠಮಂ ತಾವ ಭಗವತೋ ವನ್ದನಂ ಕಾತುಂ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ ಸೇಸರತನಾನಂ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ...ಪೇ॰... ಗತಿವಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ಸಾ ನ ವಿನಯದೇಸನಾ ವಿಯ ಕರುಣಾಪಧಾನಾ, ನಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಪಧಾನಾ, ಅಥ ಖೋ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪಧಾನಾತಿ ತದುಭಯಪ್ಪಧಾನಮೇವ ತಾವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಥೋಮನಂ ಕಾತುಂ **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕಿರತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖಂ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಕಿಣಾತೀತಿ ಕರುಣಾ, ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಕಾರುಣಿಕಂ ಹಿಂಸತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಕಮ್ಪನಂ ಹದಯಖೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ವಾ ಕರುಣಾ। ಅಥ ವಾ ಕಮಿತಿ ಸುಖಂ, ತಂ ರುನ್ಧತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಏಸಾ ಹಿ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣಾ ಅತ್ತಸುಖನಿರಪೇಕ್ಖತಾಯ ಕಾರುಣಿಕಾನಂ ಸುಖಂ ರುನ್ಧತಿ ವಿಬನ್ಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕರುಣಾಯ ಸೀತಲಂ ಕರುಣಾಸೀತಲಂ, ಕರುಣಾಸೀತಲಂ ಹದಯಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯೋ, ತಂ **ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯಂ**।

ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪರೇಸಂ ಹಿತೋಪಸಂಹಾರಸುಖಾದಿಅಪರಿಹಾನಿಚ್ಛನಸಭಾವತಾಯ, ಬ್ಯಾಪಾದಾರತೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಚ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಗತಸನ್ತಾಪವಿಚ್ಛೇದನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾಪಿ ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೂಪತಾಪಾಸಹನರಸಾ ಅವಿಹಿಂಸಭೂತಾ ಕರುಣಾ ವಿಸೇಸೇನ ಭಗವತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ವಿಯ ಸೀತಿಭಾವನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿ। ಕರುಣಾಮುಖೇನ ವಾ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಮ್ಪಿ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣತಾ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣವಿಸೇಸನಿಬನ್ಧನಭೂತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ನಿರವಸೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸವಿಸಯಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಭಾವಂ ಉಪಗತಾ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ ಅತಿಸಯೇನ ಹದಯಸೀತಲಭಾವಹೇತೂತಿ ಆಹ - **"ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸತಿಪಿ ಮೇತ್ತಾಮುದಿತಾನಂ ಸಾತಿಸಯೇ ಹದಯಸೀತಿಭಾವನಿಬನ್ಧನತ್ತೇ ಸಕಲಬುದ್ಧಗುಣವಿಸೇಸಕಾರಣತಾಯ ತಾಸಮ್ಪಿ ಕಾರಣನ್ತಿ ಕರುಣಾವ ಭಗವತೋ "ಹದಯಸೀತಲಭಾವಕಾರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಕರುಣಾನಿದಾನಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ಕರುಣಾನುಭಾವನಿಬ್ಬಾಪಿಯಮಾನಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಯ ಅನೇಕಾನಿಪಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಕಿಲನ್ತರೂಪಸ್ಸೇವ ನಿರವಸೇಸಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಮ್ಭರಣನಿರತಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಚ ಸನ್ನಿಹಿತೇಸುಪಿ

ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಸಮುಪನೀತಹದಯೂಪತಾಪನಿಮಿತ್ತೇಸು ನ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸೀತಿಭಾವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಮಹೋಸೀತಿ। ಏತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಭಗವತೋ ಕರುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಜಾನಾತೀತಿ ಪಞ್ಞಾ, ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಞ್ಞಾವ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಜೋತನಟ್ಠೇನ ಪಜ್ಜೋತೋತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ। ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನತೋ ವಿಸೇಸೇನ ಹತಂ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತಂ ವಿಹತಂ। ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ವಿಹತಂ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಂ , ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ, ಮೋಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ ಮೋಹೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ। ಸ್ವೇವ ವಿಸಯಸಭಾವಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಅನ್ಧಕಾರಸರಿಕ್ಖತಾಯ ತಮೋ ವಿಯಾತಿ ಮೋಹತಮೋ, ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತೋ ಮೋಹತಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮೋ, ತಂ **ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ।** ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಹತಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೇಹಿ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸಾವಕೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಚ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಸಾತಿಸಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಹಾನೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇನ್ತೋ ಆಹ - "**ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ**"ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಅನ್ತರೇನ ಪರೋಪದೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಗಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಸಮಧಿಗತತ್ತಾ, ಪರಸನ್ತತಿಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿಸಯಾನುಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾವ ವಿಸೇಸತೋ ಮೋಹತಮವಿಗಮೇನ ಥೋಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ - "**ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ**"ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೋ"ತಿ ಪದೇನ ಭಗವತೋ ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ದೇಸನಾಪಞ್ಞಾಪಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕತ್ತಾ ಸಕಲಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಭಾವಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಮೋಹನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಧಮಿತತ್ತಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಭಗವತೋ ಮೋಹತಮವಿನಾಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ - "**ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ**"ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮೋಹತಮವಿಧಮನನ್ತೇ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಕಾರಣೋಪಚಾರೇನ ಸಸನ್ತಾನಮೋಹತಮವಿಧಮನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ, ಪರಸನ್ತಾನೇ ಪನ ಮೋಹತಮವಿಧಮನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಮೋಹತಮವಿಧಮನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ।

ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುಗ್ಘಾತೋಯೇವೇಕೋ ಪಹಾನಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾನಿಮಿತ್ತಂ ಗಯ್ಹತಿ, ನ ಪನ ಸಾತಿಸಯನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ? ತಪ್ಪಹಾನವಚನೇನೇವ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಕಿಲೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ನಿರವಸೇಸಅವಿಜ್ಜಾಪಹಾನೇನ ನ ಪಹೀಯತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಯ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ನಿರವಸೇಸಾಕುಸಲಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಧಾನಕಾರಣನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಘಾತವಚನೇನ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಗಣಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ - "**ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ**"ನ್ತಿ।

ನರಾ ಚ ಅಮರಾ ಚ ನರಾಮರಾ, ಸಹ ನರಾಮರೇಹೀತಿ ಸನರಾಮರೋ, ಸನರಾಮರೋ ಚ ಸೋ ಲೋಕೋ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋ, ತಸ್ಸ ಗರೂತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು, ತಂ **ಸನರಾಮರಲೋಕಗರುಂ।** ಏತೇನ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಯ ತದವಸಿಟ್ಠಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಗುಣವಿಸೇಸಾವಹತಾಯ ಭಗವತೋ ಉಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಪ್ಪಧಾನಭಾವೋ ಚೋದೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ಸದ್ದಕ್ಕಮೋ, ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥಕ್ಕಮೋ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಸಮಾಸಪದೇಸು

ಪಧಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಧಾನಂ ವಿಯ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ "ಸರಾಜಿಕಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೩೬)। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾಜನವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಲೋಕೋ, ಗರುಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಗರುಕರಣಸಮತ್ಥಸ್ಸೇವ ಯುಜ್ಜನತೋ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಞ್ಞಪಾಪಾನಿ ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ "ಲೋಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಮರಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ಅಥ ವಾ ಸಮೂಹತ್ಥೋ ಲೋಕಸದ್ದೋ ಸಮುದಾಯವಸೇನ ಲೋಕೀಯತಿ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತೀತಿ। ಸಹ ನರೇಹೀತಿ ಸನರಾ, ಸನರಾ ಚ ತೇ ಅಮರಾ ಚಾತಿ ಸನರಾಮರಾ, ತೇಸಂ ಲೋಕೋತಿ ಸನರಾಮರಲೋಕೋತಿ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಮರಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ತೇಪಿ ಹಿ ಮರಣಾಭಾವತೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಮರಾ। ನರಾಮರಾನಂಯೇವ ಚ ಗಹಣಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಯಥಾ "ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭)। ತಥಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹರಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಗಾರವಟ್ಠಾನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"**ನ್ತಿ।

ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸುಗತೋ। ಭಗವತೋ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನೂಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ, ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ದುತವಿಲಮ್ಬಿತಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿ-ದೋಸರಹಿತಮವಹಸಿತರಾಜಹಂಸವಸಭವಾರಣಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಕಾಯಗಮನಂ ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ ವಿಪುಲನಿಮ್ಮಲಕರುಣಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಮಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಸೋಭನಮೇವಾತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ ಸುಗತೋ, ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ಸುಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ, ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಸುಗತೋ। "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಯೇ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀನಾ, ತೇ ಕಿಲೇಸೇ ನ ಪುನೇತಿ ನ ಪಚ್ಚೇತಿ ನ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತೀತಿ ಸುಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೨೭) ನಯೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಸುನ್ದರಂ ಠಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ ಸುಗತೋ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಲಯುತ್ತಮೇವ ಚ ಧಮ್ಮಂ ಭಾಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾ ಗದತೀತಿ ಸುಗತೋ, ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಇತಿ ಸೋಭನಗಮನತಾದೀಹಿ ಸುಗತೋ, ತಂ **ಸುಗತಂ**।

ಪುಞ್ಞಪಾಪಕಮ್ಮೇಹಿ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಗತಿಯೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವವಿಸೇಸಾ। ತಾ ಪನ ನಿರಯಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ತಾಹಿ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅವಿಪಾಕಾರಹಭಾವಕರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ಗತೀಹಿ ಸುಟ್ಠು ಮುತ್ತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ಗತಿವಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಏತೇನ ಭಗವತೋ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಗತಿಯಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯತೋ ಭಗವಾ "ದೇವಾತಿದೇವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ತಂತಂಗತಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಞ್ಚ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಭಗವತೋ ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಭವಯೋನಿಗತಿವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಸತ್ತಾವಾಸಸತ್ತನಿಕಾಯೇಹಿ ಸುಪರಿಮುತ್ತೋ, ತಂ **ಗತಿವಿಮುತ್ತಂ**। **ವನ್ದೇ**ತಿ ನಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ।

ಅಥ ವಾ **ಗತಿವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಗವನ್ತಂ ಥೋಮೇತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿತೋ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿತೋ ಚ। ತೇಸು ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣಾಧಿಗಮತೋ ಸವಾಸನಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನತೋ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮದೇಸನತೋ ವಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತೋ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನತೋ ಚ। ಸಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಸಯತೋ ಪಯೋಗತೋ ಚ ದುವಿಧಾ, ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ತಿವಿಧಾ ಚ, ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಆಸಯತೋ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ , ಸಮ್ಮಾಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಯೋಗತೋ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ, "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮಂ ಗತಿವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧನತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ತಿವಿಧಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಅವಸಿಟ್ಠೇನ "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಚಾಪಿ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಅಥ ವಾ ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಹೇತುತೋ, ಫಲತೋ, ಉಪಕಾರತೋ ಚ। ತತ್ಥ **ಹೇತು** ಮಹಾಕರುಣಾ, ಸಾ ಪಠಮಪದೇನ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಫಲಂ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ, ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ, ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಚಾತಿ। ತಾಸು ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ದುತಿಯಪದೇನ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧನತ್ಥೇನ ಚ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾ ತತಿಯಪದೇನ, ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪದಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಯಗಮನಸೋಭನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। **ಉಪಕಾರೋ** ಅನನ್ತರಂ ಅಬಾಹಿರಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಿವಿಧಯಾನಮುಖೇನ ವಿಮುತ್ತಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ। ಸೋ ಸಮ್ಮಾಗದನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ "ಕರುಣಾಸೀತಲಹದಯ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮಹಾಕರುಣಾಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಂಸಾರಪಙ್ಕತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಕತಾಭಿನೀಹಾರೋ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋತಿ ಕರುಣಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲಂ। "ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತವಿಹತಮೋಹತಮ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನಾವರಣಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ಸಮ್ಮಾಗಮನತ್ಥೇನ ಸುಗತಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾದಿಅನ್ತದ್ವಯರಹಿತಾಯ ಕರುಣಾಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಕಾಸನತೋ ಸುಗತಸದ್ದಸ್ಸ। ಇತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಪಧಾನಪ್ಪಧಾನಭೇದಂ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಧಾನಂ ಪಯೋಜನಂ, ತದಞ್ಞಮಪ್ಪಧಾನಂ। ತೇಸು ಪಧಾನೇನ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಇತರೇನ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ತದುಭಯೇನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಭಗವತೋ ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಚ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉತ್ತಮವನ್ದನೇಯ್ಯಭಾವಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಖೇತ್ತಙ್ಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯೇಸು ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಸಾಧಾರಣಗುಣದೀಪನತೋ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಮಗ್ಗಞಾಣದೀಪನತೋ ಸಬ್ಬಲೋಕುತ್ತರಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿ। ತದುಭಯಗ್ಗಹಣಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ "ಸನರಾಮರಲೋಕಗರು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಪಞ್ಚೀಯತೀತಿ । ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಚ ಉಪಗಮನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅಪಗಮನಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ

ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೋಕವೋಹಾರವಿಸಯತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಅನತಿಧಾವನಂ। ಸಭಾವಾನವಬೋಧೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಞ್ಞಂ ಅತಿಧಾವಿತ್ವಾ ಸತ್ತಾದಿಪರಾಮಸನಂ ಹೋತೀತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಂ ಚತುಸಚ್ಚಞಾಣಂ, ಚತುಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಂ, ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಂ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸೇಸಾಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು ಅಕಮ್ಪನಞಾಣಾನಿ, ದಸ ಬಲಾನಿ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಸೋಳಸ ಞಾಣಚರಿಯಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನೀತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಾನಂ ವಸೇನ ಞಾಣಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಚರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿತಾ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಲೋಕನಾಥಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅತ್ತನಾಥಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಪುಬ್ಬಕಾರಿಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಕತಞ್ಞುತಾ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಅಪರನ್ತಪತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಅನತ್ತನ್ತಪತಾ। ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಸಿದ್ಧಿ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಪರೇಸಂ ತಾರಣಂ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಯಂತರಣಂ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಅನುಗ್ಗಹಚಿತ್ತತಾ, ಪಞ್ಞಾಗಹಣೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ।

ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಕರುಣಾ ಆದಿ ತನ್ನಿದಾನಭಾವತೋ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ತತೋ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ। ಇತಿ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನದಸ್ಸನೇನ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಗಹಣೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಕರುಣಾನಿದಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ತತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿರತಿಪ್ಪವತ್ತಿತೋ, ಸಾ ಚ ಝಾನತ್ತಯಸಮ್ಪಯೋಗಿನೀತಿ। ಪಞ್ಞಾವಚನೇನ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಸೀಲಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಮಾಧಿ ಮಜ್ಝೇ, ಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಬ್ಬೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ನಯತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಏಸೋ ಏವ ಹಿ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ದಸ್ಸನುಪಾಯೋ, ಯದಿದಂ ನಯಗ್ಗಹಣಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕೋ ನಾಮ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಪದಂ ನಿರವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ? ತೇನೇವಾಹ -

> “ಬುದ್ಧೋಪಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಣೇಯ್ಯ ವಣ್ಣಂ,
> ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಅಞ್ಞಮಭಾಸಮಾನೋ।
> ಖೀಯೇಥ ಕಪ್ಪೋ ಚಿರದೀಘಮನ್ತರೇ,
> ವಣ್ಣೋ ನ ಖೀಯೇಥ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೦೪; ೩.೧೪೧; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪೨೫; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೪; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬.ಪರಪ್ಪಸಾದಕತ್ಥೇರಅಪದಾನವಣ್ಣನಾ)।

ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನಪಿ ಬುದ್ಧಗುಣಪರಿಚ್ಛೇದನಂ ಪತಿ ಅನುಯುತ್ತೇನ “ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ “ಅಪಿಚ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಧಮ್ಮನ್ವಯೋ ವಿದಿತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨. ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಸಕಲಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣೇಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತುಂ **“ಬುದ್ಧೋಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮತೋ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಅಪರಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ। **ತ**ನ್ತಿ ನಿಯಮನಂ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ವನ್ದನಕಿರಿಯಾಯ ಕಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ। **ಗತಮಲಂ ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಚ ತಬ್ಬಿಸೇಸನಂ।

ತತ್ಥ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸ್ಸ ತಾವ “ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸೋ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ

ಸವಾಸನಾಯ ಅಞ್ಞಾಣನಿದ್ದಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮತೋ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ವಿಕಸಿತಭಾವತೋ ಬುದ್ಧವಾತಿ **ಬುದ್ಧೋ** ಜಾಗರಣವಿಕಸನತ್ಥವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನವಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಞೇಯ್ಯವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನ ಅವಗಮನತ್ಥವಸೇನೇವ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬುದ್ಧವಾತಿ ಬುದ್ಧೋ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಪರಿಭಾವಿತೋ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ವಿಹತವಿದ್ಧಂಸಿತನಿರವಸೇಸಕಿಲೇಸೋ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮೇಯ್ಯಗುಣಗಣಾಧಾರೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋ ಬುದ್ಧೋ। ಯಥಾಹ -

> "ಬುದ್ಧೋತಿ ಯೋ ಸೋ ಭಗವಾ ಸಯಮ್ಭೂ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸೋ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೧)।

ಅಪಿ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। ತೇನ "ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಸೋಪಿ ನಾಮ ಭಗವಾ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಗುಣಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಭಾವನಂ ದೀಪೇತಿ। **ಬುದ್ಧಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ। **ಭಾವೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಚ। **ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ। **ಉಪಗತೋ**ತಿ ಪತ್ತೋ, ಅಧಿಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಗತಮಲ**ನ್ತಿ ವಿಗತಮಲಂ, ನಿದ್ದೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವನ್ದೇ**ತಿ ಪಣಮಾಮಿ, ಥೋಮೇಮಿ ವಾ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರರಹಿತಂ, ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಅಪಾಯತೋ ಚ ಸಂಸಾರತೋ ಚ ಅಪತಮಾನೇ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇತೀತಿ ಧಮ್ಮೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಏವಂ ವಿವಿಧಗುಣಗಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಬುದ್ಧೋಪಿ ಭಗವಾ ಯಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ, ಫಲನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗತೋ, ತಮೇವಂ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಭಾವಹೇತುಭೂತಂ ಸಬ್ಬದೋಸಮಲರಹಿತಂ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಂ ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮಂ ನಮಾಮೀತಿ। ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ತಾ ಇಧ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಥ ವಾ "ಅಭಿಧಮ್ಮನಯಸಮುದ್ದಂ ಅಧಿಗಞ್ಛಿ, ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಸಮ್ಮಸೀ"ತಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಮ್ಮಸನಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಸೋಪಿ ಇಧ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ "ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಭೂತಾಹಿ ಪಾರಮಿತಾಹಿ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದಯೋಪಿ ಇಧ ಧಮ್ಮಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾಪಿ ಹಿ ವಿಗತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಗತಮಲಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರಾ ಚಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣಾಯ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೋ ಮಹಾಕರುಣಾಧಿವಾಸನಪೇಸಲಜ್ಝಾಸಯೋ ಪಞ್ಞಾವಿಸೇಸಪರಿಯೋದಾತನಿಮ್ಮಲಾನಂ ದಾನದಮಸಞ್ಞಮಾದೀನಂ ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಕಪ್ಪಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ನಿರವಸೇಸಾನಂ ಭಾವನಾಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇಹಿ ಕಮ್ಮಾದೀಸು ಅಧಿಗತವಸೀಭಾವೋ ಅಚ್ಛರಿಯಾಚಿನ್ತೇಯ್ಯಮಹಾನುಭಾವೋ ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಾನಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಭಗವಾ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ಝಾನಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಿಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪದಾಯ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಯ, ದುತಿಯೇನ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಯ। ಅಥ ವಾ ಪಠಮೇನ ಖಯಞಾಣಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅನುಪ್ಪಾದಞಾಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮತಾಯ, ದುತಿಯೇನ ವಜಿರೂಪಮತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ವಿರಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ದುತಿಯೇನ ನಿರೋಧಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ತಥಾ ಪಠಮೇನ ನಿಯ್ಯಾನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ನಿಸ್ಸರಣಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಹೇತುಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಖತಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ದಸ್ಸನಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ ವಿವೇಕಭಾವೇನ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ, ದುತಿಯೇನ

ಅಮತಭಾವೇನ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। ಅಥ ವಾ "ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಉಪಗತೋ"ತಿ ಏತೇನ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ, "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತಾಯ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಅಕಾಲಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕತಾಯ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕತಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಥೋಮೇತಿ। "ಗತಮಲ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಂಕಿಲೇಸಾಭಾವದೀಪನೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಅನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಪುಲಪರಿಪುಣ್ಣತಂ। ಪಠಮೇನ ವಾ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ, ದುತಿಯೇನ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ। ಭಾವೇತಬ್ಬತಾಯ ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗತಮಲಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಭಾವನಾಗುಣೇನ ಹಿ ಸೋ ದೋಸಾನಂ ಸಮುಗ್ಘಾತಕೋ ಹೋತೀತಿ। ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುತ್ತರಭಾವೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಹಿ ತದುತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಅನುತ್ತರೋತಿ। ತಥಾ "ಭಾವೇತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸೀಲಾದೀಹಿ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। "ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಸಹ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

೩. ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅಭಿತ್ಥವಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ ಥೋಮೇತುಂ **"ಸುಗತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧನಿದ್ದೇಸೋ। "ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಓರಸಾನ**ನ್ತಿ ಪುತ್ತವಿಸೇಸನಂ। **ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ**ನ್ತಿ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ ತೇನ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಮೇವ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ಅನುಜಾನಾತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಟ್ಠನ್ನ**ನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ ಚ ಸತಿಪಿ ತೇಸಂ ಸತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೇನ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಭಾವೇ ಇಮಂ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವಾನತಿವತ್ತನತೋ। **ಸಮೂಹ**ನ್ತಿ ಸಮುದಾಯನಿದ್ದೇಸೋ। **ಅರಿಯಸಙ್ಘ**ನ್ತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಂಹತಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನ ಅಸತಿಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ ಅರಿಯಸಙ್ಘಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತಭಾವತೋ।

ತತ್ಥ ಉರಸಿ ಭವಾ ಜಾತಾ ಸಂಬದ್ಧಾ ಚ ಓರಸಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಅತ್ತಜತಾಯ ಪಿತು ಸನ್ತಕಸ್ಸ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾಗಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸವನನ್ತೇ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತತಾಯ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಸುಖಸ್ಸ ಅರಿಯಧಮ್ಮರತನಸ್ಸ ಏಕನ್ತೇನ ಭಾಗಿನೋತಿ ಓರಸಾ ವಿಯ ಓರಸಾ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮಮಾನಾ ಓಕ್ಕನ್ತಾ ಚ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಉರೇ ವಾಯಾಮಜನಿತಾಭಿಜಾತಿತಾಯ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಓರಸಪುತ್ತಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹನ್ತಿ। ಸಾವಕೇಹಿ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ "ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚತಿ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ ಚ।

ಯದಿಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸಮಯೇ ಭಗವತೋ ವಿಯ ತದನ್ತರಾಯಕರಣತ್ಥಂ ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ , ಮಾರವಾಹಿನೀ ವಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅಪಸಾದೇತಿ, ತೇಹಿ ಪನ ಅಪಸಾದೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣೇ ವಿಮಥಿತೇ ತೇಪಿ ವಿಮಥಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ - "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ "ಮಾರಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸೋ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಾನಂ ವಿಯ ದೇವಪುತ್ತಮಾರಸ್ಸಪಿ ಗುಣಮಾರಣೇ ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಕಿಲೇಸಬಲಕಾಯೋ "ಸೇನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ - "ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ"ತಿಆದಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೮, ೬೮, ೧೪೯)। ಸಾ ಚ ತೇಹಿ ದಿಯಡ್ಢಸಹಸ್ಸಭೇದಾ, ಅನನ್ತಭೇದಾ ವಾ ಕಿಲೇಸವಾಹಿನೀ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಸಮಥಾದಿಗುಣಪ್ಪಹರಣೇಹಿ ಓಧಿಸೋ ವಿಮಥಿತಾ ವಿಹತಾ ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ಚಾತಿ **ಮಾರಸೇನಮಥನಾ,** ಅರಿಯಸಾವಕಾ। ಏತೇನ ತೇಸಂ ಭಗವತೋ ಅನುಜಾತಪುತ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ ಅರಿಯಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ। ಅಥ ವಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ಸರಣನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಅರಿಯಾ, ಅರಿಯಾನಂ

ಸಙ್ಘೋತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ ಸಙ್ಘೋ ಚಾತಿ ವಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಂ **ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ**। ಭಗವತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮರತನಾನಮ್ಪಿ ಸಮಧಿಗಮೋ ಸಙ್ಘರತನಾಧೀನೋತಿ ಅಸ್ಸ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ **"ಸಿರಸಾ ವನ್ದೇ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನತೋ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ ಮಗ್ಗಟ್ಠಫಲಟ್ಠಭಾವದೀಪನತೋ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪಭವಸಮ್ಪದಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಘಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವದೀಪನತೋ। ಅಥ ವಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧನಿಸ್ಸಯಭಾವದೀಪನಂ, "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಉಜುಞಾಯಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನಭಾವದೀಪನಂ, "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಆಹುನೇಯ್ಯಾದಿಭಾವದೀಪನಂ, "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಅನುತ್ತರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಭಾವದೀಪನಂ। ತಥಾ "ಸುಗತಸ್ಸ ಓರಸಾನಂ ಪುತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಸಙ್ಘಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನಸಬ್ಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನೇನ ಹಿ ತೇ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ ಜಾತಾ। "ಮಾರಸೇನಮಥನಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಸಮ್ಪದಾಸಿದ್ಧಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಾರಂ ಮಾರಪರಿಸಂ ವಾ ಅಭಿವಿಜಿನನ್ತಿ। "ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮೂಹ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ವಿದ್ಧಸ್ತವಿಪಕ್ಖೇ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ದಸ್ಸೇತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ। "ಅರಿಯಸಙ್ಘ"ನ್ತಿ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸರಣಗಮನಞ್ಚ ಸಾವಕಾನಂ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಆದಿ, ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಮಜ್ಝೇ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

೪. ಏವಂ ಗಾಥಾತ್ತಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಲಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಮುಖೇನ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಪಣಾಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಪಯೋಜನೇ ಪರಿಣಾಮೇನ್ತೋ **"ಇತಿ ಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ **ರತನಂ,** ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾ। ತೇಸಞ್ಹಿ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಭೂತಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಅಮತಾಧಿಗಮಹೇತುಭೂತಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾಹ –

> "ಯಸ್ಮಿಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸ...ಪೇ॰... ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ ತಥಾಗತಂ ಆರಬ್ಭ। ಉಜುಗತಚಿತ್ತೋ ಖೋ ಪನ, ಮಹಾನಾಮ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧)।

ಚಿತ್ತೀಕತಾದಿಭಾವೋ ವಾ ರತನಟ್ಠೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಚಿತ್ತೀಕತಂ ಮಹಗ್ಘಞ್ಚ, ಅತುಲಂ ದುಲ್ಲಭದಸ್ಸನಂ।
> ಅನೋಮಸತ್ತಪರಿಭೋಗಂ, ರತನಂ ತೇನ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೨೨೩; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬.೩; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೨೬)।

ಚಿತ್ತೀಕತಭಾವಾದಯೋ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

ವನ್ದನಾವ **ವನ್ದನಾಮಯಂ** ಯಥಾ "ದಾನಮಯಂ, ಸೀಲಮಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦)। ವನ್ದನಾ ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಗುಣನಿನ್ನತಾ, ಥೋಮನಾ ವಾ। ಪುಜ್ಜಭಾವಫಲನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ **ಪುಞ್ಞಂ,** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಂ ಪುನಾತೀತಿ ವಾ। **ಸುವಿಹತನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಹತನ್ತರಾಯೋ। ಏತೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಸಾದಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಖೇತ್ತಭಾವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸ್ಸ ಉಪಘಾತಕಉಪದ್ದವಾನಂ ವಿಹನನೇ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾ। ತಸ್ಸ "ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಂ ರತನತ್ತಯವನ್ದನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಬಲೇನ।

೫. ಏವಂ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಕರಣೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ತಾವ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಉಪಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ **"ಏಕಕದುಕಾದಿಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ಏಕಕಾದೀನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಉಪರೂಪರಿ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದೇಸಿತೇಹಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ "ಅಙ್ಗುತ್ತರೋ"ತಿ ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಆಗಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಾನುಗತಾ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನನು ಚ ಏಕಕಾದಿವಸೇನ ದೇಸಿತಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿಯೇವ ಆಗಮೋ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಏಕಕದುಕಾದೀಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಭಾವೋತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ ಪರಮತ್ಥತೋ, ಸುತ್ತಾನಿ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಆಗಮೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುದಾಯೇ ಸುತ್ತನ್ತಿ ವೋಹಾರೋ, ಏವಂ ಸುತ್ತಸಮುದಾಯೇ ಆಗಮೋತಿ ವೋಹಾರೋ। ಏಕಕಾದೀಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಉಪರೂಪರಿ ಉತ್ತರೋ ಅಧಿಕೋತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರೋ, ಆಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ, ಏತಸ್ಮಾ ವಾ ಅತ್ತತ್ಥಪರತ್ಥಾದಯೋತಿ ಆಗಮೋ, ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ತಂತಂಅಭಿಪತ್ಥಿತಸಮಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ವರಿತಬ್ಬತೋ ವರೋ, ಆಗಮೋ ಚ ಸೋ ವರೋ ಚ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನಾತಿ ಆಗಮವರೋ, ಆಗಮಸಮ್ಮತೇಹಿ ವಾ ವರೋತಿ ಆಗಮವರೋ। ಅಙ್ಗುತ್ತರೋ ಚ ಸೋ ಆಗಮವರೋ ಚಾತಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮವರೋ,** ತಸ್ಸ।

ಪುಙ್ಗವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಉಸಭಾ, ಅಸನ್ತಸನಪರಿಸ್ಸಯಸಹನಸ್ಸ ಪರಿಪಾಲನಾದಿಗುಣೇಹಿ ತಂಸದಿಸತಾಯ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾ ಏವ ಪುಙ್ಗವಾತಿ **ಧಮ್ಮಕಥಿಕಪುಙ್ಗವಾ,** ತೇಸಂ। ಹೇತೂಪಮಾದಿಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತನಾನಾವಿಧದೇಸನಾನಯವಿಚಿತ್ತತಾಯ **ವಿಚಿತ್ತಪಟಿಭಾನಜನನಸ್ಸ। ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀ**ಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ) ಪನ "ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಸಂವಣ್ಣಿತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾದಯೋ ಅರಿಯಾ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾ। ಅಯಮ್ಪಿ ಆಗಮೋ ತೇಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಗುಣಸಂವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಚ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ ಏವ। ಅಥ ವಾ ಬುದ್ಧಾ ಚ ಅನುಬುದ್ಧಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನೇವ ಹಿ ತಿಣ್ಣಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೋ ಭಾಸಿತೋ, ಯಾ "ಪಕಿಣ್ಣಕದೇಸನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತೋ ಸಙ್ಗಾಯನಾದಿವಸೇನೇವ ಸಾವಕೇಹೀತಿ ಆಚರಿಯಾ ವದನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ "ಧಮ್ಮಕಥಿಕಪುಙ್ಗವಾನಂ ವಿಚಿತ್ತಪಟಿಭಾನಜನನಸ್ಸಾ"ಇಚ್ಚೇವ ಥೋಮನಾ ಕತಾ। ಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಚಾಯಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಕತಿ, ಯಾ ತಂತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸಗುಣಕಿತ್ತನೇನ ಥೋಮನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಪಪಞ್ಚಸೂದನೀಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೀಸು ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀಆದೀಸು ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಸದ್ಧಾವಹಗುಣಸ್ಸ, ಪರವಾದಮಥನಸ್ಸ, ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಜನನಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ ಓಗಾಳ್ಹಸ್ಸ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ನಾನಾನಯವಿಚಿತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಥೋಮನಾ ಕತಾ।

೬. ಅತ್ಥೋ ಕಥೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥಕಥಾ, ಸಾ ಏವ **ಅಟ್ಠಕಥಾ,** ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭; ೨.೮)। **ಆದಿತೋ**ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪಠಮಸಙ್ಗೀತಿಯಂ । ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪರಮೇನ ಚಿತ್ತವಸೀಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಝಾನಾದೀಸು ಪಞ್ಚವಿಧವಸಿತಾಸಬ್ಭಾವತೋ ಚ **ವಸಿನೋ,** ಥೇರಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ, ತೇಸಂ **ಸತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ। ಯಾ**ತಿ ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ। **ಸಙ್ಗೀತಾ**ತಿ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ "ಅಯಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಂ

ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಅನುಸಙ್ಗೀತಾ ಚ** ಯಸತ್ಥೇರಾದೀಹಿ **ಪಚ್ಛಾಪಿ** ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀಸು। ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆಗಮನವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೭. ಸೀಹಸ್ಸ ಲಾನತೋ ಗಹಣತೋ ಸೀಹಳೋ, ಸೀಹಕುಮಾರೋ। ತಂವಂಸಜಾತತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ ಖತ್ತಿಯಾನಂ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸತಾಯ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಸ್ಸ ಚ ಸೀಹಳಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆಭತಾ**ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಆನೀತಾ। **ಅಥಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾ। ಅಪರಭಾಗೇ ಹಿ ಅಸಙ್ಕರತ್ಥಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಠಪಿತಾತಿ। ತೇನ ಸಾ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಏಕನ್ತೇನ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ದೀಪವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂ, **ದೀಪವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ವಾ ಸೀಹಳದೀಪವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಠಪಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

೮. **ಅಪನೇತ್ವಾನಾ**ತಿ ಕಞ್ಚುಕಸದಿಸಂ ಸೀಹಳಭಾಸಂಅಪನೇತ್ವಾನ। **ತತೋ**ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾತೋ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಮನೋರಮಂ ಭಾಸ**ನ್ತಿ ಮಾಗಧಭಾಸಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭೂತಾ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ಮನಂ ರಮಯತೀತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕ"**ನ್ತಿ, ಪಾಳಿಗತಿಯಾ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಪಾಳಿಚ್ಛಾಯಾನುವಿಧಾಯಿನಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಗತದೋಸ**ನ್ತಿ ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾಸನ್ತರರಹಿತಂ।

೯. **ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ**ತಿ ಸಿದ್ಧನ್ತಂ ಅವಿರೋಧೇನ್ತೋ। ಏತೇನ ಅತ್ಥದೋಸಾಭಾವಮಾಹ। ಅವಿರುದ್ಧತ್ತಾ ಏವ ಹಿ ಥೇರವಾದಾಪಿ ಇಧ ಪಕಾಸೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಥೇರವಂಸದೀಪಾನ**ನ್ತಿ ಥಿರೇಹಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರಾ , ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಯೋ, ತೇಹಿ ಆಗತಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾ ಥೇರವಂಸೋ। ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾ ಆಗಮಾಧಿಗಮಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತೇನ ತಸ್ಸ ಸಮುಜ್ಜಲನತೋ ಥೇರವಂಸದೀಪಾ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ, ತೇಸಂ। ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನಿಚ್ಛೇಯತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಸು ಖೀಲಮದ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದಕಥಾ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಸಣ್ಹೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ**। ಅಥ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಿನೋತೀತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥವಿಸಯಂ ಞಾಣಂ। ಸುಟ್ಠು ನಿಪುಣೋ ಛೇಕೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾ**। ಏತೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದಿತ್ಥೇರಪರಮ್ಪರಾಭತೋ, ತತೋಯೇವ ಚ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಣ್ಹಸುಖುಮೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭೂತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೦. **ಸುಜನಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ "ನ ಕೇವಲಂ ಜಮ್ಬುದೀಪವಾಸೀನಂಯೇವ ಅತ್ಥಾಯ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಧುಜನಾನಂ ತೋಸನತ್ಥಞ್ಚಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಚ "ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪವಾಸೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಉಗ್ಗಹಣಾದಿಸುಕರತಾಯ ತೇಸಮ್ಪಿ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ। **ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥ**ನ್ತಿ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಅತ್ಥಂ, ಚಿರಕಾಲಾವಟ್ಠಾನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಂ ಅವಿಪರೀತಬ್ಯಞ್ಜನಸುನಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಸುನೀತಸ್ಸ ಚ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಅನನ್ತರಧಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಸುನಿಕ್ಖಿತ್ತಞ್ಚ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಅತ್ಥೋ ಚ ಸುನೀತೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧)।

೧೧-೧೨. ಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸಾ ಮಹನ್ತತ್ತಂ ಪರಿಹರಿತುಂ **"ಸಾವತ್ಥಿಪಭೂತೀನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನಾಹ - "ನ ಇಧ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚ। ತತ್ಥ **ದೀಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದೀಘನಿಕಾಯಸ್ಸ। **ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಸ್ಸ। "ಸಙ್ಗೀತೀನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಯಾ ಮೇ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತತ್ಥಪಿ **ಸಙ್ಗೀತೀನಂ ದ್ವಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದೀಘಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಮೇ**ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಹೇಟ್ಠಾ ದೀಘಸ್ಸ ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸಾವತ್ಥಿಪಭುತೀನಂ ನಗರಾನಂ ಯಾ ವಣ್ಣನಾ ಕತಾ, ತಸ್ಸಾ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ನ ಇಧ

ಭಿಯ್ಯೋ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಾನಿ ಚ ತತ್ಥ ವತ್ಥೂನಿ ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ನ ಇಧ ಭಿಯ್ಯೋ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೧೩. ಇದಾನಿ "ನ ಇಧ ವಿತ್ಥಾರಕಥಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪವರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಸುತ್ತಾನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತಾನಂ ಯೇ ಅತ್ಥಾ ವತ್ಥೂಹಿ ವಿನಾ ನ ಪಕಾಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೧೪. ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಕತ್ತುಕಾಮೋ, ತದೇಕದೇಸಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಕಥಿಕಾನಂ ಉಪದೇಸಂ ಕರೋನ್ತೋ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ - **"ಸೀಲಕಥಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಕಥಾತಿ** ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ। **ಧುತಧಮ್ಮಾತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಾದಯೋ ತೇರಸ ಕಿಲೇಸಧುನನಕಧಮ್ಮಾ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಾನೀತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ ಅಟ್ಠತಿಂಸ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದ್ವೇತಿ ನಿರವಸೇಸಾನಿ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚರಿಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋತಿ** ರಾಗಚರಿತಾದೀನಂ ಸಭಾವಾದಿವಿಧಾನೇನ ಸಹಿತೋ। **ಝಾನಾನಿ** ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಚತಸ್ಸೋ ಆರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ । ಅಟ್ಠಪಿ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾನಿ **ಝಾನಾನಿ** ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಝಾನಾನಿ** ವಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, **ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ।

೧೫. ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ **ಸಬ್ಬಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ।** ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಆಗತನಯೇನ ಏಕವಿಧಾದಿನಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಂಕಲೇತ್ವಾ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ನಿಚ್ಛಯೋ **ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನನಿಚ್ಛಯೋ।**

೧೬. ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಆದೀನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ **ಪಚ್ಚಯಾಕಾರದೇಸನಾ,** ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸುದುಕ್ಕರತಾಯ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಾ, ನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧಿಸಙ್ಕರರಹಿತಾ, ಏಕತ್ತನಯಾದಿಸಹಿತಾ ಚ ತತ್ಥ ವಿಚಾರಿತಾತಿ ಆಹ - **"ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ"**ತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದೀಸು ಆಗತನಯಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ವಿಚಾರಿತತ್ತಾ **ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿಮಗ್ಗಾ।**

೧೭. **ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ, **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಏತಂ ಸಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ **ನ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮಿ** ಪುನರುತ್ತಿಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೮. ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಅವಿಚಾರಣಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ **"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "ಮಜ್ಝೇ ಠತ್ವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಮಜ್ಝಭಾವದೀಪನೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಚತುನ್ನಂ ಆಗಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ನ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಆದಯೋ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಟ್ಠಕಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ವಿಸೇಸತೋ"ತಿ ಚ ಇದಂ ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ ಏವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

೧೯. **ಇಚ್ಚೇವಾತಿ** ಇತಿ ಏವ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮ್ಪಿ। **ಏತಾಯಾತಿ** ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಹಳದೀಪಂ ಆಭತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ ಸುಜನಸ್ಸ ಚ ತುಟ್ಠತ್ಥಂ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತೇನ ಪಯೋಜನಂ, ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ, ಸೀಹಳಭಾಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ। "ಸಾವತ್ಥಿಪಭುತೀನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮನಿಕಾಯೇಸು ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಚ ವಿಚಾರಿತಾನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಅವಿಚಾರಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಇಧ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ಏವಾತಿ।

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ರೂಪಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ನಿದಾನವಣ್ಣನಾ

ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಸಭಾವವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ನಿಪಾತಸುತ್ತವಸೇನ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೋ ನಾಮಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾ**ತಿ “ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಯದಿದಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ, “ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ, ಸೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೋ ನಾಮ ನಿಪಾತಸುತ್ತವಸೇನ ಏವಂ ವಿಭಾಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ತತ್ಥಾ**ತಿ “ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಸ್ಸಿತಂ ಅತ್ಥ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಚನೇ ಯೋ ಅಙ್ಗುತ್ತರಾಗಮೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ನಿಪಾತಸುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಏದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಂವಣ್ಣೇತುಕಾಮೋ ಅತ್ತನೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನುಕ್ಕಮೇನ ಪವತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ತಸ್ಸ ನಿಪಾತೇಸು…ಪೇ॰… ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾ ಚ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಾಯನಂ ಕಥನಂ ಸಙ್ಗೀತಿ। ಏತೇನ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಸುತ್ತಾನಞ್ಚ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಠಪಿತಂ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರವಚನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಸಙ್ಗೀಯಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಪೂಜನೀಯತಾಯ ಚ ಮಹತೀ ಸಙ್ಗೀತಿ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ಪಠಮಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಕಾಲೋ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ।** ನಿದದಾತಿ ದೇಸನಂ ದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅವಿದಿತಂ ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾ ನಿದಸ್ಸೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ।** ಯೋ ಲೋಕಿಯೇಹಿ ಉಪೋಗ್ಘಾತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸ್ವಾಯಮೇತ್ಥ “ಏವಂ ಮೇ ಸುತ”ನ್ತಿಆದಿಕೋ ಗನ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ “ಸನಿದಾನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬) ವಿಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾದಿದೇಸನುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು। ತೇನೇವಾಹ - **“ಏವಂ ಮೇ ಸುತನ್ತಿಆದಿಕಂ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲೇ ವುತ್ತಂ ನಿದಾನಮಾದೀ”**ತಿ।

೧. “ಸಾ ಪನೇಸಾ”ತಿಆದಿನಾ ಬಾಹಿರನಿದಾನೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಬ್ಭನ್ತರನಿದಾನಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ **“ಯಂ ಪನೇತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಪದಾನಿ ಪದವಿಭಾಗಂ ತದತ್ಥಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಾದಿನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಪದಾನಿ ತಾವ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವನ್ತಿ ನಿಪಾತಪದ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಪದವಿಭಾಗೋ**ತಿ ಪದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ನ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ। ಅಥ ವಾ ಪದಾನಿ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋ,** ಪದವಿಗ್ಗಹೋ ಚ ಪದವಿಭಾಗೋ ಚ **ಪದವಿಭಾಗೋ**ತಿ ವಾ ಏಕಸೇಸವಸೇನ ಪದಪದವಿಗ್ಗಹಾ ಪದವಿಭಾಗಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಪದವಿಗ್ಗಹೋ “ಜೇತಸ್ಸ ವನಂ ಜೇತವನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಸಪದೇಸು ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥತೋತಿ ಪದತ್ಥತೋ। ತಂ ಪನ ಪದತ್ಥಂ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಕ್ಕಮೇನ ಪಠಮಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ತಾವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅವಧಾರಣಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇದಮತ್ಥಪುಚ್ಛಾಪರಿಮಾಣಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ “ಏವಂಗತಾನಿ ಪುಥುಸಿಪ್ಪಾಯತನಾನಿ, ಏವಮಾದೀನೀ”ತಿಆದೀಸು ಇದಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ। ಗತ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಪಕಾರಪರಿಯಾಯೋ, ತಥಾ ವಿಧಾಕಾರ-ಸದ್ದಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಧಯುತ್ತಗತಸದ್ದೇ ಲೋಕಿಯಾ ಪಕಾರತ್ಥೇ ವದನ್ತಿ। “ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾಭರಣಾ ಓದಾತವತ್ಥವಸನಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹಿ ಸಮಪ್ಪಿತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಪರಿಚಾರೇನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತ್ವಂ ಏತರಹಿ ಸಾಚರಿಯಕೋತಿ। ನೋ ಹಿದಂ, ಭೋ ಗೋತಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೬) ಪುಚ್ಛಾಯಂ। “ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮), ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪; ಪಾರಾ॰ ೧೨) ಚ ಆದೀಸು ಪರಿಮಾಣೇ।

ನನು ಚ “ಏವಂ ಸು ತೇ ಸುನ್ಹಾತಾ ಸುವಿಲಿತ್ತಾ ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪುಚ್ಛನಾಕಾರಪರಿಮಾಣಾಕಾರಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವ ಏವಂ-ಸದ್ದೋತಿ? ನ, ವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವತೋ। ಆಕಾರಮತ್ತವಾಚಕೋ ಹಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಆಕಾರತ್ಥೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಯಥಾ “ಏವಂ ಬ್ಯಾಖೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪; ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಚೂಳವ॰ ೬೫), ನ ಪನ ಆಕಾರವಿಸೇಸವಾಚಕೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಏವಂ ಜಾತೇನ ಮಚ್ಚೇನಾ”ತಿಆದೀನಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಉಪಮಾದಿಉದಾಹರಣಾನಿ ಉಪಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಯಥಾ ಹಿ…ಪೇ॰… ಬಹು”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೫೩) ಏತ್ಥ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಟ್ಠಾನಿಯತೋ ಮನುಸ್ಸೂಪಪತ್ತಿಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿ-ಆದಿದಾನಾದಿಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಹೇತುಸಮುದಾಯತೋ ಸೋಭಾಸುಗನ್ಧತಾದಿಗುಣಯೋಗತೋ ಮಾಲಾಗುಣಸದಿಸಿಯೋ ಪಹೂತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ ಮರಿತಬ್ಬಸಭಾವತಾಯ ಮಚ್ಚೇನ ಸತ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಜೋತಿತತ್ತಾ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಮಾಲಾಗುಣಾವ ಉಪಮಾ। ತೇಸಂ ಉಪಮಾಕಾರೋ ಯಥಾ-ಸದ್ದೇನ ಅನಿಯಮತೋ ವುತ್ತೋತಿ “ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಉಪಮಾಕಾರನಿಗಮನತ್ಥೋ”ತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ, ಸೋ ಪನ ಉಪಮಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪಮಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **“ಉಪಮಾಯಂ ಆಗತೋ”**ತಿ। ತಥಾ “ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪದಿಸಿಯಮಾನಾಯ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪಾಯ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯೋ ತತ್ಥ ಉಪದಿಸನಾಕಾರೋ, ಸೋ ಅತ್ಥತೋ ಉಪದೇಸೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ - **“ಏವಂ ತೇ…ಪೇ॰… ಉಪದೇಸೇ”**ತಿ। ತಥಾ **ಏವಮೇತಂ ಭಗವಾ, ಏವಮೇತಂ ಸುಗತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಭಗವತಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಜಾನನ್ತೇಹಿ ಕತಂ ತತ್ಥ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಾನಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಹಂಸನಂ ಉದಗ್ಗತಾಕರಣಂ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ, ಯೋ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಮೇವಂ ಪನಾಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗರಹಣಾಕಾರೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ಸೋ ಚ ಗರಹಣಾಕಾರೋ “ವಸಲೀ”ತಿಆದಿಖುಂಸನಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಇಧ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಉಪಮಾಕಾರಾದಯೋಪಿ ಉಪಮಾದಿವಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಪುಪ್ಫರಾಸಿಆದಿಸದ್ದಾನಂ ಸನ್ನಿಧಾನತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏವಂ, ಭನ್ತೇತಿ ಖೋ**ತಿಆದೀಸು ಪನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರೇನ ನಿಯೋಜಿತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಅತ್ತನೋ ತತ್ಥ ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏತ್ಥ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತೇನ “ಏವಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಾಧು ಭನ್ತೇ, ಸುಟ್ಠು ಭನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವಞ್ಚ ವದೇಹೀ**ತಿ “ಯಥಾಹಂ ವದಾಮಿ, ಏವಂ ಸಮಣಂ ಆನನ್ದಂ ವದೇಹೀ”ತಿ ವದನಾಕಾರೋ ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ನಿದಸ್ಸೀಯತೀತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಏವಂ ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹಭಾವೇ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಜನನತ್ಥಂ ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ “ನೋ ವಾ, ಕಥಂ ವೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಕತಾಯ “ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸೋ ಪನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನಾಕಾರೋ ನಿಯಮಿಯಮಾನೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **“ಏವಂ ನೋ ಏತ್ಥ ಹೋತೀತಿಆದೀಸು ಅವಧಾರಣೇ”**ತಿ।

ನಾನಾನಯನಿಪುಣನ್ತಿ ಏಕತ್ತನಾನತ್ತಅಬ್ಯಾಪಾರಏವಂಧಮ್ಮತಾಸಙ್ಖಾತಾ, ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟತಿಪುಕ್ಖಲಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಅಙ್ಕುಸದಿಸಾಲೋಚನಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಆಧಾರಾದಿಭೇದವಸೇನ ನಾನಾವಿಧಾ ನಯಾ ನಾನಾನಯಾ। ನಯಾ ವಾ ಪಾಳಿಗತಿಯೋ, ತಾ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಲೋಕಿಯಾದಿತದುಭಯವೋಮಿಸ್ಸಕತಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಾದಿವಸೇನ ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪಧಾನಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಮೂಲಾದಿವಸೇನ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾತಿ ನಾನಾನಯಾ, ತೇಹಿ ನಿಪುಣಂ ಸಣ್ಹಂ ಸುಖುಮನ್ತಿ ನಾನಾನಯನಿಪುಣಂ। ಆಸಯೋವ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ, ತೇ ಚ ಸಸ್ಸತಾದಿಭೇದೇನ ತತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖತಾದಿಭೇದೇನ ಚ ಅನೇಕೇ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಯೋ ಏವ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅನೇಕಜ್ಝಾಸಯಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಉಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವತೋ।

ಸಞ್ಞಾಸನಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪದಸ್ಸ ವಚನತ್ಥಂ "ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಪನಯನತೋ ಚ ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಭಗವತೋ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ರಾಗಾದಯೋ ನ ಸನ್ತಿ , ಯೇ ಹರಿತಬ್ಬಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಟ್ಠಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೇ ಚಿತ್ತೇ ಹತಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪವತ್ತವೋಹಾರೇನ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ "ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ। ಸಚೇ ಪನ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಗತಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ "ಪಾಟಿಹಾರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಸತಿ ಯುತ್ತಮೇತಂ। ಅಥ ವಾ ಭಗವತೋ ಚ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ। ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। "ಪಟೀ"ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಿ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೫; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗೋ, ವತ್ಥುಗಾಥಾ ೪) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾ ಹರಣಂ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಚ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹರಿತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಹರಣಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ಭವನ್ತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಮೇವ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಪಟಿಹಾರಿಯೇ ವಾ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಸಮುದಾಯೇ ಭವಂ ಏಕಮೇಕಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಇದ್ಧಿಆದಿಭೇದೇನ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚ ಬಹುವಿಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯಂ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಆಹ - **"ವಿವಿಧಪಾಟಿಹಾರಿಯ"**ನ್ತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಸುತಾಕಾರತೋ ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಪನ ಭಗವತೋ ದೇಸಿತಾಕಾರತೋ। ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾನುಭಾವಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾತು"ನ್ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಭವತಿ, ಧಾರಣಬಲದಸ್ಸನಞ್ಚ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ ಸುತಾಕಾರಾವಿರುಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥನ್ತರತಾಪರಿಹಾರೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕವಿಸಯತ್ತಾ, ಇತರಥಾ ಥೇರೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಸಮತ್ಥೋ ಅಸಮತ್ಥೋ ಚಾತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ।

"ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಸನ್ತತಿಯಂ ವತ್ತನತೋ ತಿವಿಧೋಪಿ ಮೇ-ಸದ್ದೋ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕರಣಸಮ್ಪದಾನಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ಮೇ-ಸದ್ದೋ ತೀಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಉಪಸಗ್ಗೋ ಕಿರಿಯಂ ವಿಸೇಸೇತಿ, ಜೋತಕಭಾವತೋ ಪನ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವ ತಂ ತಮತ್ಥಂ ವದತೀತಿ ಅನುಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಸುತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಸಉಪಸಗ್ಗಸ್ಸ ಗಹಣಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಚ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ। ಕಮ್ಮಭಾವಸಾಧನಾನಿ ಇಧ ಸುತಸದ್ದೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಉಪಧಾರಿತನ್ತಿ ವಾ ಉಪಧಾರಣನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಮಯಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀ**ತಿ ಯದಾ ಮೇ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಕತ್ತುವಸೇನ ಕರಣನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಮಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತೀ**ತಿ ಯದಾ ಸಮ್ಬನ್ಧವಸೇನ ಸಾಮಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತದಾ।

ಸುತಸದ್ದಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇ ಪಯುತ್ತೇನ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇನ ಸವನಕಿರಿಯಾಜೋತಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಏವನ್ತಿ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾದೀನಂ ಸೋತದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ತದಭಿನೀಹಟಾನಞ್ಚ

ಮನೋದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಾನಂ ಏವಕಾರತ್ಥಸಹಿತತ್ತಾ "ಸುತ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಸುತಮೇವಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ - **"ಅಸ್ಸವನಭಾವಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ"**ತಿ। ಏತೇನ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿಯಾಮತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸುತಂ ಸುತಮೇವಾತಿ ನಿಯಾಮೇತಬ್ಬಂ, **ತಂ** ಸಮ್ಮಾ ಸುತಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಂ ವದತೀತಿ ಸುತನ್ತಿ ಅಸ್ಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಅಸ್ಸವನಭಾವಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ"**ತಿ। ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿವಿನಿವತ್ತನಂ ಕರೋತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ನ ಇದಂ ಮಯಾ ದಿಟ್ಠಂ, ನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಸಮ್ಮದೇವಾತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ಅವಧಾರಣತ್ಥೇ ವಾ **ಏವಂ**-ಸದ್ದೇ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ - "ಕರೀಯತೀ"ತಿ ತದಪೇಕ್ಖಸ್ಸ **ಸುತ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಯಮತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ "ಅಸ್ಸವನಭಾವಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಅನೂನಾಧಿಕಾವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣನಿದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ಸವನ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಮ್ಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಸುಯ್ಯತೀ"ತಿ।

ಏವಂ ಸವನಹೇತುಸವನವಿಸೇಸವಸೇನ ಪದತ್ತಯಸ್ಸ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ತಥಾ ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಾ ಸಾ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಮನೋದ್ವಾರವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ, ತಸ್ಸಾ। ಸಾ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ - **"ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನಾ"**ತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನಾ**ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಾನಂ ನಾನಾಕಾರೇನ। ಏತೇನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಯೋಜನಾಯ ಆಕಾರತ್ಥೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಪವತ್ತಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನ**ನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ। **ಸುತನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸನ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಧಮ್ಮತ್ಥತ್ತಾ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ **"ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ**ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ, **ಮಯಾ**ತಿ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ।

ಏವನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಪ್ಪಕಾಸನನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸಿತಬ್ಬತ್ತಾಭಾವಾಭಾವತೋ। ತೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಸುತ್ತಂ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸುತಸದ್ದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾಸದ್ದತ್ತಾ ಸವನಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸಾಧಾರಣವಿಞ್ಞಾಣಪ್ಪಬನ್ಧಪ್ಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ತತ್ಥ ಚ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಸುತನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚಪ್ಪಕಾಸನ"**ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರರಹಿತೇ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಸವನಕಿರಿಯಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸಾತಿಆದಿಪಿ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುರಿಮಯೋಜನಾಯ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಕಾರಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಏವ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರುಪಾದಾನವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। **ಸುತನ್ತಿ ವಿಸಯನಿದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಸೋತಬ್ಬಭೂತೋ ಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕತ್ತುಅಭಾವೇಪಿ ಸದ್ದವೋಹಾರೇನ ಬುದ್ಧಿಪರಿಕಪ್ಪಿತಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ - **"ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇನ ತಂಸಮಙ್ಗೀನೋ"**ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾವಿಸಯೋಪಿ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮೋ ಸವನಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಇಧ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕತ್ತುಭಾವತೋ, ಸವನವಸೇನ ಚಿತ್ತಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ ವಾ ಸವನಕಿರಿಯಾಭಾವತೋ ತಂಕಿರಿಯಾಕತ್ತು ಚ ವಿಸಯೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ - **"ತಂಸಮಙ್ಗೀನೋ ಕತ್ತುವಿಸಯೇ"**ತಿ। ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಚ ಥೇರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ಆಹ - **"ಗಹಣಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ। ಏತೇನ ವಾ ಅವಧಾರಣತ್ಥಂ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ ಕತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸುತಾನಂ ನಾನಾವಿಹಿತಾನಂ ಸುತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಉಪಧಾರಿತರೂಪಸ್ಸ ಆಕಾರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಸ್ಸ, ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ವಾ ಪಕಾಸನಸಭಾವೋ ಏವಂ-ಸದ್ದೋತಿ ತದಾಕಾರಾದಿಉಪಧಾರಣಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾನಭೂತಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। ಸವನಕಿರಿಯಾ ಪನ

ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣನಿರಪೇಕ್ಖಾ ನತ್ಥೀತಿ ವಿಸೇಸತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ - **"ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। ಮೇತಿ ಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸತ್ತವಿಸಯತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥೇವ ಸಮೋದಹಿತಬ್ಬತೋ **"ಮೇತಿ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಸಭಾವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಏವಂಸದ್ದಸುತಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥಾತಿ ತೇ ತಥಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿಉಪಾದಾನಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಏವನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ, ಸುತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಿಚ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕರಣಕಿರಿಯಾಕತ್ತುಕಮ್ಮವಿಸೇಸಪ್ಪಕಾಸನವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರವಿಸಯಪುಗ್ಗಲಬ್ಯಾಪಾರನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಗಹಣಾಕಾರಗ್ಗಾಹಕತಬ್ಬಿಸಯವಿಸೇಸನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕತ್ತುಕರಣಬ್ಯಾಪಾರಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಚ ದುತಿಯಾದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸದ್ದಾಧಿಗಮನೀಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಸಬ್ಬಪಞ್ಞತ್ತೀನಞ್ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿವಸೇನ ಛಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಭೇದೇಸು ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತೇಸು "ಏವ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಏವನ್ತಿ ಚ ಮೇತಿ ಚ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಾರಾದಿನೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವೋತಿ ಆಹ - **"ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥವಸೇನಾತಿ** ಭೂತತ್ಥಉತ್ತಮತ್ಥವಸೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯೋ ಮಾಯಾಮರೀಚಿಆದಯೋ ವಿಯ ಅಭೂತತ್ಥೋ, ಅನುಸ್ಸವಾದೀಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ವಿಯ ಅನುತ್ತಮತ್ಥೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ರೂಪಸದ್ದಾದಿಸಭಾವೋ, ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಾದಿಸಭಾವೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ ಚಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ತಥಾ "ಏವಂ ಮೇ"ತಿಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋತಿ। ಏತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **"ಕಿಞ್ಹೇತ್ಥ ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸುತನ್ತಿ ಪನ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **"ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಏತ್ಥ ಸೋತೇನ ಉಪಲದ್ಧ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಉಪಲದ್ಧ"ನ್ತಿ ಪನ ವುತ್ತೇ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಲಬ್ಭತಿ। **ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋತಿ** ಸೋತಪಥಮಾಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ತೇಸಂ ಉಪಧಾರಿತಾಕಾರಾದಿನೋ ಪಚ್ಚಾಮಸನವಸೇನ ಏವನ್ತಿ, ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ ಮೇತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಾದಿಸಭಾವರಹಿತೇ ಸದ್ದಾಯತನೇ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಸುತವೋಹಾರೋ "ದುತಿಯಂ ತತಿಯ"ನ್ತಿಆದಿಕೋ ವಿಯ ಪಠಮಾದೀನಿ ದಿಟ್ಠಮುತವಿಞ್ಞಾತೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ದಿಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪನಿಧಾಯ ವತ್ತಬ್ಬತೋ"**ತಿ। ಅಸ್ಸುತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಹಿ ಸುತನ್ತಿ ಪಕಾಸಿತೋ ಅಯಮತ್ಥೋತಿ।

ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾ ಏವನ್ತಿ ಥೇರೇನ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಾತಿ ಆಹ - **"ಅಸಮ್ಮೋಹಂ ದೀಪೇತೀ"**ತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರಪ್ಪಟಿವೇಧಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ** ಏತೇನ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರತಂ ದುಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸುತಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಸಂ ದೀಪೇತೀತಿ** ಸುತಾಕಾರಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸಿಯಮಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಮ್ಮೋಹೇನಾತಿ** ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಾ ಸವನಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾಯ ತದುತ್ತರಿಕಾಲಪಞ್ಞಾಸಿದ್ಧಿ। ಏವಂ **ಅಸಮ್ಮೋಸೇನಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಆಕಾರೋ ನಾತಿಗಮ್ಭೀರೋ, ಯಥಾಸುತಧಾರಣಮೇವ ತತ್ಥ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ಅಧಿಕೋ, ಪಞ್ಞಾ ತತ್ಥ ಗುಣೀಭೂತಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾ"**ತಿಆದಿ "ಪಞ್ಞಾಯ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚೇತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವೋ "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧, ೨) ವಿಯ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾಯ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಆವಜ್ಜನಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಧಾನತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ಏವಂ **ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ, ಸಙ್ಕಾಸನಪ್ಪಕಾಸನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಹಿ ಅತ್ಥಪದೇಹಿ ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಛಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದೇಹಿ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ದೀಪೇತಿ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ದೀಪೇತೀತಿ** "ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಂ ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾವಸೇ ಪಕರಣಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸವನಂ ಸಮಾಧಾನಮನ್ತರೇನ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿಆದಿ**

ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನದೇಸಕಪ್ಪಯೋಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಅವಿಪರೀತಸದ್ಧಮ್ಮವಿಸಯೇಹಿ ವಿಯ ಆಕಾರನಿದಸ್ಸನಾವಧಾರಣತ್ಥೇಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ವಿಯ ಚ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಯಥಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ವುತ್ತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ಏವಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಫಲಭೂತೇನ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ ಚ ತದಭಾವತೋ। **ನ ಹಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ**ತಿಆದಿನಾ ಸಮತ್ಥನವಚನೇನ ಪನ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಕಾರಣಭೂತೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಚ ಫಲಭೂತಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ನ ಏಕನ್ತೇನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಬಾಹಿರಙ್ಗತ್ತಾ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣನ್ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸಿದ್ಧಿಜೋತನಾ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾವ। ನೋ ನ ಸಮತ್ಥಿತಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಪಯಿರುಪಾಸನಾಭಾವಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಮಂ ಫಲೇನ ಕಾರಣಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಸಬ್ಭಾವಸ್ಸ, ದುತಿಯಂ ಕಾರಣೇನ ಫಲಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಏಕನ್ತವಸ್ಸಿನಾ ವಿಯ ಮೇಘವುಟ್ಠಾನೇನ ವುಟ್ಠಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ।

ಭಗವತೋ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪ್ಪಭೇದಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಓಗಾಹನಾಕಾರೋ ನಿರವಸೇಸಪರಹಿತಪಾರಿಪೂರಿತಾಕಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಏವಂ ಭದ್ದಕೋ ಆಕಾರೋ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಮ್ಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಸಮ್ಮಾಪಣಿಧಿಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತಗುಣದ್ವಯಂ। ಅಪರಾಪರಂ ವುತ್ತಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಕಭಾವೋ, ಚರನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಸತ್ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸೂತಿ ವಾ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧)। ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೋ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನಾಕ್ಕಮವಸೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮಚಕ್ಕದ್ವಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ। ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತತ್ತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಕತಪುಞ್ಞೋ ಸುದ್ಧಾಸಯೋ ಹೋತಿ ತದಸಿದ್ಧಿಹೇತೂನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ದೂರೀಭಾವತೋತಿ ಆಹ - **"ಆಸಯಸುದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ - "ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೇಯ್ಯಸೋ ನಂ ತತೋ ಕರೇ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೩), "ಕತಪುಞ್ಞೋಸಿ ತ್ವಂ, ಆನನ್ದ, ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜ, ಖಿಪ್ಪಂ ಹೋಹಿಸಿ ಅನಾಸವೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭) ಚ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಆಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ"**ತಿ। **ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ವಿಸದಭಾವೇನ। ತಥಾ ಚಾಹ - **"ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿಸಿದ್ಧೀ"**ತಿ , ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಾ ಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸಭಾವೇನ। ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋ ಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವತೋ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ವಿಸಾರದೋ ಹೋತೀತಿ।

ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಥೇರಸ್ಸ ಏವಂ-ಸದ್ದಸುತ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹದೀಪನತೋ ಚತುಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಸೋತಪ್ಪಭೇದಪಟಿವೇಧದೀಪಕೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಅಯಂ ಸುತ-ಸದ್ದೋ ಏವಂ-ಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ, ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞೇನೇವ ಸೋತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಸೇಸಂ ಆಮಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಮನೋದಿಟ್ಠಿಕರಣಾನಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪೇಕ್ಖನಸುಪ್ಪಟಿವೇಧಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರದೀಪಕೇನ ಏವಂ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ಸವನಧಾರಣವಚೀಪರಿಚಯಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ ವಿಸೇಸೇನ ಸೋತಾವಧಾನಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ತೇ ಅವಿಕ್ಖೇಪದೀಪಕೇನ ಸುತ-ಸದ್ದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾ। **ಮನಸಾ ಅನುಪೇಕ್ಖಿತಾ**ತಿ "ಇಧ ಸೀಲಂ ಕಥಿತಂ, ಇಧ ಸಮಾಧಿ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾ, ಏತ್ತಕಾ ಏತ್ಥ ಅನುಸನ್ಧಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮನಸಾ ಅನು ಅನು ಪೇಕ್ಖಿತಾ। **ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಭೂತಾಯ, ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ "ಇತಿ ರೂಪಂ, ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

ಸಕಲೇನ ವಚನೇನಾತಿ ಪುಬ್ಬೇ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಯೋಜಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಅಕತಞ್ಞುತಂ, "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಹತೀ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಂ। ಸಾ ಏವ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾವತ್ಥಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೋ। ನನು ಚ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ "ಮಮೇದಂ ವಚನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಮಾನಸ್ಸ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಾದೀನಞ್ಚ ತದಾಸಙ್ಕಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾದಿವಚನಂ ನಿರತ್ಥಕನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ, "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ದಸ್ಸನತೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ದೇವತಾನಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕಾಪೇಕ್ಖಂ ತಥಾವಚನನ್ತಿ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನವಕಾಸಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ಖಣೇ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದೇವತಾನಂ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ "ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ, ಅಯಞ್ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಸಕ್ಯಕುಲಪ್ಪಸುತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾತಾ ಚೂಳಪಿತುಪುತ್ತೋ, ಕಿಂ ನು ಖೋ ಸಯಂ ಸಚ್ಛಿಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಉದಾಹು ಭಗವತೋ ಏವ ವಚನಂ ಯಥಾಸುತ"ನ್ತಿ, ಏವಂ ತದಾಸಙ್ಕಿತಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಸಮೋಕ್ಕಮಾದಿತೋ ಅತಿಕ್ಕಮಾದಿ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಅದಹನ್ತೋ**ತಿ "ಮಮೇದ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ಅಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। **ಅಪ್ಪೇತೀ**ತಿ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತೇ ನೇತೀತಿ ನೇತ್ತಿ, ಧಮ್ಮೋಯೇವ ನೇತ್ತಿ **ಧಮ್ಮನೇತ್ತಿ**।

ದಳ್ಹತರನಿವಿಟ್ಠಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಕಙ್ಖಾ**। ನಾತಿಸಂಸಪ್ಪನಂ ಮತಿಭೇದಮತ್ತಂ **ವಿಮತಿ**। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ** ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಖಲಿತದುರುತ್ತಾದಿಗ್ಗಹಣದೋಸಾಭಾವತೋ ಚ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚಮಾದಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಆಕಾರಾದಿಅತ್ಥೇಸು ಅಗ್ಗಹಿತವಿಸೇಸಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತತೋ ಪರಾ ಚತಸ್ಸೋ ಆಕಾರತ್ಥಮೇವ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆಕಾರತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣತ್ಥಞ್ಚ ಏವಂ-ಸದ್ದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕ-ಸದ್ದೋ ಅಞ್ಞಸೇಟ್ಠಅಸಹಾಯಸಙ್ಖ್ಯಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೮; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ಸೇಟ್ಠೇ, "ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೫; ೨.೨೧೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೩; ಚೂಳವ॰ ೪೪೫) ಅಸಹಾಯೇ "ಏಕೋವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಖಣೋ ಚ ಸಮಯೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೨೯) ಸಙ್ಖ್ಯಾಯಂ। ಇಧಾಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಏಕನ್ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದನಿದ್ದೇಸೋ"**ತಿ। **ಕಾಲಞ್ಚ ಸಮಯಞ್ಚಾ**ತಿ ಯುತ್ತಕಾಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಞ್ಚ। **ಖಣೋ**ತಿ ಓಕಾಸೋ। ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಕೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಟಿಲಾಭಹೇತುತ್ತಾ। ಖಣೋ ಏವ ಚ ಸಮಯೋ। ಯೋ ಖಣೋತಿ ಚ ಸಮಯೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏಕೋ ಏವಾತಿ ಹಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಸಮಯೋ**ತಿ ಮಹಾಸಮೂಹೋ। **ಸಮಯೋಪಿ ಖೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣಸ್ಸ ಹೇತುಪಿ। **ಸಮಯಪ್ಪವಾದಕೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವಾದಕೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯಂ ಪವದನ್ತೀತಿ। **ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಹಿತಪ್ಪಟಿಲಾಭಾ। ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅಭಿಸಮಯೋ ಅತ್ಥೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ**ತಿ ಪೀಳನಾದೀನಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ। ಅಭಿಸಮಯಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ವಿಸಯಭೂತೋ ಅತ್ಥೋ **ಅಭಿಸಮಯಟ್ಠೋ**ತಿ ತಾನೇವ ತಥಾ ಏಕತ್ತೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ **ಪೀಳನಂ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ। **ಸನ್ತಾಪೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತಪನಂ ಪರಿದಹನಂ।

ತತ್ಥ ಸಹಕಾರಿಕಾರಣೇ ಸನಿಜ್ಝಂ ಸಮೇತಿ ಸಮವೇತೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮವಾಯೋ। ಸಮೇತಿ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ತದಾಧಾರಪುಗ್ಗಲೇಹೀತಿ **ಸಮಯೋ,** ಖಣೋ। ಸಮೇತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾ ಸಂಗಚ್ಛತಿ ಸತ್ತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ವಾ ಸಹಜಾತಾದೀಹಿ, ಉಪ್ಪಾದಾದೀಹಿ ವಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಕಾಲೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಅತ್ಥತೋ ಅಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಕಾಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಕರಣಂ ಕರಣಂ ವಿಯ ಚ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೇನ ರೂಪೇನ ವೋಹರೀಯತೀತಿ। ಸಮಂ, ಸಹ ವಾ

ಅವಯವಾನಂ ಅಯನಂ ಪವತ್ತಿ ಅವಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಸಮೂಹೋ ಯಥಾ "ಸಮುದಾಯೋ"ತಿ। ಅವಯವಸಹಾವಟ್ಠಾನಮೇವ ಹಿ ಸಮೂಹೋತಿ। ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮಾಗಮೇ ಏತಿ ಫಲಂ ಏತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತಿ ಚಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ಹೇತು ಯಥಾ "ಸಮುದಯೋ"ತಿ। ಸಮೇತಿ ಸಂಯೋಜನಭಾವತೋ ಸಮ್ಬದ್ಧೋ ಏತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ದಳ್ಹಗ್ಗಹಣಭಾವತೋ ವಾ ಸಂಯುತ್ತಾ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಭಿನಿವೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಯೋ,** ದಿಟ್ಠಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಅತಿವಿಯ ಬಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನನ್ತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಸ್ಸ ಯಾನಂ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಯಾನಂ ಅಪಗಮೋತಿ **ಸಮಯೋ,** ಪಹಾನಂ। ಅಭಿಮುಖಂ ಞಾಣೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಬ್ಬೋ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬೋತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತೋ ಸಭಾವೋ। ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಏತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವಾವಬೋಧೋ। ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಅಭಿಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಉದಾಹರಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ। **ಕಾಲೋ ಅತ್ಥೋ** ಸಮವಾಯಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಇಧ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾನಂ ವಿಯ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಭಾವೇನ ಕಾಲಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅನಿಯಮಿತವಸೇನೇವ ಕಾಲೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ನ ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮೇತ್ವಾತಿ ಆಹ - **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಉತುಸಂವಚ್ಛರಾದಿವಸೇನ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ವಚನೇ ಅಯಮ್ಪಿ ಗುಣೋ ಲದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ** ದೇವಸಿಕಂ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮನಕಾಲೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹಾನಿ। **ಸುಪ್ಪಕಾಸಾ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪಕಮ್ಪನಓಭಾಸಪಾತುಭಾವಾದೀಹಿ ಪಾಕಟಾ। ಯಥಾವುತ್ತಭೇದೇಸು ಏವ ಸಮಯೇಸು ಏಕದೇಸಂ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೋ ಚಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಸಮಯೋ ಅತ್ತಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಸಮಯೋ ಚ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೋ, ಅರಿಯತುಣ್ಹೀಭಾವಸಮಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸಮಯೋ, ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮಿಕಥಾಸಮಯೋ ದೇಸನಾಸಮಯೋಯೇವ।

ಕರಣವಚನೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅಭಿಧಮ್ಮವಿನಯೇಸು। **ತಥಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮಕರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಕರಣತ್ಥೋ** ಆಧಾರತ್ಥೋ। ಭಾವೋ ನಾಮ ಕಿರಿಯಾ, ಕಿರಿಯಾಯ ಕಿರಿಯನ್ತರಲಕ್ಖಣಂ **ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣಂ**। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಕಾಲೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಯಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತೋ ತಙ್ಖಣಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರತೋ ಚ ಅಭಾವತೋ "ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇ ಜಾತೋ, ಸಾಯನ್ಹೇ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ ಚ ಆದೀಸು, ಸಮೂಹೋ ಚ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಸಿದ್ಧೋ ಅವಯವಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪೀಯತಿ "ರುಕ್ಖೇ ಸಾಖಾ, ಯವರಾಸಿಯಂ ಸಮ್ಭೂತೋ"ತಿಆದೀಸು, ಏವಂ ಇಧಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಅಧಿಕರಣಂ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಾನ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ವಾ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಏವ ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜೇ ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ "ಗಾವೀಸು ದುಯ್ಹಮಾನಾಸು ಗತೋ, ದುದ್ಧಾಸು ಆಗತೋ"ತಿ ದೋಹನಕಿರಿಯಾಯ ಗಮನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಏವಂ ಇಧಾಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೇ "ಸತೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ಏವ ಹೋತಿ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸತ್ತಾವಿರಹಾಭಾವತೋತಿ ಸಮಯಸ್ಸ ಸತ್ತಾಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾ, ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಭವನಕಿರಿಯಾ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ನವಮೇ ಖಣೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಹೇತುಮ್ಹಿ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಾ ಸತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಮಯಸದ್ದೇ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಲಕ್ಖಣಭೂತಭಾವಯುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಖಣ...ಪೇ॰... ಲಕ್ಖೀಯತೀ"**ತಿ।

ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಕರಣತ್ಥೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಸತಿ, ಫರಸುನಾ ಛಿನ್ದತಿ, ಕುದಾಲೇನ ಖಣತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ವೀತಿಕ್ಕಮಞ್ಹಿ ಸುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಸನ್ನಿಪಾತಾಪೇತ್ವಾ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ

ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಚ ತಂ ತಂ ವತ್ಥುಂ ಓತಿಣ್ಣಕಾಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ವಿಹರತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಹೇತುಞ್ಚ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕಾದೀಸು ವಿಯ।

ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಆರಮ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದೇಸನಾನಿಟ್ಠಾನಂ ಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ **ಕರುಣಾವಿಹಾರೇನ। ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥನ್ತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ। **ಉಪಯೋಗವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ** ಯಥಾ "ಮಾಸಂ ಅಜ್ಝೇತೀ"ತಿ। **ಪೋರಾಣಾತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ। **ಅಭಿಲಾಪಮತ್ತಭೇದೋತಿ** ವಚನಮತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ವಿಭತ್ತಿಬ್ಯತ್ತಯೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ "ಭಗವಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಭಗವಾತಿ ಗರೂ"**ತಿಆದಿ। **ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ** ಸೇಟ್ಠವಾಚಕಂ ವಚನಂ, ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣಂ ಸೇಟ್ಠನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಯೋ "ಭಗವಾ"ತಿ ವಚನೇನ ವಚನೀಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋತಿ** ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತೋ। ಗರುಕರಣಂ ವಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಅರಹತೀತಿ ಗಾರವಯುತ್ತೋ, ಗಾರವಾರಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಿಪ್ಪಾದಿಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ ಗರೂ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಗಾರವಯುತ್ತಾ, ಅಯಂ ಪನ ತಾದಿಸೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗರೂತಿ ವತ್ವಾ ಗಾರವಯುತ್ತೋತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ವುತ್ತೋಯೇವ,** ನ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಏಕದೇಸಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಧಮ್ಮಸರೀರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋತೀತಿ "ಯೋ ವೋ, ಆನನ್ದ, ಮಯಾ ಧಮ್ಮೋ ಚ ವಿನಯೋ ಚ ದೇಸಿತೋ ಪಞ್ಞತ್ತೋ , ಸೋ ವೋ ಮಮಚ್ಚಯೇನ ಸತ್ಥಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೬) ವಚನತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸತ್ಥುಭಾವಪರಿಯಾಯೋ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಜಿರಸಙ್ಖಾತಸಮಾನಕಾಯೋ** ಪರೇಹಿ ಅಭೇಜ್ಜಸರೀರತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೇ ಕೇನಚಿ ಸಕ್ಕಾ ಅನ್ತರಾಯೋ ಕಾತುನ್ತಿ। **ದೇಸನಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಸಕಲಸುತ್ತಸ್ಸ ಏವನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಸನತೋ। **ಸಾವಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ಭಗವತಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತೇನ ಮಯಾ ಮಹಾಸಾವಕೇನ ಸುತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಯಾ ಸುತಂ, ನ ಅನುಸ್ಸುತಿಕಂ, ನ ಪರಮ್ಪರಾಭತನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪನತೋ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ** "ಭಗವಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಸನ್ನಿಧಾನೇ ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಯಸದ್ದಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಭಾವದೀಪನತೋ । ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಪರಮಾ ಹಿ ಕಾಲಸಮ್ಪದಾ। ತೇನೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಕಪ್ಪಕಸಾಯೇ ಕಲಿಯುಗೇ, ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ ಅಹೋ ಮಹಚ್ಛರಿಯಂ।
ಹುತಾವಹಮಜ್ಝೇ ಜಾತಂ, ಸಮುದಿತಮಕರನ್ದಮರವಿನ್ದ"ನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧ ದೇವತಾಸಂಯುತ್ತ)।

ಭಗವಾತಿ ದೇಸಕಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನಭಾವತೋ।

ಏವಂನಾಮಕೇ ನಗರೇತಿ ಕಥಂ ಪನೇತಂ ನಗರಂ ಏವಂನಾಮಕಂ ಜಾತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ, ಯಥಾ ಕಾಕನ್ದಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ನಗರೀ ಕಾಕನ್ದೀ, ಮಾಕನ್ದಸ್ಸ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ಮಾಕನ್ದೀ, ಕುಸಮ್ಬಸ್ಸ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ಕೋಸಮ್ಬೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸವತ್ಥಸ್ಸ ಇಸಿನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಮಾಪಿತಾ ನಗರೀ ಸಾವತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ವದನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಂ, ಸಬ್ಬಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸಾವತ್ಥಿ। ಸತ್ಥಸಮಾಯೋಗೇ ಚ 'ಕಿಂ ಭಣ್ಡಮತ್ಥೀ'ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ 'ಸಬ್ಬಮತ್ಥೀ'ತಿ ವಚನಮುಪಾದಾಯ ಸಾವತ್ಥಿ।

"ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಂ, ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಸಮೋಹಿತಂ।

ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮುಪಾದಾಯ, ಸಾವತ್ಥೀತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫.ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧.೧೮೪)।

“ಕೋಸಲಾನಂ ಪುರಂ ರಮ್ಮಂ, ದಸ್ಸನೇಯ್ಯಂ ಮನೋರಮಂ।
ದಸಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತಂ, ಅನ್ನಪಾನಸಮಾಯುತಂ॥

“ವುದ್ಧಿಂ ವೇಪುಲ್ಲತಂ ಪತ್ತಂ, ಇದ್ಧಂ ಫೀತಂ ಮನೋರಮಂ।
ಆಳಕಮನ್ದಾವ ದೇವಾನಂ, ಸಾವತ್ಥಿಪುರಮುತ್ತಮ”ನ್ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪; ಖು॰ ಪಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫.ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ)।

ಅವಿಸೇಸೇನಾತಿ ನ ವಿಸೇಸೇನ, ವಿಹಾರಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ…ಪೇ॰… ವಿಹಾರೇಸೂ**ತಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ ಅರಿಯವಿಹಾರೋತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ವಿಹಾರೇಸು। **ಸಮಙ್ಗಿಪರಿದೀಪನ**ನ್ತಿ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಏತ**ನ್ತಿ ವಿಹರತೀತಿ ಏತಂ ಪದಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ “ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಗಿಹಿಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ಸಹನನ್ದೀ ಸಹಸೋಕೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇ ಆಗತಂ, “ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ … ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೪೯೯; ವಿಭ॰ ೬೨೪) ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೇ, “ಸೋ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೪೫೯, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫, ೪೫೧, ೪೭೧; ೩.೨೩೦, ವಿಭ॰ ೬೪೨, ೬೪೩) ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ, “ಸೋ ಖೋಹಂ, ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನ, ತಸ್ಸಾಯೇವ ಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇಮಿ ಸನ್ನಿಸಾದೇಮಿ ಏಕೋದಿಂ ಕರೋಮಿ, ಸಮಾದಹಾಮಿ, ಯೇನ ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭) ಅರಿಯವಿಹಾರೇ।

ತತ್ಥ ಇರಿಯನಂ ಪವತ್ತನಂ ಇರಿಯಾ, ಕಾಯಪ್ಪಯೋಗೋ। ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಠಾನಾದಿ **ಇರಿಯಾಪಥೋ।** ಠಾನಸಮಙ್ಗೀ ವಾ ಹಿ ಕಾಯೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೇಯ್ಯ ಗಮನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸಮಙ್ಗೀ ವಾ। ಅಥ ವಾ ಇರಿಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತೇನ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಕಾಯಕಿಚ್ಚಂ ವಾತಿ ಇರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಪಾಯಭಾವತೋ ಪಥೋತಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ, ಠಾನಾದಿ ಏವ। ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಗತಿನಿವತ್ತಿಆದಿಆಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಏವ। ವಿಹರಣಂ, ವಿಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ವಿಹಾರೋ।** ದಿವಿ ಭವೋ ದಿಬ್ಬೋ, ತತ್ಥ ಬಹುಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದಿದೇವಲೋಕೇ ಭವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಯೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವೋ, ತದತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾಭಿನೀಹಾರವಸೇನ ಮಹಾಗತಿಕತ್ತಾ ವಾ ದಿಬ್ಬೋ, ದಿಬ್ಬೋ ಚ ಸೋ ವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ **ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ,** ಚತಸ್ಸೋ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯೋಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಾ ವಿಹಾರಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ,** ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಅರಿಯೋ, ಅರಿಯಾನಂ ವಾ ವಿಹಾರೋ **ಅರಿಯವಿಹಾರೋ,** ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ। **ಸೋ ಹಿ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನ**ನ್ತಿಆದಿ ಯದಿಪಿ ಭಗವಾ ಏಕೇನಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ಚಿರತರಂ ಕಾಲಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸರೀರಸ್ಸ ಅಯಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭಗವಾ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಸನ್ತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ನಾನಾಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಕಾಲಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋ ವಸತೀತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಚ ವಿವಿಧಹಿತಸುಖಂ ಹರತಿ ಉಪನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿವಿಧಂ ಹರತೀತಿ ವಿಹರತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಜೇತಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಜನಂ ಜಿನಾತೀತಿ ಜೇತೋ। ಸೋತಸದ್ದೋ ವಿಯ ಹಿ ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಜೇತಸದ್ದೋ। ಅಥ ವಾ ರಞ್ಞಾ ಪಸೇನದಿಕೋಸಲೇನ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಜನೇ ಜಿತೇ ಜಾತೋತಿ ಜೇತೋ। ರಞ್ಞೋ ಹಿ ಜಯಂ

ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಕುಮಾರೋ ಜಿತವಾತಿ ಜೇತೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಮಙ್ಗಲಕಾಮತಾಯ ವಾ ತಸ್ಸ ಏವಂನಾಮಮೇವ ಕತನ್ತಿ ಜೇತೋ। ಮಙ್ಗಲಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಜೇಯ್ಯೋತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಜೇತೋತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನಾತಿ**ಆದಿನಾ "ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ ಏತ್ಥ ಸುದತ್ತೋ ನಾಮ ಸೋ, ಗಹಪತಿ, ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಕತನಾಮವಸೇನ, ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧತಾಯ ಪನ ವಿಗತಮಚ್ಛೇರತಾಯ ಕರುಣಾದಿಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡಮದಾಸಿ। ತೇನ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಾಣಿನೋ, ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ **ಆರಾಮೋ,** ತಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಫಲಾದಿಸೋಭಾಯ ನಾತಿದೂರನಚ್ಚಾಸನ್ನತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಸೇನಾಸನಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತತೋ ತತೋ ಆಗಮ್ಮ ರಮನ್ತಿ ಅಭಿರಮನ್ತಿ, ಅನುಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ ಹುತ್ವಾ ನಿವಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಗತೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅಬ್ಭನ್ತರಂಯೇವ ಆನೇತ್ವಾ ರಮೇತೀತಿ ಆರಾಮೋ। ಸೋ ಹಿ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೇನ ಗಹಪತಿನಾ ಜೇತಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹಿ ಸನ್ಥಾರೇನ ಕಿಣಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟೀಹಿ ವಿಹಾರಮಹಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಏವಂ ಚತುಪಞ್ಞಾಸಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾತಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ।

ತತ್ಥಾತಿ "ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ ವಾಕ್ಯಂ, ತತ್ಥ। **ಸಿಯಾತಿ** ಕಸ್ಸಚಿ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಸಿಯಾ, ವಕ್ಖಮಾನಾಕಾರೇನ ಕದಾಚಿ ಚೋದೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಥ ತತ್ಥ ವಿಹರತೀತಿ** ಯದಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ ವಿಹರತಿ। **ನ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ** ನಾನಾಠಾನಭೂತತ್ತಾ ಸಾವತ್ಥಿಜೇತವನಾನಂ, "ಏಕಂ ಸಮಯ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಚೋದಕೋ ತಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ **"ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿವರತಿ। ಇತರೋ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ತಯಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏತನ್ತಿ** "ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ವಿಹರತಿ ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ಏವನ್ತಿ** "ಯದಿ ತಾವ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಂ ತಂ ಭವತಾ ಚೋದಿತಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ನ ಖೋ ಪನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಉಭಯತ್ಥ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ವಿಹಾರದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅವಿಪರೀತಮತ್ಥಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಕಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಭಾವಂ, ತೇನ ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹ…ಪೇ॰… ಜೇತವನೇ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಮ್ಪಿ "ಜೇತವನೇ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಆರಾಮೇ ವಿಹರತಿ"ಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ನ "ಸಾವತ್ಥಿಯ"ನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ - **"ಗೋಚರಗಾಮನಿದಸ್ಸನತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಅವಸ್ಸಞ್ಚೇತ್ಥ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಯಥಾ ಜೇತವನಾದಿಕಿತ್ತನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿಅನೇಕಪ್ಪಯೋಜನಂ, ಏವಂ ಗೋಚರಗಾಮಕಿತ್ತನಮ್ಪಿ ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಾದಿವಿವಿಧಪಯೋಜನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಾವತ್ಥಿವಚನೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಪಯಿರುಪಾಸನಾನಂ ಓಕಾಸದಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಸರಣೇಸು ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇನ ಯಥೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾವಹನೇನ ಚ **ಗಹಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ,** ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಅನುರೂಪವಸನಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೇನೇತ್ಥ **ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಗ್ಗಹಕರಣಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕರುಣಾಯ ಉಪಗಮನಂ,** ನ ಲಾಭಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞಾಯ ಅಪಗಮನಂ,** ನ ವಿರೋಧಾದಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಉಪಗಮನಾಪಗಮನಾನಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಂ** ನಾಮ ಅನವಜ್ಜಸುಖಂ। **ದೇವತಾನಂ ಉಪಕಾರಬಹುಲತಾ** ಜನವಿವಿತ್ತತಾಯ। ಪಚುರಜನವಿವಿತ್ತಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ದೇವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। **ತದತ್ಥಪರಿನಿಪ್ಫಾದನನ್ತಿ** ಲೋಕತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನಂ, ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಮ್ಪಾದನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮಾದಿನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾವತ್ಥಿಕಿತ್ತನೇನ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಜೇತವನಾದಿಕಿತ್ತನೇನ ಧಮ್ಮಕಾಯಸ್ಸ। ತಥಾ ಪುರಿಮೇನ ಪರಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ, ದುತಿಯೇನ ಅತ್ತಾಧೀನಕಿರಿಯಾಕರಣಂ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಕರುಣಾಕಿಚ್ಚಂ, ಇತರೇನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ। ಪುರಿಮೇನ ಚಸ್ಸ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪರಮಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ ದೀಪೇತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಅನುಕಮ್ಪತಿ, ನ ಚ ತತ್ಥ ಸಿನೇಹದೋಸಾನುಪತಿತೋ ಪರಮುಪೇಕ್ಖಕಭಾವತೋ। ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ನ

ಪರಹಿತಸುಖಕರಣೇ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕೋ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಭಾವತೋ। ತಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕನಾಥತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅತ್ತನಾಥತಾ।

ತಥಾ ಹೇಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಞ್ಚೋದಿತಮಾನಸೋ ಸಕಲಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನೋ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಅಪರಿಮಿತಂ ಕಾಲಂ ಅನಪ್ಪಕಂ ದುಕ್ಖಮನುಭೋಸಿ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿತೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ನ ವಿಕಮ್ಪಿತತಾ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ತತೋ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾ। ತಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖತಾ, ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ತದಧಿಗಮೋ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರೇಸಂ ಅಹಿಂಸಾಪನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಸಯಂ ಪರೇಹಿ ಅಭಾಯನಂ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರಂ ರಕ್ಖತೋ ಅತ್ತನೋ ರಕ್ಖಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖತೋ ಪರೇಸಂ ರಕ್ಖಣಂ। ತೇನಸ್ಸ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಪಾರಿಪೂರೀ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ಪಾರಿಪೂರೀ । ಏವಂ ಪುರಿಸುದ್ಧಾಸಯಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಮೇವ ರಜ್ಜಸಮ್ಪದಾದಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಗಮನಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ತತೋ ಅಪಗಮನಂ। ಇತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಉಪಗಮಾಪಗಮಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಮೇವ ದಾನವಸೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಚಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಪಚ್ಚಾಸೀಸನಾ। ಏವಂ ಸಮುದಾಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರೇಸಂ ಹಿತಸುಖತ್ಥಂ ಅತಿದುಕ್ಕರಕಾರಿತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಕಾಯಮ್ಪಿ ಅನಲಙ್ಕಾರಿತಾ।

ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಚರಿಮತ್ತಭಾವೇ ಜಿಣ್ಣಾತುರಮತದಸ್ಸನೇನ ಸಞ್ಜಾತಸಂವೇಗೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಉಳಾರೇಸು ದೇವಭೋಗಸದಿಸೇಸು ಭೋಗೇಸು ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಮಹಾಭಿನಿಕ್ಖಮನಂ ನಿಕ್ಖಮಿ। ತಥಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ "ಕಿಚ್ಛಂ ವತಾಯಂ ಲೋಕೋ ಆಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೫೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪, ೧೦) ಕರುಣಾಮುಖೇನೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಬುದ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಸತ್ತ ಸತ್ತಾಹಾನಿ ವಿವೇಕಸುಖೇನೇವ ವೀತಿನಾಮನಂ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕನಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಾಪದೇಸೇನ ಓಕಾಸಕರಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಪಞ್ಚವಗ್ಗಿಯಾದಿವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅನನುರೂಪಸಮುದಾಚಾರೇಪಿ ಅನಞ್ಞಥಾಭಾವೋ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಕತ್ಥಚಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನಸ್ಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಮಿತ್ತಸಞ್ಞಾಭಾವೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅನುರೋಧಾಭಾವೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಿನೇಹಸನ್ಥವಾಭಾವೋ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಪರೇಸಂ ಪಸಾದನಾ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಪಸನ್ನಾಕಾರೇಹಿ ನ ವಿಕಮ್ಪನಾ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಧಮ್ಮಾನುರಾಗಾಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಅಭಾವೋ, ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಸಾವಕಾನುರಾಗಾಭಾವೇನ ಪರಿವಾರಪರಿಕಮ್ಮತಾಭಾವೋ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಂ ಪರೇಹಿ ಸಂಸಗ್ಗಮುಪಗಚ್ಛತೋಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ನ ತತ್ಥ ಅಭಿರತಿ। ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಾಯ ಗಾಮಾದೀನಂ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ವಸತೋಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಕತಾಯ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ಏವ ವಿಹರಣಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "**ಪುರಿಮೇನಸ್ಸ ಪರಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಸಮನ್ನಾಗಮಂ ದೀಪೇತೀ**"ತಿ।

ತನ್ತಿ ತತ್ರಾತಿ ಪದಂ। "ದೇಸಕಾಲಪರಿದೀಪನ"ನ್ತಿ ಯೇ ದೇಸಕಾಲಾ ಇಧ ವಿಹರಣಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಪರಿದೀಪನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಂ ಸಮಯಂ...ಪೇ॰... ದೀಪೇತೀ**"ತಿ ಆಹ। ತಂ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಕಾಲಸ್ಸ ದೇಸಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಭವಿತುಮರಹತಿ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ। ಅಯಂ ತಾವ ತತ್ರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸಭಾವೇ ಅತ್ಥವಿಭಾವನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ತತ್ರ-ಸದ್ದೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಿಸಿಟ್ಠಂ ದೇಸಕಾಲಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ – "**ಭಾಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತೇ ವಾ ದೇಸಕಾಲೇ ದೀಪೇತೀ**"ತಿ। ತೇನ **ತತ್ರಾತಿ** ಯತ್ರ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಲಪತಿ ಭಾಸತಿ, ತಾದಿಸೇ ದೇಸೇ, ಕಾಲೇ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ನನು ಚ ಯತ್ಥ ಠಿತೋ ಭಗವಾ "ಅಕಾಲೋ ಖೋ ತಾವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬಾಹಿಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ, ತತ್ಥೇವ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ಠಿತೋ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಂ

ದೇಸೇಸೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅದೇಸೇತಬ್ಬಕಾಲೇ ಅದೇಸನಾಯ ಇದಂ ಉದಾಹರಣಂ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಅಕಾಲೋ ಖೋ ತಾವಾ"**ತಿ।

ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ - "ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠಮ್ಹಾ"ತಿ, ತಮ್ಪಿ ತಸ್ಸ ಅಕಾಲಭಾವಸ್ಸೇವ ಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ತದಾ ಅದ್ಧಾನಪರಿಸ್ಸಮೇನ ರೂಪಕಾಯೇ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಅಹೋಸಿ, ಬಲವಪೀತಿವೇಗೇನ ನಾಮಕಾಯೇ। ತದುಭಯಸ್ಸ ವೂಪಸಮಂ ಆಗಮೇನ್ತೋ ಪಪಞ್ಚಪರಿಹಾರತ್ಥಂ ಭಗವಾ "ಅಕಾಲೋ ಖೋ"ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಅದೇಸೇತಬ್ಬದೇಸೇ ಅದೇಸನಾಯ ಪನ ಉದಾಹರಣಂ "ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಗ್ಗಾ ಓಕ್ಕಮ್ಮ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ನಿಸೀದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪), ವಿಹಾರಪಚ್ಛಾಯಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೩) ಚ ಏವಮಾದಿಕಂ ಇಧ ಆದಿಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। "ಅಥ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಾಲೋ ಇಧ ಪುಬ್ಬೇ ನೇಸಾದೋ ಇಧ ಪಾಪಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕರಿತ್ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೧) ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ಖೋ-ಸದ್ದೋ, "ದುಕ್ಖಂ ಖೋ ಅಗಾರವೋ ವಿಹರತಿ ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೧) ಅವಧಾರಣೇ, "ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಸತ್ಥು ಪವಿವಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಸಾವಕಾ ವಿವೇಕಂ ನಾನುಸಿಕ್ಖನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧) ಆದಿಕಾಲತ್ಥೇ, ವಾಕ್ಯಾರಮ್ಭೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಪದಪೂರಣೇನ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ ಕತಂ ಹೋತಿ, ಆದಿಕಾಲತ್ಥೇನ ವಾಕ್ಯಸ್ಸ ಉಪಞ್ಞಾಸಮತ್ತಂ। ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನ ಪನ ನಿಯಮದಸ್ಸನಂ, ತಸ್ಮಾ ಆಮನ್ತೇಸಿ ಏವಾತಿ ಆಮನ್ತನೇ ನಿಯಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ।

ಭಗವಾತಿ ಲೋಕಗರುದೀಪನನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಭಗವಾಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಯದಿಪಿ ವುತ್ತೋ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಠಾನೇ ವಿಹರಣಕಿರಿಯಾಯ ಕತ್ತು ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ, ನ ಆಮನ್ತನಕಿರಿಯಾಯ, ಇಧ ಪನ ಆಮನ್ತನಕಿರಿಯಾಯ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಂ ಪುನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಸತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಭಗವಾತಿ ಲೋಕಗರುದೀಪನ"ನ್ತಿ ಆಹ। ತೇನ ಲೋಕಗರುಭಾವತೋ ತದನುರೂಪಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತುಂ ತೇ ಆಮನ್ತೇಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಕಥಾಸವನಯುತ್ತಪುಗ್ಗಲವಚನ**ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನದೇಸನಾಯ ಸವನಯೋಗ್ಗಪುಗ್ಗಲವಚನಂ। ಚತೂಸುಪಿ ಪರಿಸಾಸು ಭಿಕ್ಖೂ ಏವ ಏದಿಸಾನಂ ದೇಸನಾನಂ ವಿಸೇಸೇನ ಭಾಜನಭೂತಾತಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಾಸನಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇಧ ಭಿಕ್ಖುಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದ್ದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಿಕ್ಖಕೋತಿ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಭಿಕ್ಖನಧಮ್ಮತಾಯ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅಜ್ಝುಪಗತಂ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ, ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಂ, ಅಜ್ಝುಪಗತತ್ತಾ ಅನುಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖು। ಯೋ ಹಿ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಮಹನ್ತಂ ವಾ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ಸೋ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿಜೀವಿಕಾಕಪ್ಪನಂ ಹಿತ್ವಾ ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನೇವ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖು, ಪರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕತ್ತಾ ವಾ ವಿಹಾರಮಜ್ಝೇ ಕಾಜಭತ್ತಂ ಭುಞ್ಜಮಾನೋಪಿ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋತಿ ಭಿಕ್ಖು, ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತತ್ತಾ ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಅಜ್ಝುಪಗತೋತಿ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆದಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ "ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಧರೋತಿ ಭಿಕ್ಖು, ಭಿನ್ದತಿ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ಭಿಕ್ಖು, ಭಿನ್ನತ್ತಾ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೦) **ವಿಭಙ್ಗೇ** ಆಗತನಯೇನ। **ಞಾಪನೇ**ತಿ ಅವಬೋಧನೇ, ಪಟಿವೇದನೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಿಕ್ಖನಸೀಲತಾತಿ ಭಿಕ್ಖನೇನ ಜೀವನಸೀಲತಾ, ನ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಜೀವನಸೀಲತಾ। **ಭಿಕ್ಖನಧಮ್ಮತಾ**ತಿ "ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅರಿಯಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೭.೫೯) ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖನಸಭಾವತಾ, ನ ಯಾಚನಕೋಹಞ್ಞಸಭಾವತಾ। **ಭಿಕ್ಖನೇ ಸಾಧುಕಾರಿತಾ**ತಿ "ಉತ್ತಿಟ್ಠೇ ನಪ್ಪಮಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೬೮) ವಚನಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಾ। ಅಥ ವಾ **ಸೀಲಂ** ನಾಮ ಪಕತಿಸಭಾವೋ, ಇಧ ಪನ ತದಧಿಟ್ಠಾನಂ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ವತಂ। **ಸಾಧುಕಾರಿತಾ**ತಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಆದರಕಿರಿಯಾ। **ಹೀನಾಧಿಕಜನಸೇವಿತ**ನ್ತಿ ಯೇ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೇ ಠಿತಾಪಿ ಜಾತಿಮದಾದಿವಸೇನ ಉದ್ಧತಾ ಉನ್ನಳಾ, ಯೇ ಚ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಪರೇಸಂ ಅಧಿಕಭಾವಮ್ಪಿ ಅನುಪಗತತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಂ ಪರಮಕಾರುಞ್ಞತಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ವಚನೇನ ಹೀನಜನೇಹಿ ದಲಿದ್ದೇಹಿ ಪರಮಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪತ್ತೇಹಿ ಪರಕುಲೇಸು ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೇಹಿ ಸೇವಿತಂ

ವುತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **ಉದ್ಧತಭಾವನಿಗ್ಗಹಂ ಕರೋತಿ**। ಅಧಿಕಜನೇಹಿ ಉಳಾರಭೋಗಖತ್ತಿಯಕುಲಾದಿತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಆಜೀವವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಸೇವಿತಂ ವುತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ದೀನಭಾವನಿಗ್ಗಹಂ ಕರೋತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ "ಭಿಕ್ಖವೋ"ತಿ ವಚನಂ ಆಮನ್ತನಭಾವತೋ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಂ, ಪಕರಣತೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ ಸುಸ್ಸೂಸಾಜನನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಸವನಮನಸಿಕಾರನಿಯೋಜನಞ್ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಇಮಿನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರೇ**ತಿ ಸಾಧುಕಸವನೇ ಸಾಧುಕಮನಸಿಕಾರೇ ಚ। ಕಥಂ ಪನ ಪವತ್ತಿತಾ ಸವನಾದಯೋ ಸಾಧುಕಂ ಪವತ್ತಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? "ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಕಲಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಹತ್ಥಗತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆದರಗಾರವಯೋಗೇನ ಕಥಾದೀಸು ಅಪರಿಭವಾದಿನಾ ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಪಞ್ಚಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಭಬ್ಬೋ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತಂ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಕಥಂ ನ ಪರಿಭೋತಿ, ಕಥಿತಂ ನ ಪರಿಭೋತಿ, ನ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಭೋತಿ, ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ, ಯೋನಿಸೋ ಚ ಮನಸಿಕರೋತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸುಣನ್ತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಭಬ್ಬೋ ನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮಿತುಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೧೫೧)। ತೇನೇವಾಹ - **"ಸಾಧುಕಂ ಸವನಮನಸಿಕಾರಾಯತ್ತಾ ಹಿ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತೀ"**ತಿ।

ಪುಬ್ಬೇ ಸಬ್ಬಪರಿಸಾಸಾಧಾರಣತ್ತೇಪಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ "ಜೇಟ್ಠಸೇಟ್ಠಾ"ತಿಆದಿನಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏವ ಆಮನ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾವ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ಭಗವಾ"**ತಿ ಚೋದನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾ**ತಿ ಅಞ್ಞವಿಹಿತಾ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಾ**ತಿ ಅಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾ**ತಿ ಹಿಯ್ಯೋ ತತೋ ಪರಂ ದಿವಸೇಸು ವಾ ಸುತಧಮ್ಮಂ ಪತಿ ಪತಿ ಮನಸಾ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಾ। ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದೇಸನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇ ಅನಾಮನ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಇ-ಕಾರಲೋಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಭಿಕ್ಖವೋ ಇತೀ**ತಿ ಅಯಂ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಪರಿಸಮಾಪನಾದಿಅತ್ಥಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯಪಕಾರಾವಧಾರಣನಿದಸ್ಸನಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯) ಹೇತ್ವತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ತಸ್ಮಾತಿಹ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ। ಅತ್ಥಿ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಾ। ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಪರಿಸಮಾಪನೇ। "ಇತಿ ವಾ ಇತಿ ಏವರೂಪಾ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩) ಆದಿಅತ್ಥೇ। "ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಂ ನಾಮಕಮ್ಮಂ ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ನಿರುತ್ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಮಭಿಲಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೭೩, ೭೫) ಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯೇ। "ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ, ಅಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಸಉಪದ್ದವೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪದ್ದವೋ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಪಣ್ಡಿತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪) ಪಕಾರೇ। "ಅತ್ಥಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಸತಾ, 'ಆನನ್ದ, ಅತ್ಥೀ'ತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯಂ। 'ಕಿಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ'ನ್ತಿ ಇತಿ ಚೇ ವದೇಯ್ಯ। ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಂ ಇಚ್ಚಸ್ಸ ವಚನೀಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೬) ಅವಧಾರಣೇ। "ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ನತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಅನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೦) ನಿದಸ್ಸನೇ। ಇಧಾಪಿ ನಿದಸ್ಸನೇ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಹಿ ಆಮನ್ತನಾಕಾರೋ। ತಮೇಸ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸೇತಿ "ಭಿಕ್ಖವೋತಿ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ "ಭದ್ದನ್ತೇ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪುಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ ಆಮನ್ತೇಸೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ "ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಸ್ಸೋಸು"ನ್ತಿ ಇಧ "ಭಗವತೋ"ತಿ ಸಾಮಿವಚನಂ ಆಮನ್ತನಮೇವ ಸಮ್ಬನ್ಧಿಅನ್ತರಂ ಅಪೇಕ್ಖತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಭಗವತೋ ಆಮನ್ತನಂ ಪಟಿಅಸ್ಸೋಸು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಭಗವತೋ"ತಿ ಪನ ಇದಂ ಪಟಿಸ್ಸವಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸಮ್ಪದಾನವಚನಂ ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತಾಯ ಪಟಿಸ್ಸುಣೋತೀ"ತಿ। ಯಂ ನಿದಾನಂ

ಭಾಸಿತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಗಾಹಣತ್ಥನ್ತಿ** ಕಮಲಕುವಲಯುಜ್ಜಲವಿಮಲಸಾದುರಸಸಲಿಲಾಯ ಪೋಕ್ಖರಣಿಯಾ ಸುಖಾವತರಣತ್ಥಂ ನಿಮ್ಮಲಸಿಲಾತಲರಚನಾವಿಲಾಸಸೋಭಿತರತನಸೋಪಾನಂ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಮುತ್ತಾತಲಸದಿಸವಾಲುಕಾಚುಣ್ಣಪಣ್ಡರಭೂಮಿಭಾಗಂ ತಿತ್ಥಂ ವಿಯ ಸುವಿಭತ್ತಭಿತ್ತಿವಿಚಿತ್ರವೇದಿಕಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ನಕ್ಖತ್ತಪಥಂ ಫುಸಿತುಕಾಮತಾಯ ವಿಯ ಪಟಿವಿಜಮ್ಭಿತಸಮುಸ್ಸಯಸ್ಸ ಪಾಸಾದವರಸ್ಸ ಸುಖಾರೋಹನತ್ಥಂ ದನ್ತಮಯಸಣ್ಹಮುದುಫಲಕಞ್ಚನಲತಾವಿನದ್ಧಮಣಿಗಣಪ್ಪಭಾಸಮುದಯುಜ್ಜಲಸೋಭಂ ಸೋಪಾನಂ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣವಲಯನೂಪುರಾದಿಸಙ್ಘಟ್ಟನಸದ್ದಸಮ್ಮಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಕಥಿತಹಸಿತಮಧುರಸ್ಸರಗೇಹಜನವಿಜಮ್ಭಿತವಿಚರಿತಸ್ಸ ಉಳಾರಇಸ್ಸರಿಯವಿಭವಸೋಭಿತಸ್ಸ ಮಹಾಘರಸ್ಸ ಸುಖಪ್ಪವೇಸನತ್ಥಂ ಸುವಣ್ಣರಜತಮಣಿಮುತ್ತಾಪವಾಳಾದಿಜುತಿವಿಸ್ಸರವಿಜ್ಜೋತಿತಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತವಿಸಾಲದ್ವಾರಬಾಹಂ ಮಹಾದ್ವಾರಂ ವಿಯ ಚ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಞಾಣಗಮ್ಭೀರಭಾವಸಂಸೂಚಕಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಗಾಹತ್ಥಂ।

ಏತ್ಥಾಹ – "ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕಯಿರಮಾನೇ ನಿದಾನವಚನಂ, ನನು ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತವಚನಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ, ದೇಸನಾಯ ಠಿತಿಅಸಮ್ಮೋಸಸದ್ಧೇಯ್ಯಭಾವಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಕಾಲದೇಸದೇಸಕನಿಮಿತ್ತಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾ ಹಿ ದೇಸನಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ ಅಸಮ್ಮೋಸಧಮ್ಮಾ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾ ಚ। ದೇಸಕಾಲಕತ್ತುಹೇತುನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ಉಪನಿಬದ್ಧೋ ವಿಯ ವೋಹಾರವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ತೇನೇವ ಚ ಆಯಸ್ಮತಾ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೇನ "ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಸುತ್ತಂ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಕತ್ಥ ಭಾಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಾದಿಪುಚ್ಛಾಸು ಕತಾಸು ತಾಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕೇನ "ಏವಂ ಮೇ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಇಮಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ಭಾಸಿತಂ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ತಥಾಗತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪುಬ್ಬಚರಣಾನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಚರಣಾದೀಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ ಚ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು। ತಥಾ ಆಚರಿಯಮುಟ್ಠಿಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಸಾಸನಸಾವಕಾನಾನುರಾಗಾಭಾವತೋ ಖೀಣಾಸವಭಾವಸಿದ್ಧಿ। ನ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪರಾನುಗ್ಗಹಪ್ಪವತ್ತಿ। ಏವಂ ದೇಸಕಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೂಸಕಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಾಭಾವಸಂಸೂಚಕೇಹಿ ಞಾಣಪ್ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಭಿಬ್ಯಞ್ಜನಕೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಬುದ್ಧವಿಸುದ್ಧಭಾವೇಹಿ ಪುರಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧಿ, ತತೋ ಚ ಅನ್ತರಾಯಿಕನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮೋಹಾಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಪಚ್ಛಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯಸಿದ್ಧೀತಿ ಭಗವತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ನಿದಾನವಚನೇನ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪ್ಪಟಿಭಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಪನತೋ, ಇಧ ಪನ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪ್ಪಟಿಭಾನೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಪನತೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ಸತ್ಥುಸಮ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ।

ತಥಾ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ। ಞಾಣಕರುಣಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವತೋ ನತ್ಥಿ ನಿರತ್ಥಕಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಅತ್ತಹಿತತ್ಥಾ ವಾ। ತಸ್ಮಾ ಪರೇಸಂ ಏವ ಅತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಸಬ್ಬಕಿರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಯಥಾಪವತ್ತಂ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಸಾಸನಟ್ಠೇನ ಸಾಸನಂ, ನ ಕಪ್ಪರಚನಾ। ತಯಿದಂ ಸತ್ಥುಚರಿತಂ ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾಪದೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಾನವಚನೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸೀಯತಿ। "ಇಧ ಪನ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನ"ನ್ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – "ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನ"ನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಸತ್ಥುನೋ ಪಮಾಣಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ವಚನೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿದಾನವಚನಂ, ತಞ್ಚ ದೇಸಕಪ್ಪಮಾಣಭಾವದಸ್ಸನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ "ಭಗವಾ"ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ವಿಭಾವಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಭಗವಾತಿ ಹಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ

ರಾಗದೋಸಮೋಹಾದಿಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಮಲದುಚ್ಚರಿತದೋಸಪ್ಪಹಾನದೀಪನೇನ ವಚನೇನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಸುಪರಿಸುದ್ಧಞಾಣಕರುಣಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗಪರಿದೀಪನೇನ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಭಾವದೀಪನೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ನಿದಾನವಚನಪ್ಪಯೋಜನಸ್ಸ ಮುಖಮತ್ತನಿದಸ್ಸನಂ।

ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ದೇಸಿತಸ್ಸ। ದೇಸನಾ ಹಿ ದೇಸೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ನಿಕ್ಖಿಪನತೋ "ನಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾವ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ** ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಏತ್ಥಾಯಂ ದೇಸನಾ ಏವಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನೇ ದಸ್ಸಿತೇ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿದಾನಪರಿಜಾನನೇನ ವಣ್ಣನಾಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅನೇಕಸತಅನೇಕಸಹಸ್ಸಭೇದಾನಿಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಾನಿ ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾದಿಪಟ್ಠಾನನಯವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧತಂ ನಾತಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಭಾವನ್ತಿ ಆಹ - **"ಚತ್ತಾರೋ ಹಿ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ "ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ ಚ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ ಚಾ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಸಬ್ಭಾವತೋ, ಏವಂ ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೇನಪಿ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದೀಹಿ ಪನ ಪುರತೋ ಠಿತೇಹಿ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಂಸಗ್ಗೋ ನತ್ಥೀತಿ ನ ಇಧ ನಿರವಸೇಸೋ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ "ಚತ್ತಾರೋ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಾ ಸೇಸನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ಮೂಲನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಅಯಂ ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತೀತಿ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಂ ಏವ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಅಥ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಂ ನಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸುತ್ತಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಸುತ್ತದೇಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಕಾರಣಭೂತೋತಿ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। **ಪರಜ್ಝಾಸಯೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುಚ್ಛಾಯ ವಸೋ ಪುಚ್ಛಾವಸೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ**। ಸುತ್ತದೇಸನಾವತ್ಥುಭೂತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿ, ಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**। ಅಥ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪೀಯತಿ ಸುತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪೋ,** ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಾದಿ ಏವ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ **ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಪುಚ್ಛೀಯತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೋ। ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ವಚನಂ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಂ, ತದೇವ ನಿಕ್ಖೇಪಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋ"**ತಿ। ತಥಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ ಏವ **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಪರೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಾದಿಕಾರಣನಿರಪೇಕ್ಖತ್ತಾ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಧಮ್ಮತನ್ತಿಟ್ಠಪನತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತದೇಸನತ್ತಾ। ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ಪನ ಪರೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾನಂ ದೇಸನಾಪವತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪವತ್ತಿತಾನಂ ಕಥಮಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನವರೋಧೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕಾನಂ ವಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಾನುರೋಧೇನ ಪವತ್ತಿತಾನಂ ಕಥಂ ಪರಜ್ಝಾಸಯೇ ಅನವರೋಧೋತಿ? ನ ಚೋದೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಪರೇಸಞ್ಹಿ ಅಭಿನೀಹಾರಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸುತ್ತದೇಸನಾಕಾರಣುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಪರಜ್ಝಾಸಯಪುಚ್ಛಾವಸಿಕಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಾದೀನಂ ವಣ್ಣಾವಣ್ಣಆಮಿಸುಪ್ಪಾದಾದಿದೇಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ "ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರೇಸಂ ಪುಚ್ಛಂ ವಿನಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಏವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋ, ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ದೇಸಿತೋ ಪುಚ್ಛಾವಸಿಕೋತಿ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನೇವ ಕಥೇಸೀತಿ** ಧಮ್ಮತನ್ತಿಟ್ಠಪನತ್ಥಂ ಕಥೇಸಿ। **ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯ**ನ್ತಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ। **ಖನ್ತಿ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಂ। **ಮನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಚಿತ್ತಂ। **ಅಭಿನೀಹಾರ**ನ್ತಿ ಪಣಿಧಾನಂ। **ಬುಜ್ಝನಭಾವ**ನ್ತಿ ಬುಜ್ಝನಸಭಾವಂ, ಪಟಿವಿಜ್ಝನಾಕಾರಂ ವಾ।

ರೂಪಗರುಕಾನನ್ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ರೂಪಾರಮ್ಮಣಗರುಕಾ ರೂಪಗರುಕಾ। ಚಿತ್ತೇನ ರೂಪನಿನ್ನಾ ರೂಪಪೋಣಾ ರೂಪಪಬ್ಭಾರಾ ರೂಪದಸ್ಸನಪ್ಪಸುತಾ ರೂಪೇನ ಆಕಡ್ಢಿತಹದಯಾ, ತೇಸಂ ರೂಪಗರುಕಾನಂ।

ಪಟಿಸೇಧತ್ಥೋತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋತಿ? ಕಿರಿಯಾಪಧಾನಞ್ಹಿ ವಾಕ್ಯಂ, ತಸ್ಮಾ ''ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ''ತಿ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾಕಿರಿಯಾಪಟಿಸೇಧತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ – **''ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಪದಸ್ಸಾ''**ತಿಆದಿ। ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾತಿ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಸಿದ್ಧಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ – ''ಅಹ''ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾ ವದತಿ, ನ ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅಹಂಕಾರವಿಸಯಂ ಅಹಂಕಾರಸ್ಸ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾನತಿಕ್ಕಮನ್ತಾ ಏವ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಲೋಕಿಯೇ ವಿಸಯೇ ದೇಸನಾಪವತ್ತಿ। **ಭಿಕ್ಖವೇ**ತಿ ಆಲಪನೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ಅಞ್ಞನ್ತಿ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಸ್ಸ **''ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಇತ್ಥಿರೂಪತೋ ಅಞ್ಞ''**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಏಕಮ್ಪಿ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ವಣ್ಣಾಯತನಂ। ಸಮಂ ವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಯಾಥಾವತೋ ಅನು ಅನು ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ,** ಞಾಣಂ। ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನವಸೇನ ಅನು ಅನು ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಸಮನುಪಸ್ಸನಾ,** ದಿಟ್ಠಿ। **ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಏವಮಾದಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ''ದುಕ್ಖತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ''ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಓಲೋಕೇನ್ತೋಪೀ**ತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸವಿಮಾನಕಪ್ಪರುಕ್ಖಮಣಿಕನಕಾದಿಗತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಅನವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಓಲೋಕೇನ್ತೋಪಿ। ಸಾಮಞ್ಞವಚನೋಪಿ ಯಂ-ಸದ್ದೋ ''ಏಕರೂಪಮ್ಪೀ''ತಿ ರೂಪಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ರೂಪವಿಸಯೋ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ **''ಯಂ ರೂಪ''**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಪುರಿಸಸದ್ದೋ ಪರಿಯಾದಿಯಿತಬ್ಬಚಿತ್ತಪುಗ್ಗಲವಿಸಯೋತಿ **ರೂಪಗರುಕಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಸೇಸಿತಂ। **ಗಹಣಂ** ''ಖೇಪನ''ನ್ತಿ ಚ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, **ಪರಿಯಾದಾನಞ್ಚ** ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣನ್ತಿ ಆಹ – **''ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಚಿತ್ತ''**ನ್ತಿ। ತಞ್ಹಿ ರೂಪಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪರಿತ್ತಕುಸಲಸ್ಸಪಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ನಿವಾರೇತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸಪಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿವಾರಣಂ ಹೋತುಂ ಸಮತ್ಥಂ, ಲೋಕಿಯಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿವಾರಕತ್ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ **''ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಕಾಮಗುಣಸ್ಸಾದಪ್ಪಸುತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದಾನಾದಿವಸೇನ ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕಾ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಖೇಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತಂ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ಮುಟ್ಠಿಗತಂ ವಿಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನ ಖೇಪೇತ್ವಾ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಾವ ಮಹತಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಿಯಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಚ್ಛೇದತೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ – **''ತಿಟ್ಠತೀ''**ತಿ ಯಥಾ ''ಪಬ್ಬತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ನಜ್ಜೋ ಸನ್ದನ್ತೀ''ತಿ। ತೇನಾಹ – **''ಇಧ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ''**ತಿಆದಿ।

ಯಥಯಿದನ್ತಿ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಯಕಾರಾಗಮೋ ಚಾತಿ ಆಹ – **''ಯಥಾ ಇದ''**ನ್ತಿ। **ಇತ್ಥಿಯಾ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಸರೀರಗತಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಞ್ಚ ರೂಪಾಯತನಂ। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಳ್ಹೋ, ಪಠಮಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ಸದ್ದಸತ್ಥಲಕ್ಖಣಾನಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಾನಿ, ಪಚ್ಛಾ ಅಸಾಧಾರಣತೋತಿ ತಾನಿ ಪಾಳಿವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ – ''ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ''ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ರುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಸೀತಾದಿವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯೇಹಿ ವಿಕಾರಂ ಆಪಾದೀಯತಿ, ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ವಿಕಾರುಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಭೂತತರಾ, ಕುತೋ ಪನಾಯಂ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೇ? ''ಸೀತೇನಾ''ತಿಆದಿವಚನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾದೀಸು ಅನವಸೇಸರೂಪಸಮಞ್ಞಾ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬರೂಪಧಮ್ಮಸಾಧಾರಣಂ ರೂಪ್ಪನಂ। ಇದಾನಿ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ರೂಪಸದ್ದಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ **''ಅಯಂ ಪನಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ವತ್ತತೀ**ತಿ ''ಓಳಾರಿಕಂ ವಾ ಸುಖುಮಂ ವಾ''ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೧; ೨.೧೧೩; ೩.೮೬, ೮೯; ವಿಭ॰ ೨)। **ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ರೂಪಭವೋ ರೂಪಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। ರೂಪಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। **ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಸಞ್ಞಿತೇ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ। ರೂಪ್ಪತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಸಭಾವಂ ಕರೋತೀತಿ ರೂಪಂ, ಸಭಾವಹೇತೂತಿ ಆಹ – **''ಸರೂಪಾ…ಪೇ॰… ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯೇ''**ತಿ। ಕರಚರಣಾದಿಅವಯವಸಙ್ಘಾತಭಾವೇನ ರೂಪೀಯತಿ ನಿರೂಪೀಯತೀತಿ ರೂಪಂ, ರೂಪಕಾಯೋತಿ ಆಹ – **''ಆಕಾಸೋ…ಪೇ॰… ಏತ್ಥ ಸರೀರೇ''**ತಿ।

ರೂಪಯತಿ ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ರೂಪಂ, ವಣ್ಣಾಯತನಂ। ಆರೋಹಪರಿಣಾಹಾದಿಭೇದರೂಪಗತಂ ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಸಾದಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನೋ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ - **"ಏತ್ಥ ಸಣ್ಠಾನೇ"**ತಿ। **ಪಿಯರೂಪ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಭಾವತ್ಥೋ ರೂಪಸದ್ದೋ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ರೂಪಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕೇಸಾದೀಸು ಪರಿಕಮ್ಮಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪೀತಿ ವುತ್ತೋ। **ಇತ್ಥಿಯಾ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನೇ ವಣ್ಣೇ**ತಿ ಇತ್ಥಿಸರೀರಪರಿಯಾಪನ್ನಮೇವ ರೂಪಂ ಗಹಿತಂ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾದಿರೂಪಮ್ಪಿ ಪನ ಪುರಿಸಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾಯಕಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗನ್ಧವಣ್ಣಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಲೇಪನಂ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಂ "ಅಸುಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಪಸಾಧನ"ನ್ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಅಕಾಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಸ್ಸಪಿ ವಣ್ಣೋ ಪಟಿಬದ್ಧಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತಿಕನ್ತಿ ಏಕನ್ತಿಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧೋ"**ತಿಆಹ। **ಉಪಕಪ್ಪತೀತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾನಾಯ ಉಪಕಪ್ಪತಿ। **ಪುರಿಮಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಅತ್ಥಸ್ಸೇವ ದಳ್ಹೀಕರಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಬನ್ಧಂ ಸುಬನ್ಧ"ನ್ತಿ। ನಿಗಮನವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಓಪಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ "ಯಂ ಏವಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ಸಕಲಮೇವಿದಂ ಪುರಿಮವಚನಂ ಉಪಮಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಪನ ಉಪಮಾಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಯಥಯಿದಂ...ಪೇ... ಇತ್ಥಿರೂಪ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪರಿಯಾದಾನೇ ಆನುಭಾವೋ ಸಮ್ಭವೋ **ಪರಿಯಾದಾನಾನುಭಾವೋ,** ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ಇದಂ ಪನ "ಇತ್ಥಿರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ **ಪರಿಯಾದಾನಾನುಭಾವೇ** ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ದೀಪೇತಬ್ಬೇ **ವತ್ಥು** ಕಾರಣಂ। **ನಾಗೋ** ನಾಮ ಸೋ ರಾಜಾ, ದೀಘದಾಠಿಕತ್ತಾ ಪನ "ಮಹಾದಾಠಿಕನಾಗರಾಜಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅಸಂವರನಿಯಾಮೇನಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಿಕೇನ ಅಸಂವರನೀಹಾರೇನ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ರೂಪಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ವಿಸಿಕಾದಸ್ಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಸಿವಥಿಕದಸ್ಸನಂ ಗನ್ತ್ವಾ । ತತ್ಥ ಹಿ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾ ಇಜ್ಝತಿ। ವತ್ಥುಲೋಭೇನ ಕುತೋ ತಾದಿಸಾಯ ಮರಣನ್ತಿ ಅಸದ್ದಹನ್ತೋ **"ಮುಖಂ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಧೂಮವಣ್ಣ"**ನ್ತಿ ತೇ ದಹರಸಾಮಣೇರೇ ಉಪ್ಪಣ್ಡೇನ್ತೋ ವದತಿ।

ರತನತ್ತಯೇ ಸುಪ್ಪಸನ್ನತ್ತಾ ಕಾಕವಣ್ಣತಿಸ್ಸಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸನತ್ಥಞ್ಚ ಸೋ ತಿಸ್ಸಮಹಾರಾಜಾ ಸದ್ಧಾಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ದಹರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ನಿಟ್ಠಿತುದ್ದೇಸಕಿಚ್ಚೋ**ತಿ ಗಾಮೇ ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನಂ ಇಮಸ್ಸ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಿಯಾತಿ ಆಚರಿಯೇನ ನಿವಾರಿತಗಾಮಪ್ಪವೇಸೋ ಪಚ್ಛಾ ನಿಟ್ಠಿತುದ್ದೇಸಕಿಚ್ಚೋ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಅತ್ಥಕಾಮಾನಂ ವಚನಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ । **ನಿವತ್ಥವತ್ಥಂ ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ದಿಟ್ಠದಿವಸೇ ನಿವತ್ಥವತ್ಥಂ ತಸ್ಸಾ ಮತದಿವಸೇ ಸಿವಥಿಕದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಗತೇನ ಲದ್ಧಂ ಸಞ್ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಮರಣಸಮ್ಪಾಪನವಸೇನಪಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ।

ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಪಕರಣನಯೇನ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಪ್ಪಯೋಜನಭಾಜನೇಸು ಪಿಣ್ಡತ್ಥೇಸು ಚ ನಿದ್ಧಾರಿತೇಸು ಸುಕರಾ ಹೋತಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸುತ್ತದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಪಠಮಂ ನಿದ್ಧಾರಯಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ಥ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ದೇಸನಾನಿದಾನಂ, ತಂ ಸಾಧಾರಣಮಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ ಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಭೇದತೋ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಾರಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಮಹಾಕರುಣಾ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಉದಪಾದಿ, ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಸತ್ತೇಸು ಚ ಕಾರುಞ್ಞತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇಸೀ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ಮಹಾವ॰ ೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೩)। ಏತ್ಥ ಚ ಹೇತಾವತ್ಥಾಯಪಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಾವದೇವ ಸಂಸಾರಮಹೋಘತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮದೇಸನಾಹತ್ಥದಾನೇಹಿ ಸತ್ತಸನ್ತಾರಣತ್ಥಂ ತದುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯಥಾ ಚ ಮಹಾಕರುಣಾ, ಏವಂ

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ದಸಬಲಞಾಣಾದಯೋ ಚ ದೇಸನಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರಸಮುಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಞ್ಞೇ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ತೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಾಕಾರಂ ಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಾದಿಂ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೋ ಭಗವಾ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಕೋಸಲ್ಲೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ತನಯದೇಸನಂ ಪವತ್ತೇಸೀತಿ। **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ **ಸಾಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ದಸಸಹಸ್ಸಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಪರಿವಾರಸ್ಸ ಸಹಮ್ಪತಿಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಅಜ್ಝೇಸನಂ। ತದಜ್ಝೇಸನುತ್ತರಕಾಲಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಜನಿತಂ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಅಹೋಸಿ। ಅಸಾಧಾರಣಮ್ಪಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಬಾಹಿರಭೇದತೋ ದುವಿಧಮೇವ। ತತ್ಥ **ಅಬ್ಭನ್ತರಂ** ಯಾಯ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಯೇನ ಚ ದೇಸನಾಞಾಣೇನ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತಂ, ತದುಭಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಬಾಹಿರಂ** ಪನ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಏವ।

ಪಯೋಜನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ ದುವಿಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಧಾರಣಂ** ಯಾವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿರಸತ್ತಾ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ। ತೇನೇವಾಹ - "ಏತದತ್ಥಾ ಕಥಾ, ಏತದತ್ಥಾ ಮನ್ತನಾ"ತಿಆದಿ। **ಅಸಾಧಾರಣಂ** ಪನ ತೇಸಂ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ರೂಪೇ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಜಹಾಪನಂ, ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಬಾಹಿರಮೇವ। ಸಚೇ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನಗತಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಬಲಸಿದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಯೋಜನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸಮಿಜ್ಝನಭಾವತೋ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕಸ್ಸ ಭಗವತೋಪಿ ಪಯೋಜನಮೇವಾತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ, ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರತಾಪಿ ಸಿಯಾ।

ಅಪಿಚ ತೇಸಂ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ರೂಪಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಆದೀನವಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಅನವಬೋಧೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ತದವಬೋಧೋ ಪಯೋಜನಂ। ಸೋ ಹಿ ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಭಗವನ್ತಂ ಪಯೋಜೇತಿ ತನ್ನಿಪ್ಫಾದನಪರಾಯಂ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಫಲಂ, ತಂ ಆಕಙ್ಖಿತಬ್ಬತ್ತಾ ದೇಸಕಂ ದೇಸನಾಯ ಪಯೋಜೇತೀತಿ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ತದಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ರೂಪಮುಖೇನ ಪಞ್ಚಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಯೋಜನಂ। ತಥಾ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತಿಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾವಾದನಿರಾಕರಣಂ ಸಮ್ಮಾವಾದಪುರೇಕ್ಖಾರೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮೂಹನನಂ ಕುಸಲಮೂಲಸಮಾರೋಪನಂ ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿದಹನಂ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗದ್ವಾರವಿವರಣಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನಂ ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತನಂ "ಮುತ್ತೋ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುರಿಮಪಟಿಞ್ಞಾವಿಸಂವಾದನಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಮಾರಮನೋರಥವಿಸಂವಾದನಂ ತಿತ್ಥಿಯಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಥನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಪತಿಟ್ಠಾಪನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿಪಿ ಪಯೋಜನಾನಿ ಇಧ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಯಥಾ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ರೂಪಗರುಕಾ, ಏವಂ ತದಞ್ಞೇ ಚ ಸಕ್ಕಾಯಗರುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ಅಲ್ಲೀನಾ ಸಚ್ಚತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಸಾಧಾರಣಪರಿಚರಿಯಮನಸಿಕಾರಪರಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಪ್ಪಟಿವೇಧವಿಮುಖಾ ಚ ಭವವಿಪ್ಪಮೋಕ್ಖೇಸಿನೋ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ **ಭಾಜನಂ**।

ಪಿಣ್ಡತ್ಥಾ ಚೇತ್ಥ ರೂಪಗ್ಗಹಣೇನ ರೂಪಧಾತುರೂಪಾಯತನರೂಪಕ್ಖನ್ಧಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ರೂಪಮುಖೇನ ಚತುಧಮ್ಮಾನಂ ವಟ್ಟತ್ತಯವಿಚ್ಛೇದನೂಪಾಯೋ ಆಸವೋಘಾದಿವಿವೇಚನಂ ಅಭಿನನ್ದನನಿವಾರಣಸಙ್ಗತಿಕ್ಕಮೋ ವಿವಾದಮೂಲಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಾನುಯೋಗೋ ಪಹಾನತ್ತಯದೀಪನಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನುಟ್ಠಾನಂ ಭಾವನಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಿದ್ಧೀತಿ ಏವಮಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಸೋಳಸ ಹಾರಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ "ರೂಪ"ನ್ತಿ ಸಹಜಾತಾ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚ ಸಬ್ಬೇ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ। ತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಚ ತಣ್ಹಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ। ತದುಭಯೇಸಂ

ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ। ನಿರೋಧಪ್ಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ತತ್ಥ ಸಮುದಯೇನ ಅಸ್ಸಾದೋ, ದುಕ್ಖೇನ ಆದೀನವೋ, ಮಗ್ಗನಿರೋಧೇಹಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕುಸಲಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಫಲಂ। ಯಞ್ಹಿ ದೇಸನಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಪಯೋಜನಂ, ತಂ ಫಲನ್ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ತದತ್ಥಂ ಹಿದಂ ಸುತ್ತಂ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತನ್ತಿ। ಯಥಾ ತಂ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಉಪಾಯೋ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಕುಸಲಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನೇನಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅಞ್ಞರೂಪಾಸಾಧಾರಣತಾದಸ್ಸನಾಪದೇಸೇನ ಅತ್ಥಕಾಮೇಹಿ ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಾಧುಕಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ ಆಣತ್ತೀತಿ ಅಯಂ **ದೇಸನಾಹಾರೋ**। ಅಸ್ಸಾದಾದಿಸನ್ದಸ್ಸನವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ದೇಸನಾಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ನೇತ್ತಿಪ್ಪಕರಣೇ** –

"ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವತಾ, ನಿಸ್ಸರಣಮ್ಪಿ ಚ ಫಲಂ ಉಪಾಯೋ ಚ।
ಆಣತ್ತೀ ಚ ಭಗವತೋ, ಯೋಗೀನಂ ದೇಸನಾಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ದೇಸೀಯತಿ ಸಂವಣ್ಣೀಯತಿ ಏತಾಯ ಸುತ್ತತ್ಥೋತಿ ದೇಸನಾ, ದೇಸನಾಯ ಸಹಚರಣತೋ ವಾ ದೇಸನಾ। ನನು ಚ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಹಾರಾ ದೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾತೋ ದೇಸನಾಯ ಸಹಚಾರಿನೋ ವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ಹಾರೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನೋ ದೇಸನಾಯ ಸಹ ಚರತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ, ನ ತಥಾಪರೇ। ನ ಹಿ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣಾದಿಸನ್ದಸ್ಸನರಹಿತಾ ಸುತ್ತದೇಸನಾ ಅತ್ಥಿ। ಕಿಂ ಪನ ತೇಸಂ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನಂ ಅನವಸೇಸಾನಂ ವಚನಂ ದೇಸನಾಹಾರೋ, ಉದಾಹು ಏಕಚ್ಚಾನನ್ತಿ? ನಿರವಸೇಸಾನಂಯೇವ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸುತ್ತೇ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನವನಿಸ್ಸರಣಾನಿ ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾನಿ, ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಯತ್ಥ ಪನ ಏಕದೇಸೇನ ಆಗತಾನಿ, ನ ಚ ಸರೂಪೇನ, ತತ್ಥ ಅನಾಗತಂ ಅತ್ಥವಸೇನ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಹಾರೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

ಸಯಂ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಭಾವತೋ ತಂದಸ್ಸನೇನ ಸಭಾವತೋ ಚ "**ಅಹ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಭಿಕ್ಖನಸೀಲತಾದಿಗುಣಯೋಗತೋ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣತ್ಥಞ್ಚ, "**ಭಿಕ್ಖವೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತಾಭಾವತೋ ಅಪರತಾದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ "**ಅಞ್ಞ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಸ್ಸ ಅನುಪಲಬ್ಭದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅನೇಕಭಾವಪ್ಪಟಿಸೇಧನತ್ಥಞ್ಚ "**ಏಕರೂಪಮ್ಪೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ರೂಪಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಅದಸ್ಸನತೋ ಚ "**ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಮಸನತೋ ಅನಿಯಮತೋ ಚ "**ಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರಪರಾಮಸನತೋ ತದಞ್ಞಾಕಾರನಿಸೇಧನತೋ ಚ "**ಏವ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಸಭಾಗಿನ್ದ್ರಿಯವತ್ಥುತೋ ಸಭಾಗವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತದಭಾವತೋ ಚ "**ಪುರಿಸಸ್ಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ತಥಾ ಪರಿಕಪ್ಪಿತತ್ತಾ ಚ "**ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏವನ್ತಿ ವುತ್ತಾಕಾರಪರಾಮಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ "**ಯಥಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥಞ್ಚ "**ಇದ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತ್ಥಿಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವತೋ ಚ "**ಇತ್ಥಿರೂಪ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಅನುಪದವಿಚಯತೋ **ವಿಚಯೋ ಹಾರೋ**। ವಿಚೇಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಪದಪಞ್ಹಾದಯೋತಿ ವಿಚಯೋ, ವಿಚಿತಿ ಏವ ವಾ ತೇಸನ್ತಿ ವಿಚಯೋ। ಪದಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಗ್ಗಹನಂ ಅಸ್ಸಾದಾದೀನಞ್ಚ ವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣವಸೇನ ಪವಿಚಯಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ವಿಚಯೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

"ಯಂ ಪುಚ್ಛಿತಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಞ್ಚ, ಸುತ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಚ ಅನುಗೀತಿ।
ಸುತ್ತಸ್ಸ ಯೋ ಪವಿಚಯೋ, ಹಾರೋ ವಿಚಯೋತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞರೂಪಾಭಿರಾಮತಾಯ "ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ"ತಿ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಅಯಂ **ಯುತ್ತಿಹಾರೋ**। ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಾನಂ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತವಿಭಾಗವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಯುತ್ತಿಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

“ಸಬ್ಬೇಸಂ ಹಾರಾನಂ, ಯಾ ಭೂಮೀ ಯೋ ಚ ಗೋಚರೋ ತೇಸಂ।
ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಿಪರಿಕ್ಖಾ, ಹಾರೋ ಯುತ್ತೀತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ”ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಯುತ್ತೀತಿ ಚ ಉಪಪತ್ತಿ ಸಾಧನಯುತ್ತಿ, ಇಧ ಪನ ಯುತ್ತಿವಿಚಾರಣಾ ಯುತ್ತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ “ರೂಪಭವೋ ರೂಪ”ನ್ತಿ ಯಥಾ। ಯುತ್ತಿಸಹಚರಣತೋ ವಾ ಯುತ್ತಿ।

ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಅಯೋನಿಸೋ ಓಲೋಕಿಯಮಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿವುದ್ಧಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪನ ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಯೋನಿಸೋ ಓಲೋಕಿಯಮಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತೀನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ಆವತ್ತತಿ ಭವಚಕ್ಕಂ। ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪನ ಕುಸಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಿಯಾದಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಅವಿಸೇಸತೋ ನಯೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಪರಿಯಾದಾನಂ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಸ್ಸಾತಿಆದಿನಾ ಯಾವ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಂ ನೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ **ಪದಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ**। ಸುತ್ತೇ ಆಗತಧಮ್ಮಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ ತೇಸಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತೇತಿ ಸಮ್ಭವತೋ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಧಮ್ಮನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ –

“ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಜಿನೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಯಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ।
ಇತಿ ಯಾವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ, ಏಸೋ ಹಾರೋ ಪದಟ್ಠಾನೋ”ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ। ಇಧ ಪನ ಪದಟ್ಠಾನವಿಚಾರಣಾ ಪದಟ್ಠಾನೋತಿಆದಿ ಯುತ್ತಿಹಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏಕರೂಪನ್ತಿ ಚ ರೂಪಾಯತನಗ್ಗಹಣೇನ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಬಾಹಿರಾನಂ ಆಯತನಾನಂ ಗಹಣಂ ಬಾಹಿರಾಯತನಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಮನಾಯತನಗ್ಗಹಣೇನ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂ ಆಯತನಾನಂ ಗಹಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಭಾವೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣತ್ತಾ। ಏವಂ ಖನ್ಧಧಾತಾದಿವಸೇನಪಿ ಏಕಲಕ್ಖಣತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ **ಲಕ್ಖಣೋ ಹಾರೋ**। ಲಕ್ಖೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಧಮ್ಮಾ ಅವುತ್ತಾಪಿ ಏಕಚ್ಚವಚನೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣೋ। ಸುತ್ತೇ ಅನಾಗತೇಪಿ ಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ ಆಗತೇ ವಿಯ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಯಾ ಸಂವಣ್ಣನಾ, ಸೋ ಲಕ್ಖಣೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

“ವುತ್ತಮ್ಹಿ ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ಕೇಚಿ।
ವುತ್ತಾ ಭವನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇ, ಸೋ ಹಾರೋ ಲಕ್ಖಣೋ ನಾಮಾ”ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ನಿದಾನೇ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ರೂಪಗರುಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಿತಾ ವುತ್ತಾ, “ಕಥಂ ನು ಖೋ ಇಮೇ ಇಮಂ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ರೂಪೇ ಆದೀನವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಹಾಯ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುಚ್ಚೇಯ್ಯುಂ, ಪರೇ ಚ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯು”ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭಗವತೋ **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**। ಪದನಿಬ್ಬಚನಂ **ನಿರುತ್ತಂ,** ತಂ “ಏವ”ನ್ತಿಆದಿನಿದಾನಪದಾನಂ “ನಾಹ”ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಪದಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತಸ್ಸಾ ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ ಚ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುಕರತ್ತಾ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ।

ಪದಪದತ್ಥದೇಸನಾದೇಸನಾನಿಕ್ಖೇಪಸುತ್ತಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ **ಸನ್ಧಿ**। ತತ್ಥ ಪದಸ್ಸ ಪದನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದಸನ್ಧಿ**। ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಪದತ್ಥನ್ತರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ಪದತ್ಥಸನ್ಧಿ,** ಯೋ "ಕಿರಿಯಾಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ತಂತಂಅನುಸನ್ಧೀಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಮ್ಬನ್ಧೋ **ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ,** ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿ, ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿ, ಯಥಾನುಸನ್ಧೀ"ತಿ ತಿಧಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ತಜ್ಝಾಸಯೋ ಪರಜ್ಝಾಸಯೋತಿ ದ್ವಿಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದೇಸನಾನಿಕ್ಖೇಪಸನ್ಧಿ** ಚತುನ್ನಂ ಸುತ್ತನಿಕ್ಖೇಪಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸುತ್ತಸನ್ಧಿ** ಇಧ ಪಠಮನಿಕ್ಖೇಪವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಇದಮೇವ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾದಾನಸುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತ"ನ್ತಿ ನಾಯಮನುಯೋಗೋ ಕತ್ಥಚಿ ನ ಪವತ್ತತಿ। ಅಪಿಚ ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇಸಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಸಞ್ಜಾತರೂಪಾಭಿರಾಮಾ, ತತ್ಥ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸಸ್ಸ ರೂಪೇ ಸತ್ತಾ ಗಿದ್ಧಾ ಗಧಿತಾ ಲಗ್ಗಾ ಲಗ್ಗಿತಾ ಆಸತ್ತಾ, ಸಾ ಚಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಆಸತ್ತಿ ದುಬ್ಬಿವೇಚನೀಯಾ । ತಥಾ ಪುರಿಸೋ ಇತ್ಥಿಯಾ ರೂಪೇ, ತತ್ಥ ಚ ದಸ್ಸನಸಂಸಗ್ಗೋ ಗರುತರೋ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮೂಲಭೂತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಭಗವಾ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೩) ಪುಟ್ಠೋ "ಅದಸ್ಸನಮೇವಾ"ತಿ ಅವೋಚ। ತಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ರೂಪೇ ಛನ್ದರಾಗಹಾಪನತ್ಥಂ ಇದಮೇವ ಸುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದಿ ರೇಸಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ। ಯಂ ಪನ ಏಕಿಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ ದೇಸನನ್ತರೇನ ಸಂಸನ್ದನಂ, ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಸನ್ಧಿ। ಸಾ ಇಧ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾ। "ಯೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ರೂಪಾ ಇಟ್ಠಾ ಕನ್ತಾ ಮನಾಪಾ ಪಿಯರೂಪಾ ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಾ ರಜನೀಯಾ , ತಞ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಭಿನನ್ದತಿ ಅಭಿವದತಿ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಅಭಿನನ್ದತೋ ಅಭಿವದತೋ ಅಜ್ಝೋಸಾಯ ತಿಟ್ಠತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅನೇಕೇ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೮) ಇಮಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸಂಸನ್ದತಿ। ತಥಾ "ರೂಪೇ ಮಞ್ಞತಿ, ರೂಪೇಸು ಮಞ್ಞತಿ, ರೂಪತೋ ಮಞ್ಞತಿ, ರೂಪಂ 'ಮೇ'ತಿ ಮಞ್ಞತಿ। ರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೨) ಏವಮಾದೀಹಿ ದೇಸನಾಹಿ ಸಂಸನ್ದತೀತಿ ಅಯಂ **ಚತುಬ್ಯೂಹೋ ಹಾರೋ**। ವಿಯೂಹೀಯನ್ತಿ ವಿಭಾಗೇನ ಪಿಣ್ಡೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾತಿ ಬ್ಯೂಹೋ, ನಿಬ್ಬಚನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಬ್ಯೂಹೋತಿ ಚತುಬ್ಯೂಹೋ, ಚತುನ್ನಂ ವಾ ಬ್ಯೂಹೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಚತುಬ್ಯೂಹೋ। ನಿಬ್ಬಚನಾಧಿಪ್ಪಾಯಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಿಭಾಗಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಚತುಬ್ಯೂಹೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ನೇರುತ್ತಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮಥ ದೇಸನಾನಿದಾನಞ್ಚ।
> ಪುಬ್ಬಾಪರಾನುಸನ್ಧೀ, ಏಸೋ ಹಾರೋ ಚತುಬ್ಯೂಹೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ...ಪೇ॰... ಇತ್ಥಿರೂಪ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ದೀಪಿತೋ। ಯಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ತೇನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ। ತತ್ಥ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕರೋತೋ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ಪರಿವಡ್ಢನ್ತಿ, ತಾಸು ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವಟ್ಟನ್ತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಭವಚಕ್ಕಂ ಆವಟ್ಟತಿ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಆವಟ್ಟನ್ತಿ, ಚತುಬ್ಬಿಧಞ್ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕನ್ತಿ। ಅಯಂ **ಆವಟ್ಟೋ ಹಾರೋ**। ಆವಟ್ಟಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಆವಟ್ಟನನ್ತಿ ಆವಟ್ಟೋ। ದೇಸನಾಯ ಗಹಿತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾಗಾಸಭಾಗಧಮ್ಮವಸೇನ ಆವಟ್ಟನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಆವಟ್ಟೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> "ಏಕಮ್ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನೇ, ಪರಿಯೇಸತಿ ಸೇಸಕಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ।
> ಆವಟ್ಟತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ, ಆವಟ್ಟೋ ನಾಮ ಸೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ರೂಪಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ತಥಾ ಇಟ್ಠಂ ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಅನಿಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ ಇಟ್ಠಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಚಿತ್ತಂ ಕುಸಲಚಿತ್ತಮೇತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಂ ಕಾಮಾವಚರಂ,

ರೂಪಾವಚರಂ, ಅರೂಪಾವಚರಂ, ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ। ವೇದನಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಅನೇಕವಿಧನ್ತಿ ಅಯಂ **ವಿಭತ್ತಿಹಾರೋ**। ವಿಭಜೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂಮಿಯೋತಿ ವಿಭತ್ತಿ। ವಿಭಜನಂ ವಾ ಏತೇಸಂ ಭೂಮಿಯೋತಿ ವಿಭತ್ತಿ। ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೇ ವೋದಾನಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ ಪದಟ್ಠಾನತೋ ಭೂಮಿತೋ ವಿಭಜನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ವಿಭತ್ತಿಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

"ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಭೂಮಿಞ್ಚ ವಿಭಜ್ಜತೇ ಅಯಂ ಹಾರೋ।
ಸಾಧಾರಣೇ ಅಸಾಧಾರಣೇ ಚ ನೇಯ್ಯೋ ವಿಭತ್ತೀ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಇತ್ಥಿರೂಪಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ನ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ ಸುಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯತ್ತಾ ಸೀಲೇಸು ಸಮಾಹಿತಸ್ಸಾತಿ ಅಯಂ **ಪರಿವತ್ತೋ ಹಾರೋ**। ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಪರಿವತ್ತೀಯನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಪರಿವತ್ತನಂ ವಾ ತೇಸನ್ತಿ ಪರಿವತ್ತೋ। ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಪರಿವತ್ತನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಪರಿವತ್ತೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ, ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಭಾವಿತೇ ಪಹೀನೇ ಚ।
ಪರಿವತ್ತತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ, ಹಾರೋ ಪರಿವತ್ತನೋ ನಾಮಾ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಅಞ್ಞಂ ಪರಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ರೂಪಂ ವಣ್ಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಓಲೋಕೇಸ್ಸಾಮಿ ಜಾನಾಮೀತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಏವಂ ಇತ್ಥಂ ಇಮಂ ಪಕಾರನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಪುರಿಸಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಚಿತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಪರಿಯಾದಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಖೇಪೇತ್ವಾತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ತಿಟ್ಠತಿ ಧರತಿ ಠಾತೀತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಯಥಾ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಯೇನಾಕಾರೇನಾತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಇತ್ಥೀ ನಾರೀ ಮಾತುಗಾಮೋತಿ ಪರಿಯಾಯವಚನನ್ತಿ ಅಯಂ **ವೇವಚನೋ ಹಾರೋ**। ವಿವಿಧಂ ವಚನಂ ಏಕಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ವಾಚಕಮೇತ್ಥಾತಿ ವಿವಚನಂ, ವಿವಚನಮೇವ ವೇವಚನಂ। ವಿವಿಧಂ ವುಚ್ಚತಿ ಏತೇನ ಅತ್ಥೋತಿ ವಾ ವಿವಚನಂ, ವಿವಚನಮೇವ ವೇವಚನಂ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯಸದ್ದಪ್ಪಯೋಜನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ವೇವಚನೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ವೇವಚನಾನಿ ಬಹೂನಿ ತು, ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾನಿ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಸ।
ಯೋ ಜಾನಾತಿ ಸುತ್ತವಿದೂ, ವೇವಚನೋ ನಾಮ ಸೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ರೂಪಂ ಕಾಳಸಾಮಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಪುರಿಸೋ ಖತ್ತಿಯಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತೋ। ಚಿತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। "ಪರಿಯಾದಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಪರಿಯಾದಾಯಕಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ವೀತಿಕ್ಕಮಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಚ ಅನೇಕಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। ಅಯಂ **ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರೋ**। ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಭೇದತೋ ವಾ ಞಾಪೀಯನ್ತಿ ಇಮಿನಾ, ಏತ್ಥ ವಾ ಅತ್ಥಾತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಏಕೇಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನೇಕಾಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀಹಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಾಕಾರವಿಭಾವನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಏಕಂ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ, ಪಞ್ಞತ್ತೀಹಿ ವಿವಿಧಾಹಿ ದೇಸೇತಿ।
ಸೋ ಆಕಾರೋ ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಞ್ಞತ್ತೀ ನಾಮ ಸೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿರುಪ್ಪನವಣ್ಣವಿಕಾರಾಪತ್ತಿಯಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಪ್ಪಕಾಸನಂ ರೂಪಟ್ಠೋತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇನ ಓತರಣಂ, ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ದುಕ್ಖತಾಮುಖೇನ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನತ್ತಕತ್ತಾ ಸುಞ್ಞತಾಮುಖೇನ ಓತರಣಂ। ಚಿತ್ತಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ತಸ್ಸಾ ಪರಿಯಾದಾಯಿಕಾ ತಣ್ಹಾ ತದೇಕಟ್ಠಾ ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ ಧಾತುಮುಖೇನ ಓತರಣಂ। ಏವಂ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಮುಖೇಹಿಪಿ ಓತರಣಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ **ಓತರಣೋ ಹಾರೋ**। ಓತಾರೀಯನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪವೇಸೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸುತ್ತಾಗತಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಸೂತಿ ಓತರಣೋ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಮುಖೇನ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಓತರಣಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಓತರಣೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಚುಪ್ಪಾದೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಖನ್ಧಾ ಚ ಧಾತುಆಯತನಾ।
ಏತೇಹಿ ಓತರತಿ ಯೋ, ಓತರಣೋ ನಾಮ ಸೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆರಮ್ಭೋ। **ಏವಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಪದಸುದ್ಧಿ, ನ ಪನ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ। **ಯಥಯಿದನ್ತಿ**ಆದಿ ಪದಸುದ್ಧಿ ಚೇವ ಆರಮ್ಭಸುದ್ಧಿ ಚಾತಿ ಅಯಂ **ಸೋಧನೋ ಹಾರೋ**। ಸೋಧೀಯನ್ತಿ ಸಮಾಧೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸುತ್ತೇ ಪದಪದತ್ಥಪಞ್ಹಾರಮ್ಭಾತಿ ಸೋಧನೋ। ಸುತ್ತೇ ಪದಪದತ್ಥಪಞ್ಹಾರಮ್ಭಾನಂ ಸೋಧನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಸೋಧನೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಮ್ಹಿ ಪಞ್ಹೇ, ಗಾಥಾಯಂ ಪುಚ್ಛಿತಾಯಮಾರಬ್ಭ।
ಸುದ್ಧಾಸುದ್ಧಪರಿಕ್ಖಾ, ಹಾರೋ ಸೋ ಸೋಧನೋ ನಾಮಾ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಅಞ್ಞನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನಾಮಟ್ಠತ್ತಾ। **ಏಕರೂಪಮ್ಪೀತಿ** ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನಂ। **ಯಥಯಿದನ್ತಿ** ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಅನಿಯಮವಚನಭಾವತೋ। **ಇತ್ಥಿರೂಪನ್ತಿ** ತಂ ಅವಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಿಸೇಸವಚನನ್ತಿ ಅಯಂ **ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ**। ಅಧಿಟ್ಠೀಯನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪವತ್ತೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ ವಿನಾ ವಿಕಪ್ಪೇನಾತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ। ಸುತ್ತಾಗತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕಪ್ಪನವಸೇನೇವ ಸಾಮಞ್ಞವಿಸೇಸನಿದ್ಧಾರಣಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

"ಏಕತ್ತತಾಯ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇಪಿ ಚ ವೇಮತ್ತತಾಯ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ।
ತೇನ ವಿಕಪ್ಪಯಿತಬ್ಬಾ, ಏಸೋ ಹಾರೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಾವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಕಮ್ಮಚಿತ್ತಾದಯೋ ಚ ಹೇತು। ಸಮನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆವಜ್ಜನಾದಯೋ। ಕುಸಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಾದಯೋ। **ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾದಾನಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಯೋತಿ ಅಯಂ **ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹಾರೋ**। ಪರಿಕರೋತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ ಫಲನ್ತಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಹೇತು ಪಚ್ಚಯೋ ಚ। ಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಆಚಿಕ್ಖತೀತಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಹಾರೋ। ಪರಿಕ್ಖಾರವಿಸಯತ್ತಾ, ಪರಿಕ್ಖಾರಸಹಚರಣತೋ ವಾ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ। ಸುತ್ತೇ ಆಗತಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ, ಜನಯನ್ತಿಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಪರಮ್ಪರತೋ।
ಹೇತುಮವಕಡ್ಢಯಿತ್ವಾ, ಏಸೋ ಹಾರೋ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾದಾಯಿಕಾ ವಿಸೇಸತೋ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ತಾಸಂ ವಸೇನ ಪರಿಯಾದಾನಸಮ್ಭವತೋ। ತಾಸು ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಮಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅರೂಪಂ। ವಿಸೇಸತೋ ತಣ್ಹಾಯ ಸಮಥೋ

ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾ। ಸಮಥಸ್ಸ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ಫಲವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಾ ರಾಗವಿರಾಗಾ ಅವಿಜ್ಜಾವಿರಾಗಾತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಅಯಂ **ಸಮಾರೋಪನೋ ಹಾರೋ**। ಸಮಾರೋಪೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾ ಪದಟ್ಠಾನಾದಿಮುಖೇನ ಧಮ್ಮಾತಿ ಸಮಾರೋಪನೋ। ಸುತ್ತೇ ಆಗತಧಮ್ಮಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನವೇವಚನಭಾವನಾಪಹಾನಸಮಾರೋಪನವಿಚಾರಣಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಸಮಾರೋಪನೋ ಹಾರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಯಂ ಮೂಲಾ, ಯೇ ಚೇಕತ್ಥಾ ಪಕಾಸಿತಾ ಮುನಿನಾ।
ತೇ ಸಮಾರೋಪಯಿತಬ್ಬಾ, ಏಸ ಸಮಾರೋಪನೋ ಹಾರೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

"ದೇಸನಾ ವಿಚಯೋ ಯುತ್ತಿ, ಪದಟ್ಠಾನೋ ಚ ಲಕ್ಖಣೋ।
ಚತುಬ್ಯೂಹೋ ಚ ಆವಟ್ಟೋ, ವಿಭತ್ತಿ ಪರಿವತ್ತನೋ॥

ವೇವಚನೋ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಓತರಣೋ ಚ ಸೋಧನೋ।
ಅಧಿಟ್ಠಾನೋ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ಸಮಾರೋಪನೋ ಸೋಳಸೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೧ ಉದ್ದೇಸವಾರ) -

ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಸೋಳಸ ಹಾರಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಹರೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹಿ, ಏತ್ಥ ವಾ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿವಿಸಯಾ ಅಞ್ಞಾಣಸಂಸಯವಿಪಲ್ಲಾಸಾತಿ ಹಾರಾ। ಹರನ್ತಿ ವಾ ಸಯಂ ತಾನಿ, ಹರಣಮತ್ತಮೇವ ವಾತಿ ಹಾರಾ ಫಲೂಪಚಾರೇನ। ಅಥ ವಾ ಹರೀಯನ್ತಿ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣಕಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಹಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾನಗ್ಗಹಣವಸೇನಾತಿ ಹಾರಾ। ಅಥ ವಾ ಹಾರಾ ವಿಯಾತಿ ಹಾರಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಅನೇಕರತನಾವಲಿಸಮೂಹೋ ಹಾರಸಞ್ಞಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವಭೂತರತನಸಮ್ಫಸ್ಸೇಹಿ ಸಮುಪಜನಿಯಮಾನಹಿಲಾದಸುಖೋ ಹುತ್ವಾ ತದುಪಭೋಗಿಜನಸರೀರಸನ್ತಾಪಂ ನಿದಾಘಪರಿಳಾಹೂಪಜನಿತಂ ವೂಪಸಮೇತಿ, ಏವಮೇವ ತೇಪಿ ನಾನಾವಿಧಪರಮತ್ಥರತನಪ್ಪಬನ್ಧಾ ಸಂವಣ್ಣನಾವಿಸೇಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವಭೂತಪರಮತ್ಥರತನಾಧಿಗಮೇನ ಸಮುಪ್ಪಾದಿಯಮಾನನಿಬ್ಬುತಿಸುಖಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಜನಹದಯಪರಿತಾಪಂ ಕಾಮರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಹೇತುಕಂ ವೂಪಸಮೇನ್ತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಹಾರಯನ್ತಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದಿನೀಹಾರಂ ಅಪಗಮಂ ಕರೋನ್ತಿ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ವಾ ಹಾರಾ। ಅಥ ವಾ ಸೋತುಜನಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹರಣತೋ ರಮಣತೋ ಚ ಹಾರಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಯಥಾ "ಭವೇಸು ವನ್ತಗಮನೋ ಭಗವಾ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ವೇರಞ್ಜಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ)।

ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಾದಿಪಞ್ಚವಿಧನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತಾಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾದಿಭೂತಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಪ್ಪಜಾನನಾ ಪಟಿಪದಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ತಣ್ಹಾಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಮಾನಾತಿಮಾನಮದಪ್ಪಮಾದಪಾಪಿಚ್ಛತಾಪಾಪಮಿತ್ತತಾಅಹಿರಿಕಅನೋತ್ತಪ್ಪಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಅವಿಜ್ಜಾಗಹಣೇನ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯ-ಸಾರಮ್ಭದೋವಚಸ್ಸತಾಭವದಿಟ್ಠಿವಿಭವದಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? ಅಮಾಯಾಅಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಚ। ತಥಾ ಸಮಥಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ , ವಿಪಸ್ಸನಾಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ಯೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ವೋದಾನಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಮುಖೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣೋ ಸಂವಣ್ಣನಾವಿಸೇಸೋ, ಅಯಂ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟನಯೋ ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

"ತಣ್ಹಞ್ಚ ಅವಿಜ್ಜಮ್ಪಿ ಚ, ಸಮಥೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಯೋ ನೇತಿ।

ಸಚ್ಚೇಹಿ ಯೋಜಯಿತ್ವಾ, ಅಯಂ ನಯೋ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟೋ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಸ್ಸ ವಿಯ ಆವಟ್ಟೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟೋ। ಯಥಾ ಹಿ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟೋ ಅನ್ತೋ ಠಿತೇನ ಪಧಾನಾವಯವೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ಆವಟ್ಟತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ನಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ನನ್ದಿಯಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪಮೋದಸ್ಸ ವಾ ಆವಟ್ಟೋ ಏತ್ಥಾತಿ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟೋ।

ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹಿತೇಸು ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ತಣ್ಹಾ ಲೋಭೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಮೋಹೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಲೋಹಿತೇ ಸತಿ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ತಣ್ಹಾಯ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝಮಾನೋ ಆಘಾತೋ ದೋಸೋ ಇತಿ ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಗಹಿತೇಹಿ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಕುಸಲಚಿತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ ಲೋಭೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಾ ಸಾಸವಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಸಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಗೋಚರಭೂತಾ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಫಲಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಮೋಕ್ಖತ್ತಯವಸೇನ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬಂ, ತೀಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸಮಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ತೀಹಿ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ತಿವಿಧಸುಚರಿತಸಮಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಸದ್ಧಮ್ಮಸಮಾಧಿವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಾದಿವಸೇನ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ತಿಪುಕ್ಖಲಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ಯೋ ಹಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ ವೋದಾನಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸುತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಾಮುಖೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣೋ ಸಂವಣ್ಣನಾವಿಸೇಸೋ, ಅಯಂ **ತಿಪುಕ್ಖಲನಯೋ** ನಾಮ। ತೀಹಿ ಅವಯವೇಹಿ ಲೋಭಾದೀಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖೇ, ಅಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖೇ ಪುಕ್ಖಲೋ ಸೋಭನೋತಿ ತಿಪುಕ್ಖಲೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯೋ ಅಕುಸಲೇ ಸಮೂಲೇಹಿ,
ನೇತಿ ಕುಸಲೇ ಚ ಕುಸಲಮೂಲೇಹಿ।
ಭೂತಂ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ,
ತಿಪುಕ್ಖಲಂ ತಂ ನಯಂ ಆಹೂ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹಿತೇಸು ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ವಿಸೇಸತೋ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ, ದುಕ್ಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ಚ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ, ಅವಿಜ್ಜಾದಿಟ್ಠೀನಂ ವಸೇನ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ, ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಕುಸಲಚಿತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸತಿವೀರಿಯಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಿದ್ಧಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಚತೂಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ? ದುವಿಧೋ ಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತೋ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ, ತಥಾ ದಿಟ್ಠಿಚರಿತೋ। ತೇಸು ಪಠಮೋ ಅಸುಭೇ "ಸುಭ"ನ್ತಿ ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹೀ ಸತಿಬಲೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಕಾಯಸಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಭಾವನಾಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ದುತಿಯೋ ಅಸುಖೇ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹೀ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪; ೬.೫೮) ವುತ್ತೇನ ವೀರಿಯಸಂವರಭೂತೇನ ವೀರಿಯಬಲೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವಿನೋದೇನ್ತೋ ಭಾವನಾಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ವಿಧಮೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ತತಿಯೋ ಅನಿಚ್ಚೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೀ ಸಮಥಬಲೇನ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಿಕಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಭಾವನಾಬಲೇನ ತಂ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಘನವಞ್ಚಿತತಾಯ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಮತ್ತೇ ಅನತ್ತನಿ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸೀ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಮನಸಿಕಾರೇನ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ। ಸುಭಸಞ್ಞಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿಪಿ ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತೇಸಮಧಿಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ

ಸಚ್ಚಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಫಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ, ಚತೂಹಿ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಚತುರಾಸವೋಘಯೋಗಗನ್ಥಅಗತಿತಣ್ಹುಪಾದಾನಸಲ್ಲವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿಅಪರಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ಚತೂಹಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಹಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಜ್ಝಾನವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಸುಖಭಾಗಿಯಧಮ್ಮಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಾದಿವಸೇನ ವೋದಾನಪಕ್ಖೋ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ **ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಸ್ಸ ನಯಸ್ಸ ಭೂಮಿ**। ಯೋ ಹಿ ಸುಭಸಞ್ಞಾದೀಹಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ ಸಕಲಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಚ ವೋದಾನಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚಯೋಜನಾವಸೇನ ನಯನಲಕ್ಖಣೋ ಸಂವಣ್ಣನಾವಿಸೇಸೋ, ಅಯಂ ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತೋ ನಾಮ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಯೋ ನೇತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೇಹಿ,
> ಕಿಲೇಸೇ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ।
> ಏತಂ ನಯಂ ನಯವಿದೂ,
> ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಂ ಆಹೂ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ಅಸನ್ತಾಸನಜವಪರಕ್ಕಮಾದಿವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಸೀಹೋ ಭಗವಾ, ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕೀಳಿತಂ ದೇಸನಾ ವಚೀಕಮ್ಮಭೂತೋ ವಿಹಾರೋತಿ ಕತ್ವಾ ವಿಪಲ್ಲಾಸತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿದೀಪನತೋ ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಕೀಳಿತಂ ಏತ್ಥಾತಿ ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತೋ, ನಯೋ। ಬಲವಿಸೇಸಯೋಗದೀಪನತೋ ವಾ ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತಸದಿಸತ್ತಾ ನಯೋ ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತೋ। ಬಲವಿಸೇಸೋ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾದಿಬಲಂ, ದಸಬಲಾನಿ ಏವ ವಾ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಂ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೋಹಾರನಯದ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅತ್ಥನಯತ್ತಯದಿಸಾಭಾವೇನ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಆಲೋಚನಂ **ದಿಸಾಲೋಚನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇಸು ಹಿ ಯೇ,
> ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ತಹಿಂ ತಹಿಂ ವುತ್ತಾ।
> ಮನಸಾ ಓಲೋಕಯತೇ,
> ತಂ ಖು ದಿಸಾಲೋಚನಂ ಆಹೂ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ತಥಾ ಆಲೋಚಿತಾನಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥನಯತ್ತಯಯೋಜನೇ ಸಮಾನಯನತೋ ಅಙ್ಕುಸೋ ವಿಯ **ಅಙ್ಕುಸೋ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ದಿಸಲೋಚನೇನ, ಉಕ್ಖಿಪಿಯ ಯಂ ಸಮಾನೇತಿ।
> ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ, ಅಯಂ ನಯೋ ಅಙ್ಕುಸೋ ನಾಮಾ"ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ನಿದ್ದೇಸವಾರ)।

ತಸ್ಮಾ ಮನಸಾವ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ದಿಸಾಭೂತಧಮ್ಮಾನಂ ಲೋಚನಂ ದಿಸಾಲೋಚನಂ, ತೇಸಂ ಸಮಾನಯನಂ ಅಙ್ಕುಸೋತಿ ಪಞ್ಚಪಿ ನಯಾನಿ ಯುತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

> "ಪಠಮೋ ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟೋ, ದುತಿಯೋ ಚ ತಿಪುಕ್ಖಲೋ।
> ಸೀಹವಿಕ್ಕೀಳಿತೋ ನಾಮ, ತತಿಯೋ ನಯಲಞ್ಜಕೋ॥

දිසාලෝචනමාහංසු, චතුත්ථං නයමුත්තමං।

පඤ්චමෝ අඞ්කුසෝ නාම, සබ්බේ පඤ්ච නයා ගතා”ති॥ (නේත්ති॰ ෧ උද්දේසවාර) -

ඒවං වුත්තපඤ්චනයාපි ඒත්ථ දස්සිතාති වේදිතබ්බා। නයති සංකිලේසං වෝදානඤ්ච විභාගතෝ ඤාපේතීති නයෝ, ලක්ඛේති පකාසේති සුත්තත්ථන්ති ලක්ඛකෝ, නයෝ ච සෝ ලක්ඛකෝ චාති **නයලක්ඛකෝ**। ඉදඤ්ච සුත්තං සෝළසවිධේ සුත්තන්තපට්ඨානේ සංකිලේසභාගියං බ්‍යතිරේකමුඛේන නිබ්බේධාසේක්ඛභාගියන්ති දට්ඨබ්බං। අට්ඨවීසතිවිධේ පන සුත්තන්තපට්ඨානේ ලෝකියලෝකුත්තරං සත්තධම්මාධිට්ඨානං ඤාණඤ්ඤේය්‍යං දස්සනභාවනං සකවචනං විස්සජ්ජනීයං කුසලාකුසලං අනුඤ්ඤාතං පටික්ඛිත්තඤ්චාති වේදිතබ්බං।

තත්ථ සෝළසවිධසුත්තන්තං පට්ඨානං නාම “සංකිලේසභාගියං සුත්තං, වාසනාභාගියං සුත්තං, නිබ්බේධභාගියං සුත්තං, අසේක්ඛභාගියං සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච වාසනාභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, වාසනාභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච සුත්තං, වාසනාභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, නිබ්බේධභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච වාසනාභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච වාසනාභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, වාසනාභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, සංකිලේසභාගියඤ්ච වාසනාභාගියඤ්ච නිබ්බේධභාගියඤ්ච අසේක්ඛභාගියඤ්ච සුත්තං, නේව සංකිලේසභාගියං න වාසනාභාගියං න නිබ්බේධභාගියං න අසේක්ඛභාගියං සුත්ත”න්ති (නේත්ති॰ ෮෯) ඒවං වුත්තසෝළසසාසනපට්ඨානානි।

තත්ථ සංකිලිස්සන්ති ඒතේනාති සංකිලේසෝ, සංකිලේසභාගේ සංකිලේසකෝට්ඨාසේ පවත්තං **සංකිලේසභාගියං**। වාසනා පුඤ්ඤභාවනා, වාසනාභාගේ පවත්තං **වාසනාභාගියං,** වාසනං භජාපේතීති වා **වාසනාභාගියං**। නිබ්බිජ්ඣනං ලෝභක්ඛන්ධාදීනං පදාලනං නිබ්බේධෝ, නිබ්බේධභාගේ පවත්තං, නිබ්බේධං භජාපේතීති වා **නිබ්බේධභාගියං**। පරිනිට්ඨිතසික්ඛා ධම්මා අසේක්ඛා, අසේක්ඛභාගේ පවත්තං, අසේක්ඛේ භජාපේතීති වා **අසේක්ඛභාගියං**। තේසු යත්ථ තණ්හාදිසංකිලේසෝ විභත්තෝ, ඉදං සංකිලේසභාගියං। යත්ථ දානාදිපුඤ්ඤකිරියවත්ථු විභත්තං, ඉදං වාසනාභාගියං। යත්ථ සේක්ඛා සීලක්ඛන්ධාදයෝ විභත්තා, ඉදං නිබ්බේධභාගියං। යත්ථ පන අසේක්ඛා සීලක්ඛන්ධාදයෝ විභත්තා, ඉදං අසේක්ඛභාගියං। ඉතරානි තේසං වෝමිස්සකනයවසේන වුත්තානි। සබ්බාසවසංවරපරියායාදීනං වසේන සබ්බභාගියං වේදිතබ්බං। තත්ථ හි සංකිලේසධම්මා ලෝකියසුචරිතධම්මා සේක්ඛා ධම්මා අසේක්ඛා ධම්මා ච විභත්තා। සබ්බභාගියං පන “පස්සං න පස්සතී”තිආදිකං උදකාදිඅනුවාදවචනං වේදිතබ්බං।

අට්ඨවීසතිවිධං සුත්තන්තපට්ඨානං පන “ලෝකියං, ලෝකුත්තරං, ලෝකියඤ්ච ලෝකුත්තරඤ්ච, සත්තාධිට්ඨානං, ධම්මාධිට්ඨානං, සත්තාධිට්ඨානඤ්ච ධම්මාධිට්ඨානඤ්ච, ඤාණං, ඤේය්‍යං, ඤාණඤ්ච ඤේය්‍යඤ්ච, දස්සනං, භාවනා, දස්සනඤ්ච භාවනා ච, සකවචනං, පරවචනං, සකවචනඤ්ච පරවචනඤ්ච, විස්සජ්ජනීයං, අවිස්සජ්ජනීයං, විස්සජ්ජනීයඤ්ච අවිස්සජ්ජනීයඤ්ච, කම්මං, විපාකෝ, කම්මඤ්ච විපාකෝ ච කුසලං, අකුසලං, කුසලඤ්ච අකුසලඤ්ච අනුඤ්ඤාතං, පටික්ඛිත්තං, අනුඤ්ඤාතඤ්ච පටික්ඛිත්තඤ්ච, ථවෝ”ති (නේත්ති॰ ෧෧෨) ඒවමාගතානි අට්ඨවීසති සාසනපට්ඨානානි। තත්ථ **ලෝකියන්**ති ලෝකේ නියුත්තෝ, ලෝකේ වා විදිතෝ ලෝකියෝ। ඉධ පන ලෝකියෝ අත්ථෝ යස්මිං සුත්තේ වුත්තෝ, තං සුත්තං ලෝකියං। තථා **ලෝකුත්තරං**। යස්මිං පන සුත්තේ පදේසේන ලෝකියං, පදේසේන ලෝකුත්තරං වුත්තං,

ತಂ **ಲೋಕಿಯಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚ**। ಸತ್ತಅಧಿಪ್ಪಾಯಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿಮುಖೇನ ದೇಸಿತಂ **ಸತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ಧಮ್ಮವಸೇನ ದೇಸಿತಂ **ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ**। ಉಭಯವಸೇನ ದೇಸಿತಂ **ಸತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನಞ್ಚ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬಪದೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಪನ ಗುಣಾಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸುತ್ತಂ **ಥವೋ** ನಾಮ -

"ಮಗ್ಗಾನಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಸೇಟ್ಠೋ, ಸಚ್ಚಾನಂ ಚತುರೋ ಪದಾ।
ವಿರಾಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಧಮ್ಮಾನಂ, ದ್ವಿಪದಾನಞ್ಚ ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೩; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೭೦; ಪೇಟಕೋ॰ ೩೦)
ಆದಿಕಂ ವಿಯ -

ನೇತ್ತಿನಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. **ಸದ್ದಗರುಕಾದೀನನ್ತಿ** ಆದಿಸದ್ದೇನ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಗರುಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಆಸಯವಸೇನಾತಿ** ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ। ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೋಪಿ ಇತ್ಥಿಸನ್ತಾನಗತೋ ಸದ್ದೋ ಲಬ್ಭತಿ, ಸೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ **"ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಥಿತಸದ್ದೋ** ಆಲಾಪಾದಿಸದ್ದೋ। **ಗೀತಸದ್ದೋ** ಸರೇನ ಗಾಯನಸದ್ದೋ। ಇತ್ಥಿಯಾ ಹಸನಸದ್ದೋಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ ತಸ್ಸಪಿ ಪುರಿಸೇನ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತೋ। ತೇನಾಹ - "ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತಿ ತಿರೋಕುಟ್ಟಾ ವಾ ತಿರೋಪಾಕಾರಾ ವಾ ಹಸನ್ತಿಯಾ ವಾ ಭಣನ್ತಿಯಾ ವಾ ಗಾಯನ್ತಿಯಾ ವಾ, ಸೋ ತದಸ್ಸಾದೇತೀ"ತಿಆದಿ। **ನಿವತ್ಥನಿವಾಸನಸ್ಸಾತಿ** ಖಲಿತ್ಥದ್ಧಸ್ಸ ನಿವಾಸನಸ್ಸ। **ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸಾತಿ** ನೂಪುರಾದಿಕಸ್ಸ ಅಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ। **ಇತ್ಥಿಸದ್ದೋತ್ವೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ** ಇತ್ಥಿಪಟಿಬದ್ಧಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಸಬ್ಬೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅವಿದೂರಟ್ಠಾನೇತಿ** ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಿಕುಲಸ್ಸ ವಸನಟ್ಠಾನತೋ ಅವಿದೂರಟ್ಠಾನೇ। **ಕಾಯೂಪಪನ್ನೋತಿ** ಸಮ್ಪನ್ನಕಾಯೋ ಥಿರಕಥಿನಮಹಾಕಾಯೋ। **ಮಹಾಹತ್ಥೀತಿ** ಮಹಾನುಭಾವೋ ಹತ್ಥೀ। **ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಯೂಥಪತಿಂ ಕತ್ವಾ।

ಕಥಿನತಿಕ್ಖಭಾವೇನ ಸಿಙ್ಗಸದಿಸತ್ತಾ ಅಳಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಸಿಙ್ಗಾನಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಿಙ್ಗೀ,** ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣತಾಯ ಮಹಾಬಲತಾಯ ಚ ಸೀಹಹತ್ಥಿಆದಿಮಿಗಸದಿಸತ್ತಾ ಮಿಗೋ ವಿಯಾತಿ **ಮಿಗೋ**। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಂ ನೇತುಭಾವೇನ ಚಕ್ಖುಯೇವ ನೇತ್ತಂ, ತಂ ಉಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಆಯತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆಯತಚಕ್ಖುನೇತ್ತೋ**। ಅಟ್ಠಿ ಏವ ತಚೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಿತ್ತಚೋ**। **ತೇನಾಭಿಭೂತೋತಿ** ತೇನ ಮಿಗೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ನಿಚ್ಚಲಗ್ಗಹಿತೋ ಹುತ್ವಾ। **ಕರುಣಂ ರುದಾಮೀತಿ** ಕಾರುಞ್ಞಪತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ರೋದಾಮಿ ವಿರವಾಮಿ। ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭಯತೋ ಮುತ್ತಿ ನಾಮ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಹಾಯವತೋ ಹೋತಿ, ನ ಏಕಾಕಿನೋತಿ ಆಹ - **"ಮಾ ಹೇವ ಮಂ ಪಾಣಸಮಂ ಜಹೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಮಾ ಹೇವ ಮನ್ತಿ** ಮಂ ಏವರೂಪಂ ಬ್ಯಸನಂ ಪತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಪಾಣಸಮಂ ಪಿಯಸಾಮಿಕಂ ತ್ವಂ ಮಾಹೇವ ಜಹಿ।

ಕುಞ್ಚೇ ಗಿರಿಕೂಟೇ ರಮತಿ ಅಭಿರಮತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ವಿಚರತಿ, ಕೋಞ್ಚನಾದಂ ನದನ್ತೋ ವಾ ವಿಚರತಿ, ಕು ವಾ ಪಥವೀ, ತದಭಿಘಾತೇನ ಜೀರತೀತಿ **ಕುಞ್ಜರೋ**। **ಸಟ್ಠಿಹಾಯನನ್ತಿ** ಜಾತಿಯಾ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸಕಾಲಸ್ಮಿಂ ಕುಞ್ಜರಾ ಥಾಮೇನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಮಾಹ। **ಪಥಬ್ಯಾ ಚಾತುರನ್ತಾಯಾತಿ** ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸಮುದ್ದಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತಾಯ ಚಾತುರನ್ತಾಯ ಪಥವಿಯಾ। **ಸುಪ್ಪಿಯೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಪಿಯೋ। **ತೇಸಂ ತ್ವಂ ವಾರಿಜೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಯೇ ಸಮುದ್ದೇ ವಾ ಗಙ್ಗಾಯ ವಾ ಯಮುನಾಯ ವಾ ನಮ್ಮದಾನದಿಯಾ ವಾ ಕುಳೀರಾ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹನ್ತತ್ತೇನ ಚ ವಾರಿಮ್ಹಿ ಜಾತತ್ತಾ ವಾರಿಜೋ ತ್ವಮೇವ ಸೇಟ್ಠೋ ಪಸತ್ಥತರೋ। **ಮುಞ್ಚ ರೋದನ್ತಿಯಾ ಪತಿನ್ತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ತಮೇವ ಯಾಚಾಮಿ, ರೋದಮಾನಾಯ ಮಯ್ಹಂ ಸಾಮಿಕಂ ಮುಞ್ಚ। **ಅಥಾತಿ** ಗಹಣಸ್ಸ ಸಿಥಿಲಕರಣಸಮನನ್ತರಮೇವ। **ಏತಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಸತ್ತುಮದ್ದನಸ್ಸ।

ಪಬ್ಬತಗಹನಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಪಬ್ಬತರಾಜಿಯೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಚತುತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬತರಾಜಿಯಂ ಪಬ್ಬತಗಹನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ। **ಏವಂ ವದತೀತಿ** "ಉದೇತಯಂ ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭) ಇಮಂ ಬುದ್ಧಮನ್ತಂ ಮನ್ತೇನ್ತೋ ವದತಿ।

ತತ್ಥ **ಉದೇತೀತಿ** ಪಾಚೀನಲೋಕಧಾತುತೋ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ। **ಚಕ್ಖುಮಾತಿ** ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳವಾಸೀನಂ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ಚಕ್ಖುಪ್ಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ ಯನ್ತೇನ ತೇಸಂ ದಿನ್ನಂ ಚಕ್ಖು, ತೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಚಕ್ಖುಮಾ। **ಏಕರಾಜಾತಿ** ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳೇ ಆಲೋಕಕರಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ ಚ ಏಕರಾಜಾ। **ಹರಿಸ್ಸವಣ್ಣೋತಿ** ಹರಿಸಮಾನವಣ್ಣೋ, ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಥವಿಂ ಪಭಾಸೇತೀತಿ **ಪಥವಿಪ್ಪಭಾಸೋ। ತಂ ತಂ ನಮಸ್ಸಾಮೀತಿ** ತಸ್ಮಾ ತಂ ಏವರೂಪಂ ಭವನ್ತಂ ನಮಸ್ಸಾಮಿ ವನ್ದಾಮಿ। **ತಯಾಜ್ಜ ಗುತ್ತಾ ವಿಹರೇಮು ದಿವಸನ್ತಿ** ತಯಾ ಅಜ್ಜ ರಕ್ಖಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಇಮಂ ದಿವಸಂ ಚತುಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಸುಖಂ ವಿಹರೇಯ್ಯಾಮ।

ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಇಮಾಯ ಗಾಥಾಯ ಸೂರಿಯಂ ನಮಸ್ಸಿತ್ವಾ ದುತಿಯಗಾಥಾಯ ಅತೀತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಬುದ್ಧೇ ಚೇವ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಚ ನಮಸ್ಸತಿ “**ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ **ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾತಿ** ಯೇ ಬಾಹಿತಪಾಪಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। **ವೇದಗೂತಿ** ವೇದಾನಂ ಪಾರಂ ಗತಾ, ವೇದೇಹಿ ಪಾರಂ ಗತಾತಿ ವಾ ವೇದಗೂ। ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ ವಿದಿತೇ ಪಾಕಟೇ ಕತ್ವಾ ಕತಾತಿ ವೇದಗೂ। ತೇನೇವಾಹ - “**ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ**”ತಿ। ಸಬ್ಬೇ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಧಮ್ಮೇ ಸಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿದಿತೇ ಪಾಕಟೇ ಕತ್ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪತ್ತಾ, ಸಂಸಾರಂ ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಮೇ ನಮೋತಿ** ತೇ ಮಮ ಇಮಂ ನಮಕ್ಕಾರಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ತು। **ತೇ ಚ ಮಂ ಪಾಲಯನ್ತೂತಿ** ಏವಂ ಮಯಾ ನಮಸ್ಸಿತಾ ಚ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಮಂ ಪಾಲಯನ್ತು ರಕ್ಖನ್ತು। **ನಮತ್ಥು ಬುದ್ಧಾನಂ...ಪೇ॰... ವಿಮುತ್ತಿಯಾತಿ** ಅಯಂ ಮಮ ನಮಕ್ಕಾರೋ ಅತೀತಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅತ್ಥು, ತೇಸಂಯೇವ ಚತೂಸು ಫಲೇಸು ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಅತ್ಥು, ತಥಾ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಅರಹತ್ತಫಲವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥು, ಯಾ ಚ ನೇಸಂ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ವಿಮುತ್ತಿ, ತಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾಪಿ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ನಮಕ್ಕಾರೋ ಅತ್ಥೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮಂ ಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ, ಮೋರೋ ಚರತಿ ಏಸನಾತಿ** ಇದಂ ಪನ ಪದದ್ವಯಂ ಸತ್ಥಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೋ ಮೋರೋ ಇಮಂ ಪರಿತ್ತಂ ಇಮಂ ರಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗೋಚರಭೂಮಿಯಂ ಪುಪ್ಫಫಲಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾಯ ಏಸನಾಯ ಚರತೀತಿ।

ಏವಂ ದಿವಸಂ ಚರಿತ್ವಾ ಸಾಯಂ ಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಸೂರಿಯಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ರಕ್ಖಾವರಣತ್ಥಾಯ ಪುನ ಬ್ರಹ್ಮಮನ್ತಂ ವದನ್ತೋ “**ಅಪೇತಯ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನೇವಾಹ - “**ದಿವಸಂ ಗೋಚರಂ ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಪೇತೀತಿ** ಅಪಯಾತಿ ಅತ್ಥಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಇಮಂ ಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಮೋರೋ ವಾಸಮಕಪ್ಪಯೀತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಆಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೋ ಮೋರೋ ಇಮಂ ಪರಿತ್ತಂ ಇಮಂ ರಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ವಾಸಂ ಸಂಕಪ್ಪಯಿತ್ಥಾತಿ। **ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮತೋ ಪುರೇತರಮೇವಾತಿ** ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮಕರಣತೋ ಪುರೇತರಮೇವ। **ಮೋರಕುಕ್ಕುಟಿಕಾಯಾತಿ** ಕುಕ್ಕುಟಿಕಾಸದಿಸಾಯ ಮೋರಚ್ಛಾಪಿಕಾಯ।

೩. ತತಿಯೇ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ವಿಯ ಗನ್ಧಾಯತನಸ್ಸಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ - “**ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕ**”ನ್ತಿ। ಇತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧಸ್ಸ ಕಾಯಾರುಳ್ಹಅನುಲೇಪನಾದಿಗನ್ಧಸ್ಸ ಚ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವತೋ ಅವಿಸೇಸೇನ ಗಹಣಪ್ಪಸಙ್ಗೇ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಗನ್ಧಂ ನಿದ್ಧಾರೇನ್ತೋ “**ಸ್ವಾಯ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇತ್ಥಿಯಾತಿ** ಪಾಕತಿಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ। **ದುಗ್ಗನ್ಧೋತಿ** ಪಾಕತಿಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧಭಾವತೋ ದುಗ್ಗನ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ** ಇಟ್ಠಭಾವತೋ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧಸ್ಸ ದುಗ್ಗನ್ಧಭಾವೋತಿ ಆಹ - “**ಏಕಚ್ಚಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಸ್ಸ ವಿಯ ಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಸ್ಸಗನ್ಧಿನೀ।** ಮೇಣ್ಡಕಸ್ಸ ವಿಯ ಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಮೇಣ್ಡಕಗನ್ಧಿನೀ।** ಸೇದಸ್ಸ ವಿಯ ಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೇದಗನ್ಧಿನೀ।** ಸೋಣಿತಸ್ಸ ವಿಯ ಗನ್ಧೋ ಅಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸೋಣಿತಗನ್ಧಿನೀ। ರಜ್ಜತೇವಾತಿ** ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಿಲೇಸವಾಸನಾಯ ಪರಿಕಡ್ಢಿತಹದಯತ್ತಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಸ್ಸಾದಗಧಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಚ ಅನ್ಧಬಾಲೋ ಏವರೂಪಾಯಪಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಸರೀರಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ರಜ್ಜತಿಯೇವ। ಪಾಕತಿಕಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧಸ್ಸ ದುಗ್ಗನ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಏಕಚ್ಚಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ

ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯದಿ ಏವಂ ಈದಿಸಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧೋಪಿ ಇಧ ಕಸ್ಮಾ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - **“ಅಯಂ ನ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಹೋತೀ”**ತಿಆದಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ಏಕಚ್ಚಾಯ ಚ ಮನುಸ್ಸಿತ್ಥಿಯಾ ಸರೀರಗನ್ಧಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಅಸ್ಸಾದೇತಬ್ಬಭಾವದಸ್ಸನತೋ ಪುನ ತಮ್ಪಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಅನುಜಾನನ್ತೋ **“ಇತ್ಥಿಕಾಯೇ ಗನ್ಧೋ ವಾ ಹೋತೂ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಇತ್ಥಿಗನ್ಧೋತ್ವೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ।

೪. ಚತುತ್ಥಾದೀಸು **ಕಿಂ ತೇನಾ**ತಿ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯರಸೇ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಕಿಂ ತೇನ ಅವಯವರಸಾದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಪಯೋಜನಂ। ಓಟ್ಠಮಂಸಂ ಸಮ್ಮಕ್ಖೇತೀತಿ **ಓಟ್ಠಮಂಸಸಮ್ಮಕ್ಖನೋ,** ಖೇಳಾದೀನಿ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಓಟ್ಠಮಂಸಮಕ್ಖನೋ ತಮ್ಬುಲಮುಖವಾಸಾದಿರಸೋ ಗಯ್ಹತಿ। **ಸಬ್ಬೋ ಸೋ ಇತ್ಥಿರಸೋ**ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾವಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ।

೫. ಇತ್ಥಿಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯದಿ ಪನೇತ್ಥ ಇತ್ಥಿಗತಾನಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ತಾನಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದೇಸಿತಾನೀತಿ ಆಹ - **“ಇತಿ ಸತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। **ಗಮೇತೀ**ತಿ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಮೇತಿ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಗಮೇತೀ**ತಿ ಚ ಸಙ್ಗಮೇತಿ। **ನ ತಥಾ ಸೇಸಾ ಸದ್ದಾದಯೋ, ನ ತಥಾ ರೂಪಾದೀನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನೀ**ತಿ ಏತೇನ ಸತ್ತೇಸು ರೂಪಾದಿಗರುಕತಾ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾ ವಿಯ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಅನೇಕವಿಧತ್ತಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಚಗರುಕವಸೇನಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಗರುಕವಸೇನ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಗರುಕತಾ ಹೋತಿ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ತತ್ಥ ಕತಿಪಯೇಸು, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಏವ ವಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಚಗರುಕಾತ್ವೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಯಥಾ “ಸತ್ತಿಸಯೋ ಅಟ್ಠವಿಮೋಕ್ಖಾ”ತಿ। **ನ ಪಞ್ಚಗರುಕಜಾತಕವಸೇನ** ಏಕೇಕಾರಮ್ಮಣೇ ಗರುಕಸ್ಸೇವ ನಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಏಕೇಕಾರಮ್ಮಣಗರುಕಾನಞ್ಹಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ತತ್ಥ ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ಜಾತಕಂ **“ಪಞ್ಚಗರುಕಜಾತಕ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಏವಂ ತೇನ ಇಧ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ - **“ಸಕ್ಖಿಭಾವತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ। **ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ರೂಪಾದಿಗರುಕತಾಯ ಏತೇ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಕಥೇತಬ್ಬಂ।

೬-೮. ತೇಸನ್ತಿ ಸುತ್ತಾನಂ। **ಉಪ್ಪಣ್ಡೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ಥೋಕಂ ವಿರೂಪಧಾತುಕತ್ತಾ ನ ಇಚ್ಛಿ। **ಅನತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ**ತಿ ಸಂಸನ್ದೇನ್ತೋ। **ದ್ವೇ ಹತ್ಥಂ ಪತ್ತಾನೀ**ತಿ ದ್ವೇ ಉಪ್ಪಲಾನಿ ಹತ್ಥಂ ಗತಾನಿ। **ಪಹಟ್ಠಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಪರಾಹಿ ಇತ್ಥೀಹಿ ಏಕೇಕಂ ಲದ್ಧಂ, ಮಯಾ ದ್ವೇ ಲದ್ಧಾನೀತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ಪರೋದೀ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಪುಬ್ಬಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಮುಖಗನ್ಧಂ ಸರಿತ್ವಾ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಮುಖತೋ ಉಪ್ಪಲಗನ್ಧೋ ವಾಯತಿ। **ಹಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಠಾನಾ ಅಪನೇತ್ವಾ, “ಹರಾಪೇತ್ವಾ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ।

ಸಾಧು ಸಾಧೂತಿ ಭಾಸತೋತಿ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅನುಮೋದನವಸೇನ “ಸಾಧು ಸಾಧೂ”ತಿ ಭಾಸತೋ। **ಉಪ್ಪಲಂವ ಯಥೋದಕೇ**ತಿ ಯಥಾ ಉಪ್ಪಲಂ ಉಪ್ಪಲಗನ್ಧೋ ಮುಖತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ। **ವಟ್ಟಮೇವ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾರುತವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಯದಿಪಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾರುತಮತ್ಥೇ ಅವತ್ವಾ ವಿವಟ್ಟಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇತಬ್ಬಂ ವಿಮುತ್ತಿರಸತ್ತಾ ಭಗವತೋ ದೇಸನಾಯ।

ರೂಪಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೧. **ದುತಿಯಸ್ಸಾತಿ** ದುತಿಯವಗ್ಗಸ್ಸ। **ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಏಕಸಭಾವಮ್ಪೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಭಾವತ್ಥೋಯಂ ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಚ ಸಭಾವತ್ಥೋ, ತದಗ್ಗೇನ ನಿಸ್ಸತ್ತತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಏವಾತಿ **"ನಿಸ್ಸತ್ತಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ವಾ ಸಿಯಾ। ಸೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗಹಣಾಕಾರೇನ ಸುಭನ್ತಿ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ "ಸುಭನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ। ಇಟ್ಠಞ್ಹಿ ಇಟ್ಠಾಕಾರೇನ ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ "ಸುಭನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ಚೇತ್ಥ ನಿಮಿತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ - "ಸುಭನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ರಾಗಟ್ಠಾನಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣ"ನ್ತಿ। ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಾವಾಯ। **ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾತಿ** ವಿಪುಲಭಾವಾಯ, ವಡ್ಢಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜಾತೋ** ನಿಜ್ಜಾತೋ। ಸೇಸಪದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। **ಕಾಮೇಸೂತಿ** ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು। **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋತಿ** ಕಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಛನ್ದೋ, ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ ನ ಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೋ। ಕಾಮನವಸೇನ ರಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಕಾಮೋ ಏವ ರಾಗೋ **ಕಾಮರಾಗೋ**। ಕಾಮನವಸೇನ ನನ್ದನವಸೇನ ಚ ಕಾಮೋ ಏವ ನನ್ದೀತಿ **ಕಾಮನನ್ದೀ**। ಕಾಮನವಸೇನ ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ ಚ **ಕಾಮತಣ್ಹಾ**। ಆದಿಸದ್ದೇನ "ಕಾಮಸ್ನೇಹೋ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನ"ನ್ತಿ ಏತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಕಾಮತ್ಥಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಸಿನೇಹನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಸ್ನೇಹೋ,** ಪರಿಳಾಹನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ,** ಮುಚ್ಛನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ,** ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಏವ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಟ್ಠೇನ **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ, ಸೋತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ। **ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾತಿ** ಅಸಮುದಾಚಾರಭಾವೇನ। **ಅನನುಭೂತಾರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** "ಇದಂ ನಾಮೇತ"ನ್ತಿ ವತ್ಥುವಸೇನ ಉತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅನನುಭೂತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಸೇನ। ರೂಪಸದ್ದಾದಿಭೇದಂ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅನನುಭೂತಂ ನಾಮ ನತ್ಥೇವ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ।

ಯಂ ವುತ್ತಂ - "ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಚಾ"ತಿಆದಿ, ತಂ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಭವಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಗ್ಗತಭವೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಓಳಾರಿಕಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರರಹಿತೋ। ತಜ್ಜನೀಯಕಮ್ಮಕತಾದಿಕಾಲೇ ಪಾರಿವಾಸಿಕಕಾಲೇ ಚ ಚರಿತಬ್ಬಾನಿ **ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಖುದ್ದಕವತ್ತಾನಿ** ನಾಮ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾಸು ಅವತ್ಥಾಸು ಚರಿತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ನ ಮಹಾವತ್ತೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಾನೀತಿ **"ಚುದ್ದಸ ಮಹಾವತ್ತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಆಗನ್ತುಕವತ್ತಆವಾಸಿಕಗಮಿಕ-ಅನುಮೋದನಭತ್ತಗ್ಗ- ಪಿಣ್ಡಚಾರಿಕಆರಞ್ಞಕಸೇನಾಸನಜನ್ತಾಘರವಚ್ಚಕುಟಿಉಪಜ್ಝಾಯ- ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಆಚರಿಯ-ಅನ್ತೇವಾಸಿಕವತ್ತಾನೀತಿ ಏತಾನಿ ಚುದ್ದಸ ಮಹಾವತ್ತಾನಿ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತರಾನಿ ಪನ "ಪಾರಿವಾಸಿಕಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೭೫) ಆರಭಿತ್ವಾ "ನ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ, ನ ಛಮಾಯಂ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇ ಚಙ್ಕಮೇ ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೮೧) ವುತ್ತಾನಿ ಪಕತತ್ತೇ ಚರಿತಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಛಸಟ್ಠಿ, ತತೋ ಪರಂ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಾರಿವಾಸಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಾರಿವಾಸಿಕವುಡ್ಢತರೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ, ಮೂಲಾಯಪಟಿಕಸ್ಸನಾರಹೇನ, ಮಾನತ್ತಾರಹೇನ, ಮಾನತ್ತಚಾರಿಕೇನ, ಅಬ್ಭಾನಾರಹೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಚ್ಛನ್ನೇ ಆವಾಸೇ ವತ್ಥಬ್ಬ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಕತತ್ತೇ ಚರಿತಬ್ಬೇಹಿ ಅನಞ್ಞತ್ತಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅಗಣೇತ್ವಾ ಪಾರಿವಾಸಿಕವುಡ್ಢತರಾದೀಸು ಪುಗ್ಗಲನ್ತರೇಸು ಚರಿತಬ್ಬತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ಏಕೇಕಂ ಕತ್ವಾ ಗಣಿತಾನಿ ಪಞ್ಚಾತಿ ಏಕಸತ್ತತಿವತ್ತಾನಿ। ಉಕ್ಖೇಪನೀಯಕಮ್ಮಕತವತ್ತೇಸು ವತ್ತಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ವುತ್ತಂ - "ನ ಪಕತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಭಿವಾದನಂ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಾನಂ...ಪೇ॰... ಪಿಟ್ಠಿಪರಿಕಮ್ಮಂ ಸಾದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಂ ಅಸ್ಸಾದಿಯನಂ ಏಕಂ, "ನ ಪಕತತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುದ್ಧಂಸೇತಬ್ಬೋ"ತಿಆದೀನಿ (ಚೂಳವ॰ ೫೧) ಚ ದಸಾತಿ ಏವಂ ದ್ವಾಸೀತಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇಸ್ವೇವ ಪನ ಕಾನಿಚಿ ತಜ್ಜನೀಯಕಮ್ಮಕತಾದಿವತ್ತಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಪಾರಿವಾಸಿಕಾದಿವತ್ತಾನೀತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ದ್ವಾವೀಸತಿವತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಚುದ್ದಸ ಮಹಾವತ್ತಾನೀ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ "ಆಗನ್ತುಕಗಮಿಕವತ್ತಾನಿ ಚಾ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಇಮಾನಿ ಅಭಿಣ್ಹಂ

ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸೋ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭತಿ** ಸಬ್ಬದಾ ವತ್ತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂಯೇವ ಬ್ಯಾವಟಚಿತ್ತತಾಯ। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರ**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಸು "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಂ ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರಂ। **ಸತಿವೋಸ್ಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಸತಿವಿರಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅವುತ್ತಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ।

ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನಾತಿ ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಆದಿಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ। **ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಗನ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ। **ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಚರಿಯಮುಖತೋ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ। **ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಚರಿಯಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಹಿತಗನ್ಥಂ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ। **ವಾಚೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಾಳಿಂ ತದತ್ಥಞ್ಚ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪನವಸೇನ ಪರೇಸಂ ವಾಚೇನ್ತಸ್ಸ। **ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ದೇಸನಾವಸೇನ ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ। **ಪಕಾಸೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಂಸಯಟ್ಠಾನೇ ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಸ್ಸ। **ಕಿಲೇಸೋ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭತಿ** ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಗನ್ಥಕಮ್ಮೇಸುಯೇವ ಬ್ಯಾವಟಚಿತ್ತತಾಯ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ವುತ್ತಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಧುತಙ್ಗಧರೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತಿ "**ತೇರಸ ಧುತಙ್ಗಗುಣೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತೀ**"ತಿ। **ಬಾಹುಲ್ಲಾಯಾ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಾಯ। ಯಥಾ ಚೀವರಾದಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಬಹುಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ **ಆವತ್ತಸ್ಸ** ಪವತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರೇನ ವಿಸಭಾಗರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಸ್ಸ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಜ್ಝಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಜ್ಝಾನಸ್ಸ। **ಭಸ್ಸಾದೀಸೂ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕನಿದ್ದಾನವಕಮ್ಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸತ್ತಸು ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ ಖಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿಪರಿಣಾಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಮಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಇಮಾಸು ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದಿ-ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಪರಿಯನ್ತಾ ಸತ್ತ। ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾತೋ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೭೪೧) ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಅನಾಸೇವನತಾಯಾತಿ ಪುರಿಮತ್ತಭಾವೇ ಝಾನೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಆಸೇವನಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ಅನನುಭೂತಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅನನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ। **ಜಾತೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ **ಸಞ್ಜಾತೋ**ತಿಆದಿ। ನನು ಚ ಖಣಿಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ತಙ್ಖಣಂಯೇವ ಅವಸ್ಸಂ ನಿರೋಧಸಮ್ಭವತೋ ನಿರುದ್ಧೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಪುನ ಅಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಕಥಂ ತಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಭಾವೋ ರಾಸಿಭಾವೋ ಚಾತಿ ಆಹ - "**ತತ್ಥ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ**"ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠಾನಮೇತ**ನ್ತಿ ಅಕಾರಣಮೇತಂ। ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ನಿರುದ್ಧೋ ಚ ಸ್ವೇವ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಾದಿಸಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ರಾಗಟ್ಠಾನಿಯನ್ತಿ ರಾಗಜನಕಂ। ಅನಿಚ್ಚಾದೀಸು ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರೋ, ಇಧ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಆಹ - "**ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಕಾರಣಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪಥಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಮಗ್ಗಭೂತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಸಚ್ಚವಿಪ್ಪಟಿಕೂಲೇನಾ**ತಿ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮವಸೇನ। **ಆವಜ್ಜನಾ**ತಿಆದಿನಾ ಆವಜ್ಜನಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ತತೋ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾ ಅಕುಸಲಜವನಪ್ಪವತ್ತಿ ಫಲವೋಹಾರೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಾ। ತಸ್ಸ ಹಿ ವಸೇನ ಸಾ ಅಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ। **ಆವಜ್ಜನಾ**ತಿ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ಆವಜ್ಜಯತೀತಿ ಆವಜ್ಜನಾ। ಅನು ಅನು ಆವಜ್ಜೇತೀತಿ **ಅನ್ವಾವಜ್ಜನಾ**। ಭವಙ್ಗಾರಮ್ಮಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಆಭುಜತೀತಿ **ಆಭೋಗೋ**। ಸಮನ್ನಾಹರತೀತಿ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**। ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಠಪೇತೀತಿ **ಮನಸಿಕಾರೋ**। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಅಯಂ ಅನುಪಾಯಉಪ್ಪಥಮನಸಿಕಾರಲಕ್ಖಣೋ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ।

೧೨. ದುತಿಯೇ **ಭತ್ತಬ್ಯಾಪತ್ತಿ ವಿಯಾತಿ** ಭತ್ತಸ್ಸ ಪೂತಿಭಾವೇನ ವಿಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ, **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಕಾರಭಾವಾಪಾದನಂ। ತೇನೇವಾಹ - "**ಪಕತಿವಿಜಹನಭಾವೋ**"ತಿ। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಾದಯೋ ವಿಯ ಪುರಿಮಪಕತಿಂ ಜಹತೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ।** ಪಟಿಘೋಯೇವ ಉಪರೂಪರಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಪಟಿಘಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ **ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಂ,** ಪಟಿಘಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - "**ಪಟಿಘಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಘಾರಮ್ಮಣಸ್ಸಪಿ ಏತಂ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯನ್ತಿ** ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ।

೧೩. ತತಿಯೇ ಥಿನತಾ **ಥಿನಂ,** ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಘನಭಾವೋ ಬದ್ಧತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇಧತೀತಿ **ಮಿದ್ಧಂ,** ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೇನ ಹಿಂಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೨) ಥಿನಸ್ಸ, "ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೩) ಚ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - "**ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಥಿನಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಮಿದ್ಧ**"ನ್ತಿ। ಸತಿಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಚಿತ್ತಕಾಯಲಹುತಾದೀನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಂತಂವಿಸೇಸೋ ಸಿಯಾ, ಯಾ ತೇಸಂ ಅಕಲ್ಯತಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಪಿಮಿದ್ಧಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತಿ "**ಪಚಲಾಯಿಕಭಾವಸ್ಸಾ**"ತಿ। ಅಕ್ಖಿದಲಾನಂ ಪಚಲಭಾವಂ ಕರೋತೀತಿ ಪಚಲಾಯಿಕೋ, ಪಚಲಾಯಿಕಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಚಲಾಯಿಕಭಾವೋ,** ಪಚಲಾಯಿಕತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಭಿನ್ನನ್ತಿ** ಥಿನಮಿದ್ಧಾನಂ। "ವಿತ್ಥಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಿಲಾನಭಾವೋ। ಗಿಲಾನೋ ಹಿ ಅಕಲ್ಯಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿನಯೇಪಿ ವುತ್ತಂ - "ನಾಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಕಲ್ಯಕೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೫೧)। ಕಾಲಂ ಖಮತೀತಿ ಹಿ ಕಲ್ಯಂ, ಅರೋಗತಾ, ತಸ್ಸಂ ನಿಯುತ್ತೋ ಕಲ್ಯಕೋ, ನ ಕಲ್ಯಕೋ **ಅಕಲ್ಯಕೋ। ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾತಿ** ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೋವ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಕಾರೋ। **ಓಲೀಯನಾತಿ** ಓಲೀಯನಾಕಾರೋ। ಇರಿಯಾಪಥೂಪತ್ಥಮ್ಭಿತಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ ರುಕ್ಖೇ ವಗ್ಗುಲಿ ವಿಯ ಖೀಲೇ ಲಗ್ಗಿತಫಾಣಿತವಾರಕೋ ವಿಯ ಚ ಓಲೀಯತಿ ಲಮ್ಬತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಆಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ - "ಓಲೀಯನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ದುತಿಯಪದಂ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಡ್ಢಿತಂ। **ಕಾಯಸ್ಸಾತಿ** ವೇದನಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ। **ಅಕಲ್ಯತಾ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಮೇಘೋ ವಿಯ ಆಕಾಸಂ ಓನಯ್ಹತೀತಿ **ಓನಾಹೋ। ಓನಯ್ಹತೀತಿ** ಚ ಛಾದೇತಿ ಅವತ್ಥರತಿ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ಸಬ್ಬತೋಭಾಗೇನ ಓನಾಹೋತಿ **ಪರಿಯೋನಾಹೋ। ಅರತಿ**ಆದೀನಂ ಅತ್ಥೋ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೮೫೬) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತಪಾಳಿಯಾ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ವುತ್ತಂ ಹೇತ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪನ್ತೇಸೂತಿ** ದೂರೇಸು, ವಿವಿತ್ತೇಸು ವಾ। **ಅಧಿಕುಸಲೇಸೂತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಸು। **ಅರತೀತಿ** ರತಿಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅರತಿತಾತಿ** ಅರಮನಾಕಾರೋ। **ಅನಭಿರತೀತಿ** ಅನಭಿರತಭಾವೋ। **ಅನಭಿರಮನಾತಿ** ಅನಭಿರಮನಾಕಾರೋ । **ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಾತಿ** ಉಕ್ಕಣ್ಠನಾಕಾರೋ। **ಪರಿತಸ್ಸಿತಾತಿ** ಉಕ್ಕಣ್ಠನವಸೇನೇವ ಪರಿತಸ್ಸನಾ, ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಯನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಿತಸ್ಸಿತಾತಿ** ವಾ ಕಮ್ಪನಾ। **ತನ್ದೀತಿ** ಜಾತಿಆಲಸಿಯಂ, ಪಕತಿಆಲಸಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕುಸಲಕರಣೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ ಲೀನತಾ ಜಾತಿಆಲಸಿಯಂ ತನ್ದೀ ನಾಮ, ನ ರೋಗಉತುಜಾದೀಹಿ ಕಾಯಗೇಲಞ್ಞಂ। **ತನ್ದಿಯನಾತಿ** ತನ್ದಿಯನಾಕಾರೋ। **ತನ್ದಿಮನತಾತಿ** ತನ್ದಿಯಾ ಅಭಿಭೂತಚಿತ್ತತಾ। ಅಲಸಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಂ,** ಆಲಸ್ಯಾಯನಾಕಾರೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯನಾ।** ಆಲಸ್ಯಾಯಿತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಆಲಸ್ಯಾಯಿತತ್ತಂ।** ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಕಾಯಾಲಸಿಯಂ ಕಥಿತಂ। ಥಿನಮಿದ್ಧಕಾರಣಾನಞ್ಹಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾನಂ ವಸೇನ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಆಲಸಿಯಂ, ತದೇವ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸಾಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಜಮ್ಭನಾತಿ** ಫನ್ದನಾ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜಮ್ಭನಾ **ವಿಜಮ್ಭನಾ। ಆನಮನಾತಿ** ಪುರತೋ ನಮನಾ। **ವಿನಮನಾತಿ** ಪಚ್ಛತೋ ನಮನಾ। **ಸನ್ನಮನಾತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ನಮನಾ। **ಪಣಮನಾತಿ** ಯಥಾ ತನ್ತತೋ ಉಟ್ಠಿತಪೇಸಕಾರೋ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಠಪನಾ। **ಬ್ಯಾಧಿಯಕನ್ತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಬ್ಯಾಧಿತಾ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಕಾರಣಾನಂ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾನಂ ವಸೇನ ಕಾಯಬದ್ಧನಮೇವ ಕಥಿತಂ। **ಭುತ್ತಾವಿಸ್ಸಾತಿ** ಭುತ್ತವತೋ। **ಭತ್ತಮುಚ್ಛಾತಿ** ಭತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ। ಬಲವಭತ್ತೇನ ಹಿ ಮುಚ್ಛಾಪತ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಭತ್ತಕಿಲಮಥೋತಿ** ಭತ್ತೇನ ಕಿಲನ್ತಭಾವೋ।

ಭತ್ತಪರಿಳಾಹೋತಿ ಭತ್ತದರಥೋ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸಮಯೇ ಪರಿಳಾಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಹತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೋ ಜೀರತೀತಿ। **ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲನ್ತಿ** ಭತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಂ। **ಅಕಲ್ಯತಾತಿ**ಆದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। **ಲೀನನ್ತಿ** ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಪಟಿಕುಟಿತಂ। ಇತರೇ ದ್ವೇ ಆಕಾರಭಾವನಿದ್ದೇಸಾ। **ಥಿನನ್ತಿ** ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಘನಭಾವೇನ ಠಿತಂ। **ಥಿಯನಾತಿ** ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। ಥಿಯಿಭಾವೋ **ಥಿಯಿತತ್ತಂ** , ಅವಿಪ್ಫಾರವಸೇನೇವ ಬದ್ಧತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಕಾರಣಾನಂ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾನಂ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಿಲಾನಾಕಾರೋ ಕಥಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪುರಿಮಾ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಅರತಿ, ತನ್ದೀ, ವಿಜಮ್ಭಿತಾ, ಭತ್ತಸಮ್ಮದೋತಿ ಏತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ। ಯದಾ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಅರತಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತೋ **"ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪನ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ**। ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಉದ್ಧತಂ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ**। ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತಂ ಕುಕತಂ, ದುಚ್ಚರಿತಂ ಸುಚರಿತಞ್ಚ। ಅಕತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕುಕತಮೇವ। ಏವಞ್ಹಿ ವತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತಿ "ಯಂ ಮಯಾ ನ ಕತಂ, ತಂ ಕುಕತ"ನ್ತಿ। ಏವಂ ಕತಾಕತಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಸುಚರಿತಞ್ಚ ಕುಕತಂ, ತಂ ಆರಬ್ಭ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಇಧ ಕುಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ**। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧತಾಕಾರೋತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವೂಪಸಮಾಕಾರೋವ ವುತ್ತೋ। ಅವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಞ್ಹಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ। ಯಥಾಪವತ್ತಸ್ಸ ಕತಾಕತಾಕಾರವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ದುಚ್ಚರಿತಸುಚರಿತಸ್ಸ ಅನುಸೋಚನವಸೇನ ವಿರೂಪಂ ಪಟಿಸರಣಂ **ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ**। ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸಪಿ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಭಾವತೋ ಅವೂಪಸಮಾಕಾರೋ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ - **"ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೋತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸೇವತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ಸ್ವೇವ ಚ ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೋತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತಞ್ಚ ಅತ್ತನೋವ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಅಯಂ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯತಾ ಚ ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**। ಸಭಾವಂ ವಿಚಿನನ್ತೋ ತಾಯ ಕಿಚ್ಛತೀತಿ ವಾ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**।

೧೬. ಛಟ್ಠೇ **ಹೇತುಂ ವಾ ಪಚ್ಚಯಂ ವಾ ನ ಲಭತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಹೇತುಗ್ಗಹಣೇನ ಜನಕಂ ಕಾರಣಮಾಹ, ಪಚ್ಚಯಗ್ಗಹಣೇನ ಅನುಪಾಲನಕಂ ಕಾರಣಂ। **ಹೇತು**ನ್ತಿ ವಾ ಉಪಾದಾನಕಾರಣಂ। **ಪಚ್ಚಯ**ನ್ತಿ ಸಹಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ। ತನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಂ। **ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ವಿವಟ್ಟಾಭಿಮುಖಂ ಚಿತ್ತಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೋ,** ಗೋಚರಗಾಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರೇ। **ವಯಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ** ದಾರಭರಣಾನುರೂಪಂ ವಯಂ ಆಗಮ್ಮ। **ಆಯೂಹನ್ತೋತಿ** ಉಪಚಿನನ್ತೋ। **ಅಙ್ಗಾರಪಕ್ಕನ್ತಿ** ವೀತಚ್ಚಿಕಙ್ಗಾರೇಸು ಪಕ್ಕಂ। **ಕಿಂ ನಾಮೇತನ್ತಿ** ಭಿಕ್ಖು ಗರಹನ್ತೋ ಆಹ। **ಜೀವಮಾನಪೇತಕಸತ್ತೋತಿ** ಜೀವಮಾನೋ ಹುತ್ವಾ "ತೇನೇವ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಪೇತಭಾವಂ ಪತ್ತಸತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಕುಟನ್ತಿ** ಪಾನೀಯಘಟಂ। **ಯಾವ ದಾರುಣನ್ತಿ** ಅತಿವಿಯ ದಾರುಣಂ। **ವಿಪಾಕೋ ಕೀದಿಸೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ತಯಾ ಕತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಅನುಭವಿತಬ್ಬವಿಪಾಕೋ ಕೀದಿಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ವಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾತಿ ಭೇದನಭೇದನಾದೀಹಿ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ। **ದೀಪಕಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ನಿಸಿನ್ನಭಾವಸ್ಸ ದೀಪನತೋ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಾ ಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋ, ಯೇನ ಅರಞ್ಞಂ ನೇತ್ವಾ ನೇಸಾದೋ ತೇಸಂ ಸದ್ದೇನ ಆಗತಾಗತೇ ಮಿಗಪಕ್ಖಿನೋ ವಧಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಥೇರನ್ತಿ** ಚೂಳಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಂ। **ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾತಿ** ಅಧಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಇದ್ಧಿಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ। ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। **ಅಗ್ಗಿಪಪಟಿಕನ್ತಿ** ಅಚ್ಚಿಕರಣಂ, ವಿಪ್ಫುಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ತಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸಾತಿ** ತಸ್ಸ ಮಿಲಕ್ಖತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಅಗ್ಗಿಪಪಟಿಕಾಯ। **ಪಟಿಬಲಸ್ಸಾತಿ**

ಉಗ್ಗಹಣಸಜ್ಝಾಯಾದೀಸು ಪಟಿಬಲಸ್ಸ। ದುಕ್ಖಂ ಉಪನಿಸಾ ಕಾರಣಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖೂಪನಿಸಾ,** ದುಕ್ಖನಿಬನ್ಧನಾ ದುಕ್ಖಹೇತುಕಾ ಸದ್ಧಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ವತ್ತಮುಖೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ **"ವತ್ತಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಲಾಲವರಣಕ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಂ।

ಆರಮ್ಭಥಾತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾದೀಸು ವೀರಿಯಂ ಕರೋಥ। **ನಿಕ್ಕಮಥಾ**ತಿ ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖಮಥ, ಕಾಮಾನಂ ವಾ ಪನೂದನಾಯ ನಿಕ್ಖಮಥ, ಉಭಯೇನಪಿ ವೀರಿಯಮೇವ ವುತ್ತಂ। ವೀರಿಯಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಭನಕವಸೇನ ಆರಮ್ಭೋ, ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖಮನವಸೇನ "ನಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯುಞ್ಜಥ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ**ತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಪಟಿಪತ್ತಿಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತೇ ತಿವಿಧಸಾಸನೇ ಯುಞ್ಜಥ ಯೋಗಂ ಕರೋಥ। ಏವಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಾ **ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ ಧುನಾಥ** ವಿದ್ಧಂಸೇಥ। ತತ್ಥ **ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನ**ನ್ತಿ -

"ಕಾಮಾ ತೇ ಪಠಮಾ ಸೇನಾ, ದುತಿಯಾ ಅರತಿ ವುಚ್ಚತಿ।
ತತಿಯಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ ತೇ, ಚತುತ್ಥೀ ತಣ್ಹಾ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

"ಪಞ್ಚಮಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ತೇ, ಛಟ್ಠಾ ಭೀರೂ ಪವುಚ್ಚತಿ।
ಸತ್ತಮೀ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ತೇ, ಮಕ್ಖೋ ಥಮ್ಭೋ ತೇ ಅಟ್ಠಮೋ॥

"ಲಾಭೋ ಸಿಲೋಕೋ ಸಕ್ಕಾರೋ,
ಮಿಚ್ಛಾಲದ್ಧೋ ಚ ಯೋ ಯಸೋ।
ಯೋ ಚತ್ತಾನಂ ಸಮುಕ್ಕಂಸೇ,
ಪರೇ ಚ ಅವಜಾನಾತಿ॥

"ಏಸಾ ನಮುಚಿ ತೇ ಸೇನಾ, ಕಣ್ಹಸ್ಸಾಭಿಪ್ಪಹಾರಿನೀ।
ನ ನಂ ಅಸೂರೋ ಜಿನಾತಿ, ಜೇತ್ವಾ ಚ ಲಭತೇ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೩೮-೪೪೧) -

ಏವಮಾಗತಂ ಕಾಮಾದಿಭೇದಂ ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಆದಿತೋವ ಅಗಾರಿಯಭೂತೇ ಸತ್ತೇ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಮೋಸಯನ್ತಿ, ತೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅನಗಾರಿಯಭಾವಂ ಉಪಗತಾನಂ ಪನ್ತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇಸು ವಾ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅರತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಅಭಿರತಿ ದುಕ್ಕರಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೩೧)। ತತೋ ತೇ ಪರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಜೀವಿಕತ್ತಾ ಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾ ಬಾಧತಿ, ತಾಯ ಬಾಧಿತಾನಂ ಪರಿಯೇಸನತಣ್ಹಾ ಚಿತ್ತಂ ಕಿಲಮಯತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಕಿಲನ್ತಚಿತ್ತಾನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ತತೋ ವಿಸೇಸಮನಧಿಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ ದುರಭಿಸಮ್ಭವೇಸು ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥೇಸು ಪನ್ತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು ವಿಹರತಂ ಉತ್ರಾಸಸಞ್ಞಿತಾ ಭೀರು ಜಾಯತಿ। ತೇಸಂ ಉಸ್ಸಙ್ಕಿತಪರಿಸಙ್ಕಿತಾನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ವಿವೇಕರಸಮನಸ್ಸಾದಯಮಾನಾನಂ ವಿಹರತಂ "ನ ಸಿಯಾ ನು ಖೋ ಏಸ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ವಿಹರತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ ಮಾನಮಕ್ಖಥಮ್ಭಾ ಜಾಯನ್ತಿ। ತೇಪಿ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ವಿಹರತಂ ತತೋ ಅಧಿಕತರಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಲಾಭಾದೀಹಿ ಮುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪತಿರೂಪಕಾನಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾಯಸಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಅತ್ತಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸೇನ್ತಿ, ಪರಂ ವಮ್ಭೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮಾದೀನಂ ಪಠಮಸೇನಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನಳಾಗಾರ**ನ್ತಿ ನಳೇಹಿ ವಿನದ್ಧತಿಣಚ್ಛನ್ನಗೇಹಂ।

ವಿಹಸ್ಸತೀತಿ ಉಗ್ಗಹಣಸಜ್ಝಾಯನಮನಸಿಕಾರಾದೀಹಿ ವಿಹರಿಸ್ಸತಿ। **ಜಾತಿಸಂಸಾರ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜಾತಿಸಙ್ಖಾತಸಂಸಾರವಟ್ಟಂ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸತಿ। **ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಾಹ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಂ ಅಹನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ತತಿಯಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ತಿವಸ್ಸಭಿಕ್ಖುಕಾಲೇತಿ ಉಪಸಮ್ಪದತೋ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ತಿವಸ್ಸೋ, ತಿವಸ್ಸೋ ಚ ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಚಾತಿ ತಿವಸ್ಸಭಿಕ್ಖು, ತಸ್ಸ, ತೇನ ವಾ ಉಪಲಕ್ಖಿತೋ ಕಾಲೋ ತಿವಸ್ಸಭಿಕ್ಖುಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ। ಯದಾ ಸೋ ತಿವಸ್ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ನಾಮ ಹೋತಿ, ತದಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। **ಗನ್ಥಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಗನ್ಥವಿಸಯಂ ಉಗ್ಗಹಣಾದಿಕಮ್ಮಂ। **ಪಿಣ್ಡಾಪಚಿತಿಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಅನ್ತೋವಸ್ಸೇ ತೇಮಾಸಂ ದಿನ್ನಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಕರಣೇನ ಅಪಚಿತಿಂ ಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ। ಪಿಣ್ಡಾಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಯೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಯೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ದಿನ್ನೋ, ತೇಸಂ ತಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಮೇವ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಕರಣೇನ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಮಹಾಭೂತೀತಿ ಏತ್ಥ ಪೂಜಾವಚನೋ ಮಹನ್ತಸದ್ದೋ, ಭೂತೀತಿ ಚ ನಾಮೇಕದೇಸೇನ ತಿಸ್ಸಭೂತಿತ್ಥೇರಂ ಆಲಪತಿ। ಭವತಿ ಹಿ ನಾಮೇಕದೇಸೇನಪಿ ವೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತೋ ದತ್ತೋ"ತಿ। **ಮಹಾಭೂತೀ**ತಿ ವಾ ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರೋ, ಸೋ ಮಹತಿ ಭೂತಿ ವಿಭೂತಿ ಪುಞ್ಞಞಾಣಾದಿಸಮ್ಪದಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಮಹಾಭೂತಿ। **ಛನ್ನಂ ಸೇಪಣ್ಣಿಗಚ್ಛಮೂಲ**ನ್ತಿ ಸಾಖಾಪಲಾಸಾದೀಹಿ ಛನ್ನಂ ಘನಚ್ಛಾಯಂ ಸೇಪಣ್ಣಿಗಚ್ಛಮೂಲಂ। **ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಕೇಸಾದಿಅಸುಭಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವನಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ। ಅಸುಭವಿಸಯಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದಿಕಮ್ಮಮೇವೇತ್ಥ ಉಪರಿ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಭಾವನಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಠಾನನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ।

ಸಹಸ್ಸದ್ವಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾಮತ್ತತ್ತಾ **"ಮಹಾಗಣೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನತೋ ಆಕಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಹಾರಸಮೀಪೇ ಓತರಿತ್ವಾ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಕಿಂ ಆಗತೋಸೀ**ತಿ ಕಿಂಕಾರಣಾ ಆಗತೋಸಿ। **ಸಬ್ಬೇಸು ರತ್ತಿದಿವಸಭಾಗೇಸು ಓಕಾಸಂ ಅಲಭನ್ತೋ**ತಿ ಸೋ ಕಿರ ಥೇರೋ "ತುಯ್ಹಂ ಓಕಾಸೋ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಆವುಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೇಪಿ "ವಿತಕ್ಕಮಾಳಕೇ ಠಿತಕಾಲೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ "ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೇ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ವತ್ವಾ "ತತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ದುಪಟ್ಟನಿವಾಸನಟ್ಠಾನೇ, ಸಙ್ಘಾಟಿಪಾರುಪನಟ್ಠಾನೇ, ಪತ್ತನೀಹರಣಟ್ಠಾನೇ, ಗಾಮೇ ಚರಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಾಯ ಯಾಗುಪೀತಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಕಙ್ಖಂ ವಿನೋದೇನ್ತಿ, ಆವುಸೋತಿ। ಅನ್ತೋಗಾಮತೋ ನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ, ಭನ್ತೇತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಆವುಸೋತಿ। ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ಭೋಜನಸಾಲಾಯ ಭತ್ತಕಿಚ್ಚಪರಿಯೋಸಾನೇ, ಭನ್ತೇ। ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ಪಾದಧೋವನಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅರುಣಾ ಅಪರೇ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಆವುಸೋತಿ। ದನ್ತಕಟ್ಠಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಮುಖಧೋವನತ್ಥಂ ಗಮನಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ತದಾಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛನ್ತೀತಿ। ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಆಗಮನಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ। ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ, ಭನ್ತೇತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಅಞ್ಞೇ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಆವುಸೋತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸು ರತ್ತಿದಿವಸಭಾಗೇಸು ಯಾಚಮಾನೋ ಓಕಾಸಂ ನ ಲಭಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - "ಏವಂ ಓಕಾಸೇ ಅಸತಿ ಮರಣಸ್ಸ ಕಥಂ ಓಕಾಸಂ ಲಭಿಸ್ಸಥಾ"ತಿ। ಭನ್ತೇ, ನನು ಮುಖಂ ಧೋವಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ತಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಉಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಓಕಾಸಲಾಭೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವದತಿ। **ಮಣಿವಣ್ಣೇ**ತಿ ಇನ್ದನೀಲಮಣಿವಣ್ಣೇ।

ಘಟೇನ್ತಸ್ಸೇವಾತಿ ವಾಯಾಮನ್ತಸ್ಸೇವ। **ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣ**ನ್ತಿ "ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಪವಾರಣಂ। ಅರಹನ್ತಾನಮೇವ ಹೇಸಾ ಪವಾರಣಾ। **ಕಾಳಕಂ ವಾ**ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಕಾಳಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, **ತಿಲಕೋ ವಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಉಭಯೇನಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಪಧಾನಕಮ್ಮಿಕಾತಿ ಪಧಾನಕಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತಾ। **ಲದ್ಧಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧೂಪಾಯಂ, ಪಠಮಮೇವ ಲದ್ಧೂಪದೇಸನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಪತ್ತಾನೀ**ತಿ ಛಡ್ಡಿತಾನಿ। **ಅಲಾಬೂನೇವ ಸಾರದೇ**ತಿ ಸರದಕಾಲೇ ವಾತಾತಪಹತಾನಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಅಲಾಬೂನಿ ವಿಯ। **ಕಾಪೋತಕಾನೀ**ತಿ ಕಪೋತಕವಣ್ಣಾನಿ। **ತಾನಿ ದಿಸ್ವಾನ ಕಾ ರತೀ**ತಿ ತಾನಿ ಏವರೂಪಾನಿ ಅಟ್ಠೀನಿ ದಿಸ್ವಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಾ ನಾಮ ರತಿ,

ನನು ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಾಪಿ ರತಿ ಕಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುತಿಯಕಥಂ ಅಕಥಿತಪುಬ್ಬೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ವುಡ್ಢತರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ವುತ್ತವಚನಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಂ ದುತಿಯಕಥಂ ಅಕಥಿತಪುಬ್ಬೋ।

ತದಙ್ಗೇನ, ತದಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ **ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ**। ಯಞ್ಹಿ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಸಮುಜ್ಜಲಿತೇನ ದೀಪೇನ ಅನ್ಧಕಾರಸ್ಸ ವಿಯ ತೇನ ತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅವಯವಭೂತೇನ ಞಾಣಙ್ಗೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನೇವ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಹಾನಮಿದಂ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ ನಾಮ। ಯಥಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ನ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾಯ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏವಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ನಿಸೇಧನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ**। ಯಞ್ಹಿ ಸಸೇವಾಲೇ ಉದಕೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇನ ಘಟೇನ ಸೇವಾಲಸ್ಸ ವಿಯ ತೇನ ತೇನ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿನಾ ನೀವರಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಮಿದಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ ನಾಮ। ಸಮ್ಮಾ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ಏತೇನ ಕಿಲೇಸಾತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದೋ, ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ ಕಿಲೇಸಾತಿ ಪಹಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಂ ಪಹಾನಂ ನಿರವಸೇಸಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ**। ಯಞ್ಹಿ ಅಸನಿವಿಚಕ್ಕಾಭಿಹತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಂಯೋಜನಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾ ನ ಪುನ ವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಹಾನಮಿದಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ ನಾಮ। ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ ಕಿಲೇಸದರಥೋ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ, ಫಲಂ, ಸಾಯೇವ ಪಹಾನನ್ತಿ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ**। ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಾ ವಾ ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತದೇವ ಪಹಾನನ್ತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಂ**। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭಂ ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮಂ ಕುರುಮಾನಂ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇಹೀ**ತಿ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಾನಂ ಲೋಕಿಯತ್ತಾ, ಇತರೇಸಂ ಲೋಕುತ್ತರತ್ತಾ ವುತ್ತಂ।

ನಿಮೀಯತಿ ಫಲಂ ಏತೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಪಕ್ಖಿಪಮಾನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಕಾರಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಸುಭಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಅಸುಭಮೇವ ವಾ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ**। ಅಸುಭನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪಿ ಹಿ ಝಾನಂ ನಿಸ್ಸಿತೇ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ಅಸುಭನ್ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ – **"ದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಾರಮ್ಮಣಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನ**"ನ್ತಿ। **ಅನಿಚ್ಚೇ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಚೇತ್ಥ ಇಧ ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ ನಿರವಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇಸು ಪನ ಅಸುಭೇ "ಅಸುಭ"ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತದನುಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕಾದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಯಥಾ ವಾ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ**। ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹಾಯ ಅಸುಭಭಾವನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ **ಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗೋ**। ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುನೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭವಾಭಾವಾ ಓತಾರಂ ಅಲಭಮಾನೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಭೋಜನನಿಸ್ಸಿತಂ ಪನ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಂ, ತಬ್ಬಿಪರಿಣಾಮಸ್ಸ ತದಾಧಾರಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚ ಉದರಿಯಭೂತಸ್ಸ ಅಸುಭತಾದಸ್ಸನಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಾದಸ್ಸನಂ ಯೋ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಸೋ ವಿಸೇಸತೋ ಭೋಜನೇ ಪಮಾಣಞ್ಞೂ ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೇವ। **ದಸವಿಧಞ್ಹಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಾಕಟವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಗತಾಸತಿಂ ಪನ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಾದಸವಿಧಮ್ಪಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಭುತ್ವಾ ಉದಕಂ ಪಿವೇತಿ ಪಾನೀಯಸ್ಸ ಓಕಾಸದಾನತ್ಥಂ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ ಅಭುತ್ವಾ ಪಾನೀಯಂ ಪಿವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – **"ಚತುನ್ನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಆಲೋಪಾನಂ ಓಕಾಸೇ ಸತೀ"**ತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮಟೀಕಾಕಾರೇನ ಪನೇತ್ಥ "ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ಆಲೋಪೇ, ಭುತ್ವಾನ ಉದಕಂ ಪಿವೇ"ತಿ ಪಾಠಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ಥೋ ವಣ್ಣಿತೋ, ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ। **ಅಸುಭಕಮ್ಮಿಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸಾವೀ।

೧೭. ಸತ್ತಮೇ ಮಿಜ್ಜತಿ ಹಿತಫರಣವಸೇನ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮಿತ್ತೋ, ಹಿತೇಸೀ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಮಿತ್ತೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಏಸಾತಿ **ಮೇತ್ತಾ,** ಹಿತೇಸಿತಾ। ತತ್ಥ "ಮೇತ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಪ್ಪನಾಪಿ ಉಪಚಾರೋಪಿ ವಟ್ಟತಿ ಸಾಧಾರಣವಚನಭಾವತೋತಿ ಆಹ - **"ಮೇತ್ತಾತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋಪಿ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಪ್ಪನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯ ಮೇತ್ತಾಯ ಸುಟ್ಠು ಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀತಿ **"ಅಪ್ಪನಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯನಸ್ಸ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ ಪವತ್ತನಂ **ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೋ।** ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನೋ ಮೇತ್ತಾಮನಸಿಕಾರೋ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಮೇತ್ತಾಮನಸಿಕಾರೋವ ಮೇತ್ತಾನಿಮಿತ್ತಂ। ಕಮ್ಮಂಯೇವ ಸಕಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ, ಸತ್ತಾ, ತಬ್ಭಾವೋ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ,** ಕಮ್ಮದಾಯಾದತಾ। ದೋಸಮೇತ್ತಾಸು ಯಾಥಾವತೋ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನವೀಮಂಸಾ ಇಧ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ।** ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತವನ್ತತಾ ಇಧ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ। ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಅತಿಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿವಸೇನ ಓದಿಸ್ಸಕತಾ, ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇ ಕತೇ ಅನೋದಿಸ್ಸಕತಾ, ಏಕಾದಿದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ದಿಸಾಫರಣತಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಉಗ್ಗಹಣೇ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಹಾರರಚ್ಛಗಾಮಾದಿವಸೇನ ವಾ ಓದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಂ। ವಿಹಾರಾದಿಉದ್ದೇಸರಹಿತಂ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿದಿಸಾವಸೇನ ಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣಂ। ಏವಂ ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಉಗ್ಗಹಣಂ ಸನ್ಧಾಯ - "ಓದಿಸ್ಸಕಅನೋದಿಸ್ಸಕದಿಸಾಫರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಗ್ಗಹೋ ಚ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಉಗ್ಗಹಿತಾಯ ಆಸೇವನಾ ಭಾವನಾ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ, ಪಾಣಾ, ಭೂತಾ, ಪುಗ್ಗಲಾ, ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಏತೇಸಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು, ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾ, ಅನೀಘಾ, ಸುಖೀ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರನ್ತೂತಿ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತಿತೋ ವೀಸತಿವಿಧಾ **ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ** ಮೇತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಾ ಇತ್ಥಿಯೋ, ಪುರಿಸಾ, ಅರಿಯಾ, ಅನರಿಯಾ, ದೇವಾ, ಮನುಸ್ಸಾ, ವಿನಿಪಾತಿಕಾತಿ ಸತ್ತಾಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಾ ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧಾ ವಾ, ದಸಹಿ ದಿಸಾಹಿ ದಿಸಾಧಿಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದಸವಿಧಾ ಚ, ಏಕೇಕಾಯ ವಾ ದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾದಿಇತ್ಥಾದಿಅವೇರಾದಿಭೇದೇನ ಅಸೀತಾಧಿಕಚತುಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಚ **ಓಧಿಸೋಫರಣಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ। **ತ್ವಂ ಏತಸ್ಸ ಕುದ್ಧೋ**ತಿಆದಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಿಧಿದಸ್ಸನಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಪಹೇಣಕಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಪಣ್ಣಾಕಾರಂ ವಿಯ। **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ**ತಿ ವೀಮಂಸಾಯಂ। ವತ್ತನಿಅಟವಿಯಂ **ಅತ್ತಗುತ್ತತ್ಥೇರಸದಿಸೇ।**

೧೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟ್ಠಪನಸಭಾವತಾಯ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ವಿಸೋಸನಸಭಾವತಾಯ ಚ ಆರಮ್ಭಧಾತುಆದಿತೋ ಪವತ್ತವೀರಿಯನ್ತಿ ಆಹ - **"ಪಠಮಾರಮ್ಭವೀರಿಯ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮಾರಮ್ಭಮತ್ತಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜವಿಧಮನಂ ಥಾಮಗಮನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ತತೋ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತಂ ಅತಿವಿಯ ಥಾಮಗತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ। **ಪನೂದನಾಯಾ**ತಿ ನೀಹರಣಾಯ। ಯಥಾ ಮಹತೋ ಪಲಿಘಸ್ಸ ಉಗ್ಘಾಟಕಜನಸ್ಸ ಮಹನ್ತೋ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ **"ನಿಕ್ಕಮೋ ಚೇತಸೋ ಪಲಿಘುಗ್ಘಾಟನಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಹಾಪರಕ್ಕಮೋ ಏವ ಪರೇನ ಕತಂ ಬನ್ಧನಂ ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಪರಕ್ಕಮೋ ಚೇತಸೋ ಬನ್ಧನಚ್ಛೇದನಾಯಾ"**ತಿ।

ಆರದ್ಧಂ ಸಂಸಾಧಿತಂ ಪರಿಪೂರಿತಂ ವೀರಿಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ,** ನಿಪ್ಫನ್ನವೀರಿಯೋ, ಆರದ್ಧಂ ಪಟ್ಠಪಿತಂ ವೀರಿಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ।** ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಪ್ಪಸುತೋತಿ ಆಹ - **"ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸಾತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣವೀರಿಯಸ್ಸಚೇವ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿ। **ಚತುದೋಸಾಪಗತ**ನ್ತಿ ಅತಿಲೀನತಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ದೋಸೇಹಿ ಅಪಗತಂ। ಚತುದೋಸಾಪಗತತ್ತಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ **"ನ ಚ ಅತಿಲೀನ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। ಅತಿಲೀನಞ್ಹಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಂ ಸಿಯಾ, ಅತಿಪಗ್ಗಹಿತಞ್ಚ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಂ। ಭಾವನಾವೀಥಿಂ ಅನಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿ **ಅತಿಲೀನತಾ।** ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತೋಸಙ್ಕೋಚೋ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಂಖಿತ್ತತಾ। ಅತಿಪಗ್ಗಹಿತತಾ** ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತತಾ** ಬಹಿವಿಸಟವಿತಕ್ಕಾನುಧಾವನಾ। ತದೇತಂ ವೀರಿಯಂ ಚಙ್ಕಮಾದಿಕಾಯಿಕಪ್ಪಯೋಗಾವಹಂ **ಕಾಯಿಕಂ,** ತದಞ್ಞಂ **ಚೇತಸಿಕಂ। ರತ್ತಿದಿವಸ್ಸ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ**ತಿ

ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಾಯನ್ಹಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಸಙ್ಖಾತೇ ಪಞ್ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ತದುಭಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ವೀರಿಯಂ। **ಮಿಲಕ್ಖತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಸೀವತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಚ ವತ್ಥು ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಮೇವ।

ಪೀತಿಮಲ್ಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ಪನ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೋ ಕಿರ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಾಯ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೋ ತೀಸು ರಜ್ಜೇಸು ಪಟಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಂ ಆಗಮ್ಮ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ರಞ್ಞಾ ಕತಾನುಗ್ಗಹೋ ಏಕದಿವಸಂ ಕಿಲಞ್ಜಕಾಸನಸಾಲಾದ್ವಾರೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೋ "ರೂಪಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ತುಮ್ಹಾಕಂ, ತಂ ಪಜಹಥ, ತಂ ವೋ ಪಹೀನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೩೩-೩೪; ೪.೧೦೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೭) ನತುಮ್ಹಾಕವಗ್ಗಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ನೇವ ಕಿರ ರೂಪಂ ಅತ್ತನೋ, ನ ವೇದನಾ"ತಿ। ಸೋ ತಂಯೇವ ಅಙ್ಕುಸಂ ಕತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ದ್ವೇಮಾತಿಕಾ ಪಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ತಿಂಸ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅವರವಾಲಿಯಅಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಪಾದೇಸು ಅವಹನ್ತೇಸು ಜಣ್ಣುಕೇಹಿ ಚಙ್ಕಮತಿ। ತಮೇನಂ ರತ್ತಿಂ ಏಕೋ ಮಿಗಲುದ್ದಕೋ "ಮಿಗೋ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಹರಿ, ಸತ್ತಿ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಗತಾ। ಸೋ ತಂ ಸತ್ತಿಂ ಹರಾಪೇತ್ವಾ ಪಹಾರಮುಖಾನಿ ತಿಣವಟ್ಟಿಯಾ ಪೂರಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠಿಯಂ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಸಿತಸದ್ದೇನ ಆಗತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ -

"ಭಾಸಿತಂ ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಲೋಕಗ್ಗವಾದಿನೋ।
ನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಇದಂ ರೂಪಂ, ತಂ ಜಹೇಯ್ಯಾಥ ಭಿಕ್ಖವೋ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೬)।

"ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಉಪ್ಪಾದವಯಧಮ್ಮಿನೋ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವೂಪಸಮೋ ಸುಖೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೬;
ಥೇರಗಾ॰ ೧೧೬೮)।

ಕುಟುಮ್ಬಿಯಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸಪಿ ವತ್ಥು ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಕಿರ ತಿಸ್ಸೋ ನಾಮ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಪುತ್ತೋ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಹಿರಞ್ಞಕೋಟಿಯೋ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅಗಾಮಕೇ ಅರಞ್ಞೇ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಸ ಕನಿಟ್ಠಭಾತುಭರಿಯಾ "ಗಚ್ಛಥ, ನಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಥಾ"ತಿ ಪಞ್ಚಸತೇ ಚೋರೇ ಪೇಸೇಸಿ, ತೇ ಗನ್ತ್ವಾ ಥೇರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ನಿಸೀದಿಂಸು। ಥೇರೋ ಆಹ - "ಕಸ್ಮಾ ಆಗತತ್ಥ ಉಪಾಸಕಾ"ತಿ? ತಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಸ್ಸಾಮಾತಿ। ಪಾಟಿಭೋಗಂ ಮೇ ಉಪಾಸಕಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಜ್ಜೇಕರತ್ತಿಂ ಜೀವಿತಂ ದೇಥಾತಿ। ಕೋ ತೇ, ಸಮಣ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ? ಥೇರೋ ಮಹನ್ತಂ ಪಾಸಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಊರುಟ್ಠೀನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ "ವಟ್ಟತಿ ಉಪಾಸಕಾ ಪಾಟಿಭೋಗೋ"ತಿ ಆಹ। ತೇ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನಸೀಸೇ ಅಗ್ಗಿಂ ಕತ್ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿಂಸು। ಥೇರಸ್ಸ ವೇದನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ತಿಯಾಮರತ್ತಿಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅರುಣುಗ್ಗಮನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ ಇಮಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸಿ -

"ಉಭೋ ಪಾದಾನಿ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ, ಸಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮಿ ವೋ ಅಹಂ।
ಅಟ್ಟಿಯಾಮಿ ಹರಾಯಾಮಿ, ಸರಾಗಮರಣಂ ಅಹಂ॥

"ಏವಾಹಂ ಚಿನ್ತಯಿತ್ವಾನ, ಯಥಾಭೂತಂ ವಿಪಸ್ಸಿಸಂ।
ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಅರುಣುಗ್ಗಮ್ಹಿ, ಅರಹತ್ತಂ ಅಪಾಪುಣಿ"ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰
೧.೧೦೬)।

ಅತಿಭೋಜನೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತಿಭೋಜನೇ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, "ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ತಂ ಭೋಜನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಕೇ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಾಕಾರಣಗ್ಗಾಹೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ತಕೇ ಭುತ್ತೇ ತಂ ಭೋಜನಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾವ ಅತ್ಥತೋ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ - **"ಚತುಪಞ್ಚ...ಪೇ॰... ತಂ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ದಿವಾ ಸೂರಿಯಾಲೋಕ**ನ್ತಿ ದಿವಾ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಂ ರತ್ತಿಯಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತಸ್ಸಪೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧುತಙ್ಗಾನಂ ವೀರಿಯನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ಧುತಙ್ಗನಿಸ್ಸಿತಸಪ್ಪಾಯಕಥಾಯಪೀ"**ತಿ।

೧೯. ನವಮೇ **ಝಾನೇನ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ವೂಪಸಮಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಝಾನೇನ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ಅವೂಪಸಮಕರಕಿಲೇಸವಿಗಮನೇನ ವೂಪಸಮಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮ್ಪಿ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮಾವಹತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಉಭಯಸ್ಸ ಪಹಾನಕಾರಣಂ ಅಭಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಗನ್ಥತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ವಿಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ತಬ್ಬಹುಲವಿಹಾರಿನೋ ಅತ್ಥವೇದಾದಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಸಮ್ಭವತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ನ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ವಿಧಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾನುರೂಪಪತ್ತಿಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನಞ್ಚ ನ ಹೋತೀತಿ **"ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನಪಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯದಗ್ಗೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾವಿನಯಪ್ಪಕತಞ್ಞುತಾಹಿಪಿ ತಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುದ್ಧಸೇವಿತಾ ಚ ವುದ್ಧಸೀಲಿತಂ ಆವಹತೀತಿ ಚೇತಸೋ ವೂಪಸಮಕರತ್ತಾ "ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪ್ಪಹಾನಕಾರೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ವುದ್ಧತಂ ಪನ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿನೋದಕಾ ವಿನಯಧರಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಹೇತುಕೋ ಹೋತೀತಿ **"ಕಪ್ಪಿಯಾಕಪ್ಪಿಯಪರಿಪುಚ್ಛಾಬಹುಲಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿನಯನಯೇನೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾದಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ।

೨೦. ದಸಮೇ ಬಹುಸ್ಸುತಾನಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಾವಬೋಧಸಮ್ಭವತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅನವಕಾಸಾ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ಬಾಹುಸಚ್ಚೇನಪಿ...ಪೇ॰... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ। ಕಾಮಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾಹಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತಿ, ತಥಾಪಿ ರತನತ್ತಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೂಲಿಕಾ ಸೇಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಆಹ - **"ತೀಣಿ ರತನಾನಿ ಆರಬ್ಭ ಪರಿಪುಚ್ಛಾಬಹುಲಸ್ಸಪೀ"**ತಿ। ರತನತ್ತಯಗುಣಾವಬೋಧೇಹಿ "ಸತ್ಥರಿ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿಆದಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ। ವಿನಯೇ ಪಕತಞ್ಞುತಾ "ಸಿಕ್ಖಾಯ ಕಙ್ಖತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦೮; ವಿಭ॰ ೯೧೫) ವುತ್ತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪಹಾನಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ - **"ವಿನಯೇ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಸ್ಸಪೀ"**ತಿ। **ಓಕಪ್ಪನಿಯಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖಬಹುಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಅನುಪ್ಪವಿಸನಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಅಧಿಮೋಕ್ಖೇನ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಬಹುಲಸ್ಸ। ಅಧಿಮುಚ್ಚನಞ್ಚ ಅಧಿಮೋಕ್ಖುಪ್ಪಾದನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ತಂನಿನ್ನಪೋಣತಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ । ನೀವರಣಾನಂ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಚೇವ ಪಚ್ಚಯಘಾತಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತ"**ನ್ತಿ।

ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಅಕಮ್ಮನಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಭಾವಿತನ್ತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾವಸೇನ ನ ಭಾವಿತಂ ತಥಾ ಅಭಾವಿತತ್ತಾ। ತಞ್ಹಿ "ಅವಡ್ಢಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಭಿಭವೇನ ಪರಿಬ್ರೂಹನಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ – **"ಅಕಮ್ಮನಿಯಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

೧೨. ದುತಿಯೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಠಮೇತಿ** ತತಿಯವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮಸುತ್ತೇ। **ವಟ್ಟವಸೇನಾತಿ** ವಿಪಾಕವಟ್ಟವಸೇನ। **ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟನ್ತಿ** ತೇಭೂಮಕವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ। **ವಟ್ಟಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ, ತಸ್ಸ ಸಹಾಯಭೂತಂ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿವಟ್ಟಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ। ಯಂ ಪನ ಚರಿಮಭವನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಕಮ್ಮಂ, ತಂ ವಿವಟ್ಟಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀತಿ? ನ ಹೋತಿ ವಟ್ಟಪಾದಕಭಾವತೋ। ಚರಿಮಭವಪಟಿಸನ್ಧಿ ವಿಯ ಪನ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ವಿನಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಇಮೇಸು ಸುತ್ತೇಸೂತಿ** ಇಮೇಸು ಪನ ಪಠಮದುತಿಯಸುತ್ತೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಮೇವ ಕಥಿತಂ।

೧೩. ತತಿಯೇ **ಅಭಾವಿತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಭಾವನಾ ನಾಮ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾ। ಸಾ ಯತ್ಥ ಆಸಙ್ಕಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಮಹಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾದಿಅಭಾವಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ – **"ದೇವಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ"**ತಿಆದಿ।

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ ಯಸ್ಮಾ **ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸೋಕಾದಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೧೫-೧೬. ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠೇಸು **ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಅವಿಗತುಪ್ಪಾದಾದಿಖಣತ್ತಯಮ್ಪಿ ಅಭಾವಿತಂ ಭಾವನಾರಹಿತಂ ಅಪಾತುಭೂತಮೇವ ಪಣ್ಡಿತಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಸಾಧನತೋ ಯಥಾ "ಅಪುತ್ತೋ"ತಿ। ಸೋ ಹಿ ಸಮತ್ಥೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿತು ಪುತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಾಧೇನ್ತೋ ಅಪುತ್ತೋತಿ ಲೋಕೇ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ। ತೇನಾಹ – **"ಕಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಪಾದಕಜ್ಝಾನಾದೀಸು। ಥೇರೋ ಪನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಭಾವಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ ಆಹ।

೧೭-೧೮. ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಕತನ್ತಿ** ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಾರವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ನ ಕತಂ। **ಇಮಾನಿಪಿ ದ್ವೇತಿ** ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತಾನಿ ಇಮಾನಿಪಿ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತಾನಿ।

೧೯-೨೦. ನವಮೇ **ಅಧಿವಹತೀತಿ** ಆನೇತಿ। **ದುಕ್ಖೇನಾತಿ** ಕಿಚ್ಛೇನ। **ದುಪ್ಪೇಸನತೋತಿ** ದುಕ್ಖೇನ ಪೇಸೇತಬ್ಬತೋ। ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಂ ಪಾಕತಿಕಜ್ಝಾನಸುಖತೋ ಸನ್ತತರಪಣೀತತರಮೇವಾತಿ ಆಹ – **"ಝಾನಸುಖತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

"ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಸನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ಅಮಾನುಸೀ ರತಿ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ॥

"ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೩)।

ತಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಇನ್ದವಜಿರಸದಿಸಂ ಅಮೋಘಭಾವತೋ।

ಅಕಮ್ಮನಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಅದನ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೧-೩೩. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅದನ್ತನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಭಾವನಾಯ ವಿನಾ ನ ದನ್ತಂ। ತೇನಾಹ – “**ಸತಿಸಂವರರಹಿತ**”ನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥೇ ತತಿಯೇ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠೇಸು **ಪುರಿಮಸದಿಸೋಯೇವಾತಿ** ತತಿಯಚತುತ್ಥಸದಿಸೋ ಏವ।

೩೭-೩೮. ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು **ಉಪಮಾ ಪನೇತ್ಥಾತಿ** ಯಥಾ ಪಠಮಾದೀಸು ಅದನ್ತಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಯೋ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಗಹಿತಾ, ಏವಮೇತ್ಥ ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು “**ಅಸಂವುತಘರದ್ವಾರಾದಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ।

೩೯-೪೦. ನವಮದಸಮೇಸು **ಚತೂಹಿಪಿ ಪದೇಹೀತಿ** ಅದನ್ತಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ನವಮದಸಮಾನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅದನ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಣಿಹಿತಅಚ್ಛವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೪೧. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಉಪಮಾವ ಓಪಮ್ಮಂ, ಸೋ ಏವ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ** ಬೋಧೇತಬ್ಬೇ **ನಿಪಾತೋ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ**ತಿ ಯಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ತತ್ರ ಭಗವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯ, **ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೯) **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ಸುತ್ತೇಸು ವಿಯ ಚ। ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ **ಲೋಣಮ್ಬಿಲಸುತ್ತೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೧) ವಿಯ, **ಸುವಣ್ಣಕಾರಸತ್ತಸೂರಿಯೋಪಮಾದಿ**ಸುತ್ತೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬) ವಿಯ ಚ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಲಿಸೂಕೋಪಮೇ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹಾತಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಲಿಖನ್ತಿ, ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯ ವತ್ಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭೦) ನ ಸಮೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಇದಂ ವುತ್ತಂ -

> ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವತ್ಥನ್ತಿ ಉಪಮಾವಚನಮೇವೇತಂ। ಉಪಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಚ ಭಗವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಪಠಮಂಯೇವ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಉಪಮಂ, ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿಸ್ಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ಅಗಾರಾ ಸದ್ವಾರಾ, ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಸಕಲಮ್ಪಿ ದೇವದೂತಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೧ ಆದಯೋ) ಉಪಮಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। "ತಿರೋಕುಟ್ಟಂ ತಿರೋಪಾಕಾರಂ ತಿರೋಪಬ್ಬತಂ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಆಕಾಸೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ನಯೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಅತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುರಿಸೋ ಸಾರತ್ಥಿಕೋ ಸಾರಗವೇಸೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೪) ನಯೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಚೂಳಸಾರೋಪಮಸುತ್ತಂ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। "ಇಧ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೇ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಅಲಗದ್ದತ್ಥಿಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅಲಗದ್ದಸುತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೮) ಮಹಾಸಾರೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಸುತ್ತಾನಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ। ಸ್ವಾಯಂ ಇಧ ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ।

ಏತ್ಥ ಹಿ **ಚೂಳಸಾರೋಪಮಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೨) ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಉಪಮಂ ವದನ್ತೋ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತೋ। ಅಲಗದ್ದೂಪಮಸುತ್ತಾದೀಸು ಪನ ಅತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೋ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವೇತ್ಥ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಂ ವುತ್ತಂ - "ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಉಪಮಂ ವದನ್ತೋ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ। ಇಧ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। "ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿಸುತ್ತೇಸು ವಿಯ ಚಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ತಾವ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವತ್ಥಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಮಲಗ್ಗಹಿತಂ, ತಮೇನಂ ರಜಕೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ರಙ್ಗಜಾತೇ ಉಪಸಂಹರೇಯ್ಯ। ಯದಿ ನೀಲಕಾಯ, ಯದಿ ಪೀತಕಾಯ, ಯದಿ ಲೋಹಿತಕಾಯ, ಯದಿ ಮಞ್ಜಿಟ್ಠಕಾಯ, ದುರತ್ತವಣ್ಣಮೇವಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಮೇವಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಅಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವತ್ಥಸ್ಸ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತೇ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೇ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦) ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಯೇನ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯಾತಿ ವದೇಯ್ಯ।

ತಥಾ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮೇಪಿ "ಯಸ್ಮಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ದೇವಾನಂ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಕೋವಿಳಾರೋ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಹೋತಿ, ಅತ್ತಮನಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಾ ತಾವತಿಂಸಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹೋನ್ತಿ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ದಾನಿ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಕೋವಿಳಾರೋ, ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ದಾನಿ ಪನ್ನಪಲಾಸೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಚೇತೇತಿ। ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೯) ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮೇ "ಪಸ್ಸಥ ನೋ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತನ್ತಿ। ಏವಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ವರಂ ಯಂ ಅಮುಂ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಆದಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಸಜೋತಿಭೂತಂ ಆಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯ ವಾ ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ, ಯಂ ಖತ್ತಿಯಕಞ್ಞಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಞ್ಞಂ ವಾ ಗಹಪತಿಕಞ್ಞಂ ವಾ ಮುದುತಲುನಹತ್ಥಪಾದಂ ಆಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯ ವಾ ಉಪನಿಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ಪಠಮಂ ಉಪಮಂಯೇವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಪನ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿಸುತ್ತೇಸು ವಿಯ ಚಾ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ "ಅತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಚ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ನಾಮ, ಉಪಮಂ ಪನ ಪಠಮಂ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ನಾಮ, ತದುಭಯಸ್ಸಪಿ ಆಗತಟ್ಠಾನಂ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ 'ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯಾ'ತಿಆದಿಮಾಹಾ"ತಿ। ತಮ್ಪಿ "ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿಸುತ್ತೇಸು ವಿಯ ಚಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏವಞ್ಚ ವುಚ್ಚಮಾನೇ "ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ ಲೋಣಮ್ಬಿಲಸುತ್ತೇ ವಿಯಾ"ತಿ ವಿಸುಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ "ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿಸುತ್ತೇ ವಿಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆದಿಸದ್ದೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಲೋಣಮ್ಬಿಲಸುತ್ತೇಪಿ ಹಿ –

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ರಾಜಾನಂ ವಾ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಂ ವಾ ನಾನಚ್ಚಯೇಹಿ ಸೂಪೇಹಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಅಸ್ಸ ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೇಹಿಪಿ ತಿತ್ತಕಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಕಟುಕಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಮಧುರಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಖಾರಿಕೇಹಿಪಿ ಅಖಾರಿಕೇಹಿಪಿ ಲೋಣಿಕೇಹಿಪಿ ಅಲೋಣಿಕೇಹಿಪಿ।

"ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಸಕಸ್ಸ ಭತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ 'ಇದಂ ವಾ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭತ್ತಸೂಪೇಯ್ಯಂ ರುಚ್ಚತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಅಭಿಹರತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ಬಹುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ। ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಂ ವಾ ಮೇ ಅಜ್ಜ ಭತ್ತಸೂಪೇಯ್ಯಂ ರುಚ್ಚತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಅಭಿಹರತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಬಹುಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತಿ...ಪೇ॰... ಅಲೋಣಿಕಸ್ಸ ವಾ ವಣ್ಣಂ ಭಾಸತೀ'ತಿ। ಸ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಲಾಭೀ ಚೇವ ಹೋತಿ ಅಚ್ಛಾದನಸ್ಸ, ಲಾಭೀ ವೇತನಸ್ಸ, ಲಾಭೀ ಅಭಿಹಾರಾನಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಸೂದೋ ಸಕಸ್ಸ ಭತ್ತನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ...ಪೇ॰... ವೇದನಾಸು...ಪೇ॰... ಚಿತ್ತೇ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ। ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ವಿಹರತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

"ಸ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಲಾಭೀ ಚೇವ ಹೋತಿ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖವಿಹಾರಾನಂ, ಲಾಭೀ ಹೋತಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಬ್ಯತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಕಸ್ಸ

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೪) –

ಏವಂ ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। "ಸುವಣ್ಣಕಾರಸೂರಿಯೋಪಮಾದಿಸುತ್ತೇಸು ವಿಯ ಚಾ"ತಿ ಇದಞ್ಚ ಉದಾಹರಣಮತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ ಸುವಣ್ಣಕಾರಸುತ್ತಾದೀಸು ಪಠಮಂ ಉಪಮಾಯ ಅದಸ್ಸಿತತ್ತಾ। ಏತೇಸು ಹಿ ಸುವಣ್ಣಕಾರೋಪಮಸುತ್ತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ३.೧೦३) ತಾವ –

"ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ತೀಣಿ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾನಿ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂಯೇವ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂಯೇವ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಏಕನ್ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂಯೇವ ಮನಸಿ ಕರೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯೇಯ್ಯ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ತಂ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಂ ಮುದುಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಪಭಸ್ಸರಞ್ಚ, ನ ಚ ಪಭಙ್ಗು, ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ, ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಮುಖಂ ಆಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯ, ಉಕ್ಕಾಮುಖಂ ಆಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಸಣ್ಡಾಸೇನ ಜಾತರೂಪಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಕ್ಕಾಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಉಕ್ಕಾಮುಖೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅಭಿಧಮತಿ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇತಿ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಅಭಿಧಮೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ದಹೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇಯ್ಯ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಏಕನ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಠಾನಂ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ನ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಯತೋ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ ವಾ ಸುವಣ್ಣಕಾರನ್ತೇವಾಸೀ ವಾ ತಂ ಜಾತರೂಪಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅಭಿಧಮತಿ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉದಕೇನ ಪರಿಪ್ಫೋಸೇತಿ, ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಹೋತಿ ಜಾತರೂಪಂ ಮುದುಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಪಭಸ್ಸರಞ್ಚ, ನ ಚ ಪಭಙ್ಗು, ಸಮ್ಮಾ ಉಪೇತಿ ಕಮ್ಮಾಯ। ಯಸ್ಸಾ ಯಸ್ಸಾ ಚ ಪಿಳನ್ಧನವಿಕತಿಯಾ ಆಕಙ್ಖತಿ, ಯದಿ ಪಟ್ಟಿಕಾಯ ಯದಿ ಕುಣ್ಡಲಾಯ ಯದಿ ಗೀವೇಯ್ಯಕೇನ ಯದಿ ಸುವಣ್ಣಮಾಲಾಯ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅನುಭೋತಿ।

"ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಯಸ್ಸ ಯಸ್ಸ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ, ತತ್ರ ತತ್ರೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ३.೧೦३) –

ಏವಂ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದತನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಅತ್ಥೋ ಏವಂ ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ।

ಸತ್ತಸೂರಿಯೋಪಮೇ ಚ –

“ಅನಿಚ್ಚಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ಅಧುವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ಅನಸ್ಸಾಸಿಕಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ಯಾವಞ್ಚಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಲಮೇವ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತುಂ ಅಲಂ ವಿರಜ್ಜಿತುಂ ಅಲಂ ವಿಮುಚ್ಚಿತುಂ। ಸಿನೇರು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯಾಮೇನ, ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ, ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ, ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದಾ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ। ಹೋತಿ ಸೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೋ, ಯಂ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅದ್ಧುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಬಹೂನಿ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸತಿ, ದೇವೇ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅವಸ್ಸನ್ತೇ ಯೇ ಕೇಚಿಮೇ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಾ ಓಸಧಿತಿಣವನಪ್ಪತಯೋ, ತೇ ಉಸ್ಸುಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಸುಸ್ಸನ್ತಿ ನ ಭವನ್ತಿ। ಏವಂ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ಏವಂ ಅಧುವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬) -

ಪಠಮಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ “ಸೂರಿಯಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉದಯತೋ ಏತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಏತಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಯದಿದಂ ಅರುಣುಗ್ಗಂ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಏತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಏತಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ, ಯದಿದಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ”ತಿ ಯದೇತಂ **ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೯) ಆಗತಂ, ತಂ ಇಧ ಸೂರಿಯೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಸಿಯಾ। ತಮ್ಪಿ “ಕತ್ಥಚಿ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ನ ಸಮೇತಿ ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ವತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಉಪಮಾಯ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। ಪಠಮಮೇವ ಹಿ ತತ್ಥ ಉಪಮಾ ದಸ್ಸಿತಾ, “ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಲಿಸೂಕೋಪಮೇ ಉಪಮಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಆದಿಮಾಹಾ”ತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಮಸಙ್ಗಹಿತಂ ವತ್ಥಸುತ್ತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಚ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ , ತಸ್ಮಾ ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ “ತತ್ರ ಭಗವಾ ಕತ್ಥಚಿ ಪಠಮಂಯೇವ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ ವತ್ಥಸುತ್ತೇ ವಿಯ **ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋಪಮ-** (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೯) **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಾದಿ**ಸುತ್ತೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ವಿಯ ಚ, ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ **ಸುವಣ್ಣಕಾರಸತ್ತಸೂರಿಯೋಪಮಾದಿ**ಸುತ್ತೇಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬) ವಿಯ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಸಾಲಿಸೂಕೋಪಮೇ ಪಠಮಂ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಆದಿಮಾಹಾ”ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ **ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯ** ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಇಧಾಪಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ನ ಸಮೇತಿ। ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಾ ಇಧಾಪಿ ಪಾಠೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಕಣಸದಿಸೋ ಸಾಲಿಫಲಸ್ಸ ತುಣ್ಡೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಾಲೋ **ಸಾಲಿಸೂಕಂ,** ತಥಾ **ಯವಸೂಕಂ**। ಸೂಕಸ್ಸ ತನುಕಭಾವತೋ ಭೇದವತೋ ಭೇದೋ ನಾತಿಮಹಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **“ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಛವಿಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। ಯಥಾ ಮಿಚ್ಛಾಠಪಿತಸಾಲಿಸೂಕಾದಿ ಅಕ್ಕನ್ತಮ್ಪಿ ಹತ್ಥಾದಿಂ ನ ಭಿನ್ದತಿ ಭಿನ್ದಿತುಂ ಅಯೋಗ್ಗಭಾವೇನ ಠಿತತ್ತಾ, ಏವಂ ಆಚಯಗಾಮಿಚಿತ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜಂ ನ ಭಿನ್ದತಿ ಭಿನ್ದಿತುಂ ಅಯೋಗ್ಗಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **“ಮಿಚ್ಛಾಠಪಿತೇನಾ”**ತಿಆದಿನಾ। **ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** “ದುಕ್ಖೇ ಅಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇಸು ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಸು ಚತೂಸು ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು। **ಘನಬಹಲ**ನ್ತಿ ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವನಾಯ ಅತಿವಿಯ ಬಹಲಂ। ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ಮಹಾಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಬಹುಪರಿವಾರತಾಯ ಬಹುದುಕ್ಖತಾಯ ಚ ಮಹತೀ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ ಮಹಾಅವಿಜ್ಜಾ। ತಂ **ಮಹಾಅವಿಜ್ಜಂ**। ಮಹಾಸದ್ದೋ ಹಿ ಬಹುಭಾವತ್ಥೋಪಿ ಹೋತಿ “ಮಹಾಜನೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ತಣ್ಹಾವಾನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಭಾವೇನಾತಿ** ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಾವಮೇವ ವದತಿ।

೪೧. ದುತಿಯೇ ಪಾದೇನೇವ ಅವಮದ್ದಿತೇ ಅಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಹತ್ಥೇನ ಅವಮದ್ದಿತಂ ಅಕ್ಕನ್ತಂ ವಿಯ ಅಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ ರುಳ್ಹೀ ಹೇಸಾತಿ ಆಹ - **“ಅಕ್ಕನ್ತನ್ತೇವ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ। **ಅರಿಯವೋಹಾರೋತಿ** ಅರಿಯದೇಸವಾಸೀನಂ ವೋಹಾರೋ। ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಸ್ಸೇವ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ಕಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತೇನ “ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಕುಸಲಂ ನಾಮ

ಯೋನಿಸೋ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಅಪ್ಪಕ"ನ್ತಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಂ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಂ ಹುತ್ವಾ ವಡ್ಢಮಾನಂ ಖುದ್ದಕನದೀ ವಿಯ ಪಕ್ಖನ್ದಮಹೋಘಾ ಸಮುದ್ದಂ, ಅನುಕ್ಕಮೇನ ನಿಬ್ಬಾನಮಹಾಸಮುದ್ದಮೇವ ಪುರಿಸಂ ಪಾಪೇತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ ಬುದ್ಧಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ವುತ್ತಂ।

೪೩. ತತಿಯೇ **ದೋಸೇನ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ದೂಸನೇನ ವಿಸಸಂಸಟ್ಠಪೂತಿಮುತ್ತಸದಿಸೇನ ದೋಸೇನ ಪದೂಸಿತಚಿತ್ತಂ। **ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಸಹಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ। **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ । ಇಟ್ಠಾಕಾರೇನ ಏತೀತಿ ಅಯೋ, ಸುಖಂ। ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪೇತೋ ಅಯೋ ಏತಸ್ಸ, ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಾ **ಅಪಾಯೋ,** ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಚೇತಸಿಕಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗತಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ದುಗ್ಗತಿ,** ಕಾರಣಾವಸೇನ ವಿವಿಧಂ ವಿಕಾರೇನ ಚ ನಿಪಾತಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿನಿಪಾತೋ,** ಅಪ್ಪಕೋಪಿ ನತ್ಥಿ ಅಯೋ ಸುಖಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಿರಯೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೪೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಸದ್ಧಾಪಸಾದೇನ ಪಸನ್ನ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಸಾದೇನ ಪಸನ್ನಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅವಿಪ್ಪಸನ್ನತಾಯ। **ಸುಖಸ್ಸ ಗತಿ**ನ್ತಿ ಸುಖಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಸುಖಮೇವೇತ್ಥ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವಾ **ಸುಗತಿ**। ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದಿತಾಯ ಸಹ ಅಗ್ಗೇಹೀತಿ **ಸಗ್ಗಂ,** ಲೋಕಂ।

೪೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮಕರೋ ರಹದೋ ಏತ್ಥಾತಿ ರಹದೋ, ಉದಕಪುಣ್ಣೋ ರಹದೋ **ಉದಕರಹದೋ**। ಉದಕಂ ದಹತಿ ಧಾರೇತೀತಿ **ಉದಕದಹೋ**। **ಆವಿಲೋ**ತಿ ಕಲಲಬಹುಲತಾಯ ಆಕುಲೋ। ತೇನಾಹ - "**ಅವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ**"ತಿ। **ಲುಳಿತೋ**ತಿ ವಾತೇನ ಆಲೋಳಿತೋ। ತೇನಾಹ - "**ಅಪರಿಸಣ್ಠಿತೋ**"ತಿ। ವಾತಾಭಿಘಾತೇನ ವೀಚಿತರಙ್ಗಮಲಸಮಾಕುಲತಾಯ ಹಿ ಪರಿತೋ ನ ಸಣ್ಠಿತೋ ವಾ **ಅಪರಿಸಣ್ಠಿತೋ**। ವಾತಾಭಿಘಾತೇನ ಉದಕಸ್ಸ ಚ ಅಪ್ಪಭಾವೇನ ಕಲಲೀಭೂತೋ ಕದ್ದಮಭಾವಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಆಹ - "**ಕದ್ದಮೀಭೂತೋ**"ತಿ। **ಸಿಪ್ಪಿಯೋ** ಮುತ್ತಸಿಪ್ಪಿಆದಯೋ। **ಸಮ್ಬುಕಾ** ಸಙ್ಖಸಲಾಕವಿಸೇಸಾ। **ಚರನ್ತಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತಮ್ಪೀ**ತಿ ಯಥಾಲಾಭವಚನಮೇತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಮೇವ ಹಿ ಯಥಾಲಾಭವಚನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಏತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ।

ಪರಿಯೋನದ್ಧೇನಾತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತೇನ। ತಯಿದಂ ಕಾರಣೇನ ಆವಿಲಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಭವೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ,** ಸೋ ಪನ ಲೋಕಿಯೋಪಿ ಹೋತಿ ಲೋಕುತ್ತರೋಪೀತಿ ಆಹ - "**ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕೋ**"ತಿ। ಪೇಚ್ಚ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ **ಸಮ್ಪರಾಯೋ,** ಪರಲೋಕೋ। ತೇನಾಹ - "**ಸೋ ಹಿ ಪರತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಪರತ್ಥೋ**"ತಿ। ಇತಿ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಸಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಏವ ಗಹಿತೋತಿ ಇತರಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸಙ್ಖಾತೋ ದಸವಿಧೋ ಧಮ್ಮೋ। **ಸತ್ಥನ್ತರಕಪ್ಪಾವಸಾನೇ**ತಿ ಇದಂ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಸ್ಸಾವಸಾನೇತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅರಿಯಾನಂ ಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಅರಿಯಭಾವಾಯ ಯುತ್ತಂ, ತತೋ ಏವ **ಅರಿಯಭಾವಂ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥಂ**। ಞಾಣಮೇವ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಟ್ಠೇನ **ದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಆಹ - "**ಞಾಣಮೇವ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ - "**ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂ**"ತಿಆದಿ।

೪೬. ಛಟ್ಠೇ **ಅಚ್ಛೋ**ತಿ ತನುಕೋ। ತನುಭಾವಮೇವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅಬಹಲೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪಸನ್ನೋ ನಾಮ ಅಚ್ಛೋ ನ ಬಹಲೋ, ತಸ್ಮಾ "**ಪಸನ್ನೋತಿಪಿ ವಟ್ಟತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೇನ ಪಸನ್ನೋ । ಸೋ ಪನ ಸಮ್ಮಾ ಪಸನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - "**ಸುಟ್ಠು ಪಸನ್ನೋ**"ತಿ। **ಅನಾವಿಲೋ**ತಿ ಅಕಲುಸೋ। ತೇನಾಹ - "**ಪರಿಸುದ್ಧೋ**"ತಿಆದಿ। **ಸಙ್ಖ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಸೇವಾಲಂ, ಯಂ "ತಿಲಬೀಜಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೇವಾಲ**ನ್ತಿ ಕಣ್ಣಿಕಸೇವಾಲಂ। **ಪಣಕ**ನ್ತಿ ಉದಕಮಲಂ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆವಿಲಭಾವೋ ನೀವರಣಹೇತುಕೋತಿ ಆಹ - "**ಅನಾವಿಲೇನಾತಿ ಪಞ್ಚನೀವರಣವಿಮುತ್ತೇನಾ**"ತಿ।

೪೭. ಸತ್ತಮೇ **ರುಕ್ಖಜಾತಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜಾತಸದ್ದೇನ ಪದವಡ್ಢನಮೇವ ಕತಂ ಯಥಾ "ಕೋಸಜಾತ"ನ್ತಿ ಆಹ - **"ರುಕ್ಖಾನಮೇವೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಕೋಚಿ ಹಿ ರುಕ್ಖೋ ವಣ್ಣೇನ ಅಗ್ಗೋ ಹೋತಿ** ಯಥಾ ತಂ ರತ್ತಚನ್ದನಾದಿ। **ಕೋಚಿ ಗನ್ಧೇನ** ಯಥಾ ತಂ ಗೋಸೀತಚನ್ದನಂ। **ಕೋಚಿ ರಸೇನ** ಖದಿರಾದಿ। **ಕೋಚಿ ಥದ್ಧತಾಯ** ಚಮ್ಪಕಾದಿ। ಮಗ್ಗಫಲಾವಹತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ **ಭಾವಿತಮ್ಪಿ** ಗಹಿತಂ। "ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨) ವಚನತೋ **"ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಮೇವ, ಆವುಸೋ"**ತಿ ಫುಸ್ಸಮಿತ್ತತ್ಥೇರೋ ವದತಿ।

೪೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತನಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಾ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ಏವಂ ಲಹುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಲಹುಂ ನಿರುಜ್ಝನಕ"**ನ್ತಿ। **ಅಧಿಮತ್ತಪಮಾಣತ್ಥೇ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪಮಾಣತ್ಥೇ, ಪಮಾಣಾತೀತತಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ - **"ಅತಿವಿಯ ನ ಸುಕರಾ"**ತಿ। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಮೇವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾನಖಣತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿಭಾವಂ ಥೇರವಾದೇನ ದೀಪೇತುಂ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಿತ್ತಸಞ್ಚಾರಾ**ತಿ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ವದತಿ। **ವಾಹಸತಾನಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೀಹೀನ**ನ್ತಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಲಿಖನ್ತಿ, "ವಾಹಸತಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ವೀಹೀನ"ನ್ತಿ ಪನ ಪಾಠೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇಪಿ** (ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೧.೨) ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅಯಮೇವ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। "ವಾಹಸತಾನ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಸಾಮಿವಚನಂ ಬ್ಯತ್ತಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಡ್ಢಚೂಳ**ನ್ತಿ ಥೋಕೇನ ಊನಂ ಉಪಡ್ಢಂ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಉಪಡ್ಢನ್ತಿ? ಅಧಿಕಾರತೋ ವಾಹಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। "ಅಡ್ಢಚುದ್ದಸ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। "ಅಡ್ಢಚತುತ್ಥ"ನ್ತಿ ಅಪರೇ। ಸಾಧಿಕಂ ದಿಯಡ್ಢಸತಂ ವಾಹಾತಿ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ವದನ್ತಿ, ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ। ಚತುನಾಳಿಕೋ **ತುಮ್ಬೋ**। **ಪುಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನಾ**ತಿ "ಸಕ್ಕಾ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಉಪಮಂ ಕಾತು"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನ **ನ ಕತಾ ಉಪಮಾ**। **ಧಮ್ಮದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ**ತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತಪರಿಸಾಯ ಯಥಾರದ್ಧಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ।

೪೯. ನವಮೇ **ಪಭಸ್ಸರ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋದಾತಂ ಸಭಾವಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ। ತೇನಾಹ - **"ಪಣ್ಡರಂ ಪರಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ। ಪಭಸ್ಸರತಾದಯೋ ನಾಮ ವಣ್ಣಧಾತುಯಂ ಲಬ್ಭನಕವಿಸೇಸಾತಿ ಆಹ - **"ಕಿಂ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ? ಇತರೋ ಅರೂಪತಾಯ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಅಯಂ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವನಾದೀಪನಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನೀಲಾದೀನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಥಾ ಹಿ "ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೩-೨೪೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೪-೩೮೬, ೪೩೧-೪೩೩; ಪಾರಾ॰ ೧೨-೧೩) ವುತ್ತಂ । ತೇನೇವಾಹ - **"ಇದಮ್ಪಿ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಪಭಸ್ಸರ"**ನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸನ್ತಿ? ಆಮ ಸಭಾವತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ, ಆಗನ್ತುಕಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪನ ಸಿಯಾ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ। ತೇನಾಹ - **"ತಞ್ಚ ಖೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ತೇಸಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬೇ "ಇದ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಾಮಸನವಸೇನ **"ತ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಚ-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥೂಪನಯನೇ। ಖೋ-ಸದ್ದೋ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರೇ, ಅವಧಾರಣೇ ವಾ। ವಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಚ್ಛಿತಭಾವತೋ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇನ ಸಹಾವಟ್ಠಾನಾಭಾವತೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆಗನ್ತುಕತಾತಿ ಆಹ - **"ಅಸಹಜಾತೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। ರಾಗಾದಯೋ ಉಪೇಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ ಉಪತಾಪೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ಆಹ - **"ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹೀತಿ ರಾಗಾದೀಹೀ"**ತಿ। ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅಸಂಸಟ್ಠಭಾವತೋ, ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಪನ ಸಿಯಾ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ - **"ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ನಾಮಾತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತೇನ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನಗತಾಯಪಿ ನಾಮ ಇರಿಯಾಯ ಲೋಕೇ ಗಾರಯ್ಹತಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪಗೇವ ಏಕಸನ್ತಾನಗತಾಯ ಇರಿಯಾಯಾತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಜವನಕ್ಖಣೇ…ಪೇ… ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ।

೫೦. ದಸಮೇ **ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ "ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಮೇವ। ಯದಗ್ಗೇನ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಂ ತಾದಿಸಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತಬ್ಬಿಧುರಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋ

ವಿಮುತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - "**ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ನವಮಸುತ್ತೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಣಿಹಿತಅಚ್ಛವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೫೧. ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಸ್ಸುತವಾತಿ** ಏತ್ಥ “ಸಾಧು ಪಞ್ಞಾಣವಾ ನರೋ”ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೧೮.೧೦೧) ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಸ್ಸ ಬೋಧಕೋ ವಾ-ಸದ್ದೋ। “ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೧) ಪಸಂಸಾವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಅತ್ಥಿತಾಯ। “ಪಞ್ಞವಾ ಹೋತಿ ಉದಯತ್ಥಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೫) ಅತಿಸಯತ್ಥವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಅತ್ಥಿತಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಪಸತ್ಥಂ ಅತಿಸಯೇನ ವಾ ಸುತಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಸುತವಾ, ಸಂಕಿಲೇಸವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ತಥತ್ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ “ಸುತವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಪಕಾಸಿತಾ। ಸೋತಬ್ಬಯುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಸುಣೀತಿ ವಾ ಸುತವಾ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನ ಸುತವಾತಿ **ಅಸ್ಸುತವಾ**।

ಅಯಞ್ಹಿ ಅಕಾರೋ “ಅಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨ ದುಕಮಾತಿಕಾ), ಅಭಿಕ್ಖುಕೋ ಆವಾಸೋ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೦೪೭) ತಂಸಮಾಯೋಗನಿವತ್ತಿಯಂ ದಿಟ್ಠೋ। “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೭ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಿಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಬನ್ಧೀತಿ ಅಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಅತಂಸಮ್ಬನ್ಧಿತಾ ಏತ್ಥ ಜೋತಿತಾ। “ಅನಿದಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ನಿದಸ್ಸನಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬತಾ। ಅಥ ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ನಿದಸ್ಸನಂ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ। ತಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತಾನಿವತ್ತಿಯಂ, ತಥಾ “ಅನಾಸವಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೫ ದುಕಮಾತಿಕಾ)। “ಅಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೫ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಕಿಚ್ಚನಿವತ್ತಿಯಂ। “ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅಚೇತಸಿಕಾಧಮ್ಮಾ”ತಿ ತಂಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ತದಞ್ಞತಾ ಹಿ ಇಧ ಪಕಾಸಿತಾ। “ಅಮನುಸ್ಸೋ”ತಿ ತಬ್ಭಾವಮತ್ತನಿವತ್ತಿಯಂ। ಮನುಸ್ಸತ್ತಮತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಂ ತಂಸದಿಸನ್ತಿ। ಸದಿಸತಾ ಹಿ ಏತ್ಥ ಸೂಚಿತಾ। “ಅಸ್ಸಮಣೋ ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞೋ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞೋ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩) ಚ ತಂಸಮ್ಭಾವನೀಯಗುಣನಿವತ್ತಿಯಂ। ಗರಹಾ ಹಿ ಇಧ ಞಾಯತಿ। “ಕಚ್ಚಿ ಭೋತೋ ಅನಾಮಯಂ (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೪೬; ೨.೨೦.೧೨೯) ಅನುದರಾ ಕಞ್ಞಾ”ತಿ ಚ ತದನಪ್ಪಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। “ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೭ ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ತಂಸದಿಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ। ಅತೀತಾನಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಉಪ್ಪಾದಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೇಕದೇಸಸಿದ್ಧಿಯಾ ಆರದ್ಧುಪ್ಪಾದಭಾವತೋ ಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನುಕೂಲತಾ, ಪಗೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ತಬ್ಬಿಧುರತಾ ಹೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। “ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧ ತಿಕಮಾತಿಕಾ) ತದಪರಿಯೋಸಾನನಿವತ್ತಿಯಂ। ತನ್ನಿಟ್ಠಾನಞ್ಹೇತ್ಥ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಅನೇಕೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ ಜೋತಕೋ। ಇಧ ಪನ “ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧ ದುಕಮಾತಿಕಾ), ಅಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೫೭ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ವಿಯ ತಂಸಭಾವನಿವತ್ತಿಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞತ್ಥೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನಸ್ಸ ಸುತಾದಿಞಾಣವಿರಹಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **“ಆಗಮಾಧಿಗಮಾಭಾವಾ ಞೇಯ್ಯೋ ಅಸ್ಸುತವಾ ಇತೀ”**ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **“ಯೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಖನ್ಧಧಾತಾದಿಕೋಸಲ್ಲೇನಪಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಾನಂ ಜಾನನಹೇತುಭೂತಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ - “ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತಿ? ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಖನ್ಧಕುಸಲೋ ಹೋತಿ। ಧಾತು…ಪೇ॰… ಆಯತನ…ಪೇ॰… ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲೋ ಹೋತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಹೋತೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ **“ಯಸ್ಸ ಚ ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸೂ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣಂ **ಉಗ್ಗಹೋ**। ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛನಂ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ**। ಕುಸಲೇಹಿ ಸಹ ಚೋದನಾಪರಿಹರಣವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋ**। ಆಚರಿಯೇ ಪನ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ಆಗಮನಂ ಸುತಮಯಞಾಣವಸೇನ ಅವಬುಜ್ಝನಂ **ಆಗಮೋ**। ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ **ಅಧಿಗಮೋ**।

ಬಹೂನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಾದೀನಂ ಅವಿಹತತ್ತಾ ತಾ ಜನೇನ್ತಿ, ತಾಹಿ ವಾ ಜನಿತಾತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಅವಿಘಾತಮೇವ ವಾ ಜನ-ಸದ್ದೋ ವದತಿ। **ಪುಥು ಸತ್ಥಾರಾನಂ ಮುಖುಲ್ಲೋಕಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪುಥೂ ಜನಾ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। **ಸಬ್ಬಗತೀಹಿ ಅವುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜನೇತಬ್ಬಾ, ಜಾಯನ್ತಿ ವಾ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾತಿ ಜನಾ, ಗತಿಯೋ, ತಾ ಪುಥೂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಇತೋ ಪರೇ ಜಾಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಜನಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ, ತೇ ಏತೇಸಂ ಪುಥೂ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನ-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಓಘಾ** ಕಾಮೋಘಾದಯೋ। ರಾಗಗ್ಗಿಆದಯೋ **ಸನ್ತಾಪಾ**। ತೇ ಏವ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಕಿಲೇಸಾ **ಪರಿಳಾಹಾ**। **ಪುಥು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ರತ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಜಾಯತೀತಿ ಜನೋ, ರಾಗೋ ಗೇಧೋತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ, ಪುಥು ಜನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಾ**। ಪುಥೂಸು ಜನಾ ಜಾತಾ ರತ್ತಾತಿ ಏವಂ ರಾಗಾದಿಅತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಜನ-ಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ರತ್ತಾತಿ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮಕರೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ರತ್ತಾ ಸಾರತ್ತಾ। **ಗಿದ್ಧಾ**ತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಭಾವೇನ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನೇನ ಗಿದ್ಧಾ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಗಧಿತಾ**ತಿ ಗನ್ಥಿತಾ ವಿಯ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸವಸೇನ ವಿಸಞ್ಞೀಭೂತಾ ವಿಯ ಅನಞ್ಞಕಿಚ್ಚಾ ಮೋಹಮಾಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝೋಪನ್ನಾ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಲಗ್ಗಾ**ತಿ ವಙ್ಕಕಣ್ಟಕೇ ವಿಯ ಆಸತ್ತಾ, ಮಹಾಪಲಿಪೇ ಯಾವ ನಾಸಿಕಗ್ಗಾ ಪಲಿಪನ್ನಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಭಾವೇನ ನಿಮುಗ್ಗಾ । **ಲಗ್ಗಿತಾ**ತಿ ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೇ ಆಲಗ್ಗಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಸಿತೋ ವಿಯ ಮಕ್ಕಟೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ಆಲಗ್ಗಿತಾ। **ಪಲಿಬುದ್ಧಾ**ತಿ ಸಮ್ಬದ್ಧಾ, ಉಪದ್ದುತಾ ವಾ। **ಆವುತಾ**ತಿ ಆವರಿತಾ। **ನಿವುತಾ**ತಿ ನಿವಾರಿತಾ। **ಓವುತಾ**ತಿ ಪಲಿಗುಣ್ಠಿತಾ, ಪರಿಯೋನದ್ಧಾ ವಾ। **ಪಿಹಿತಾ**ತಿ ಪಿದಹಿತಾ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾ**ತಿ ಛಾದಿತಾ। **ಪಟಿಕುಜ್ಜಿತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಾ।

"ಅಸ್ಸುತವಾ"ತಿ ಏತೇನ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧತಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ - **"ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ವುತ್ತೋ"**ತಿ। **ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿ ಚಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಹೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ ತತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಿಞ್ಚ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಜಾನೇಯ್ಯ, ಸಾ ಚಿತ್ತಭಾವನಾ ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿ। ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಧಾನವಸೇನ ಅವಟ್ಠಿತಿಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹಸಞ್ಞಿತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಪಿ ನತ್ಥಿ, ಯಾಯ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಜಾನೇಯ್ಯ।

೫೧. ದುತಿಯೇ **ಸುತವಾ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೋಯೇವ। **ಅರಿಯಸಾವಕೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚತುಕ್ಕಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಅತ್ಥಿ ಅರಿಯೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧವನ್ತೋತಿ **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ**। ನನು ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ಪಚ್ಚೇಕಮೇವ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ತವೇದನೀಯಭಾವತೋ? ನಯಿದಮೀದಿಸಂ ಪಟಿವೇಧಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಪನ ಸಾವಕಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾ ತೇಸಂ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಯಥಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ನ ಏವಮೇತೇ, ಏತೇ ಪನ ಅಪರನೇಯ್ಯಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪರನಾಯಕಭಾವೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಬುದ್ಧವನ್ತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ"ತಿ।

ಅತ್ಥಿ ಸಾವಕೋ ನ ಅರಿಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ರತನತ್ತಯೇ ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಸದ್ದೋಪಿ ಗಹಿತೋ ಏವ। **ಗಿಹೀ ಅನಾಗತಫಲೋ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲೋ ಹಿ ಸರಣಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋಇಚ್ಚೇವ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಸುತ್ತೇನ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೭೯ ಆದಯೋ) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಸುತವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸುತಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - "ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಸುತೇನ ಉಪಪನ್ನೋ, ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಸಹಿತಂ ಭಾಸಮಾನೋ"ತಿ ಚ ಆದಿ। **ಅರಿಯಸಾವಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಅರಿಯಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಕಿಚ್ಚೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ।

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠತಾ, ತಸ್ಸಾ ಯಥಾಸಭಾವಜಾನನಂ ದಳ್ಹತರಾಯ ಏವ ಚಿತ್ತಭಾವನಾಯ ಸತಿ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ "**ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೩೩. ತತಿಯೇ **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತನ್ತಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೋಪಮಸುತ್ತೇ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೭೨) ದೇಸನಾಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ । ತಂದೇಸನಾಹೇತುಕಞ್ಹಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಸುತ್ತಂ ದೇಸೇಸಿ। **ಅವಿಜಹಿತಮೇವ ಹೋತಿ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ರೂಪಕಾಯೋ ಬಾಹಿರಬ್ಭನ್ತರೇಹಿ ಮಲೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಸುಧೋತಜಾತಿಮಣಿಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - "**ಉಪಟ್ಠಾಕಾನುಗ್ಗಹತ್ಥಂ ಸರೀರಫಾಸುಕತ್ಥಞ್ಚಾ**"ತಿ। **ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ। ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಿವಿತ್ತಾಸನೇ ವೀತಿನಾಮನಂ ವಿವೇಕನಿನ್ನತಾಯ ಚೇವ ಪರೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಆಪಜ್ಜನತ್ಥಞ್ಚ। **ನಿವಾಸೇತ್ವಾತಿ** ವಿಹಾರನಿವಾಸನಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ। ಕದಾಚಿ ಏಕಕಸ್ಸ, ಕದಾಚಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಪರಿವುತಸ್ಸ, ಕದಾಚಿ ಪಕತಿಯಾ, ಕದಾಚಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇಹಿ ವತ್ತಮಾನೇಹಿ ಚ ಗಾಮಪ್ಪವೇಸೋ ತಥಾ ತಥಾ ವಿನೇತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲವಸೇನ। **ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾತಿ** ಹಿಮವನ್ತಾದೀಸು ಪುಪ್ಫಿತರುಕ್ಖಾದಿತೋ ಆನೇತ್ವಾ। ಓಣತುಣ್ಣತಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ಸತ್ಥು ಪದನಿಕ್ಖೇಪಸಮಯೇ ಸಮಭಾವಾಪತ್ತಿ, ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸವಿಕಸಿತಪದುಮಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಞ್ಚ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾಯ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಂ, ನ ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನಂ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಸಕ್ಖರಾಕಠಲಕಣ್ಟಕಸಙ್ಕುಕಲಲಾದಿಅಪಗಮೋ ಸುಚಿಭಾವಾಪತ್ತೀತಿ ಏವಮಾದೀನಮ್ಪಿ ತದಾ ಲಬ್ಭನತೋ।

ಇನ್ದಖೀಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠಪಿತಮತ್ತೇತಿ ಇದಂ ಯಾವದೇವ ವೇನೇಯ್ಯಜನವಿನಯತ್ಥಾಯ ಸತ್ಥು ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇತಿ** ಇದಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಪದಕ್ಖಿಣತಾಯ। "**ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮಿಯೋ**"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ "**ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರಾನಿ ವಿಯಾ**"ತಿ ಇದಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸರೀರೇ ಪೀತಾಭಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಮಧುರೇನಾಕಾರೇನ ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಿ** ದಟ್ಠಬ್ಬಸಾರಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತಾಯ। ಭೇರಿಆದೀನಂ ಪನ ಸದ್ದಾಯನಂ ಧಮ್ಮತಾವ। **ಪಟಿಮಾನೇನ್ತೀತಿ** "ಸುದುಲ್ಲಭಂ ಇದಂ ಅಜ್ಜ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಲಬ್ಭತಿ, ಯೇ ಮಯಂ ಈದಿಸೇನ ಪಣೀತೇನ ಆಹಾರೇನ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹಾಮಾ"ತಿ ಪತೀತಮಾನಸಾ ಮಾನೇನ್ತಿ ಪೂಜೇನ್ತಿ। **ತೇಸಂ ಸನ್ತಾನಾನಿ ಓಲೋಕೇತ್ವಾತಿ** ತೇಸಂ ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅತೀತೇ ಏತರಹಿ ಚ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಾನಿ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ। ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವಿಹಾರೇ। **ಗನ್ಧಮಣ್ಡಲಮಾಳೇತಿ** ಚತುಜ್ಜಾತಿಯಗನ್ಧೇನ ಕತಪರಿಭಣ್ಡೇ ಮಣ್ಡಲಮಾಳೇ।

ದುಲ್ಲಭಾ ಖಣಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಸತಿಪಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಪ್ಪಟಿಲಾಭೇ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಇನ್ದ್ರಿಯಾವೇಕಲ್ಲಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭಾದಯೋ ಗುಣಾ ದುಲ್ಲಭಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕ...ಪೇ॰... ವಸವತ್ತಿಭವನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಇದಂ ತತ್ಥ ಸುಞ್ಞವಿಮಾನಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಭಗವಾ ಗನ್ಧಕುಟಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ತಯೋ ಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ಪಠಮಭಾಗೇ ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ, ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತಿ, ಬುದ್ಧಾಚಿಣ್ಣಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಯಥಾಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ತತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ದುತಿಯಭಾಗೇ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಿಯ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ। ತೇನಾಹ - "**ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತೀ**"ತಿಆದಿ।

ಕಾಲಯುತ್ತನ್ತಿ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, "ಇಮಿಸ್ಸಾ ವೇಲಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ। **ಸಮಯಯುತ್ತನ್ತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಅನುರೂಪಂ ವಾ। **ಸಮಯಯುತ್ತನ್ತಿ** ವಾ ಅರಿಯಸಮಯಸಂಯುತ್ತಂ। ದೇಸಕಾಲಾನುರೂಪಮೇವ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಿ, ದೇಸೇನ್ತಾ ಚ ಅರಿಯಸಮ್ಮತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದನಯಂ ದೀಪೇನ್ತಾವ ದೇಸೇನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸಮಯಯುತ್ತನ್ತಿ** ಹೇತೂದಾಹರಣಸಹಿತಂ। ಕಾಲೇನ ಸಾಪದೇಸಞ್ಹಿ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, **ಕಾಲಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪರಿಸಂ ಉಯ್ಯೋಜೇತಿ,** ನ ಯಾವ ಸಮನ್ಧಕಾರಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ।

ಉತುಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ, ನ ಪನ ಮಲಂ ಪಕ್ಖಾಲೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಕಾಯೇ ರಜೋಜಲ್ಲಂ ಉಪಲಿಮ್ಪತೀತಿ। **ತತೋ ತತೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ದಿವಾಟ್ಠಾನಾದಿತೋ। **ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾ**ತಿ ಪುರೇಭತ್ತಪಚ್ಛಾಭತ್ತಪುರಿಮಯಾಮೇಸು ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾ, ಭಗವತಾ ವಾ ಕತೋಕಾಸತಾಯ ಓಕಾಸಂ ಲಭಮಾನಾ। ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಸ್ಸ ತೀಸು ಭಾಗೇಸು ಪಠಮಭಾಗೇ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಕಪ್ಪನಂ ಏಕನ್ತಿಕಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ – **"ಪುರೇಭತ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಪೀಳಿತಸ್ಸ ಸರೀರಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ ತತ್ಥ "ಸಚೇ ಆಕಙ್ಖತೀ"ತಿ ತದಾ ಸೀಹಸೇಯ್ಯಕಪ್ಪನಸ್ಸ ಅನಿಬದ್ಧತಾ ವಿಭಾವಿತಾ। **ಕಿಲಾಸುಭಾವೋ** ಪರಿಸ್ಸಮೋ । ಸೀಹಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಕಿಲಾಸುಭಾವಮೋಚನತ್ಥನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುನಾ ಲೋಕಂ ವೋಲೋಕೇತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಭಗವತೋ ಬಹುಲಂ ಆಚಿಣ್ಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪೇಕದಾ ಅವಸಿಟ್ಠಬಲಞಾಣೇಹಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನೇವ ಚ ಭಗವಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇತೀತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಿಚ್ಚೇತಿ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಕಿಚ್ಚೇ। ಬಲವತಾ ಪಚ್ಚನುತಾಪೇನ ಸಂವಡ್ಢಮಾನೇನ ಕರಜಕಾಯೇ ಮಹಾಪರಿಳಾಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಆಹ – **"ನಾಮಕಾಯೇ ಸನ್ತತ್ತೇ ಕರಜಕಾಯೋ ಸನ್ತತ್ತೋ"**ತಿ। **ನಿಧಾನಗತ**ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಉಣ್ಹಂ ಲೋಹಿತಂ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಞ್ಛೀ**ತಿ ಲೋಹಿತಂ ಉಣ್ಹಂ ಹುತ್ವಾ ಮುಖತೋ ಉಗ್ಗಞ್ಛಿ। **ಠಾನ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಪಟಿಞ್ಞಂ। **ತಂ ಪಾಪಂ ವಡ್ಢಮಾನ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅವಿಜಹಿತತ್ತಾ ತಥಾ ಪವಡ್ಢಮಾನಪಾಪಂ। ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುಅಜ್ಝಾಪನ್ನಾನಮ್ಪಿ ಉಪಾಯೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನೋ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಸಾತ್ಥಕೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಜಾತಸಂವೇಗಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಹೋ ಸಲ್ಲೇಖಿತ**ನ್ತಿ ಅಹೋ ಅತಿವಿಯ ಸಲ್ಲೇಖೇನ ಇತಂ ಪವತ್ತಂ। **ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹುಭಾವತೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಚರನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಕಾಸಾವಜುತಿಯಾ ಪಜ್ಜೋತಿತೋ। **ಇಸಿವಾತಪರಿವಾತೋ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚ ಏಸನತೋ ಇಸೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಗುಣಗನ್ಧೇನ ಚೇವ ಗುಣಗನ್ಧವಾಸಿತೇನ ಸರೀರಗನ್ಧೇನ ಚ ಪರಿತೋ ಸಮನ್ತತೋ ವಾಯಿತೋ।

ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಅನಾವಜ್ಜನೇನ ಪುಬ್ಬೇ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಸಂವಿದಿತತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಸಂವೇಗೋ**ತಿ ಚ ತಾದಿಸೇ ಅತ್ಥೇ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ। **ಅಸ್ಸಾಸಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸಾಸಕಾರಣಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ **ಸಬ್ಬಪುಬ್ಬಭಾಗೋ**। "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟ್ಠಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ **ಹಿತಫರಣಂ**। ಇತರಂ ಇತೋ ಥೋಕಂ ಮಹನ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಇದಂ **"ಚೂಳಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಸುತ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅಙ್ಗುಲಿಫೋಟನಕ್ಖಣೋ ಅಕ್ಖಿನಿಮಿಸಕಾಲೋ, ಯೋ ಏಕಸ್ಸ ಅಕ್ಖರಸ್ಸ ಉಚ್ಚಾರಣಕ್ಖಣೋ। ತೇನಾಹ – **"ದ್ವೇ ಅಙ್ಗುಲಿಯೋ ಪಹರಿತ್ವಾ ಸದ್ದಕರಣಮತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಫರಣಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಹಿತೇಸಿತವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಂ। **ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಆಸೇವತೀ**ತಿ ಹಿತೇಸಿತವಸೇನ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ। ಆವಜ್ಜನೇನ ಆಭುಜನ್ತೋಪಿ ಆಸೇವತಿ ನಾಮ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ। **ಜಾನನ್ತೋ**ತಿ ತಥಾ ಞಾಣಮತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋಪಿ। **ಪಸ್ಸನ್ತೋ**ತಿ ತಥಾ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ**ತಿ ತಮತ್ಥಂ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖನ್ತೋಪಿ। **ಸದ್ಧಾಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ**ತಿಆದಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿಆದಿ ಚತುಸಚ್ಚವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಮೇವ ಚೇತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ, ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಆಸೇವನದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮೇವ ಆಸೇವನತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅರಿತ್ತಜ್ಝಾನೋತಿ ಅವಿರಹಿತಜ್ಝಾನೋ। **ಅತುಚ್ಛಜ್ಝಾನೋ**ತಿ ಝಾನೇನ ಅತುಚ್ಛೋ। ಚಾಗೋ ವಾ ವೇವಚನನ್ತಿ ಆಹ – **"ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತಜ್ಝಾನೋ"**ತಿ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಪದಸ್ಸ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ॰ ೫೪೦) ಆಗತನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಿಹರತೀತಿ ಇರಿಯತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸದ್ದತ್ಥೋ – **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿ**-ಸದ್ದೋ ವಿಚ್ಛೇದತ್ಥಜೋತನೋ। **ಹರತೀ**ತಿ ನೇತಿ, ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರತಿ ವಿಹರತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಿಪತನ್ತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ "ವಿಹರತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇರಿಯತೀ**ತಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಕಿರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪವತ್ತತಿ। **ಪವತ್ತತೀ**ತಿ ಠಾನಾದಿಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। **ಪಾಲೇತೀ**ತಿ ಏಕಂ

ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರೇಹಿ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಪಾಲೇತಿ। **ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಏಕಞ್ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪರಿಪತನ್ತಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪಾಲೇನ್ತೋ ಯಪೇತಿ ಯಾಪೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚರತೀತಿ** ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। **ಇಮಿನಾ ಪದೇನಾತಿ** "ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ।

ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋತಿ ಏತ್ಥ ಇರಿಯನಂ ಪವತ್ತನಂ ಇರಿಯಾ, ಕಾಯಪ್ಪಯೋಗೋ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ। ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತನೂಪಾಯಭಾವತೋ ಇರಿಯಾಯ ಪಥೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ, ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿ। ನ ಹಿ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಹಿ ಅವತ್ಥಾಹಿ ವಿನಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ಠಾನಸಮಙ್ಗೀ ವಾ ಹಿ ಕಾಯೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೇಯ್ಯ, ಗಮನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಸಮಙ್ಗೀ ವಾ। ವಿಹರಣಂ, ವಿಹರತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ ವಿಹಾರೋ, ಇರಿಯಾಪಥೋವ ವಿಹಾರೋ **ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ,** ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಆಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಏವ। ಓವಾದಾನುಸಾಸನೀನಂ ಏಕಾನೇಕವಾರಾದಿವಿಸಿಟ್ಠೋಯೇವ ಭೇದೋ, ನ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಪರಮತ್ಥತೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏಸೇ ಏಕೇ ಏಕಟ್ಠೇ**ತಿಆದೀಸು ಏಸೋ ಏಕೋ ಏಕತ್ಥೋತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ರಟ್ಠಸ್ಸ , ರಟ್ಠತೋ ವಾ ಲದ್ಧೋ ಪಿಣ್ಡೋ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡೋ। ತೇನಾಹ - **"ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಪಹಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ "ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಞಾತೀ, ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವಟ್ಟನಟ್ಠೇನ ಪರಿವಟ್ಟೋ, ಞಾತಿಯೇವ ಪರಿವಟ್ಟೋ **ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟೋ। ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ ನಾಮ** ಅನರಹಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನೇ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। ದಾಯಕಾನಮ್ಪಿ ಸೀಲವತೋ ಏವ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನತೋ। ಇತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಅನನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ದಾಯಕೇಹಿ ಚ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇಪಿ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಥೇಯ್ಯಾಯ ಪರಿಭೋಗೋ ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ। ಇಣವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ **ಇಣಪರಿಭೋಗೋ** ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಇಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ದಾಯಂ, ತಂ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ ದಾಯಾದಾ, ಪುತ್ತಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ ದಾಯಜ್ಜಂ, ದಾಯಜ್ಜವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ **ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ,** ಪುತ್ತಭಾವೇನ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾ, ತೇ ಪಿತು ಸನ್ತಕಾನಂ ದಾಯಾದಾ ಹುತ್ವಾ ತೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ತೇ ಭಗವತೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಉದಾಹು ಗಿಹೀನನ್ತಿ? ಗಿಹೀಹಿ ದಿನ್ನಾಪಿ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಾ ಅನನುಞ್ಞಾತೇಸು ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಭೋಗಾಭಾವತೋ, ಅನುಞ್ಞಾತೇಸುಯೇವ ಚ ಪರಿಭೋಗಸಮ್ಭವತೋ। **ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತ**ಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಾಧಕಂ।

ವೀತರಾಗಾ ಏವ ತಣ್ಹಾಯ ದಾಸಬ್ಯಂ ಅತೀತತ್ತಾ ಸಾಮಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ನಾಮಾ"**ತಿ। ಅವೀತರಾಗಾನಞ್ಹಿ ತಣ್ಹಾಪರವಸತಾಯ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೇ ಸಾಮಿಭಾವೋ ನತ್ಥಿ, ತದಭಾವೇನ ವೀತರಾಗಾನಂ ತತ್ಥ ಸಾಮಿಭಾವೋ ಯಥಾರುಚಿಪರಿಭೋಗಸಮ್ಭವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪಟಿಕೂಲಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರೇನ, ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಮ್ಪಿ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರೇನ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ದಾಯಕಾನಞ್ಚ ಮನೋರಥಂ ಪೂರೇನ್ತಿ। ಯೋ ಪನಾಯಂ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ, ಸೋ ಇಣಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ ಆಣಣ್ಯಪರಿಭೋಗೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಇಣಾಯಿಕೋ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತಂ ದೇಸಂ ಗನ್ತುಂ ನ ಲಭತಿ, ಏವಂ ಇಣಪರಿಭೋಗಯುತ್ತೋ ಲೋಕತೋ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ನ ಲಭತೀತಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ "ಆಣಣ್ಯಪರಿಭೋಗೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಚತುಪರಿಭೋಗವಿನಿಮುತ್ತೋ ವಿಸುಂಯೇವಾಯಂ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಇಧ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತೋ, ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೇಯೇವ ವಾ ಸಙ್ಗಹಂ

ಗಚ್ಛತಿ। ಸೀಲವಾಪಿ ಹಿ ಇಮಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ "ಸೇಖೋ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಮೇಸು ಪರಿಭೋಗೇಸು ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ ಚ ಅರಿಯಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ ವಟ್ಟತಿ, ಇಣಪರಿಭೋಗೋ ನ ವಟ್ಟತಿ। ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೇ ಕಥಾಯೇವ ನತ್ಥಿ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ? ಉಪಚಾರವಸೇನ। ಯೋ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಪಿ ಸಲ್ಲೇಖಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಗೇಧಂ ಪಹಾಯ ತತ್ಥ ಅನುಪಲಿತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಭೋಗೋ, ಸೋ ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಸೀಲವತೋ ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ದಾಯಕಾನಂ ಮನೋರಥಸ್ಸ ಅವಿರಾಧನತೋ। ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಸಙ್ಗಹತೋ। **ಸೇಕ್ಖಸುತ್ತಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೩) ಹೇತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ।

ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಅಮೋಘೋ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪರಿಭೋಗೋತಿ** "ಅಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಣೋ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಆಮಿಸಂ ದೇನ್ತಾನಂ ತಾಯ ಮೇತ್ತಾಸೇವನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ದೋಸಮಲಸ್ಸ ವಾ ತದೇಕಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪಬ್ಬಾಜನತೋ ವೂಪಸಮನತೋ ಸಂಸಾರೇ ಚ ಭಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವ ಇಕ್ಖಣತೋ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನೇನಸ್ಸ ಅಮೋಘೋ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪರಿಭೋಗೋ। **ಮಹಟ್ಠಿಯನ್ತಿ** ಮಹತ್ಥಿಕಂ ಮಹಾಪಯೋಜನಂ। **ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ** ವಿಪುಲಪ್ಫಲಂ। **ಮಹಾನಿಸಂಸನ್ತಿ** ಮಹಾನಿಸ್ಸನ್ದಪ್ಫಲಂ। **ಮಹಾಜುತಿಕನ್ತಿ** ಮಹಾನುಭಾವಂ। **ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರನ್ತಿ** ಮಹಾವಿತ್ಥಾರಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಂ ಮೇತ್ತಾಸೇವನಾಯ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಾಮಿಆದಿಭಾವೇನ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪರಿಭೋಗಾರಹತಾ, ದುತಿಯಂ ಪರೇಹಿ ದಿನ್ನಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ಮಹಟ್ಠಿಯಭಾವಕರಣಂ। **ಕೋ ಪನ ವಾದೋತಿ** ಮೇತ್ತಾಯ ಆಸೇವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವಂ, ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಬಹುಲೀಕಾರೇ, ಏತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಭಾವನಾಸದ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಡ್ಢನತ್ಥತಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾ ಏವ।

೫೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸೂತಿ** ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇಸು। "ತತಿಯೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – **"ಯೋ ಹಿ ಆಸೇವತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಆಸೇವನಾಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾಭಾವಮಾಹ। ಯದಿ ಏವಂ ಸುತ್ತನ್ತಸ್ಸ ದೇಸನಾ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ – **"ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯಾಯ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮಾಹ। ತೇನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಕಾರಭೇದಂ ಞತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಏಕಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಂ ತಥಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಭಗವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೀಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹೀತಿ** ಆಸೇವನಾಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಭಾಗೇಹಿ। ಮೇತ್ತಾ ಹಿ ಸಬ್ಬವತ್ಥುನೋ ಮೇತ್ತಾಯನವಸೇನ ಆನೀತಾ ಸೇವನಾ ಆಸೇವನಾ, ತಸ್ಸಾ ವಡ್ಢನಾ ಭಾವನಾ, ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಮನಸಿ ಠಪನಂ ಮನಸಿಕಾರೋ।

೫೬. ಛಟ್ಠೇ **ಅನಿಯಮಿತವಚನಂ** "ಇಮೇ ನಾಮಾ"ತಿ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ಅವುತ್ತತ್ತಾ। **ನಿಯಮಿತವಚನಂ** "ಅಕುಸಲಾ"ತಿ ಸರೂಪೇನೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಅಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ** ಅಪ್ಪಕಸ್ಸಪಿ ಅಕುಸಲಭಾಗಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಅಕುಸಲಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ಅಕುಸಲಭಾಗಿಯಾ**। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಭವಾತಿ **ಅಕುಸಲಪಕ್ಖಿಕಾ**। ತೇನಾಹ – **"ಅಕುಸಲಾಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಠಮತರಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪಠಮತರಂ ಪವತ್ತತಿ, ಪಠಮೋ ಪಧಾನೋ ಹುತ್ವಾ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಚತೂಸು ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಅಯಮೇವ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಇದಂ ನತ್ಥಿ, ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೇಸು ವಿಯ ಪನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ, ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪುರೇತರಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಾತಿಸಯೋತಿ **"ಸಬ್ಬೇತೇ ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧) "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಜೇಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾ। ಸುತ್ತೇಸುಪಿ ವುತ್ತಂ – "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೧, ೨), ಛದ್ವಾರಾಧಿಪತಿ ರಾಜಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಬುದ್ಧವಗ್ಗೋ, ಏರಕಪತ್ತನಾಗರಾಜವತ್ಥು)। ತೇನಾಹ – **"ಏತೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ತೇಸಂ ಮನೋ ಉಪ್ಪಾದಕೋತಿ** ಚ ಯದಗ್ಗೇನ ಮನೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಜೇಟ್ಠಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತೇ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುವತ್ತಾಪೇನ್ತೋ ತೇ ತಥಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠಕಭಾವಮೇವ

ಸನ್ಥಾಯ ರಾಜಗಮನಞ್ಞಾಯೇನ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಪಿ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಅಞ್ಞದೇವಾತಿ** ಏತೇನೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಖಣವಸೇನ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ - "**ಏಕತೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

೫೭. ಸತ್ತಮೇ **ಚತುಭೂಮಕಾಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಥಿತಾತಿ** "ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನತೋ ವುತ್ತಂ।

೫೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಇದನ್ತಿ** ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ, ನಿಪಾತಪದಂ ವಾ ಏತಂ "ಯದಿದ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ - "**ಅಯಂ ಪಮಾದೋತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಪಮಜ್ಜನಾಕಾರೋತಿ** ಪಮಾದಾಪತ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ** ಇಮೇಸು ಏತ್ತಕೇಸು ಠಾನೇಸು ಸತಿಯಾ ಅನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸತಿವಿರಹೋ। **ವೋಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪ್ಪದಾನನ್ತಿ** ವೋಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸ ಅನು ಅನು ಪದಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯತಾತಿ** ಏತೇಸಂ ದಾನಾದೀನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತನೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾ। ಸತತಭಾವೋ ಸಾತಚ್ಚಂ, ಸಾತಚ್ಚೇನ ಕಿರಿಯಾ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾ, ಸಾಯೇವ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯತಾ, ನ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯತಾ **ಅಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯತಾ**। **ಅನಟ್ಠಿತಕಿರಿಯತಾತಿ** ಅನಿಟ್ಠಿತಕಿರಿಯತಾ ನಿರನ್ತರಂ ನ ಅನುಟ್ಠಿತಕಿರಿಯತಾ ಚ। **ಓಲೀನವುತ್ತಿತಾತಿ** ನಿರನ್ತರಕರಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಪ್ಫಾರಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಓಲೀನವುತ್ತಿತಾ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಛನ್ದತಾತಿ** ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ವೀರಿಯಛನ್ದಸ್ಸ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವೋ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರತಾತಿ** ವೀರಿಯಧುರಸ್ಸ ಓರೋಪನಂ, ಓಸಕ್ಕಿತಮಾನಸತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಧಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಕುಸಲಕರಣೇ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವೋ। **ಅನನುಯೋಗೋತಿ** ಅನನುಯುಞ್ಜನಂ। ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಆಸೇವನಾದೀನಂ ಅಭಾವೋ **ಅನಾಸೇವನಾದಯೋ**। **ಪಮಾದೋತಿ** ಸರೂಪನಿದ್ದೇಸೋ। **ಪಮಜ್ಜನಾತಿ** ಆಕಾರನಿದ್ದೇಸೋ। **ಪಮಜ್ಜಿತತ್ತನ್ತಿ** ಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। **ಪರಿಹಾಯನ್ತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಮಾದಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಯಿದಂ ಲೋಕಿಯಾನಂ ವಸೇನ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಾನನ್ತಿ ಆಹ - "**ಉಪ್ಪನ್ನಾ...ಪೇ॰... ಇದ**"ನ್ತಿಆದಿ।

೫೯. ನವಮೇ ನ ಪಮಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾದೋ,** ಪಮಾದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಸತಿಯಾ ಅವಿಪ್ಪವಾಸೋ। ಅತ್ಥತೋ ನಿಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಂ ನಾಮಂ। ಪಮಾದೋ ಪನ ಸತಿಯಾ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ - "**ಪಮಾದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ।

೬೦. ದಸಮೇ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸೀದತೀತಿ ಕುಸೀತೋ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕೋಸಜ್ಜಂ,** ಆಲಸಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೬೧. ಸತ್ತಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ ವೀರಾನಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ, ವಿಧಿನಾ ವಾ ಈರಯಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ, ತದೇವ ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ಪಧಾನಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಭೋ **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ**। ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯತಾ ಪರಿಪುಣ್ಣವೀರಿಯತಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವೀರಿಯತಾಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ।

೬೨. ದುತಿಯೇ ಮಹತೀ ಇಚ್ಛಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮಹಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ**। ಮಹಾವಿಸಯೋ ಲೋಭೋ **ಮಹಾಲೋಭೋ** ಮಹನ್ತಾನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಬಹೂನಞ್ಚ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನತೋ। **ಇತರೀತರ**ಾತಿಆದಿನಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಮಹಿಚ್ಛತಾ ವುತ್ತಾ। **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾಮಗುಣೇಹೀ**ತಿಆದಿ ಗಹಟ್ಠಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಇಚ್ಛಾ**ತಿ ಸಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। **ಇಚ್ಛಾಗತಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಾಪವತ್ತಾ। **ಮಹಿಚ್ಛತಾ**ತಿ ಮಹಾಇಚ್ಛತಾ। ಅತ್ಥತೋ ಪನಾಯಂ ರಾಗೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ - “**ರಾಗೋ ಸಾರಾಗೋ**”ತಿಆದಿ।

೬೩. ತತಿಯೇ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಾವತ್ಥೋ “ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ವಿಯಾತಿ ಆಹ - “**ಅನಿಚ್ಛಸ್ಸಾ**”ತಿ। ಲೋಕೇ ಪಾಕಟಸ್ಸ ಹಿ ಅಕ್ಖಿರೋಗಕುಚ್ಛಿರೋಗಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಬಾಧಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಅಪ್ಪಾಬಾಧೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ “**ಏತ್ಥ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಾವಸೇಸಂ ವಿಯ ಪರಿತ್ತಕೇಪಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದಸ್ಸ ದಿಸ್ಸಮಾನತ್ತಾ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ನಿರವಸೇಸೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಚ್ಚಯಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ - “**ನ ಹೀ**”ತಿಆದಿ।

ಇಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೇನೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದೀಪೇತುಂ - “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ** ನಾಮ ಅತ್ರ ಅತ್ರ ಇಚ್ಛಾ। ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾಯ ಪಾಪಾ ಲಾಮಿಕಾ ನಿಹೀನಾ ಇಚ್ಛಾ **ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ**। ಯಾಯ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣೇ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ, ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ನ ಮತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ**। **ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ**ತಿ ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಗುಣಾನಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ವಿಯ ಪರೇಸಂ ಪಕಾಸನಾ। **ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಾಚಾರೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸೀಲಧುತಧಮ್ಮಾದಿಗುಣವಿಭಾವನಾ। ತಾದಿಸಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಪಿ ಹೋತಿ, ಸಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಆಗತಾಯೇವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ದುಸ್ಸನ್ತಪ್ಪಯೋ**ತಿ ದುತ್ತಪ್ಪಯೋ।

ಅತಿಲೂಖಭಾವನ್ತಿ ಪತ್ತಚೀವರವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ಲೂಖಭಾವಂ। ತದಸ್ಸ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ “ಅಯಂ ಅಮಙ್ಗಲದಿವಸೋ , ಸುಮ್ಭಕಸಿನಿದ್ಧಪತ್ತಚೀವರೋ ಅಯ್ಯೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ, “ಭನ್ತೇ, ಥೋಕಂ ಬಹಿ ಹೋಥಾ”ತಿ ಆಹಂಸು। **ಉಮ್ಮುಜ್ಜೀ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಜಾನನ್ತಾನಂಯೇವ ಪಥವಿಯಂ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿ। ಯದಿ ಥೇರೋ “ಖೀಣಾಸವಭಾವಂ ಜಾನನ್ತೂ”ತಿ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ, ನ ನಂ ಮನುಸ್ಸಾ “ಬಹಿ ಹೋಥಾ”ತಿ ವದೇಯ್ಯುಂ, ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪನ ತಥಾಚಿತ್ತಮೇವ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ।

ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಧಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಇಚ್ಛಾಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಇಚ್ಛಾಭೇದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಪರೋಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಚ್ಚಯಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಧುತಙ್ಗಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಧುತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ಅಧಿಗಮಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ “ಅರಿಯೋ”ತಿ ಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಇಚ್ಛಾರಹಿತೋ। **ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಯಂ ದಾತುಕಾಮೋ ಬಹುಂ ವಾತಿ ದಾಯಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸಂ, ಅಜ್ಝಾಸಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸ**ನ್ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಬಹುಭಾವಂ। **ಅತ್ತನೋ ಥಾಮ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣಂ। ಯತ್ತಕೇನ ಅತ್ತಾ ಯಾಪೇತಿ, ತತ್ತಕಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ। **ಯದಿ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। **ಪಮಾಣೇನೇವಾ**ತಿ ಯಾಪನಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ।

ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ನಾಞ್ಞಾಸೀತಿ ಸೋಸಾನಿಕವತ್ತೇ ಸಮ್ಮದೇವ ವತ್ತಿತತ್ತಾ ಏಕೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ನ ಅಞ್ಞಾಸಿ। **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಅವಿಚ್ಛೇದಂ। **ದುತಿಯೋ ಮಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ** ದುತಿಯೋ ಸಹಾಯಭೂತೋಪಿ ಯಥಾ ಮಂ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಸಟ್ಠಿ ವಸ್ಸಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಸುಸಾನೇ ವಸಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ **ಅಹಂ ಅಹೋ ಸೋಸಾನಿಕುತ್ತಮೋ**। **ಉಪಕಾರೋ ಹುತ್ವಾತಿ** ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಉಪಕಾರೋ ಹುತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಜನಪದಂ ಖೋಭೇತ್ವಾತಿ** ಲೋಮಹಂಸನಸಾಧುಕಾರದಾನಚೇಲುಕ್ಖೇಪಾದಿವಸೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ ಇತರಞ್ಚ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಅಪ್ಪಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಧಮ್ಮಂ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಕೋಲಾಹಲವಸೇನ ಮಹಾಜನಂ ಖೋಭೇತ್ವಾ? ಯದಿ ಥೇರೋ ಬಹುಸ್ಸುತಭಾವಂ ಜಾನಾಪೇತುಂ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಪುಬ್ಬೇವ ಜನಪದಂ ಖೋಭೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಯ್ಯ। **ಗತೋತಿ** "ಅಯಂ ಸೋ, ಯೇನ ರತ್ತಿಯಂ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಕತಾ"ತಿ ಜಾನನಭಾವೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಪುರಾರುಣಾವ ಗತೋ।

ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ ವಿಯಾತಿ ಪಾಚೀನವಂಸದಾಯೇ ಸಾಮಗ್ಗಿವಾಸಂವುಟ್ಠಾ ಅನುರುದ್ಧೋ, ನನ್ದಿಯೋ, ಕಿಮಿಲೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಕುಲಪುತ್ತಾ ವಿಯ। ಏತೇಸುಪಿ ಹಿ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೇನ ಭಗವತಾ "ಅತ್ಥಿ ಪನ ವೋ ಅನುರುದ್ಧಾ ಏವಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾನಂ ಆತಾಪೀನಂ ಪಹಿತತ್ತಾನಂ ವಿಹರನ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗತೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೮) ಪುಟ್ಠೇನ "ಇಧ ಪನ ಮಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಯಾವದೇವ ಆಕಙ್ಖಾಮ, ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೮) ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಆರೋಚಿತಾಸು ಇತರೇ ಥೇರಾ ನ ಇಚ್ಛಿಂಸು। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪಕ್ಕನ್ತೇ ಭಗವತಿ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅನುರುದ್ಧಂ ಏತದವೋಚುಂ - "ಕಿನ್ನು ಮಯಂ ಆಯಸ್ಮತೋ ಅನುರುದ್ಧಸ್ಸ ಏವಮಾರೋಚಿಮ್ಹ 'ಇಮಾಸಞ್ಚ ಇಮಾಸಞ್ಚ ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಮಯಂ ಲಾಭಿನೋ'ತಿ? ಯಂ ನೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಅನುರುದ್ಧೋ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾಪಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ಪಕಾಸೇತೀ"ತಿ? ಘಟೀಕಾರೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅರಿಯಭಾವೇ ಕಿಕಿಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಭಗವತಾ ಆರೋಚಿತೇ ನ ಅತ್ತಮನೋ ಅಹೋಸಿ? ತೇನಾಹ - **"ಘಟೀಕಾರಕುಮ್ಭಕಾರೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇತಿ** "ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। **ಬಲವಅಲೋಭೇನಾತಿ** ದಳ್ಹತರಪ್ಪವತ್ತಿಕೇನ ಅಲೋಭೇನ।

೭೪. ಚತುತ್ಥೇ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತುಟ್ಠೀತಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ**। ತಂ ಪನ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಸನ್ತುಟ್ಠೇ ಪುಗ್ಗಲೇ...ಪೇ॰... ಲೋಭೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಸೇವನ್ತಸ್ಸಾತಿಆದೀನಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವೇವಚನಾನಿ।

೭೫-೭೭. ಪಞ್ಚಮೇ ತುಸ್ಸನಂ ತುಟ್ಠಿ, ಸಮಂ, ಸಕೇನ, ಸನ್ತೇನ ವಾ ತುಟ್ಠಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ**। ಯಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಭಿಕ್ಖು "ಸನ್ತುಟ್ಠೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸಾ"**ತಿ ಆಹ - ಚೀವರಾದಿಕೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕಪ್ಪಿಯೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಸನ್ತುಸ್ಸನೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಇತರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಹೀನಂ ಪಣೀತತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ, ತಥಾ ಪಣೀತಮ್ಪಿ ಇತರಂ ಹೀನತೋ ಅಞ್ಞತ್ತಾ। ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ಇತರತಾ। ಇತಿ ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಹೀನೇನ ವಾ ಪಣೀತೇನ ವಾ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸತಿ, ಸೋ ತಥಾ ಪವತ್ತೋ ಅಲೋಭೋ **ಇತರೀತರಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ,** ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ । ಯಥಾಲಾಭಂ ಅತ್ತನೋ ಲಾಭಾನುರೂಪಂ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಲಬ್ಭತೀತಿ ವಾ ಲಾಭೋ, ಯೋ ಯೋ ಲಾಭೋ ಯಥಾಲಾಭೋ, ತೇನ ಸನ್ತೋಸೋ **ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋ**। **ಬಲನ್ತಿ** ಕಾಯಬಲಂ। **ಸಾರುಪ್ಪನ್ತಿ** ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕತಾ।

ಯಥಾಲದ್ಧತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಪತ್ಥನಾ ನಾಮ ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋತಿ ತತೋ ವಿನಿವೇಚಿತಮೇವ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಸರೂಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಲಭನ್ತೋಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ ಆಹ। ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಪಕತಿದುಬ್ಬಲಾದೀನಂ ಗರುಚೀವರಂ ಅಫಾಸುಭಾವಾವಹಂ ಸರೀರಖೇದಾವಹಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ನ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಲಹುಕಚೀವರಪರಿಭೋಗೋ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಲಹುಕೇನ ಯಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಮಹಗ್ಘಚೀವರಂ ಬಹೂನಿ ವಾ ಚೀವರಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ತಾನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಯೇ ಠಿತತ್ತಾ ನ ಸನ್ತೋಸವಿರೋಧೀತಿ ಆಹ - **"ತೇಸಂ...ಪೇ॰... ಧಾರೇನ್ತೋಪಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಸೇಸಪಚ್ಚಯೇಸುಪಿ ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸೇ ಅಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮುತ್ತಹರೀತಕ**ನ್ತಿ ಗೋಮುತ್ತಪರಿಭಾವಿತಂ, ಪೂತಿಭಾವೇನ ವಾ ಛಡ್ಡಿತಂ ಹರೀತಕಂ। **ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ವಣ್ಣಿತ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠೀಸು ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಯೋಜೇತುಂ "ಪೂತಿಮುತ್ತಭೇಸಜ್ಜಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೭೩, ೧೨೮) ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಸತ್ಥಂ। **ಪರಮಸನ್ತುಟ್ಠೋವ ಹೋತಿ** ಪರಮೇನ ಉಕ್ಕಂಸಗತೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ। **ಯಥಾಸಾರುಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋವ ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು ಸಾರುಪ್ಪಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸನ್ತುಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಅಗ್ಗೋ। ಛಟ್ಠಸತ್ತಮೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೭೮-೭೯. ಅಟ್ಠಮನವಮೇಸು ನ ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ವುತ್ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೮೦. ದಸಮೇ **ಪಾಪಮಿತ್ತಾ** ದೇವದತ್ತಸದಿಸಾ। ತೇ ಹಿ ಹೀನಾಚಾರತಾಯ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಪಾಪಕತಾಯ "ಪಾಪಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಯೋ ಪಾಪಮಿತ್ತಸ್ಸ ಖನ್ತಿ ರುಚಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ತನ್ನಿನ್ನತಾತಂಸಮ್ಪವಙ್ಕತಾದಿಆಕಾರೋ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾನಂ। **ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಮೇವೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ "ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ"ತಿ ಏತಂ ನಾಮಂ। ಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಸಮನ್ನಾಗತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ವಿಸೇಸತೋ ಪಾಪಾ ಪುಞ್ಞಧಮ್ಮವಿಮೋಕ್ಖತಾಯ, ತೇ ಯಸ್ಸ ಮಿತ್ತಾ ಸಹಾಯಾ, ಸೋ ಪಾಪಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ**। ತೇನಾಹ - **"ಯೇ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಾ"**ತಿಆದಿ।

ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೭೧. ಅಟ್ಠಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಬುದ್ಧಾ, ಸಾರಿಪುತ್ತಾದಯೋ ವಾ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾ**। **ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನಾತಿ** "ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ"ತಿ ಪದೇ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನ।

೭೨-೭೩. ದುತಿಯೇ **ಯೋಗೋತಿ** ಸಮಙ್ಗೀಭಾವೋ। **ಪಯೋಗೋತಿ** ಪಯುಞ್ಜನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ। **ಅಯೋಗೋತಿ** ಅಸಮಙ್ಗೀಭಾವೋ। **ಅಪ್ಪಯೋಗೋತಿ** ಅಪ್ಪಯುಞ್ಜನಂ ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ। **ಅನುಯೋಗೇನಾತಿ** ಅನುಯೋಗಹೇತು।

೭೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಅಙ್ಗಭೂತಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಬುಜ್ಝತಿ, ಅಞ್ಞಾಣನಿದ್ದಾಯ ವಾಪಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಬೋಧೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸ। **ಬೋಧಿಯಾತಿ** ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ। ಬುಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಧಿಯೋ ಏವ ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿಬೋಧಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ ವುತ್ತಂ। **"ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"**ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಕಾರಣಾನಂ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುರೂಪಂ ಬುಜ್ಝನತೋ **ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ,** ಪಟಿಮುಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಬುಜ್ಝನತೋ **ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ,** ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತತೋ ಬುಜ್ಝನತೋ **ಸಮ್ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸದೀಪಕೇಹಿ ಉಪಸಗ್ಗೇಹಿ **ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಬೋಧಿಸದ್ದೋ ಸಬ್ಬವಿಸೇಸಯುತ್ತಂ ಬುಜ್ಝನಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಬುಜ್ಝನಸ್ಸ ಏಕನ್ತಕಾರಣತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವಂ ಪನೇತಂ ಪದಂ ವಿಭತ್ತಮೇವಾತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಏತಂ "ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧೭) ಪದಂ ನಿದ್ದೇಸೇ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** ವಿಭತ್ತಮೇವ।

೭೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಯಾಥಾವಸರಸಭೂಮೀ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಸಕಿಚ್ಚಕರಣಭೂಮಿ। **ಸಾತಿ** ಯಾಥಾವಸರಸಭೂಮಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ। ಕೇಚಿ "ಭಙ್ಗಞಾಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಜ್ಝಾನೇ ಚ ಸತಿಆದಯೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಪಕ್ಖಿಕಾ ಏವ ಪರಿಯಾಯಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಭಾವತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿಆದಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಭೂಮಿವಿಭಾಗದಸ್ಸನಂ।

೭೬. ಛಟ್ಠೇ **ತೇಸಂ ಅನ್ತರೇ**ತಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅನ್ತರೇ। ಕಾಮಂ ಸಙ್ಗೀತಿಆರುಳ್ಹವಸೇನ ಅಪ್ಪಕಮಿದಂ ಸುತ್ತಪದಂ, ಭಗವಾ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಪರಿಸಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕರೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಇದಂ ವುತ್ತಂ – **"ಮಹತೀ ದೇಸನಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಗಾಮನಿಗಮಾದಿಕಥಾ ನತ್ಥೀ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ಅತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾಭಾವಮಾಹ । ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಪುಬ್ಬೇ ಬಹುಞಾತಿಕಂ ಅಹೋಸಿ ಬಹುಪಕ್ಖಂ, ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪಞಾತಿಕಂ ಅಪ್ಪಪಕ್ಖನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಪಕ್ಖಿಕಾ ಜಾತಾ। **ಏತಾಯಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪರಿಹಾನಿಯಾ। **ಪತಿಕಿಟ್ಠನ್ತಿ** ನಿಹೀನಂ। **ಮಮ ಸಾಸನೇತಿ** ಇದಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸನಮೇವ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ತಪ್ಪಞ್ಞಾದ್ವಯತೋ ಸಾತಿಸಯಮೇವ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಯ ಲದ್ಧವಿಸೇಸತೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ।

೭೭. ಸತ್ತಮೇ **ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ**ತಿ ತಥಾ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತತ್ಥ ಉಪಗಮನೇನ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಯ ಭಾಜನಭೂತಂ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ। **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದೀತಿ ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಝಾನಪಞ್ಞಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾನಂ ಗಹಣಂ।

೭೮-೮೦. ಅಟ್ಠಮಾದೀಸು **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** "ಯಾ ಏಸ ಮಮ ಸಾಸನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮೧-೮೨. ನವಮೇ ವಗ್ಗೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೧೦. ದುತಿಯಪಮಾದಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೯೮-೧೧೫. ದಸಮೇ ವಗ್ಗೇ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಭವಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ।** ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಭವಂ **ಬಾಹಿರಂ। ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನಾತಿ** "ಅವಿನಾಸಾಯಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕೇತಿ** "ಅನುಯೋಗೋ ಅಕುಸಲಾನಂ , ಅನನುಯೋಗೋ ಕುಸಲಾನಂ, ಅನುಯೋಗೋ ಕುಸಲಾನಂ, ಅನನುಯೋಗೋ ಅಕುಸಲಾನ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೯೬) ಏವಂ ಪರಿಯೋಸಾನಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧) ಆಗತಸುತ್ತಾನಂ ಸಮಞ್ಞಾ ಜಾತಾ।

೧೩೦. ಸುತ್ತನ್ತನಯೇ ಯಥಾಚೋದನಾ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪರಿಯೇಸನಂ, ತಂತಂಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಾನಞ್ಚ ಊನತೋ ಅಧಿಕತೋ ಚ ಪವೇದನಂ **ಅಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋತಿ ದೀಪನಂ।** ತೇಸಂಯೇವ ಪನ ಅವಿಪರೀತತೋ ಅನೂನಾಧಿಕತೋ ಚ ಪವೇದನಂ **ಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋತಿ ದೀಪನಂ।** ಏವಂ ವಿನಯಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಥಾವಿಧಿಪ್ಪವೇದನಂ **ಅಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋತಿ ದೀಪನಂ।** ಯಥಾವಿಧಿಪ್ಪವೇದನಂ **ಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋತಿ ದೀಪನಂ।** ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಂವರವಿನಯೋ ಪಹಾನವಿನಯೋ ಚ **ವಿನಯೋ,** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಅವಿನಯೋ।** ವಿನಯನಯೇನ ವತ್ಥುಸಮ್ಪದಾದಿನಾ ಯಥಾವಿಧಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ವಿನಯೋ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅವಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತಿಂಸ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಾ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ। ತೇನ ದ್ವೇನವುತಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಾಟಿದೇಸನಿಯಾ, ಸತ್ತ ಅಧಿಕರಣಸಮಥಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಏಕತಿಂಸ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ "ತೇನವುತಿ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಅಧಿಗಮೋ,** ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಅನ್ತರಧಾನಾಭಾವತೋ ಇಧ ನ ಗಯ್ಹತಿ। ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿ,** ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಮಾಯೋಗೋ। ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ವಾ **ಪಟಿಪತ್ತಿ।** ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬತೋ **ಪರಿಯತ್ತಿ,** ಪಿಟಕತ್ತಯಂ। ಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾಪಿ ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾ ವಿಜ್ಜಾಭಿಞ್ಞಾಸಾಮಞ್ಞತೋ **"ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ"**ತಿ ಪುನಪಿ ಗಹಿತಾ। **ತತೋ ಪರಂ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ** ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸತೋ ಪರಂ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತೋತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ। **ತಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಝಾನಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಕೇವಲಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಠತ್ವಾ ಅಗ್ಗಫಲಪ್ಪತ್ತಾ **ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಾ** ನಾಮ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ "ಝಾನಸಿನೇಹೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ "ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭೦) ವಚನತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಕಸ್ಸಾತಿ** ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅರಿಯೋ ಅಪರಿಹಾನಧಮ್ಮೋ , ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಪನ ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ಅಧಿಗತಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅಸತಿ ಯಾವ ಉಪರಿವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಾವ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ಆಹ - **"ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತಸ್ಸಿದಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನ ಚೋದೇನ್ತೀತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದೋಸಂ ಜಾನನ್ತಾಪಿ ನ ಚೋದೇನ್ತಿ ನ ಸಾರೇನ್ತಿ। **ಅಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ। "ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿನೋ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಚ ಪಠನ್ತಿ, ಸಾಥಲಿಕತಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಸು ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸತೇಪಿ ಸಹಸ್ಸೇಪಿ ಧರಮಾನೇತಿ** ಇದಂ ಬಾಹುಲ್ಲವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅನ್ತಿಮವತ್ಥುಅನಜ್ಝಾಪನ್ನೇಸು ಕತಿಪಯಮತ್ತೇಸುಪಿ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಧರನ್ತೇಸು, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾ ಧರನ್ತೇ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅನನ್ತರಹಿತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಪಚ್ಛಿಮಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅನ್ತರಹಿತಾ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಗಹೇತುನ್ತಿ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಸಙ್ಗಹೇತುಂ। **ಅತ್ಥವಸೇನಾತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾವಸೇನ। **ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಉಪರಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ಉಪೋಸಥಕ್ಖನ್ಧಕಮತ್ತನ್ತಿ** ವಿನಯಮಾತಿಕಾಪಾಳಿಮಾಹ। ಆಳವಕಪಞ್ಹಾದೀನಂ ವಿಯ ದೇವೇಸು ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಪವತ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಮನುಸ್ಸೇಸೂ"**ತಿ।

ಓಟ್ಠಟ್ಠಿವಣ್ಣನ್ತಿ ಓಟ್ಠಾನಂ ಅಟ್ಠಿವಣ್ಣಂ, ದನ್ತಕಸಾವಂ ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ವಾರೇ ರಜಿತ್ವಾ ದನ್ತವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕೇಸೇಸು ವಾ ಅಲ್ಲೀಯಾಪೇನ್ತೀ**ತಿ ತೇನ ಕಾಸಾವಖಣ್ಡೇನ ಕೇಸೇ ಬನ್ಧನ್ತಾ ಅಲ್ಲೀಯಾಪೇನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖುಗೋತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಭವನತೋ ವಿನಾಸನತೋ **ಗೋತ್ರಭುನೋ**। ಅಥ ವಾ ಗೋತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಾಧಾರಣಂ ನಾಮಂ, ಮತ್ತಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ "ಸಮಣಾ"ತಿ ಗೋತ್ತಮತ್ತಂ ಅನುಭವನ್ತಿ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ **ಗೋತ್ರಭುನೋ,** ನಾಮಮತ್ತಸಮಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಸಾವಗತಕಣ್ಠತಾಯ, ಕಾಸಾವಗ್ಗಹಣಹೇತುಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸೋಕತಾಯ ವಾ **ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಾ। ಸಙ್ಘಗತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಸಙ್ಘಗತಂ। **ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ತಂ ಧಾತುಸರೀರಂ।

ತೇನೇವಾತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಮೂಲಕತ್ತಾ ಏವ ಇತರಅನ್ತರಧಾನಸ್ಸ। ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ಛಾತಕಭಯೇ ಪರತೀರಗಮನಾಯ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಕಾಸೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನೇ**ತಿ ಉಭಯೇಪಿ ಪಂಸುಕೂಲಿಕತ್ಥೇರೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕತ್ಥೇರೇ ಚ। **ಥೇರಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಠಿತಾ ಸಕ್ಖಿಭೂತಾ ಥೇರಾ। ಧಮ್ಮಕಥಿಕತ್ಥೇರಾ **"ಯಾವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ…ಪೇ॰… ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ ನ ಧಂಸತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಆಹರಿತ್ವಾ **"ಸುತ್ತನ್ತೇ ರಕ್ಖಿತೇ ಸನ್ತೇ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತಿ ರಕ್ಖಿತಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ ಪಂಸುಕೂಲಿಕತ್ಥೇರೇ ಅಪ್ಪಟಿಭಾನೇ ಅಕಂಸು । ಇದಾನಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಧಾನಮೇವ ಇತರೇಸಂ ಅನನ್ತರಧಾನಹೇತೂತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದುತಿಯಪಮಾದಾದಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪೦-೧೫೦. ಏಕಾದಸಮದ್ವಾದಸಮವಗ್ಗಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಏವ।

೧೩. ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೭೦. **ಏಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗಸ್ಸ। ತೇನಾಹ - **"ಪಠಮೇ"**ತಿ। **ಏಕೋ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತತೋ ಏವ **ದುತಿಯಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪತ್ಥೋ**। ಪಧಾನಾಸಹಾಯತ್ಥೋಪಿ ಏಕಸದ್ದೋ ಹೋತೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ದೇಸನಾ **ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ**। ಪರಮತ್ಥಸ್ಸ ದೇಸನಾ **ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ**। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥದೇಸನಾಸು, ನ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥೇಸು। ತೇನಾಹ - **"ಏವರೂಪಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ, ಏವರೂಪಾ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ"**ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಾನಂ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಸ್ಮಿಂ ಭಿನ್ನೇ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ವಾ ಅವಯವವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಕತೇ ನ ತಂಸಮಞ್ಞಾ, ಸಾ ಘಟಪಟಾದಿಪ್ಪಭೇದಾ ಸಮ್ಮುತಿ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪರಮತ್ಥಾ। ನ ಹಿ ಕಕ್ಖಳಫುಸನಾದಿಸಭಾವೇ ಸೋ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಸಮೂಹಂ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪುಗ್ಗಲವೋಹಾರೋತಿ **ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಪ್ಪಾದವಯವನ್ತೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ನ ನಿಚ್ಚಾತಿ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ ಆಹ - **"ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಪರಮತ್ಥದೇಸನಾ"**ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ನನು ಖನ್ಧದೇಸನಾಪಿ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾವ। ರಾಸಟ್ಠೋ ವಾ ಹಿ ಖನ್ಧಟ್ಠೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋ ವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ಖನ್ಧಸಮಞ್ಞಾ ಫಸ್ಸಾದೀಸು ಪವತ್ತತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನತರಾ, ಪುಗ್ಗಲಸಮಞ್ಞಾದಯೋ ವಿಯ ನ ದೂರೇತಿ ಪರಮತ್ಥಸಙ್ಗಹಾ ವುತ್ತಾ। ಖನ್ಧಸೀಸೇನ ವಾ ತದುಪಾದಾನಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಏವ ಗಹಿತಾ। ನನು ಚ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಮುತಿಮುಖೇನೇವ ದೇಸನಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ನ ಸಮುಖೇನಾತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದೇಸನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇಸನಾವ ಸಿಯಾತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ, ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ದೇಸನಾವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಕೇನಚಿ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ವಿನಾ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ।

ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾತಿ "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಹೋತಿ ಅತ್ತಪರಿತಾಪಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೭೪) ಸಮ್ಮುತಿಮುಖೇನ ಪವತ್ತಿತದೇಸನಂ ಸುತಮಯಞಾಣುಪ್ಪಾದವಸೇನ ಸುತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ತದನುಸಾರೇನ ಚತುಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ। **ಮೋಹಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿ ತದೇಕಟ್ಠಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅನವಸೇಸಂ ಮೋಹಂ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಸೇಸಂ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ। **ಪರಮತ್ಥವಸೇನಾ**ತಿ "ಪಞ್ಚಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೭೧-೪೭೭ ಆದಯೋ) ಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮವಸೇನ। ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರನಯೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ।

ತತ್ರಾತಿ ತಸ್ಸಂ ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಚ ದೇಸನಾಯಂ। **ದೇಸಭಾಸಾಕುಸಲೋ**ತಿ ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾಸು ಕುಸಲೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಸಿಪ್ಪುಗ್ಗಹಣಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನೇವ ಸಿಪ್ಪುಗ್ಗಹಣಂ ಪರತೋ ವಕ್ಖತಿ। ಸಿಪ್ಪಾನಿ ವಾ ವಿಜ್ಜಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ವೇದನ್ತೋಗಧಾನಿ ಕತ್ವಾ "ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಠಿತಾನಿ,** ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸನ್ನಿಚಿತಭಾವೇನಾತಿ ವೇದಾನಮ್ಪಿ ಕಥೇತಬ್ಬಭಾವೇನೇವ ಠಾನಂ ದೀಪೇನ್ತೋ "ಗುಹಾ ತೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನ ಗಯ್ಹನ್ತೀ"ತಿಆದಿಮಿಚ್ಛಾವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ನಾನಾವಿಧಾ ದೇಸಭಾಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಾನಾದೇಸಭಾಸಾ**।

ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅತ್ಥೋ **ಪರಮತ್ಥೋ,** ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವೋ। ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಮತ್ತಸಿದ್ಧಾ **ಸಮ್ಮುತಿ**। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾಯ ಸಚ್ಚತಾತಿ ಆಹ - **"ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಾ"**ತಿ, ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾ ಹಿ ಅಭಿನಿವೇಸೇನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನಾಞ್ಞಾಪನಾ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಸುತಸ್ಸ ಸಾವನಾ ವಿಯ ನ ಮುಸಾ ಅನತಿಧಾವಿತಬ್ಬತೋ ತಸ್ಸಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಜನಪದನಿರುತ್ತಿಂ ನಾಭಿನಿವೇಸೇಯ್ಯ, ಸಮಞ್ಞಂ ನಾತಿಧಾವಯೇ"ತಿ। **ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ। **ಭೂತಕಾರಣಾ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಕಾರಣಾ ಯಥಾಭೂತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸಮ್ಮುತಿಂ ವೋಹರನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ "ಪುಗ್ಗಲೋ, ಸತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ।

ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ಲೋಕಪಾಲನಕಿಚ್ಚೇ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಧಮ್ಮೇ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಕಾಸೇತುಂ। ತೇಸಞ್ಹಿ ಕಿಚ್ಚಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಏವ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಕಮ್ಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂಸನ್ತಾನೇ ಏವ ತಸ್ಸ ಫಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ।** ಏವಞ್ಹಿ ಕತವಿಞ್ಞಾಣನಾಸೋ ಅಕತಾಗಮೋ ಚ ನತ್ಥೀತಿ ಸಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ದೇಸನಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ತೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾ **ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೋ।** ಸೋಪಿ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ನಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬತೋ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಆನನ್ತರಿಯದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ** ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿಯುತ್ತಾನಿ ತಂನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನನ್ತರಕರಣಸೀಲಾನಿ, ಅನನ್ತರಕರಣಪಯೋಜನಾನಿ ವಾತಿ **ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ,** ಮಾತುಘಾತಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ದೀಪನತ್ಥಂ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ನಿಟ್ಠಪೇತಬ್ಬತೋ "ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೨೨) ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಏವ ಕಥಾಯ ದೀಪೇತಬ್ಬಾನಿ, ತಥಾ "ಸೋ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭; ೨.೩೦೯; ೩.೨೩೦; ವಿಭ॰ ೬೪೨-೬೪೩) "ಸೋ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪-೨೪೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮, ೩೮೪, ೪೩೧; ಪಾರಾ॰ ೧೨), "ಅತ್ಥಿ ದಕ್ಖಿಣಾ ದಾಯಕತೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ನೋ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೧) ಚ ಪವತ್ತಾ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಕಥಾ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಏವ ಕತ್ವಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ ಸತ್ತಸನ್ತಾನವಿಸಯತ್ತಾ। "ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ನ ಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪು॰ ಪ॰ ೨) ಚ ಪರಮತ್ಥಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋಪಿ ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಅಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಕಥೇತಿ। ಏತೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾಯ ಕಥಾಯ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇ ಪಯೋಜನಂ ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಮ್ಪಿ ಪನ ಏವಂ ದೇಸನಾ ಸುಖಾವಹಾ ಹೋತಿ।

ಏಕಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸಮಾಚಾರಾಪಸ್ಸಯವಿರಹಿತೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ವಿಸಿಟ್ಠೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಸದಿಸೋಪಿ ಸಮಾನಕಾಲೇ। ತೇನಾಹ - "ನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ ಬುದ್ಧೇನ ಸೇಟ್ಠೋ ಸದಿಸೋ ಚ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ವಿ॰ ವ॰ ೧೦೪೭; ಕಥಾ॰ ೭೯೯), ತಸ್ಮಾ ಸದಿಸೋಪಿ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ। ಹೀನೋಪಿ ಅಪಸ್ಸಯಭೂತೋ ನತ್ಥೇವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ವಿಸಿಟ್ಠಸಮಾಚಾರಾಪಸ್ಸಯವಿರಹಿತೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ। ಯೇ ಚ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಸಮಾತಿ ಅಸಮಾ, ಪುರಿಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ। ತೇಹಿ ಸಮೋ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣನೇಕ್ಖಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠೋತಿ ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನಪಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಸತ್ತಲೋಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ। ಕಾಮದೇವಲೋಕೇ ತಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಅಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ತಥಾ ಅನಚ್ಛರಿಯಭಾವತೋ। ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ। ತೇಸಂ ಸಾ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮತಾ ದೇವತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ಲೋಕೇ ನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ ಯಥಾ ಮನುಸ್ಸಭೂತಾನಂ। ದೇವಭೂತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಂ ದೇವಾನುಭಾವತೋವ ಲೋಕೇ ದಹತಿ, ನ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವತೋ। ತಥಾ ಸತಿ "ಅಯಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ನಾಧಿಮುಚ್ಚತಿ ನ ಸಮ್ಪಸೀದತಿ, ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಗ್ಗಾಹಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ದೇವತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚ ಚಿರಕಾಲಾವಟ್ಠಾನತೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದತೋ ನ ಪರಿಮುಚ್ಚತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸತ್ತಾನಂ ತಾದಿಸಗ್ಗಾಹವಿನಿಮೋಚನತ್ಥಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸಸುಗತಿಯಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ದೇವಸುಗತಿಯಂ। ಯಸ್ಮಾ ಇಮಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಮಜ್ಝೇ ಕತ್ವಾ ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಸ್ಸೇವ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ ಆಗತಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

ಇಧ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋಪಿ ಕಸ್ಮಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸೂತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು - "ಯಸ್ಮಾ ಪಥವಿಯಾ ನಾಭಿಭೂತಾ ಬುದ್ಧಭಾವಸಹಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಭೂಮಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ , ತಸ್ಮಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ

ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ। ಏತೇನೇವ "ತತ್ಥ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏತಮ್ಪಿ ಸಂವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತಥಾ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಅವಿಜಹಿತಟ್ಠಾನಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಲಬ್ಭನತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಸಾವಕಪಾರಮಿಯಾ ಸಮ್ಭರಣಪರಿಪಾಚನಞ್ಚ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಭೂತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ। ವೇನೇಯ್ಯಜನವಿನಯನತ್ಥೋ ಚ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕಾದಿವೇನೇಯ್ಯವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ಬುದ್ಧಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ನ ಸೇಸದೀಪೇಸು। ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋತಿ ತೇಸಂ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ತತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಬುದ್ಧಾ ನ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ ದೀಪಂ ಪಸ್ಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೭; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭ ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ)।

ಉಭಯಮ್ಪಿದಂ ವಿಪ್ಪಕತವಚನಮೇವ ಉಪ್ಪಾದಕಿರಿಯಾಯ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಿಕತ್ತಾ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ**ತಿ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ। ಸತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಚಾಯಂ **ಮಾನ**-ಸದ್ದೋ। ಯಾವತಾ ಹಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಚರಿಮಭವೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತತ್ಥಕೇನ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭೂತೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೇದೋ**ತಿ ವಿಸೇಸೋ। ತಮೇವ ಹಿ ತಿವಿಧಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಏಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಬುದ್ಧಭಾವಾಯ ನಿಯತಭಾವಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಯಥಾವುತ್ತಸಾಮತ್ಥಿಯಯೋಗೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕತ್ತಾ। **ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ**ತಿ ವಿಚಿನನ್ತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕಗತೇ ಞಾಣೇ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಕ್ಕತಾಯ ಏವ ಲದ್ಧಾವಸರಾಯ ಕಮ್ಮಪಿಲೋತಿಯಾ ವಸೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ತಥಾ ಮಹಾಪಧಾನಂ ಪದಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ** "ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಆಗತೋವ ನಾಮ** ಹೇತುಸಮ್ಪದಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಪ್ಫನ್ನತ್ತಾ।

ಹಿತತ್ಥಾಯಾತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಹಿತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ। **ಸುಖತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಸತ್ತಲೋಕೋ ಯೇನ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯಂ ಪಾಪುಣಿ, ತಂ ತೇನೇವ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯಾವಜ್ಜದಿವಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಜ್ಜ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅವಟ್ಠಾನಕಾಲಂ ವದತಿ। **ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ನ ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತೇಸಮ್ಪೀ**ತಿ ನಾಗಸುಪಣ್ಣಾದೀನಮ್ಪಿ।

ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಇಮಿನಾ "ಕತಮೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪುಚ್ಛಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನ ವಿಸೇಸತೋತಿ ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಿಸೇಸಭಾವಞಾಪನತ್ಥಂ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** (ಮಹಾನಿ॰ ೧೫೦) ಆಗತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರನಯೇನ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಪುಚ್ಛಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿನಾ। ಅದಿಟ್ಠಂ ಜೋತೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅದಿಟ್ಠಜೋತನಾ**। ದಿಟ್ಠಂ ಸಂಸನ್ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದಿಟ್ಠಸಂಸನ್ದನಾ**। ಸಂಸನ್ದನಞ್ಚ ಸಾಕಚ್ಛಾವಸೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಕರಣಂ। ವಿಮತಿಂ ಛಿನ್ದತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾ**। ಅನುಮತಿಯಾ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನುಮತಿಪುಚ್ಛಾ**। "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಕಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅನುಮತೀ"ತಿ ಅನುಮತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾ ಹೋತಿ। **ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛಾ। **ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಸಭಾವೋ। **ಅಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಞಾಣೇನ ಅಞ್ಞಾತಭಾವಮಾಹ। **ಅದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ ಅದಿಟ್ಠತಂ। **ಅತುಲಿತ**ನ್ತಿ "ಏತ್ತಕಂ ಏತ"ನ್ತಿ ತುಲಾಭೂತೇನ ಅತುಲಿತತಂ। **ಅತೀರಿತ**ನ್ತಿ ತೀರಣಭೂತೇನ ಅಕತಞಾಣಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನತಂ। **ಅವಿಭೂತ**ನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಾಕಟಭಾವಂ। **ಅವಿಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಪಾಕಟಕತಭಾವಂ।

ಯೇಹಿ ಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಹಿ ಭಗವತಿ "ತಥಾಗತೋ"ತಿ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ ಪವತ್ತಾ, ತಂದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಗವಾ ತಥಾಗತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗುಣವಿಸೇಸನೇಮಿತ್ತಿಕಾನೇವ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾನಿ ನಾಮಾನಿ। ಯಥಾಹ -

“ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ, ಸಗುಣೇನ ಮಹೇಸಿನೋ।
ಗುಣೇನ ನಾಮಮುದ್ಧೇಯ್ಯಂ, ಅಪಿ ನಾಮಸಹಸ್ಸತೋ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೧೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೩; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೭೬)।

ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಆಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ **ತಥಾ**-ಸದ್ದೋ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಪಿ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ಪಟಿಪದಾಗಮನತ್ಥೋ **ಆಗತ**-ಸದ್ದೋ, ನ ಞಾಣಗಮನತ್ಥೋ “ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮) ವಿಯ, ನಾಪಿ ಕಾಯಗಮನತ್ಥೋ “ಆಗತೋ ಖೋ ಮಹಾಸಮಣೋ, ಮಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೬೩) ವಿಯ। ತತ್ಥ ಯದಾಕಾರನಿಯಮನವಸೇನ ಓಪಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ, ತಂಕರುಣಾಪಧಾನತ್ತಾ ಮಹಾಕರುಣಾಮುಖೇನ ಪುರಿಮಬುದ್ಧಾನಂ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಂ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವತೋ **“ಯಥಾ ಸಬ್ಬಲೋಕ...ಪೇ॰... ಆಗತಾ”**ತಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ಪಟಿಪದಂ **ಮಹಾಪಧಾನಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧ ಆದಯೋ) ಸಮ್ಬಹುಲನಿದ್ದೇಸೇನ ಸುಪಾಕಟಾನಂ ಆಸನ್ನಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸಿಆದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ**ತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಹೇತುಸತ್ಥುದಸ್ಸನಪಬ್ಬಜ್ಜಾಅಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪತ್ತಿಅಧಿಕಾರಚ್ಛನ್ದಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಮಹಾಪಣಿಧಾನೇನ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಾಯಪ್ಪಣಿಧಾನಂ ಇಮಿನಾವ ಅಭಿನೀಹಾರೇನ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ। ಏವಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರವಿಸೇಸೇನ “ತಥಾಗತೋ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾರಮಿಪೂರಣವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀ ಭಗವಾ...ಪೇ॰... ಕಸ್ಸಪೋ ಭಗವಾ ದಾನಪಾರಮಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಏತ್ಥ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಕೋಸಲ್ಲಜನನತ್ಥಂ ಕಾ ಪನೇತಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಾರಮಿಯೋ, ಕತಿವಿಧಾ ಚೇತಾ, ಕೋ ತಾಸಂ ಕಮೋ, ಕಾನಿ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ, ಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ, ಕೋ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಕಿಂ ವೋದಾನಂ, ಕೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಕಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಕೋ ವಿಭಾಗೋ, ಕೋ ಸಙ್ಗಹೋ, ಕೋ ಸಮ್ಪಾದನೂಪಾಯೋ, ಕಿತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಪಾದನಂ, ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ, ಕಿಞ್ಚೇತಾಸಂ ಫಲನ್ತಿ ಪಾರಮೀಸು ಅಯಂ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಇಚ್ಛನ್ತೇನ **ದೀಘಾಗಮಟೀಕಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಇಧ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪೂರಿತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **“ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ”**ತಿ।

ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಭಾವೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗೇಹಿ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। ತತೋಯೇವ ಚ ಅಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ವಿಸುಂ ನಯನಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಂ, ಪರಿಚ್ಚಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇಪಿ ಧನರಜ್ಜಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। ಗತಪಚ್ಚಾಗತಿಕವತ್ತಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ**। ದಾನಾದೀಸುಯೇವ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ,** ಯಾ ವಾ ಚರಿಯಾಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಿತಾ। “ಅಭಿನೀಹಾರೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ದಾನಾದಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ವಾ ಕಾಯವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಚರಿಯಾ ವಾ ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ”ತಿ ಕೇಚಿ। ದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಾರನಿಬ್ಬಾನೇಸು ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಾನಞ್ಚ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ **ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ**। ಞಾತೀನಂ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ **ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ**। ಸಾಪಿ ಕರುಣಾಯನವಸೇನೇವ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾದಯೋ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣವಸೇನ ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಪರಿಚಯವಸೇನ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಪರಿಚಯವಸೇನ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯತೀರಣವಸೇನ ಚ ಞಾಣಚಾರೋ **ಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ**। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮೀಯೇವ, ಞಾಣಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ। **ಕೋಟೀ**ತಿ ಪರಿಯನ್ತೋ, ಉಕ್ಕಂಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತ್ತಾರೋ

ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇತ್ವಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ **ಭಾವೇತ್ವಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ। **ಬ್ರೂಹೇತ್ವಾತಿ** ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾಸಹಗತಾ ಏವ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಯೇನ ಅಭಿನೀಹಾರೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಆದಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ, "ದಾನಪಾರಮಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝಂ, "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋತಿ ಮುಹುತ್ತಜಾತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತೋ। ನಿಕ್ಖನ್ತಮತ್ತಞ್ಹಿ ಮಹಾಸತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಸುವಣ್ಣಜಾಲೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹತ್ಥತೋ ಮನುಸ್ಸಾ ದುಕೂಲಚುಮ್ಬಟಕೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸು, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। **ಯಥಾಹಾ**ತಿಆದಿನಾ ಮಹಾಪದಾನದೇಸನಾಯ ವುತ್ತವಚನಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೇತಮ್ಹಿ ಛತ್ತೇತಿ** ದಿಬ್ಬಸೇತಚ್ಛತ್ತೇ। **ಅನುಧಾರಿಯಮಾನೇತಿ** ಧಾರಿಯಮಾನೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಛತ್ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಖಗ್ಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಕಕುಧಭಣ್ಡಾನಿ ವುತ್ತಾನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಖಗ್ಗತಾಲವಣ್ಟಮೋರಹತ್ಥಕವಾಲಬೀಜನಿಉಣ್ಹೀಸಪಟ್ಟಾಪಿ ಹಿ ಛತ್ತೇನ ಸಹ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಅಹೇಸುಂ। ಛತ್ತಾದೀನಿಯೇವ ಚ ತದಾ ಪಞ್ಞಾಯಿಂಸು, ನ ಛತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಕಾ। **ಸಬ್ಬಾ ಚ ದಿಸಾತಿ** ದಸ ದಿಸಾ, ನಯಿದಂ ಸಬ್ಬದಿಸಾವಿಲೋಕನಂ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರುತ್ತರಕಾಲಂ। ಮಹಾಸತ್ತೋ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ತತ್ಥ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀಹಿ ಪೂಜಯಮಾನಾ, "ಮಹಾಪುರಿಸ, ಇಧ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಉತ್ತರಿತರೋ"ತಿ ಆಹಂಸು। ಏವಂ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅನುದಿಸಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರೀತಿ ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ"ತಿ ಸತ್ತಪದವೀತಿಹಾರೇನ ಅಗಮಾಸಿ। **ಆಸಭಿ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ। **ಅಗ್ಗೋತಿ** ಸಬ್ಬಪಠಮೋ। **ಜೇಟ್ಠೋತಿ ಸೇಟ್ಠೋತಿ** ಚ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತಿ, ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ಪುನಬ್ಭವೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ ಅರಹತ್ತಂ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। **"ಅನೇಕೇಸಂ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾ"**ತಿ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ **"ಯಞ್ಹೇ"**ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಏತ್ಥಾತಿ** -

"ಅನೇಕಸಾಖಞ್ಚ ಸಹಸ್ಸಮಣ್ಡಲಂ,
ಛತ್ತಂ ಮರೂ ಧಾರಯುಮನ್ತಲಿಕ್ಖೇ।
ಸುವಣ್ಣದಣ್ಡಾ ವೀತಿಪತನ್ತಿ ಚಾಮರಾ,
ನ ದಿಸ್ಸರೇ ಚಾಮರಛತ್ತಗಾಹಕಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೬೯೩) -

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಪಟಿಲಾಭಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ತಥಾ ಅಯಂ ಭಗವಾಪಿ ಗತೋ...ಪೇ॰... ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನಾತಿ** ಏತೇನ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವಿಸೇಸಾ ಸಬ್ಬಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಾರಮಿತಾನಿಸ್ಸನ್ದಾ ಹಿ ತೇತಿ।

ವಿಕ್ಕಮೀತಿ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮರೂತಿ** ದೇವಾ। **ಸಮಾತಿ** ವಿಲೋಕನಸಮತಾಯ ಸಮಾ ಸದಿಸಿಯೋ। ಮಹಾಪುರಿಸೋ ಹಿ ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ವಿಲೋಕೇಸಿ, ಏವಂ ಸೇಸದಿಸಾಪಿ, ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಲೋಕನೇ ವಿಬನ್ಧೋ ತಸ್ಸ ಅಹೋಸೀತಿ। **ಸಮಾತಿ** ವಾ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಹಿ ತದಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ವಿರೂಪಬೀಭಚ್ಛವಿಸಮರೂಪಾನಿ ವಿಲೋಕೇತುಂ ಅಯುತ್ತಾನಿ ದಿಸಾಸು ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ।

"ಏವಂ ತಥಾ ಗತೋ"ತಿ ಕಾಯಗಮನಟ್ಠೇನ ಗತಸದ್ದೇನ ತಥಾಗತಸದ್ದಂ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಞಾಣಗಮನಟ್ಠೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾತಿ** ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ। ಕುಸಲಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ

ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಯೋ। “ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನಾ”ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಗತೋ** ಅಧಿಗತೋ, ಪಟಿಪನ್ನೋ ಉತ್ತರಿವಿಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಪಹಾನಹೇತು, ಪಹಾನಲಕ್ಖಣಂ ವಾ। ಹೇತುಲಕ್ಖಣತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಪಹಾಯಸದ್ದೋ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನಹೇತುಕಞ್ಹಿ “ಗತೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಗಮನಂ ಅವಬೋಧೋ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏವ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಲಕ್ಖೀಯತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಪದಾಲೇತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನೇನ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿನಾ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನಾ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವನಿಚ್ಛಯೇನ। “ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನಾ”ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ “ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮) ವುತ್ತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ಭಗವತೋ ತಥಾಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಹ ಉಪಾಯೇನ ಅಟ್ಠಹಿ ಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಚ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ಞಾಣೇನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಞ್ಹಿ ವಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅರತಿವಿನೋದನಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಾದಿಉಪಾಯೋ, ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ನೀವರಣೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಹಾರಪ್ಪವೇಸವಿಬನ್ಧನೇನ ನೀವರಣಾನಿ ಕವಾಟಸದಿಸಾನೀತಿ ಆಹ - **“ನೀವರಣಕವಾಟಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ”**ತಿ।

“ರತ್ತಿಂ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ದಿವಾ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೧) ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಧೂಮಾಯನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ - **“ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಧೂಮ”**ನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ದುಕ್ಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೋಪಚಾರೇಯೇವ ಚ ಸುಖಂ ಪಹೀಯತಿ, ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - **“ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯಾ”**ತಿ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ಚೇವ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಚ ವುತ್ತಾನಿ। ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಹಿ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ “ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೮; ೩.೩೧೨; ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೮; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೦೯)। ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಕಸಿಣರೂಪಂ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ “ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೭೩-೧೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೯; ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೪-೨೪೫)। ತಸ್ಮಾ ಇಧ ರೂಪೇ ರೂಪಜ್ಝಾನೇ ತಂಸಹಗತಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ರೂಪಂ ಸಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ರೂಪಸಞ್ಞಂ, ರೂಪಸ್ಸ ನಾಮನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಭೇದಸ್ಸ ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ ಪಟಿಘಾತೇನ ಪಟಿಹನನೇನ ವಿಸಯಿವಿಸಯಸಮೋಧಾನೇ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ। **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಯೋ**ತಿ ನಾನತ್ತೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾ, ನಾನತ್ತಾ ವಾ ಸಞ್ಞಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ದ್ವೇ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾ, ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಸಞ್ಞಾತಿ ಏತಾಸಂ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಸಞ್ಞಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಏತಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾದಿಭೇದೇ ನಾನತ್ತೇ ನಾನಾಸಭಾವೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಚ ನಾನತ್ತಾ ನಾನಾಸಭಾವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ **“ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ”**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ “ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾ”ತಿ ಪವತ್ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಂ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। “ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ,

ಆಯತಿಂ ಸಮುದಯವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ। ತೇನೇವಾಹ - "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ। ಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ। **ಆದಾನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಂ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ **ಘನಸಞ್ಞಾ**। **ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ**। **ಧುವಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಥಿರಭಾವಗ್ಗಹಣಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಣಿಧಿ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಂ। ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನನ್ದಿತಾ। **ಅಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ।

ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ**। **ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅಸಾರೇ ಸಾರಗ್ಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಂ। ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ** । ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಲೇಣತಾಣಭಾವಗ್ಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ**। "ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮ್ಮುದಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭) ವಚನತೋ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾ, ಸಾಯೇವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಕೇಚಿ। "ಏವಂವಿಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ಗೋತ್ರಭೂ। **ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸನಂ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠೇ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠೇ ಚ। **ಓಳಾರಿಕೇ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಭೂತೇ। ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ। ನ ಹಿ ಪಠಮಾದಿಮಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ **ಪುನ** ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ।

ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಕಠಿನಭಾವೋ। **ಪಗ್ಘರಣಂ** ದ್ರವಭಾವೋ। ಲೋಕಿಯವಾಯುನಾ ಭಸ್ತಾಯ ವಿಯ ಯೇನ ತಂತಂಕಲಾಪಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾಯನಂ, ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ, ತಂ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ**। ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತಾನಂ ಕಲಾಪನ್ತರಭೂತೇಹಿ ಫುಟ್ಠಭಾವೇ ತಂತಂಭೂತವಿವಿತ್ತತಾ ರೂಪಪರಿಯನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಯೇಸಂ ಯೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಸೋ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋವ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಭಾವೋ ನ ಸಿಯಾ ಬ್ಯಾಪಿತಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಕಲಾಪೇ ಭೂತಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಲಕ್ಖಣಂ**। ತೇನಾಹ - ಭಗವಾ **ಆಕಾಸಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೬೩೭) "ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋ ಚತೂಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹೀ"ತಿ।

ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ರುಪ್ಪನಂ**। ಚೇತನಾಪಧಾನತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ ಚೇತನಾವಸೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ - **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೯೨) "ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಾ ಚೇತನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೇತನಾವ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖರಲಕ್ಖಣಾ ಚ ಚೇತನಾ। ಯಥಾಹ - "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ, ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ"ತಿಆದಿ। **ಫರಣಂ** ಸವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇ**ತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಹೇತು। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಏಸ ನಯೋ **ಕೋಸಜ್ಜೇ**ತಿಆದೀಸು। **ವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪರಿಳಾಹೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತೇ ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ** ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದತೋ।

ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕಸಭಾವಾ **ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ,** ಸಿನಿದ್ಧಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಾನಂ ಸೋತಾರಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ

ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಸಾ **ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ**। ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಯಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಹನಂ ಘಟನಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ವಿರತೀಪಿ **ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪವತ್ತಿಯಾ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಸುದ್ಧಿ **ವೋದಾನಂ**। "ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಇಧ ಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣ"**ನ್ತಿ। **ನಮನಂ** ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವೋ। **ಆಯತನಂ** ಪವತ್ತನಂ। ಆಯತನವಸೇನ ಹಿ ಆಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾಯ ಹೇತುಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಜನಕಹೇತುಭಾವೋ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। **ಏಕರಸೋ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಾತಿವತ್ತನಂ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವೋ। **ಯುಗನದ್ಧಾ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವ। "ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾ ಪಗ್ಗಹಾವಿಕ್ಖೇಪಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಖಯೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೋ ಮಗ್ಗೋ। ಅನುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ **ಅನುಪ್ಪಾದೋ** ಫಲಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಿ** ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೋ। **ಛನ್ದಸ್ಸಾ**ತಿ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಛನ್ದಸ್ಸ। **ಮೂಲಲಕ್ಖಣಂ** ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ। **ಸಮುಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಂ** ಆರಮ್ಮಣಪ್ಪಟಿಪಾದಕತಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುತಾ। **ಸಮೋಧಾನಂ** ವಿಸಯಾದಿಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರೋ, ಯಾ ಸಙ್ಗತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಮಂ, ಸಹ ಓದಹನ್ತಿ ಅನೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾತಿ ವಾ **ಸಮೋಧಾನಂ,** ಫಸ್ಸೋ। ಸಮೋಸರನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಮೋಸರಣಂ**। ವೇದನಾಯ ವಿನಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾನುಭವನನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮೋಸಟಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಗೋಪಾನಸೀನಂ ಕೂಟಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಾಮೋಕ್ಖಭಾವೋ **ಪಮುಖಲಕ್ಖಣಂ**। ತತೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಉತ್ತರಿ ಪಧಾನನ್ತಿ **ತತುತ್ತರಿ**। ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಫಲಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಾರಸ್ಸ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಭಾವೇನ **ಸಾರಂ**। ಅಯಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣವಿಭಾಗೋ ಛಧಾತುಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ತಂತಂಸುತ್ತಪದಾನುಸಾರೇನ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಆಗತನಯೇನ ಚ ಕತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋಪಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ಪರಿಯಾಯನ್ತರಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಪುನ ದಸ್ಸಿತೋ, ತತೋ ಏವ ಚ "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಫಸ್ಸಸಮೋಧಾನಾ ವೇದನಾಸಮೋಸರಣಾ"ತಿ, "ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ, "ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ, "ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಞ್ಹಿ, ಆವುಸೋ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೧೨) ಚ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ "ಛನ್ದಸ್ಸ ಮೂಲಲಕ್ಖಣ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತಥಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವತ್ತಾ। **ತಥಾನಿ** ತಂಸಭಾವತ್ತಾ, **ಅವಿತಥಾನಿ** ಅಮುಸಾಸಭಾವತ್ತಾ, **ಅನಞ್ಞಥಾನಿ** ಅಞ್ಞಾಕಾರರಹಿತತ್ತಾ। **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**ತಿ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಿತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಸ್ಸ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆಗತಭಾವೋ, ಅನುಪವತ್ತತ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ಚ ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ, ನ ಜಾತಿತೋ ಜರಾಮರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಜಾತಿಂ ವಿನಾ ಅಞ್ಞತೋ ಹೋತೀತಿ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೋ,** ಇತ್ಥಞ್ಚ ಜಾತಿತೋ ಸಮುದಾಗಚ್ಛತೀತಿ **ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ**। ಯಾ ಯಾ ಜಾತಿ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತದನುರೂಪಂ ಪಾತುಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅವಿಜ್ಜಂ ವಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯಾ ಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ, ಪಚ್ಚಯಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಗವಾ ತಂ ಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ಭಗವತಾ। ತಂ ವಿಭಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತ**ನ್ತಿ ರೂಪಾಯತನಂ। **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪರಿತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾತದುಭಯಾದಿಭೇದಂ। **ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನಾ**ತಿ "ರೂಪಾಯತನಂ ದಿಟ್ಠಂ, ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸುತಂ, ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮುತಂ, ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೯೬೬) ವಚನತೋ ದಿಟ್ಠಪದಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾತಪದಞ್ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಲಬ್ಭತಿ। **ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹೀ**ತಿ "ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಇಟ್ಠಂ

ಅನಿಟ್ಠಂ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ ರೂಪಧಾತು ವಣ್ಣನಿಭಾ ಸನಿದಸ್ಸನಂ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ನೀಲಂ ಪೀತಕ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ನಾಮೇಹಿ। **ತೇರಸಹಿ ವಾರೇಹೀತಿ** ರೂಪಕಣ್ಡೇ ಆಗತೇ ತೇರಸ ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹೀತಿ** ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ವವತ್ಥಾಪನನಯಾನಂ ವಸೇನ ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸಾಯ ನಯೇಹಿ। **ತಥಮೇವಾತಿ** ಅವಿಪರೀತದಸ್ಸಿತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯದೇಸನತಾಯ ಚ ತಥಮೇವ **ಹೋತಿ**। **ಜಾನಾಮಿ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ** ವತ್ತಮಾನಾತೀತಕಾಲೇಸು ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಅನಾಗತೇಪಿ ಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ವಿದಿತ**-ಸದ್ದೋ ಅನಾಮಟ್ಠಕಾಲವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭-೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩) ವಿಯ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾಸೀತಿ** ಅತ್ತತ್ತನಿಯವಸೇನ ನ ಉಪಗಞ್ಛಿ। ಯಥಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಯಂಸಭಾವಾ ಯಂಪಕಾರಾ ಚ, ತಥಾ ನೇ ಪಸ್ಸತಿ ಜಾನಾತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ತಥಾಗತೋತಿ** ಏವಂ ಪದಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ **ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ** ವಾ ದಸ್ಸೀಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ, ಆಗತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋ"ತಿ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ।

ಯಂ ರತ್ತಿನ್ತಿ ಯಸ್ಸಂ ರತ್ತಿಯಂ। ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಚೇತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರದೇವಪುತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನಂ। **ಅನುಪವಜ್ಜನ್ತಿ** ನಿದ್ದೋಸತಾಯ ನ ಉಪವಜ್ಜಂ। **ಅನೂನನ್ತಿ** ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ ನ ಊನಂ। **ಅನಧಿಕನ್ತಿ** ಅಪನೇತಬ್ಬಾಭಾವೇನ ನ ಅಧಿಕಂ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। **ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ** "ತಥೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ತೇನ ಯದತ್ಥಂ ಭಾಸಿತಂ, ತದತ್ಥನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಯಥಾ ಭಾಸಿತಂ ಭಗವತಾ, ತಥೇವಾತಿ ಅವಿಪರೀತದೇಸನತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗದತ್ಥೋತಿ** ಏತೇನ ತಥಂ ಗದತೀತಿ **ತಥಾಗತೋತಿ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಗತಮಸ್ಸಾತಿ ತಥಾಗತೋ। **ಗತನ್ತಿ** ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ವಾಚಾಯ ವಾ ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾತಿ** ಚ ವುತ್ತೇ ಯಂ-ತಂ-ಸದ್ದಾನಂ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಿತಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ಯಥಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಕಾಯವಾಚಾಕಿರಿಯಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಲೋಮೇನ ವಚನಿಚ್ಛಾಯಂ ಕಾಯಸ್ಸ ವಾಚಾ, ವಾಚಾಯ ಚ ಕಾಯೋ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ಭಗವತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತ್ಥೇ ತಥಾವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಪಕಾರನ್ತರೇನ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ - **"ಏವಂ ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ"**ತಿ।

ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸೂತಿ ಏತೇನ ಯದೇಕೇ "ತಿರಿಯಂ ವಿಯ ಉಪರಿ ಅಧೋ ಚ ಸನ್ತಿ ಲೋಕಧಾತುಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋಯೇವ **ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮಯೋ** ಯಥಾ "ಪುಞ್ಞಮಯಂ ದಾನಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಇತಿವು॰ ೬೦; ನೇತ್ತಿ॰ ೩೩)। ನಿಪಾತಾನಂ ವಾಚಕಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನೇ ತದತ್ಥಜೋತನಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ ಗತ-ಸದ್ದೋಯೇವ ಅವಗತತ್ಥಂ ಅತೀತತ್ಥಞ್ಚ ವದತೀತಿ ಆಹ - **"ಗತೋತಿ ಅವಗತೋ ಅತೀತೋ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಹಾನಟ್ಠಾನಸಂಕಿಲೇಸನಿವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾ ಪಣಿಧಾನಂ, ತಥಾ ಗತೋ ಅಭಿನೀಹಾರಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಅಥ ವಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕತಾಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಉಕ್ಕಂಸಾಧಿಗಮೇನ ಅನಾವರಣಞಾಣತಾಯ ಚ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಪಟಿಘಾತಾಭಾವತೋ ಯಥಾ ರುಚಿ, ತಥಾ ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತಾನಂ ಗತಾನಿ ಗಮನಾನಿ ಪವತ್ತಿಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಲೋಕೇ ವಿಧಯುತ್ತಗತಪಕಾರಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾವಿಧೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**। ಯಥಾ ಯುತ್ತಾ ಚ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಥಾ ಯುತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಸಚ್ಚಂ ತತ್ತಂ ತಚ್ಛಂ ತಥನ್ತಿ ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥೇನ ಞಾಣೇನ ಆಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋತಿ** ಏವಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

"ಪಹಾಯ ಕಾಮಾದಿಮಲೇ ಯಥಾ ಗತಾ,

ಸಮಾಧಿಞಾಣೇಹಿ ವಿಪಸ್ಸಿಆದಯೋ।
ಮಹೇಸಿನೋ ಸಕ್ಯಮುನೀ ಜುತಿನ್ಧರೋ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ ತಥಾಗತೋ ಮತೋ॥

“ತಥಞ್ಚ ಧಾತಾಯತನಾದಿಲಕ್ಖಣಂ,
ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞವಿಭಾಗಭೇದತೋ।
ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಜಿನೋಯಮಾಗತೋ,
ತಥಾಗತೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಕ್ಯಪುಙ್ಗವೋ॥

“ತಥಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ,
ತಥಾ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೇನ ಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ,
ಯಾಥಾವತೋ ತೇನ ಜಿನೋ ತಥಾಗತೋ॥

“ಅನೇಕಭೇದಾಸುಪಿ ಲೋಕಧಾತುಸು,
ಜಿನಸ್ಸ ರುಪಾಯತನಾದಿಗೋಚರೇ।
ವಿಚಿತ್ತಭೇದೇ ತಥಮೇವ ದಸ್ಸನಂ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನ ಸಮನ್ತಲೋಚನೋ॥

“ಯತೋ ಚ ಧಮ್ಮಂ ತಥಮೇವ ಭಾಸತಿ,
ಕರೋತಿ ವಾಚಾಯನುಲೋಮಮತ್ತನೋ।
ಗುಣೇಹಿ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯಿರೀಯತಿ,
ತಥಾಗತೋ ತೇನಪಿ ಲೋಕನಾಯಕೋ॥

“ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಮತೋ ಯಥಾರುಚಿ,
ಪವತ್ತವಾಚಾ ತನುಚಿತ್ತಭಾವತೋ।
ಯಥಾವಿಧಾ ಯೇನ ಪುರಾ ಮಹೇಸಿನೋ,
ತಥಾವಿಧೋ ತೇನ ಜಿನೋ ತಥಾಗತೋ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೭) -

ಸಙ್ಗಹಗಾಥಾ ಮುಖಮತ್ತಮೇವ, ಕಸ್ಮಾ? ಅಪ್ಪಮಾದಪದಂ ವಿಯ ಸಕಲಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಬಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಸಙ್ಗಾಹಕತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ - **“ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ”**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

೧೭೧. ದುತಿಯೇ **ಉಪ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಪಠಮಾಯ ಜಾತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ವತ್ವಾ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ನಿಪ್ಫತ್ತೀ”**ತಿ ಆಹ। ತದಾ ಹಿಸ್ಸ ಬುದ್ಧಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತೀತಿ। “ದುಲ್ಲಭೋ”ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಕಾರಣಸ್ಸ ದೂರಸಮ್ಭಾರಭಾವತೋ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಏಕವಾರ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತತ್ಥ ವಾರಗಣನಾ ನಾಮ ಮಾಸಸಂವಚ್ಛರಕಪ್ಪಗಣನಾದಿಕಾ, ಕಪ್ಪಾನಂ ಏಕಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ತೀಣಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿಪಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾಪಿ ಬುದ್ಧೇನ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋಟಿಯಾ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಞ್ಚ ನಿರನ್ತರಂ ದಸ

ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಪತ್ತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ನ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ದುಲ್ಲಭೋ ಪಾತುಭಾವೋ ಬುದ್ಧಾನನ್ತಿ।

೧೭೨. ತತಿಯೇ **ನಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತೀತಿ** ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿಕಂ ನ ಹೋತಿ ಕದಾಚಿದೇವ ಸಮ್ಭವತೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮನುಸ್ಸಾ ಅಚ್ಛರಿಯಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ - **"ಅಚ್ಛರಂ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾತಿ** ಏತೇನ ಅಚ್ಛರಿಯಾ ಗುಣಧಮ್ಮಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತೀತಿ **ಅಚ್ಛರಿಯೋತಿ** ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪಿಚ ಆದಿತೋ ಪಭುತಿ ಅಭಿನೀಹಾರಾವಹೋ, ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಗುಣಧಮ್ಮೇ ಆಚಿಣ್ಣವಾತಿ **ಅಚ್ಛರಿಯೋತಿ** ಆಹ - **"ಆಚಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸೋತಿಪಿ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ"**ತಿಆದಿ। ಮಹಾಬೋಧಿಞಾಣಮೇವ ಮಣ್ಡಭೂತಂ **ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡೋ**। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಪದಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ "ಮಹಾಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನಿವತ್ತಕೇನಾತಿ** ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಭಾವತೋ ಅನಿವತ್ತನಸಭಾವೇನ। **ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾನಂ ಪೂರಣಮ್ಪಿ ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಚಿಣ್ಣನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಹೇತುಅವತ್ಥಾಯ ಫಲಾವತ್ಥಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕಾರಾವತ್ಥಾಯ ಚಾತಿ ತೀಸುಪಿ ಅವತ್ಥಾಸು ಲೋಕನಾಥೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾನಂ ಗುಣಧಮ್ಮಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣತಾಯ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೭೩. ಚತುತ್ಥೇ ಕಾಲೇ ಕಿರಿಯಾತಿ **ಕಾಲಕಿರಿಯಾ**। ಕತರಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಕೀದಿಸೀ ಕಿರಿಯಾ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತಿ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ ಅನುಪ್ಪಯೋಜಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ - **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಪಾಕಟಾ ಕಿರಿಯಾ"**ತಿ। ಕತರಸ್ಮಿಂ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಕಥಞ್ಚ ಪಾಕಟಾತಿ? ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಮನೋರಥಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ಸಮುಪಲದ್ಧೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ, ಸದೇವಲೋಕೇ ಅತಿವಿಯ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಪಾಕಟಾ। **ಅನುತಾಪಕರಾತಿ** ಚೇತೋದುಕ್ಖಾವಹಾ। **ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸೂತಿ** ವುತ್ತಂ ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ, ತದಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಅವಿಸಯತ್ತಾ।

೧೭೪. ಪಞ್ಚಮೇ **ದುತಿಯಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸಾತಿ** ದುತಿಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। **ಸುತಬುದ್ಧೋ** ನಾಮ ಸುತಮಯೇನ ಞಾಣೇನ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಬುದ್ಧತ್ತಾ। **ಚತುಸಚ್ಚಬುದ್ಧೋ** ನಾಮ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧತ್ತಾ। **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ** ನಾಮ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಯಥಾ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಏವ ಹಿ ಯಥಾ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚಸಮ್ಬೋಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ। **ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಅಟ್ಠ ವಾ ಸೋಳಸ ವಾತಿ** ಇದಂ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾನಂ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞಾಧಿಕಸದ್ಧಾಧಿಕವೀರಿಯಾಧಿಕವಿಭಾಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ। "ಪಞ್ಞಾಧಿಕಾನಞ್ಹಿ ಸದ್ಧಾ ಮನ್ದಾ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಞಾ ತಿಕ್ಖಾ। ಸದ್ಧಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಹೋತಿ। ವೀರಿಯಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ಮನ್ದಾ, ಪಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಧಮ್ಮಾನಂ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಿಮಮುದುಭಾವೇನ ತಯೋಪೇತೇ ಭೇದಾ ಯುತ್ತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತಿವಿಧಾ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಣೇ ಭವನ್ತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುನೇಯ್ಯಭೇದೇನ। ತೇಸು ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚಾತುಪ್ಪದಿಕಂ ಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ತತಿಯಪದೇ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇಯೇವ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ। ದುತಿಯೋ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಏಕಂ ಗಾಥಂ ಸುಣನ್ತೋ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇಯೇವ ಚತುತ್ಥಪದೇ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ। ಇತರೋ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖಾ ಚಾತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಂ ಸುತ್ವಾ ಪರಿಯೋಸಿತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಛಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತುಂ ಸಮತ್ಥೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ। ತಯೋಪೇತೇ ವಿನಾ ಕಾಲಭೇದೇನ ಕತಾಭಿನೀಹಾರಾ ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣಾ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯಥಾವುತ್ತಭೇದೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತೇಸು ತೇಸು ಪನ ಕಾಲಭೇದೇಸು ಅಪರಿಪುಣ್ಣೇಸು ತೇ ತೇ ಮಹಾಸತ್ತಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ವೇಸ್ಸನ್ತರದಾನಸದಿಸಂ ದಾನಂ ದೇನ್ತಾಪಿ ತದನುರೂಪಂ ಸೀಲಾದಿಸೇಸಪಾರಮಿಧಮ್ಮೇ ಆಚಿನನ್ತಾಪಿ ಅನ್ತರಾ ಬುದ್ಧಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅಕಾರಣಮೇತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪರಿಪಚ್ಚನತೋ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ವಿಯ ಹಿ ಸಸ್ಸಂ

ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇ ನಿಪ್ಫಾದಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ ತದನ್ತರಾ ಸಬ್ಬುಸ್ಸಾಹೇನ ವಾಯಮನ್ತೇನಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಾಪುಣಿತುನ್ತಿ ಪಾರಮಿಪೂರೀ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲವಿಸೇಸೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸದ್ಧಿನ್ತಿ** ಸಮಾನಕಾಲೇ।

ಅಸಹಾಯೋತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ। ಸಹಅಯನಟ್ಠೋ ಹಿ ಸಹಾಯಟ್ಠೋ। ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ಭಗವತಾ ಸಹ ಸಮಂ ಅಯನಂ ನಾಮ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ನತ್ಥೇವ। ಹತ್ಥಾದಿಅವಯವತೋ ಪಟಿ ಪಟಿ ಮಿನಿತಬ್ಬತೋ **ಪಟಿಮಾ** ವುಚ್ಚತಿ ಅತ್ತಭಾವೋ। **ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**ತಿ ದೇವೋ ವಾ ಮಾರೋ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ। **ಪಟಿಸಮೋ**ತಿ ಪಟಿನಿಧಿಭಾವೇನ ಸಮೋ। **ಪಟಿಭಾಗಂ ದಾತು**ನ್ತಿ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಭಾಗಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಭಾಗಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಪಟಿವಚನಂ ದಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಭೂತೋ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ**। ತೇನಾಹ - "**ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚೀ**"ತಿಆದಿ। ತಿಸಹಸ್ಸಿಮಹಾಸಹಸ್ಸೀನಂ ವಿಭಾಗೋ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೧೭೫. ಛಟ್ಠಾದೀಸು **ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ। **ತನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು। **ಪಾತುಭೂತಮೇವ ಹೋತಿ** ತಸ್ಸ ಸಹಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಉಪ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ। **ನಿಪ್ಫತ್ತೀ**ತಿ ಪರಿವುದ್ಧಿ। **ಕೀವರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಕೀದಿಸಸ್ಸ। ಸಾವಕವಿಸಯೇವ ಹತ್ಥಗತಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ನಾಮ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂಯೇವಾತಿ ಆಹ - "**ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। **ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ। "ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಖಿಪ್ಪನಿಸನ್ತಿಆದಿವಿಸೇಸಾವಹಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಆಲೋಕೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಆಲೋಕೋ ಏವ। ತಥಾ **ಓಭಾಸೋ**। **ತೀಣಿಪೀ**ತಿ ತೀಣಿಪಿ ಸುತ್ತಾನಿ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾನೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ।

ಉತ್ತಮಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಸೇಟ್ಠಧಮ್ಮಾನಂ। ದಟ್ಠಬ್ಬತೋ ದಸ್ಸನಂ, ಭಗವತೋ ರೂಪಕಾಯೋ। ತತ್ಥಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಾಯತನಂ। ತೇನಾಹ - "**ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ದಟ್ಠುಂ ಲಭತೀ**"ತಿ। ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಉತ್ತರನ್ತಿ ಅನುತ್ತರಂ, ತದೇವ ಅನುತ್ತರಿಯಂ, ದಸ್ಸನಞ್ಚ ತಂ ಅನುತ್ತರಿಯಞ್ಚಾತಿ **ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಂ**। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ಪದವಿಸೇಸೋ - ಸುಯ್ಯತೀತಿ **ಸವನಂ,** ಭಗವತೋ ವಚನಂ। ಲಬ್ಭತೀತಿ **ಲಾಭೋ,** ಭಗವತಿ ಸದ್ಧಾ। ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ **ಸಿಕ್ಖಾ**। ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪರಿಚರಣಂ **ಪಾರಿಚರಿಯಾ,** ಉಪಟ್ಠಾನಂ। ಅನುಸ್ಸರಣಂ **ಅನುಸ್ಸತಿ,** ಸತ್ಥು ಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಂ। **ಇಮೇಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಅನುತ್ತರಿಯಾನಂ। **ಪಾತುಭಾವೋ ಹೋತೀ**ತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಸಯತ್ತಾ ಚ ಪಾತುಭಾವೋ ಹೋತಿ। "ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯ"ನ್ತಿ ಚ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ರೂಪಸ್ಸ ನ ದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಸ ರೂಪದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಓಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ - "**ಆಯಸ್ಮಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಇದಮ್ಪಿ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ದಸಬಲಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಪಸಾದಭತ್ತಿಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಕಂ ದಸಬಲಂ ದಸ್ಸನಾಯ ಲಭಿತ್ವಾ। **ದಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। ದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಯಾವ ಅನುಲೋಮಞಾಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅಟ್ಠಮಕಮಹಾಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ ದಸ್ಸನಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಪಾಪೇತಿ ನಾಮ। ಇಧ ಪರತೋ ಪವತ್ತಂ ದಸ್ಸನಂ **ದಸ್ಸನಮೇವ ನಾಮ, ಮೂಲದಸ್ಸನಂ ಪನ** ಸಚ್ಚದಸ್ಸನಸ್ಸಪಿ ಕಾರಣಭಾವತೋ **ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಂ ನಾಮ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಾನುತ್ತರಿಯೇಸುಪಿ।

ದಸಬಲೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಭಗವತಿ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ। **ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಪರಿಚರತೀ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕರೋತಿ। "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿವಸೇನ ಅನುಸ್ಸತಿಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ "**ಅನುಸ್ಸತಿಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಹೋತೀತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಂ ಹೋತಿ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಫಲಕ್ಖಣೇ ಸಚ್ಛಿಕತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ ತತೋ ಪರಂ ಅತ್ಥಾದೀಸು ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಖಮಭಾವತೋ। **ಚತಸ್ಸೋತಿ** ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ** ಪಭೇದಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಪಭೇದಾತಿ? "ಅತ್ಥೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ವಿಭಂ॰ ೭೧೮-೭೨೧) ಞಾಣಸ್ಸೇತಾ ಪಭೇದಾ। ತಸ್ಮಾ **ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ** ಅತ್ಥೇ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಅತ್ಥಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಧಮ್ಮಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಧಮ್ಮೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ನಿರುತ್ತಿಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ಪಟಿಭಾನಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಪಟಿಭಾನೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**।

ಅತ್ಥೇಸು ಞಾಣನ್ತಿಆದೀಸು **ಅತ್ಥೋತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಹೇತುಫಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಹೇತುವಸೇನ ಅರಣೀಯಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಭಾಸಿತತ್ಥೋ, ವಿಪಾಕೋ, ಕಿರಿಯಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ "ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಂ ಅತ್ಥಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತನ್ತಿ ದಹತಿ ವಿದಹತಿ ಪವತ್ತೇತಿ ಚೇವ ಪಾಪೇತಿ ಚ ರಪೇತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಹೇತು ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಭಾಸಿತಂ ಕುಸಲಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**।

ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಞಾಣನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಅಭಿಲಾಪೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ। ಏವಮಯಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಆರಮ್ಮಣಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ, ಅಯಂ ನ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೋ ಹಿ "ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, "ಫಸ್ಸಾ"ತಿ ವಾ "ಫಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ "ಅಯಂ ನ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ವೇದನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನೇಸ ನಾಮಾಖ್ಯಾತೋಪಸಗ್ಗಾಬ್ಯಯಪದಮ್ಪಿ ಜಾನಾತಿಯೇವ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಯಾ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನತೋ। **ಞಾಣೇಸು ಞಾಣನ್ತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥಕಞಾಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ।

ಇಮಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಂ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯನ್ತಿ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಪಭೇದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಧಿಗಮೋ ಪರಿಯತ್ತಿ ಸವನಂ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಪುಬ್ಬಯೋಗೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಅಧಿಗಮೋ** ನಾಮ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ। **ಪರಿಯತ್ತಿ** ನಾಮ ಬುದ್ಧವಚನಂ। ತಞ್ಹಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಸವನಂ** ನಾಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಾ। ಉಗ್ಗಹಿತಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರತಾ। ಹರಣಪಚ್ಚಾಹರಣನಯೇನ ಪಟಿಪಾಕಟಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಿಯಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಸಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಏವಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇಯೇವಾತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಏವ ಲಬ್ಭನತೋ, ಅಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ ಅಲಬ್ಭನತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಪಟಿವೇಧೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಮಹತೋ ಚಕ್ಖುಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಾದಿಕಮ್ಪಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದಯೋಪಿ ಪರೇಸಂ ತಬ್ಭಾವಾವಹಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಾ ಕಾಚಿ ಧಾತುಯೋ ಲೋಕಿಯಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ವಾ, ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಇಮಾಹೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಏತ್ಥೇವ ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಇಮಾವ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ನಾನಾಸಭಾವತೋ ನಾನಾಧಾತುಯೋ**"ತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ

ಅನೇಕಧಾತುನಾನಾಧಾತುಞಾಣವಿಭಙ್ಗೇನ (ವಿಭಂ ೭೫೧) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। "ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ವಿಜ್ಜಾತಿ ಫಲೇ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೮೭. ಯಸ್ಮಾ ಚಕ್ಕತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತತೀತಿ **ಚಕ್ಕಂ,** ತಸ್ಮಾ ಇರಿಯಾಪಥಾಪಿ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕಸದಿಸತ್ತಾ **ಚಕ್ಕ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಥಾ ಪತಿರೂಪದೇಸವಾಸಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। **ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಅಭಿನೀಹರತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ತದಾ ಮಹಾಸತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅಭಿನೀಹಾರಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತೋ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಅಭಿನೀಹರತಿ ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾಭಿನೀಹಾರವಿಬನ್ಧಕರಧಮ್ಮಾನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಅಭಿನೀಹಟಂ ನಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥಪಿ ಅಯಮೇವ ನಯೋ। **ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋಪಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿಯೇವ ನಾಮ** ತದತ್ಥಂ ಞಾಣಂ ಪರಿಪಾಚೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅರಹತ್ತಫಲಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ನಾಮ** ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಾಯ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವಾ। ಪಟಿವೇಧಞಾಣಞ್ಹಿ ಇಧ "ಧಮ್ಮಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಇದಾನಿ ದೇಸನಾಞಾಣವಸೇನ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಕದಾ ಪವತ್ತೇತಿ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನ ಕೇವಲಂ ಥೇರಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಸನಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಕಥಾ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಚತುನ್ನಞ್ಚ ಏಕತ್ತಾದಿನಯಾನಂ ಅವಿರಾಧನತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ವಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏಕಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೧. ಪಠಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

ಏತದಗ್ಗಪದವಣ್ಣನಾ

೧೮೮. ಏತದಗ್ಗೇಸು ಪಠಮವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಆದಿಮ್ಹಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಗ್ಗಸದ್ದೋತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇತಿ** ಅಜ್ಜದಿವಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಙ್ಗುಲಗ್ಗೇನಾತಿ** ಅಙ್ಗುಲಿಕೋಟಿಯಾ। **ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗನ್ತಿ** ಅಮ್ಬಿಲಕೋಟ್ಠಾಸೋ। **ಕೋಟಿಭೂತಾತಿ** ಪರಮಕೋಟಿಭೂತಾ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ತಾದಿಸಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ **ಸೇಟ್ಠಭೂತಾತಿಪಿ ಅಗ್ಗಾ।** **ಏತದಗ್ಗಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪನಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಆದೀಹಿ ಚತೂಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಮಹಾಪಞ್ಞತಾಯ ಥೇರೇನ ಏತದಗ್ಗಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಲದ್ಧಭಾವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ – "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ದ್ವೇ ಪದನ್ತರಾನೀತಿ** ಕಣ್ಡಮ್ಬಮೂಲೇ ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೇತಿ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ದ್ವೇ ಪದಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। **ಮುಣ್ಡಪೀಠಕನ್ತಿ** ಯಂ ಸತ್ತಙ್ಗಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಂ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಕೇವಲಂ ಮುಣ್ಡಕಪೀಠಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅವತ್ಥರಿತ್ವಾ ನಿಸೀದೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ನಿಸೀದಿ। ತೇನಾಹ – "**ಏವಂ ನಿಸೀದನ್ತೋ**"ತಿಆದಿ। **ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾತಿ** ನಾಮಕಾಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನವಸೇನ ಸಕ್ಖಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ। **ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಪಾಟಿಹಾರಿಯಟ್ಠಾನೇತಿ ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಸ್ಸ ಕತಟ್ಠಾನೇ। **ಪಸ್ಸಥಾತಿ** ತೇಸಂ ಬಹುಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಮನುಸ್ಸಸಮೂಹಸ್ಸ ಏಕಭಾವಂ। **ಆಕಪ್ಪನ್ತಿ** ಆಕಾರಂ। **ಮಹಾಜನೋತಿ** ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸಬ್ಬೋ ಮಹಾಜನೋ। ಯಥಾ ನಿರಯದಸ್ಸನಂ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ, ಏವಂ ದೇವಲೋಕದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಮೇವ "ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾಯಂ ಸಗ್ಗಕಥಾ ವಿಯ ಏವಂ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುಪೇತೋಪಿ ಸಗ್ಗೋ ಅನಿಚ್ಚೋ ಅದ್ಧುವೋ ಚವನಧಮ್ಮೋ"ತಿ। **ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ** ಸಮಪಣ್ಣಾಸಾಯ ಮುಚ್ಛನಾಹಿ ಯಥಾ ಕಾಮೇನ ನಿವಾದೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ।

ಪುಥುಜ್ಜನಪಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಹನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಪಞ್ಹಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಖೀಣಾಸವಪಞ್ಹಪರಿಯನ್ತಂ ಪಞ್ಹಪಞ್ಚಕಂ। **ಪಠಮಂ... ಪೇ॰... ಪುಚ್ಛೀತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಂ ಯಥಾಸಕಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನೀಹಾರೇನ ಪರಮಭೂಮಿಯಾದಯೋ ವಿಯ ಪವತ್ತಿತವಿಸಯಾತಿ ವುತ್ತಂ – "**ತೇ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇ ಠತ್ವಾ ಕಥಯಿಂಸೂ**"ತಿ। **ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ** –

> "ಯೇ ಚ ಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮಾಸೇ, ಯೇ ಚ ಸೇಖಾ ಪುಥೂ ಇಧ।
> ತೇಸಂ ಮೇ ನಿಪಕೋ ಇರಿಯಂ, ಪುಟ್ಠೋ ಪಬ್ರೂಹಿ ಮಾರಿಸಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೪) –

ಇದಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮಾತಿ** ಸಙ್ಖಾತಾ ಞಾತಾ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾ, ಯೇ ಚ ಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಅಸೇಕ್ಖಾ ಕಥಿತಾ। ಪುಥು-ಸದ್ದೋ ಉಭಯತ್ಥಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ಯೇ ಪುಥೂ ಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮಾ, ಯೇ ಚ ಪುಥೂ ಸೇಖಾ"ತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಮೇ ಪುಟ್ಠೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ಮಯಾ ಪುಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇರಿಯನ್ತಿ** ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಾ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಂ। ಇರಿಯತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಂ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಞ್ಚ ಏತಾಯಾತಿ ಇರಿಯಾ, ತಂ ತೇಸಂ ಇರಿಯಂ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಂ ಮಯಾ ಪುಟ್ಠೋ ಪಬ್ರೂಹಿ ಕಥೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ನು ಖೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಕಥಂ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ಪಞ್ಹಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ "ಸತ್ಥಾ ಮಂ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಂ

ಪುಚ್ಛತೀ"ತಿ ಪಞ್ಹೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ ಹುತ್ವಾ "ಆಗಮನಪ್ಪಟಿಪದಾ ನಾಮ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಬಹೂಹಿಪಿ ಮುಖೇಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಥೇತುಂ, ಕತರಾಕಾರೇನ ನು ಖೋ ಕಥೇನ್ತೋ ಸತ್ಥು ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೇ ಕಙ್ಖೀ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - **"ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ...ಪೇ॰... ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ। ಪುಚ್ಛಿತಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ ಪಟಿಭಾನೇ ಅಸತಿ ದಿಸಾವಿಲೋಕನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಪುರತ್ಥಿಮ...ಪೇ॰.. ನಾಸಕ್ಖೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಹುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಹುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಂ।

ಥೇರಸ್ಸ ಕಿಲಮನಭಾವಂ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ "ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಪಞ್ಹೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖೋ, ಅಜ್ಝಾಸಯೇ ಮೇ ಕಙ್ಖಮಾನೋ ಕಿಲಮತೀ"ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಕಿಲಮನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ। **ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕಕಾಯಪರಿಗ್ಗಹ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಖನ್ಧಮುಖೇನ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ। **"ಭೂತಮಿದನ್ತಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಸಮನುಪಸ್ಸಸೀ"**ತಿ ಹಿ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಖನ್ಧವಸೇನ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಹೋಸಿ "ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಮಯಾ ನಯೇ ಅದಿನ್ನೇ ಕಥೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ, ದಿನ್ನೇ ಪನ ನಯೇ ಮಮಜ್ಝಾಸಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಖನ್ಧವಸೇನ ಕಥೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ಸಹ ನಯದಾನೇನ ಸೋ ಪಞ್ಹೋ ನಯಸತೇನ ನಯಸಹಸ್ಸೇನ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನಾಹ - **"ಅಞ್ಞಾತಂ ಭಗವಾ, ಅಞ್ಞಾತಂ ಸುಗತಾ"**ತಿ।

ಅರೂಪಾವಚರೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಸಮ್ಭರಣಸ್ಸ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಅಭಬ್ಬಟ್ಠಾನತ್ತಾ"**ತಿ, ಲದ್ಧಬ್ಯಾಕರಣಾನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಬ್ಬದೇಸತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ರೂಪಾವಚರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮವಸಿತಾಸಮ್ಭವತೋ ಅರೂಪಾವಚರೇ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ರೂಪಾವಚರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ।

ಪರೋಸಹಸ್ಸನ್ತಿಆದಿನಾ ಪರೋಸಹಸ್ಸಜಾತಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಪರೋಸಹಸ್ಸಮ್ಪೀ**ತಿ ಅತಿರೇಕಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ। **ಸಮಾಗತಾನ**ನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾನಂ ಬಾಲಾನಂ। **ಕನ್ದೇಯ್ಯುಂ ತೇ ವಸ್ಸಸತಂ ಅಪಞ್ಞಾ**ತಿ ತೇ ಏವಂ ಸಮಾಗತಾ ಅಪಞ್ಞಾ ಇಮೇ ಬಾಲತ್ತಾ ಸಸಾ ವಿಯ ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ರೋದೇಯ್ಯುಂ ಪರಿದೇವೇಯ್ಯುಂ। ರೋದಮಾನಾಪಿ ಪನ ಅತ್ಥಂ ವಾ ಕಾರಣಂ ವಾ ನೇವ ಜಾನೇಯ್ಯುನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಏಕೋವ ಸೇಯ್ಯೋ ಪುರಿಸೋ ಸಪಞ್ಞೋ**ತಿ ಏವರೂಪಾನಂ ಬಾಲಾನಂ ಪರೋಸಹಸ್ಸತೋಪಿ ಏಕೋ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೋವ ಸೇಯ್ಯೋ ವರತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೀದಿಸೋ ಸಪಞ್ಞೋತಿ ಆಹ - **"ಯೋ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ವಿಜಾನಾತಿ ಅತ್ಥ"**ನ್ತಿ, ಅಯಂ ಜೇಟ್ಠನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ವಿಯ ಯೋ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾತಿ, ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಸಪಞ್ಞೋ ವರತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯೇ ಪರೋಸತಜಾತಕೇ **ಝಾಯೇಯ್ಯು**ನ್ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಮಾಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯುಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ತತಿಯಜಾತಕೇ **ಯೇ ಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಲಾಭಿನೋ ಅವಸೇಸಚಿತ್ತಕಸತ್ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇಪಿ ದುಗ್ಗತಾ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭತೋ ತೇಪಿ ದುಗ್ಗತಾ ದುಕ್ಖಂ ಉಪಗತಾ ಸಞ್ಞೀಭವೇ। "ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ ಸಞ್ಞಾ ಸಲ್ಲ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪) ಹಿ ತೇ ಸಞ್ಞಾಯ ಆದೀನವದಸ್ಸಿನೋ। **ಯೇಪಿ ಅಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ಅಸಞ್ಞೀಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಅಚಿತ್ತಕಸತ್ತೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇಪಿ ಇಮಿಸ್ಸಾಯೇವ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭತೋ ದುಗ್ಗತಾಯೇವ। ಝಾನಸುಖಂ **ಅನಙ್ಗಣಂ** ನಿದ್ದೋಸಂ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾಭಾವತೋ। ಬಲವಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಭಾವೇನಪಿ ತಂ ಅನಙ್ಗಣಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। **ನೇವಸಞ್ಞೀ ನಾಸಞ್ಞೀತಿ ಆಹಾ**ತಿ ಅತೀತೇ ಕಿರ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಕಾಲಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಪುಟ್ಠೋ "ನೇವಸಞ್ಞೀ ನಾಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಆಹ। ಪುರಿಮಜಾತಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಾಪಸಾ ಜೇಟ್ಠನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ಕಥಂ ನ ಗಣ್ಹಿಂಸು। ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಆಭಸ್ಸರತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಠತ್ವಾ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ಚತುತ್ಥಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧೩೫) ಚನ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಆಭಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಚನ್ದಾಭಂ,** ಓದಾತಕಸಿಣಂ। **ಸೂರಿಯಾಭ**ನ್ತಿ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ವಿಯ ಆಭಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸೂರಿಯಾಭಂ, ಪೀತಕಸಿಣಂ। **ಯೋಧ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಾಧತೀ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಇಧ ಸತ್ತಲೋಕೇ ಇದಂ

ಕಸಿಣದ್ವಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಾಧತಿ, ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಪ್ಪವಿಸತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। **ಅವಿತಕ್ಕೇನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇನ ಆಭಸ್ಸರೂಪಗೋ ಹೋತೀತಿ** ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧೇನ ದುತಿಯೇನ ಝಾನೇನ ಆಭಸ್ಸರಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಗೋ ಹೋತಿ। **ಸೇಸಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಇಮಂ ದಸ್ಸೇತಿ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೩೫ ಚನ್ದಾಭಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) – ಅತೀತೇ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಕಾಲಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಹಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ "ಚನ್ದಾಭಂ ಸೂರಿಯಾಭ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಆಭಸ್ಸರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ತಾಪಸಾ ಜೇಟ್ಠನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ ನ ಸದ್ದಹಿಂಸು। ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಠಿತೋ ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ।

ಪಞ್ಚಮಜಾತಕೇ **ಆಸೀಸೇಥೇವಾ**ತಿ ಆಸಾಚ್ಛೇದಂ ಅಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮೇಸು ಆಸಂ ಕರೇಯ್ಯೇವ। **ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನ ನಿಬ್ಬೇದಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ನ ಉಕ್ಕಣ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೋ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಯಥಾ ಇಚ್ಛಿ**ನ್ತಿ ಅಹಞ್ಹಿ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥಾ ನರಕಾ ಉಟ್ಠಾನಂ ಇಚ್ಛಿಂ, ಸೋಮ್ಹಿ ತಥೇವ ಜಾತೋ, ತತೋ ಉಟ್ಠಿತೋಯೇವಾತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಅತೀತೇ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧೩.ಸರಭಮಿಗಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) ಕಿರ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೇ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇನ್ತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಸರಭಮಿಗಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಪಟಿವಸತಿ। ರಾಜಾ ಮಿಗವಿತ್ತಕೋ ಅಹೋಸಿ ಥಾಮಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಏಕದಿವಸಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಅಮಚ್ಚೇ ಆಹ – "ಯಸ್ಸ ಪಸ್ಸೇನ ಮಿಗೋ ಪಲಾಯತಿ, ತೇನೇವ ಸೋ ದಾತಬ್ಬೋ"ತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ಸರಭಮಿಗೋ ಉಟ್ಠಾಯ ರಞ್ಞೋ ಠಿತಟ್ಠಾನೇನ ಪಲಾಯಿ। ಅಥ ನಂ ಅಮಚ್ಚಾ ಉಪ್ಪಣ್ಡೇಸುಂ। ರಾಜಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಇಮೇ ಮಂ ಪರಿಹಾಸನ್ತಿ, ಮಮ ಪಮಾಣಂ ನ ಜಾನನ್ತೀ"ತಿ ಗಾಳ್ಹಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಿಕೋವ ಖಗ್ಗಂ ಆದಾಯ "ಸರಭಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವೇಗೇನ ಪಕ್ಖನ್ದಿ। ಅಥ ನಂ ದಿಸ್ವಾ ತೀಣಿ ಯೋಜನಾನಿ ಅನುಬನ್ಧಿ। ಸರಭೋ ಅರಞ್ಞಂ ಪಾವಿಸಿ। ರಾಜಾಪಿ ಪಾವಿಸಿಯೇವ। ತತ್ಥ ಸರಭಮಿಗಸ್ಸ ಗಮನಮಗ್ಗೇ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥಮತ್ತೋ ಮಹಾಪೂತಿಪಾತನರಕಆವಾಟೋ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ತಿಂಸಹತ್ಥಮತ್ತಂ ಉದಕೇನ ಪುಣ್ಣೋ ತಿಣೇಹಿ ಚ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ। ಸರಭೋ ಉದಕಗನ್ಧಂ ಘಾಯಿತ್ವಾವ ಆವಾಟಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಥೋಕಂ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಗತೋ। ರಾಜಾ ಪನ ಉಜುಕಮೇವ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪತಿ।

ಸರಭೋ ತಸ್ಸ ಪದಸದ್ದಂ ಅಸುಣನ್ತೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ "ನರಕಆವಾಟೇ ಪತಿತೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ತಂ ಗಮ್ಭೀರೇ ಉದಕೇ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠೇ ಕಿಲಮನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ತೇನ ಕತಾಪರಾಧಂ ಹದಯೇ ಅಕತ್ವಾ ಸಞ್ಜಾತಕಾರುಞ್ಞೋ "ಮಾ ಮಯಿ ಪಸ್ಸನ್ತೇ ವರಾಕೋ ನಸ್ಸತು, ಇಮಮ್ಹಾ ತಂ ದುಕ್ಖಾ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆವಾಟತೀರೇ ಠಿತೋ "ಮಾ ಭಾಯಿ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಹಂ ತಂ ದುಕ್ಖಾ ಮೋಚೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಿಯಪುತ್ತಂ ಉದ್ಧರಿತುಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ತಸ್ಸುದ್ಧರಣತ್ಥಾಯ ಸಿಲಾಯ ಯೋಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ "ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಗತಂ ರಾಜಾನಂ ಸಟ್ಠಿಹತ್ಥಾ ನರಕಾ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಸೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಾ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಸೇನಾಯ ಅವಿದೂರೇ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಓವಾದಮಸ್ಸ ದತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸು ಸೀಲೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ರಾಜಾ ಸೇನಙ್ಗಪರಿವುತೋ ನಗರಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಕಲರಟ್ಠವಾಸಿನೋ ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ರಕ್ಖನ್ತೂ"ತಿ ಧಮ್ಮಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇಸಿ। ಮಹಾಸತ್ತೇನ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕತಗುಣಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಸಾಯಂ ನಾನಗ್ಗರಸಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅಲಙ್ಕತಸಯನೇ ಸಯಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚೂಸಕಾಲೇ ಮಹಾಸತ್ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಸರಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಯನಪಿಟ್ಠೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪೀತಿಪುಣ್ಣೇನ ಹದಯೇನ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತೋ "ಆಸೀಸೇಥೇವ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಇಮಾ ಛ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅಹಿತಾ ಹಿತಾ ಚಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಫಸ್ಸಾ ಸುಖಫಸ್ಸಾ ಚ, ಮರಣಫಸ್ಸಾ, ಜೀವಿತಫಸ್ಸಾತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಮರಣಫಸ್ಸೋ ಅಹಿತೋ, ಜೀವಿತಫಸ್ಸೋ ಹಿತೋ। ತೇಸಂ ಅಚಿನ್ತಿತೋ ಮರಣಫಸ್ಸೋ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಅಚಿನ್ತಿತಮ್ಪೀ**ತಿ ಮಯಾ "ಆವಾಟೇ ಪತಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಚಿನ್ತಿತಂ, "ಸರಭಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ **ಚಿನ್ತಿತಂ**। ಇದಾನಿ ಪನ ಮೇ ಚಿನ್ತಿತಂ ನಟ್ಠಂ, ಅಚಿನ್ತಿತಮೇವ ಜಾತನ್ತಿ

ಉದಾನವಸೇನ ವದತಿ। **ಭೋಗಾತಿ** ಯಸಪರಿವಾರಾ, ಏತೇ ಚಿನ್ತಾಮಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಞಾಣವತಾ ವೀರಿಯಮೇವ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವದತಿ। ವೀರಿಯವತೋ ಹಿ ಅಚಿನ್ತಿತಮ್ಪಿ ಹೋತಿಯೇವ।

ತಸ್ಸೇತಂ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಹಿ। ಪುರೋಹಿತೋ ಪಾತೋವ ಸುಖಸೇಯ್ಯಪುಚ್ಛನತ್ಥಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದ್ವಾರೇ ಠಿತೋ ತಸ್ಸ ಉದಾನಗೀತಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ರಾಜಾ ಹಿಯ್ಯೋ ಮಿಗವಂ ಅಗಮಾಸಿ, ತತ್ಥ ಸರಭಮಿಗಂ ವಿದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತೇನ ಮಞ್ಞೇ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇತೀ"ತಿ। ಏವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಉದಾನಂ ಸುತ್ವಾ ಸುಮಜ್ಜಿತೇ ಆದಾಸೇ ಮುಖಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಛಾಯಾ ವಿಯ ರಞ್ಞಾ ಚ ಸರಭೇನ ಚ ಕತಕಾರಣಂ ಪಾಕಟಂ ಅಹೋಸಿ, ಸೋ ನಖಗ್ಗೇನ ದ್ವಾರಂ ಆಕೋಟೇಸಿ। ರಾಜಾ "ಕೋ ಏಸೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಹಂ, ದೇವ, ಪುರೋಹಿತೋತಿ। ಅಥಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಿತ್ವಾ "ಇತೋ ಏಹಾಚರಿಯಾ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಜಯಾಪೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ "ಅಹಂ, ಮಹಾರಾಜ, ತಯಾ ಅರಞ್ಞೇ ಕತಕಾರಣಂ ಜಾನಾಮಿ, ತ್ವಂ ಏಕಂ ಸರಭಮಿಗಂ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋ ನರಕೇ ಪತಿತೋ, ಅಥ ನಂ ಸೋ ಸರಭೋ ಸಿಲಾಯ ಯೋಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ನರಕತೋ ಉದ್ಧರಿ, ಸೋ ತ್ವಂ ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ಸರಿತ್ವಾ ಉದಾನಂ ಉದಾನೇಸೀ"ತಿ ವತ್ವಾ **"ಸರಭಂ ಗಿರಿದುಗ್ಗಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಅನುಸರೀತಿ** ಅನುಬನ್ಧಿ। **ವಿಕ್ಕನ್ತನ್ತಿ** ಉದ್ಧರಣತ್ಥಾಯ ಕತಪರಕ್ಕಮಂ। **ಅನುಜೀವಸೀತಿ** ಉಪಜೀವಸಿ, ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ತಯಾ ಜೀವಿತಂ ಲದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮುದ್ಧರೀತಿ** ಉದ್ಧರಣಂ ಅಕಾಸಿ। **ಸಿಲಾಯ ಯೋಗ್ಗಂ ಸರಭೋ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಸಿಲಾಯ ಸೋಪಾನಸದಿಸಾಯ ನರಕತೋ ಉದ್ಧರಣಯೋಗ್ಗತಂ ಕರಿತ್ವಾ। **ಅಲೀನಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಂ। **ತ ಮಿಗಂ ವದೇಸೀತಿ** ಸುವಣ್ಣಸರಭಮಿಗಂ ಇಧ ಸಿರಿಸಯನೇ ನಿಪನ್ನೋ ವಣ್ಣೇಸಿ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ, "ಅಯಂ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಮಿಗವಂ ಆಗತೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞು ಪವತ್ತಿಂ ಜಾನಾತಿ, ಕಥಂ ನು ಖೋ ಜಾನಾತಿ, ಪುಚ್ಛಿಸ್ಸಾಮಿ ನ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ - **"ಕಿಂ ತ್ವಂ ನು ತತ್ಥೇವಾ"**ತಿ ನವಮಗಾಥಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಭಿಂಸರೂಪನ್ತಿ** ಕಿಂ ನು ತೇ ಞಾಣಂ ಬಲವಜಾತಿಕಂ, ತೇನೇತಂ ಜಾನಾಸೀತಿ ವದತಿ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ "ನಾಹಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಯಾ ಕಥಿತಗಾಥಾಯ ಪನ ಮಯ್ಹಂ ಅತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ **"ನ ಚೇವಹ"**ನ್ತಿ ದಸಮಗಾಥಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಸುಭಾಸಿತಾನನ್ತಿ** ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಭಾಸಿತಾನಂ। **ಅತ್ಥಂ ತದಾನೇನ್ತೀತಿ** ಯೋ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ಆನೇನ್ತಿ ಉಪಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತದಾ ಪುರೋಹಿತೋ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ ಅಹೋಸಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಅತೀತೇಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರವತ್ಥು

ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಾದಯೋತಿಆದೀಸು ಪನ **ಯಾಥಾವಸರಸಗುಣವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾಸಭಾವಗುಣವಸೇನ। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾವಸೇನ ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಸುಚಿರಂ ಸುನಿಪುಣಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಪರಿಚ್ಛೇದಜಾನನವಸೇನ ಚ ರತ್ತಞ್ಞುತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಠಪೇತ್ವಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಕಟೋವ ಹೋತೀತಿ** ಸತಿಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಕೋ ಪಾಕಟೋ ವಿಭೂತೋ ಹೋತಿ। **ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋತಿ** ಸಾವಕೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಞಾತಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ। **ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಏತದಗ್ಗೇಸೂತಿ** ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಏತದಗ್ಗಸುತ್ತೇಸು, ಸಬ್ಬೇಸು ವಾ ಏತದಗ್ಗಟ್ಠಪನೇಸು।

ಧುರಪತ್ತಾನೀತಿ ಪತ್ತಾನಂ ಪಮುಖಭೂತಾನಿ ಬಾಹಿರಪತ್ತಾನಿ। **ನವುತಿಹತ್ಥಾನೀತಿ** ಮಜ್ಝಿಮಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥೇನ ನವುತಿರತನಾನಿ। ಪದುಮೇನೇವ ತಂ ತಂ ಪದೇಸಂ ಉತ್ತರತಿ ಅತಿಕ್ಕಮತೀತಿ **ಪದುಮುತ್ತರೋ,** ಭಗವಾ। **ಗನ್ಧದಾಮಮಾಲಾದಾಮಾದೀಹೀತಿ** ಆದಿಸದ್ದೇನ ಪತ್ತದಾಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ ಗನ್ಧದಾಮೇಹಿ ಕತಮಾಲಾ **ಗನ್ಧದಾಮಂ**। ಲವಙ್ಗತಕ್ಕೋಲಜಾತಿಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ಕತಮಾಲಾ **ಮಾಲಾದಾಮಂ**। ತಮಾಲಪತ್ತಾದೀಹಿ ಕತಮಾಲಾ **ಪತ್ತದಾಮಂ**। **ವಙ್ಗಪಟ್ಟೇತಿ** ವಙ್ಗದೇಸೇ ಉಪ್ಪನ್ನಘನಸುಖುಮವತ್ಥೇ। **ಉತ್ತಮಸುಖುಮವತ್ಥನ್ತಿ** ಕಾಸಿಕವತ್ಥಮಾಹ।

ತೇಪರಿವಟ್ಟಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಏತ್ಥ "ಇದಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಚ್ಚವಸೇನ, "ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ, "ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಪರಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕತವಸೇನ ಚ ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪರಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ದೇಸಿತತ್ತಾ ತಯೋ ಪರಿವಟ್ಟಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿಪರಿವಟ್ಟಂ, ತಿಪರಿವಟ್ಟಮೇವ ತೇಪರಿವಟ್ಟಂ, ತೇಪರಿವಟ್ಟಞ್ಚ ತಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಞ್ಚಾತಿ **ತೇಪರಿವಟ್ಟಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಂ,** ತದೇವ ಸುತ್ತನ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಾಲಿಗಬ್ಭಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಆದಾಯಾತಿ ಸಾಲಿಗಬ್ಭಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸಾಲಿಖೀರರಸಂ ಆದಾಯ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಾನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಖೀರಪಾಯಸಂ ಪಚಾಪೇಮ। ವೇಣಿಯೋ ಪುರಿಸಭಾವವಸೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಲಾಪಕರಣೇ **ಕಲಾಪಗ್ಗಂ।** ಖಲೇ ಕಲಾಪಾನಂ ಠಪನದಿವಸೇ **ಖಲಗ್ಗಂ।** ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀಹೀನಂ ರಾಸಿಕರಣದಿವಸೇ **ಖಲಭಣ್ಡಗ್ಗಂ।** ಕೋಟ್ಠೇಸು ಹಿ ಧಞ್ಞಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿಪನದಿವಸೇ **ಕೋಟ್ಠಗ್ಗಂ।**

ದ್ವೇ ಗತಿಯೋತಿ ದ್ವೇ ಏವ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ, ದ್ವೇ ನಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಕುಮಾರೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೇತಿ** ಕೋಣ್ಡಞ್ಞಮಾಣವಸ್ಸೇವ ಲದ್ಧಿಯಂ ಠತ್ವಾ ಇತರೇಪಿ ಛ ಜನಾ ಪುತ್ತೇ ಅನುಸಾಸಿಂಸು। ಬೋಧಿರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಪಾಚೀನಪಸ್ಸಂ **ಅಚಲಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ, ಯಂ "ವಜಿರಾಸನ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಹತಂ ಮಹತಿಯೋ ವಹತೀತಿ "ಪಾಚೀನಮುಖೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಪಾಚೀನಲೋಕಧಾತುಅಭಿಮುಖೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಂಸಚಕ್ಖುಪಿ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಘಾತಂ ಮಹಾವಿಸಯಞ್ಚಾತಿ। **ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ** "ಕಾಮಂ ತಚೋ ಚ ನ್ಹಾರು ಚ, ಅಟ್ಠಿ ಚ ಅವಸಿಸ್ಸತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೪; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨, ೨೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೫; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೬) ವುತ್ತಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ।

ಇದಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮೇವಾತಿ "ಕಸ್ಸ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಪಠಮಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೪; ೨.೩೪೧; ಮಹಾವ॰ ೧೦) ಸಬ್ಬಮೇವ। **ಪರಿವಿತಕ್ಕಮತ್ತಮೇವ** ತಥಾ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ಪುಪ್ಫಿತಫಲಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಂ, ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಫಲಭಾರಭರಿತಞ್ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಪುಪ್ಫಿತಂ ಫಲಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಪಕ್ಕಮಿತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾತಿ** ದ್ವೇಪಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇ ಅತ್ತನೋ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಗುಣಾತಿರೇಕತಂ ಬಹು ಮಞ್ಞನ್ತೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಅಪಕ್ಕಮಿತುಕಾಮೋ ಹುತ್ವಾ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಭದ್ದನ್ತದಹತೀರೇಯೇವ।

ಸಾರಿಪುತ್ತ-ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೮೯-೧೯೦. ದುತಿಯತತಿಯೇಸು **ಇದ್ಧಿಮನ್ತಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಮನ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಅತಿಸಯತ್ಥವಿಸಯೋತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅತಿಸಯಿಕಇದ್ಧಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಇದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಹ ಪಂಸೂಹಿ ಕೀಳಿಂಸೂತಿ **ಸಹಪಂಸುಕೀಳಿತಾ। ಇಧಲೋಕತ್ತಭಾವಮೇವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಅತ್ತಭಾವಮೇವ। **ಸೋಳಸ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ** ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ **ಅನುಪದಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯ** "ಮಹಾಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಪುಥುಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಹಾಸಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಜವನಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೯೩) ಏವಮಾಗತಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾದಿಕಾ ಛ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಾ ನವಾನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತಿಪಞ್ಞಾ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾ ಸೋಳಸವಿಧಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಠಿತೋ।

ಪಞ್ಹಸಾಕಚ್ಛನ್ತಿ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಸಾಕಚ್ಛಂ ಕರೋತಿ। **ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಉಪಞ್ಞಾತಂ ಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಏತಂ ಅನುಬನ್ಧನಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ಇದಞ್ಹಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂನೂನಾಹಂ ಇಮಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧೇಯ್ಯಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಇದಂ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಉಪಞ್ಞಾತಂ ಮಗ್ಗಂ, ಞಾತೋ ಚೇವ ಉಪಗತೋ ಚ ಮಗ್ಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಮರಣೇ ಸತಿ ಅಮತೇನಪಿ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಂ ಕೇವಲಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಉಪಞ್ಞಾತಂ,

ಅನುಮಾನಞಾಣೇನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಞಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಮಗ್ಗನ್ತೋ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ನೇಸಂ ಪರಿಸಾಯಾತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಪರಿವಾರಭೂತಪರಿಸಾಯ। **ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕೇ**ತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇ ದ್ವೇ ಮಹಾನುಭಾವೇ ಸಾವಕೇ। **ಠಾನನ್ತರೇ**ತಿ ಅಗ್ಗಸಾವಕತ್ತಸಙ್ಖಾತೇ ಠಾನನ್ತರೇ ಠಪೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ "ಅಗ್ಗಸಾವಕೇ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಮಹಾಸಾವಕೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಹಾಥೇರಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯೋಗೇನ "ಮಹಾಸಾವಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ, ಇಮೇಯೇವ ಪನ ಸಾವಕೇಸು ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಭೂತಾ ವಿಸೇಸತೋ "ಮಹಾಸಾವಕಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ದ್ವೇಪಿ ಮಹಾಸಾವಕೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೧. ಚತುತ್ಥೇ ಯಸ್ಮಾ ಧುತವಾದಧುತಧಮ್ಮಧುತಙ್ಗಾನಿ ಧುತಮೂಲಕಾನಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಧುತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆರದ್ಧಂ, ತತ್ಥ ಕಿಲೇಸೇ ಧುನಿ ಧುತವಾತಿ **ಧುತೋ,** ಧುತಕಿಲೇಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಕಿಲೇಸಧುನನೋ ವಾ ಧಮ್ಮೋ, **ಕಿಲೇಸಧುನನೋ ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಚ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಂ ಧುತಸಙ್ಖಾತಂ ಕಿಲೇಸಧುನನಧಮ್ಮಂ ವದತಿ, ಪರೇ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತೀತಿ **ಧುತವಾದೋ**। ಚತುಕ್ಕಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಏತ್ಥ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ತಯಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಸ ಸೋ ಅಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧುತಭೂತಸ್ಸ ಧುತಭೂತಾ ಧಮ್ಮಾ **ಧುತಧಮ್ಮಾ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ಏವ । ಕಿಲೇಸೇ ಸಮ್ಮಾ ಲಿಖತಿ ತಚ್ಛತೀತಿ ಸಲ್ಲೇಖೋ, ಕಿಲೇಸಜೇಗುಚ್ಛೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಲ್ಲೇಖತಾ**। ದ್ವೀಹಿಪಿ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚತೀತಿ ಪವಿವೇಕೋ, ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಬಹುಲೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪವಿವೇಕತಾ**। ಇಮಿನಾ ಸರೀರಟ್ಠಪನಮತ್ತೇನ ಅತ್ಥೀತಿ ಇದಮಟ್ಠಿ ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಇದಮಟ್ಠಿತಾ,** ಇಮೇಹಿ ವಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅತ್ಥಿ ಇದಮಟ್ಠಿ, ಯೇನ ಞಾಣೇನ "ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ನಾಮ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಧುತಗುಣೇ ಸಮಾದಿಯತಿ ಚೇವ ಪರಿಹರತಿ ಚ, ತಂ ಞಾಣಂ **ಇದಮಟ್ಠಿತಾ**। ತೇನಾಹ - **"ಇದಮಟ್ಠಿತಾ ಞಾಣಮೇವಾ"**ತಿ। **ಧುತಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ**ತಿ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಧುನನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಧುತೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ಧುತಙ್ಗಚೇತನಾಯ ಉಪಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಕತ್ವಾ ಧುತಧಮ್ಮಾ ನಾಮ । **ಅನುಪತನ್ತೀ**ತಿ ತದನ್ತೋಗಧಾ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ ತದುಭಯಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಭಾವತೋ। **ಪಟಿಕ್ಖೇಪವತ್ಥೂಸೂ**ತಿ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬವತ್ಥೂಸು ಪಹಾತಬ್ಬವತ್ಥೂಸು।

ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ...ಪೇ॰... ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ಉದ್ದೇಸೋಪಿ ಪೇಯ್ಯಾಲನಯೇನ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯದೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨ ಆದಯೋ) ವಿತ್ಥಾರತೋ ವುತ್ತಂ। ಧುತವಾದಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಥೇರಸ್ಸ ಧುತಭಾವೋಪಿ ಗಹಿತೋ ಹೋತೀತಿ **"ಧುತವಾದಾನ"**ನ್ತೇವ ವುತ್ತಂ। **ಅಯಂ ಮಹಾ**ತಿ ಅಭಿನೀಹಾರಾದಿಮಹನ್ತತಾಯಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಿತಾಯಪಿ ಅಯಂ ಥೇರೋ ಮಹಾ, ಗುಣಮಹನ್ತತಾಯ ಪಸಂಸಾವಚನಮೇವ ವಾ ಏತಂ ಥೇರಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋತಿ ಯಥಾ "ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ"ತಿ।

ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ವತ್ಥುತ್ತಯೇ ಸಞ್ಜಾತಪ್ಪಸಾದತಾಯ ಉಪಾಸಕಭಾವೇ ಠಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಏತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಭಾವಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಸಚ್ಚಕಾರೋ**ತಿ ಸಚ್ಚಭಾವಾವಹೋ ಕಾರೋ, ಅವಿಸಂವಾದನವಸೇನ ವಾ ತದತ್ಥಸಾಧನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಲಾಹಲ**ನ್ತಿ ಕುತೂಹಲವಿಪ್ಫಾರೋ। ಸತ್ಥಾ ಸತ್ತಮೇ ಸತ್ತಮೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸವನಯೋಗ್ಗಂ ಕಾಲಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ದಿವಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯಂ ಕಥೇತಿ, ರತ್ತಿಯಂ

ಸಕಲಯಾಮಂ। ತೇನಾಹ - “**ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಆಹ – ‘ಭೋತಿ ಕಿಂ ರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಸಿ ದಿವಾ**’”ತಿ। **ವಿಸ್ಸಾಸಿಕೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಭಾವೋ। “ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೋ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

ದ್ವೇ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಪೂರಿತಪಾರಮಿಸ್ಸಾತಿ ಇದಂ ಸಾ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಸೋತಪತಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ। **ಅದಿನ್ನವಿಪಾಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ। **ಭದ್ದಕೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ಯುತ್ತೇ ಕಾಲೇ। **ನಕ್ಖತ್ತ**ನ್ತಿ ನಕ್ಖತ್ತೇನ ಲಕ್ಖಿತಂ ಛಣಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ನಕ್ಖತ್ತೇ ಅನುಭವಿತಬ್ಬಛಣಾನಿ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ ನಾಮ, ಇತರಾನಿ ಪನ ಛಣಾನಿ ನಾಮ। ಸಮ್ಮಾಪತಿತದುಕ್ಖತೋ ವಿಮೋಚನೇನ ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹತಾಯ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ಚ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ**। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಪದುಮಾನಂ। **ಓಲಮ್ಬಕಾ**ತಿ ಸುವಣ್ಣರತನವಿಚಿತ್ತಾ ರತನದಾಮಾ। **ಪುಞ್ಞನಿಯಾಮೇನಾ**ತಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಸಿದ್ಧೇನ ನಿಯಾಮೇನ। ಸ್ವಸ್ಸ ಬಾರಾಣಸಿರಜ್ಜಂ ದಾತುಂ ಕತೋಕಾಸೋ। **ಫುಸ್ಸರಥ**ನ್ತಿ ಮಙ್ಗಲರಥಂ। ಸೇತಚ್ಛತ್ತಉಣ್ಹೀಸವಾಲಬೀಜನಿಖಗ್ಗಮಣಿಪಾದುಕಾನಿ **ಪಞ್ಚವಿಧಂ ರಾಜಕಕುಧಭಣ್ಡ**ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ ಸೇತಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಸೀಹಾಸನಂ ಪಞ್ಚಮಂ ಕತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। **ಪಾರುಪನಕಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಪಾರುಪನವತ್ಥಸ್ಸ ದಸನ್ತಂ। ದಿಬ್ಬವತ್ಥದಾಯಿಪುಞ್ಞಾನುಭಾವಚೋದಿತೋ “**ನನು ತಾತಾ ಥೂಲ**”ನ್ತಿ ಆಹ। **ಅಹೋ ತಪಸ್ಸೀ**ತಿ ಅಹೋ ಕಪಣೋ ಅಹಂ ರಾಜಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬುದ್ಧಾನಂ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾಸನಂ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ। **ಚಙ್ಕಮನಸತಾನೀ**ತಿ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಅಗ್ಗಿಸಾಲಾದೀನಿ ಪಬ್ಬಜಿತಸಾರುಪ್ಪಾನಿ ಠಾನಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಸಾಧುಕೀಳಿತನ್ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಟ್ಠಾನೇ ಕಾತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರಂ ವದತಿ। **ನಪ್ಪಮಜ್ಜಿ, ನಿರೋಗಾ ಅಯ್ಯಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಪರಿನಿಬ್ಬುತಾ ದೇವಾ**ತಿ ದೇವೀ ಪಟಿವಚನಂ ಅದಾಸಿ। **ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ**ತಿ ನಿಯ್ಯಾತೇತ್ವಾ। **ಸಮಣಕಪಬ್ಬಜ್ಜ**ನ್ತಿ ಸಮಿತಪಾಪೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಪಬ್ಬಜ್ಜಂ। ಸೋ ಹಿ ರಾಜಾ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ ವೇಸಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ “ಇದಮೇವ ಭದ್ದಕ”ನ್ತಿ ತಾದಿಸಂಯೇವ ಲಿಙ್ಗಂ ಗಣ್ಹಿ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಏವ। ವೀಸತಿಮೇ ವಸ್ಸೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇತಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕತೋ ಚವಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಚ ಚಿರಕಾಲಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ “**ಏವರೂಪಂ ಕಥಂ ಮಾ ಕಥೇಥಾ**”ತಿ ಆಹ। ವೀಸತಿ ಧರಣಾನಿ **ನಿಕ್ಖ**ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಪಲಂ **ನಿಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ಇತ್ಥಾಕರೋ**ತಿ ಇತ್ಥಿರತನಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಅಯ್ಯಧೀತಾ**ತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಧೀತಾ, ಭದ್ದಕಾಪಿಲಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾನಪಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸದಿಸಪಣ್ಣಂ ಸದಿಸಲೇಖಂ ಕುಮಾರಸ್ಸ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಚ ಯುತ್ತಂ ಪಣ್ಣಲೇಖಂ। ತೇ ಪುರಿಸಾ ಸಮಾಗತಟ್ಠಾನತೋ ಮಗಧರಟ್ಠೇ ಮಹಾತಿತ್ಥಗಾಮಂ ಮದ್ದರಟ್ಠೇ ಸಾಗಲನಗರಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಪಕ್ಕಮನ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ “**ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ ಚ ಪೇಸೇಸು**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಪುಪ್ಫದಾಮನ್ತಿ ಹತ್ಥಿಹತ್ಥಪ್ಪಮಾಣಂ ಪುಪ್ಫದಾಮಂ। **ತಾನೀ**ತಿ ತಾನಿ ಉಭೋಹಿ ಗನ್ಥಾಪಿತಾನಿ ದ್ವೇ ಪುಪ್ಫದಾಮಾನಿ। **ತೇ**ತಿ ಉಭೋ ಭದ್ದಾ ಚೇವ ಪಿಪ್ಪಲಿಕುಮಾರೋ ಚ । **ಲೋಕಾಮಿಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಮಸ್ಸಾದೇನ। **ಅಸಂಸಟ್ಠಾ**ತಿ ನ ಸಂಯುತ್ತಾ ಘಟೇ ಜಲನ್ತೇನ ವಿಯ ಪದೀಪೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯೇ ಸಮುಜ್ಜಲನ್ತೇನ ವಿಮೋಕ್ಖಬೀಜೇನ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಚಿತ್ತತ್ತಾ। **ಯನ್ತಬದ್ಧಾನೀ**ತಿ ಸಸ್ಸಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದ್ವಾರಕವಾಟಯೋಜನವಸೇನ ಬದ್ಧಾನಿ ನಿಕ್ಖಮನತುಮ್ಬಾನಿ। **ಕಮ್ಮನ್ತೋ**ತಿ ಕಸಿಕಮ್ಮಕರಣಟ್ಠಾನಂ। **ದಾಸಿಕಗಾಮಾ**ತಿ ದಾಸಾನಂ ವಸನಗಾಮಾ। **ಓಸಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಆಕಪ್ಪಕುತ್ತವಸೇನಾ**ತಿ ಆಕಾರವಸೇನ ಕಿರಿಯಾವಸೇನ। **ಅನನುಚ್ಛವಿಕ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸ್ಸ ಅನನುರೂಪಂ। **ತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ**ತಿ ದ್ವೇಧಾಪಥಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾಭೂತಟ್ಠಾನೇ। ಏತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ನಿಸೀದತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಾ ಪನ ತತ್ಥ ಸತ್ಥು ನಿಸಜ್ಜಾ ಏದಿಸೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - “**ನಿಸೀದನ್ತೋ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಪರಿಮಿತಕಾಲಸಮ್ಭೂತಾಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರೂಪಚಯನಿಬ್ಬತ್ತಾ ರೂಪಪ್ಪಭಾವಬುದ್ಧಗುಣವಿಜ್ಜೋತಿತಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸಮುಜ್ಜಲಿತಾ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಕೇತುಮಾಲಾಲಙ್ಕತಾ ಸಭಾವಸಿದ್ಧಿತಾಯ ಅಕಿತ್ತಿಮಾ ರೂಪಕಾಯಸಿರೀ, ತಂಯೇವ ಮಹಾಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಪ್ಪಸಾದಸಂವದ್ಧನತ್ಥಂ ಅನಿಗ್ಗೂಹಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ ಭಗವಾ “**ಬುದ್ಧವೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ...ಪೇ॰... ನಿಸೀದೀ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಅಸೀತಿಹತ್ಥಪ್ಪದೇಸಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ **ಅಸೀತಿಹತ್ಥಾ**ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಸತಸಾಖೋ**ತಿ ಬಹುಸಾಖೋ ಅನೇಕಸಾಖೋ। **ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋವ ಅಹೋಸಿ** ನಿರನ್ತರಂ ಬುದ್ಧರಸ್ಮೀಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ಸಮೋಕಿಣ್ಣಭಾವತೋ।

ತೇಸು ಠಾನೇಸೂತಿ ದೂರತೋ ನಾತಿದೂರೇ ಆಸನ್ನೇತಿ ತೇಸು ಠಾನೇಸು। **ತೇಹಿ ಓವಾದೇಹೀ**ತಿ "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ತಿಬ್ಬಂ ಮೇ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಥೇರೇಸು ನವೇಸು ಮಜ್ಝಿಮೇಸೂ'ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮಿ ಕುಸಲೂಪಸಂಹಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಓಹಿತಸೋತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ 'ಸಾತಸಹಗತಾ ಚ ಮೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ನ ವಿಜಹಿಸ್ಸತೀ'ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಇಮೇಹಿ ತೇಹಿ ಓವಾದೇಹಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಠಮಂ ಓವಾದಂ ಥೇರಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಕತ್ತಾ ಜಾತಿಮಾನಪ್ಪಹಾನತ್ಥಮಭಾಸಿ, ದುತಿಯಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅಹಂಕಾರಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ, ತತಿಯಂ ಉಪಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅತ್ತಸಿನೇಹಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ । **ಮುದುಕಾ ಖೋ ತ್ಯಾಯ**ನ್ತಿ ಮುದುಕಾ ಖೋ ತೇ ಅಯಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವಾ ಏವಮಾಹ? ಥೇರೇನ ಸಹ ಚೀವರಂ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಸ್ಮಾ ಪರಿವತ್ತೇತುಕಾಮೋ ಜಾತೋತಿ? ಥೇರಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ ಠಪೇತುಕಾಮತಾಯ। ಕಿಂ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ನತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಪನಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಇಮೇನ ಚಿರಂ ಠಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಪೋ ಪನ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸತಾಯುಕೋ, ಸೋ ಮಯಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿಗುಹಾಯಂ ವಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಮ ಸಾಸನಂ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಕಾಲಪ್ಪವತ್ತನಕಂ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಸ್ಸಪಸ್ಸ ಸುಸ್ಸೂಸಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ।

ಚನ್ದೂಪಮೋತಿ ಚನ್ದಸದಿಸೋ ಹುತ್ವಾ। ಕಿಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲತಾಯ? ನೋ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಯಥಾ ಚನ್ದೋ ಗಗನತಲಂ ಪಕ್ಖನ್ದಮಾನೋ ನ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಂ ವಾ ಸಿನೇಹಂ ವಾ ಆಲಯಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ನ ಚ ನ ಹೋತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ, ಅಯಮ್ಪಿ ಏವಂ ಕೇನಚಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಾದೀನಂ ಅಕರಣೇನ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಪಿಯೋ ಮನಾಪೋ ಚನ್ದೂಪಮೋ ಹುತ್ವಾ ಖತ್ತಿಯಕುಲಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಕಸ್ಸೇವ ಕಾಯಂ ಅಪಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ತೇನೇವ ಸನ್ಥವಾದೀನಂ ಅಕರಣೇನ ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಅಪಕಡ್ಢಿತ್ವಾ, ಅಪನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಚ್ಚಂ ನವೋ**ತಿ ನಿಚ್ಚನವಕೋವ, ಆಗನ್ತುಕಸದಿಸೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಗನ್ತುಕೋ ಹಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಗೇಹಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಚೇ ನಂ ಘರಸಾಮಿಕಾ ದಿಸ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಮ್ಪಿ ಪುತ್ತಭಾತರೋ ವಿಪ್ಪವಾಸಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಏವಂ ವಿಚರಿಂಸೂ"ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನಾ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಭೋಜೇನ್ತಿ, ಭುತ್ತಮತ್ತೋಯೇವ "ತುಮ್ಹಾಕಂ ಭಾಜನಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಪಕ್ಕಮತಿ, ನ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸನ್ಥವಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯಾನಿ ವಾ ಸಂವಿದಹತಿ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮ್ಪತ್ತಂ ಘರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಯಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪಸನ್ನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ದೇನ್ತಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಛಿನ್ನಸನ್ಥವೋ ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇ ಅಬ್ಯಾವಟೋ ಹುತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮತೀತಿ ದೀಪೇತಿ।

ಅಪ್ಪಗಬ್ಭೋತಿ ನಪ್ಪಗಬ್ಭೋ, ಅಟ್ಠಟ್ಠಾನೇನ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ, ಚತುಟ್ಠಾನೇನ ವಚೀಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ, ಅನೇಕಟ್ಠಾನೇನ ಮನೋಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಚ ವಿರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ ಕಾಯಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ ನಾಮ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲಭೋಜನಸಾಲಜನ್ತಾಘರನಹಾನತಿತ್ಥಭಿಕ್ಖಾಚಾರಮಗ್ಗೇಸು ಅನ್ತರಘರಪವೇಸನೇ ಚ ಕಾಯೇನ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಕರಣಂ। ಚತುಟ್ಠಾನಂ ವಚೀಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ ನಾಮ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲಅನ್ತರಘರೇಸು ಅಪ್ಪತಿರೂಪವಾಚಾನಿಚ್ಛಾರಣಂ। ಅನೇಕಟ್ಠಾನಂ ಮನೋಪಾಗಬ್ಭಿಯಂ ನಾಮ ತೇಸು ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ಅಜ್ಝಾಚಾರಂ ಅನಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಮನಸಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿತಕ್ಕನಂ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಇಮೇಸಂ ಪಾಗಬ್ಭಿಯಾನಂ ಅಭಾವೇನ ಅಪ್ಪಗಬ್ಭೋ ಹುತ್ವಾ ಕುಲಾನಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇನ ಚ ಚನ್ದೂಪಮಪ್ಪಟಿಪದಾದಿಥೇರಸ್ಸ ಧುತವಾದೇಸು ಅಗ್ಗಭಾವಸ್ಸ ಬೋಧಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಏತದೇವ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ।

ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೨. ಪಞ್ಚಮೇ **ಭೋಜನಪಪಞ್ಚಮತ್ತನ್ತಿ** ಗೋಚರಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣಾಹಾರಪರಿಭೋಗಸಞ್ಞಿತಂ ಭೋಜನಪಪಞ್ಚಮತ್ತಂ। **ದೀಪರುಕ್ಖಾನನ್ತಿ** ಲೋಹದನ್ತಕಟ್ಠಮಯಾನಂ ಮಹನ್ತಾನಂ ದೀಪರುಕ್ಖಾನಂ। ಲೋಹಮಯೇಸುಪಿ ಹಿ ತೇಸು ದೀಪಾಧಾರೇಸು ದೀಪರುಕ್ಖಕಾತಿ ರುಳ್ಹಿರೇಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಓಲಮ್ಬಕದೀಪಮಣ್ಡಲದೀಪಸಞ್ಚರಣದೀಪಾದಿಕಾ **ಸೇಸದೀಪಾ।**

ಅನುಪರಿಯಾಯಿ ಪದಕ್ಖಿಣಕರಣವಸೇನ। **ಅಹಂ ತೇನಾತಿ** ಯೇನ ತುಯ್ಹಂ ಅತ್ಥೋ, ಅಹಂ ತೇನ ಪವಾರೇಮಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಆಹರಾಪೇತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುವಣ್ಣಪಾತಿಯಂಯೇವಸ್ಸ ಭತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ** ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚನಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಿ। **ಸತ್ತ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕೇ ವಿತಕ್ಕೇಸೀತಿ** "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸ್ಸಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಮಹಿಚ್ಛಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಕೇ ಸತ್ತ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕೇ ವಿತಕ್ಕೇಸಿ। **ಅಟ್ಠಮೇತಿ** "ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಸ್ಸಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪುರಿಸವಿತಕ್ಕೇ।

ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯಾತಿ "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸ್ಸಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಮಹಿಚ್ಛಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೦) ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಆರದ್ಧಮತ್ತಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಠಿತಂ ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಮನೋಮಯೇನಾತಿ** ಮನೋಮಯೇನ ವಿಯ ಮನಸಾ ನಿಮ್ಮಿತಸದಿಸೇನ, ಪರಿಣಾಮಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** "ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಇದಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೂ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿಯಾ।

ಯದಾ ಮೇ ಅಹು ಸಙ್ಕಪ್ಪೋತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಮಯ್ಹಂ "ಕೀದಿಸೋ ನು ಖೋ ಅಟ್ಠಮೋ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕೋ"ತಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಅಹೋಸಿ, ಯದಾ ಮೇ ಅಹು ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ತತೋ ಮಮ ಸಙ್ಕಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯ ಇದ್ಧಿಯಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉತ್ತರಿ ದೇಸಯೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಉತ್ತರಿ ದೇಸಯೀತಿ** "ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಸ್ಸಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚರತಿನೋ , ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಪಪಞ್ಚಾರಾಮಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚರತಿನೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೩೦) ಇಮಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕಂ ಪೂರೇನ್ತೋ ಉಪರಿ ದೇಸಯಿ। ತಂ ಪನ ದೇಸಿತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - **"ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚರತೋ ಬುದ್ಧೋ, ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಮದೇಸಯೀ"**ತಿ, ಪಪಞ್ಚಾ ನಾಮ ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ, ತೇಸಂ ವೂಪಸಮನತಾಯ ತದಭಾವತೋ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಾ ನಾಮ। ಯಥಾ ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ, ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕಂ ಚತುಸಚ್ಚದೇಸನಂ ಅದೇಸಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಸ್ಸಾಹಂ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯಾತಿ ತಸ್ಸ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಧಮ್ಮಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ವಿಹಾಸಿನ್ತಿ** ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಹರಿಂ। **ಸಾಸನೇ ರತೋತಿ** ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹೇ ಸಾಸನೇ ಅಭಿರತೋ। **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ, ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಮಯಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ ಸಚ್ಛಿಕತಾ। ತತೋ ಏವ **ಕತಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾಸನಂ,** ಅನುಸಿಟ್ಠಿ ಓವಾದೋ ಅನುಟ್ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭದ್ದಿಯತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೩. ಛಟ್ಠೇ ಉಚ್ಚ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಉಚ್ಚಾ-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ - **"ಉಚ್ಚಾಕುಲಿಕಾನನ್ತಿ ಉಚ್ಚೇ ಕುಲೇ ಜಾತಾನ"**ನ್ತಿ। **ಕಾಳೀ ಸಾ ದೇವೀತಿ** ಕಾಳವಣ್ಣತಾಯ ಕಾಳೀ ಸಾ ದೇವೀ। ಕುಲಾನುಕ್ಕಮೇನ ರಜ್ಜಾನುಪ್ಪತ್ತಿ ಮಹಾಕುಲಿನಸ್ಸೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಸೋಯೇವ ಚಾ"**ತಿಆದಿ।

ಲಕುಣ್ಡಕಭದ್ದಿಯತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೪. ಸತ್ತಮೇ **ರಿತ್ತಕೋತಿ** ದೇಯ್ಯವತ್ಥುರಹಿತೋ। **ಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ** ಭಗವತೋ ರೂಪಗುಣೇ ಚೇವ ಆಕಪ್ಪಸಮ್ಪದಾದಿಗುಣೇ ಚ ಅತ್ತನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಞತ್ವಾ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಕೇ

ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ಗುಣೇ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ।

ಪಿಣ್ಡೋಲಭಾರದ್ವಾಜತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೫. ಅಟ್ಠಮೇ ಅಭೀತನಾದಭಾವೇನ ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಯ ನಾದೋ ಸೀಹನಾದೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಸೀಹನಾದಿಕಾ, ತೇಸಂ **ಸೀಹನಾದಿಕಾನಂ**। ಗರಹಿತಬ್ಬಪಸಂಸಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತಸ್ಸೇವ ಗರಹಾ ಪಸಂಸಾ ಚ ಯುತ್ತರೂಪಾತಿ ಆಹ - **"ಬುದ್ಧಾ ಚ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಖೀಣಾ ಜಾತೀ**ತಿಆದೀಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಭೂಮಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನ ಹಿ ಞಾಣೇನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ "ಖೀಣಾ ಜಾತೀ"ತಿಆದಿಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಕತಮಾ ಪನಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ, ಕಥಞ್ಚ ಪಜಾನಾತೀತಿ? ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಖೀಣಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ, ನ ಅನಾಗತಾ ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ, ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವಿತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸು ಏಕಚತುಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಪ್ಪಭೇದಾ ಜಾತಿ, ಸಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮತಂ ಆಪಜ್ಜನೇನ ಖೀಣಾ। ತಂ ಸೋ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಪಹೀನಕಿಲೇಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಕಿಲೇಸಾಭಾವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಜಾನನ್ತೋ ಪಜಾನಾತಿ।

ವುಸಿತನ್ತಿ ವುಟ್ಠಂ ಪರಿವುಟ್ಠಂ, ಕತಂ ಚರಿತಂ ನಿಟ್ಠಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೇನ ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತ ಸೇಕ್ಖಾ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವಸನ್ತಿ ನಾಮ, ಖೀಣಾಸವೋ ವುಟ್ಠವಾಸೋ। ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅತ್ತನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ "ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ"ನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। **ಕತಂ ಕರಣೀಯ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧಂ ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಟ್ಠಾಪಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾದಯೋ ಹಿ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಖೀಣಾಸವೋ ಕತಕರಣೀಯೋ। ತಸ್ಮಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅತ್ತನೋ ಕರಣೀಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ "ಕತಂ ಕರಣೀಯ"ನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। **ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ಪುನ ಇತ್ಥಭಾವಾಯ ಏವಂ ಸೋಳಸವಿಧಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯ, ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಾಯ ವಾ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಕಿಚ್ಚಂ ಮೇ ನತ್ಥೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ಅಥ ವಾ **ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಇತ್ಥಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಮಾ ಏವಂಪಕಾರಾ ಇದಾನಿ ವತ್ತಮಾನಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಾ ಅಪರಂ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಂ ಮಯ್ಹಂ ನತ್ಥಿ, ಇಮೇ ಪನ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯ, ತೇ ಚರಿಮಕವಿಞ್ಞಾಣನಿರೋಧೇನ ಅನುಪಾದಾನೋ ವಿಯ ಜಾತವೇದೋ ನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ।

ಮನ್ತಾಣಿಪುತ್ತಪುಣ್ಣತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೬. ನವಮೇ ಅಟ್ಠಾರಸಸುಪಿ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇಸು ನಿಪ್ಫತ್ತಿಂ ಗತತ್ತಾ **"ಸಬ್ಬಸಿಪ್ಪೇಸು ಕೋವಿದೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಭಿದಯಾಅಬ್ಭಞ್ಞಾವಹಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ತತ್ಥ ಉಪಲಬ್ಭನತೋ **"ಮೋಕ್ಖಧಮ್ಮಂ ಅದಿಸ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಇದಂ ವೇದತ್ತಯಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ । ತಥಾ ಹಿ ಅನೇನ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಮುಚ್ಚನಮ್ಪಿ ದುಲ್ಲಭಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪರಿವಾರಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಲಾಭಿತಾಯ ಸಯಂ ಏಕದೇಸೇನ ಉಪಸನ್ತೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ಉತ್ತಮದಮಥಸಮಥಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಭಗವನ್ತಂ ಸಮ್ಭಾವೇನ್ತೋ **"ಅಯಂ ಪುರಿಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಿಟಕಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಫಲಭಾಜನಾನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಾಯ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ಬುದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಗಾರವವಸೇನ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। **ಪರಿಭುಞ್ಜೀ**ತಿ ದೇವತಾಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತದಿಬ್ಬೋಜಂ ವನಮೂಲಫಲಾಫಲಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿ। ಪತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಸಮನನ್ತರಮೇವ ಹಿ ದೇವತಾ ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬೋಜಂ ಪಕ್ಖಿಪಿಂಸು। **ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂ**ತಿ ಮಹಾದೇವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನುಮೋದನಕಥಾಯ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾಸಕ್ಖಿಕಾಯ ಸುವಿಸೋಧಿತಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸು।

ದಸಹಿ ಕಥಾವತ್ಥೂಹೀತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಕಥಾ ಪವಿವೇಕಕಥಾ ಅಸಂಸಗ್ಗಕಥಾ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಕಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಕಥಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾಕಥಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಕಥಾ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಕಥಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಸಮ್ಪದಾಕಥಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಿ

ಕಥಾವತ್ಥೂಹಿ। **ಜಾತಿಭೂಮಿರಟ್ಠವಾಸಿನೋತಿ** ಜಾತಿಭೂಮಿವನ್ತದೇಸವಾಸಿನೋ, ಸತ್ಥು ಜಾತದೇಸವಾಸಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀಸಾನುಲೋಕಿಕೋತಿ** ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಸೀಸಂ ಅನು ಅನು ಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ಓಕಾಸಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ** ಸಾಕಚ್ಛಾಯ ಅವಸರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ। **ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಕ್ಕಮಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ** "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಸೀಲವಿಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೭) ಸತ್ತ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ಪುಚ್ಛಿ। **ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ** ಸವಿಸೇಸೇನ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಲಾಭಿತಾಯ।

ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೭. ದಸಮೇ **ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಕಥಿತಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಮಧುಪಿಣ್ಡಿಕಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಸು ವಿಯ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ದೇಸಿತಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ತಂ ದೇಸನಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾತಿ** ತಂ ಸಙ್ಖೇಪದೇಸನಂ ಆಯತನಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಂ ವಿಭಜಮಾನಾನನ್ತಿ** ತಸ್ಸಾ ಸಙ್ಖೇಪದೇಸನಾಯ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಾನಂ। **ಅತ್ಥವಸೇನ ವಾತಿ** "ಏತ್ತಕಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಾ"ತಿ ಅತ್ಥವಸೇನ ವಾ ದೇಸನಂ ಪೂರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ವಾತಿ** "ಏತ್ತಕಾನಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ದೇಸನಾವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ವಾ ಪೂರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಅಯಂ ಪನ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರೋ ಉಭಯವಸೇನಪಿ ಸಕ್ಕೋತಿ** ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಸತ್ಥು ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ದೇಸನತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತೋ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** "ಪಾತೋವ ಸುಭೋಜನಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। **ಅಞ್ಞೇಹೀತಿ** ಅಞ್ಞಾಸಂ ಇತ್ಥೀನಂ ಕೇಸೇಹಿ ಅತಿವಿಯ ದೀಘಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ದೀಘಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಸಿನಿದ್ಧನೀಲಮುದುಕಞ್ಚಿಕಾ ಚ। **ನಿಕ್ಕೇಸೀತಿ** ಅಪ್ಪಕೇಸೀ ಯಥಾ "ಅನುದರಾ ಕಞ್ಞಾ"ತಿ।

ಪಣಿಯನ್ತಿ ವಿಕ್ಕೇತಬ್ಬಭಣ್ಡಂ। **ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ** ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ಕೇಸಾನಂ ಪಕತಿಭಾವಾಪತ್ತಿಞ್ಚ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಗಾರವೇನಾತಿ** ಮುಣ್ಡಸೀಸಾಪಿ ಥೇರೇ ಗಾರವೇನ ಏಕವಚನೇನೇವ ಆಗನ್ತ್ವಾ। **ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಸ್ವಾತನಾಯ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ। **ಇಮಿಸ್ಸಾ ಇತ್ಥಿಯಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸೇಟ್ಠಿಧೀತರಮಾಹ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋವಾತಿ** ಅವಧಾರಣಂ ಅಟ್ಠಾನಪಯುತ್ತಂ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಯಸಪಟಿಲಾಭೋವ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಸಪಟಿಲಾಭೋತಿ** ಚ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭೋ। ಸತ್ತಸು ಹಿ ಜವನಚೇತನಾಸು ಪಠಮಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಫಲಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಫಲಾ, ಮಜ್ಝೇ ಪಞ್ಚ ಅಪರಾಪರಿಯವೇದನೀಯಫಲಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಏಕಂ ಚೇತನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಫಲದಾಯಿನೋ ಹೋನ್ತಿ, ಪಠಮಚೇತನಾಯ ಪನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಯಸಪಟಿಲಾಭೋವ ಅಹೋಸಿ।

ಪಠಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೨. ದುತಿಯಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ಚೂಳಪನ್ಥಕತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೯೮-೨೦೦. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತನ್ತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಮನೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ। **ಮನೇನ ಕತಕಾಯೋತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತೇನ ದೇಸನ್ತರಂ ಪತ್ತಕಾಯೋ। **ಮನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಕಾಯೋತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಮನಸಾ ನಿಮ್ಮಿತಕಾಯೋ "ಅಞ್ಞಂ ಕಾಯಂ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿನಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೬-೨೩೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೧೪) ವಿಯ। **ಏಕಸದಿಸೇಯೇವಾತಿ** ಅತ್ತಸದಿಸೇಯೇವ। **ಏಕವಿಧಮೇವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಕತಪ್ಪಕಾರಮೇವ। ಏತಪ್ಪರಮೋ ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಾವಕಾನಂ ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನವಿಧಿ। **ಅಗ್ಗೋ ನಾಮ ಜಾತೋ** ಏಕದೇಸೇನ ಸತ್ಥು ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನಾನುವಿಧಾನತೋ।

ಲಾಭಿತಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಲಾಭೀತಿ ಈಕಾರೋ ಅತಿಸಯತ್ಥೋ। ತೇನ ಥೇರಸ್ಸ ಚತುನ್ನಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಅತಿಸಯೇನ ಸವಿಸೇಸಲಾಭಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಂ ಲಾಭಿತಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತಾ ಚೇತೋಸಞ್ಞಾವಿವಟ್ಟಕುಸಲತಾ ರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭಿತಾಯ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ಇಮೇಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಚೂಳಪನ್ಥಕೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚೇತೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಿವಟ್ಟನಂ ಚೇತೋವಿವಟ್ಟೋ, ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಿಚಿತ್ತಂ ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ಹಾಪನತೋ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಲಾಭೀ **ಚೇತೋವಿವಟ್ಟಕುಸಲೋ ನಾಮ**। "ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೬೫) ವುತ್ತಸಞ್ಞಾ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಞ್ಞಾಸಹಗತಂ...ಪೇ॰... ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಾಸಹಗತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೬೫-೨೬೮) ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತಜ್ಝಾನಾನಂ ವಿವಟ್ಟಕುಸಲೋ, ತಥಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸಞ್ಞಾ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಿತೋ ಚಿತ್ತಂ ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕೇವಲೇ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಮತ್ತೇ ಅಸಙ್ಖತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ವಟ್ಟನತೋ ಚ ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಬಹುಲೋ **ಸಞ್ಞಾವಿವಟ್ಟಕುಸಲೋ**। **ಸಮಾಧಿಕುಸಲತಾಯ** ಚೇತೋವಿವಟ್ಟಕುಸಲತಾ ತಬ್ಬಹುಲವಿಹಾರಿತಾಯ। ತಥಾ **ವಿಪಸ್ಸನಾಕುಸಲತಾಯ** ಸಞ್ಞಾವಿವಟ್ಟಕುಸಲತಾ। **ಏಕೋ**ತಿ ಚೂಳಪನ್ಥಕತ್ಥೇರಂ ವದತಿ। **ಸಮಾಧಿಲಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದಿಸಮಾಧಿಸಭಾವೇ। ಪುನ **ಏಕೋ**ತಿ ಮಹಾಪನ್ಥಕತ್ಥೇರಮಾಹ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಲಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಸತ್ತಅನುಪಸ್ಸನಾ ಅಟ್ಠಾರಸಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾದಿವಿಪಸ್ಸನಾಸಭಾವೇ। **ಸಮಾಧಿಗಾಳ್ಹೋ**ತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಓಗಾಳ್ಹಚಿತ್ತೋ ಸುಭಾವಿತಭಾವನತಾ। **ಅಙ್ಗಸಂಖಿತ್ತೇ**ತಿ ಚತುರಙ್ಗಿಕತಿವಙ್ಗಿಕಾದಿವಸೇನ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಖಿಪನೇ। **ಆರಮ್ಮಣಸಂಖಿತ್ತೇ**ತಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಕಸಿಣಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಸಂಖಿಪನೇ। **ಅಙ್ಗವವತ್ಥಾಪನೇ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ವವತ್ಥಾಪನೇ। **ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾಪನೇ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಜ್ಝಾನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವವತ್ಥಾಪನೇ।

ಝಾನಙ್ಗೇಹೀತಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಙ್ಗೇಹಿ, ಝಾನಙ್ಗಾನೇವ ಝಾನಂ। ಪುನ **ಝಾನಙ್ಗೇಹೀ**ತಿ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಙ್ಗೇಹಿ। **ಭಾತಾ**ತಿ ಜೇಟ್ಠಭಾತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಕುಟುಮ್ಬಿಯಸ್ಸ। **ಸುವಣ್ಣಪೂಜ**ನ್ತಿ ಸೋವಣ್ಣಮಯಂ ಪುಪ್ಫಪೂಜಂ ಕತ್ವಾ। **ದೇವಪುರೇ**ತಿ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಸುದಸ್ಸನಮಹಾನಗರೇ। **ಅಗ್ಗದ್ವಾರೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಅಗ್ಗಂ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ವಿವಟೇನ ನಗರದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ।

ಕೋಕನದನ್ತಿ ಪದುಮವಿಸೇಸನಂ ಯಥಾ "ಕೋಕಾಸಕ"ನ್ತಿ। ತಂ ಕಿರ ಬಹುಪತ್ತಂ ವಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅತಿಸುಗನ್ಧಞ್ಚ ಹೋತಿ। "ಕೋಕನದಂ ನಾಮ ಸೇತಪದುಮ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾತೋ**ತಿ ಪಗೇವ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಕೋಕನದಸಙ್ಖಾತಂ ಪದುಮಂ ಪಾತೋ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನವೇಲಾಯಂ ಫುಲ್ಲಂ ವಿಕಸಿತಂ ಅವೀತಗನ್ಧಂ ಸಿಯಾ ವಿರೋಚಮಾನಂ, ಏವಂ ಸರೀರಗನ್ಧೇನ ಗುಣಗನ್ಧೇನ ಚ ಸುಗನ್ಧಂ ಸರದಕಾಲೇ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖೇ ಆದಿಚ್ಚಮಿವ ಅತ್ತನೋ ತೇಜಸಾ ತಪನ್ತಂ ಅಙ್ಗೇಹಿ ನಿಚ್ಛರಣಕಜುತಿಯಾ ಅಙ್ಗೀರಸಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಪಸ್ಸಾತಿ।

ಚೂಳಪನ್ಥಕೋ ಕಿರ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞವಾ ಹುತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ದನ್ಧಭಿಕ್ಖುನೋ ಉದ್ದೇಸಗಹಣಕಾಲೇ ಪರಿಹಾಸಕೇಳಿಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ತೇನ ಪರಿಹಾಸೇನ ಲಜ್ಜಿತೋ ನೇವ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಣ್ಹಿ, ನ ಸಜ್ಝಾಯಮಕಾಸಿ। ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಾಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾವ ದನ್ಧೋ ಜಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಗಹಿತಗಹಿತಪದಂ ಉಪರಿಉಪರಿಪದಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ನಸ್ಸತಿ। **ಇದ್ಧಿಯಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಸುದ್ಧಂ ಚೋಳಖಣ್ಡಂ ಅದಾಸೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಹೇತುಂ ದಿಸ್ವಾ ತದನುರೂಪೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜೇನ್ತೋ ಸುದ್ಧಂ ಚೋಳಖಣ್ಡಂ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಕಿರ ಪುಬ್ಬೇ ರಾಜಾ ಹುತ್ವಾ ನಗರಂ ಪದಕ್ಖಿಣಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಲಾಟತೋ ಸೇದೇ ಮುಚ್ಚನ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಸಾಟಕೇನ ನಲಾಟಂ ಪುಞ್ಛಿ, ಸಾಟಕೋ ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ "ಇಮಂ ಸರೀರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏವರೂಪೋ ಪರಿಸುದ್ಧಸಾಟಕೋ ಪಕತಿಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಕಿಲಿಟ್ಠೋ ಜಾತೋ, ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಲಭಿ। ತೇನ ಕಾರಣೇನಸ್ಸ ರಜೋಹರಣಮೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಜಾತೋ।

ಲೋಮಾನೀತಿ ಚೋಳಖಣ್ಡತನ್ತಗತಅಂಸುಕೇ ವದತಿ। **"ಕಿಲಿಟ್ಠಧಾತುಕಾನೀ"**ತಿ ಕಿಲಿಟ್ಠಸಭಾವಾನಿ। **ಏವಂಗತಿಕಮೇವಾ**ತಿ ಇದಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗವಸೇನ ಪಕತಿಯಾ ಪಣ್ಡರಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ರಾಗಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮವಸೇನ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಜಾತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಕ್ಖತ್ತಂ ಸಮಾನೇತ್ವಾ**ತಿ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ, ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಬಿಳಾರಸ್ಸತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಬಿಳಾರಸ್ಸ ಗೋಚರತ್ಥಾಯ। **ಜಲಪಥಕಮ್ಮಿಕೇನಾ**ತಿ ಸಮುದ್ದಕಮ್ಮಿಕೇನ। **ಚಾರಿ**ನ್ತಿ ಖಾದಿತಬ್ಬತಿಣಂ। **ಸಚ್ಚಕಾರ**ನ್ತಿ ಸಚ್ಚಭಾವಾವಹಂ ಕಾರಂ, "ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತೇ ಭಣ್ಡೇ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನ ದಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಲಞ್ಜನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತತಿಯೇನ ಪಟಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ತತಿಯೇನ ಸಾಸನೇನ। **ಪತ್ತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಸಾಮಿನೋ ಹುತ್ವಾ।

ಅಪ್ಪಕೇನಪೀತಿ ಥೋಕೇನಪಿ ಪರಿತ್ತೇನಪಿ। **ಮೇಧಾವೀ**ತಿ ಪಞ್ಞವಾ। **ಪಾಭತೇನಾ**ತಿ ಭಣ್ಡಮೂಲೇನ। **ವಿಚಕ್ಖಣೋ**ತಿ ವೋಹಾರಕುಸಲೋ। **ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಧನಂ ಯಸಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅತ್ತಾನಂ ಸಣ್ಠಪೇತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ । ಯಥಾ ಕಿಂ? **ಅಣುಂ ಅಗ್ಗಿಂವ ಸನ್ಧಮಂ,** ಯಥಾ ಪಣ್ಡಿತೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಕಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಗೋಮಯಚುಣ್ಣಾದೀನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮುಖವಾತೇನ ಧಮೇನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ವಡ್ಢೇತಿ, ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಪಣ್ಡಿತೋ ಥೋಕಮ್ಪಿ ಪಾಭತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ನಾನಾಉಪಾಯೇಹಿ ಪಯೋಜೇತ್ವಾ ಧನಞ್ಚ ಯಸಞ್ಚ ವಡ್ಢೇತಿ, ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪುನ ತತ್ಥ ಅತ್ತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಾಯ ಏವ ವಾ ಪನ ಧನಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುಭೂತಿತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೦೦-೧೦೧. ತತಿಯೇ **ರಣಾತಿ ಹಿ ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀ**ತಿ "ಸರಣಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೦ ದುಕಮಾತಿಕಾ) ರಾಗಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ "ರಣಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ರಣನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ರಣಾ**। ಯೇಹಿ ಅಭಿಭೂತಾ ಸತ್ತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಕನ್ದನ್ತಿ ಪರಿದೇವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ರಾಗಾದಯೋ "ರಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ದೇಸಿತನಿಯಾಮತೋ ಅನೋಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ದೇಸಿತಾನೋಕ್ಕಮನತೋ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ ದೇಸೇತಿ, ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಅನೋದಿಸ್ಸಕಂ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಗಹಣೇ ಸತಿ। **ಭಿಕ್ಖಾದಾಯಕಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಇದಂ **ಚೂಳಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಸುತ್ತೇನ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೫೧ ಆದಯೋ) ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾಲಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ, ತೇನ ಚ ಸೋ ಅಮೋಘಂ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ ಭುಞ್ಜತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ತತ್ಥ ಆಗತೋಯೇವ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ।

ಖದಿರವನಿಯರೇವತತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೦೩. ಪಞ್ಚಮೇ **ವನಸಭಾಗ**ನ್ತಿ ಸಭಾಗಂ ವನಂ, **ಸಭಾಗ**ನ್ತಿ ಚ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಞ್ಹಿ ಪಕತಿವಿರುದ್ಧಂ ಬ್ಯಾಧಿವಿರುದ್ಧಞ್ಚ ನ ಹೋತಿ, ತಂ "ಸಭಾಗ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉದಕಸಭಾಗ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮೂಪಚಯಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ಭಾತಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಉಪತಿಸ್ಸೋ, ಚುನ್ದೋ, ಉಪಸೇನೋತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಜೇಟ್ಠಭಾತಿಕಾನಂ। **ತಿಸ್ಸನ್ನಞ್ಚ ಭಗಿನೀನ**ನ್ತಿ ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸುಪಚಾಲಾತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಜೇಟ್ಠಭಗಿನೀನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ಸಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚಾಲಾ, ಉಪಚಾಲಾ, ಸೀಸುಪಚಾಲಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಭಗಿನಿಯೋ, ಚುನ್ದೋ ಉಪಸೇನೋತಿ ಇಮೇ ಭಾತರೋ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ, ರೇವತಕುಮಾರೋ ಏಕೋವ ಗೇಹೇ ಅವಸಿಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – **"ಅಮ್ಹಾಕಂ...ಪೇ॰... ಪಬ್ಬಾಜೇನ್ತೀ"**ತಿ। **ಮಹಲ್ಲಕತರಾ**ತಿ ವುದ್ಧತರಾ। ಇದಞ್ಚ ಕುಮಾರಿಕಾಯ ಚಿರಜೀವಿತಂ ಅಭಿಕಙ್ಖಮಾನಾ ಆಹಂಸು। ಸಾ ಕಿರ ತಸ್ಸ ಅಯ್ಯಿಕಾ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸತಿಕಾ ಖಣ್ಡದನ್ತಾ ಪಲಿತಕೇಸಾ ವಲಿತ್ತಚಾ ತಿಲಕಾಹತಗತ್ತಾ ಗೋಪಾನಸಿವಙ್ಕಾ ಅಹೋಸಿ। **ವಿಧಾವನಿಕ**ನ್ತಿ ವಿಧಾವನಕೀಳಿಕಂ। **ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ

ಮನುಸ್ಸದೇವಮೋಕ್ಖಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಮನುಸ್ಸದೇವಬ್ರಹ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ವಾ। **ಸೀವಲಿಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಂ ವೀಮಂಸಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** "ಸೀವಲಿನಾ ಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಪಾಕದಾನಟ್ಠಾನಮಿದ"ನ್ತಿ ಇತ್ವಾ ಏವಮಾಹ। **ಸಭಾಗಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಸಮಂ ದೇಸಂ।

ತಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕನ್ತಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅರಹನ್ತೋ ಗಾಮನ್ತೇ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕಂ ಪನ ಲಭನ್ತೇವ। ತೇಸಞ್ಹಿ ದಿಬ್ಬಪ್ಪಟಿಭಾಗಾನಿಪಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಚಿತ್ತಂ ಚಾಲೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗಾಮೋ ವಾ ಹೋತು ಅರಞ್ಞಾದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ, 'ಯತ್ಥ ಅರಹನ್ತೋ ವಿಹರನ್ತಿ, ತಂ ಭೂಮಿರಾಮಣೇಯ್ಯಕಂ', ಸೋ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೋ ರಮಣೀಯೋ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಙ್ಖಾರೇವತತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೦೪. ಛಟ್ಠೇ **ಅಕಪ್ಪಿಯೋ, ಆವುಸೋ, ಗುಳೋತಿ** ಏಕದಿವಸಂ ಥೇರೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಗುಳಕರಣಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಗುಳೇ ಪಿಟ್ಠಮ್ಪಿ ಛಾರಿಕಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತೇ ದಿಸ್ವಾನ "ಅಕಪ್ಪಿಯೋ ಗುಳೋ, ಸಾಮಿಸೋ ನ ಕಪ್ಪತಿ ಗುಳೋ ವಿಕಾಲೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತು"ನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯನ್ತೋ ಏವಮಾಹ। **ಅಕಪ್ಪಿಯಾ ಮುಗ್ಗಾತಿ** ಏಕದಿವಸಂ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ವಚ್ಚೇ ಮುಗ್ಗಂ ಜಾತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಕಪ್ಪಿಯಾ ಮುಗ್ಗಾ, ಪಕ್ಕಾಪಿ ಮುಗ್ಗಾ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯನ್ತೋ ಏವಮಾಹ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸೋಣಕೋಳಿವಿಸತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೦೫. ಸತ್ತಮೇ **ಹಾಪೇತಬ್ಬಮೇವ ಅಹೋಸಿ** ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತ್ತಾ। **ಉದಕೇನ ಸಮುಪಬ್ಯೂಳ್ಹೇತಿ** ಉದಕೇನ ಥಲಂ ಉಸ್ಸಾರೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರಾಸಿಕತೇ। **ಹರಿತೂಪಲಿತ್ತಾಯಾತಿ** ಗೋಮಯಪರಿಭಣ್ಡಕತಾಯ। **ತಿವಿಧೇನ ಉದಕೇನ ಪೋಸೇನ್ತೀತಿ** ಖೀರೋದಕಂ ಗನ್ಧೋದಕಂ ಕೇವಲೋದಕನ್ತಿ ಏವಂ ತಿವಿಧೇನ ಉದಕೇನ ಪೋಸೇನ್ತಿ ಪರಿಪಾಲೇನ್ತಿ। **ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಹಿತೇ ತಣ್ಡುಲೇತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ದೇವೋ ಮಞ್ಞೇತಿ** ದೇವೋ ವಿಯ । **ವೀಣೋವಾದೇನಾತಿ** "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ಸೋಣ, ಯದಾ ತೇ ವೀಣಾಯ ತನ್ತಿಯೋ ಅಚ್ಚಾಯತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಪಿ ನು ತೇ ವೀಣಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಸರವತೀ ವಾ ಹೋತಿ ಕಮ್ಮಞ್ಞಾ ವಾತಿ? ನೋ ಹೇತಂ, ಭನ್ತೇತಿ। ಏವಮೇವ ಖೋ, ಸೋಣ, ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವಂ, ಸೋಣ, ವೀರಿಯಸಮತಂ ಅಧಿಟ್ಠಹ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೪೩) ಏವಂ ವೀಣಂ ಉಪಮಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತೇನ ವೀಣೋಪಮೋವಾದೇನ। **ವೀರಿಯಸಮಥಯೋಜನತ್ಥಾಯಾತಿ** ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಮಥೇನ ಯೋಜನತ್ಥಾಯ।

ಸೋಣಕುಟಿಕಣ್ಣತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೦೬. ಅಟ್ಠಮೇ **ಕುಟಿಕಣ್ಣೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ** "ಕೋಟಿಕಣ್ಣೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಕುಟಿಕಣ್ಣೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ। ಕುಲಘರೇ ಭವಾ **ಕುಲಘರಿಕಾ**। ಸಾ ಕಿರ ಅವನ್ತಿರಟ್ಠೇ ಕುಲಘರೇ ಮಹಾವಿಭವಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸ ಭರಿಯಾ। **ದಸಬಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ** ಇದಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾನಂ ಮತೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ "ಸಪರಿಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮ್ಮ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಅಸ್ಸೋಸಿ, ನ ಚ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಞ್ಛಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತೋ ಹೇಮವತಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ 'ಆಗತೋ ನು ಖೋ ಮೇ ಸಹಾಯಕೋ, ನೋ'ತಿ ದಿಸಾದಿಸಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ 'ವಞ್ಚಿತೋ ಮೇ ಸಹಾಯೋ, ಯೋ ಏವಂ ವಿಚಿತ್ತಪ್ಪಟಿಭಾನಂ ಭಗವತೋ ದೇಸನಂ ನ ಸುಣಾತೀ'ತಿ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜಾತಿಅಭಿನಿಕ್ಖಮನಬೋಧಿಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇಸ್ವೇವ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಹುತ್ವಾವ ಪಟಿವಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಪನ ತಾನಿ ಸವಿಸೇಸಾನಿ ಹುತ್ವಾ

ಚಿರತರಂ ಠತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **“ತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಂ ಹಿಮವನ್ತಂ ಅಕಾಲಪುಪ್ಫಿತಂ ದಿಸ್ವಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅಗ್ಗಬಲಕಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಬಲಕಾಯಾ। **ಕೇನ ಪುಪ್ಫಿತಭಾವಂ ಜಾನಾಸೀ**ತಿ ಕೇನ ಕಾರಣೇನ ಹಿಮವನ್ತಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಿತಭಾವಂ ಜಾನಾಸೀತಿ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಇಮಂ ಅಕಾಲಪುಪ್ಫಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಜಾತಂ, ತಂ ಜಾನಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತಭಾವ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಭಗವತಾ ಪವತ್ತಿತಭಾವಂ। **ಸದ್ದೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹೀ**ತಿ ಸದ್ದೇ ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇಸಿ। **ತತೋ**ತಿ “ಅಹಂ ‘ಏತಂ ಅಮತಧಮ್ಮಂ ತಮ್ಪಿ ಜಾನಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ತವ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತೋಸ್ಮೀ”ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತದನನ್ತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಾತಾಗಿರೋ ಹೇಮವತಸ್ಸ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಕಥೇತ್ವಾ ತಂ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆನೇತುಕಾಮೋ **“ಅಜ್ಜ ಪನ್ನರಸೋ”**ತಿಆದಿಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫೩) **ಅಜ್ಜಾ**ತಿ ಅಯಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವೋ ಪಕ್ಖಗಣನತೋ **ಪನ್ನರಸೋ,** ಉಪವಸಿತಬ್ಬತೋ **ಉಪೋಸಥೋ।** ತೀಸು ವಾ ಉಪೋಸಥೇಸು ಅಜ್ಜ ಪನ್ನರಸೋ ಉಪೋಸಥೋ, ನ ಚಾತುದ್ದಸಿಉಪೋಸಥೋ, ನ ಸಾಮಗ್ಗೀಉಪೋಸಥೋ। ದಿವಿ ಭವಾನಿ ದಿಬ್ಬಾನಿ, ದಿಬ್ಬಾನಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ದಿಬ್ಬಾನಿ।** ಕಾನಿ ತಾನಿ? ರೂಪಾನಿ। ತಞ್ಹಿ ರತ್ತಿಂ ದೇವಾನಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುತೋ ಸನ್ನಿಪತಿತಾನಂ ಸರೀರವತ್ಥಾಭರಣವಿಮಾನಪ್ಪಭಾಹಿ ಅಬ್ಭಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿರಹಿತಾಯ ಚನ್ದಪ್ಪಭಾಯ ಚ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೋ ಅಲಙ್ಕತೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತಿವಿಯ ಅಲಙ್ಕತೋ ಚ ಪರಿವಿಸುದ್ಧಿದೇವಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸರೀರಪ್ಪಭಾಯ। ತೇನಾಹ - **“ದಿಬ್ಬಾ ರತ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ”**ತಿ।

ಏವಂ ರತ್ತಿಗುಣವಣ್ಣನಾಪದೇಸೇನಪಿ ಸಹಾಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಂ ಜನೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಂ ಕಥೇತ್ವಾ ಆಹ - **“ಅನೋಮನಾಮಂ ಸತ್ಥಾರಂ, ಹನ್ದ ಪಸ್ಸಾಮ ಗೋತಮ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅನೋಮೇಹಿ ಅಲಾಮಕೇಹಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ನಾಮಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅನೋಮನಾಮೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ “ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನತ್ಥುತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸೋ ೯೭; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) ನಯೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅನೋಮೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ನಾಮಂ। “ಭಗ್ಗರಾಗೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗದೋಸೋತಿ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪) ನಯೇನ ಭಗವಾತಿ ಅನೋಮೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ನಾಮಂ। ಏಸ ನಯೋ “ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ”ತಿಆದೀಸು। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥೇಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸೇ ಅನುಸಾಸತಿ “ಇಮಂ ಪಜಹಥ, ಇಮಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತಥಾ”ತಿ ಸತ್ಥಾ। ತಂ **ಅನೋಮನಾಮಂ ಸತ್ಥಾರಂ। ಹನ್ದಾ**ತಿ ವಚಸಾಯತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಪಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಸಹ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಬಹುವಚನಂ। **ಗೋತಮ**ನ್ತಿ ಗೋತಮಗೋತ್ತಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - “ಸತ್ಥಾ, ನ ಸತ್ಥಾ”ತಿ ಮಾ ವಿಮತಿಂ ಅಕಾಸಿ, ಏಕನ್ತಬ್ಯವಸಿತೋ ಹುತ್ವಾವ ಏಹಿ ಪಸ್ಸಾಮ ಗೋತಮನ್ತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಹೇಮವತೋ “ಅಯಂ ಸಾತಾಗಿರೋ ‘ಅನೋಮನಾಮಂ ಸತ್ಥಾರ’ನ್ತಿ ಭಣನ್ತೋ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ಚ ದುಲ್ಲಭಾ ಲೋಕೇ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಪಟಿಞ್ಞೇಹಿ ಪೂರಣಾದಿಸದಿಸೇಹೇವ ಲೋಕೋ ಉಪದ್ದುತೋ। ಸೋ ಪನ ಯದಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಅದ್ಧಾ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಪತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ತೇನ ಏವಂ ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಆಹ - **“ಕಚ್ಚಿ ಮನೋ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕಚ್ಚೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। **ಮನೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ। **ಸುಪಣಿಹಿತೋ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಠಪಿತೋ ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪವೇಧೀ। ಸಬ್ಬೇಸು ಭೂತೇಸು **ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು। ತಾದಿನೋ**ತಿ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಪತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ। ಪುಚ್ಛಾ ಏವ ವಾ ಅಯಂ “ಸೋ ತವ ಸತ್ಥಾ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು ತಾದೀ, ಉದಾಹು ನೋ”ತಿ। **ಇಟ್ಠೇ ಅನಿಟ್ಠೇಚಾ**ತಿ ಏವರೂಪೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಾ। **ವಸೀಕತಾ**ತಿ ವಸಂ ಗಮಿತಾ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಂ ತಂ ಸತ್ಥಾರಂ ವದಸಿ, ತಸ್ಸ ತೇ ಸತ್ಥುನೋ ಕಚ್ಚಿ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಂ ಸಮ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಸತೋ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು ಮನೋ ಸುಪಣಿಹಿತೋ, ಉದಾಹು ಯಾವ ಪಚ್ಚಯಂ ನ ಲಭತಿ, ತಾವ ಸುಪಣಿಹಿತೋ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ಸೋ ವಾ ತೇ ಸತ್ಥಾ ಕಚ್ಚಿ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ತಾದೀ, ಉದಾಹು ನೋ, ಯೇ ಚ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ರಾಗದೋಸವಸೇನ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತ್ಯಾಸ್ಸ ಕಚ್ಚಿ ವಸೀಕತಾ, ಉದಾಹು ಕದಾಚಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ವತ್ತತೀತಿ।

ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀತಿ ಸೋಣಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನಿ। ತದಾ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖೂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸೇಯೇವ ವಸಿಂಸು, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಕತಿಪಯಾ ಏವ ಅಹೇಸುಂ। ತೇ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಂ ನಿಗಮೇ ಏಕೋ ದ್ವೇತಿ ಏವಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಸಿಂಸು, ಥೇರಾನಞ್ಚ ಕತಿಪಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆನೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಸು ಆನೀಯಮಾನೇಸು ಪುಬ್ಬಂ ಆನೀತಾ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು, ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಆಗಮೇತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸು ಆನೀಯಮಾನೇಸು ಇತರೇ ಪಕ್ಕಮಿಂಸು, ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆನಯನೇನ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ಚಿರೇನೇವ ಅಹೋಸಿ, ಥೇರೋ ಚ ತದಾ ಏಕವಿಹಾರೀ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "**ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನಿ ಗಣಂ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ**"ತಿ। **ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನೀ**ತಿ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಸತ್ಥು ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಇತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಣಾಪನೇನೇವ "ಇಮಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ವಸಿತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಸತ್ಥು ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಜಾನಿತ್ವಾ। ಭಗವಾ ಕಿರ ಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಗನ್ಧಕುಟಿಯಂ ವಸಿತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಂ ಆಣಾಪೇತಿ।

ಅಜ್ಝೋಕಾಸೇ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾತಿ ಅಜ್ಝೋಕಾಸೇ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸೋಣಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ ಸಾವಕಸಾಧಾರಣಾ ಸಬ್ಬಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಅನುಲೋಮಪ್ಪಟಿಲೋಮಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿಂ ಅಜ್ಝೋಕಾಸೇ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪಾವಿಸಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ಸೋಣೋ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಇತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಬಹುದೇವ ರತ್ತಿಂ ಅಜ್ಝೋಕಾಸೇ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವೀತಿನಾಮೇತ್ವಾ ಪಾದೇ ಪಕ್ಖಾಲೇತ್ವಾ ವಿಹಾರಂ ಪಾವಿಸೀತಿ ವದನ್ತಿ। ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಚ ಭಗವತಾ ಅನುಞ್ಞಾತೋ ಚೀವರತಿರೋಕರಣಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಭಗವತೋ ಪಾದಪಸ್ಸೇ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ವೀತಿನಾಮೇಸಿ। **ಅಜ್ಝೇಸೀ**ತಿ ಆಣಾಪೇಸಿ। **ಪಟಿಭಾತು ತಂ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮೋ ಭಾಸಿತು**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖು ತುಯ್ಹಂ ಧಮ್ಮೋ ಭಾಸಿತುಂ ಉಪಟ್ಠಾತು, ಞಾಣಮುಖಂ ಆಗಚ್ಛತು, ಯಥಾಸುತಂ ಯಥಾಪರಿಯತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಣಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಿಯಾನೀ**ತಿ ಅಟ್ಠಕವಗ್ಗಭೂತಾನಿ **ಕಾಮಸುತ್ತಾ**ದಿಸೋಳಸಸುತ್ತಾನಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧)। **ಸುಗ್ಗಹಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಉಗ್ಗಹಿತೋ। **ಸಬ್ಬೇ ವರೇ ಯಾಚೇ**ತಿ ವಿನಯಧರಪಞ್ಚಮೇನ ಗಣೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಧುವನ್ಹಾನಂ ಚಮ್ಮತ್ಥರಣಂ ಗಣಙ್ಗಣೂಪಾಹನಂ ಚೀವರವಿಪ್ಪವಾಸೋತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ವರೇ ಯಾಚಿ। **ಸುತ್ತೇ ಆಗತಮೇವಾ**ತಿ ಉದಾನಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಸುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ಸೀವಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೦೭. ನವಮೇ **ಸಾಕಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಾಕಚ್ಛಿತ್ವಾ**ತಿ ರಞ್ಞಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿವಿರುಜ್ಝನವಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಾಕಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ। **ಗುಳದಧಿ**ನ್ತಿ ಪತ್ಥಿನ್ನಂ ಗುಳಸದಿಸಂ ಕಠಿನದಧಿಂ। **ಅತಿಅಞ್ಛಿತು**ನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ಆಕಡ್ಢಿತುಂ। **ಕಞ್ಜಿಯಂ ವಾಹೇತ್ವಾ**ತಿ ದಧಿಮತ್ಥುಂ ಪವಾಹೇತ್ವಾ, ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ದಧಿತೋ ಕಞ್ಜಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ನ**ನ್ತಿ ಸುಪ್ಪವಾಸಂ। ಬೀಜಪಚ್ಛಿಂ ಫುಸಾಪೇನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯಾವ ನ ಉಕ್ಕಡ್ಢನ್ತೀ**ತಿ ಯಾವ ದಾನೇ ನ ಉಕ್ಕಡ್ಢನ್ತಿ, ದಾತುಕಾಮಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ **ಮಹಾದುಕ್ಖಂ ಅನುಭೋಸೀ**ತಿ ಪಸವನಿಬನ್ಧನಂ ಮಹನ್ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನುಭೋಸಿ। **ಸಾಮಿಕಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಸತ್ತಾಹಂ ಮೂಳ್ಹಗಬ್ಭಾ ತಿಬ್ಬಾಹಿ ಖರಾಹಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾಹಿ ಫುಟ್ಠಾ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ, ಯೋ ಇಮಸ್ಸ ಏವರೂಪಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ವತ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ, ಯೋ ಇಮಸ್ಸ ಏವರೂಪಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ಸುಸುಖಂ ವತ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಯತ್ಥಿದಂ ಏವರೂಪಂ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸಂವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೮) ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ವಿತಕ್ಕೇಹಿ ತಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಧಿವಾಸೇನ್ತೀ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸೇತುಕಾಮತಾಯ ಸಾಮಿಕಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ। **ಪುರೇ ಮರಣಾ**ತಿ ಮರಣತೋ ಪುರೇತರಮೇವ। **ಇಙ್ಗಿತ**ನ್ತಿ ಆಕಾರಂ। **ಜೀವಿತಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಜೀವಿತಸಂಸಯೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಕ್ಖಮೋ ಅಹೋಸೀ**ತಿ ಸತ್ತವಸ್ಸಿಕೇಹಿ ದಾರಕೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಖಮೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನೇವ ಸೋ ಸತ್ತಾಹಂ ಮಹಾದಾನೇ ದೀಯಮಾನೇ ಜಾತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಕರಣಂ ಆದಾಯ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉದಕಂ ಪರಿಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ।

ಯೋಮನ್ತಿಆದಿಗಾಥಾಯ "ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ರಾಗಪಲಿಪಥಞ್ಚೇವ ಕಿಲೇಸದುಗ್ಗಞ್ಚ ಸಂಸಾರವಟ್ಟಞ್ಚ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಮೋಹಞ್ಚ ಅತೀತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಓಘೇ ತಿಣ್ಣೋ ಹುತ್ವಾ ಪಾರಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ, ದುವಿಧೇನ ಝಾನೇನ **ಝಾಯೀ,** ತಣ್ಹಾಯ ಅಭಾವೇನ **ಅನೇಜೋ,** ಕಥಂಕಥಾಯ ಅಭಾವೇನ **ಅಕಥಂಕಥೀ,** ಉಪಾದಾನಾನಂ ಅಭಾವೇನ **ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ** ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನೇನ ನಿಬ್ಬುತೋ, ತಮಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವದಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಪನ ಕೇಸಾನಂ ಓರೋಪನಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚ ಅಪಚ್ಛಾಅಪುರಿಮಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಇಮಿನಾ ಥೇರಸ್ಸ ಖುರಗ್ಗೇಯೇವ ಅರಹತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ। ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಆಚರಿಯಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಓವಾದೇ ದಿನ್ನೇ 'ಯಂ ಮಯಾ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಮಹಂ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ದಿವಸಂಯೇವ ಅಞ್ಞತರಂ ವಿಚಿತ್ತಂ ಕುಟಿಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಅನುಭೂತದುಕ್ಖಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ತದನುಸಾರೇನ ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಞಾಣಂ ನೇನ್ತಸ್ಸ ಆದಿತ್ತಾ ವಿಯ ತಯೋ ಭವಾ ಉಪಟ್ಠಹಿಂಸು। ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಂ ಗತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ಓತರಿತ್ವಾ ತಾವದೇವ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆಸವೇ ಖೇಪೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀ"ತಿ। ಉಭಯಥಾಪಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅರಹತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಪಕಾಸಿತಾ, ಥೇರೋ ಪನ ಪಭಿನ್ನಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ ಛಳಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ।

ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೦೮. ದಸಮೇ **ಆಹಾರಕರಣವೇಲ**ನ್ತಿ ಭೋಜನಕಿಚ್ಚವೇಲಂ। **ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಸನ್ತಂ ಪದಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ಪರಮಪಾದೇನ ಪಬ್ಬತೇ ಠಿತೋಯೇವಾ**ತಿ ಪರಮೇನ ಪಾದೇನ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ ಪಬ್ಬತೇ ಠಿತೋಯೇವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದುತಿಯಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೩. ತತಿಯಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ರಾಹುಲ-ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೦೯-೨೧೦. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯೇಸು **ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಚಿತ್ತಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ। **ಚುದ್ದಸ ಭತ್ತಚ್ಛೇದೇ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಸತ್ತಾಹಂ ನಿರಾಹಾರತಾಯ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಭತ್ತಚ್ಛೇದಾನಂ ವಸೇನ ಚುದ್ದಸ ಭತ್ತಚ್ಛೇದೇ ಕತ್ವಾ।

ತೇಸನ್ತಿ ತೇಸಂ ತಾಪಸಾನಂ। **ಲಾಬುಭಾಜನಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಸಂವಿಧಾಯಾ**ತಿ ಲಾಬುಭಾಜನಾದಿತಾಪಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ। **ಸಪರಿಳಾಹಕಾಯಧಾತುಕೋ**ತಿ ಉಸ್ಸನ್ನಪಿತ್ತತಾಯ ಸಪರಿಳಾಹಕಾಯಸಭಾವೋ। **ಸತಸಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಾ। ಸತಸಹಸ್ಸಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ರೂಪಭವೋ ರೂಪ"ನ್ತಿ, ಅತ್ಥಿಅತ್ಥೇ ವಾ ಅಕಾರಪಚ್ಚಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮುದಾಚಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಆಮಗನ್ಧೋ ಕುಣಪಗನ್ಧೋ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಿರಾಮಗನ್ಧಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರೋ ಹೇತ್ಥ "ಆಮಗನ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಕಿಂಕಾರಣಾ? ಅಮನುಞ್ಞತ್ತಾ, ಕಿಲೇಸಅಸುಚಿಮಿಸ್ಸತ್ತಾ, ಸಬ್ಭಿ ಜಿಗುಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಭಾವವಹತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಯೇ ಯೇ ಉಸ್ಸನ್ನಕಿಲೇಸಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ತೇ ಅತಿದುಗ್ಗನ್ಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸಾನಂ ಮತಸರೀರಮ್ಪಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಂ

ನ ಹೋತಿ। **ದಾನಗ್ಗಪರಿವಹನಕೇತಿ** ದಾನಗ್ಗಧುರವಹನಕೇ। **ಮಾಪಕೋತಿ** ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಪರಿಮಿತಪರಿಬ್ಬಯದಾನವಸೇನ ಧಞ್ಞಮಾಪಕೋ।

ಪಾಳಿಯನ್ತಿ ವಿನಯಪಾಳಿಯಂ। **ಮಿಗಜಾತಕಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇಸೀ**ತಿ ಅತೀತೇ ಕಿರ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಮಿಗಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಮಿಗಗಣಪರಿವುತೋ ಅರಞ್ಞೇ ವಸತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಭಗಿನೀ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಕಂ ಉಪನೇತ್ವಾ "ಭಾತಿಕ ಇಮಂ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ಮಿಗಮಾಯಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಹೀ"ತಿ ಆಹ। ಬೋಧಿಸತ್ತೋ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ "ಗಚ್ಛ ತಾತ, ಅಸುಕವೇಲಾಯಂ ನಾಮ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಮಾತುಲೇನ ವುತ್ತವೇಲಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಿಗಮಾಯಂ ಸಿಕ್ಖಿ। ಸೋ ಏಕದಿವಸಂ ವನೇ ವಿಚರನ್ತೋ ಪಾಸೇನ ಬದ್ಧೋ ಬದ್ಧರವಂ ವಿರವಿ। ಮಿಗಗಣೋ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ "ಪುತ್ತೋ ತೇ ಪಾಸೇನ ಬದ್ಧೋ"ತಿ ತಸ್ಸ ಮಾತುಯಾ ಆರೋಚೇಸಿ। ಸಾ ಭಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಭಾತಿಕ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ತೇ ಮಿಗಮಾಯಂ ಸಿಕ್ಖಾಪಿತೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಬೋಧಿಸತ್ತೋ "ಮಾ ತ್ವಂ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಕಂ ಆಸಙ್ಕಿ, ಸುಗ್ಗಹಿತಾ ತೇನ ಮಿಗಮಾಯಾ, ಇದಾನಿ ತಂ ಹಾಸಯಮಾನೋ ಆಗಚ್ಛಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ **"ಮಿಗಂ ತಿಪಲ್ಲತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಮಿಗ**ನ್ತಿ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಮಿಗಂ। ತಿಪಲ್ಲತ್ಥಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಯನಂ, ಉಭೋಹಿ ಪಸ್ಸೇಹಿ ಉಜುಕಮೇವ ಚ ನಿಪನ್ನಕವಸೇನ ತೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಲ್ಲತ್ಥಂ ಅಸ್ಸ, ತೀಣಿ ವಾ ಪಲ್ಲತ್ಥಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ತಿಪಲ್ಲತ್ಥೋ, ತಂ **ತಿಪಲ್ಲತ್ಥಂ**। **ಅನೇಕಮಾಯ**ನ್ತಿ ಬಹುಮಾಯಂ ಬಹುವಞ್ಚನಂ। **ಅಟ್ಠಕ್ಖುರ**ನ್ತಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಾದೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಹಿ ಖುರೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ಅಡ್ಢರತ್ತಾಪಪಾಯಿ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಯಾಮಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇ ಅರಞ್ಞತೋ ಆಗಮ್ಮ ಪಾನೀಯಸ್ಸ ಪಿವನತೋ ಅಡ್ಢರತ್ತೇ ಆಪಂ ಪಿವತೀತಿ ಅಡ್ಢರತ್ತಾಪಪಾಯೀ। "ಅಡ್ಢರತ್ತೇ ಆಪಪಾಯಿ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಮಮ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ಮಿಗಂ ಅಹಂ ಸಾಧುಕಂ ಮಿಗಮಾಯಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿಂ। ಕಥಂ? ಯಥಾ ಏಕೇನ ಸೋತೇನ ಛಮಾಯಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಛಹಿ ಕಲಾಹಿ ಅತಿಭೋತಿ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅಯಞ್ಹಿ ತವ ಪುತ್ತಂ ತಥಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿಂ, ಯಥಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಉಪರಿಮನಾಸಿಕಾಸೋತೇ ವಾತಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಅಲ್ಲೀನೇನ ಏಕೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮನಾಸಿಕಾಸೋತೇನ ತಥೇವ ಛಮಾಯಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ ಛಹಿ ಕಲಾಹಿ ಲುದ್ದಕಂ ಅತಿಭೋತಿ, ಛಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರತಿ ವಞ್ಚೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕತಮೇಹಿ ಛಹಿ? ಚತ್ತಾರೋ ಪಾದೇ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಏಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸೇಯ್ಯಾಯ, ಖುರೇಹಿ ತಿಣಪಂಸುಖಣನೇನ, ಜಿವ್ಹಾನಿನ್ನಾಮನೇನ, ಉದರಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಕರಣೇನ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ, ವಾತಸ್ಸ ನಿರುಮ್ಭನೇನಾತಿ। ಅಥ ವಾ ತಥಾ ನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇಸಿಂ, ಯಥಾ ಏಕೇನ ಸೋತೇನ ಛಮಾಯಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ। **ಛಹೀತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇಹಿ ಛಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಕಲಾಹೀ**ತಿ ಕಲಾಯಿಸ್ಸತಿ, ಲುದ್ದಕಂ ವಞ್ಚೇಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೋತೀತಿ** ಭಗಿನಿಂ ಆಲಪತಿ। **ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಏವಂ ಛಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಞ್ಚಕಂ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಂ ನಿದ್ದಿಸತಿ।

ಏವಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸ್ಸ ಮಿಗಮಾಯಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹಿತಭಾವಂ ವದನ್ತೋ ಭಗಿನಿಂ ಸಮಸ್ಸಾಸೇಸಿ। ಸೋಪಿ ಮಿಗಪೋತಕೋ ಪಾಸೇ ಬದ್ಧೋ ಅನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾಯೇವ ಭೂಮಿಯಂ ಮಹಾಫಾಸುಕಪಸ್ಸೇನ ಪಾದೇ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ನಿಪನ್ನೋ ಪಾದಾನಂ ಆಸನ್ನಟ್ಠಾನೇ ಖುರೇಹಿ ಏವ ಪಹರಿತ್ವಾ ಪಂಸುಞ್ಚ ತಿಣಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸೀಸಂ ಪಾತೇತ್ವಾ ಜಿವ್ಹಂ ನಿನ್ನಾಮೇತ್ವಾ ಸರೀರಂ ಖೇಳಕಿಲಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ವಾತಗ್ಗಹಣೇನ ಉದರಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ಕತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾನಾಸಿಕಾಸೋತೇನ ವಾತಂ ಸಞ್ಚರಾಪೇನ್ತೋ ಉಪರಿಮನಾಸಿಕಾಸೋತೇನ ವಾತಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಥದ್ಧಭಾವಂ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಮತಕಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇಸಿ, ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾಪಿ ನಂ ಸಮ್ಪರಿವಾರೇಸುಂ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಾಕಾ ನಿಲೀಯಿಂಸು। ಲುದ್ದೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಉದರೇ ಹತ್ಥೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ "ಪಾತೋವ ಬದ್ಧೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಪೂತಿಕೋ ಜಾತೋ"ತಿ ತಸ್ಸ ಬನ್ಧನರಜ್ಜುಂ ಮೋಚೇತ್ವಾ "ಏತ್ಥೇವ ದಾನಿ ನಂ ಉಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಆದಾಯ ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿರಾಸಙ್ಕೋ ಹುತ್ವಾ ಸಾಖಾಪಲಾಸಂ ಗಹೇತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ಮಿಗಪೋತಕೋಪಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಠತ್ವಾ ಕಾಯಂ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ ಮಹಾವಾತೇನ ಛಿನ್ನವಲಾಹಕೋ ವಿಯ ವೇಗೇನ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಸತ್ಥಾ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಹುಲೋ ಇದಾನೇವ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ, ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋಯೇವಾ"ತಿ ಏವಂ ಮಿಗಜಾತಕಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ।

ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಯರಾಹುಲೋವಾದಂ ದೇಸೇಸೀತಿ "ಪಸ್ಸಸಿ ನೋ ತ್ವಂ, ರಾಹುಲ, ಇಮಂ ಪರಿತ್ತಂ ಉದಕಾವಸೇಸಂ ಉದಕಾದಾನೇ ಠಪಿತನ್ತಿ? ಏವಂ, ಭನ್ತೇ। ಏವಂ ಪರಿತ್ತಕಂ ಖೋ, ರಾಹುಲ, ತೇಸಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ, ಯೇಸಂ ನತ್ಥಿ ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೇ ಲಜ್ಜಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ **ಅಮ್ಬಲಟ್ಠಿಯರಾಹುಲೋವಾದಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೭ ಆದಯೋ) ಕಥೇಸಿ। **ಗೇಹಸಿತಂ ವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಕಿರ ರಾಹುಲೋ ಭಗವತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋವ ಪಾದತಲತೋ ಯಾವ ಉಪರಿ ಕೇಸನ್ತಾ ತಥಾಗತಂ ಓಲೋಕೇಸಿ, ಸೋ ಭಗವತೋ ಬುದ್ಧವೇಸವಿಲಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸೋಭತಿ ಭಗವಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣವಿಚಿತ್ತಸರೀರೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತಾಯ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಸುವಣ್ಣಚುಣ್ಣಮಜ್ಝಗತೋ ವಿಯ ವಿಜ್ಜುಲತಾಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಕನಕಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ಯನ್ತಸಮಾಕಡ್ಢಿತರತನವಿಚಿತ್ತಸುವಣ್ಣಅಗ್ಘಿಕಂ ವಿಯ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋಪಿ ರತ್ತಕಮ್ಬಲಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಕನಕಪಬ್ಬತೋ ವಿಯ ಪವಾಳಲತಾಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸುವಣ್ಣಘಟಿಕಂ ವಿಯ ಚೀನಪಿಟ್ಠಚುಣ್ಣಪೂಜಿತಸುವಣ್ಣಚೇತಿಯಂ ವಿಯ ಲಾಖಾರಸಾನುಲಿತ್ತೋ ಕನಕಥೂಪೋ ವಿಯ ರತ್ತವಲಾಹಕನ್ತರಗತೋ ತಙ್ಖಣಮುಗ್ಗತಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ ಅಹೋ ಸಮತಿಂಸಪಾರಮಿತಾನುಭಾವೇನ ಸಜ್ಜಿತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ತತೋ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ "ಅಹಮ್ಪಿ ಸೋಭಾಮಿ, ಸಚೇ ಭಗವಾ ಚತೂಸು ಮಹಾದೀಪೇಸು ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಂ ಅಕರಿಸ್ಸ, ಮಯ್ಹಂ ಪರಿಣಾಯಕಟ್ಠಾನನ್ತರಮದಸ್ಸ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಅತಿವಿಯ ಜಮ್ಬುದೀಪತಲಂ ಅತಿಸೋಭಿಸ್ಸಾ"ತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗೇಹಸಿತಂ ಛನ್ದರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ – **"ಸತ್ಥು ಚೇವ ಅತ್ತನೋ ಚ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಗೇಹಸಿತಂ ವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ।

ಭಗವಾಪಿ ಪುರತೋ ಗಚ್ಛನ್ತೋವ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಪರಿಪುಣ್ಣಚ್ಛವಿಮಂಸಲೋಹಿತೋ ದಾನಿ ರಾಹುಲಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವೋ, ರಜನೀಯೇಸು ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದೀಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಕ್ಖನ್ದನಕಾಲೋ ಜಾತೋ, ನಿಪ್ಫಲತಾಯ ನು ಖೋ ರಾಹುಲೋ ವೀತಿನಾಮೇತೀ"ತಿ। ಅಥ ಸಹಾವಜ್ಜನೇನೇವ ಪಸನ್ನೇ ಉದಕೇ ಮಚ್ಛಂ ವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಆದಾಸಮಣ್ಡಲೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಂ ಅದ್ದಸ, ದಿಸ್ವಾ ಚ "ಅಯಂ ರಾಹುಲೋ ಮಯ್ಹಂ ಅತ್ರಜೋ ಹುತ್ವಾ ಮಮ ಪಚ್ಛತೋ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ 'ಅಹಂ ಸೋಭಾಮಿ, ಮಯ್ಹಂ ವಣ್ಣಾಯತನಂ ಪಸನ್ನ'ನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗೇಹಸಿತಂ ಛನ್ದರಾಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಅತಿತ್ಥೇ ಪಕ್ಖನ್ದೋ, ಉಪ್ಪಥಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ, ಅಗೋಚರೇ ಚರತಿ, ದಿಸಾಮೂಳ್ಹಅದ್ಧಿಕೋ ವಿಯ ಅಗನ್ತಬ್ಬಂ ದಿಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ವಡ್ಢನ್ತೋ ಅತ್ತತ್ಥಮ್ಪಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ದಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ ಪರತ್ಥಮ್ಪಿ ಉಭಯತ್ಥಮ್ಪಿ, ತತೋ ನಿರಯೇಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹಾಪೇಸ್ಸತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಮ್ಪಿ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇಪಿ ಅಸುರಕಾಯೇಪಿ ಸಮ್ಬಾಧೇಪಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ಪರಿಪಾತೇಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಖೋ ಪನ ಅನೇಕರತನಪೂರಾ ಮಹಾನಾವಾ ಭಿನ್ನಫಲಕನ್ತರೇನ ಉದಕಂ ಆದಿಯಮಾನಾ ಮುಹುತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ವೇಗೇನ ವೇಗೇನಸ್ಸಾ ವಿವರಂ ಪಿದಹಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಏವಮೇವ ಅಯಮ್ಪಿ ನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ। ಯಾವಸ್ಸ ಅಯಂ ಕಿಲೇಸೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸೀಲರತನಾದೀನಿ ನ ವಿನಾಸೇತಿ, ತಾವದೇವ ನಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಅಕಾಸಿ। ತತೋ ರಾಹುಲಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ, ರಾಹುಲ, ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ ಓಳಾರಿಕಂ ವಾ ಸುಖುಮಂ ವಾ ಹೀನಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ ಯಂ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ, ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ 'ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ'ತಿ ಏವಮೇತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ। ರೂಪಮೇವ ನು ಖೋ ಭಗವಾ ರೂಪಮೇವ ನು ಖೋ ಸುಗತಾತಿ। ರೂಪಮ್ಪಿ ರಾಹುಲ, ವೇದನಾಪಿ ರಾಹುಲ, ಸಞ್ಞಾಪಿ ರಾಹುಲ, ಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ರಾಹುಲ, ವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ರಾಹುಲಾ"ತಿ **ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩ ಆದಯೋ) ಅಭಾಸಿ। ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – **"ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರಾಹುಲ...ಪೇ॰... ಕಥೇಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಂಯುತ್ತಕೇ ಪನ ರಾಹುಲೋವಾದೋತಿ ರಾಹುಲಸಂಯುತ್ತೇ ವುತ್ತರಾಹುಲೋವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತು, ಯಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ಏಕೋ ವೂಪಕಟ್ಠೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಆತಾಪೀ ಪಹಿತತ್ತೋ ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಥೇರೇನ ಯಾಚಿತೋ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ರಾಹುಲ, ಚಕ್ಖು ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾತಿ?

ಅನಿಚ್ಚಂ, ಭನ್ತೇ। ಯಂ ಪನಾನಿಚ್ಚಂ , ದುಕ್ಖಂ ವಾ ತಂ ಸುಖಂ ವಾತಿ? ದುಕ್ಖಂ, ಭನ್ತೇ। ಯಂ ಪನಾನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಂ, ಕಲ್ಲಂ ನು ತಂ ಸಮನುಪಸ್ಸಿತುಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'"ತಿಆದಿನಾ **ರಾಹುಲೋವಾದಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೮ ಆದಯೋ) ಆರಭಿ। **ಥೇರಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋಯೇವ,** ನ ಪನ ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೂಪಚ್ಛೇದಾಯ ವುತ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಥಸ್ಸ ಸತ್ಥಾ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ಞತ್ವಾತಿಆದೀಸು ಭಗವತೋ ಕಿರ ರಹೋಗತಸ್ಸ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನಸ್ಸ ಏವಂ ಚೇತಸೋ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ ಉದಪಾದಿ "ಪರಿಪಕ್ಕಾ ಖೋ ರಾಹುಲಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಯನ್ನೂನಾಹಂ ರಾಹುಲಂ ಉತ್ತರಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ವಿನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ? ಅಥಸ್ಸ ಭಗವಾ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಗಣ್ಹಾಹಿ, ರಾಹುಲ, ನಿಸೀದನಂ, ಯೇನ ಅನ್ಧವನಂ ತೇನುಪಸಙ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮ ದಿವಾವಿಹಾರಾಯಾ"ತಿ। "ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ರಾಹುಲೋ ಭಗವತೋ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ ನಿಸೀದನಂ ಆದಾಯ ಭಗವತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧಿ। ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಅನೇಕಾನಿ ದೇವತಾಸಹಸ್ಸಾನಿ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧಿತಾ ಹೋನ್ತಿ "ಅಜ್ಜ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಉತ್ತರಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ವಿನೇಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಅನ್ಧವನಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದಿ। ಆಯಸ್ಮಾಪಿ ರಾಹುಲೋ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ನಿಸೀದಿ। ಅಥ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ರಾಹುಲಂ ಆಮನ್ತೇತ್ವಾ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ರಾಹುಲ, ಚಕ್ಖು ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾತಿ? ಅನಿಚ್ಚಂ, ಭನ್ತೇ। ಯಂ ಪನಾನಿಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖಂ ವಾ ತಂ ಸುಖಂ ವಾತಿ? ದುಕ್ಖಂ, ಭನ್ತೇ। ಯಂ ಪನಾನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಂ, ಕಲ್ಲಂ ನು ತಂ ಸಮನುಪಸ್ಸಿತುಂ 'ಏತಂ ಮಮ, ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ'"ತಿಆದಿನಾ **ರಾಹುಲೋವಾದಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೧) ಅದಾಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - **"ಅನ್ಧವನೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ಚೂಳರಾಹುಲೋವಾದಂ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ।

ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸದೇವತಾಹೀತಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ರಾಹುಲೇನ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಪಾದಮೂಲೇ ಪಥವಿನ್ಧರರಾಜಕಾಲೇ ಪತ್ಥನಂ ಠಪೇನ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪತ್ಥನಂ ಠಪಿತದೇವತಾಯೇವೇತಾ। ತಾಸು ಪನ ಕಾಚಿ ಭೂಮಟ್ಠದೇವತಾ, ಕಾಚಿ ಅನ್ತಲಿಕ್ಖಟ್ಠಕಾ, ಕಾಚಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾದಿದೇವಲೋಕೇ, ಕಾಚಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ದಿವಸೇ ಸಬ್ಬಾ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಅನ್ಧವನಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ।

ಆಭಿದೋಸಿಕನ್ತಿ ಪಾರಿವಾಸಿಕಂ ಏಕರತ್ತಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಪೂತಿಭೂತಂ। ಏಕರತ್ತಾತಿಕ್ಕನ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ನಾಮಸಞ್ಞಾ ಏಸಾ, ಯದಿದಂ ಆಭಿದೋಸಿಕೋತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ - ಪೂತಿಭಾವದೋಸೇನ ಅಭಿಭೂತೋತಿ ಅಭಿದೋಸೋ, ಅಭಿದೋಸೋಯೇವ **ಆಭಿದೋಸಿಕೋ। ಕುಮ್ಮಾಸ**ನ್ತಿ ಯವಕುಮ್ಮಾಸಂ। **ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ**ತಿ "ತೇನ ಹಿ, ತಾತ ರಟ್ಠಪಾಲ, ಅಧಿವಾಸೇಹಿ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭತ್ತ"ನ್ತಿ ಪಿತರಾ ನಿಮನ್ತಿತೋ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭಿಕ್ಖಂ ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಥೇರೋ ಪಕತಿಯಾ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸಪದಾನಚಾರಿಕೋ ಸ್ವಾತನಾಯ ಭಿಕ್ಖಂ ನಾಮ ನಾಧಿವಾಸೇತಿ, ಮಾತು ಅನುಗ್ಗಹೇನ ಪನ ಅಧಿವಾಸೇತಿ। ಮಾತು ಕಿರಸ್ಸ ಥೇರಂ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಮಹಾಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ರೋದನೇನೇವ ದುಕ್ಖೀ ವಿಯ ಜಾತಾ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ "ಸಚಾಹಂ ತಂ ಅಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ಹದಯಮ್ಪಿಸ್ಸಾ ಫಲೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಅನುಗ್ಗಹೇನ ಅಧಿವಾಸೇಸಿ। ಪಣ್ಡಿತಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾನಂ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಂ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಧುತಙ್ಗಸುದ್ಧಿಕಾ ನ ಭವನ್ತಿ।

ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೇ ಇತ್ಥಿಜನೇತಿ ಪಿತರಾ ಉಯ್ಯೋಜಿತೇ ಇತ್ಥಿಜನೇ। ಪಿತಾ ಕಿರಸ್ಸ ದುತಿಯದಿವಸೇ ಸಕನಿವೇಸನೇ ಮಹನ್ತಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಪುಞ್ಜಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಕಿಲಞ್ಜೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಾಪೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತೋ ರಟ್ಠಪಾಲಸ್ಸ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾಯೋ "ಏಥ ತುಮ್ಹೇ ವಧೂ, ಯೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅಲಙ್ಕತಾ ಪುಬ್ಬೇ ರಟ್ಠಪಾಲಸ್ಸ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಿಯಾ ಹೋಥ ಮನಾಪಾ, ತೇನ ಅಲಙ್ಕಾರೇನ ಅಲಙ್ಕರೋಥಾ"ತಿ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಪಣೀತಂ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ಪಟಿಯಾದಾಪೇತ್ವಾ ಕಾಲೇ ಆರೋಚಿತೇ ಆಗನ್ತ್ವಾ

ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸಿನ್ನಂ "ಇದಂ ತೇ, ರಟ್ಠಪಾಲ, ಮತ್ತಿಕಂ ಧನಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪೇತ್ತಿಕಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಿತಾಮಹಂ; ಸಕ್ಕಾ, ತಾತ ರಟ್ಠಪಾಲ, ಭೋಗೇ ಚ ಭುಞ್ಜಿತುಂ, ಪುಞ್ಞಾನಿ ಚ ಕಾತುಂ? ಏಹಿ ತ್ವಂ, ತಾತ ರಟ್ಠಪಾಲ, ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತಿತ್ವಾ ಭೋಗೇ ಚ ಭುಞ್ಜಸ್ಸು, ಪುಞ್ಞಾನಿ ಚ ಕರೋಹೀ"ತಿ ಯಾಚಿತ್ವಾ ತೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸಿತೇ "ಅಹಂ ಇಮಂ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆನಯಿಂ, ಸೋ "ದಾನಿ ಮೇ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಾತುಂ ಆರದ್ಧೋ, ಅಲಂ ಮೇ ವಚನಂ ನ ಕರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಓರೋಧಾನಂ ದ್ವಾರಂ ವಿವರಾಪೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ವೋ ಸಾಮಿಕೋ, ಗಚ್ಛಥ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ವಾನ ಗಣ್ಹಿತುಂ ವಾಯಮಥಾ"ತಿ ಉಯ್ಯೋಜೇಸಿ। ತೀಸು ವಯೇಸು ಠಿತಾ ನಾಟಕಿತ್ಥಿಯೋ ಥೇರಂ ಪರಿವಾರಯಿಂಸು। ತಾಸು ಅಯಂ ಅಸುಭಸಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೇ ಇತ್ಥಿಜನೇ ಅಸುಭಸಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಠಿತಕೋವ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾತಿ -

"ಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕತಂ ಬಿಮ್ಬಂ, ಅರುಕಾಯಂ ಸಮುಸ್ಸಿತಂ।
ಆತುರಂ ಬಹುಸಙ್ಕಪ್ಪಂ, ಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿ ಧುವಂ ಠಿತಿ॥

"ಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತಕತಂ ರೂಪಂ, ಮಣಿನಾ ಕುಣ್ಡಲೇನ ಚ।
ಅಟ್ಠಿಂ ತಚೇನ ಓನದ್ಧಂ, ಸಹ ವತ್ಥೇಹಿ ಸೋಭತಿ॥

"ಅಲತ್ತಕಕತಾ ಪಾದಾ, ಮುಖಂ ಚುಣ್ಣಕಮಕ್ಖಿತಂ।
ಅಲಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೋಹಾಯ, ನೋ ಚ ಪಾರಗವೇಸಿನೋ॥

"ಅಟ್ಠಾಪದಕತಾ ಕೇಸಾ, ನೇತ್ತಾ ಅಞ್ಜನಮಕ್ಖಿತಾ।
ಅಲಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೋಹಾಯ, ನೋ ಚ ಪಾರಗವೇಸಿನೋ॥

"ಅಞ್ಜನೀವಣ್ಣವಾ ಚಿತ್ತಾ, ಪೂತಿಕಾಯೋ ಅಲಙ್ಕತೋ।
ಅಲಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಮೋಹಾಯ, ನೋ ಚ ಪಾರಗವೇಸಿನೋ॥

"ಓದಹಿ ಮಿಗವೋ ಪಾಸಂ, ನಾಸದಾ ವಾಗುರಂ ಮಿಗೋ।
ಭುತ್ವಾ ನಿವಾಪಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ, ಕನ್ದನ್ತೇ ಮಿಗಬನ್ಧಕೇ"ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೨; ಥೇರಗಾ॰ ೭೬೯-೭೭೪) -

ಇಮಾಹಿ ಗಾಥಾಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ।

ಆಕಾಸಂ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾತಿ ಆಕಾಸಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಥೇರೋ ಆಕಾಸೇನ ಗತೋ? ಪಿತಾ ಕಿರಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಿ ಸತ್ತಸು ದ್ವಾರಕೋಟ್ಠಕೇಸು ಅಗ್ಗಳಾನಿ ದಾಪೇತ್ವಾ ಮಲ್ಲೇ ಆಣಾಪೇಸಿ "ಸಚೇ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಹತ್ಥಪಾದೇಸು ನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ಹರಿತ್ವಾ ಗಿಹಿವೇಸಂ ಗಣ್ಹಾಪೇಥಾ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಥೇರೋ "ಏತೇ ಮಾದಿಸಂ ಮಹಾಖೀಣಾಸವಂ ಹತ್ಥೇ ವಾ ಪಾದೇ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವೇಯ್ಯುಂ, ತಂ ನೇಸಂ ಮಾ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಆಕಾಸೇನ ಅಗಮಾಸಿ। **ಮಿಗಚೀರ**ನ್ತಿ ಏವಂನಾಮಕಂ ಉಯ್ಯಾನಂ। **ಚತುಪಾರಿಜುಞ್ಞಪಟಿಮಣ್ಡಿತ**ನ್ತಿ ಜರಾಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ, ಬ್ಯಾಧಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ, ಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ, ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ। **ಪಾರಿಜುಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಚ ಪರಿಹಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕುಣ್ಡಧಾನತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೧. ತತಿಯೇ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಸಲಾಕಗಾಹಕಾ**। ಸುನಾಪರನ್ತಜನಪದಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಪಿ ಪಠಮಮೇವ ಸಲಾಕಂ ಗಣ್ಹೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಛಬ್ಬಸ್ಸನ್ತರೇತಿ** ಛನ್ನಂ ವಸ್ಸಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। **ಮೇತ್ತೀತಿ** ಮಿತ್ತಭಾವೋ। **ಭೇದಕೇ ಸತೀತಿ** ಭೇದಕರಣೇ ಸತಿ। **ಗುಮ್ಬಸಭಾಗತೋತಿ** ಗುಮ್ಬಸಮೀಪತೋ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಇತ್ಥೀ ಹುತ್ವಾತಿ** ಇತ್ಥೀ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ, ಮನುಸ್ಸಿತ್ಥಿವಣ್ಣಂ ಮಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದೀಘರತ್ತಾನುಗತೋತಿ** ದೀಘಕಾಲಂ ಅನುಬನ್ಧೋ। **ಏತ್ತಕಂ ಅದ್ಧಾನನ್ತಿ** ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ। **ಹನ್ದಾವುಸೋತಿ** ಗಣ್ಹಾವುಸೋ। **ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಭೂತತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಕೋಣ್ಡೋ ಜಾತೋತಿ** ಧುತ್ತೋ ಜಾತೋ।

ಮಾವೋಚ ಫರುಸಂ ಕಞ್ಚೀತಿ ಕಞ್ಚಿ ಏಕಪುಗ್ಗಲಂ ಫರುಸಂ ಮಾ ಅವೋಚ। **ವುತ್ತಾ ಪಟಿವದೇಯ್ಯು ತನ್ತಿ** ತಯಾ ಪರೇ ದುಸ್ಸೀಲಾತಿ ವುತ್ತಾ ತಮ್ಪಿ ತಥೇವ ಪಟಿವದೇಯ್ಯುಂ। **ದುಕ್ಖಾ ಹಿ ಸಾರಮ್ಭಕಥಾತಿ** ಏಸಾ ಕಾರಣುತ್ತರಾ ಯುಗಗ್ಗಾಹಕಥಾ ನಾಮ ದುಕ್ಖಾ। **ಪಟಿದಣ್ಡಾ ಫುಸೇಯ್ಯು ತನ್ತಿ** ಕಾಯದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಪರಂ ಪಹರನ್ತಸ್ಸ ತಾದಿಸಾವ ಪಟಿದಣ್ಡಾ ತವ ಮತ್ಥಕೇ ಪತೇಯ್ಯುಂ।

ಸಚೇ ನೇರೇಸಿ ಅತ್ತಾನನ್ತಿ ಸಚೇ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಚ್ಚಲಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ। **ಕಂಸೋ ಉಪಹತೋ ಯಥಾತಿ** ಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಲಮತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಂ ಕಂಸತಾಲಂ ವಿಯ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಹತ್ಥೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ ದಣ್ಡೇನ ವಾ ಪಹತಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ನ ಕರೋತಿ। **ಏಸ ಪತ್ತೋಸಿ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ಸಚೇ ಏವರೂಪೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ, ಇಮಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರಯಮಾನೋ ಏಸೋ ತ್ವಂ ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪತ್ತೋಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ತೋಸಿ ನಾಮ। **ಸಾರಮ್ಭೋ ತೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀತಿ** "ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ತ್ವಂ ದುಸ್ಸೀಲೋ, ಅಹಂ ಸುಸೀಲೋ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ ಉತ್ತರಿಕರಣವಾಚಾಲಕ್ಖಣೋ ಸಾರಮ್ಭೋ ತೇ ನ ವಿಜ್ಜತಿ, ನ ಭವಿಸ್ಸತಿಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸೇನಾತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸಹೇತುನಾ।

ವಙ್ಗೀಸತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೨. ಚತುತ್ಥೇ **ಸಮ್ಪುನ್ನಪಟಿಭಾನಾನನ್ತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಪಟಿಭಾನಾನಂ। **ಚುತಿಂ ಯೋ ವೇದಿ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತಿಞ್ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಞ್ಚ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ, ತಂ ಅಹಂ ಅಲಗ್ಗನತಾಯ **ಅಸತ್ತಂ,** ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಸುಟ್ಠು ಗತತ್ತಾ **ಸುಗತಂ,** ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ **ಬುದ್ಧಂ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಸ್ಸ ಗತಿನ್ತಿ** ಯಸ್ಸೇತೇ ದೇವಾದಯೋ ಗತಿಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಮಹಂ ಆಸವಾನಂ ಖೀಣತಾಯ **ಖೀಣಾಸವಂ,** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ **ಅರಹನ್ತಂ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪಸೇನವಙ್ಗನ್ತಪುತ್ತತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೩. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸಬ್ಬಪಾಸಾದಿಕಾನನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಪಸಾದಂ ಜನೇನ್ತಾನಂ। **ಕಿನ್ತಾಯನ್ತಿ** ಕಿಂ ತೇ ಅಯಂ। **ಅತಿಲಹುನ್ತಿ** ಅತಿಸೀಘಂ। ಯಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ, ತಂ ಬುದ್ಧಾ "ಮೋಘಪುರಿಸೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ ಅರಿಟ್ಠಲಾಳುದಾಯಿಆದಿಕೇ ವಿಯ। ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಸತಿಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಮಗ್ಗೇ ವಾ ಫಲೇ ವಾ ಅಸತಿ "ಮೋಘಪುರಿಸಾ"ತಿ ವದನ್ತಿಯೇವ ಧನಿಯತ್ಥೇರಾದಿಕೇ ವಿಯ। ಇಮಸ್ಸಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ಅಭಾವತೋ **"ಮೋಘಪುರಿಸಾ"**ತಿ ಆಹ, ತುಚ್ಛಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಾಹುಲ್ಲಾಯಾತಿ** ಪರಿಸಬಾಹುಲ್ಲಾಯ। **ಅನೇಕಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಅನೇಕಕಾರಣೇನ।

ಇಚ್ಛಾಮಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇತಿ ಭಗವಾ ಕಿರ ತಂ ಅದ್ಧಮಾಸಂ ನ ಕಞ್ಚಿ ಬೋಧನೇಯ್ಯಸತ್ತಂ ಅದ್ದಸ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತನ್ತಿವಸೇನ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಏತದಹೋಸಿ – "ಮಯಿ ಓಕಾಸಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ಕತಿಕವತ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಂ ಉಪಸೇನೋ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತಿ, ಅಹಂ ತಸ್ಸ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದಸ್ಸನಂ ಅನುಜಾನಿಸ್ಸಾಮಿ। ತತೋ ಮಂ ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮಾ ಬಹೂ ಭಿಕ್ಖೂ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಸಮಾದಿಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಹಞ್ಚ ತೇಹಿ ಉಜ್ಝಿತಸನ್ಥತಪಚ್ಚಯಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಮಾಹ। **ಥೇರಸ್ಸಾತಿ** ಉಪಸೇನತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ಮನಾಪಾನಿ ತೇ**

ಭಿಕ್ಖು ಪಂಸುಕೂಲಾನೀತಿ “ಭಿಕ್ಖು ತವ ಇಮಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನಿ ಮನಾಪಾನಿ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಗಹಿತಾನೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ನ ಖೋ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಮನಾಪಾನಿ ಪಂಸುಕೂಲಾನೀ**ತಿ, ಭನ್ತೇ, ನ ಮಯಾ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಖನ್ತಿಯಾ ಗಹಿತಾನಿ, ಗಲಗ್ಗಾಹೇನ ವಿಯ ಮತ್ಥಕತಾಳನೇನ ವಿಯ ಚ ಗಾಹಿತೋ ಮಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವಾ**ತಿ ವಿನಯಪಾಳಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ।

ದಬ್ಬತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೪. ಛಟ್ಠೇ **ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಮಹಾವಿಹಾರೇಸೂ**ತಿ ರಾಜಗಹಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಠಿತೇಸು ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಮಹಾವಿಹಾರೇಸು। **ಉಪವಿಜಞ್ಞಾ**ತಿ ಆಸನ್ನಪಸೂತಿಕಾಲಾ। **ರಹೋಗತೋ**ತಿ ರಹಸಿ ಗತೋ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ **ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣೇ ಕಾಯಂ ಯೋಜೇತುಕಾಮೋ ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಥೇರೋ ಕಿರ ಅತ್ತನೋ ಕತಕಿಚ್ಚಭಾವಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಹಂ ಇಮಂ ಸರೀರಂ ಧಾರೇಮಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ವಾತಮುಖೇ ಠಿತಪದೀಪೋ ವಿಯ ಅನಿಚ್ಚತಾಮುಖೇ ಠಿತಂ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ನಿಬ್ಬಾಯನಧಮ್ಮಂ ಯಾವ ನ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ತಾವ ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಕರೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ “ತಿರೋರಟ್ಠೇಸು ಬಹೂ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ, ತೇ ‘ಭಗವನ್ತಂ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸಾಮ ಚೇವ ವನ್ದಿಸ್ಸಾಮಾ’ತಿ ಚ ದೂರತೋಪಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತತ್ರ ಯೇಸಂ ಸೇನಾಸನಂ ನಪ್ಪಹೋತಿ, ತೇ ಸಿಲಾಪತ್ತಕೇಪಿ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಿ। ಪಹೋಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕುಲಪುತ್ತಾನಂ ಇಚ್ಛಾವಸೇನ ಪಾಸಾದವಿಹಾರಅಡ್ಢಯೋಗಾದೀನಿ ಮಞ್ಚಪೀಠತ್ಥರಣಾನಿ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ದಾತುಂ? ಪುನದಿವಸೇ ಚೇತ್ಥ ಏಕಚ್ಚೇ ಅತಿವಿಯ ಕಿಲನ್ತರೂಪಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಗಾರವೇನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪುರತೋ ಠತ್ವಾ ಭತ್ತಾನಿಪಿ ನ ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತಿ, ಅಹಂ ಖೋ ಪನ ತೇಸಂ ಭತ್ತಾನಿಪಿ ಉದ್ದಿಸಿತುಂ ಪಹೋಮೀ”ತಿ। ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖನ್ತೋ “ಯಂನೂನಾಹಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಪೇಯ್ಯಂ, ಭತ್ತಾನಿ ಚ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಸಭಾಗಸಭಾಗಾನ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾದಿಗುಣವಸೇನ ಸಭಾಗಾನಂ, ನ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ। ಥೇರೋ ಹಿ ಯಾವತಿಕಾ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಏಕತೋ ತೇಸಂ ಅನುರೂಪಮೇವ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತಿ। ವೇನಯಿಕಾಭಿಧಮ್ಮಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನೇವ **ಪಾಳಿಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ೩೮೦) ವುತ್ತಂ - “ಯೇತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾ, ತೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀ”ತಿಆದಿ।

ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ಜಲಮಾನಾಯಾತಿ ತೇಜೋಕಸಿಣಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣೇನ ಅಙ್ಗುಲಿಜಲನಂ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತೇನೇವ ತೇಜೋಧಾತುಸಮಾಪತ್ತಿಜನಿತೇನ ಅಗ್ಗಿಜಾಲೇನ ಅಙ್ಗುಲಿಯಾ ಜಲಮಾನಾಯ। **ಅಯಂ ಮಞ್ಚೋ**ತಿಆದೀಸು ಪನ ಥೇರೇ “ಅಯಂ ಮಞ್ಚೋ”ತಿಆದಿಂ ವದನ್ತೇ ನಿಮ್ಮಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಗತಟ್ಠಾನೇ “ಅಯಂ ಮಞ್ಚೋ”ತಿಆದಿಂ ವದನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ ನಿಮ್ಮಿತಾನಂ ಧಮ್ಮತಾ।

> “ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಸಮಾನಸ್ಮಿಂ, ಸಬ್ಬೇ ಭಾಸನ್ತಿ ನಿಮ್ಮಿತಾ।
> ಏಕಸ್ಮಿಂ ತುಣ್ಹಿಮಾಸಿನೇ, ಸಬ್ಬೇ ತುಣ್ಹೀ ಭವನ್ತಿ ತೇ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೬)।

ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿಹಾರೇ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಿ ನ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ಪೂರೇನ್ತಿ, ತೇನ ನಿಮ್ಮಿತಾನಂ ಅವತ್ಥುಕಂ ವಚನಂ ನ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದೀನಂ ಸಬ್ಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇಸು ಚ ಗಮನಮಗ್ಗೇ ಸಮಪ್ಪಮಾಣೇ ಕತ್ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾತಿ। ಕತಿಕಸಣ್ಠಾನಾದೀನಂ ಪನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಕತಿಕವತ್ತಾನಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕಥಾಪೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿತಾನಞ್ಹಿ “ಏಕಸ್ಮಿಂ ಭಾಸಮಾನಸ್ಮಿ”ನ್ತಿಆದಿಧಮ್ಮತಾ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಯೇ ವಣ್ಣವಯಸರೀರಾವಯವಪರಿಕ್ಖಾರಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಾದೀಹಿ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಅನಿಯಮೇತ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿತತ್ತಾ ಇದ್ಧಿಮತಾ ಸದಿಸಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ಭಾಸಿತತುಣ್ಹೀಭಾವಾದೀಸು ವಾ ಯಂ ಯಂ ಇದ್ಧಿಮಾ ಕರೋತಿ, ತಂ ತದೇವ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಚೇ ಪನ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ಕಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಕೇಚಿ ಪಠಮವಯೇ, ಕೇಚಿ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ, ಕೇಚಿ ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ, ತಥಾ ದೀಘಕೇಸೇ ಉಪಡ್ಢಮುಣ್ಡೇ ಮಿಸ್ಸಕಕೇಸೇ ಉಪಡ್ಢರತ್ತಚೀವರೇ ಪಣ್ಡುಕಚೀವರೇ,

ಪದಭಾಣಧಮ್ಮಕಥಾಸರಭಞ್ಞಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನರಜನಪಚನಚೀವರಸಿಬ್ಬನಧೋವನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೇ, ಅಪರೇಪಿ ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇ ಕಾತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತೇನ ಪಾದಕಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಏತ್ತಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಠಮವಯಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಿತೇ ಅಧಿಟ್ಠಾನಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಪ್ಪಕಾರಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ। **ಪುನ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಮೇವ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ** ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಜನಪದಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ವೇಳುವನಮೇವ ಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛತಿ। **ಪಾಳಿಯನ್ತಿ** ವಿನಯಪಾಳಿಯಂ।

ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೫. ಸತ್ತಮೇ **ಪಿಯಾನನ್ತಿ** ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಾನಂ। **ಮನಾಪಾನನ್ತಿ** ಮನವಡ್ಢನಕಾನಂ। **ಪಿಲಿನ್ದೋತಿ ಪನಸ್ಸ ಗೋತ್ತಂ, ವಚ್ಛೋತಿ ನಾಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನಪಿ ವದನ್ತಿ "ಪಿಲಿನ್ದೋತಿ ನಾಮಂ, ವಚ್ಛೋತಿ ಗೋತ್ತ"ನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನ **ಥೇರಗಾಥಾಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ವುತ್ತಂ - "ಪಿಲಿನ್ದೋತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು, ವಚ್ಛೋತಿ ಪನ ಗೋತ್ತಂ। ತೇನ ಸೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿತ್ಥಾ"ತಿ। **ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾತಿ** ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ।

ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾತಿ ಇದಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಯೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತಿ ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೇಹೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋತಿ ಪಞ್ಞಾತೋ ಸಂಸಾರೇ ಸಂವೇಗಬಹುಲತಾಯ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಚೂಳಗನ್ಧಾರಂ ನಾಮ ವಿಜ್ಜಂ ಸಾಧೇತ್ವಾ ಆಕಾಸಚಾರೀ ಪರಚಿತ್ತವಿದೂ ಚ ಹುತ್ವಾ ರಾಜಗಹೇ ಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಪಟಿವಸತಿ। ಅಥ ಯದಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ರಾಜಗಹಂ ಉಪಗತೋ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ತಸ್ಸ ಸಾ ವಿಜ್ಜಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅತ್ತಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತಿ। ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಸುತಂ ಖೋ ಪನ ಮೇತಂ 'ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯಾನಂ ಭಾಸಮಾನಾನಂ ಯತ್ಥ ಮಹಾಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಾ ಧರತಿ, ತತ್ಥ ಚೂಳಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ'ತಿ। ಸಮಣಸ್ಸ ಪನ ಗೋತಮಸ್ಸ ಆಗತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಾಯಂ ಮಮ ವಿಜ್ಜಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಮಹಾಗನ್ಧಾರವಿಜ್ಜಂ ಜಾನಾತಿ, ಯನ್ನೂನಾಹಂ ತಂ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಯಾಪುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಸೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏತದವೋಚ - "ಅಹಂ, ಮಹಾಸಮಣ, ತವ ಸನ್ತಿಕೇ ಏಕಂ ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತುಕಾಮೋ, ಓಕಾಸಂ ಮೇ ಕರೋಹೀ"ತಿ। ಭಗವಾ "ತೇನ ಹಿ ಪಬ್ಬಜಾ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ "ವಿಜ್ಜಾಯ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಪಬ್ಬಜೀತಿ। **ಪರವಮ್ಭನವಸೇನಾತಿ** ಪರೇಸಂ ಗರಹನವಸೇನ।

ಅಕಕ್ಕಸನ್ತಿ ಅಫರುಸಂ। **ವಿಞ್ಞಾಪನಿನ್ತಿ** ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನಿಂ। **ಸಚ್ಚನ್ತಿ** ಭೂತತ್ಥಂ। **ನಾಭಿಸಜೇತಿ** ಯಾಯ ಗಿರಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಕುಜ್ಝಾಪನವಸೇನ ನ ಲಗಾಪೇಯ್ಯ, ಖೀಣಾಸವೋ ನಾಮ ಏವರೂಪಮೇವ ಗಿರಂ ನ ಭಾಸೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ತಮಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅನುವಿಚಿನಿತ್ವಾತಿ ಅನುವಿಚಾರೇತ್ವಾ। **ಚಣ್ಡಿಕತಂ ಗಚ್ಛನ್ತನ್ತಿ** ಸೀಘಗತಿಯಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ।

ಬಾಹಿಯದಾರುಚೀರಿಯತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೬. ಅಟ್ಠಮೇ **ಏಕರತ್ತಿವಾಸೇನ ಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಗನ್ತ್ವಾ। "ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನಾ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಗತೋ ಚ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮ್ಬಹುಲೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಭುತ್ತಪಾತರಾಸೇ ಕಾಯಾಲಸಿಯವಿಮೋಚನತ್ಥಾಯ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ಚಙ್ಕಮನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಕಹಂ ಏತರಹಿ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಭಿಕ್ಖೂ "ಸಾವತ್ಥಿಯಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪುಚ್ಛಿಂಸು - "ತ್ವಂ ಪನ ಕುತೋ ಆಗತೋ"ತಿ? ಸುಪ್ಪಾರಕಾ ಆಗತೋಮ್ಹೀತಿ। ಕದಾ ನಿಕ್ಖನ್ತೋಸೀತಿ? ಹಿಯ್ಯೋ ಸಾಯಂ ನಿಕ್ಖನ್ತೋಮ್ಹೀತಿ। ದೂರತೋ ಆಗತೋ,

ತವ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ಥೋಕಂ ವಿಸ್ಸಮಾಹಿ, ಆಗತಕಾಲೇ ಸತ್ಥಾರಂ ದಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ। ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸತ್ಥು ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಜೀವಿತನ್ತರಾಯಂ ನ ಜಾನಾಮಿ, ಏಕರತ್ತೇನೇವಮ್ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ ವೀಸಯೋಜನಸತಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಆಗತೋ, ಸತ್ಥಾರಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾವ ವಿಸ್ಸಮಿಸ್ಸಾಮೀತಿ। ಸೋ ಏವಂ ವತ್ವಾ ತರಮಾನರೂಪೋ ಸಾವತ್ಥಿಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅನೋಪಮಾಯ ಬುದ್ಧಸಿರಿಯಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಚಿರಸ್ಸಂ ವತ ಮೇ ದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ದಿಟ್ಠಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಓಣತಸರೀರೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಮೇವ ಪಞ್ಚಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಗೋಪ್ಫಕೇಸು ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಮಾಹ - "ದೇಸೇತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಭಗವಾ ಧಮ್ಮಂ, ದೇಸೇತು ಮೇ ಸುಗತೋ ಧಮ್ಮಂ, ಯಂ ಮಮಸ್ಸ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯಾ"ತಿ।

ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ "ಅಕಾಲೋ ಖೋ ತಾವ, ಬಾಹಿಯ, ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋಮ್ಹಿ ಪಿಣ್ಡಾಯಾ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ । ತಂ ಸುತ್ವಾ ಬಾಹಿಯೋ, "ಭನ್ತೇ, ಸಂಸಾರೇ ಸಂಸರನ್ತೇನ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ನ ನೋ ಲದ್ಧಪುಬ್ಬೋ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾ ಮಯ್ಹಂ ವಾ ಜೀವಿತನ್ತರಾಯಂ ನ ಜಾನಾಮಿ, ದೇಸೇಥ ಮೇ ಧಮ್ಮ"ನ್ತಿ। ಸತ್ಥಾ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿಯೇವ। ಏವಂ ಕಿರಸ್ಸ ಅಹೋಸಿ "ಇಮಸ್ಸ ಮಂ ದಿಟ್ಠಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪೀತಿಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಂ ಹೋತಿ, ಬಲವಪೀತಿವೇಗೇನ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾಪಿ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ, ಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ಏಕರತ್ತೇನೇವ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ ಮಗ್ಗಂ ಆಗತತ್ತಾ ದರಥೋಪಿಸ್ಸ ಬಲವಾ, ಸೋಪಿ ತಾವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತೂ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತತಿಯಂ ಯಾಚಿತೋ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ ಠಿತೋವ "ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಬಾಹಿಯ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಉದಾ॰ ೧೦) ನಯೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಂಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸತ್ಥಾರಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನ್ತರಘರೇ**ತಿ ಅನ್ತರವೀಥಿಯಂ।

ಅಪರಿಪುಣ್ಣಪತ್ತಚೀವರತಾಯ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋತಿ ಸೋ ಕಿರ ವೀಸತಿವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ "ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಲಭಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಏಕಭಿಕ್ಖುಸ್ಸಪಿ ಪತ್ತೇನ ವಾ ಚೀವರೇನ ವಾ ಸಙ್ಗಹಂ ನಾಕಾಸಿ। ತೇನಸ್ಸ "ಇದ್ಧಿಮಯಪತ್ತಚೀವರಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಞತ್ವಾ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಭಾವೇನ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ನ ಅದಾಸಿ। ತಾವದೇವ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿತೋ "ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ತೇ ಪತ್ತಚೀವರ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಅಪರಿಪುಣ್ಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ತೇನ ಹಿ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪರಿಯೇಸಾಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನತೋ ಚೋಳಖಣ್ಡಾನಿ ಸಂಕಡ್ಢತಿ।

ಸಹಸ್ಸಮಪೀತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಚನಂ। ಏಕಸಹಸ್ಸಂ ದ್ವೇಸಹಸ್ಸಾನೀತಿ ಏವಂ ಸಹಸ್ಸೇನ ಚೇ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಗಾಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾ ಚ **ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ** ಆಕಾಸವಣ್ಣಪಬ್ಬತವಣ್ಣಾದೀನಿ ಪಕಾಸಕೇಹಿ ಅನಿಬ್ಬಾನದೀಪಕೇಹಿ ಅನತ್ಥಕೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಸಂಹಿತಾ ಯಾವ ಬಹುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾವ ಪಾಪಿಕಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಏಕಂ ಗಾಥಾಪದಂ ಸೇಯ್ಯೋ**ತಿ "ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಅಮತಪದಂ...ಪೇ॰... ಯಥಾ ಮತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೧) ಏವರೂಪಾ ಏಕಗಾಥಾಪಿ ಸೇಯ್ಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೧೭. ನವಮೇ **ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಮಾನೋ**ತಿ ಸಾವಕಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತತಾಯ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಚ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ವಿನಿಪಾತಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರಂ ದೇವೇಸು ಚ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಮಾನೋ। **"ಏಕಿಸ್ಸಾ ಕುಲದಾರಿಕಾಯ ಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಸಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾ**ತಿ ಕುಲದಾರಿಕಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತ್ಥೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ಜೋತಯತಿ। **ಕುಲಘರ**ನ್ತಿ ಪತಿಕುಲಗೇಹಂ। **ಗಬ್ಭನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಸಣ್ಠಿತಭಾವವಿಗ್ಗಹಂ। ಸತಿಪಿ ವಿಸಾಖಾಯ ಸಾವತ್ಥಿವಾಸಿಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತೇ ತಸ್ಸಾ ತತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವಿಸಾಖಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಆಗತಾ, ವಾಸಿಟ್ಠೋಪಿ ಆಗತೋ"ತಿ। ಭಗವತಾ ಏವಂ

ಗಹಿತನಾಮತ್ತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಸ್ಮಾ ರಾಜಪುತ್ತಾ ಲೋಕೇ “ಕುಮಾರಾ”ತಿ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ, ಅಯಞ್ಚ ರಞ್ಞೋ ಕಿತ್ತಿಮಪುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ - **“ರಞ್ಞೋ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞಾನಿಂಸೂ”**ತಿ।

ಪಞ್ಚದಸ ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾತಿ “ಭಿಕ್ಖು, ಭಿಕ್ಖು, ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ ರತ್ತಿಂ ಧೂಪಾಯತಿ, ದಿವಾ ಪಜ್ಜಲತೀ”ತಿಆದಿನಾ **ವಮ್ಮಿಕಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) ಆಗತನಯೇನ ಪಞ್ಚದಸ ಪಞ್ಹೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ। **ಪಾಯಾಸಿರಞ್ಞೋ**ತಿ “ನತ್ಥಿ ಪರಲೋಕೋ, ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ, ನತ್ಥಿ ಸುಕತದುಕ್ಕಟಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಪಾಕೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೦, ೪೧೨) ಏವಂಲದ್ಧಿಕಸ್ಸ ಪಾಯಾಸಿರಾಜಸ್ಸ। ರಾಜಾ ಹಿ ತದಾ ಅನಭಿಸಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಸೇನದಿನಾ ಕೋಸಲೇನ ದಿನ್ನಸೇತಬ್ಯನಗರಂ ಅಜ್ಝಾವಸನ್ತೋ ಇಮಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಿ। **ಪಞ್ಚದಸಹಿ ಪಞ್ಹೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡೇತ್ವಾ**ತಿ “ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಸಿ, ರಾಜಞ್ಞ, ಇಮೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾ ಲೋಕೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ದೇವಾ ವಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸಾ”ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೧) ಪಞ್ಚದಸಹಿ ಪಞ್ಹೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಸುತ್ತನ್ತೇ**ತಿ ಪಾಯಾಸಿಸುತ್ತನ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೬ ಆದಯೋ)।

ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೧೮. ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ತತಿಯಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೪. ಚತುತ್ಥಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ಆನನ್ದತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೧೯-೨೨೩. ಚತುತ್ಥವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಕೋಣ್ಡಞ್ಞತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ “ತಸ್ಸ ಧುರಪತ್ತಾನಿ ನವುತಿಹತ್ಥಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇಸರಂ ತಿಂಸಹತ್ಥಂ, ಕಣ್ಣಿಕಾ ದ್ವಾದಸಹತ್ಥಾ, ಪಾದೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಏಕಾದಸಹತ್ಥ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ। **ರಞ್ಞೋ ಪೇಸೇಸೀ**ತಿ ಪಚ್ಚನ್ತಸ್ಸ ಕುಪಿತಭಾವಂ ಆರೋಚೇತ್ವಾ ಪೇಸೇಸಿ। **ಥೇರಗಾಥಾಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೦೧೬ ಆನನ್ದತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ಪನ “ಪಚ್ಚನ್ತಸ್ಸ ಕುಪಿತಭಾವಂ ರಞ್ಞೋ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾ ಸಯಮೇವ ತಂ ವೂಪಸಮೇಸಿ, ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ತುಟ್ಠಮಾನಸೋ ಪುತ್ತಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ‘ವರಂ ತೇ, ಸುಮನ, ದಮ್ಮಿ, ಗಣ್ಹಾಹೀ’ತಿ ಆಹಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಮೇತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಮಮ ಏವರೂಪಂ ಚಿತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। **ಅವಞ್ಝ**ನ್ತಿ ಅತುಚ್ಛಂ। **ಅಞ್ಞಂ ವರೇಹೀ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಪತ್ಥೇಹಿ, ಅಞ್ಞಂ ಗಣ್ಹಾಹೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉದಕಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ “ಉದಕಂ ಹೋತೂ”ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಗತೇನಾ**ತಿ ಗಮನೇನ। **ನ ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಾ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಾತಂ ಆಮಿಸಂ ನ ಓಲೋಕೇನ್ತಿ।

ವಸನಟ್ಠಾನಸಭಾಗೇಯೇವಾತಿ ವಸನಟ್ಠಾನಸಮೀಪೇಯೇವ। **ಏಕನ್ತವಲ್ಲಭೋ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಟ್ಠಾನೇ ಏಕನ್ತೇನ ವಲ್ಲಭೋ। **ಏತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ। **ದ್ವೇಜ್ಝಕಥಾ ನ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ದ್ವಿಧಾಭೂತಕಥಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅನೇಕನ್ತಿಕಕಥಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅನಿಬದ್ಧಾ**ತಿ ಅನಿಯತಾ। **ಲೋಹಿತೇನ ಗಲನ್ತೇನಾ**ತಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಕ್ಖಾನೇ ಕರಣವಚನಂ, ಗಲನ್ತೇನ ಲೋಹಿತೇನ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ವಾಸತ್ತೋ**ತಿ ಅನುಗತೋ। **ಉಟ್ಠೇಹಿ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಉಟ್ಠೇಹಿ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದಾ**ತಿ ತುರಿತೇ ಇದಮಾಮೇಡಿತವಚನಂ। **ದುವಿಧೇನ ಉದಕೇನಾ**ತಿ ಸೀತುದಕೇನ ಉಣ್ಹುದಕೇನ ಚ। **ತಿವಿಧೇನ ದನ್ತಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕಂ ಮಹನ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮನ್ತಿ ಏವಂ ತಿಪ್ಪಕಾರೇನ ದನ್ತಕಟ್ಠೇನ। **ನವ ವಾರೇ ಅನುಪರಿಯಾಯತೀ**ತಿ ಸತ್ಥರಿ ಪಕ್ಕೋಸನ್ತೇ ಪಟಿವಚನದಾನಾಯ

ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತ್ಥಂ ನವಕ್ಖತ್ತುಂ ಅನುಪರಿಯಾಯತಿ। ತೇನೇವಾಹ - “**ಏವಞ್ಹಿಸ್ಸ ಅಹೋಸೀ**”ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೪. ದುತಿಯೇ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿನಯಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವ।

ಕಾಳುದಾಯಿತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೫. ತತಿಯೇ **ಗಮನಾಕಪ್ಪನ್ತಿ** ಗಮನಾಕಾರಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಬಾಕುಲತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೬. ಚತುತ್ಥೇ **ನಿರಾಬಾಧಾನನ್ತಿ** ಆಬಾಧರಹಿತಾನಂ। ಯಥಾ “ದ್ವಾವೀಸತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾ”ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಬಾವೀಸತಿ ಬಾತ್ತಿಂಸಾ”ತಿಆದೀನಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಮೇವಂ ದ್ವೇ ಕುಲಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ ದ್ವಿಕುಲೋ, ದ್ವೇಕುಲೋತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಬಾಕುಲೋತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - “**ಬಾಕುಲೋತಿ ದ್ವೀಸು ಕುಲೇಸು ವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ**”ತಿ। **ಉಪಯೋಗೇನಾತಿ** ಆನುಭಾವೇನ। **ಫಾಸುಕಕಾಲೇತಿ** ಅರೋಗಕಾಲೇ। **ಗದ್ದುಹನಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಗೋದುಹನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ। ಇಧ ಪನ ನ ಸಕಲೋ ಗೋದುಹನಕ್ಖಣೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಅಥ ಖೋ ಗಾವಿಂ ಥನೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಖೀರಬಿನ್ದುದುಹನಕಾಲಮತ್ತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಆರೋಗ್ಯಸಾಲನ್ತಿ** ಆತುರಾನಂ ಅರೋಗಭಾವಕರಣತ್ಥಾಯ ಕತಸಾಲಂ।

ನಿಮುಜ್ಜನುಮ್ಮುಜ್ಜನವಸೇನಾತಿ ಜಾಣುಪ್ಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಥೋಕಂಯೇವ ನಿಮುಜ್ಜನುಮ್ಮುಜ್ಜನವಸೇನ। **ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಲಾಯೀತಿ** ಮಚ್ಛಸ್ಸ ಮುಖಸಮೀಪೇಯೇವ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ। **ದಾರಕಸ್ಸ ತೇಜೇನಾತಿ** ದಾರಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ। **ಮಾರಿಯಮಾನಾವ ಮರನ್ತೀತಿ** ದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಪೋಥೇತ್ವಾ ಮಾರಿಯಮಾನಾವ ಮರನ್ತಿ, ನ ಜಾಲೇನ ಬದ್ಧತಾಮತ್ತೇನ ಅಮಾರಿಯಮಾನಾ। **ನೀಹಟಮತ್ತೋವ ಮತೋತಿ** ನೀಹಟಕ್ಖಣೇಯೇವ ಮತೋ। ತೇನಸ್ಸ ಮಾರಣತ್ಥಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ನ ಕತೋ, ಯೇನ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ದಾರಕಸ್ಸ ಆಬಾಧೋ ಸಿಯಾ। **ತನ್ತಿ** ಮಚ್ಛಂ। **ಸಕಲಮೇವಾತಿ** ಅವಿಕಲಮೇವ ಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವಮೇವ। **ನ ಕೇಳಾಯತೀತಿ** ನ ನನ್ದತಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। **ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಫಾಲೇನ್ತೀತಿ** ದಾರಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಫಾಲೇನ್ತೀ। **ಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇತ್ವಾತಿ** “ಪುತ್ತಂ ಲಭಿ”ನ್ತಿ ಉಗ್ಘೋಸನವಸೇನ ಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇತ್ವಾ। **ಪಕತಿಂ ಆಚಿಕ್ಖೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತಭಾವಂ ಕಥೇಸಿ। **ಕುಚ್ಛಿಯಾ ಧಾರಿತತ್ತಾ ಅಮಾತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ** ಜನನೀಭಾವತೋ ಅಮಾತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **ಮಚ್ಛಂ ಗಣ್ಹನ್ತಾಪೀತಿ** ಮಚ್ಛಂ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾಪಿ। ತಥಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ಚ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ - “**ವಕ್ಕಯಕನಾದೀನಿ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**”ತಿ। **ಅಯಮ್ಪಿ ಅಮಾತಾ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ** ದಿನ್ನಪುತ್ತಭಾವತೋ ನ ಸಕ್ಕಾ।

ಸೋಭಿತತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೭. ಪಞ್ಚಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೧೮. ಛಟ್ಠೇ **ಭಾರುಕಚ್ಛಕವತ್ಥುನ್ತಿ** ಅಞ್ಞತರೋ ಕಿರ ಭಾರುಕಚ್ಛದೇಸವಾಸೀ ಭಿಕ್ಖು ಸುಪಿನನ್ತೇ ಪುರಾಣದುತಿಯಿಕಾಯ ಮೇಥುನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸೇವಿತ್ವಾ “ಅಸ್ಸಮಣೋ ಅಹಂ ವಿಬ್ಭಮಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಭಾರುಕಚ್ಛಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ

ಉಪಾಲಿಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಏತಮತ್ಥಂ ಆರೋಚೇಸಿ। ಆಯಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿ, ಏವಮಾಹ – “ಅನಾಪತ್ತಿ, ಆವುಸೋ, ಸುಪಿನನ್ತೇನಾ”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸುಪಿನನ್ತೇ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಏವಂ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರೋ ಭಗವತಾ ಅವಿನಿಚ್ಛಿತಪುಬ್ಬಮ್ಪಿ ಇಮಂ ವತ್ಥುಂ ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ಏವಂ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿ। ಗಹಪತಿನೋ ದ್ವೇ ದಾರಕಾ ಹೋನ್ತಿ ಪುತ್ತೋ ಚ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಚ। ಅಥ ಸೋ ಗಹಪತಿ ಗಿಲಾನೋ ಹುತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಅಜ್ಜುಕಂ ಏತದವೋಚ – “ಇಮಂ, ಭನ್ತೇ, ಓಕಾಸಂ ಯೋ ಇಮೇಸಂ ದಾರಕಾನಂ ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಪಸನ್ನೋ, ತಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖೇಯ್ಯಾಸೀ”ತಿ। ತೇನ ಚ ಸಮಯೇನ ತಸ್ಸ ಚ ಗಹಪತಿನೋ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ಸದ್ಧೋ ಹೋತಿ ಪಸನ್ನೋ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಅಜ್ಜುಕೋ ತಂ ಓಕಾಸಂ ತಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಿ। ಸೋ ತೇನ ಸಾಪತೇಯ್ಯೇನ ಕುಟುಮ್ಬಞ್ಚ ಸಣ್ಠಪೇಸಿ, ದಾನಞ್ಚ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಅಥ ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ಪುತ್ತೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಏತದವೋಚ – “ಕೋ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ ಆನನ್ದ, ಪಿತುನೋ ದಾಯಜ್ಜೋ ಪುತ್ತೋ ವಾ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯೋ ವಾ”ತಿ। ಪುತ್ತೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಪಿತುನೋ ದಾಯಜ್ಜೋತಿ। ಆಯಸ್ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಅಜ್ಜುಕೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮೇಥುನಕಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖೀತಿ। ಅಸ್ಸಮಣೋ, ಆವುಸೋ, ಸೋ ಅಜ್ಜುಕೋತಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಅಜ್ಜುಕೋ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಏತದವೋಚ – “ದೇಹಿ ಮೇ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ವಿನಿಚ್ಛಯ”ನ್ತಿ। ತೇ ಉಭೋಪಿ ಉಪಾಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಅಗಮಂಸು। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಉಪಾಲಿ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಆನನ್ದಂ ಏತದವೋಚ – “ಯೋ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ ಆನನ್ದ, ಸಾಮಿಕೇನ ‘ಇಮಂ ಓಕಾಸಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಾ’ತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಕಿಂ ಸೋ ಆಪಜ್ಜತೀ”ತಿ? ನ, ಭನ್ತೇ, ಕಿಞ್ಚಿ ಆಪಜ್ಜತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ। ಅಯಂ, ಆವುಸೋ, ಆಯಸ್ಮಾ ಅಜ್ಜುಕೋ ಸಾಮಿಕೇನ “ಇಮಂ ಓಕಾಸಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ ತಸ್ಸ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ಅನಾಪತ್ತಿ, ಆವುಸೋ, ಆಯಸ್ಮತೋ ಅಜ್ಜುಕಸ್ಸಾತಿ। ಭಗವಾ ತಂ ಸುತ್ವಾ “ಸುಕಥಿತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪಾಲಿನಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸಾಧುಕಾರಮದಾಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪವತ್ಥು** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೨೧೭) ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ಆಗತಮೇವ।

ಭನ್ನಂ ಖತ್ತಿಯಾನನ್ತಿ ಭದ್ದಿಯೋ ಸಕ್ಯರಾಜಾ ಅನುರುದ್ಧೋ ಆನನ್ದೋ ಭಗು ಕಿಮಿಲೋ ದೇವದತ್ತೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಛನ್ನಂ ಖತ್ತಿಯಾನಂ। **ಪಸಾಧಕೋ**ತಿ ಮಣ್ಡಯಿತಾ। **ಪಾಳಿಯ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಭೇದಕ್ಖನ್ಧಕಪಾಳಿಯನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೩೦ ಆದಯೋ)।

ನನ್ದಕತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೨೯. ಸತ್ತಮೇ **ಏಕಸಮೋಧಾನೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸಮೋಧಾನೇ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನನ್ದತ್ಥೇರವತ್ಥು

೨೩೦. ಅಟ್ಠಮೇ **ನ ತಂ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತೀತಿ** ಸಾತ್ಥಕಸಪ್ಪಾಯಗೋಚರಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಂ ದಿಸಂ ನ ಓಲೋಕೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ “ಯಮೇವಾಹಂ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾಸನೇ ಅನಭಿರತಿಆದಿವಿಪ್ಪಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ, ತಮೇವ ಸುಟ್ಠು ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ ಬಲವಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೋ, ತತ್ಥ ಚ ಕತಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾವ ಸಬ್ಬದಿಸಂ ಆಲೋಕೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಭಗವತಾ –

> “ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಸ್ಸ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಆಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸೋ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ನನ್ದೋ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಆಲೋಕೇತಿ ‘ಏವಂ ಮೇ ಪುರತ್ಥಿಮಂ ದಿಸಂ ಆಲೋಕಯತೋ ನಾಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಾಸವಿಸ್ಸನ್ತೀ’ತಿ। ಇತಿಹ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತಿ। ಸಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನನ್ದಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಾ ದಿಸಾ, ಉತ್ತರಾ ದಿಸಾ, ದಕ್ಖಿಣಾ ದಿಸಾ, ಉದ್ಧಂ, ಅಧೋ, ಅನುದಿಸಾ ಅನುವಿಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಚೇತಸೋ

ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ನನ್ದೋ ಅನುದಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕೇತಿ 'ಏವಂ ಮೇ ಅನುದಿಸಂ ಅನುವಿಲೋಕಯತೋ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತೀ'"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೯)।

ಅಭಿಸೇಕಗೇಹಪವೇಸನಆವಾಹಮಙ್ಗಲೇಸು ವತ್ತಮಾನೇಸೂತಿ ಇಧ ತೀಣಿ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ತಂ ದಿವಸಮೇವ ನನ್ದಕುಮಾರಸ್ಸ ಕೇಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಪಟ್ಟಬನ್ಧೋ, ಘರಮಙ್ಗಲಂ, ಛತ್ತಮಙ್ಗಲಂ, ಆವಾಹಮಙ್ಗಲನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಮಙ್ಗಲಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕುಲಮರಿಯಾದವಸೇನ ಕೇಸೋರೋಪನಂ **ಕೇಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ**। ಯುವರಾಜಪಟ್ಟಬನ್ಧನಂ **ಪಟ್ಟಬನ್ಧೋ**। ಅಭಿನವಘರಪ್ಪವೇಸನಮಹೋ **ಘರಮಙ್ಗಲಂ**। ವಿವಾಹಕರಣಮಹೋ **ಆವಾಹಮಙ್ಗಲಂ**। ಯುವರಾಜಛತ್ತಮಹೋ **ಛತ್ತಮಙ್ಗಲಂ**।

ನನ್ದಕುಮಾರಂ ಅಭಿಸೇಕಮಙ್ಗಲಂ ನ ತಥಾ ಪೀಳೇಸಿ, ಯಥಾ ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣಿಯಾ ವುತ್ತವಚನನ್ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ। ತದೇವ ಪನ ವಚನಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ – **"ಪತ್ತಂ ಆದಾಯ ಗಮನಕಾಲೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣೀತಿ** ಜನಪದಮ್ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣೀ ಉತ್ತಮಾ ಛ ಸರೀರದೋಸರಹಿತಾ ಪಞ್ಚ ಕಲ್ಯಾಣಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಸಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ನಾತಿದೀಘಾ ನಾತಿರಸ್ಸಾ ನಾತಿಕಿಸಾ ನಾತಿಥೂಲಾ ನಾತಿಕಾಳೀ ನಾಚ್ಚೋದಾತಾತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಮಾನುಸವಣ್ಣಂ, ಅಸಮ್ಪತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಣ್ಣಂ, ತಸ್ಮಾ **ಛ ಸರೀರದೋಸರಹಿತಾ**। ಛವಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಂಸಕಲ್ಯಾಣಂ ನ್ಹಾರುಕಲ್ಯಾಣಂ ಅಟ್ಠಿಕಲ್ಯಾಣಂ ವಯಕಲ್ಯಾಣನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪನ ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಪಞ್ಚ ಕಲ್ಯಾಣಸಮನ್ನಾಗತಾ** ನಾಮ। ತಸ್ಸಾ ಹಿ ಆಗನ್ತುಕೋಭಾಸಕಿಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಅತ್ತನೋ ಸರೀರೋಭಾಸೇನೇವ ದ್ವಾದಸಹತ್ಥೇ ಠಾನೇ ಆಲೋಕಂ ಕರೋತಿ, ಪಿಯಙ್ಗುಸಾಮಾ ವಾ ಹೋತಿ ಸುವಣ್ಣಸಾಮಾ ವಾ, ಅಯಮಸ್ಸಾ **ಛವಿಕಲ್ಯಾಣತಾ**। ಚತ್ತಾರೋ ಪನಸ್ಸಾ ಹತ್ಥಪಾದಾ ಮುಖಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಚ ಲಾಖಾರಸಪರಿಕಮ್ಮಕತಂ ವಿಯ ರತ್ತಪವಾಳರತ್ತಕಮ್ಬಲಸದಿಸಂ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸಾ **ಮಂಸಕಲ್ಯಾಣತಾ**। ವೀಸತಿ ಪನ ನಖಪತ್ತಾನಿ ಮಂಸತೋ ಅಮುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಲಾಖಾರಸಪೂರಿತಾನಿ ವಿಯ, ಮುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಖೀರಧಾರಾಸದಿಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಯಮಸ್ಸಾ **ನ್ಹಾರುಕಲ್ಯಾಣತಾ**। ದ್ವತ್ತಿಂಸ ದನ್ತಾ ಸುಫುಸಿತಾ ಸುಧೋತವಜಿರಪನ್ತಿ ವಿಯ ಖಾಯನ್ತಿ, ಅಯಮಸ್ಸಾ **ಅಟ್ಠಿಕಲ್ಯಾಣತಾ**। ವೀಸಂವಸ್ಸಸತಿಕಾಪಿ ಸಮಾನಾ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕಾ ವಿಯ ಹೋತಿ ನಿಪ್ಪಲಿತೇನ, ಅಯಮಸ್ಸಾ **ವಯಕಲ್ಯಾಣತಾ**। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ "ಜನಪದಕಲ್ಯಾಣೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತುವಟ**ನ್ತಿ ಸೀಘಂ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿವತ್ತೇಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿವತ್ತೇಸ್ಸತೀತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಮೇವಾತಿ ಸೋ ಕಿರ ತಥಾಗತೇ ಗಾರವವಸೇನ "ಪತ್ತಂ ವೋ, ಭನ್ತೇ, ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತೋ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಸೋಪಾನಸೀಸೇ ಪತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ । ಸತ್ಥಾ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಠಾನೇ ನ ಗಣ್ಹಿ। ಇತರೋ "ಸೋಪಾನಪಾದಮೂಲೇ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥಾಪಿ ನ ಗಣ್ಹಿ। ಇತರೋ "ರಾಜಙ್ಗಣೇ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥಾಪಿ ನ ಗಣ್ಹಿ। ಏವಂ "ಇಧ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತಿ, ಏತ್ಥ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಮೇವ ಸತ್ಥಾ ವಿಹಾರಂ ನೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ।

ಮಹಾಕಪ್ಪಿನತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೩೧. ನವಮೇ **ಸುತವಿತ್ತಕೋತಿ** ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಪಿಯೋ। **ಪಟಿಹಾರಕಸ್ಸಾತಿ** ದೋವಾರಿಕಸ್ಸ। **ಸಚ್ಚಕಾರೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ। **ಸತ್ಥಾ "ಉಪ್ಪಲವಣ್ಣಾ ಆಗಚ್ಛತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಥೇರೀ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾ ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಉಪಸ್ಸಯಂ ಗತಾತಿ** ಇದಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಮಹಾಕಪ್ಪಿನತ್ಥೇರವತ್ಥು) ವುತ್ತಂ –

> "ತಾ ಸತ್ಥಾರಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿಂಸು। ಏವಂ ಕಿರ ವುತ್ತೇ ಸತ್ಥಾ ಉಪ್ಪಲವಣ್ಣಾಯ ಆಗಮನಂ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ವದನ್ತಿ। ಸತ್ಥಾ ಪನ ತಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯೋ ಆಹ – 'ಸಾವತ್ಥಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಉಪಸ್ಸಯೇ ಪಬ್ಬಾಜೇಥಾ'ತಿ। ತಾ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರಮಾನಾ ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಮಹಾಜನೇನ

ಅಭಿಹಟಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಾ ಪದಸಾವ ವೀಸಯೋಜನಸತಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೀಉಪಸ್ಸಯೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂ"ತಿ।

ಧಮ್ಮಪೀತೀತಿ ಧಮ್ಮಪಾಯಕೋ, ಧಮ್ಮಂ ಪಿವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮೋ ಚ ನಾಮೇಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ಭಾಜನೇನ ಯಾಗುಆದೀನಿ ವಿಯ ಪಾತುಂ, ನವವಿಧಂ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಫುಸನ್ತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತೋ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಪಿವತಿ ನಾಮ। **ಸುಖಂ ಸೇತೀ**ತಿ ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇತಂ, ಚತೂಹಿಪಿ ಇರಿಯಾಪಥೇಹಿ ಸುಖಂ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನಾ**ತಿ ಅನಾವಿಲೇನ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ। **ಅರಿಯಪ್ಪವೇದಿತೇ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಪವೇದಿತೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದೇ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ। **ಸದಾ ರಮತೀ**ತಿ ಏವರೂಪೋ ಧಮ್ಮಪೀತಿ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸದಾ ರಮತಿ ಅಭಿರಮತಿ। ಬಾಹಿತಪಾಪತ್ತಾ **"ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"**ತಿ ಥೇರಂ ಆಲಪತಿ।

ಸಾಗತತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೩೧. ದಸಮೇ **ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯಾನಂ ವಚನೇನಾ**ತಿ ಕೋಸಮ್ಬಿಕಾ ಕಿರ ಉಪಾಸಕಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಸಾಗತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಭಿವಾದೇತ್ವಾ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತಾ ಏವಮಾಹಂಸು - "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯಾನಂ ದುಲ್ಲಭಞ್ಚ ಮನಾಪಞ್ಚ, ಕಿಂ ಪಟಿಯಾದೇಮಾ"ತಿ? ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಕೋಸಮ್ಬಿಕೇ ಉಪಾಸಕೇ ಏತದವೋಚುಂ - "ಅತ್ಥಾವುಸೋ ಕಾಪೋತಿಕಾ, ನಾಮ ಪಸನ್ನಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದುಲ್ಲಭಾ ಚ ಮನಾಪಾ ಚ, ತಂ ಪಟಿಯಾದೇಥಾ"ತಿ। ಅಥ ಕೋಸಮ್ಬಿಕಾ ಉಪಾಸಕಾ ಘರೇ ಘರೇ ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮನ್ತಂ ಸಾಗತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಏತದವೋಚುಂ - "ಪಿವತು, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಸಾಗತೋ ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನಂ, ಪಿವತು, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಸಾಗತೋ ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನ"ನ್ತಿ। ಅಥಾಯಸ್ಮಾ ಸಾಗತೋ ಘರೇ ಘರೇ ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ನಗರಮ್ಹಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋ ನಗರದ್ವಾರೇ ಪತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯಾನಂ ವಚನೇನ ಸಬ್ಬಗೇಹೇಸು ಕಾಪೋತಿಕಂ ಪಸನ್ನಂ ಪಟಿಯಾದೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಪೋತಿಕಾ** ನಾಮ ಕಪೋತಪಾದಸಮಾನವಣ್ಣಾ ರತ್ತೋಭಾಸಾ। **ಪಸನ್ನಾ**ತಿ ಸುರಾಮಣ್ಡಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ವಿನಯೇ ಸಮುಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಸುರಾಪಾನಸಿಕ್ಖಾಪದೇ (ಪಾಚಿ॰ ೩೨೮ ಆದಯೋ) ಆಗತಂ।

ರಾಧತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೩೩. ಏಕಾದಸಮೇ **ಸತ್ಥಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸೀ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಬ್ಬಾಜೇತುಂ ಸಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿ, ಆಣಾಪೇಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಭಗವಾ ಕಿರ ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ಕಿಸಂ ಲೂಖಂ ದುಬ್ಬಣ್ಣಂ ಉಪ್ಪಣ್ಡುಪ್ಪಣ್ಡುಕಜಾತಂ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರಂ ಸರತೀ"ತಿ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ - "ಅಹಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರಂ ಸರಾಮೀ"ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ತ್ವಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರಂ ಸರಸೀತಿ। ಇಧ ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಸ್ಸ ಕಟಚ್ಛುಭಿಕ್ಖಂ ದಾಪೇಸಿ, ಇಮಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರಂ ಸರಾಮೀ"ತಿ। ಸಾಧು ಸಾಧು, ಸಾರಿಪುತ್ತ। ಕತಞ್ಞುನೋ ಹಿ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಕತವೇದಿನೋ, ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಹಿ ಉಪಸಮ್ಪಾದೇಹೀತಿ। **ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಆಗತೋ**ತಿ ಅಲೀನಚಿತ್ತಜಾತಕಸ್ಸ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೧-೧೨) ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.ಅಲೀನಚಿತ್ತಜಾತಕವಣ್ಣನಾ) ಆಗತೋ।

ನಿಧೀನನ್ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾನಂ ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದಿಪೂರಾನಂ ನಿಧಿಕುಮ್ಭೀನಂ। **ಪವತ್ತಾರ**ನ್ತಿ ಕಿಚ್ಛಜೀವಿಕೇ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸೇ ಅನುಕಮ್ಪಂ ಕತ್ವಾ "ಏಹಿ, ತೇ ಸುಖೇನ ಜೀವನುಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಧಿಟ್ಠಾನಂ ನೇತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ "ಇಮಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಖಂ ಜೀವಾ"ತಿ ಆಚಿಕ್ಖಿತಾರಂ ವಿಯ। **ವಜ್ಜದಸ್ಸಿ**ನನ್ತಿ ದ್ವೇ ವಜ್ಜದಸ್ಸಿನೋ "ಇಮಿನಾ ನಂ

ಅಸಾರುಪ್ಪೇನ ವಾ ಖಲಿತೇನ ವಾ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝೇ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ರನ್ಧಗವೇಸಕೋ ಚ, ಅನಞ್ಞಾತಂ ಞಾಪನತ್ಥಾಯ ಞಾತಂ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಾಯ ಸೀಲಾದೀನಮಸ್ಸ ವುದ್ಧಿಕಾಮತಾಯ ತಂ ತಂ ವಜ್ಜಂ ಓಲೋಕನೇನ ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೋ ಚ। ಅಯಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ದುಗ್ಗತಮನುಸ್ಸೋ "ಇಮಂ ಗಣ್ಹಾಹೀ"ತಿ ತಜ್ಜೇತ್ವಾಪಿ ಪೋಥೇತ್ವಾಪಿ ನಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇ ಕೋಪಂ ನ ಕರೋತಿ, ಪಮುದಿತೋವ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವಂ ಏವರೂಪೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ವಾ ಖಲಿತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೇ ಕೋಪೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ತುಟ್ಠೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ। "ಭನ್ತೇ, ಮಹನ್ತಂ ವೋ ಕಮ್ಮಂ ಕತಂ ಮಯ್ಹಂ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಓವದನ್ತೇಹಿ, ಪುನಪಿ ಮಂ ವದೇಯ್ಯಾಥಾ"ತಿ ಪವಾರೇತಬ್ಬಮೇವ।

ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದಿನ್ತಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾದೀನಂ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ವಾ ಖಲಿತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಮೇ ಮುಖೋದಕದಾನಾದೀಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಸಚೇ ನಂ ವಕ್ಖಾಮಿ, ನ ಮಂ ಉಪಟ್ಠಹಿಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಮೇ ಪರಿಹಾನಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ತಂ ವತ್ತುಂ ಅವಿಸಹನ್ತೋ ನ ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಕಚವರಂ ಆಕಿರತಿ। ಯೋ ಪನ ತಥಾರೂಪಂ ವಜ್ಜಂ ದಿಸ್ವಾ ವಜ್ಜಾನುರೂಪಂ ತಜ್ಜೇನ್ತೋ ಪಣಾಮೇನ್ತೋ ದಣ್ಡಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಹಾರಾ ನೀಹರನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಿ, ಅಯಂ ನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾದೀ ನಾಮ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - "ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಾಹಂ, ಆನನ್ದ, ವಕ್ಖಾಮಿ, ಪವಯ್ಹ ಪವಯ್ಹ , ಆನನ್ದ, ವಕ್ಖಾಮಿ, ಯೋ ಸಾರೋ, ಸೋ ಠಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೯೬)। **ಮೇಧಾವಿ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೋಜಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ತಾದಿಸ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ **ಪಣ್ಡಿತಂ ಭಜೇಯ್ಯ** ಪಯಿರುಪಾಸೇಯ್ಯ। ತಾದಿಸಞ್ಹಿ ಆಚರಿಯಂ **ಭಜಮಾನಸ್ಸ** ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸ್ಸ **ಸೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ ನ ಪಾಪಿಯೋ,** ವಡ್ಢಿಯೇವ ಹೋತಿ, ನೋ ಪರಿಹಾನೀತಿ।

ಮೋಘರಾಜತ್ಥೇರವತ್ಥು

೧೩೪. ದ್ವಾದಸಮೇ **ಕಟ್ಠವಾಹನನಗರೇ**ತಿ ಕಟ್ಠವಾಹನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮಕೇ ನಗರೇ। ಅತೀತೇ ಕಿರ ಬಾರಾಣಸಿವಾಸೀ ಏಕೋ ರುಕ್ಖವಡ್ಢಕೀ ಸಕೇ ಆಚರಿಯಕೇ ಅದುತಿಯೋ। ತಸ್ಸ ಸೋಳಸ ಸಿಸ್ಸಾ ಏಕಮೇಕಸ್ಸ ಸಹಸ್ಸಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ। ಏವಂ ತೇ ಸತ್ತರಸಾಧಿಕಾ ಸೋಳಸ ಸಹಸ್ಸಾ ಆಚರಿಯನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತಾ ಪಬ್ಬತಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರುಕ್ಖೇ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ನಾನಾಪಾಸಾದವಿಕತಿಯೋ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಕುಲ್ಲಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗಙ್ಗಾಯ ಬಾರಾಣಸಿಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಚೇ ರಾಜಾ ಅತ್ಥಿಕೋ ಹೋತಿ, ರಞ್ಞೋ ಏಕಭೂಮಕಂ ವಾ ಸತ್ತಭೂಮಕಂ ವಾ ಪಾಸಾದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ। ನೋ ಚೇ, ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಪುತ್ತದಾರಂ ಪೋಸೇನ್ತಿ। ಅಥ ನೇಸಂ ಏಕದಿವಸಂ ಆಚರಿಯೋ "ನ ಸಕ್ಕಾ ವಡ್ಢಕಿಕಮ್ಮೇನ ನಿಚ್ಚಂ ಜೀವಿತುಂ, ದುಕ್ಕರಞ್ಹಿ ಜರಾಕಾಲೇ ಏತಂ ಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಆಮನ್ತೇಸಿ - "ತಾತಾ, ಉದುಮ್ಬರಾದಯೋ ಅಪ್ಪಸಾರರುಕ್ಖೇ ಆನೇಥಾ"ತಿ। ತೇ "ಸಾಧೂ"ತಿ ಪಟಿಸ್ಸುಣಿತ್ವಾ ಆನಯಿಂಸು। ಸೋ ತೇಹಿ ಕಟ್ಠಸಕುಣಂ ಕತ್ವಾ ತಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಾತೇನ ಯನ್ತಂ ಪೂರೇಸಿ। ಕಟ್ಠಸಕುಣೋ ಸುವಣ್ಣಹಂಸರಾಜಾ ವಿಯ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ ವನಸ್ಸ ಉಪರಿ ಚರಿತ್ವಾ ಅನ್ತೇವಾಸೀನಂ ಪುರತೋ ಓರುಹಿ।

ಅಥಾಚರಿಯೋ ಸಿಸ್ಸೇ ಆಹ - "ತಾತಾ ಈದಿಸಾನಿ ಕಟ್ಠವಾಹನಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ರಜ್ಜೇ ಗಹೇತುಂ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ತಾತಾ ಏತಾನಿ ಕರೋಥ, ರಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮ, ದುಕ್ಕರಂ ವಡ್ಢಕಿಸಿಪ್ಪೇನ ಜೀವಿತು"ನ್ತಿ। ತೇ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪಟಿವೇದೇಸುಂ। ತತೋ ನೇ ಆಚರಿಯೋ ಆಹ - "ಕತಮಂ ತಾತಾ ರಜ್ಜಂ ಗಣ್ಹಾಮಾ"ತಿ? ಬಾರಾಣಸಿರಜ್ಜಂ ಆಚರಿಯಾತಿ। ಅಲಂ ತಾತಾ, ಮಾ ಏತಂ ರುಚಿತ್ಥ, ಮಯಞ್ಹಿ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾಪಿ "ವಡ್ಢಕಿರಾಜಾ, ವಡ್ಢಕಿಯುವರಾಜಾ"ತಿ ವಡ್ಢಕಿವಾದಾ ನ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮ, ಮಹನ್ತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪೋ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗಚ್ಛಾಮಾತಿ। ತತೋ ಸಪುತ್ತದಾರಕಾ ಕಟ್ಠವಾಹನಾನಿ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ಸಜ್ಜಾವುಧಾ ಹುತ್ವಾ ಹಿಮವನ್ತಾಭಿಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಹಿಮವತಿ ಅಞ್ಞತರಂ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ರಞ್ಞೋ ನಿವೇಸನೇಯೇವ ಪಚ್ಚುಟ್ಠಂಸು। ತೇ ತತ್ಥ ರಜ್ಜಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಂ ರಜ್ಜೇ ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿಂಸು। ಸೋ "ಕಟ್ಠವಾಹನೋ ರಾಜಾ"ತಿ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ, ತಂ ನಗರಂ ತೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಕಟ್ಠವಾಹನನಗರ"ನ್ತೇವ ನಾಮಂ ಲಭಿ।

ತಪಚಾರನ್ತಿ ತಪಚರಣಂ। **ಪಾಸಾಣಚೇತಿಯೇ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ ನಿಸೀದೀ**ತಿ ಪಾಸಾಣಕಚೇತಿಯನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೇ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ ಸಕ್ಕೇನ ಮಾಪಿತೇ ಮಹಾಮಣ್ಡಪೇ ನಿಸೀದಿ। ತತ್ಥ ಕಿರ ಮಹತೋ ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಉಪರಿ ಪುಬ್ಬೇ ದೇವಟ್ಠಾನಂ ಅಹೋಸಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪನ ಭಗವತಿ ವಿಹಾರೋ ಜಾತೋ, ಸೋ ತೇನೇವ ಪುರಿಮವೋಹಾರೇನ “**ಪಾಸಾಣಚೇತಿಯ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತೇ ದುತಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛೀತಿ –

“ಮುದ್ಧಂ ಮುದ್ಧಾಧಿಪಾತಞ್ಚ, ಬಾವರೀ ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ।
ತಂ ಬ್ಯಾಕರೋಹಿ ಭಗವಾ, ಕಙ್ಖಂ ವಿನಯ ನೋ ಇಸೇ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೧) –

ಏವಂ ತೇನ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಭಗವತಾ ಚ –

“ಅವಿಜ್ಜಾ ಮುದ್ಧಾತಿ ಜಾನಾಹಿ, ವಿಜ್ಜಾ ಮುದ್ಧಾಧಿಪಾತಿನೀ।
ಸದ್ಧಾಸತಿಸಮಾಧೀಹಿ, ಛನ್ದವೀರಿಯೇನ ಸಂಯುತಾ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೩೨) –

ಪಞ್ಹೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇ ದುತಿಯೋ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿ।

ಅಥಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಹಂ ಕಥೇಸೀತಿ –

“ಕಥಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಂ, ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೨೪) –

ತೇನ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿತೇ –

“ಸುಞ್ಞತೋ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖಸ್ಸು, ಮೋಘರಾಜ ಸದಾ ಸತೋ।
ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಂ ಊಹಚ್ಚ, ಏವಂ ಮಚ್ಚುತರೋ ಸಿಯಾ।
ಏವಂ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಂ, ಮಚ್ಚುರಾಜಾ ನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೨೫) –

ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ।

ಸೇಸಜನಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಗಮೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಸೇಸಜನಾ। **ನ ಕಥೀಯನ್ತೀ**ತಿ “ಏತ್ತಕಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾ”ತಿಆದಿನಾ ನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಏವಂ ಪಾರಾಯನೇ ವತ್ಥು ಸಮುಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಪಾರಾಯನವಗ್ಗೇ ಇದಂ ವತ್ಥು ಸಮುಟ್ಠಿತಂ।

ಚತುತ್ಥಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಥೇರಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೫. ಪಞ್ಚಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮೀಥೇರೀವತ್ಥು

೧೩೫. ಥೇರಿಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮೇ **ಯದಿದಂ ಮಹಾಗೋತಮೀತಿ** ಏತ್ಥ “ಯದಿದಂ ಮಹಾಪಜಾಪತಿ ಗೋತಮೀ”ತಿ ಚ ಪಠನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಗೋತಮೀತಿ** ಗೋತ್ತಂ। ನಾಮಕರಣದಿವಸೇ ಪನಸ್ಸಾ ಲದ್ಧಸಕ್ಕಾರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ “ಸಚೇ ಅಯಂ ಧೀತರಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ಮಹೇಸೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸಚೇ ಪುತ್ತಂ ಲಭಿಸ್ಸತಿ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ “ಮಹತೀಯೇವಸ್ಸಾ ಪಜಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಬ್ಯಾಕರಿಂಸು, ತಸ್ಮಾ ಪುತ್ತಪಜಾಯ ಚೇವ ಧೀತುಪಜಾಯ ಚ ಮಹನ್ತತಾಯ “ಮಹಾಪಜಾಪತೀ”ತಿ ವೋಹರಿಂಸು। ತದುಭಯಂ ಪನ ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ **“ಮಹಾಪಜಾಪತಿಗೋತಮೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಾರಭಿಕ್ಖನ್ತಿ** ವಾರೇನ ದಾತಬ್ಬಂ ಭಿಕ್ಖಂ। **ನಾಮಂ ಅಕಂಸೂತಿ** ಗೋತ್ತಂಯೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। **ಮಾತುಚ್ಛನ್ತಿ** ಚೂಳಮಾತರಂ। ಮಾತುಭಗಿನೀ ಹಿ ಮಾತುಚ್ಛಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇತಿ** “ಕುತೋಪಹೂತಾ ಕಲಹಾ ವಿವಾದಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ಆಗತಸ್ಸ **ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತಸ್ಸ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೬೮ ಆದಯೋ) ಪರಿಯೋಸಾನೇ। ಇದಞ್ಚ ಅಬ್ಭುತ್ತರಭಾಣಕಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗಾನುಸಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪರೇ ಪನ “ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ ‘ಅತ್ತದಣ್ಡಾಭಯಂ ಜಾತ’ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಸ್ಸ **ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತಸ್ಸ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೪೧ ಆದಯೋ) ಪರಿಯೋಸಾನೇ”ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಏತೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಸುತ್ತನಿಪಾತೇ **ಅತ್ತದಣ್ಡಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯ** (ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೪೨ ಆದಯೋ) ವುತ್ತಂ - “ದೇಸನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಸಾಕಿಯಕುಮಾರಾ ಕೋಳಿಯಕುಮಾರಾ ಚ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಾ। ತೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಮಹಾವನಂ ಪಾವಿಸೀ”ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಖೇಮಾಥೇರೀವತ್ಥು

೧೩೬. ದುತಿಯೇ **ಪರಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹುತ್ವಾತಿ** ಪರೇಸಂ ದಾಸೀ ಹುತ್ವಾ। **ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರೋ ಅಹೋಸೀತಿ** ಸುವಣ್ಣರಸಪಿಞ್ಜರೋ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ।

ಮಕ್ಕಟಕೋವ ಜಾಲನ್ತಿ ಯಥಾ ನಾಮ ಮಕ್ಕಟಕೋ ಸುತ್ತಜಾಲಂ ಕತ್ವಾ ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ನಾಭಿಮಣ್ಡಲೇ ನಿಪನ್ನೋ ಪರಿಯನ್ತೇ ಪತಿತಂ ಪಟಙ್ಗಂ ವಾ ಮಕ್ಖಿಕಂ ವಾ ವೇಗೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ರಸಂ ಪಿವಿತ್ವಾ ಪುನಾಗನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ನಿಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವ ಯೇ ಸತ್ತಾ ರಾಗರತ್ತಾ ದೋಸಪದುಟ್ಠಾ ಮೋಹಮೂಳ್ಹಾ ಸಯಂಕತಂ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ಅನುಪತನ್ತಿ, ತೇ ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಏವಂ ದುರತಿಕ್ಕಮಂ। **ಏತಮ್ಪಿ ಛೇತ್ವಾನ ವಜನ್ತಿ ಧೀರಾತಿ** ಪಣ್ಡಿತಾ ಏತಂ ಬನ್ಧನಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ **ಅನಪೇಕ್ಖಿನೋ** ನಿರಾಲಯಾ ಹುತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ಪಹಾಯ ವಜನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪ್ಪಲವಣ್ಣಾಥೇರೀವತ್ಥು

೧೩೭. ತತಿಯಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಪಟಾಚಾರಾಥೇರೀವತ್ಥು

೧೩೮. ಚತುತ್ಥೇ **ಪಟಿಹಾರಸತೇನಪೀತಿ** ದ್ವಾರಸತೇನಪಿ। **ಪಟಿಹಾರಸದ್ದೋ ಹಿ ದ್ವಾರೇ ದೋವಾರಿಕೇ ಚ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕುಲಸಭಾಗನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಗೇಹಸಮೀಪಂ।

ತಾಣಾಯಾತಿ ತಾಣಭಾವಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾನತ್ಥಾಯ। **ಬನ್ಧವಾತಿ** ಪುತ್ತೇ ಚ ಪಿತರೋ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಞಾತಿಸುಹಜ್ಜಾ। **ಅನ್ತಕೇನಾಧಿಪನ್ನಸ್ಸಾತಿ** ಮರಣೇನ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ। ಪವತ್ತಿಯಞ್ಹಿ ಪುತ್ತಾದಯೋ ಅನ್ನಪಾನಾದಿದಾನೇನ ಚೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಚ್ಚನಿತ್ಥರಣೇನ ಚ ತಾಣಾ ಹುತ್ವಾಪಿ ಮರಣಕಾಲೇ ಕೇನಚಿ ಉಪಾಯೇನ ಮರಣಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ತಾಣತ್ಥಾಯ ಲೇಣತ್ಥಾಯ ನ ಸನ್ತಿ ನಾಮ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ - **“ನತ್ಥಿ ಞಾತೀಸು ತಾಣತಾ”**ತಿ।

ಏತಮತ್ಥವಸನ್ತಿ ಏತಂ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ತಾಣಂ ಭವಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾರಣಂ ಜಾನಿತ್ವಾ **ಪಣ್ಡಿತೋ** ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ ಸಂವುತೋ ರಕ್ಖಿತಗೋಪಿತೋ ಹುತ್ವಾ **ನಿಬ್ಬಾನಗಮನಂ** ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ **ಮಗ್ಗಂ** ಸೀಘಂ ಸೋಧೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಥೇರೀವತ್ಥು

೧೩೯. ಪಞ್ಚಮೇ **ಪರಾಯತ್ತಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಪರೇಸಂ ದಾಸಿಟ್ಠಾನೇ। **ಸುಜಾತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಕಾರಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಸಾ ಕಿರ ಅತ್ತನೋ ಕೇಸೇ ವಿಕ್ಕಿಣಿತ್ವಾ ಸುಜಾತತ್ಥೇರಸ್ಸ ನಾಮ ಅಗ್ಗಸಾವಕಸ್ಸ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಪತ್ಥನಂ ಅಕಾಸಿ । ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಹತ್ಥೇ ಪಸಾರಿತೇ**ತಿ ತಸ್ಸ ಹತ್ಥಾವಲಮ್ಬನತ್ಥಂ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣವಸೇನ ಹತ್ಥೇ ಪಸಾರಿತೇ। ಸೋ ಕಿರ ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಗೇಹಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೇಸು ದಿವಸೇಸು ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಸಿತಂ ಕುರುಮಾನೋ ಹಸಮಾನೋ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಅನಾಗನ್ತ್ವಾ ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಸನ್ತಮಾನಸೋ ಹುತ್ವಾ ಅಗಮಾಸಿ। ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾ ಸೀಹಪಞ್ಜರಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ವೀಥಿಂ ಓಲೋಕಯಮಾನಾ ತಸ್ಸ ಆಗಮನಾಕಾರಂ ದಿಸ್ವಾ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಏತ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕುರುಮಾನಾ ಸೋಪಾನಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಓಲಮ್ಬನತ್ಥಂ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇಸಿ। ಉಪಾಸಕೋ ಅತ್ತನೋ ಹತ್ಥಂ ಸಮಿಞ್ಜೇಸಿ। ಸಾ "ಪಾತರಾಸಭೋಜನಕಾಲೇ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। ಉಪಾಸಕೋ ಪುಬ್ಬೇ ತಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ಭುಞ್ಜತಿ। ತಂ ದಿವಸಂ ಪನ ತಂ ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ಯೋಗಾವಚರಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಏಕಕೋವ ಭುಞ್ಜಿ। ತೇನಾಹ - **"ಭುಞ್ಜಮಾನೋಪಿ ಇಮಂ ದೇಥ, ಇಮಂ ಹರಥಾತಿ ನ ಬ್ಯಾಹರೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಇಮಂ ದೇಥಾ**ತಿ ಇಮಂ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ ದೇಥ। **ಇಮಂ ಹರಥಾ**ತಿ ಇಮಂ ಖಾದನೀಯಂ ವಾ ಭೋಜನೀಯಂ ವಾ ಅಪಹರಥ। **ಸನ್ಥವವಸೇನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸನ್ಥವವಸೇನ। ಚಿರಕಾಲಪರಿಭಾವಿತಾಯ ಘಟದೀಪಜಾಲಾಯ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ದಿಬ್ಬಮಾನಾಯ ಹೇತುಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನಾ ಆಹ - **"ಏವಂ ಸನ್ತೇ...ಪೇ॰... ಮಯ್ಹಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅನುಜಾನಾಥಾ"**ತಿ।

ಅಯಂ ತಾವ ಸೇಟ್ಠಿ ಘರಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋವ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಅಕಾಸೀತಿ ಸಾ ಕಿರ "ಧಮ್ಮದಿನ್ನೇ ತುಯ್ಹಂ ದೋಸೋ ನತ್ಥಿ, ಅಹಂ ಪನ ಅಜ್ಜ ಪಟ್ಠಾಯ ಸನ್ಥವವಸೇನ...ಪೇ॰... ಕುಲಘರಂ ಗಚ್ಛಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಏವಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಪಕತಿಪುರಿಸೋ ಏವಂ ವತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅದ್ಧಾ ಏತೇನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಪಟಿವಿದ್ಧೋ"ತಿ। ತೇನಸ್ಸಾ ಅಯಂ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಅಹೋಸಿ "ಅಯಂ ತಾವ ಸೇಟ್ಠಿ ಘರಮಜ್ಝೇ ಠಿತೋವ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೪೬೦) ಪನ "ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಮಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಯಥಾಪಕತಿಯಾ ಆಲಾಪಸಲ್ಲಾಪಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಕರೋಥಾತಿ ಸೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - 'ಅಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಗರು ಭಾರಿಯೋ ನ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬೋ; ಸಚೇ ಖೋ ಪನಾಹಂ ನ ಕಥೇಸ್ಸಾಮಿ, ಅಯಂ ಹದಯಂ ಫಾಲೇತ್ವಾ ಏತ್ಥೇವ ಕಾಲಂ ಕರೇಯ್ಯಾ'ತಿ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗ್ಗಹತ್ಥಾಯ ಕಥೇಸಿ - 'ಧಮ್ಮದಿನ್ನೇ ಅಹಂ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅಧಿಗತೋ, ತಂ ಅಧಿಗತಸ್ಸ ಏವರೂಪಾ ಲೋಕಿಯಕಿರಿಯಾ ನ ವಟ್ಟತೀ'"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛೀತಿ "ಸಕ್ಕಾಯೋ ಸಕ್ಕಾಯೋತಿ ಅಯ್ಯೇ ವುಚ್ಚತಿ, ಕತಮೋ ನು ಖೋ ಅಯ್ಯೇ ಸಕ್ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೂಳವೇದಲ್ಲಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) ಆಗತನಯೇನ ಪುಚ್ಛಿ। **ಪುಚ್ಛಿತಂ ಪುಚ್ಛಿತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀ**ತಿ "ಪಞ್ಚ ಖೋ ಇಮೇ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಕ್ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೦ ಆದಯೋ) ತತ್ಥೇವ ಆಗತನಯೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। **ಸೂರಭಾವ**ನ್ತಿ ತಿಕ್ಖಭಾವಂ। ಅನಧಿಗತಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹೇನ ವಿನಾ ತತ್ಥ ಪಞ್ಹೋ ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಆಹ - **"ಉಗ್ಗಹವಸೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇಪಿ ಪುಚ್ಛೀ"**ತಿ। **ತಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೀ**ತಿ "ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪನಾಯ್ಯೇ ಕಿಂ ಪಟಿಭಾಗೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೇ "ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಟಿಭಾಗೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬) ವುತ್ತೇ "ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ, ಪನಾಯ್ಯೇ, ಕಿಂ ಪಟಿಭಾಗೋ"ತಿ ಪುನ ಪುಚ್ಛಿತೇ ತಂ ನಿವತ್ತೇನ್ತೀ **"ಅಚ್ಚಸರಾವುಸೋ ವಿಸಾಖಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಚ್ಚಸರಾ**ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ಪಞ್ಹಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮಿತಾ ಅಹೋಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾಸಕ್ಖಿ ಪಞ್ಹಾನಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಗಹೇತು**ನ್ತಿ

ಪಞ್ಞಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಪ್ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಪಞ್ಞಾನಞ್ಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ತತೋ ಪರಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ನಾಸಕ್ಖಿ ಪಞ್ಞಾನಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಗಹೇತುಂ। ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಭಾಗಂ ಪುಚ್ಛಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮೇತಂ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗಂ, ನ ಸಕ್ಕಾ ನೀಲಂ ವಾ ಪೀತಕಂ ವಾತಿ ಕೇನಚಿ ಧಮ್ಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಟಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ, ತಞ್ಚ ತ್ವಂ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪುಚ್ಛಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ಠಿತಂ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತೋಗಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪ್ಪವಿಟ್ಠನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬಾನಪರಾಯಣ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಂ ಅಯನಮಸ್ಸ ಪರಾಗತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅವಸಾನಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನಂ**।

ಪುರೇತಿ ಅತೀತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು। **ಪಚ್ಛಾ**ತಿ ಅನಾಗತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು। **ಮಜ್ಝೇ**ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಖನ್ಧೇಸು। **ಅಕಿಞ್ಚನ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಏತೇಸು ತೀಸು ತಣ್ಹಾಗಾಹಸಙ್ಖಾತಂ ಕಿಞ್ಚನಂ ನತ್ಥಿ, ತಮಹಂ ರಾಗಕಿಞ್ಚನಾದೀಹಿ ಅಕಿಞ್ಚನಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಗಹಣಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ **ಅನಾದಾನಂ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ವದಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಣ್ಡಿತಾತಿ ಧಾತುಆಯತನಾದಿಕುಸಲತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಕಿತ್ತಾವತಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಹೋತಿ? ಯತೋ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಧಾತುಕುಸಲೋ ಚ ಹೋತಿ ಆಯತನಕುಸಲೋ ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲೋ ಚ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಕುಸಲೋ ಚ, ಏತ್ತಾವತಾ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖು ಪಣ್ಡಿತೋ ಹೋತೀ”ತಿ।

ಮಹಾಪಞ್ಞಾತಿ ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ ಮಹನ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮಹನ್ತಾ ನಿರುತ್ತಿಯೋ ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಟಿಭಾನಾನಿ ಪರಿಗ್ಗಹಣೇ ಸಮತ್ಥಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾ ಹಿ ಥೇರಿಯಾ ಅಸೇಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತತಾಯ ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಂ। **ಯಥಾ ತಂ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಧಮ್ಮದಿನ್ನಾಯ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಬ್ಯಾಕತಂ, ಅಹಂ ಏವಮೇವ ಬ್ಯಾಕರೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ।

ನನ್ದಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೦. ಛಟ್ಠೇ **ಅಞ್ಞಂ ಮಗ್ಗಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಉಪಾಯಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೀ। **ವಿಸ್ಸತ್ಥಾ**ತಿ ನಿರಾಸಙ್ಕಾ। **ಇತ್ಥಿನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ, ಸುಭಾಕಾರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಪದೇ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ**ತಿ –

> “ಅಟ್ಠೀನಂ ನಗರಂ ಕತಂ, ಮಂಸಲೋಹಿತಲೇಪನಂ।
> ಯತ್ಥ ಜರಾ ಚ ಮಚ್ಚು ಚ, ಮಾನೋ ಮಕ್ಖೋ ಚ ಓಹಿತೋ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೦) –

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ। ತತ್ರಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ – ಯಥೇವ ಹಿ ಪುಬ್ಬಣ್ಣಾಪರಣ್ಣಾದೀನಂ ಓದಹನತ್ಥಾಯ ಕಟ್ಠಾನಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ವಲ್ಲೀಹಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮತ್ತಿಕಾಯ ವಿಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ನಗರಸಙ್ಖಾತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ಗೇಹಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಏವಮಿದಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ತೀಣಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನಿ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ನ್ಹಾರುವಿನದ್ಧಂ ಮಂಸಲೋಹಿತಲೇಪನಂ ತಚಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಜೀರಣಲಕ್ಖಣಾಯ ಜರಾಯ ಮರಣಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಮಚ್ಚುನೋ ಆರೋಗ್ಯಸಮ್ಪದಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಮಾನಸ್ಸ ಸುಕತಕಾರಣವಿನಾಸನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಮಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಓದಹನತ್ಥಾಯ ನಗರಂ ಕತಂ। ಏವರೂಪೋ ಏವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕೋ ಆಬಾಧೋ ಓಹಿತೋ, ಇತೋ ಉದ್ಧಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಯ್ಹೂಪಗಂ ನತ್ಥೀತಿ।

ಸುತ್ತಂ ಅಭಾಸೀತಿ –

> “ಚರಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ, ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದ ವಾ ಸಯಂ।

ಸಮಿಞ್ಜೇತಿ ಪಸಾರೇತಿ, ಏಸಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಇಞ್ಜನಾ॥

“ಅಟ್ಠಿನಹಾರುಸಂಯುತ್ತೋ, ತಚಮಂಸಾವಲೇಪನೋ।
ಛವಿಯಾ ಕಾಯೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ, ಯಥಾಭೂತಂ ನ ದಿಸ್ಸತೀ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೫-೧೯೬) -

ಆದಿನಾ ಸುತ್ತಮಭಾಸಿ।

ಸೋಣಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೧. ಸತ್ತಮೇ **ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಘರಾವಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಘರಾವಾಸೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ “ಪುತ್ತಾವ ಮಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಿಂ ಮೇ ವಿಸುಂ ಕುಟುಮ್ಬೇನಾ”ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅದಾಸೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ಹಿ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ “ಅಯಂ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗತಂ “ಮಾತಾ”ತಿ ಸಞ್ಞಮ್ಪಿ ನ ಕರಿಂಸು। ತಥಾ ಹಿ ನಂ ಕತಿಪಾಹಚ್ಚಯೇನ ಜೇಟ್ಠಪುತ್ತಸ್ಸ ಭರಿಯಾ “ಅಹೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಯಂ ಜೇಟ್ಠೇಪುತ್ತೋ ಮೇತಿ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ದತ್ವಾ ವಿಯ ಇಮಮೇವ ಗೇಹಂ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ಆಹ। ಸೇಸಪುತ್ತಾನಂ ಭರಿಯಾಯೋಪಿ ಏವಮೇವಂ ವದಿಂಸು। ಜೇಟ್ಠಧೀತರಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ತಾಸಂ ಗೇಹಂ ಗತಕಾಲೇ ತಾಪಿ ನಂ ಏವಮೇವ ವದಿಂಸು। ಸಾ ಅವಮಾನಪ್ಪತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ “ಕಿಂ ಮೇ ಇಮೇಸಂ ಸನ್ತಿಕೇ ವುತ್ಥೇನ, ಭಿಕ್ಖುನೀ ಹುತ್ವಾ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೀಉಪಸ್ಸಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಯಾಚಿ, ತಾ ನಂ ಪಬ್ಬಾಜೇಸುಂ। ಇಮಮೇವ ವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಬಹುಪುತ್ತಿಕಸೋಣಾ ತೇಸಂ ಅತ್ತನಿ ಅಗಾರವಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ‘ಘರಾವಾಸೇನ ಕಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜೀ**”ತಿ ಆಹ।

ವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯೋತಿ ಭಿಕ್ಖುವಿಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿಯೋ। **ಧಮ್ಮಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ। ಸೋ ಹಿ ಉತ್ತಮಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಯೋ ಹಿ ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ವಸ್ಸಸತಮ್ಪಿ ಜೀವನತೋ ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ **ಏಕಾಹಮ್ಪಿ** ಏಕಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ಜೀವಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ। **ಆಗನ್ತುಕಜನೋ**ತಿ ವಿಹಾರಗತಂ ಭಿಕ್ಖುನೀಜನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ।

ಬಕುಲಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೨. ಅಟ್ಠಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಕುಣ್ಡಲಕೇಸಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೩. ನವಮೇ **ಚತುಕ್ಕೇ**ತಿ ವೀಥಿಚತುಕ್ಕೇ। ಚತುನ್ನಂ ಸಮಾಹಾರೋ ಚತುಕ್ಕಂ। **ಚಾರಕತೋ**ತಿ ಬನ್ಧನಾಗಾರತೋ। **ಉಬ್ಬಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ।

ಮುಹುತ್ತಮಪಿ ಚಿನ್ತಯೇತಿ ಮುಹುತ್ತಂ ತಙ್ಖಣಮ್ಪಿ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪಞ್ಞಾಯ ತಙ್ಖಣಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। **ಸಹಸ್ಸಮಪಿ ಚೇ ಗಾಥಾ, ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಗಾಥಾ ದಾರುಚೀರಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಾ, ಇಧಾಪಿ ಚ ಸಾಯೇವ ಗಾಥಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಥೇರಿಗಾಥಾಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೇನಪಿ ಕುಣ್ಡಲಕೇಸಿತ್ಥೇರಿಯಾ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಅಯಮೇವ ಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಕುಣ್ಡಲಕೇಸಿತ್ಥೇರಿಯಾ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ -

“ಯೋ ಚ ಗಾಥಾಸತಂ ಭಾಸೇ, ಅನತ್ಥಪದಸಂಹಿತಾ।

ಏಕಂ ಧಮ್ಮಪದಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ಯಂ ಸುತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಮತೀ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೨) -

ಅಯಂ ಗಾಥಾ ಆಗತಾ। ತಂತಂಭಾಣಕಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗಾನುಸಾರೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ನ ಇಧ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧೋ ಸಙ್ಕಿತಬ್ಬೋ।

ಭದ್ದಾಕಾಪಿಲಾನೀಥೇರೀ-ಭದ್ದಾಕಚ್ಚಾನಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೪-೨೪೫. ದಸಮಂ ಏಕಾದಸಮಞ್ಚ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಕಿಸಾಗೋತಮೀಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೬. ದ್ವಾದಸಮೇ **ತೀಹಿ ಲೂಖೇಹೀ**ತಿ ವತ್ಥಲೂಖಸುತ್ತಲೂಖರಜನಲೂಖಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಲೂಖೇಹಿ। **ಸಿದ್ಧತ್ಥಕ**ನ್ತಿ ಸಾಸಪಬೀಜಂ।

ತಂ ಪುತ್ತಪಸುಸಮ್ಮತ್ತನ್ತಿ ತಂ ರೂಪಬಲಾದಿಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪುತ್ತೇ ಚ ಪಸೂ ಚ ಲಭಿತ್ವಾ "ಮಮ ಪುತ್ತಾ ಅಭಿರೂಪಾ ಬಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪಣ್ಡಿತಾ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥಾ, ಮಮ ಗೋಣೋ ಅರೋಗೋ ಅಭಿರೂಪೋ ಮಹಾಭಾರವಹೋ, ಮಮ ಗಾವೀ ಬಹುಖೀರಾ"ತಿ ಏವಂ ಪುತ್ತೇಹಿ ಚ ಪಸೂಹಿ ಚ ಸಮ್ಮತ್ತಂ ನರಂ। **ಬ್ಯಾಸತ್ತಮನಸ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಾದೀಸು ಪತ್ತಚೀವರಾದೀಸು ವಾ ಯಂ ಯಂ ಲದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗನಾಯ ಸತ್ತಮಾನಸಂ। **ಸುತ್ತಂ ಗಾಮ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದಂ ಉಪಗತಂ ಸತ್ತಕಾಯಂ। **ಮಹೋಘೋವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಏವರೂಪಂ ಗಾಮಂ ಗಮ್ಭೀರತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಮಹನ್ತೋ ಮಹಾನದಿಓಘೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಸುನಖಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ನರಂ ಮಚ್ಚು ಆದಾಯ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಮತಂ ಪದ**ನ್ತಿ ಮರಣರಹಿತಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ, ಅಮತಂ ಮಹಾನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಿಙ್ಗಾಲಕಮಾತಾಥೇರೀವತ್ಥು

೨೪೭. ತೇರಸಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

(ಪಞ್ಚಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।)

ಥೇರಿಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೬. ಛಟ್ಠಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ತಪುಸ್ಸ-ಭಲ್ಲಿಕವತ್ಥು

೨೪೮. ಉಪಾಸಕಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮೇ **ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಠಮಂ ಹುತ್ವಾ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ। **ಇತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ। **ಗಮನೂಪಚ್ಛೇದಂ ಅಕಾಸೀ**ತಿ ಗಮನವಿಚ್ಛೇದಂ ಅಕಾಸಿ। ಯಥಾ ತೇ ಗೋಣಾ ಧುರಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪೋಥಿಯಮಾನಾಪಿ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಕಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತಪುಸ್ಸಭಲ್ಲಿಕಾನಂ। **ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ಆವಿಸಿತ್ವಾ। ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಆವಟ್ಟೋ **ಯಕ್ಖಾವಟ್ಟೋ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಅತೀತಬುದ್ಧಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಂ ಓಲೋಕೇಸೀ**ತಿ ಅತೀತಬುದ್ಧಾ

ಕೇನ ಭಾಜನೇನ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಂಸೂತಿ ಬುದ್ಧಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಓಲೋಕೇಸಿ। **ದ್ವೇವಾಚಿಕೇ ಸರಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮವಸೇನ ದ್ವೇವಾಚಿಕೇ ಸರಣೇ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಚೇತಿಯ**ನ್ತಿ ಪೂಜನೀಯವತ್ಥುಂ। **ಜೀವಕೇಸಧಾತುಯಾ**ತಿ ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕೇಸಧಾತುಯಾ।

ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸೇಟ್ಠಿವತ್ಥು

೧೪೯. ದುತಿಯೇ **ತೇನೇವ ಗುಣೇನಾ**ತಿ ತೇನೇವ ದಾಯಕಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಗುಣೇನ। ಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಕಾಮಸಮಿದ್ಧತಾಯ ವಿಗತಮಚ್ಛೇರತಾಯ ಕರುಣಾದಿಗುಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡಮದಾಸಿ। ತೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಉಪಟ್ಠಿತೋ ಅನಾಥಾನಂ ಪಿಣ್ಡೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ। **ಯೋಜನಿಕವಿಹಾರೇ ಕಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಯೋಜನೇ ಯೋಜನೇ ಏಕಮೇಕಂ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ। **"ಏವರೂಪಂ ದಾನಂ ಪವತ್ತೇಸೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ದಾನಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದೇವಸಿಕಂ ಪಞ್ಚ ಸಲಾಕಭತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸಲಾಕಾಯ ಗಾಹೇತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ **ಸಲಾಕಭತ್ತಂ**। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕದಿವಸಂ ದಾತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ **ಪಕ್ಖಿಕಭತ್ತಂ**। ಧುರಗೇಹೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ **ಧುರಭತ್ತಂ**। ಆಗನ್ತುಕಾನಂ ದಾತಬ್ಬಂ ಭತ್ತಂ **ಆಗನ್ತುಕಭತ್ತಂ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪಞ್ಚ ಆಸನಸತಾನಿ ಗೇಹೇ ನಿಚ್ಚಪಞ್ಞತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಗೇಹೇ ನಿಸೀದಾಪೇತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುಸತಾನಂ ಪಞ್ಚ ಆಸನಸತಾನಿ ನಿಚ್ಚಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಚಿತ್ತಗಹಪತಿವತ್ಥು

೧೫೦. ತತಿಯೇ ಮಿಗಾ ಏವ **ಮಿಗರೂಪಾನಿ**। **ಭಿಕ್ಖಂ ಸಮಾದಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ, "ಭನ್ತೇ, ಮಯ್ಹಂ ಅನುಗ್ಗಹಂ ಕರೋಥ, ಇಧ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಗಹಣತ್ಥಂ ಸಮಾದಾಪೇತ್ವಾ । ವಿವಟ್ಟಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಉಪಚಿತಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಕುಸಲಂ **ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ**। **ಸಳಾಯತನವಿಭತ್ತಿಮೇವ ದೇಸೇಸೀ**ತಿ ಸಳಾಯತನವಿಭಾಗಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಮೇವ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। **ಥೇರೇನಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಹಿತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಜೇಟ್ಠೇನ ಮಹಾಥೇರೇನ। **ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಗಹಪತಿನಾ "ಯಾ ಇಮಾ, ಭನ್ತೇ ಥೇರ, ಅನೇಕವಿಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, 'ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ, 'ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ, 'ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ, 'ಅನನ್ತವಾ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ, 'ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ'ನ್ತಿ ವಾ, 'ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ'ನ್ತಿ ವಾ, 'ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ'ತಿ ವಾ, 'ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ'ತಿ ವಾ, 'ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ ಚ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ'ತಿ ವಾ, 'ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ'ತಿ ವಾ ಯಾನಿ ಚಿಮಾನಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಗಣಿತಾನಿ, ಇಮಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಕಿಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೫) ಪಞ್ಹೇ ಪುಟ್ಠೇ ತಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ। ಇಮಂ ಕಿರ ಪಞ್ಹಂ ಯಾವತತಿಯಂ ಪುಟ್ಠೋ ಮಹಾಥೇರೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಇಸಿದತ್ತತ್ಥೇರೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ – "ಅಯಂ ಥೇರೋ ನೇವ ಅತ್ತನಾ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಂ ಅಜ್ಝೇಸತಿ, ಉಪಾಸಕೋ ಚ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ವಿಹೇಸತಿ, ಅಹಮೇತಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ಫಾಸುವಿಹಾರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಏವಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಚ ಆಸನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಬ್ಯಾಕರೋಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ಏತಂ ಪಞ್ಹ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೫) ಆಹ। ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಥೇರೋ "ಬ್ಯಾಕರೋಹಿ ತ್ವಂ, ಆವುಸೋ ಇಸಿದತ್ತ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ಏತಂ ಪಞ್ಹ"ನ್ತಿ ಇಸಿದತ್ತಂ ಅಜ್ಝೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ – **"ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ ಅಜ್ಝಿಟ್ಠೋ"**ತಿ।

ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ "ಯಾ ಇಮಾ, ಗಹಪತಿ, ಅನೇಕವಿಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ 'ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ, 'ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ'ತಿ ವಾ...ಪೇ॰... ಯಾನಿ ಚಿಮಾನಿ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಗಣಿತಾನಿ, ಇಮಾ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸತಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಸತಿ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। **ಗಿಹಿಸಹಾಯಕಭಾವೇ ಞಾತೇ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಗಿಹಿಸಹಾಯಕಭಾವೇ ಚಿತ್ತೇನ ಗಹಪತಿನಾ ಞಾತೇ। ಚಿತ್ತೋ ಕಿರ, ಗಹಪತಿ, ತಸ್ಸ

ಪಞ್ಹವೇಯ್ಯಾಕರಣೇ ತುಟ್ಠೋ “ಕುತೋ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಇಸಿದತ್ತೋ ಆಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಅವನ್ತಿಯಾ ಖೋ ಅಹಂ, ಗಹಪತಿ, ಆಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೋ “ಅತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ಅವನ್ತಿಯಾ ಇಸಿದತ್ತೋ ನಾಮ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅದಿಟ್ಠಸಹಾಯೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ದಿಟ್ಠೋ ಸೋ ಆಯಸ್ಮತಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಥೇರೋ ಚ “ಏವಂ, ಗಹಪತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಕಹಂ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಏತರಹಿ ವಿಹರತೀ”ತಿ ಪುನ ಪುಟ್ಠೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ। ಅಥ ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ “ಅಯ್ಯೋ ನೋ, ಭನ್ತೇ, ಇಸಿದತ್ತೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ಏವಂ, ಗಹಪತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಅತ್ತನೋ ಗಿಹಿಸಹಾಯಭಾವಂ ಅಞ್ಞಾಸಿ।

ತೇಜೋಸಮಾಪತ್ತಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಿರ ದಿವಸೇ ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ “ಸಾಧು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತೂ”ತಿ ಮಹಾಥೇರಂ ಯಾಚಿ। ಥೇರೋ “ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಗಹಪತಿ, ಆಳಿನ್ದೇ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ತಿಣಕಲಾಪಂ ಓಕಿರಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತೇನ ಚ ತಥಾ ಕತೇ ಸಯಂ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಚ ಘಟಿಕಂ ದತ್ವಾ ತಥಾರೂಪಂ ಇದ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸಿ, ಯಥಾ ತಾಳಚ್ಛಿಗ್ಗಳೇನ ಚ ಅಗ್ಗಳನ್ತರಿಕಾಯ ಚ ಅಚ್ಚಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತಿಣಾನಿ ಝಾಪೇತಿ, ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ನ ಝಾಪೇತಿ। ಅಥ ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ ಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಂ ಪಪ್ಫೋಟೇತ್ವಾ ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಲೋಮಹಟ್ಠಜಾತೋ ಏಕಮನ್ತಂ ಠಿತೋ ಥೇರಂ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಭಿರಮತು, ಭನ್ತೇ, ಅಯ್ಯೋ ಮಚ್ಛಿಕಾಸಣ್ಡೇ, ರಮಣೀಯಂ ಅಮ್ಬಾಟಕವನಂ, ಅಹಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನ”ನ್ತಿ ಆಹ। ತತೋ ಥೇರೋ “ನ ದಾನಿ ಇಧ ವಸಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ”ತಿ ತಮ್ಹಾ ವಿಹಾರಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - **“ತೇಜೋಸಮಾಪತ್ತಿ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ‘ಇದಾನಿ ಇಧ ವಸಿತುಂ ನ ಯುತ್ತ’ನ್ತಿ ಯಥಾಸುಖಂ ಪಕ್ಕಾಮೀ”**ತಿ। **ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ **ವಿನಯಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತಮೇವ।

ಸದ್ಧೋತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಅಗಾರಿಯಸೀಲಂ ಅನಗಾರಿಯಸೀಲನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ಸೀಲಂ, ತೇಸು ಇಧ ಅಗಾರಿಯಂ ಸೀಲಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಸೋಭೋಗಸಮಪ್ಪಿತೋ**ತಿ ಯಾದಿಸೋ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಾದೀನಂ ಪಞ್ಚಉಪಾಸಕಸತಪರಿವಾರಸಙ್ಖಾತೋ ಅಗಾರಿಯೋ ಯಸೋ, ತಾದಿಸೇನೇವ ಯಸೇನ, ಯೋ ಚ ಧನಧಞ್ಞಾದಿಕೋ ಚೇವ ಸತ್ತವಿಧಅರಿಯಧನಸಙ್ಖಾತೋ ಚಾತಿ ದುವಿಧೋ ಭೋಗೋ, ತೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ಯಂ ಪದೇಸ**ನ್ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಸು ದಿಸಾಸು ಏವರೂಪೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಯಂ ಯಂ ಪದೇಸಂ ಭಜತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಏವರೂಪೇನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇನ ಪೂಜಿತೋವ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಹತ್ಥಕಆಳವಕವತ್ಥು

೧೫೧. ಚತುತ್ಥೇ **ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥುನಾ**ತಿ ದಾನಪಿಯವಚನಅತ್ಥಚರಿಯಾಸಮಾನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥುನಾ। **“ಸ್ವೇ ಭತ್ತಚಾಟಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಆಳವಕಸ್ಸ ಪೇಸೇತಬ್ಬೋ ಅಹೋಸೀ”**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ - **“ತತ್ರಾಯಂ ಅನುಪುಬ್ಬಿಕಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಮಿಗವತ್ಥಾಯ ಅರಞ್ಞಂ ಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಆಳವಕೋ ರಾಜಾ ವಿವಿಧನಾಟಕೂಪಭೋಗಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಚೋರಪ್ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಞ್ಚ ಪಟಿರಾಜನಿಸೇಧನತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಯಾಮಕರಣತ್ಥಞ್ಚ ಸತ್ತಮೇ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಮಿಗವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಬಲಕಾಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ “ಯಸ್ಸ ಪಸ್ಸೇನ ಮಿಗೋ ಪಲಾಯತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಸೋ ಭಾರೋ”ತಿ ಕತಕತಿಕವತ್ತೋ ಮಿಗವತ್ಥಾಯ ಅರಞ್ಞಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಏಕಂ ಮಿಗ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಠಿತಟ್ಠಾನೇನ ಪಲಾತಂ ಏಣಿಮಿಗಂ। **ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ತಿಯೋಜನಮಗ್ಗಂ ಏಕಕೋವ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ। ಜವಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹಿ ರಾಜಾ ಧನುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪತ್ತಿಕೋವ ತಿಯೋಜನಂ ತಂ ಮಿಗಮನುಬನ್ಧಿ। **ಘಾತೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏಣಿಮಿಗಾ ತಿಯೋಜನವೇಗಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಜವಂ ತಂ ಮಿಗಂ ಉದಕಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಘಾತೇತ್ವಾ। **ದ್ವಿಧಾ ಛೇತ್ವಾ ಧನುಕೋಟಿಯಂ ಲಗೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ**ತಿ ಅನತ್ಥಿಕೋಪಿ ಮಂಸೇನ “ನಾಸಕ್ಖಿ ಮಿಗಂ ಗಹೇತು”ನ್ತಿ ಅಪವಾದಮೋಚನತ್ಥಂ ದ್ವಿಧಾ ಛಿನ್ನಂ ಧನುಕೋಟಿಯಂ ಲಗೇತ್ವಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋ। **ಸನ್ದಚ್ಛಾಯ**ನ್ತಿ ಘನಚ್ಛಾಯಂ ಬಹಲಪತ್ತಪಲಾಸಂ।

ರುಕ್ಖೇ ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾತಿ ಆಳವಕಂ ಯಕ್ಖಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಸೋ ಹಿ ಮಹಾರಾಜೂನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ವರಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಛಾಯಾಯ ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ ಪವಿಟ್ಠೇ ಪಾಣಿನೋ ಖಾದನ್ತೋ ತತ್ಥ ಪಟಿವಸತಿ। **ಆಳವಕಸ್ಸ ನಿಸೀದನಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸೀದೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಅಭಿಲಕ್ಖಿತೇಸು ಮಙ್ಗಲದಿವಸಾದೀಸು ಆಳವಕೋ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸಿರಿಂ ಅನುಭೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದಿಬ್ಬರತನಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸೀದಿ। **ಅತ್ತನೋ ಗಮನೇ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಾ**ತಿ ತದಾ ಕಿರ ಸಾತಾಗಿರಹೇಮವತಾ ಭಗವನ್ತಂ ಜೇತವನೇಯೇವ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಯಕ್ಖಸಮಾಗಮಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸಪರಿವಾರಾ ನಾನಾಯಾನೇಹಿ ಆಕಾಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಆಕಾಸೇ ಚ ಯಕ್ಖಾನಂ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಗ್ಗೋ ಅತ್ಥಿ, ಆಕಾಸಟ್ಠಾನಿ ವಿಮಾನಾನಿ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾನೇನೇವ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ಆಳವಕಸ್ಸ ಪನ ವಿಮಾನಂ ಭೂಮಟ್ಠಂ ಸುಗುತ್ತಂ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸುಸಂವಿಹಿತದ್ವಾರಟ್ಟಾಲಕಗೋಪುರಂ ಉಪರಿ ಕಂಸಜಾಲಸಞ್ಛನ್ನಮಞ್ಜೂಸಾಸದಿಸಂ ತಿಯೋಜನಂ ಉಬ್ಬೇಧೇನ, ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ತೇ ತಂ ಪದೇಸಮಾಗಮ್ಮ ಗನ್ತುಮಸಮತ್ಥಾ ಅಹೇಸುಂ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ನಿಸಿನ್ನೋಕಾಸಸ್ಸ ಉಪರಿಭಾಗೇನ ಯಾವ ಭವಗ್ಗಾ ಕೋಚಿ ಗನ್ತುಮಸಮತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಗಮನೇ ಅಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜೇಸುಂ। **ತೇಸಂ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಕಥಾ ದುಕ್ಕಥಾ ಹೋತಿ ದುಸ್ಸೀಲಾದೀನಂ ಸೀಲಕಥಾದಯೋ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಯಕ್ಖಾನಂ ಸನ್ತಿಕಾ ಭಗವತೋ ಪಸಂಸಂ ಸುತ್ವಾ ಏವ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಲೋಣಸಕ್ಖರಾ ವಿಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕೋಪೇನ ಪಟಪಟಾಯಮಾನಹದಯೋ ಹುತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಪಬ್ಬತಕೂಟ**ನ್ತಿ ಕೇಲಾಸಪಬ್ಬತಕೂಟಂ।

ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆಳವಕಯುದ್ಧಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಸೋ ಕಿರ ಮನೋಸಿಲಾತಲೇ ವಾಮಪಾದೇನ ಠತ್ವಾ "ಪಸ್ಸಥ ದಾನಿ ತುಮ್ಹಾಕಂ ವಾ ಸತ್ಥಾ ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಅಹಂ ವಾ"ತಿ ದಕ್ಖಿಣಪಾದೇನ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಮತ್ತಂ ಕೇಲಾಸಕೂಟಪಬ್ಬತಂ ಅಕ್ಕಮಿ, ತಂ ಅಯೋಕೂಟಪ್ಪಹತೋ ವಿಯ ನಿದ್ಧನ್ತಅಯಪಿಣ್ಡೋ ಪಪಟಿಕಾಯೋ ಮುಞ್ಚಿ। ಸೋ ತತ್ರ ಠತ್ವಾ "ಅಹಂ ಆಳವಕೋ"ತಿ ಉಗ್ಘೋಸೇಸಿ, ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಸದ್ದೋ ಫರಿ। ತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸವಿತ್ಥತಹಿಮವಾಪಿ ಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿ ಯಕ್ಖಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ। ಸೋ **ವಾತಮಣ್ಡಲಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ "ಏತೇನೇವ ಸಮಣಂ ಪಲಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾದಿಭೇದಾ ವಾತಾ ಸಮುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಡ್ಢಯೋಜನಯೋಜನದ್ವಿಯೋಜನತಿಯೋಜನಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಪಬ್ಬತಕೂಟಾನಿ ಪದಾಲೇತ್ವಾ ವನಗಚ್ಛರುಕ್ಖಾದೀನಿ ಉಮ್ಮೂಲೇತ್ವಾ ಆಳವಿನಗರಂ ಪಕ್ಖನ್ತಾ ಜಿಣ್ಣಹತ್ಥಿಸಾಲಾದೀನಿ ಚುಣ್ಣೇನ್ತಾ ಛದನಿಟ್ಠಕಾ ಆಕಾಸೇ ಭಮೇನ್ತಾ। ಭಗವಾ "ಮಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಉಪರೋಧೋ ಹೋತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇ ವಾತಾ ದಸಬಲಂ ಪತ್ವಾ ಚೀವರಕಣ್ಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ಚಾಲೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿಂಸು। ತತೋ **ಮಹಾವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ "ಉದಕೇನ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಸಮಣಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ತಸ್ಸಾನುಭಾವೇನ ಉಪರೂಪರಿ ಸತಪಟಲಸಹಸ್ಸಪಟಲಾದಿಭೇದಾ ವಲಾಹಕಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪವಸ್ಸಿಂಸು। ವುಟ್ಠಿಧಾರಾವೇಗೇನ ಪಥವೀ ಛಿದ್ದಾ ಅಹೋಸಿ। ವನರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಮಹೋಘೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಚೀವರೇ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದುಮತ್ತಮ್ಪಿ ತೇಮೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ತತೋ **ಪಾಸಾಣವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಮಹನ್ತಾನಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಬ್ಬತಕೂಟಾನಿ ಧೂಮಾಯನ್ತಾನಿ ಪಜ್ಜಲನ್ತಾನಿ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಂ ಪತ್ವಾ ದಿಬ್ಬಮಾಲಾಗುಳಾನಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜಿಂಸು। ತತೋ **ಪಹರಣವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಏಕತೋಧಾರಾ ಉಭತೋಧಾರಾ ಅಸಿಸತ್ತಿಖುರಪ್ಪಾದಯೋ ಧೂಮಾಯನ್ತಾ ಪಜ್ಜಲನ್ತಾ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ದಿಬ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಅಹೇಸುಂ।

ತತೋ **ಅಙ್ಗಾರವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಕಿಂಸುಕವಣ್ಣಾ ಅಙ್ಗಾರಾ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ದಿಬ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಕಿರಿಂಸು। ತತೋ **ಕುಕ್ಕುಳವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಅಚ್ಚುಣ್ಹೋ ಕುಕ್ಕುಳೋ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ಚನ್ದನಚುಣ್ಣಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಪತಿ। ತತೋ **ವಾಲಿಕವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಅತಿಸುಖುಮಾ ವಾಲಿಕಾ ಧೂಮಾಯನ್ತಾ ಪಜ್ಜಲನ್ತಾ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ದಿಬ್ಬಪುಪ್ಫಾನಿ ಹುತ್ವಾ ನಿಪತಿಂಸು। ತತೋ **ಕಲಲವಸ್ಸಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ತಂ ಧೂಮಾಯನ್ತಂ ಪಜ್ಜಲನ್ತಂ ಆಕಾಸೇನಾಗನ್ತ್ವಾ ದಸಬಲಸ್ಸ ಪಾದಮೂಲೇ ದಿಬ್ಬಗನ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಪತಿ। ತತೋ **ಅನ್ಧಕಾರಂ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸಿ "ಭಿಂಸೇತ್ವಾ ಸಮಣಂ ಪಲಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಅನ್ಧಕಾರಸದಿಸಂ ಹುತ್ವಾ ದಸಬಲಂ ಪತ್ವಾ ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾವಿಹತಮಿವನ್ಧಕಾರಂ ಅನ್ತರಧಾಯಿ। ಏವಂ ಯಕ್ಖೋ ಇಮಾಹಿ ನವಹಿ

ವಾತವಸ್ಸಪಾಸಾಣಪಹರಣಙ್ಗಾರಕುಕ್ಕುಳವಾಲಿಕಕಲಲನ್ಧಕಾರವುಟ್ಠೀಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪಲಾಪೇತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ನಾನಾವಿಧಪ್ಪಹರಣಹತ್ಥಅನೇಕಪ್ಪಕಾರರೂಪಭೂತಗಣಸಮಾಕುಲಾಯ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ ಸಯಮೇವ ಭಗವನ್ತಂ ಅಭಿಗತೋ। ತೇ ಭೂತಗಣಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರವಿಕಾರೇ ಕತ್ವಾ "ಗಣ್ಹಥ ಹನಥಾ"ತಿ ಭಗವತೋ ಉಪರಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ ವಿಯ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಖೋ ನಿದ್ಧನ್ತಲೋಹಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಮಕ್ಖಿಕಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಲ್ಲೀಯಿತುಮಸಮತ್ಥಾ ಏವ ಅಹೇಸುಂ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರವಿಭಿಂಸಾಕಾರದಸ್ಸನೇನಪಿ ಭಗವನ್ತಂ ಚಾಲೇತುಮಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಆಳವಕೋ ಚಿನ್ತೇಸಿ - "ಯಂನೂನಾಹಂ ಕೇನಚಿ ಅಜೇಯ್ಯಂ ದುಸ್ಸಾವುಧಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಸಚೇ ಹಿ ಸೋ ದುಟ್ಠೋ ಆಕಾಸೇ ತಂ ದುಸ್ಸಾವುಧಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ, ದ್ವಾದಸ ವಸ್ಸಾನಿ ದೇವೋ ನ ವಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಪಥವಿಯಂ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ , ಸಬ್ಬರುಕ್ಖತಿಣಾದೀನಿ ಸುಸ್ಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾದಸವಸ್ಸನ್ತರಂ ನ ಪುನ ರುಹೇಯ್ಯುಂ। ಸಚೇ ಸಮುದ್ದೇ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ, ತತ್ತಕಪಾಲೇ ಉದಕಬಿನ್ದು ವಿಯ ಸಬ್ಬಂ ಸುಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಸಚೇ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತೇ ಮುಞ್ಚೇಯ್ಯ, ಖಣ್ಡಾಖಣ್ಡಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಕಿರೇಯ್ಯ। ಸೋ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವಂ ದುಸ್ಸಾವುಧಂ ಉತ್ತರಿಸಾಟಕಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುದೇವತಾ ವೇಗೇನ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು "ಅಜ್ಜ ಭಗವಾ ಆಳವಕಂ ದಮೇಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಂ ಸೋಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ। ಯುದ್ಧದಸ್ಸನಕಾಮಾಪಿ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಪತಿಂಸು। ಏವಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಆಕಾಸಂ ದೇವತಾಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಅಹೋಸಿ। ಅಥಾಳವಕೋ ಭಗವತೋ ಸಮೀಪೇ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಚರಿತ್ವಾ ವತ್ಥಾವುಧಂ ಮುಞ್ಚಿ । ತಂ ಅಸನಿಚಕ್ಕಂ ವಿಯ ಆಕಾಸೇ ಭೇರವಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಂ ಧೂಮಾಯನ್ತಂ ಪಜ್ಜಲನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಮಾನಮದ್ದನತ್ಥಂ ಪಾದಪುಞ್ಛನಚೋಳಂ ಹುತ್ವಾ ಪಾದಮೂಲೇ ನಿಪತಿ। ಆಳವಕೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಛಿನ್ನವಿಸಾಣೋ ವಿಯ ಉಸಭೋ, ಉದ್ಧಟದಾಠೋ ವಿಯ ಸಪ್ಪೋ ನಿತ್ತೇಜೋ ನಿಮ್ಮದೋ ನಿಪಾತಿತಮಾನದ್ಧಜೋ ಅಹೋಸಿ। ಏವಮಿದಂ ಆಳವಕಯುದ್ಧಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛೀತಿ -

"ಕಿಂ ಸೂಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಂ,
ಕಿಂ ಸು ಸುಚಿಣ್ಣಂ ಸುಖಮಾವಹಾತಿ।
ಕಿಂ ಸು ಹವೇ ಸಾದುತರಂ ರಸಾನಂ,
ಕಥಂ ಜೀವಿಂ ಜೀವಿತಮಾಹು ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೩) -

ಆದಿನಾ ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿ। **ಸತ್ಥಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸೀತಿ** -

"ಸದ್ಧೀಧ ವಿತ್ತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಂ,
ಧಮ್ಮೋ ಸುಚಿಣ್ಣೋ ಸುಖಮಾವಹಾತಿ।
ಸಚ್ಚಂ ಹವೇ ಸಾದುತರಂ ರಸಾನಂ,
ಪಞ್ಞಾಜೀವಿಂ ಜೀವಿತಮಾಹು ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೪) -

ಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। **ವಿಕ್ಕನ್ದಮಾನಾಯಾತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಪರಿದೇವಮಾನಾಯ।

ಮಹಾನಾಮಸಕ್ಕವತ್ಥು

೨೩೨. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸತ್ಥಾ ತತೋ ಪರಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ನಾದಾಸೀತಿ** ಸಂವಚ್ಛರತೋ ಪರಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪವಾರಣಾಸಾದಿಯನಸ್ಸ ವಾರಿತತ್ತಾ "ಪಟಿಞ್ಞಂ ನಾದಾಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ ತತಿಯವಾರೇಪಿ ಮಹಾನಾಮೇನ ಸಕ್ಕೇನ "ಇಚ್ಛಾಮಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘಂ ಯಾವಜೀವಂ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಪವಾರೇತು"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೩೦೪-೩೦೫) ವುತ್ತೇ "ಸಾಧು ಸಾಧು,

ಮಹಾನಾಮ, ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ಮಹಾನಾಮ, ಸಙ್ಘಂ ಯಾವಜೀವಂ ಭೇಸಜ್ಜೇನ ಪವಾರೇಹೀ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಅದಾಸಿಯೇವ। ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ದತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಮಹಾನಾಮಸ್ಸ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಹೇಠಿತಭಾವಂ ಸುತ್ವಾ ಛಬ್ಬಗ್ಗಿಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಗರಹಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞಪೇಸಿ "ಅಗಿಲಾನೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಚಾತುಮಾಸಪ್ಪಚ್ಚಯಪವಾರಣಾ ಸಾದಿತಬ್ಬಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಪುನಪ್ಪವಾರಣಾಯ ಅಞ್ಞತ್ರ ನಿಚ್ಚಪ್ಪವಾರಣಾಯ। ತತೋ ಚೇ ಉತ್ತರಿ ಸಾದಿಯೇಯ್ಯ, ಪಾಚಿತ್ತಿಯ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಅನುಜಾನಿತ್ವಾಪಿ ಪಚ್ಛಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಬನ್ಧನೇನ ವಾರಿತತ್ತಾ "ಪಟಿಞ್ಞಂ ನಾದಾಸೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಉಗ್ಗಗಹಪತ್ಯಾದಿವತ್ಥು

೨೫೩-೨೫೮. ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಅಟ್ಠಮನವಮಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನೇವ।

ನಕುಲಪಿತುಗಹಪತಿವತ್ಥು

೨೫೭. ದಸಮೇ **ಸುಸುಮಾರಗಿರಿನಗರೇ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ನಗರೇ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ನಗರಸ್ಸ ವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹದಿವಸೇ ಅವಿದೂರೇ ಉದಕರಹದೇ ಸುಸುಮಾರೋ ಸದ್ದಮಕಾಸಿ, ಗಿರಂ ನಿಚ್ಛಾರೇಸಿ। ಅಥ ನಗರೇ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಮಾಪಿತೇ ತಮೇವ ಸುಸುಮಾರಗಿರಕರಣಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ "ಸುಸುಮಾರಗಿರೀ"ತ್ವೇವಸ್ಸ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। ಕೇಚಿ ಪನ "ಸುಸುಮಾರಸಣ್ಠಾನತ್ತಾ ಸುಸುಮಾರೋ ನಾಮ ಏಕೋ ಗಿರಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸುಸುಮಾರಗಿರಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸುಸುಮಾರಗಿರೀತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಭೇಸಕಳಾವನೇ**ತಿ ಭೇಸಕಳಾನಾಮಕೇ ವನೇ। "ಭೇಸಕಲಾವನೇ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಕಥಂ ಪನ ಭಗವತಿ ನೇಸಂ ಪುತ್ತಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಾಸೀತಿ ಆಹ - **"ಅಯಂ ಕಿರಾ"**ತಿಆದಿ। **ದಹರಸ್ಸೇವ ದಹರಾ ಆನೀತಾ**ತಿ ಮೇ ದಹರಸ್ಸೇವ ಸತೋ ದಹರಾ ಆನೀತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತಿಚರಿತಾ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಚರನ್ತೋ।

(ಛಟ್ಠಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।)

ಉಪಾಸಕಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪. ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗೋ

(೧೪) ೭. ಸತ್ತಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

ಸುಜಾತಾವತ್ಥು

೨೫೮. ಉಪಾಸಿಕಾಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಪಠಮಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವಿಸಾಖಾವತ್ಥು

೨೫೯. ದುತಿಯೇ **ಮಹಾಲತಾಪಸಾಧನಸ್ಸಾ**ತಿ ಮಹಾಲತಾಪಿಳನ್ಧನಸ್ಸ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಪಿಳನ್ಧನೇ ಚತಸ್ಸೋ ವಜಿರನಾಳಿಯೋ ಉಪಯೋಗಂ ಅಗಮಂಸು। ಮುತ್ತಾನಂ ಏಕಾದಸ ನಾಳಿಯೋ, ಪವಾಳಸ್ಸ ದ್ವಾವೀಸತಿ ನಾಳಿಯೋ, ಪದುಮರಾಗಮಣೀನಂ ತೇತ್ತಿಂಸ ನಾಳಿಯೋ। ಇತಿ ಏತೇಹಿ ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಇನ್ದನೀಲಾದೀಹಿ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಸಾಮಕಬರವಣ್ಣವಸೇನ ಸತ್ತವಣ್ಣೇಹಿ ವರರತನೇಹಿ ನಿಟ್ಠಾನಂ ಅಗಮಾಸಿ, ತಂ ಸೀಸೇ ಪಟಿಮುಕ್ಕಂ ಯಾವ ಪಾದಪಿಟ್ಠಿಯಾ ಭಸ್ಸತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಹತ್ಥೀನಂ ಬಲಂ ಧಾರಯಮಾನಾವ ನಂ ಇತ್ಥೀ ಧಾರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಅನ್ತೋಅಗ್ಗಿ ಬಹಿ ನ ನೀಹರಿತಬ್ಬೋ**ತಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥೋ ಉಪರಿ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಖುಜ್ಜುತ್ತರಾ-ಸಾಮಾವತೀವತ್ಥು

೧೯೦-೧೯೧. ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಸು **ಪಾಯಾಸಸ್ಸಾತಿ** ಬಹಲತರಸ್ಸ ಪಾಯಾಸಸ್ಸ। **ತಂ ಪಾಯಾಸಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೇಸೂತಿ** ತಂ ಬಹಲತರಂ ಗರುಸಿನಿದ್ಧಂ ಪಾಯಾಸಂ ಭುಞ್ಜನ್ತೇಸು। **ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋತಿ** ಅನ್ತರಾಮಗ್ಗೇ ಅಪ್ಪಾಹಾರತಾಯ ಮನ್ದಗಹಣಿಕತ್ತಾ ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ। **ವಾಳಮಿಗಟ್ಠಾನೇತಿ** ವಾಳಮಿಗೇಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಅನುವಿಜ್ಜನ್ತೋತಿ** ವಿಚಾರೇನ್ತೋ। **ಸಾಲಾತಿ** ನಳಕಾರಸಾಲಾ। **ಮುಧಾ ನ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ** ಮೂಲ್ಯಂ ವಿನಾ ನ ಕರಿಸ್ಸತಿ। **ಆಲಿಮ್ಪೇಸೀತಿ** ಅಗ್ಗಿಂ ಅದಾಸಿ, ಅಗ್ಗಿಂ ಜಾಲೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೇಕ್ಖಾತಿ** ಆಗಮೇಹಿ। **ಉಪಧಿಸಮ್ಪದಾತಿ** ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿ। **ವಟರುಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾತಿ** ನಿಗ್ರೋಧರುಕ್ಖಂ ಪತ್ವಾ। **ಸುವಣ್ಣಕಟಕೇತಿ** ಸುವಣ್ಣವಲಯೇ। **ಅಬ್ಭುಂ ಮೇತಿ** ಮೇ ಅವಡ್ಢೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನ್ತೋ ಅಸೋಧೇತ್ವಾತಿ** ಪಣ್ಣಸಾಲಾಯ ಅನ್ತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಿಭಾವಂ ವಾ ನತ್ಥಿಭಾವಂ ವಾ ಅನುಪಧಾರೇತ್ವಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಉತ್ತರಾನನ್ದಮಾತಾವತ್ಥು

೧೯೨. ಪಞ್ಚಮೇ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಸತಿಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಅವಸ್ಸಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಭಾವೇನ ವಿಪಚ್ಚನಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸಮವಾಯೋ ವಿಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪದಾಪಿ ಸವಿಸೇಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನೇಸುಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇವಾತಿ। **ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕತ್ವಾ। **ಪತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯಾತಿ** ಆಹಾರಂ ದಾನಮುಖೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ತೀಹಿ ಚೇತನಾಹೀತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಮುಞ್ಚಅನುಮೋದನಾಚೇತನಾಹಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಪುಬ್ಬೇವ ದಾನಾ ಸುಮನೋ, ದದಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದಯೇ।
> ದತ್ವಾ ಅತ್ತಮನೋ ಹೋತಿ, ಏಸಾ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾ”ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೩೭; ಪೇ॰ ವ॰ ೩೦೫)।

ತವ ಮನಂ ಸನ್ಧಾರೇಹೀತಿ “ಅಜ್ಜ ಭತ್ತಂ ಚಿರಾಯಿತ”ನ್ತಿ ಕೋಧತೋ ತವ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾರೇಹಿ, ಮಾ ಕುಜ್ಝೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಓಲೋಕಿತೋಲೋಕಿತಟ್ಠಾನಂ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣಂ ವಿಯ ಅಹೋಸೀತಿ** ತೇನ ಕಸಿತಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಸುವಣ್ಣಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಕೋಸಾತಕಿಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸಞ್ಛನ್ನಂ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। **ತಾದಿಸೇತಿ** ತಯಾ ಸದಿಸೇ। **ನ ಕೋಪೇಮೀತಿ** ನ ವಿನಾಸೇಮಿ, ಜಾತಿಯಾ ನ ಹೀಳೇಮಿ। **ಪೂಜಂ ಕರೋತೀತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪೂಜಂ ಕರೋತಿ। **ಅನ್ತರವತ್ಥುನ್ತಿ** ಗೇಹಙ್ಗಣಂ। **ಭೋತಿ** ಸಮ್ಬೋಧನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಜೇತಿ** ಅವಞ್ಞಾಲಪನಂ। ಸಯಂ ಅರಿಯಸಾವಿಕಾಭಾವತೋ ಸತ್ಥುವಸೇನ **“ಸಪಿತಿಕಾ ಧೀತಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೀ **“ದಸಬಲೇ ಖಮನ್ತೇಯೇವ ಖಮಿಸ್ಸಾಮೀ”**ತಿ ಆಹ। **ಕದರಿಯನ್ತಿ** ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿಂ।

ಸುಪ್ಪವಾಸಾವತ್ಥು

೧೯೩. ಛಟ್ಠೇ **ಪಣೀತದಾಯಿಕಾನನ್ತಿ** ಪಣೀತರಸವತ್ಥೂನಂ ದಾಯಿಕಾನಂ। ಆಯುನೋ ಠಿತಿಹೇತುಂ ಭೋಜನಂ ದೇನ್ತೀ **ಆಯುಂ ದೇತಿ** ನಾಮ। ಏಸ ನಯೋ **ವಣ್ಣಂ ದೇತೀತಿ**ಆದೀಸು। ತೇನಾಹ – **“ಪಞ್ಚ ಠಾನಾನೀ”**ತಿ। ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಞ್ಚೇತಂ ಫಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಆಯುಂ ಖೋ ಪನ ದತ್ವಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದತ್ವಾತಿ** ದಾನಹೇತು। **ಭಾಗಿನೀತಿ** ಭಾಗವತೀ ಲದ್ಧುಂ ಭಬ್ಬಾ।

ಸುಪ್ಪಿಯಾವತ್ಥು

೨೬೪. ಸತ್ತಮೇ **ಊರುಮಂಸಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ದಾಸಿಯಾ ಅದಾಸೀತಿ** ಆಗತಫಲಾ ವಿಞ್ಞಾತಸಾಸನಾ ಅರಿಯಸಾವಿಕಾ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರದುಕ್ಖಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ರೋಗವೂಪಸಮಮೇವ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೀ ಅತ್ತನೋ ಊರುಮಂಸಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ದಾಸಿಯಾ ಅದಾಸಿ। ಸತ್ಥಾಪಿ ತಸ್ಸಾ ತಥಾಪವತ್ತಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ದಿಸ್ವಾ "ಮಮ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೂಪಗಮನೇನೇವಸ್ಸಾ ವಣೋ ರುಹಿತ್ವಾ ಸಞ್ಛವಿ ಜಾಯತಿ, ಫಾಸುಭಾವೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಚ ದಿಸ್ವಾ **"ಪಕ್ಕೋಸಥ ನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। **ಸಾ ಚಿನ್ತೇಸೀತಿ** "ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಾನುಕಮ್ಪಕೋ ಸತ್ಥಾ ನ ಮಂ ದುಕ್ಖಾಪೇತುಂ ಪಕ್ಕೋಸತಿ, ಅತ್ಥೇತ್ಥ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ಅತ್ತನಾ ಕತಕಾರಣಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಥೇಸೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಭಾವವಿಭಾವನತ್ಥಂ ಕಥೇಸಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ದಳ್ಹಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ। **ಗಿಲಾನುಪಟ್ಠಾಕೀನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸೀತಿ** ಅಗಣಿತತ್ತದುಕ್ಖಾ ಗಿಲಾನಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಗೇಲಞ್ಞವೂಪಸಮನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಗಿಲಾನುಪಟ್ಠಾಕೀನಂ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸೀತಿ।

ಕಾತಿಯಾನೀವತ್ಥು

೨೬೫. ಅಟ್ಠಮೇ **ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ರತನತ್ತಯಗುಣೇ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ ಪಸನ್ನಾನಂ, ಸೋ ಪನಸ್ಸ ಪಸಾದೋ ಮಗ್ಗೇನಾಗತತ್ತಾ ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯೋ। **ಅಧಿಗತೇನಾತಿ** ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ಅಧಿಗತೇನ। "ಅವಿಗತೇನಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ "ಕದಾಚಿ ಅವಿಗಚ್ಛನ್ತೇನಾ"ತಿ। ಸೋ ಅಪ್ಪಧಂಸಿಯೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ - **"ಅಧಿಗತೇನ ಅಚಲಪ್ಪಸಾದೇನಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಯಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾ, ವಚನತ್ಥತೋ ಪನ ನಾಮಕಾಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನವಸೇನ ಸಕ್ಖಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಮ್ಮಗ್ಗಂ ಖನಿತ್ವಾತಿ** ಘರಸನ್ಧಿಚ್ಛೇದನೇನ ಅನ್ತೋಪವಿಸನಮಗ್ಗಂ ಖನಿತ್ವಾ। **ದುಲ್ಲಭಸ್ಸವನನ್ತಿ** ದುಲ್ಲಭಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ। **ಮಹಾಪಥವೀ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ** ಅವೀಚಿಪ್ಪವೇಸನಂ ವದತಿ।

ನಕುಲಮಾತಾವತ್ಥು

೨೬೬. ನವಮೇ ವಿಸ್ಸಾಸಕಥನೇನೇವ ನಕುಲಮಾತಾ ನಕುಲಪಿತಾ ಚ ಸತ್ಥುವಿಸ್ಸಾಸಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ವಿಸ್ಸಾಸಿಕಾನನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಾಸಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೀನಂ ಉಪಾಸಿಕಾನ"**ನ್ತಿ। **ಗಹಪತಾನೀತಿ** ಗೇಹಸಾಮಿನೀ। **ವುತ್ತಮೇವಾತಿ** ಉಪಾಸಕಪಾಳಿಯಂ ನಕುಲಪಿತುಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಕಾಳೀಕುರರಘರಿಕಾವತ್ಥು

೨೬೭. ದಸಮೇ **ಅನುಸ್ಸವೇನೇವಾತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ರೂಪದಸ್ಸನೇನ ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮುಖಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಚ ವಿನಾ ಕೇವಲಂ ಅನುಸ್ಸವನೇನೇವ ಪರಸ್ಸ ವಚನಂ ಅನುಗತಸ್ಸವನೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಪಸಾದೇನ। **ಅನುಸ್ಸವಿಕಪ್ಪಸಾದನ್ತಿ** ಅನುಸ್ಸವತೋ ಆಗತಪ್ಪಸಾದಂ।

(ಸತ್ತಮಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।)

ಉಪಾಸಿಕಾಪಾಳಿಸಂವಣ್ಣನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಏತದಗ್ಗವಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ।

೧೫. ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿ (ಪಠಮವಗ್ಗ)

(೧೫) ೧. ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿ-ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೨೬೮. ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿವಣ್ಣನಾಯಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಠಾನಂ **ಅಟ್ಠಾನಂ,** ನತ್ಥಿ ಠಾನನ್ತಿ ವಾ **ಅಟ್ಠಾನಂ। ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತದತ್ಥನಿಗಮನಮೇವ ಹಿ "ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನನ್ತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಉಭಯೇನಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಯನ್ತಿ** ಕಾರಣತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ - **"ಯನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನೇತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ। ಕುತೋ ಪನಾಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಲಿಙ್ಗತೋ, ಲಿಙ್ಗಂ ಚೇತಸ್ಸ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಮನಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಚತುಭೂಮಕೇಸೂ**ತಿ ಇದಂ ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ತೇ ಆರಬ್ಭ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಮನಸಬ್ಭಾವತೋ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ತದಭಾವೇ ಚತುತ್ಥಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ ಪನಾ"ತಿಆದಿನಾ। ಅಭಿಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಅಭಿಸಙ್ಖರಣಕಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ ನಿಪ್ಪದೇಸಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ **"ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸೂ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಲೋಕುತ್ತರಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪನ ನಿವತ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ। **ಏತಂ ಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ತಥಾ ಉಪಗಮನೇ ಸೇತುಘಾತೋ ನತ್ಥಿ। **ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಧಮನತೇಜಸ್ಸ ಅಧಿಕಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೇನ ದುದ್ದಸಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಇದಂ ಪನ ಪಕರಣವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಞ್ಹಿ ಸನ್ತಾನೇಸು ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತಿ।

೨೬೯. ಅಸುಖೇ ಸುಖನ್ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ಚ ಇಧ ಸುಖತೋ ಉಪಗಮನಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಕನ್ತ...ಪೇ॰... ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾ"**ತಿ ಪಧಾನದಿಟ್ಠಿಮಾಹ। **ಗೂಥನ್ತಿ** ಗೂಥಟ್ಠಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವಾತಿ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೨೭೦. **ಪರಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ತಸ್ಸ ಗಹಣಂ। ಸ್ವಾಯಂ ಯೇಸು ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಉಪಗಮನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನಯೇವ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬವಾರೇಸೂ**ತಿ "ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಸುತ್ತಪದೇಸು। **ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಹೀತಿ ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಯಂ ಯಂ ಸಙ್ಖಾರಂ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ತಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನ್ತೋ ತಂ ಗಾಹಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯತ್ಥ ಗಾಹೋ, ತತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾತಿ ಚತುಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ ಇಧ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣೇನ ನ ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೭೧. ಪುತ್ತಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಮಾತುಪಿತುಸಮಞ್ಞಾ ದತ್ತಕಿತ್ತಿಮಾದಿವಸೇನಪಿ ಪುತ್ತವೋಹಾರೋ ಲೋಕೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಚ ಖೋ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸಿದ್ಧಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಜನಿಕಾವ ಮಾತಾ, ಜನಕೋವ ಪಿತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **"ಮನುಸ್ಸಭೂತೋವ ಖೀಣಾಸವೋ ಅರಹಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಟ್ಠಾನಮೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ "ಮಾತುಆದೀನಂಯೇವ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನೇ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಭಬ್ಬಭಾವದಸ್ಸನತೋ ತದಞ್ಞಂ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀತಿ ಇದಂ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವಾ"ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ವದತಿ - **"ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾ"**ತಿ? "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಪಾಣಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ವಚನತೋ **"ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಸಚೇ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಸ್ಮಾ "ಮಾತರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - **"ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಬಲದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ** ಸದ್ಧಾದಿಬಲಸಮನ್ನಾಗಮದೀಪನತ್ಥಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನಾಗತಸದ್ಧಾಧಿಬಲವಸೇನ ಹಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಾದಿಸಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ನ ಕರೋತಿ।

೧೭೫. **ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** ಇದಮೇತ್ಥ ನಿಪ್ಫಾದಕಾನಿ ತೇಸಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಿ ಚ ಕಾರಣಾನಿ ಕಾರಣಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮತ್ತಾ। **ಆಕಾರೇಹೀತಿ** ಕಾರಣೇಹಿ। **ಅನುಸ್ಸಾವನೇನಾತಿ** ಅನುರೂಪಂ ಸಾವನೇನ। ಭೇದಸ್ಸ **ಅನುರೂಪಂ** ಯಥಾ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಿನ್ದಿತಬ್ಬಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅತ್ತನೋ ವಚನಸ್ಸ **ಸಾವನೇನ** ವಿಞ್ಞಾಪನೇನ। ತೇನಾಹ - **"ನನು ತುಮ್ಹೇ"**ತಿಆದಿ। **ಕಣ್ಣಮೂಲೇ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಏತೇನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಭೇದಕರವತ್ಥುದೀಪನಂ ವೋಹಾರೋ, ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ನಿಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ರಹಸ್ಸವಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ ಅನುಸ್ಸಾವನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಕಮ್ಮಮೇವ ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಪಮಾಣನ್ತಿ ತೇಹಿ ಸಙ್ಘಭೇದಸಿದ್ಧಿತೋ ವುತ್ತಂ, ಇತರೇ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಾ। ತೇನಾಹ - **"ವೋಹಾರಾ"**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವೋಹರಣೇ। ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಫಲಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನನ್ತರೇ ನಿಯುತ್ತಾನಿ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅನನ್ತರಕರಣಸೀಲಾನಿ, ಅನನ್ತರಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ ಚಾತಿ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ, ತಾನಿ ಏವ ಕಮ್ಮಾನೀತಿ **ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನಿ**।

ಕಮ್ಮತೋತಿ "ಏವಂ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸದಿಸ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮವಿಭಾಗತೋ। **ದ್ವಾರತೋತಿ** ಕಾಯದ್ವಾರತೋ। **ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯತೋತಿ** "ಇದಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯವಿಪಾಕಂ, ಇದಂ ನ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯವಿಪಾಕ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯವಿಭಾಗತೋ। **ಪಾಕಸಾಧಾರಣಾದೀಹೀತಿ** "ಇದಮೇತ್ಥ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಇದಂ ನ ವಿಪಚ್ಚತೀ"ತಿ ವಿಪಚ್ಚನವಿಭಾಗತೋ, ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣತೋ, **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇದನಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಚ।

ಕಮ್ಮತೋ ತಾವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಸ್ಮಾ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತಿ, ಯಥಾ ತಿಣ್ಣಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಬೋಧಿತ್ತಯನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಂ, ಏವಂ ಮನುಸ್ಸಭಾವೇ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಏದಿಸಾನಂ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾಪತ್ತೀತಿ ಆಹ - **"ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸೇವಾ"**ತಿ। ಪಾಕತಿಕಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಮಾನವತ್ಥುಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾವುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಸಮಾನಜಾತಿಯಸ್ಸ ವಿಕೋಪನೇ ಗರುತರೋ, ನ ತಥಾ ವಿಜಾತಿಯಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಮನುಸ್ಸಭೂತಂ ಮಾತರಂ ವಾ ಪಿತರಂ ವಾ"**ತಿ। ಲಿಙ್ಗಪರಿವತ್ತೇ ಚ ಸೋ ಏವ ಏಕಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಭವಙ್ಗಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಬನ್ಧೋ ಚ, ನ ಅಞ್ಞೋತಿ ಆಹ - **"ಅಪಿ ಪರಿವತ್ತಲಿಙ್ಗ"**ನ್ತಿ। ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕನ್ತಿಆದಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಆನನ್ತರಿಯಭಾವಸಮತ್ಥನಂ। ಚತುಕ್ಕೋಟಿಯಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಭವತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಾ ಕೋಟಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇತರಾಸು ವಿಸಙ್ಕೇತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಯೋ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿಪಿ ತತ್ಥ ವಿಸಙ್ಕೇತೋ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಗರುತರಂ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸಂ ಭಾಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - **"ಭಾರಿಯಂ...ಪೇ॰... ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। **ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋತಿ** ಞಾಪನಿಚ್ಛಾನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕಥಾ।

ಅಭಿಸನ್ಧಿನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। **ಆನನ್ತರಿಯಂ ಫುಸತೀತಿ** ಮರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಆನನ್ತರಿಯವತ್ಥುನೋ ವಿಕೋಪಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಫುಸತೀತಿ** ಆನನ್ತರಿಯವತ್ಥುಅಭಾವತೋ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಹೋತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹಿ ಪುರಿಮಂ ಅಭಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ, ವಧಕಚಿತ್ತಂ ಪನ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಆನನ್ತರಿಯಭಾವೇ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಗಾಮಚತುಕ್ಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಯೋ ಹಿ ಪರಸೇನಾಯ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಯೋಧಂ ಪಿತರಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಯೋಧಸ್ಸ ಉಸುಂ ಖಿಪತಿ "ಏತಂ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಮಮ ಪಿತರಂ ವಿಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಗತೇ ಪಿತುಘಾತಕೋ ಹೋತಿ। "ಯೋಧೇ ವಿದ್ಧೇ ಮಮ ಪಿತಾ ಪಲಾಯಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಖಿಪತಿ, ಉಸುಂ ಅಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿತರಂ ಮಾರೇತಿ, ವೋಹಾರವಸೇನ ಪಿತುಘಾತಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಆನನ್ತರಿಯಂ ಪನ ನತ್ಥೀತಿ। ಚೋರಚತುಕ್ಕಂ ಪನ ಯೋ "ಚೋರಂ ಮಾರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚೋರವೇಸೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪಿತರಂ ಮಾರೇತಿ, ಆನನ್ತರಿಯಂ ಫುಸತೀತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತೇನೇವಾತಿ** ತೇನೇವ ಪಯೋಗೇನ। **ಅರಹನ್ತಘಾತಕೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ** ಅರಹತೋ ಮಾರಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, **ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ತಂ ದಿನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯಥಾ ವಧಕಚೇತನಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾಪಿ ಪಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದನವಸೇನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ

ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಏವಂ ಚಾಗಚೇತನಾ। ಸಾ ಹಿ ಚಜಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಚಜನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಸನ್ತಕಭಾವಕರಣಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಚಜನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ತಂ ಸನ್ತಕಂ ಕತಂ, ತಸ್ಸೇವ ದಿನ್ನಂ ಹೋತೀತಿ।

ಲೋಹಿತಂ ಸಮೋಸರತೀತಿ ಅಭಿಘಾತೇನ ಪಕುಪ್ಪಮಾನಂ ಸಞ್ಚಿತಂ ಹೋತಿ। **ಮಹನ್ತತರನ್ತಿ** ಗರುತರಂ। **ಸರೀರಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ವಿಯಾತಿ** ಸತ್ಥುರೂಪಕಾಯಪ್ಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ವಿಯ।

ಅಸನ್ನಿಪತಿತೇತಿ ಇದಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಯದೀಪನಂ। **ಭೇದೋ ಚ ಹೋತೀತಿ** ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭೇದೋ ಚ ಹೋತಿ। **ವಟ್ಟತೀತಿ ಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** "ಈದಿಸಂ ಕರಣಂ ಸಙ್ಘಭೇದಾಯ ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ। **ತಥಾ ನವತೋ ಊನಪರಿಸಾಯಾತಿ** ನವತೋ ಊನಪರಿಸಾಯ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಥಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತಥಾತಿ** ಚ ಇಮಿನಾ "ನ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಇಮಂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ನ ಪನ "ಭೇದೋವ ಹೋತೀ"ತಿ ಇದಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಹಿ ನವನ್ನಮೇವ ವಸೇನ ಸಙ್ಘಭೇದೋ। **ಧಮ್ಮವಾದಿನೋ ಅನವಜ್ಜಾತಿ** ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ। ಸಙ್ಘಭೇದಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ **ಸಙ್ಘರಾಜಿ।**

ಕಾಯದ್ವಾರಮೇವ ಪೂರೇನ್ತಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಭಾವೇನೇವ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ। **ಸಣ್ಠಹನ್ತೇಹಿ ಕಪ್ಪೇ...ಪೇ॰... ಮುಚ್ಚತೀತಿ** ಇದಂ **ಕಪ್ಪಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಕಥಾ॰ ೬೫೪ ಆದಯೋ) ನ ಸಮೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯ** (ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೫೪-೬೫೭) ವುತ್ತಂ - "ಆಪಾಯಿಕೋತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ಯಂ ಸೋ ಏಕಂ ಕಪ್ಪಂ ಅಸೀತಿಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಏಕಭಾಗಮತ್ತಂ ಕಾಲಂ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತಂ ಆಯುಕಪ್ಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। **ಕಪ್ಪವಿನಾಸೇಯೇವಾತಿ** ಚ ಆಯುಕಪ್ಪವಿನಾಸೇ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೇ ಸತಿ ನತ್ಥಿ ವಿರೋಧೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಣ್ಠಹನ್ತೇತಿ** ಇದಮ್ಪಿ "ಸ್ವೇವ ವಿನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಿಯ ಅಭೂತಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಏಕದಿವಸಮೇವ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚತಿ,** ತತೋ ಪರಂ ಕಪ್ಪಾಭಾವೇ ಆಯುಕಪ್ಪಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋತಿ ಅವಿರೋಧತೋ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಸೇಸಾನೀತಿ** ಸಙ್ಘಭೇದತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನಿ।

ಯದಿ ತಾನಿ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿ ಕಥಂ ನೇಸಂ ಆನನ್ತರಿಯತಾ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ವಿಪಾಕದಾನಾಭಾವತೋ। ಅಥ ಸತಿ ಫಲದಾನೇ ಚುತಿಅನನ್ತರೋ ಏವ ಏತೇಸಂ ಫಲಕಾಲೋ, ನ ಅಞ್ಞೋತಿ ಫಲಕಾಲನಿಯಮೇನ ನಿಯತತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ನ ಫಲದಾನನಿಯಮೇನ। ಏವಮ್ಪಿ ನಿಯತಫಲಕಾಲಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾನಞ್ಚ ನಿಯತತಾ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯನ್ತರವಿಕಲತಾದೀಹಿ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಾ ವಿಯ ಬಲವತಾ ಆನನ್ತರಿಯೇನ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಆನನ್ತರಿಯಾನಂ ಫಲದಾನೇ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ಚ ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇನ ಫಲದಾನನಿಯಮೇನೇವ ನಿಯತಾ ಆನನ್ತರಿಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅವಸ್ಸಞ್ಚ ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ತತೋ ಏವ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಚ ತೇಸಂ ಪವತ್ತೀತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇತಂ, ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬಲವತೋ ಆನನ್ತರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇ ಸತಿ ಚುತಿಅನನ್ತರಂ ಏಕನ್ತೇನ ಫಲದಾನತೋ।

ನನು ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾನಂ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವಿಪಾಕದಾಯಕೇ ಅಸತಿ ಚುತಿಅನನ್ತರಮೇವ ಏಕನ್ತೇನ ಫಲದಾನತೋ ನಿಯತಸಭಾವಾ ಆನನ್ತರಿಯಸಭಾವಾ ಚ ಪವತ್ತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಅಸಮಾನಜಾತಿಕೇನ ಚೇತೋಪಣಿಧಿವಸೇನ ಉಪಘಾತಕೇನ ಚ ನಿವತ್ತೇತಬ್ಬವಿಪಾಕತ್ತಾ ಅನನ್ತರೇ ಏಕನ್ತಫಲದಾಯಕತ್ತಾಭಾವಾ, ನ ಪನ ಆನನ್ತರಿಯಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಿಯ ಅಸಮಾನಜಾತಿಕಂ ಫಲನಿವತ್ತಕಂ ಅತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಾನನ್ತರಿಯಾನಂ ಅವೀಚಿಫಲತ್ತಾ, ನ ಚ ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಂ ಇಚ್ಛತೋ ಸೀಲವತೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ವಿಯ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಜನಕಕಮ್ಮಫಲಂ ಆನನ್ತರಿಯಫಲಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಚೇತೋಪಣಿಧಿ ಅತ್ಥಿ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಸ್ಸೇವ ಅವೀಚಿಪಾತನತೋ, ನ ಚ ಆನನ್ತರಿಯೋಪಘಾತಕಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂಯೇವ ಅನನ್ತರೇ ಏಕನ್ತವಿಪಾಕಜನಕಸಭಾವಾ ಪವತ್ತೀತಿ। ಅನೇಕಾನಿ

ಚ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿ ಕತಾನಿ ಏಕನ್ತೇನ ವಿಪಾಕೇ ನಿಯತಸಭಾವತ್ತಾ ಉಪರತಾವಿಪಚ್ಚನಸಭಾವಾಸಙ್ಕತ್ತಾ ನಿಚ್ಛಿತಾನಿ ಸಭಾವತೋ ನಿಯತಾನೇವ। ತೇಸು ಪನ ಸಮಾನಸಭಾವೇಸು ಏಕೇನ ವಿಪಾಕೇ ದಿನ್ನೇ ಇತರಾನಿ ಅತ್ತನಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ತೇನೇವ ಕತತ್ತಾ ನ ದುತಿಯಂ ತತಿಯಮ್ಪಿ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಸಮತ್ಥತಾವಿಘಾತತ್ತಾತಿ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಆನನ್ತರಿಯಕತಾನಿವತ್ತಿ, ಗರುಗರುತರಭಾವೋ ಪನ ತೇಸಂ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಸಙ್ಘಭೇದಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಗರುತರಭಾವೋತಿ **"ಯೇನ...ಪೇ॰... ವಿಪಚ್ಚತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಏಕಸ್ಸ ಪನ ಅಞ್ಞಾನಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಿಪಚ್ಚತೀ**ತಿ ವಚನೇನ ಇತರೇಸಂ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿತಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। **ನೋ ವಾ ತಥಾ ಸೀಲವತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಪಿತಾ ಸೀಲವಾ, ತಥಾ ಸೀಲವತೀ ನೋ ವಾ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಸಚೇ ಮಾತಾ ಸೀಲವತೀ, ಮಾತುಘಾತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಿಪಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಕತತ್ತೋತಿ ಅನುಕ್ಖಿತ್ತೋ। **ಸಮಾನಸಂವಾಸಕೋ**ತಿ ಅಪಾರಾಜಿಕೋ। **ಸಮಾನಸೀಮಾಯ**ನ್ತಿ ಏಕಸೀಮಾಯಂ।

೧೭೯. **ಸತ್ಥು ಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋ**ತಿ ಯಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಅನುಸಾಸನಾದಿ, ನಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥೋತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ। **ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ತಿತ್ಥಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ತಿತ್ಥಕರೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ, ತಿತ್ಥಿಯಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ, ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ **ತಿತ್ಥಂ** ನಾಮ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಾ ತರನ್ತಿ ಉಪ್ಲವನ್ತಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಿಮುಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಿತ್ಥನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾದಿಸಾನಂ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ **ತಿತ್ಥಕರೋ** ನಾಮ ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದಿಕೋ। ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ **ತಿತ್ಥಿಯಾ** ನಾಮ। ತೇ ಹಿ ತಿತ್ಥೇ ಜಾತಾತಿ ತಿತ್ಥಿಯಾ। ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಙ್ಖಾತಂ ತಿತ್ಥಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿತ್ಥಿಕಾ , ತಿತ್ಥಿಕಾ ಏವ ತಿತ್ಥಿಯಾ। ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾ **ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೦)।

೧೭೭. ಅಭಿಜಾತಿಆದೀಸು ಪಕಮ್ಪನದೇವತೂಪಸಙ್ಕಮನಾದಿನಾ ಜಾತಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮಂ ದಸಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ **ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ**। ಸರಸೇನೇವ ಆಣಾಪವತ್ತನಟ್ಠಾನಂ **ಆಣಾಖೇತ್ತಂ**। ವಿಸಯಭೂತಂ ಠಾನಂ **ವಿಸಯಖೇತ್ತಂ**। **ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತೂ**ತಿ ಇಮಾಯ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಇಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ ದಸಸಹಸ್ಸೀ ಲೋಕಧಾತು। ತತ್ತಕಾನಂಯೇವ ಜಾತಿಖೇತ್ತಭಾವೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾ"ತಿ ಕೇಚಿ, "ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಬುದ್ಧಾನಂ ತತ್ತಕಂಯೇವ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂಯೇವ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ ಓಕ್ಕಮನಕಾಲಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಏವ ಗಹಣಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾದಿಕಾಲೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಕಮ್ಪನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಆಣಾಖೇತ್ತಂ ನಾಮ** ಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಂವಟ್ಟತಿ ವಿವಟ್ಟತಿ ಚ, **ಆಣಾ ಪವತ್ತತಿ** ಆಣಾಯ ತನ್ನಿವಾಸಿದೇವತಾನಂ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆನುಭಾವೇನೇವ, ನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಪನ "ಯಾವತಾ ವಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) ವಚನತೋ ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಆಣಾ ವತ್ತೇಯ್ಯೇವ।

ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪನ ಅತ್ಥೀತಿ "ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥಿ, ಸದಿಸೋ ಮೇ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿಂ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಕಥಾ॰ ೪೦೫) ಇಮಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಠತ್ವಾ ವದನ್ತೇನ ಭಗವತಾ "ಕಿಂ ಪನಾವುಸೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅತ್ಥೇತರಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಭಗವತಾ ಸಮಸಮಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಪುಟ್ಠೋ ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, 'ನೋ'ತಿ ವದೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬೧) ವತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ – "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಇಮಂ **ಸುತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೭; ವಿಭ॰ ೮೦೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೯; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೧.೧) ಆಹರನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ಚ ಬುದ್ಧಖೇತ್ತಭೂತಂ ಇಮಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕತೋತಿ ಸಹ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಪನ ಕಾಲೋ ಕಥಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋತಿ ಚರಿಮಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಧಾತುಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಾ**ತಿ ದ್ವೀಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅಚ್ಛರಿಯತ್ತಾಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದ್ವೀಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅನಚ್ಛರಿಯತಾ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಬಹೂಸೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಯದಿ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ಏಕಸದಿಸಾತಿ ತೇಸಂ ದೇಸನಾಪಿ ಏಕರಸಾ ಏಕಧಾತಿ ಆಹ - "**ದೇಸನಾಯ ಚ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ**"ತಿ । ಏತೇನಪಿ ಅನಚ್ಛರಿಯತ್ತಮೇವ ಸಾಧೇತಿ। **ವಿವಾದಭಾವತೋ**ತಿ ಏತೇನ ವಿವಾದಾಭಾವತ್ಥಂ ದ್ವೇ ಬುದ್ಧಾ ಏಕತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತಂ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಅನಚ್ಛರಿಯತಾದಿಕಾರಣಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಮಿಲಿನ್ದಪಞ್ಹೇ।

ಏಕಂ ಏವ ಬುದ್ಧಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಏಕಬುದ್ಧಧಾರಣೀ**। ಏತೇನ ಏವಂಸಭಾವಾ ಏತೇ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ಯೇನ ದುತಿಯಬುದ್ಧಗುಣೇ ಧಾರೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಅಯಂ ಲೋಕಧಾತೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸನಿಪ್ಫನ್ನಾನಞ್ಹಿ ಗುಣಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾರಿಯೋ ವಿಸೇಸೋ ಮಹಾಪಥವಿಯಾಪಿ ದುಸ್ಸಹೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಯೇ ಉಪಗತಸ್ಸ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಗುಣಭಾರಂ ಬೋಧಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ತೀಸುಪಿ ದಿಸಾಸು ಮಹಾಪಥವೀ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ತಸ್ಮಾ "ನ ಧಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಅಧಾರಣಂ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ "**ಚಲೇಯ್ಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಲೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪರಿಪ್ಫನ್ದೇಯ್ಯ। **ಕಮ್ಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪವೇಧೇಯ್ಯ । **ನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಪಸ್ಸೇನ ನಮೇಯ್ಯ। **ಓನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಓಸೀದೇಯ್ಯ। **ವಿನಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಿಧಂ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ನಮೇಯ್ಯ। **ವಿಕಿರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಾತೇನ ಥುಸಮುಟ್ಠಿ ವಿಯ ವಿಪ್ಪಕಿರೇಯ್ಯ। **ವಿಧಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ವಿದ್ಧಂಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ತಥಾಭೂತಾ ಚ ನ ಕತ್ಥಚಿ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ - "**ನ ಠಾನಮುಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**"ತಿ।

ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಯಥಾ, ಮಹಾರಾಜಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏಕೇ ಪುರಿಸೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪುರಿಸೇ। **ಸಮುಪಾದಿಕಾ**ತಿ ಸಮಂ ಉದ್ಧಂ ಪಜ್ಜತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಮುಪಾದಿಕಾ, ಉದಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಮಂ ಗಾಮಿನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಮುಪ್ಪಾದಿಕಾ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ। **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ಸಣ್ಠಾನೇನ। **ಪಮಾಣೇನಾ**ತಿ ಆರೋಹೇನ। **ಕಿಸಥೂಲೇನಾ**ತಿ ಕಿಸಥೂಲಭಾವೇನ, ಪರಿಣಾಹೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪೀ**ತಿ ದ್ವೇಪಿ, **ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ** ವಾ ಸರೀರಭಾರಂ।

ಛಾದೇನ್ತನ್ತಿ ರೋಚೇನ್ತಂ ರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಂ। **ತನ್ದಿಕತೋ**ತಿ ತೇನ ಭೋಜನೇನ ತನ್ದಿಭೂತೋ। **ಅನೋನಮಿತದಣ್ಡಜಾತೋ**ತಿ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭೋಜನೇನ ಓನಮಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅನೋನಮನದಣ್ಡೋ ವಿಯ ಜಾತೋ। **ಸಕಿಂ ಭುತ್ತೋ ವಮೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏಕಮ್ಪಿ ಆಲೋಪಂ ಅಜ್ಝೋಹರಿತ್ವಾ ವಮೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತಿಧಮ್ಮಭಾರೇನ ಪಥವೀ ಚಲತೀತಿ ಧಮ್ಮೇನ ನಾಮ ಪಥವೀ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಸಾ ಕಿಂ ತೇನೇವ ಚಲತಿ ವಿನಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪುನ ಥೇರೋ "ರತನಂ ನಾಮ ಲೋಕೇ ಕುಟುಮ್ಬಂ ಸನ್ಧಾರೇನ್ತಂ ಅಭಿಮತಞ್ಚ ಲೋಕೇನ ಅತ್ತನೋ ಗರುಸಭಾವತಾಯ ಸಕಟಭಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅತಿಭಾರಭೂತಂ ದಿಟ್ಠಂ। ಏವಂ ಧಮ್ಮೋ ಚ ಹಿತಸುಖವಿಸೇಸೇಹಿ ತಂಸಮಙ್ಗೀನಂ ಧಾರೇನ್ತೋ ಅಭಿಮತೋ ಚ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಗಮ್ಭೀರಪ್ಪಮೇಯ್ಯಭಾವೇನ ಗರುಸಭಾವತ್ತಾ ಅತಿಭಾರಭೂತೋ ಪಥವೀಚಲನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಇಧ, ಮಹಾರಾಜ, ದ್ವೇ ಸಕಟಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ । ಏತೇನೇವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಓಕ್ಕಮನಾದಿಕಾಲೇ ಪಥವೀಕಮ್ಪನಕಾರಣಂ ಸಂವಣ್ಣಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಾ, **ಏಕಸ್ಸ** ವಾ ಸಕಟಸ್ಸ ರತನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಕಟಾ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಓಸಾರಿತನ್ತಿ ಉಚ್ಚಾರಿತಂ, ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಗ್ಗೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಅಗ್ಗೋ। **ಜೇಟ್ಠೋ**ತಿ ವುದ್ಧತರೋ। **ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಪಸತ್ಥತರೋ। ವಿಸಿಟ್ಠೇಹಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ವಿಸಿಟ್ಠೋ**। ಉಗ್ಗತತಮೋತಿ **ಉತ್ತಮೋ**। **ಪವರೋ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ

ವೇವಚನಂ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸಮೋತಿ **ಅಸಮೋ**। ಅಸಮಾ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ, ತೇಹಿ ಸಮೋತಿ **ಅಸಮಸಮೋ**। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮೋ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಸಮೋ**। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ**। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ**।

ಸಭಾವಪಕತಿಕಾತಿ ಸಭಾವಭೂತಾ ಅಕಿತ್ತಿಮಾ ಪಕತಿ। **ಕಾರಣಮಹನ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಕಾರಣಾನಂ ಮಹನ್ತತಾಯ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾರಮಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಪಥವೀಆದೀನಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ, ಮಹನ್ತಾ ಚಕ್ಕವಾಳಾದಯೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಏಕೇಕಾವ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಪಿ ಮಹನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಏಕೋ ಏವ। ಕೋ ಚ ತಸ್ಸ ವಿಸಯೋ? ಬುದ್ಧಭೂಮಿ, ಯಾವತಕಂ ವಾ ಞೇಯ್ಯಂ। "ಆಕಾಸೋ ವಿಯ ಅನನ್ತವಿಸಯೋ ಭಗವಾ ಏಕೋ ಏವ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತೋ ಪರಚಕ್ಕವಾಳೇಸುಪಿ ದುತಿಯಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇಮಿನಾವ ಪದೇನಾತಿ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವ ಪದೇನ। **ದಸ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಾನಿ ಗಹಿತಾನೀ**ತಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಗಹಿತಾನಿ। **ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇನೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏವ ಏಕಚಕ್ಕವಾಳೇನ, ನ ಯೇನ ಕೇನಚಿ। ಯಥಾ "ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ, ತತ್ಥಾಪಿ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸೇ ಏವಾತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಏವಂ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ಜಾತಿಖೇತ್ತೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇಪಿ ಇಮಿನಾವ ಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೫. ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿ (ದುತಿಯವಗ್ಗ)

(೧೫) ೨. ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿ-ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೨೭೮. **ವಿವಾದುಪಚ್ಛೇದತೋತಿ** ವಿವಾದುಪಚ್ಛೇದಕಾರಣಾ। ದ್ವೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಯೋ ವಿವಾದೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದೋಯೇವೇತ್ಥ ವಿವಾದುಪಚ್ಛೇದೋ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ದೀಪೇತಿ**ಆದಿನಾ ದೀಪನ್ತರೇಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಗೇವ ಏಕದೀಪೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋಪಿ ಪರಿಹಾಯೇಥಾತಿ** ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಪದೇಸೇ ಏವ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಪರಿಹಾಯೇಯ್ಯ।

೨೭೯-೨೮೦. **ಮನುಸ್ಸತ್ತನ್ತಿ** ಮನುಸ್ಸಭಾವೋ ತಸ್ಸೇವ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿಗುಣಾನಂ ಯೋಗ್ಗಭಾವತೋ। **ಲಿಙ್ಗಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಪುರಿಸಭಾವೋ। **ಹೇತೂತಿ** ಮನೋವಚೀಪಣಿಧಾನಪುಬ್ಬಿಕಾ ಹೇತುಸಮ್ಪದಾ। **ಸತ್ಥಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ** ಸತ್ಥುಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತಿ** ಕಮ್ಮಕಿರಿಯವಾದೀಸು ತಾಪಸೇಸು, ಭಿಕ್ಖೂಸು ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ। **ಗುಣಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪದಾ। **ಅಧಿಕಾರೋತಿ** ಬುದ್ಧೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅಧಿಕೋ ಕಾರೋ, ಸವಿಸೇಸಾ ಉಪಕಾರಕಿರಿಯಾ ಅಧಿಕೋ ಸಕ್ಕಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಛನ್ದೋವ **ಛನ್ದತಾ,** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯೋ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋ। **ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಾತಿ** ಏತೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಯೋಗೇನ। **ಅಭಿನೀಹಾರೋತಿ** ಕಾಯಪಣಿಧಾನಂ। **ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ** ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯ** (ಚರಿಯಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಮೇವಾತಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣಲಕ್ಖಣತಾಯ ಸತ್ತುತ್ತಮಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಮೇವ। ನ ಹಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಕೋಸೋಹಿತವತ್ಥಗುಯ್ಹತಾದಿ ಸಮ್ಭವತಿ। ದುತಿಯಪಕತಿ ಚ ನಾಮ ಪರಮಪಕತಿತೋ ನಿಹೀನಾ ಏವ। ತೇನೇವಾಹ - ಅನನ್ತರವಾರೇ "**ಯಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ।

೨೮೧. **ಇಧ ಪುರಿಸಸ್ಸ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಪುರಿಸಭೂತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ। ತೇನ ಅಸತಿಪಿ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗೇ ಪುರಿಸಾಕಾರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂಯೇವ ಚ ಪುರಿಸಾಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ "ಯಂ ಪುರಿಸೋ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಂ ಕಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ - "**ಸಮಾನೇಪೀ**"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಇತ್ಥಿಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಆಹ - "**ಬ್ರಹ್ಮತ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿ।

೨೯೦-೨೯೫. "ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಪಾಳಿಯಾ ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ನಾಮ ಕಥಿತೋ। ಸಮಙ್ಗನಂ ಸಮಙ್ಗೋ, ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಮಙ್ಗೀ, ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಸಮಙ್ಗನಸೀಲೋ ವಾ ಸಮಙ್ಗೀ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಪಕರಣಸಮುದಾಯತೋ ಪಭುತಿ ಆಯೂಹನವಸೇನ **ಆಯೂಹನಸಮಙ್ಗೀತಾ,** ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾವಸೇನ **ಚೇತನಾಸಮಙ್ಗೀತಾ**। ಚೇತನಾಸನ್ತತಿವಸೇನ ವಾ **ಆಯೂಹನಸಮಙ್ಗಿತಾ,** ತಂತಂಚೇತನಾಕ್ಖಣವಸೇನ **ಚೇತನಾಸಮಙ್ಗೀತಾ**। ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ **ಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿತಾ**। ಕಮ್ಮೇ ಪನ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಆರದ್ಧೇ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ **ವಿಪಾಕಸಮಙ್ಗೀತಾ**। ಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಕಾಲವಸೇನ **ಉಪಟ್ಠಾನಸಮಙ್ಗೀತಾ**। **ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇತಿ** ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸಮೀಹನಕ್ಖಣೇ। **ತಥಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಪದಂ ಆಕಡ್ಢತಿ। ಯಥಾ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ಫಲದಾನಸಮತ್ಥಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಕತಂ **ಉಪಚಿತಂ**। **ವಿಪಾಕಾರಹ**ನ್ತಿ ದುತಿಯಭವಾದೀಸು ವಿಪಚ್ಚನಾರಹಂ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕಾರಣನ್ತಿ **ಉಪಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ,** ಕಮ್ಮಂ, ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ, ಗತಿನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಗತಿನಿಮಿತ್ತವಸೇನೇವ ಯೋಜನಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ತಾನಿಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಓಲಮ್ಬನ್ತಿ ಅಜ್ಝೋಲಮ್ಬನ್ತಿ ಅಭಿಲಮ್ಬನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೮) ವಚನತೋ ಸಾಯನ್ಹೇ ಮಹನ್ತಾನಂ ಪಬ್ಬತಕೂಟಾನಂ ಛಾಯಾ ವಿಯ ಆಸನ್ನಮರಣಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತೇ ಸುಪಿನೇ ವಿಯ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ಕತೋಕಾಸಂ ಕಮ್ಮಂ, ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪತಿಟ್ಠತೇವ।

ಚಲತೀತಿ ಪರಿವತ್ತತಿ। ಏಕೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮುನಾ ತಜ್ಜೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸವಸೇನ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಪರಿವತ್ತನಂ। **ಸೇಸಾ ನಿಚ್ಚಲಾ** ಅವಸೇಸಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಸಮಙ್ಗಿತಾ ನಿಚ್ಚಲಾ ಅಪರಿವತ್ತನತೋ।

ಸುನಖವಾಜಿಕೋತಿ ಸುನಖೇಹಿ ಮಿಗವಾಜವಸೇನ ವಜನಸೀಲೋ, ಸುನಖಲುದ್ದಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಲಸನ್ಥರಣಪೂಜ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿತಲಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇಹಿ ಸನ್ಥರಣಪೂಜಂ। **ಆಯೂಹನಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿತಾವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಂ ಆಯೂಹನೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಯ ತಸ್ಸೇವ ಪಕಪ್ಪನೇ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಞಾಣೇನ ಅಖೇಪಿತತ್ತಾ ಯಥೂಪಚಿತಕಮ್ಮುನಾ ಚ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಸ್ಸ ವಸೇನ।

ಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಂ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ**ತಿ ಆಯೂಹನಕ್ಖಣೇಯೇವ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಗ್ಗೋ ವಾರಿತೋ, ತಞ್ಚೇ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕವಾರಂ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಗ್ಗೋ ವಾರಿತೋ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋಪಿಸ್ಸ ವಾರಿತೋವಾತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಪುರಿಮೇಹಿ ವಿಪಾಕಾವರಣಸ್ಸ ಅನುದ್ಧಟತ್ತಾ "ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ"ತಿ ಚ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಂ ದೋಸಂ ಪರಿಹರಿತುಂ "**ಆಯೂಹಿತಕಮ್ಮಂ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯದಾ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕವಾರಂ ಲಭತೀ**ತಿ ಇದಂ ಕತೋಕಾಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಿಯತ್ತಾ ವುತ್ತಂ । ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ **ತತಿಯಪಾರಾಜಿಕವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ** (ಪಾರಾ॰ ೧೬೨ ಆದಯೋ) ಪಟಿಸಲ್ಲೀಯಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ "ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸಮಙ್ಗೀ"ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ವಿಪಾಕೂಪಟ್ಠಾನಸಮಙ್ಗಿತಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

(ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।)

ಅಟ್ಠಾನಪಾಳಿವಣ್ಣನಾಯಂ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೬. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ

(೧೬) ೧. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ-ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೨೯೬. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿವಣ್ಣನಾಯಂ ಇಧ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಸಭಾವತ್ಥೋ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ - "**ಏಕಸಭಾವೋ**"ತಿ। **ಏಕನ್ತೇನಾತಿ** ಏಕಂಸೇನ, ಅವಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಟ್ಟೇತಿ** ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ। **ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಅನಭಿರಮನತ್ಥಾಯ। **ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯಾತಿ** ಅರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ವಿರಜ್ಜನಾಯಾತಿ** ಪಲುಜ್ಜನಾಯ। ತೇನೇವಾಹ - "**ವಿಗಮಾಯಾ**"ತಿ। **ರಾಗಾದೀನಂ ನಿರೋಧಾಯಾತಿ** ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ರಾಗಾದೀನಂ ನಿರೋಧನತ್ಥಾಯ। ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನಿರೋಧನಂ ನಾಮ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣನ್ತಿ ಆಹ - "**ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ಖಾದನೀಯಸ್ಸ ಮುಖೇ ಕತ್ವಾ ಖಾದನಂ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಅಜ್ಝೋಹರಣತ್ಥಂ, ಏವಂ ರಾಗಾದೀನಂ ನಿರೋಧನಂ ವಟ್ಟನಿರೋಧನತ್ಥಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ - "**ವಟ್ಟಸ್ಸೇವ ವಾ ನಿರುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇಸು ಖೀಣೇಸು ಇತರಂ ವಟ್ಟದ್ವಯಮ್ಪಿ ಖೀಣಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮೂಲಮೇವ ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ಉಪಸಮಾಯಾತಿ ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ ಆಹ। ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಜಾನನಂ ನಾಮ ತತ್ಥ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾರೋಪನಮುಖೇನೇವಾತಿ ಆಹ - "**ಅನಿಚ್ಚಾದಿ...ಪೇ॰... ಅಭಿಜಾನನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಿ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। "**ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಬುಜ್ಝನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಯಿದಂ ಬುಜ್ಝನಂ ಯಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಇಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಬೋಧಿ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಾತಿ** ಅಮತಧಾತುಯಾ।

ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಅಭಿರುಚಿಉಪ್ಪಾದನಾಯ। **ವಿಸಕಣ್ಟಕೋತಿ** ಗುಳಸ್ಸ ವಾಣಿಜಸಮಞ್ಞಾ। "ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ದೇಸೇ ದೇಸಭಾಸಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಉಚ್ಛುರಸೋ ಸಮಪಾಕಪಕ್ಕೋ ಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡೀಕತೋ **ಗುಳೋ,** ಅಪಿಣ್ಡೀಕತೋ **ಫಾಣಿತಂ**। ಪಾಕವಿಸೇಸೇನ ಖಣ್ಡಖಣ್ಡಸೇದಿತೋ **ಖಣ್ಡೋ,** ಮಲಾಭಾವಂ ಆಪನ್ನೋ **ಸಕ್ಕರಾ**।

ಸರತೀತಿ ಸತಿ। ಅನು ಅನು ಸರತೀತಿ **ಅನುಸ್ಸತಿ,** ಅನು ಅನುರೂಪಾ ಸತೀತಿಪಿ **ಅನುಸ್ಸತಿ**। **ದುವಿಧಂ ಹೋತೀತಿ** ಪಯೋಜನವಸೇನ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಹಂಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಪಸಾದನೀಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿತೋಸನತ್ಥಂ। **ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖತ್ಥಂ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಹಿ ಚಿತ್ತೇ ಸಮಾಹಿತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖೇನ ಇಜ್ಝತಿ। **ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋತಿ** ಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ । **ಉಪಹಞ್ಞತಿ** ಪತಿಹಞ್ಞತಿ ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ। ತತೋ ಏವ **ಉಕ್ಕಣ್ಠತಿ,** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ರಿಞ್ಚತಿ, **ನಿರಸ್ಸಾದೋ ಹೋತಿ** ಭಾವನಸ್ಸಾದಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭನತೋ। **ಪಸೀದತಿ** ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪಸಾದನೀಯತ್ತಾ। ತಥಾ ಚ ಕಙ್ಖಾದಿಚೇತೋಖಿಲಾಭಾವೇನ **ವಿನೀವರಣೋ ಹೋತಿ**। **ದಮೇತ್ವಾತಿ** ನೀವರಣನಿರಾಕರಣೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇವನಂ ಕತ್ವಾ। ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತರಾನುಯುಞ್ಜನೇನ ಚಿತ್ತಪರಿದಮನಸ್ಸ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಕಥ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕೋ ಅಯಂ...ಪೇ॰... ಅನುಸ್ಸರೀತಿ ಕೋ ಅಯಂ ಮಮ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಠತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸರಿ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋತಿ** ಬಾಹಿರಕಪರಿಕಪ್ಪಿತಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವದಸ್ಸನಮೇತಂ। ತೇನಾಹ - "**ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚೀ**"ತಿ। **ದಿಸ್ವಾತಿ** ಪರಿಯೇಸನನಯೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಚಿತ್ತಮೇವ ಅನುಸ್ಸರೀತಿ ದಿಸ್ವಾ **ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತನ್ತಿ** ಏತಂ ಹದಯವತ್ಥುಆದಿಪ್ಪಭೇದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ। **ಇದಞ್ಚ ರೂಪಂ ಪುರಿಮಞ್ಚ ಅರೂಪನ್ತಿ** ಇದಂ ರುಪ್ಪನಸಭಾವತ್ತಾ ರೂಪಂ, ಪುರಿಮಂ ಅತಂಸಭಾವತ್ತಾ ಅರೂಪನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ರೂಪಾರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ। ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸಮ್ಭಾವಿಕಾತಿ** ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಸಮುದಯಸಚ್ಚಸ್ಸ। **ನಿರೋಧೋತಿ** ನಿರೋಧನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪನಾವಾರೋತಿ** ಯಥಾರದ್ಧಾಯ ದೇಸನಾಯ ನಿಗಮನವಾರೋ।

೨೯೭. ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಇಮಿನಾ ಯ್ವಾಯಂ "ತಂ ಪನೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥನಯೋ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿಭಾವಿತೋತಿ ಅತಿದಿಸತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಅತಿದೇಸೋ ಪಯೋಜನವಸೇನ ನವಸುಪಿ ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ವುತ್ತೋಪಿ

ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಆದೀಸು ತೀಸು ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪವಾದೇನ ನಿವತ್ತಿತೋತಿ ತಾಸಂ ಏಕಪ್ಪಯೋಜನತಾವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮೇ ಅನುಸ್ಸತಿ ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತೀತಿ ಸಮಾಸಪದವಿಭಾಗದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ವಚನತ್ಥದಸ್ಸನಪಕ್ಖಿಕಮೇವಾತಿ ಆಹ - **"ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸತಿಯಾ ವಿಸಯಭಾವದಸ್ಸನಮೇತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸೀಲಂ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಆರಬ್ಭ। **ಚಾಗಂ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಾಗಗುಣಂ ಆರಬ್ಭ। **ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದೇವತಾಗುಣಸದಿಸತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾಸೀಲಸುತಚಾಗಪಞ್ಞಾಸು ದೇವತಾಸಮಞ್ಞಾ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸದಿಸೇಪಿ ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ತಾನಿ ಓಸಧಾನಿ, ಏಸ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತೋ"ತಿ ಚ। ತೇನಾಹ - **"ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ "ಯಥಾರೂಪಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ತಾ ದೇವತಾ ಇತೋ ಚುತಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ಸದ್ಧಾ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ। ಯಥಾರೂಪೇನ ಸೀಲೇನ, ಯಥಾರೂಪೇನ ಸುತೇನ, ಯಥಾರೂಪೇನ ಚಾಗೇನ, ಯಥಾರೂಪಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ತಾ ದೇವತಾ ಇತೋ ಚುತಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಂವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಂ ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ತತ್ಥ ಲದ್ಧಬ್ಬಪ್ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। **ಗತಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಉಪಗತಾ ಪವತ್ತಾ।

ಉಪಸಮ್ಮತಿ ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಉಪಸಮೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಏತ್ಥ ಉಪಸಮ್ಮತಿ ವಟ್ಟತ್ತಯನ್ತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಸಮೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ಖಿಣೋತಿ ಖೇಪೇತಿ ಕಿಲೇಸೇತಿ ಖಯೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ತೇ ಏವ ಉಪಸಮೇತೀತಿ ಉಪಸಮೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಏವ। ಖಯೋ ಚ ಸೋ ಉಪಸಮೋ ಚಾತಿ **ಖಯೂಪಸಮೋ**। ತತ್ರಚಾಯಂ ಉಪಸಮೋ ಧಮ್ಮೋ ಏವಾತಿ ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿ ಏಕಸಙ್ಗಹೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಏಕಸಙ್ಗಹೋ ಧಮ್ಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ, ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮತೋ ಪನ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ ಸಾತಿಸಯೋ ಉಳಾರತಮಪಣೀತತಮಭಾವತೋತಿ ದೀಪೇತುಂ ವಿಸುಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ವಿಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವಾ - "ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತೀ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅವೋಚ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಇಧ ಖಯೂಪಸಮಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಸಮತ್ಥಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಸಮಾನೇಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಭಾವೇ "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಇತಿವು॰ ೯೦) ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಸಾತಿಸಯೋ, ಏವಂ ಫಲಧಮ್ಮತೋ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಅಚ್ಛರಿಯಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಸಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಖಯೂಪಸಮೋಪಿ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ? "ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾತಿಆದಿವಚನತೋ"ತಿ ಕೇಚಿ, ತಂ ಅಕಾರಣಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀಸುಪಿ ತಥಾ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀನಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನಿಮಿತ್ತಸಮ್ಪಹಂಸನತ್ಥಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಏವಮೇತಾನಿ, ಏತಾನಿ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನತ್ಥಾನೇವಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಪಠಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೭. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ

(೧೭) ೨. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ-ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೨೯೮. ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತಿ ತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ,** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ - **"ದ್ವಾಸಟ್ಠಿವಿಧಾಯಾ"**ತಿಆದಿ । ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ। ತಸ್ಸ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ**।

೨೯೯. ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸತಿ ತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಪಞ್ಚವಿಧಾಯಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ। ತತ್ಥ ಝಾನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಞಾಣಂ **ಝಾನಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ,** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ **ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ।**

೩೦೨. ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೋ **ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**।

೩೦೩. "ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೋ **ಉಪಾಯಮನಸಿಕಾರೋ**। **ಯಾವ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾತಿ** ಯಾವ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾ। ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನನಯೋ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ ತಟ್ಟೀಕಾಯ ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೦೪. **ಅಯಂ ತಿವಿಧಾ ಸಗ್ಗಾವರಣಾ ಚೇವ ಹೋತೀತಿ** ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। ಸಗ್ಗಾವರಣಾಯ ಹೋನ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗವಿಬನ್ಧಕಭಾವೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಮಗ್ಗಾವರಣಾ ಚಾ"**ತಿ। "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ"ತಿಆದಿಕಾ **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಮಗ್ಗಾವರಣಾವ ಹೋತಿ** ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಭಾವತೋ, **ನ ಸಗ್ಗಾವರಣಾ** ಅಕಮ್ಮಪಥಪತ್ತಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇದಂ ಪನ ವಿಧಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಞ್ಚ ನ ಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚಾತಿ ವಿರುದ್ಧಮೇತಂ ಉದ್ಧಮ್ಮಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾಯ ಏವ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಯಥಾವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। "ನ ಸಗ್ಗಾವರಣಾ"ತಿ ಸಗ್ಗೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಬನ್ಧಕತ್ತಂ ವದನ್ತೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಗ್ಗಾವಹತಾಪಿ ನಾಮ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಹೋತೀತಿ ತಂ ವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೇನ **"ದಿಟ್ಠಿ ನಾಮ ಸಗ್ಗಂ ಉಪನೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಏಕನ್ತಗರುತರಸಾವಜ್ಜಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಏಕನ್ತಂ ನಿರಯಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಮುಜ್ಜಾಪೇತೀ"**ತಿಆದಿ।

೩೦೫. **ವಟ್ಟಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತೀತಿ** ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಞ್ಚ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ। ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ ಕಾ ನು ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣೇನ ವಿದ್ಧಸ್ತಭವಂ ಫಲಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಪಟಿಬಾಹತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಅವಸರದಾನತೋ। **ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲನ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪೇತುಂ ಸಚೇ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಮೇತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಅನಾಕಡ್ಢನಂ ಕುಸಲಂ ಅನವಜ್ಜಂ। **ಸತ್ತ ಭವೇ ದೇತೀತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸತ್ತ ಭವೇ ದೇತಿ। **ಏವಮಯನ್ತಿ** ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - **"ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇತಿ** "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇ ಗತಿಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। "ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **"ಲೋಕಿಕಾ ಭವನಿಪ್ಫಾದಿಕಾವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೩೦೬. **ಯಥಾದಿಟ್ಠೀತಿ** ಅತ್ಥಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಯಂ **ಯಥಾ**-ಸದ್ದೋ, ತೇನ ಉತ್ತರಪದತ್ಥಪ್ಪಧಾನೋ ಸಮಾಸೋತಿ ಆಹ - **"ಯಾ ಯಾ ದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ। **ತಸ್ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುರೂಪನ್ತಿ** ತಂತಂದಿಟ್ಠಿಅನುರೂಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮತ್ತನ್ತಿ** ಅನವಸೇಸಂ। ತೇನಾಹ - **"ಪರಿಪುಣ್ಣ"**ನ್ತಿ। **ಸಮಾದಿನ್ನನ್ತಿ** ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಸಮಂ ಏಕಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ಆದಿನ್ನಂ ಗಹಿತಂ ಅನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ। **ತದೇತನ್ತಿ** ಯದೇತಂ "ಯಞ್ಚೇವ ಕಾಯಕಮ್ಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ, ತದೇತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಿತಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಯಾ ಪನ ದಿಟ್ಠಿ "ನತ್ಥಿ ತತೋನಿದಾನಂ ಪಾಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಾ, ತಸ್ಸಂ ದಿಟ್ಠಿಯಂ ಠಿತಕಸ್ಸ ಠಿತಮತ್ತಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಟ್ಠಸ್ಸ ತಂದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। **ದಿಟ್ಠಿಸಹಜಾತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಪರೇಸಂ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾದಿನಾ ವಿಞ್ಞಾಪನಕಾಲೇ ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ವಚೀಕಮ್ಮಾಸಙ್ಕಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ ಪಾಣಘಾತಾದೀನಂಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ದಿಟ್ಠಾನುಲೋಮಿಕಂ ಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಯಥಾ ಪರೇಸಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ। ತೇನಾಹ - **"ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಗಹಿತಂ ಪರಾಮಟ್ಠ"**ನ್ತಿ। **ತತ್ಥಾತಿಆದಿ** ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಠಿತವಚೀಕಮ್ಮಂ, ದಿಟ್ಠಿಸಹಜಾತಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ದಿಟ್ಠಾನುಲೋಮಿಕಂ ವಚೀಕಮ್ಮನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾದಿ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸಾತಿ** ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ। "ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಸತೋ"ತಿ ಅಪರೇ।

ದಿಟ್ಠಿಸಹಜಾತಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತಾ ಚೇತನಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಪತ್ಥನಾತಿ** "ಇದಂ ನಾಮ ಕರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಪತ್ಥನಾ। **ಚೇತನಾಪತ್ಥನಾನಂ ವಸೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಗತನಿಸ್ಸಿತಚೇತಸಿಕನಿಕಾಮನಾನಂ ವಸೇನ। **ಚಿತ್ತಟ್ಠಪನಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಣಿದಹನಾ। **ಫಸ್ಸಾದಯೋತಿ** ಚೇತನಾದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಿ ಪಾಪಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಿಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪುರಿಮಸ್ಸೇವಾತಿ** ತಿತ್ತಕಪದಸ್ಸೇವ । ತಿತ್ತಕಂ ಕಟುಕನ್ತಿ ಚ ಉಭಯಂ ಇಧ ಅನಿಟ್ಠಪರಿಯಾಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಪಚ್ಛಾ ತೇ ಕಟುಕಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ।

ಅಮ್ಬೋಯನ್ತಿ ಅಮ್ಬೋ ಅಯಂ। **ತಮೇವ ಪೂಜನ್ತಿ** ತಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ ಲದ್ಧಪರಿಸಿಞ್ಚನದಾನಾದಿಪೂಜಂ। **ನಿವೇಸರೇತಿ** ಪವಿಸಿಂಸು। **ಅಸಾತಸನ್ನಿವಾಸೇನಾತಿ** ಅಮಧುರನಿಮ್ಬಮೂಲಸಂಸಗ್ಗೇನ।

ತಂ ಪನ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ...ಪೇ॰... ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಏಕನ್ತಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ಅನಿಟ್ಠಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। **ಅನನ್ತರಸುತ್ತೇತಿ** ದಸಮಸುತ್ತೇ। **ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ** ನವಮಸುತ್ತೇ ವಿಯ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಚಿತ್ತಟ್ಠಪನಾವ ಪತ್ಥನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಪಣಿಧಿ ಚಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೮. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ

(೧೮) ೩. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ-ತತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೦೮. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಯಾಥಾವದಿಟ್ಠಿಕೋತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನಿಚ್ಚಾತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿಕೋ। ತೇನಾಹ - **"ತಾಯೇವ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನೋ"**ತಿ **ಸದ್ಧಮ್ಮಾತಿ** ಏತ್ಥ ಸನ್ತೋ ಪಸತ್ಥೋ ಸುನ್ದರೋ ಧಮ್ಮೋ, ಯೋ ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತೋ ಹಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋ ಪರಂ ವುಟ್ಠಾಪೇಯ್ಯ, ನ ಅರಿಯಧಮ್ಮತೋ। ತೇನಾಹ - **"ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಧಮ್ಮತೋ"**ತಿ। **ಏವರೂಪಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಾಥಿಕಪುತ್ತಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೩೦೯. **ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬೋಧಿಸತ್ತೋತಿ** ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾಗೀ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪೂರಿತಪಾರಮಿಕಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಏಕಚ್ಚಸಾವಕಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಚ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ।

೩೧೦. **ಪರಮಾತಿ** ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವೇನ ಪರಮಾ, ಉಕ್ಕಂಸಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇಸನ್ತಿ** ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಾನಂ। **ಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ** ವಿಪಾಕವಸೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಂ। **ವಟ್ಟಸ್ಸ ಮೂಲಂ,** ತತೋ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಖಾಣೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - **"ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತಞ್ಚೇ ಗಾಹಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪುನಪಿ ತಬ್ಭಾವಾವಹತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - **"ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥೀ"**ತಿ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ವುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಯಾದಿಸೇ ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಯಂ ತಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಪುನ ಕದಾಚಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ತತೋ ಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಮಸ್ಸ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಕುಸಲಞ್ಹಿ ನಾಮೇತಂ ಅಬಲಂ ದುಬ್ಬಲಂ, ನ ಕುಸಲಂ ವಿಯ ಮಹಾಬಲಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋ ವಿಯ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ ಸಿಯಾ, ನ ಚ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ। ತೇನೇವ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೦೦) -

> "ಕಿಂ ಪನೇಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ ಹೋತಿ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪೀತಿ? ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಯತೋ, ಆಸೇವನವಸೇನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ರೋಚೇತಿ ಏವಾ"ತಿ -

ವುತ್ತಂ। ತತೋಯೇವ ಚ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಮ್ಪಿ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦-೧೭೨) ವುತ್ತಂ -

“ಯೇ ವಾ ಪನ ತೇಸಂ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ರತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ ದಿವಾಟ್ಠಾನೇ ನಿಸಿನ್ನಾ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ವೀಮಂಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ 'ಕರೋತೋ ನ ಕರೀಯತಿ ಪಾಪಂ, ನತ್ಥಿ ಹೇತು, ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಮತೋ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ'ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। ಪಠಮಜವನೇ ಸತೇಕಿಚ್ಛಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಾದೀಸು। ಸತ್ತಮೇ ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛಾ ಅನಿವತ್ತಿನೋ ಅರಿಟ್ಠಕಣ್ಟಕಸದಿಸಾ, ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಕೋಚಿ ದ್ವೇ, ಕೋಚಿ ತೀಣಿಪಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೇಪಿ ದ್ವೀಸು ತೀಸು ಓಕ್ಕನ್ತೇಸುಪಿ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋವ ಹೋತಿ। ಪತ್ತೋ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚೇವ ಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಾವರಣಞ್ಚ, ಅಭಬ್ಬೋ ತಸ್ಸತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಸಗ್ಗಮ್ಪಿ ಗನ್ತುಂ, ಪಗೇವ ಮೋಕ್ಖಂ, ವಟ್ಟಖಾಣು ನಾಮೇಸ ಸತ್ತೋ ಪಥವಿಗೋಪಕೋ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ।

ಪಿಟ್ಠಿಚಕ್ಕವಾಳೇತಿ ಝಾಯಮಾನಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಪರತೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ। ಯಂ ಝಾಯಮಾನಾನಂ ಅಜ್ಝಾಯಮಾನಾನಞ್ಚ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಮನ್ತರಂ, ಯತ್ಥ ಲೋಕನ್ತರಿಕನಿರಯಸಮಞ್ಞಾ, ತಾದಿಸೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ। **ಪಚ್ಚತಿಯೇವಾತಿ** ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಝಾಯಮಾನೇ ಅಜ್ಝಾಯಮಾನೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ಪಚ್ಚತಿಯೇವ।

೩೧೧. ಚತುತ್ಥೇ **“ಮಾ ಖಲೀ”ತಿ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ**ತಿ ತಂ ಕಿರ ಸಕದ್ದಮಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ತೇಲಘಟಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ, “ತಾತ, ಮಾ ಖಲೀ”ತಿ ಸಾಮಿಕೋ ಆಹ। ಸೋ ಪಮಾದೇನ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತ್ವಾ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಭಯೇನ ಪಲಾಯಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ಸಾಮಿಕೋ ಉಪಧಾವಿತ್ವಾ ಸಾಟಕಕಣ್ಣೇ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ಸೋ ಸಾಟಕಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಚೇಲಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪಲಾತೋ ಪಣ್ಣೇನ ವಾ ತಿಣೇನ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತೋ ಜಾತರೂಪೇನೇವ ಏಕಂ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಅರಹಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ನತ್ಥಿ ಇಮಿನಾ ಸದಿಸೋ”ತಿ ಪೂವಭತ್ತಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ “ಮಯ್ಹಂ ಸಾಟಕಂ ಅನಿವತ್ಥಭಾವೇನ ಇದಂ ಉಪ್ಪನ್ನ”ನ್ತಿ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಟಕಂ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ನ ನಿವಾಸೇಸಿ, ತದೇವ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಪೀತಿ ಪಞ್ಚಸತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ - “ಮಾ ಖಲೀತಿ ವಚನಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಂಲದ್ಧನಾಮೋ ತಿತ್ಥಕರೋ”ತಿ।

ಸಮಾಗತಟ್ಠಾನೇತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ನದೀನಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹಸ್ಸ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನೇ। **ದ್ವಿನ್ನಂ ಉದಕಾನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉದಕಪ್ಪವಾಹಾನಂ। ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಮಚ್ಛಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಖಿಪಿತಬ್ಬತೋ ಖಿಪ್ಪಂ, ಕುಮಿನಂ, ತದೇವ ಇಧ **ಖಿಪ್ಪ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - “**ಕುಮಿನ**”ನ್ತಿ। **ಉಚ್ಛೂಹೀ**ತಿ ಉದಕಉಚ್ಛೂಹಿ। **ತುಚ್ಛಪುರಿಸೋ** ಅರಿಯಧಮ್ಮಾಭಾವತೋ। ಝಾನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ನತ್ಥೇವ, ಕುತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। **ಮನುಸ್ಸಖಿಪ್ಪಂ ಮಞ್ಞೇ**ತಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಪತಿತ್ವಾ ಬ್ಯಸನಪ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಓಟ್ಟಿತಂ ಕುಮಿನಂ ವಿಯ। ತೇನಾಹ - “**ಮಹಾಜನಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ।

೩೧೨. ಪಞ್ಚಮಾದೀಸು **ಬಾಹಿರಕಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತಂ - ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ ಸತ್ಥುಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - “**ತತ್ಥ ಹೀ**”ತಿಆದಿ। **ಗಣೋ**ತಿ ಸಾವಕಗಣೋ। **ತಥಾಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಾಕಾರತಾಯ ಸಮಜ್ಝಭಾವತ್ಥಂ। **ಬಹುಸತ**ನ್ತಿ ಬಹೂ ಅನೇಕೇ ಸತ್ತೇ। **ಸಮಕಮೇವ ಅಕುಸಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಪನೇಪಿ ತೇಸಂ ಅಕುಸಲೇನ ಸಮಕಮೇವ ಅಕುಸಲಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಬಹೂನಂ ಸಮಾದಪನೇಪಿ ತಥಾ ಉಸ್ಸಹನಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಮಾದಪನೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯಂ ಸಮಕಮೇವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಏವಂ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾಯಂ ಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾತಿ।

೩೧೩. **ಸುಟ್ಠು ಅಕ್ಖಾತೇ**ತಿ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಅಕ್ಖಾತೇ। **ಸತ್ಥಾ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುನೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವೇನ ಕಥೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮೋ ಚ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ। **ಗಣೋ ಚ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ** ಸತ್ಥಾರಾ ಸುವಿನೀತತ್ತಾ। **ಸಮಾದಪಕೋ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೧೪. **ಪಮಾಣಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ** "ಅಯಂ ಏತ್ತಕೇನ ಯಾಪೇತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಏತ್ತಕಂ ದಾತುಂ ಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಮಾಣಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಅತಿರೇಕೇ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಾ ನತ್ಥಿ** ದುರಕ್ಖಾತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಪಟಿಪದಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ದುರಕ್ಖಾತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೧೫. **ದಾಯಕಸ್ಸ ವಸೋ** ನಾಮ ಉಳಾರುಳಾರತಾಭೇದೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ಥೋಕಬಹುತಾವ **ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೋ** ನಾಮ। **ಅತ್ತನೋ ಥಾಮೋ**ತಿ ಯಾಪನಪ್ಪಮಾಣಂ। **ಯದಿ ಹೀ**ತಿಆದಿ "ಕಥ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಚಕ್ಖುಭೂತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಚಕ್ಖು ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಸಾಸನಂ ಚಿರಟ್ಠಿತಿತಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಲಾಭುಪ್ಪಾದನೇನ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಚ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಕರೋತಿ।

ಕುಟುಮ್ಬರಿಯವಿಹಾರೇತಿ ಕುಟುಮ್ಬರಿಯಗಾಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತವಿಹಾರೇ। **ಭುಞ್ಜನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗೇಹೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಗೇಹತೋ ಬಹಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಮನತ್ಥಾಯ। **ಧುರಭತ್ತಾನೀ**ತಿ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾನಿ। **ಚೂಳುಪಟ್ಠಾಕ**ನ್ತಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಂ। **ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ । **ಮಹಾಜನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಭವಿತುಂ ಮಞ್ಞತೀ**ತಿ ಮಹಾಜನೋ ಸಯಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಭವಿತುಂ ಮಞ್ಞತಿ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನೇನ। **ಮಹಾಜನಸ್ಸಾ**ತಿ ಬಹುಜನಸ್ಸ। **ಅವತ್ಥರಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ।

೩೧೬. **ಪಞ್ಚಾತಪತಪ್ಪನಂ** ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಸ್ಸ ಚ ತಪ್ಪನಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ। ಛಿನ್ನಪ್ಪಪಾತಪಬ್ಬತಸಿಖರತೋ ಪತನಂ **ಮರುಪ್ಪಪಾತಪತನಂ**। ಪುಬ್ಬಣ್ಹಾದೀಸು ಆದಿಚ್ಚಾಭಿಮುಖಾವಟ್ಟನಂ **ಆದಿಚ್ಚಾನುಪರಿವತ್ತನಂ**।

೩೧೭. **ಅಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಕುಸೀತೋಪಿ। **ಸಾಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ತಪಚರಣಂ। **ದುಪ್ಪರಾಮಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಚರಿತಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ। **ನಿರಯಾಯುಪಕಡ್ಢತೀ**ತಿ ನಿರಯದುಕ್ಖಾಯ ನಂ ಕಡ್ಢತಿ।

೩೧೮. **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ**ತಿ ಪಞ್ಚಾತಪತಪ್ಪನಾದಿಕೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ।

೩೧೯. **ಏವನ್ತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದವಡ್ಢಿಯಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। ತೇನ ಸಮಣಧಮ್ಮಕರಣಸುಖಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೩೨೦. **ನವಕನಿಪಾತೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ ವಕ್ಖಮಾನಂ ನವಕನಿಪಾತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ನವ ಪುಗ್ಗಲಾ**ತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಕೋಲಂಕೋಲಾದಯೋ ನವ ಪುಗ್ಗಲಾ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಾವಸಿಟ್ಠೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಸುತ್ತೇಸು।

ತತಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೬. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ

(೧೬) ೪. ಏಕಧಮ್ಮಪಾಳಿ-ಚತುತ್ಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೨೧. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಸಞ್ಞಾಣಭೂತಾ**ತಿ ಉಪಲಕ್ಖಣಭೂತಾ। **ಪಞ್ಚದಸಯೋಜನಾವಟ್ಟಕ್ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಪಞ್ಚದಸಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಕ್ಖೇಪಾ। **ಯಥಾ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಕದಮ್ಬರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಕಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿಭಾವಂ ವಿಯ ಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧಾದಿಭಾವಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ, ನ ಪನ ಜಮ್ಬುಯಾ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ ವಿಯ ತೇಹಿ ಅಪರಗೋಯಾನಾದೀನಂ

ಸಳ್ಹಾಣಭಾವಂ। **ರಾಮಣೇಯ್ಯಕನ್ತಿ** ರಮಣೀಯಭಾವಂ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** ವನರಾಮಣೇಯ್ಯಕಾದಿಪದೇಸು। ಉಗ್ಗತಂ ಕೂಲಂ ಉಸ್ಸಿತಭಾವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಕ್ಕೂಲಂ,** ವಿಗತಂ ಅಪಗತಂ ಕೂಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವಿಕೂಲನ್ತಿ** ಆಹ - **"ಉನ್ನತಟ್ಠಾನಂ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನ"**ನ್ತಿ ಚ। **ನನ್ದಿಯಾವಟ್ಟಮಚ್ಛಪಿಟ್ಠೇನೇವಾತಿ** ಕುಜ್ಜಕಕುಲಿಸಕಮಚ್ಛಸಣ್ಠಾತಪಿಟ್ಠೇನೇವ।

೨೧೩. ದುತಿಯಾದೀಸು **ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಮನುಸ್ಸೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ,** ನ ದೇವಾ ಅಞ್ಞತ್ರ ಮನುಸ್ಸೇಹೀತಿ ಹೀನಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯಾಪಿ ಮಜ್ಝಿಮದೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ,** ಯತ್ಥ ಗತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಉಪಾಸಕಾನಂ ಉಪಾಸಿಕಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮವಾದಿಕಿರಿಯವಾದಿವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಂ, ಯೋ ಪತಿರೂಪದೇಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಸಕಲೋಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

೨೧೪. **ಏಳಾತಿ** ದೋಸೋ। ತೇನಾಹ - **"ನಿದ್ದೋಸಮುಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

೨೧೫. ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣೇ ಜಾನಿತ್ವಾ ಚಕ್ಖುನಾಪಿ ದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸನಮೇವ, ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪನ ದಸ್ಸನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಮ್ಪಿ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ - **"ಯೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಗುಣೇ ಜಾನಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ।

೨೧೭. **ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಕಥಿತನ್ತಿ** ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಕಥಿತಂ।

೨೧೮. ಸುತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮ್ಮೋಸೋ ಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ನ ಪಮ್ಮುಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ।

೨೧೯. **ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ** "ಅಯಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ, ಅಯಂ ನ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಿ। ಅನತ್ಥಪರಿಹಾರೇನ ಹಿ ಅತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಯಥಾ ಅಧಮ್ಮಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ।

೨೨೦. **ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಪಟಿಪದಂ।

೨೨೧. **ಸಂವೇಗಜನಕೇಸು ಕಾರಣೇಸೂತಿ** ಸಂವೇಗಜನಕೇಸು ಜಾತಿಆದೀಸು ಕಾರಣೇಸು। ಸಂವೇಜನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಞಾಣಂ ಸಂವೇಗೋ।

೨೨೨. **ಉಪಾಯೇನಾತಿ** ಯೇನ ಉಪಾಯೇನ ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ, ತೇನ ಉಪಾಯೇನ। **ಪಧಾನವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ** ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಙ್ಖಾತಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ।

೨೨೩. ವವಸ್ಸಜೀಯನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ **ವವಸ್ಸಗ್ಗೋ,** ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತೂತಿ ಆಹ - **"ವವಸ್ಸಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ।

೨೨೪. **ಉತ್ತಮನ್ನಾನನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭೋಜನಾನಂ। **ಉತ್ತಮರಸಾನನ್ತಿ** ಉತ್ತಮಾನಂ ರಸಾನಂ। **ಉಞ್ಛಾಚಾರೇನಾತಿ** ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಿಗ್ಗಹಭೂತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಯಾಚಿತ್ವಾ ಗಹಣಂ ಉಞ್ಛಾಚಾರೋ। **ಏತ್ಥ ಚಾ**ತಿಆದಿನಾ ಅನ್ನಾದೀನಂ ಅಗ್ಗಭಾವೋ ನಾಮ ಮನಾಪಪರಮೋ ಇಚ್ಛಿತಕ್ಖಣಲಾಭೋ, ನ ತೇಸಂ ಲಾಭಿತಾಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಟಿಲಭನ್ತೀತಿ** ದೇನ್ತಿ ಪಣೀತಭಾವೇನ। **ಭತ್ತಸ್ಸ ಏಕಪಾತೀತಿ** ಏಕಪಾತಿಪೂರಂ ಭತ್ತಂ। **ಇದಂ ಕಿಂ ನಾಮಾತಿ** "ಇದಂ ಅನ್ನಗ್ಗರಸಗ್ಗಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಹೋತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಉಞ್ಛೇನ ಕಪಾಲಾಭತೇನಾತಿ** ಮಿಸ್ಸಕಭತ್ತೇನ। **ಯಾಪೇನ್ತೇತಿ** ಯಾಪನಸೀಸೇನ ಯಾಪನಹೇತುಂ ಭತ್ತಂ ವದತಿ। **ಉಪಾದಾಯ ಅಗ್ಗರಸಂ ನಾಮಾತಿ** ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಅನ್ನಗ್ಗರಸಗ್ಗಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ

ದಸ್ಸೇತಿ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿಆಹಾರತೋ ಹಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಆಹಾರೋ ಅಗ್ಗೋತಿ ಏವಂ ಯಾವ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿದೇವಾ ನೇತಬ್ಬಂ।

೩೩೫. **ಅತ್ಥರಸೋ ನಾಮ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ** ''ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಫಲಭೂತೋ ರಸೋ''ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮರಸೋ ನಾಮ ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ** ''ಸಾಮಞ್ಞಫಲಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತೋ ರಸೋ''ತಿ ಕತ್ವಾ **ವಿಮುತ್ತಿರಸೋ ನಾಮ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ** ''ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ''ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಚತುತ್ಥವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಜಮ್ಬುದೀಪಪೇಯ್ಯಾಲೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

೧೭. ಪಸಾದಕರಧಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೬೬. **ಅದ್ಧಮಿದ**ನ್ತಿ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋತಿ ಆಹ - **“ಅದ್ಧಾ ಇದ”**ನ್ತಿ। **ಏಕಂಸೋ ಏಸಾ**ತಿ ಏಕಂಸೋ ಹೇತು ಏಸ ಲಾಭಾನಂ। **ಪಾಪಕಂ ನಾಮಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಪಾಪಂ ನಾಮ ಬ್ಯತ್ತಂ ಏಕಂಸೇನ ನ ಕರೋತಿ। **ತಥಸ್ಸಾ**ತಿ ತಥಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಅಸ್ಸ। ಆರಞ್ಞಿಕತ್ತಂ…ಪೇ॰… ತೇಚೀವರಿಕತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಧುತಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣೇನೇವ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ತಂಸಭಾಗಾನಂ ಗಹಿತಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಥಾವರಪ್ಪತ್ತಭಾವೋ**ತಿ ಸಾಸನೇ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ಥೇರಭಾವೋ। **ಆಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ “ಅಞ್ಞೋ ಮೇ ಆಕಪ್ಪೋ ಕರಣೀಯೋ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಆಕಪ್ಪಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿ। **ಕೋಲಪುತ್ತೀ**ತಿ ಕೋಲಪುತ್ತಿಯನ್ತಿ ಆಹ - **“ಕುಲಪುತ್ತಭಾವೋ”**ತಿ। **ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪತಾ**ತಿ ಉಪಧಿಸಮ್ಪದಾ। **ವಚನಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ವಚನಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸ ಮಧುರಭಾವೋ ಮಞ್ಜುಸ್ಸರತಾ। **ತೇನಸ್ಸ ಲಾಭೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಇದಂ ನ ಲಾಭುಪ್ಪಾದನೂಪಾಯದಸ್ಸನಪರಂ, ಅಥ ಖೋ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛನ್ತಸ್ಸೇವ ಲಾಭೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಲಾಭಸ್ಸ ಅಬ್ಯಭಿಚಾರಹೇತುದಸ್ಸನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ -

> “ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸಂ
> ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನನ್ತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫)।

ಪಸಾದಕರಧಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೮. ಅಪರಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೮೨. ಇದಮ್ಪಿ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಚೂಳಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಸುತ್ತಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಚೂಳಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತಸುತ್ತೇ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯ ಮೇತ್ತಾಯ ತಾವಮಹನ್ತೋ ವಿಪಾಕೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯ ಮೇತ್ತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಿಪಾಕಕಥಾಯೇವ ನತ್ಥೀತಿ** ವಿಪಾಕೇ ಕಥಾಯೇವ ನತ್ಥಿ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾತಿ** ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾಯ। ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ಪಠಮಂ, ಪಠಮಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ ಇದಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತಲಕ್ಖಣಂ। ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ ಹಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಆದಿಂ ಪಾಪೇನ್ತೋಪಿ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಓಕ್ಕನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಏವ। ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿಯಟ್ಠೇನ ಪನ ಪಠಮಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ವಿಭಙ್ಗೇತಿ** ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇ। ವಿಪಸ್ಸನಂ ಕಯಿರಮಾನಂ **ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಕಿಚ್ಚಂ ಮಗ್ಗೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ** ತಗ್ಗತಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನತೋ । ಅಪಿಚ **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ** ಇತರಥಾ ಪರಿವತ್ತನತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಮಗ್ಗೋ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ,** ನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣತೋ। ಯಥಾ ಫಲಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತಿ, ಏವಂ ಮಗ್ಗೋಪಿ। ಏವಮ್ಪಿಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ** ಅರಿತ್ತಜ್ಝಾನತಾಯ। **ಸೇಸಂ** ವಿಸೇಸಂ, ಅರಿತ್ತಜ್ಝಾನಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೩೮೬-೩೮೭. ಹಿತಫರಣನ್ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಾನುರೂಪಂ ಝಾನಸ್ಸ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನಂ। ಚೇತೋಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವಿಮುಚ್ಚತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ,** ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾ ಮೇತ್ತಾ। ತೇನಾಹ - "**ಇಧಾ**"ತಿಆದಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಕರುಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತತಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ವಟ್ಟಂ ಹೋನ್ತಿ** ಕಮ್ಮವಟ್ಟಭಾವತೋ। **ವಟ್ಟಪಾದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ವಿಪಾಕವಟ್ಟಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋನ್ತಿ।

೩೯೦. ಅಜ್ಝತ್ತಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ಅತ್ತನೋ ಕೇಸಾದೀಸು ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧೇತಿ** ಅಟ್ಠಾರಸಪ್ಪಭೇದೇ। **ಕಾಯೇತಿ** ರೂಪಕಾಯೇ। ರೂಪಕಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನ ಹತ್ಥಿಕಾಯರಥಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ ಕಾಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸಮೂಹವಿಸಯತಾಯ ಚಸ್ಸ ಕಾಯಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮುದಾಯೂಪಾದನತಾಯ ಚ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ "ಕಾಯೇ"ತಿ ಏಕವಚನಂ। ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಿಭಾಗೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಚಿತ್ತೇ"ತಿ ಏಕವಚನಂ ಕತಂ। **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀತಿ** ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ತಮೇವ ಕಾಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ**"ತಿ ಆಹ। **ತಮೇವ ಕಾಯನ್ತಿ** ಚ ಅವಧಾರಣೇನ ವೇದನಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ತೇನ ಚ ಪುನ ಕಾಯಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ಸೂಚಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಕಾಯೇ"ತಿ ಹಿ ವತ್ವಾಪಿ ಪುನ "ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ದುತಿಯಂ ಕಾಯಗ್ಗಹಣಂ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಾದಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ। ತೇನ ವೇದನಾದಯೋಪಿ ಏತ್ಥ ಸಿತಾ, ಏತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ ಕಾಯವೇದನಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಪ್ಪಸಙ್ಗೇಪಿ ಆಪನ್ನೇ ನ ಕಾಯೇ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಾ। ಅಥ ಖೋ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವಾತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಕಾರಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ನ ಕಾಯೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ, ನಾಪಿ ಕೇಸಲೋಮಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನುಪಸ್ಸೀ। ಯೋಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಕೋ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ಕಾಯೋ, ಕತ್ಥಪಿ ನ ಭೂತುಪಾದಾಯವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಥ ಖೋ ರಥಸಮ್ಭಾರಾನುಪಸ್ಸಕೋ ವಿಯ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸೀ , ನಾಗರಾವಯವಾನುಪಸ್ಸಕೋ ವಿಯ ಕೇಸಲೋಮಾದಿಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸೀ, ಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧಪತ್ತವಟ್ಟಿವಿನಿಬ್ಭುಜಕೋ ರಿತ್ತಮುಟ್ಠಿವಿನಿವೇಠಕೋ ವಿಯ ಚ ಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸೀಯೇವಾತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಸಮೂಹವಸೇನೇವ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ದಸ್ಸನೇನ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ನ ಹೇತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಸಮೂಹವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕಾಯೋ ವಾ ಇತ್ಥೀ ವಾ ಪುರಿಸೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮೂಹಮತ್ತೇಯೇವ ಪನ ತಥಾ ತಥಾ ಸತ್ತಾ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ಕರೋನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧೇನಾತಿ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಾ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವಕಸ್ಸಾತಿ** ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ। ತೀಸು ಭವೇಸು ಕಿಲೇಸೇ ಆತಪೇತೀತಿ **ಆತಾಪೋ,** ವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಯದಿಪಿ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆತಾಪನನ್ತಿ, ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ। ಆತಪಸದ್ದೋ ವಿಯ ಪನ ಆತಾಪಸದ್ದೋಪಿ ವೀರಿಯೇವ ನಿರುಳ್ಹೋ। ಅಥ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಪ್ಪಹಾನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ತದಾತಾಪನನ್ತಿ ವೀರಿಯಮೇವ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಆತಾಪೋತಿ ವೀರಿಯಸ್ಸ ನಾಮಂ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಆತಾಪೀ**। ಅಯಞ್ಚ ಈಕಾರೋ ಪಸಂಸಾಯ ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವಾ ದೀಪಕೋತಿ ಆತಾಪಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಆತಾಪೀತಿ...ಪೇ॰... ವೀರಿಯೇನ ವೀರಿಯವಾ"**ತಿ। **ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ** ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತೇನ ಞಾಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ತೇನಾಹ - **"ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧೇನ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನನ್ತೋ"**ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಚನತ್ಥೋ - ಸಮ್ಮಾ ಸಮನ್ತತೋ ಸಾಮಞ್ಚ ಪಜಾನನ್ತೋ **ಸಮ್ಪಜಾನೋ,** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತೋ ವವತ್ಥಾನೇ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸಿತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪ್ಪಜಾನೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಾವಹಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಕಾಯೋ ಚ ಇಧ ಲುಜ್ಜನಪ್ಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ - **"ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತೇ ಲೋಕೇ"**ತಿ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕತಣ್ಹನ್ತಿ** ರೂಪಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ಪವತ್ತಮಾನಂ ತಣ್ಹಂ । ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾಗಹಣೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ, ದೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ನೀವರಣಪರಿಯಾಪನ್ನಬಲವಧಮ್ಮದ್ವಯದಸ್ಸನೇನ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸೇಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿನಯೇನ ಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಮೂಲಕಸ್ಸ ಅನುರೋಧಸ್ಸ, ದೋಮನಸ್ಸವಿನಯೇನ ಕಾಯವಿಪತ್ತಿಮೂಲಕಸ್ಸ ವಿರೋಧಸ್ಸ, ಅಭಿಜ್ಝಾವಿನಯೇನ ಚ ಕಾಯೇ ಅಭಿರತಿಯಾ, ದೋಮನಸ್ಸವಿನಯೇನ ಕಾಯಭಾವನಾಯ ಅನಭಿರತಿಯಾ, ಅಭಿಜ್ಝಾವಿನಯೇನ ಕಾಯೇ ಅಭೂತಾನಂ ಸುಭಸುಖಭಾವಾದೀನಂ ಪಕ್ಖೇಪಸ್ಸ, ದೋಮನಸ್ಸವಿನಯೇನ ಕಾಯೇ ಭೂತಾನಂ ಅಸುಭಾಸುಖಭಾವಾದೀನಂ ಅಪನಯನಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಯೋಗಾನುಭಾವೋ ಯೋಗಸಮತ್ಥತಾ ಚ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ। ಯೋಗಾನುಭಾವೋ ಹಿ ಏಸ, ಯದಿದಂ ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಅರತಿರತಿಸಹೋ ಅಭೂತಪಕ್ಖೇಪಭೂತಾಪನಯನವಿರಹಿತೋ ಚ ಹೋತಿ। ಅನುರೋಧವಿರೋಧವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ಚೇಸ ಅರತಿರತಿಸಹೋ ಅಭೂತಂ ಅಪಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಭೂತಞ್ಚ ಅನಪನೇನ್ತೋ ಯೋಗಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ। **ಸುದ್ಧರೂಪಸಮ್ಮಸನಮೇವ ಕಥಿತನ್ತಿ** ಕೇವಲಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ।

ಸುಖಾದಿಭೇದಾಸು ವೇದನಾಸೂತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಅದುಕ್ಖಮಸುಖಸಾಮಿಸನಿರಾಮಿಸಭೇದಾಸು ವೇದನಾಸು। ತತ್ಥ ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಾ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ವಾ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಆಬಾಧನ್ತಿ **ಸುಖಾ,** ಸುಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಸುಖಾ**। ದುಕ್ಖಯತೀತಿ **ದುಕ್ಖಾ,** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಕಾಯಞ್ಚ ಪೀಳೇತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ವಾ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸಾತನ್ತಿ **ದುಕ್ಖಾ,** ದುಕ್ಕರಂ ಓಕಾಸದಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ದುಕ್ಖಾ**। ದುಕ್ಖಸುಖಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾ ವುತ್ತಾ। ವೇದಿಯತಿ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವತೀತಿ **ವೇದನಾ**। **ವೇದಿಯಮಾನೋತಿ** ಅನುಭವಮಾನೋ। **ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ** ಕಾಯಿಕಂ ವಾ ಚೇತಸಿಕಂ ವಾ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಮಾನೋ "ಅಹಂ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕಾಪಿ ದಾರಕಾ ಥಞ್ಞಪಿವನಾದಿಕಾಲೇ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಮಾನಾ "ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮಾ"ತಿ ಪಜಾನನ್ತಿ, ನ ಪನೇತಂ ಏವರೂಪಂ ಪಜಾನನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಏವರೂಪಞ್ಹಿ ಜಾನನಂ ಸತ್ತುಪಲದ್ಧಿಂ ನ ಜಹತಿ, ಅತ್ತಸಞ್ಞಂ ನ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ವಾ ನ ಹೋತಿ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಜಾನನಂ ಸತ್ತುಪಲದ್ಧಿಂ ಜಹತಿ, ಅತ್ತಸಞ್ಞಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಚ ಹೋತಿ। ಇದಞ್ಹಿ "ಕೋ ವೇದಿಯತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ವೇದನಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ವೇದಿಯನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಕೋ ವೇದಿಯತೀತಿ? ನ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ವೇದಿಯತಿ। ಕಸ್ಸ ವೇದನಾತಿ? ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಾ ವೇದನಾ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ವೇದನಾತಿ? ವತ್ಥುಆರಮ್ಮಣಾ ಚ ಪನಸ್ಸ ವೇದನಾತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏಸ ಏವಂ ಪಜಾನಾತಿ "ತಂ ತಂ ಸುಖಾದೀನಂ ವತ್ಥುಭೂತಂ ರೂಪಾದಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾವ ವೇದಿಯತಿ, ತಂ ಪನ ವೇದನಾಪವತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ 'ಅಹಂ ವೇದಿಯಾಮೀ'ತಿ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ। ಏವಂ "ಸುಖಾದೀನಂ ವತ್ಥುಭೂತಂ ರೂಪಾದಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವೇದನಾವ ವೇದಿಯತೀ"ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಏಸ "ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಥ ವಾ **ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ಸುಖವೇದನಾಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಅಭಾವತೋ ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಮಾನೋ "ಸುಖಂ ವೇದನಂಯೇವ ವೇದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತಿ। ತೇನ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಭೂತಪುಬ್ಬಾ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ, ತಸ್ಸಾ ಇದಾನಿ ಅಭಾವತೋ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಇತೋ ಪರಂ ಪಠಮಂ ಅಭಾವತೋ "ವೇದನಾ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಇತಿಹ ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಹೋತಿ। **ದುಕ್ಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಾಮೀತಿ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಾಮಿಸಂ ವಾ ಸುಖನ್ತಿಆದೀಸು ಯಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಆಮಿಸಾ ನಾಮ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸಹ ಆಮಿಸೇಹೀತಿ ಸಾಮಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ **ಸಾಮಿಸಾ ಸುಖಾ** ನಾಮ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾಮಿಸನಿಸ್ಸಿತಾ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಛಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ। **ಸಾಮಿಸಾ ದುಕ್ಖಾ** ನಾಮ ಛಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ। ಸಾ ಚ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು "ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ನಾನುಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ನಾನುಭವಾಮೀ"ತಿ ವಿತಕ್ಕಯತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಾ ದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ನಿರಾಮಿಸಾ ಸುಖಾ** ನಾಮ ಛನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಾ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ। ಸಾ ಚ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ "ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತಾ ಮೇ ವಿಪಸ್ಸನಾ"ತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ನಿರಾಮಿಸಾ ದುಕ್ಖಾ ನಾಮ ಛನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಾ ದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ। ಸಾ ಪನ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಅನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಅರಿಯಫಲಧಮ್ಮೇಸು ಪಿಹಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತದಧಿಗಮಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಸ್ಸ "ಇಮಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಂ ಇಮಮ್ಪಿ ಮಾಸಂ ಇಮಮ್ಪಿ ಸಂವಚ್ಛರಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ"ನ್ತಿ ಅನುಸೋಚತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ।

ಸಾಮಿಸಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ನಾಮ ಛಗೇಹಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ। ಸಾ ಚ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಗುಳಪಿಣ್ಡಕೇ ನಿಲೀನಮಕ್ಖಿಕಾ ವಿಯ ರೂಪಾದೀನಿ ಅನುವತ್ತಮಾನಾ ತತ್ಥೇವ ಲಗ್ಗಾ ಲಗ್ಗಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ। **ನಿರಾಮಿಸಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ** ನಾಮ ಛನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ। ಸಾ ಪನ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಇಟ್ಠಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ಇಟ್ಠೇ ಅರಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಅದುಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ, ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇನ ಅಮುಯ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ। **ಏವಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ ವುತ್ತಂ। **ಸಾವ ವೇದನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಲುಜ್ಜನಪ್ಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸಾ ವೇದನಾ "ಲೋಕೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರಿತೇತಿ "ಸರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ವೀತರಾಗಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಸದೋಸಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ವೀತದೋಸಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಸಮೋಹಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ವೀತಮೋಹಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಸಂಖಿತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಮಹಗ್ಗತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಅಮಹಗ್ಗತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಸಉತ್ತರಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಅನುತ್ತರಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಅಸಮಾಹಿತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ವಿಮುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತಂ, ಅವಿಮುತ್ತಂ ವಾ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೪) ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೇ ಸೋಳಸವಿಧೇ ಚಿತ್ತೇ।

ತತ್ಥ **ಸರಾಗ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಲೋಭಸಹಗತಂ। **ವೀತರಾಗ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಂ। ಇದಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಸನಂ ನ ಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ಏಕಪದೇಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ನೇವ ಪುರಿಮಪದಂ, ನ ಪಚ್ಛಿಮಪದಂ ಭಜನ್ತಿ। **ಸದೋಸ**ನ್ತಿ ದುವಿಧಂ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ। **ವೀತದೋಸ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಂ। ಸೇಸಾನಿ ದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ನೇವ ಪುರಿಮಪದಂ, ನ ಪಚ್ಛಿಮಪದಂ ಭಜನ್ತಿ। **ಸಮೋಹ**ನ್ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಞ್ಚೇವ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚಾತಿ ದುವಿಧಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೋಹೋ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೇಸಾನಿಪಿ ಇಧ ವತ್ತನ್ತಿಯೇವ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹೇವ ಹಿ ದುಕೇ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಾನೀತಿ। **ವೀತಮೋಹ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಂ।

ಸಂಖಿತ್ತನ್ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾನುಪತಿತಂ। ಏತಞ್ಹಿ ಸಙ್ಕುಚಿತಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಙ್ಕೋಚವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ। ಏತಞ್ಹಿ ಪಸಟಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸವಿಸೇಸಂ ವಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವಿಸಟಭಾವೇನ ಪವತ್ತನತೋ। **ಮಹಗ್ಗತ**ನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಂ ಅರೂಪಾವಚರಞ್ಚ। **ಅಮಹಗ್ಗತ**ನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ। **ಸಉತ್ತರ**ನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರಂ। **ಅನುತ್ತರ**ನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಂ ಅರೂಪಾವಚರಞ್ಚ। ತತ್ರಾಪಿ ಸಉತ್ತರಂ ರೂಪಾವಚರಂ, ಅನುತ್ತರಂ ಅರೂಪಾವಚರಮೇವ। **ಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿ ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ವಾ ಅತ್ಥಿ। **ಅಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಉಭಯಸಮಾಧಿವಿರಹಿತಂ। **ವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತೀಹಿ ವಿಮುತ್ತಂ। **ಅವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಭಯವಿಮುತ್ತಿರಹಿತಂ। ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿಮುತ್ತೀನಂ ಪನ ಇಧ ಓಕಾಸೋವ ನತ್ಥಿ, ಓಕಾಸಾಭಾವೋ ಚ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ,** ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಧಮ್ಮಪುಞ್ಜಾ ಧಮ್ಮರಾಸಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಾದಿವಸೇನ ಉಪಾದಾತಬ್ಬಾ ವಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಾನೀ**ತಿ ಚಕ್ಖು ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಾ ಕಾಯೋ ಮನೋತಿ ಇಮಾನಿ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಾನಿ ಚೇವ, ರೂಪಂ ಸದ್ದೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ಧಮ್ಮಾತಿ ಇಮಾನಿ ಛ ಬಾಹಿರಾಯತನಾನಿ ಚ। ಏತ್ಥ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ಸತ್ತ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಸತಿಆದಯೋ ಹಿ ಸಮ್ಬೋಧಿಸ್ಸ, ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**। ತಥಾ ಹಿ ಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯೋಗಾವಚರೋತಿ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ಯಾಯ ವಾ ಸೋ ಸತಿಆದಿಕಾಯ ಸತ್ತಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾತೋ ಉಟ್ಠಾತಿ, ಸಚ್ಚಾನಿ ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಬೋಧಿಸ್ಸ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ।**

ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ "ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೭೧-೧೦೭೨) ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಟ್ಟಂ ಪವತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ। ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ವಿವಟ್ಟಂ ನಿವಟ್ಟತದಧಿಗಮೂಪಾಯಭಾವತೋ। ತೇಸು ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಟ್ಟೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಹೋತಿ ಸರೂಪತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಸಮ್ಭವತೋ। ವಿವಟ್ಟೇ ನತ್ಥಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಅವಿಸಯತ್ತೇ ಚ ಪಯೋಜನಾಭಾವತೋ। **ಪಞ್ಚಧಾ ವುತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೇಸು। **ಸುದ್ಧಅರೂಪಸಮ್ಮಸನಮೇವಾ**ತಿ ರೂಪೇನ ಅಮಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಕೇವಲಂ ಅರೂಪಸಮ್ಮಸನಮೇವ। ಖನ್ಧಾಯತನಸಚ್ಚಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹತೋ "**ರೂಪಾರೂಪಸಮ್ಮಸನ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಮ್ಪಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ "**ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾನೇವ ಕಥಿತಾನೀ**"ತಿ ಆಹ।

೩೯೪. **ಅನಿಬ್ಬತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಅಜಾತಾನಂ। **ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಭುಸಂ ಯೋಗೋ ಪಯೋಗೋ, ಪಯೋಗೋವ ಪರಕ್ಕಮೋ, ಪಯೋಗಸಙ್ಖಾತಂ ಪರಕ್ಕಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತಂ ಉಕ್ಖಿಪತೀ**ತಿ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅಪದಾನವಸೇನ ಉಕ್ಖಿಪತಿ। **ಪಧಾನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತವೀರಿಯಂ। **ಲೋಕಿಯಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಕಥಾ। **ಸಬ್ಬಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**ತಿ ಸಬ್ಬಮಗ್ಗಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ। **ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಪಸಂಯುತ್ತೇ ಆಗತಸುತ್ತೇನ "ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಮೇ ಪಾಪಕಾ

ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಪ್ಪಹೀಯಮಾನಾ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯು''ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೫) ಆಗತತ್ತಾ। ಸಾ ಲೋಕಿಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಾತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಮಗ್ಗಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಿವತ್ತನೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **''ಮಗ್ಗೋ ಪನಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಇದಂ ಭೂತಕಥನಮತ್ತಂ। ನಿರುದ್ಧಸ್ಸ ಪುನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ''ನ ಕೋಚಿ ಗುಣೋ''ತಿ ಆಸಙ್ಕೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ - **''ಸೋ ಹೀ''**ತಿಆದಿ। ಅನನ್ತರಮೇವ ಯಥಾ ಫಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿಯೇವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯದಾನಂ। **ಪುರಿಮಸ್ಮಿಮ್ಪೀ**ತಿ ''ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಮೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯು''ನ್ತಿ ಏತ್ಥಪಿ। **ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ। **ತಂ ಪನ** ತಥಾವುತ್ತವಚನಂ **ನ ಯುತ್ತಂ** ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ವಿಯ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಾಭಾವತೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ಮಗ್ಗೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಮಗ್ಗೋ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ಚೇತಂ ಯುತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನೇ ತಸ್ಮಿಂ ಪಧಾನತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। **ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನಾ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ।

ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ ''ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನುಭೂತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಾ''ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। **ವಿಜ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ಧರಮಾನಸಭಾವಾ। ಖಣತ್ತಯಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಸಮಙ್ಗಿನೋ ವತ್ತಮಾನಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ **ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಂ**। ತಞ್ಹಿ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಭಙ್ಗಾ ಉದ್ಧಂ ಪನ್ನಂ ಪತ್ತನ್ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ **''ಉಪ್ಪನ್ನ''**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅನುಭವಿತ್ವಾ ಭವಿತ್ವಾ ಚ ವಿಗತಂ ಭುತ್ವಾವಿಗತಂ। ಅನುಭವನಭವನಾನಿ ಹಿ ಭವನಸಾಮಞ್ಞೇನ ಭುತ್ವಾ-ಸದ್ದೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ಹಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಿಸೇಸೀಯತಿ। ಇಧ ವಿಪಾಕಾನುಭವನವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವಿಗತತ್ತಾ ಭವಿತ್ವಾವಿಗತಮತ್ತವಸೇನ ಕಮ್ಮಞ್ಚ **''ಭುತ್ವಾವಿಗತುಪ್ಪನ್ನ''**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ ವಿಯ ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಅನುಭೂತಾಪಗತಂ ಜವನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧತಾವಸೇನ ಭೂತಾಪಗತಞ್ಚ ಸಙ್ಖತಂ **ಭೂತಾಪಗತುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಧ **ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಂ** ವಿಪಾಕಮೇವ ವದತಿ, ನ ತತ್ಥ ವಿಯ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ। ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಞ್ಹಿ ಭೂತಾವಿಗತುಪ್ಪನ್ನಂ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸಿತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಪದಭಾಜನೀಯ) -

> ''ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಂ ಅನುಭೂತಾಪಗತಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ, ಉಪಾದಾದಿತ್ತಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಂ ಭೂತಾಪಗತಸಙ್ಖಾತಂ ಸೇಸಸಙ್ಖತಞ್ಚ ಭೂತಾಪಗತುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ। 'ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀ'ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಅತೀತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅಞ್ಞಂ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸೋಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ, ತಥಾಕತೋಕಾಸಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಏವಂ ಕತೇ ಓಕಾಸೇ ಏಕನ್ತೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ''ತಿ।

ಇಧ ಪನ ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭುತ್ವಾವಿಗತುಪ್ಪನ್ನಂ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ದಸ್ಸಿತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ, **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೦೬) -

> ''ಕಮ್ಮೇ ಪನ ಜಹಿತೇ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೋ ವಿಪಾಕೋ ಭುತ್ವಾವಿಗತಂ ನಾಮ। ಕಮ್ಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಂ ಭುತ್ವಾವಿಗತಂ ನಾಮ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಭುತ್ವಾವಿಗತುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಅಞ್ಞಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಕತೇ ಓಕಾಸೇ ವಿಪಾಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಓಕಾಸಕರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಂ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ''ತಿ।

ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಾ ಅಯಮಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ''ಸತಿಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾನಂ ಸಂವೇದಯಿತಸಭಾವಾ ಆರಮ್ಮಣಾನುಭವನೇ ಸವಿಪಲ್ಲಾಸೇ ಪನ ಸನ್ತಾನೇ ಚಿತ್ತಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ಅಬ್ಯಾಕತೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೋ

ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಸಾತಿಸಯೋ ವಿಸಯಾನುಭವನಾಕಾರೋ। ಯಥಾ ವಿಕಪ್ಪಗ್ಗಾಹವಸೇನ ರಾಗಾದೀಹಿ ತಬ್ಬಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಚ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲಞ್ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವತಿ, ನ ತಥಾ ವಿಪಾಕೋ ಕಮ್ಮವೇಗಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ, ನಾಪಿ ಕಿರಿಯಾ ಅಹೇತುಕಾನಂ ಅತಿದುಬ್ಬಲತಾಯ, ಸಹೇತುಕಾನಞ್ಚ ಖೀಣಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಅತಿಸನ್ತವುತ್ತಿತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣರಸಾನುಭವನಂ ಸಾತಿಸಯನ್ತಿ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸೇಸಸಙ್ಖತಞ್ಚ ಭೂತಾಪಗತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಾ ಪನ ವಿಪಾಕಾನುಭವನವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಅವಿಪಕ್ಕಪಾಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವಿಗತತ್ತಾ ಭವಿತ್ವಾವಿಗತಮತ್ತವಸೇನ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ಭುತ್ವಾಪಗತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ತತ್ಥ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವಿಪಾಕಮೇವಾಹ, ನ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಭುತ್ವಾಪಗತುಪ್ಪನ್ನಂ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ವಿಭತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಭೂಮಿ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಮಸನಸ್ಸ ಠಾನಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಅತೀತಾದಿಭೇದೇಸು। **ಅನುಸಯಿತಕಿಲೇಸಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನಾಹ - **"ಅತೀತಾ ವಾ...ಪೇ॰... ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಹೋನ್ತು ತಾವ "ಅತೀತಾ"ತಿ ವಾ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, "ಅನಾಗತಾ"ತಿ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನನು ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಥಾಮಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಅನುಸಯಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅನಾಗತಭಾವೋಪಿ ನೇಸಂ ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಇತರಾನಾಗತಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವಿಯಾತಿ "ಅನಾಗತಾ ವಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಅನಾಗತಭಾವೋ ಸಿಯಾ, ತತೋ "ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತೀತಾ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಂ ಉಪಾದಾಯ ಅನಾಗತವೋಹಾರೋ ತತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಂ ಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾತಿ ಇದಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಿಲೇಸಜಾತಂ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ। **ತಾಸು ತಾಸು ಭೂಮೀಸೂ**ತಿ ಮನುಸ್ಸದೇವಾದಿಅತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತೇಸು ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಹಿ ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಿಲೇಸಾತಿ **ಭೂಮಿಯೋ,** ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। **ಅಸಮುಗ್ಘಾತಗತಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಅನಾಪಾದಿತತಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಂ ನ ಗತಾತಿ **ಅಸಮುಗ್ಘಾತಗತಾ।** **ಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಲದ್ಧಭೂಮಿಕಂ ಭೂಮಿಲದ್ಧನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಆಹಿತೋ ವಿಯ। ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಸದ್ದೇಪಿ ಚ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಪದಭಾಜನೀಯ) ಆಗತನಯೇನ ಓಕಾಸೋ ಕತೋ ಏತೇನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ, ಓಕಾಸೋ ಕತೋ ಏತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಸ್ಸಾತಿ ಚ ದುವಿಧತ್ಥೇಪಿ ಏವಮೇವ ಕತಸದ್ದಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಧ ಪನ ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಸದ್ದೇನ ವಿಪಾಕಸ್ಸೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಓಕಾಸೋ ಕತೋ ಏತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ವಿಗ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಖಣತ್ತಯಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಸಮುದಾಚಾರಪ್ಪತ್ತಂ **ಸಮುದಾಚಾರುಪ್ಪನ್ನಂ।** ತೇನಾಹ - **"ಸಮ್ಪತಿ ವತ್ತಮಾನಂಯೇವಾ"**ತಿ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಗ್ಗಯ್ಹ ದಳ್ಹಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ **ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಗ್ಗಹಿತುಪ್ಪನ್ನಂ।** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪಹೀನಾ **ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ।** ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪಹೀನಾ **ಅಸಮುಗ್ಘಾತಿತಾ।** ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿತಾನುಸ್ಸರಿತಕ್ಖಣೇ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವೇನ ಉಪತಿಟ್ಠನತೋ ಅಧಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ ನಾಮಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಹಟಖೀರರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಧಿಗ್ಗಹಿತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಅನಾಹಟಖೀರರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತಾಯ ಅನ್ತೋಗತಕಿಲೇಸಆರಮ್ಮಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸಾ ವಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ವಾ ಆಹಟಾನಾಹಟಖೀರರುಕ್ಖಸದಿಸಾ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತುಪ್ಪನ್ನೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। **ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಅಸಮುಗ್ಘಾತಿತತ್ತಾ। ಯಥಾ ಕಿಂ? ಯಥಾ ಸಚೇ ಖೀರರುಕ್ಖಂ ಕುಠಾರಿಯಾ ಆಹನೇಯ್ಯುಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ಖೀರಂ ನ ನಿಕ್ಖಮೇಯ್ಯಾತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಏವಂ। ಇದಂ ಅಸಮುಗ್ಘಾತಿತುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ।

ಇಮೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸೂತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು। ಇದಂ ನ **ಮಗ್ಗವಜ್ಝಂ** ಅಪ್ಪಹಾತಬ್ಬವತ್ಥುತ್ತಾ। ಮಗ್ಗವಜ್ಝಂ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೇಯ್ಯವತ್ಥುತ್ತಾ। **ರತ್ತೋ**ತಿ ರಾಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಏಸ ನಯೋ **ದುಟ್ಠೋ ಮೂಳ್ಹೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ವಿನಿಬದ್ಧೋ**ತಿ ಮಾನಸಂಯೋಜನೇನ ವಿರೂಪಂ ನಿಬನ್ಧಿತೋ। **ಪರಾಮಟ್ಠೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೇನ ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪರತೋ ಆಮಟ್ಠೋ। **ಅನಿಟ್ಠಙ್ಗತೋ**ತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಅಗತೋ, ಸಂಸಯಾಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಥಾಮಗತೋ**ತಿ ಅನುಸಯವಸೇನ ದಳ್ಹತಂ ಉಪಗತೋ। **ಯುಗನದ್ಧಾ**ತಿ ಪಹಾತಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಕಯುಗೇ ನದ್ಧಾ ವಿಯ ವತ್ತನಕಾ ಏಕಕಾಲಿಕತ್ತಾ। **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಸಹಿತಾ।

ಪಾಳಿಯನ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಂ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೨೧)। ತಿಕಾಲಿಕೇಸುಪಿ ಕಿಲೇಸೇಸು ವಾಯಾಮಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಜಾತಫಲತರುಣರುಕ್ಖೋ ಪಾಳಿಯಂ ನಿದಸ್ಸಿತೋ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಜಾತೋ ಸತ್ತೋ ಅಸಮುದಾಹಟಕಿಲೇಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ "**ಜಾತಫಲರುಕ್ಖೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾನಮೇವ ಅತೀತಾದಿಭೇದೇನ ತಿಧಾ ನವತ್ತಬ್ಬತಂ ಪಾಕಟಂ ಕಾತುಂ ಅಜಾತಫಲರುಕ್ಖೋ ಉಪಮಾವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಭತೋ, ಅತೀತಾದೀನಂ ಅಪ್ಪಹೀನತಾದಸ್ಸನತ್ಥಮ್ಪಿ "**ಜಾತಫಲರುಕ್ಖೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಚ್ಛಿನ್ನೇ ರುಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಾರಹಾನಿ ಫಲಾನಿ ಛಿನ್ನೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ಕದಾಚಿ ಸಸಭಾವಾನಿ ಅಹೇಸುಂ, ಹೋನ್ತಿ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಾತಿ ಅತೀತಾದಿಭಾವೇನ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಏವಂ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ ಮಗ್ಗೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಾವತೋ । ಯಥಾ ಚ ಛೇದೇ ಅಸತಿ ಫಲಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಛೇದನಸ್ಸ ಸಾತ್ಥಕತಾ, ಏವಂ ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಚ ಸಾತ್ಥಕತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ನಾಪಿ ನ ಪಜಹತೀ**ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಪಜಹನತೋ ವುತ್ತಂ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಲಕ್ಖಣೇ ತ್ವಾ-ಸದ್ದೋ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾಯ ಹಿ ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕರಣಕಿರಿಯಾ ವಿಯ ಖನ್ಧಾನಂ ಪರಿಜಾನನಕಿರಿಯಾ ಲಕ್ಖೀಯತಿ।

ತೇಪಿ ಪಜಹತಿಯೇವಾತಿ ಯೇ ತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಜನೇತಬ್ಬಾ ಉಪಾದಿನ್ನಕ್ಖನ್ಧಾ, ತೇಪಿ ಪಜಹತಿಯೇವ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧನತೋ। ತೇನಾಹ - "**ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇ ಹೇತುಭೂತೇ। **ಏತೇ**ತಿ ನಾಮರೂಪಸಞ್ಞಿತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ। **ಸಬ್ಬಭವೇಹಿ ವುಟ್ಠಾತಿಯೇವಾತಿಪಿ ವದನ್ತೀ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಸಬ್ಬಭವೇಹಿ ವುಟ್ಠಾತಿಯೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ ತದುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಭವೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ।

ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಕಥಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ...ಪೇ॰... ಠಿತಿಯಾ ಭಾವನಾ ಹೋತೀ**"ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಮಗ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾಯೇವ ಉಭಯಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ ಆಹ - "**ಮಗ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾಯೇವಾ**"ತಿ। **ಮಗ್ಗೋ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀ**ತಿ ಯಾವತಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯೇವ ಠಿತಿ, ತತ್ತಕಾನೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಾನಿ।

೩೯೮-೪೦೧. ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಧಿ ಛನ್ದಸಮಾಧೀತಿ ಆಹ - "**ಛನ್ದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಛನ್ದಸಮಾಧೀ**"ತಿ **ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ - "**ಪಧಾನಭೂತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಪಧಾನಭೂತಾ**ತಿ ವೀರಿಯಭೂತಾ। ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರಾದಿನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ತಂ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ **ಸಙ್ಖಾರೋ,** ಸಬ್ಬಂ ವೀರಿಯಂ। ತತ್ಥ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕತೋ ಸೇಸನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಪಧಾನಗ್ಗಹಣನ್ತಿ, ಪಧಾನಭೂತಾ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಪನ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। **ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧಿನಾ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ। **ಇದ್ಧಿಪಾದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಇದ್ಧಿ, ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಜ್ಝನ್ತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿಪಿ ಇದ್ಧಿ। ಪಠಮೇನತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿ

ಏವ ಪಾದೋ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯೇನತ್ಥೇನ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದೋತಿ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಪಾದೋತಿ ಪತಿಟ್ಠಾ, ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಇದ್ಧಿಂ ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾದೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದಂ, ಇದ್ಧಿಭೂತಂ ವಾ ಪಾದಂ ಇದ್ಧಿಪಾದ"**ನ್ತಿ।

ಅಥ ವಾ **ಇದ್ಧಿಪಾದ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಪರಿಯಾಯೇನ ಇಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ಇಜ್ಝನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಿನಾ ವಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಇದ್ಧೀತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಾನಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದಿಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಾದಭೂತಂ ಸೇಸಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವ **ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭಂ॰ ೪೩೪-೪೩೭) "ಇದ್ಧಿಪಾದೋತಿ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಏವ ಚ ತಥಾವುತ್ತಾ ಇದ್ಧಿ ಯಸ್ಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಉಪರಿಮಾಯ ಉಪರಿಮಾಯ ತಯೋ ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ ಪಾದಭೂತಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "ಇದ್ಧಿಭೂತಂ ವಾ ಪಾದ"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಾಪಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾಯೇವ। ವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಾಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತಾಪಿ ತಯೋ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಾಪಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾಯೇವ।

ಅಪಿಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಪಟಿಲಾಭೋ ಪಟಿಲಾಭೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಉಪಚಾರೇನ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಪರಿಕಮ್ಮಞ್ಹಿ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನ... ತತಿಯಜ್ಝಾನ... ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನ... ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ... ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನ... ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನ... ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಪರಿಕಮ್ಮಂ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ಸಕದಾಗಾಮಿ-ಅನಾಗಾಮಿ-ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ಪಟಿಲಾಭೇನಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಞ್ಹಿ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ...ಪೇ॰... ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ।

ಸೇಸೇಸುಪೀತಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಆದೀಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ವೀರಿಯಂ, ಚಿತ್ತಂ, ವೀಮಂಸಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಧಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿ, ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿ, ವೀಮಂಸಾಸಮಾಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಛನ್ದಾದೀಸು ಏಕ**ನ್ತಿ ಛನ್ದಾದೀಸು ಚತೂಸು ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆದಿಭೂತಂ ಏಕಂ ಪಧಾನಂ ಛನ್ದನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನೇವಾಹ - **"ತದಾಸ್ಸ ಪಠಮಿದ್ಧಿಪಾದೋ"**ತಿ। **ಏವಂ ಸೇಸಾಪೀ**ತಿ ಏತೇನ ವೀರಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ವೀಮಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ದುತಿಯವೀರಿಯಿದ್ಧಿಪಾದಾದಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಮಿನಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತೇನ ಚತುನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಏಕೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ, ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೇನ ಅತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಂ ಸತಿ "ಅಹಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ, ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಏತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಭಾರೋ"ತಿ ಛನ್ದಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಛನ್ದಂ ಧುರಂ ಛನ್ದಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। ಏಕೋ ವೀರಿಯಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಚಿತ್ತಂ, ಏಕೋ ಪಞ್ಞಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಂ ಸತಿ "ಅಹಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ, ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಏತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಭಾರೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಪಞ್ಞಂ ಧುರಂ ಪಞ್ಞಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ।

ಕಥಂ? ಯಥಾ ಹಿ ಚತೂಸು ಅಮಚ್ಚಪುತ್ತೇಸು ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೇಸು ಏಕೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ, ಏಕೋ ಸೂರಭಾವಂ, ಏಕೋ ಜಾತಿಂ, ಏಕೋ ಮನ್ತಂ। ಕಥಂ? ತೇಸು ಹಿ ಪಠಮೋ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮಾದಕಾರಿತಾಯ ಅತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಂ "ಲಚ್ಛಾಮೇತಂ ಠಾನನ್ತರ"ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ। ದುತಿಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋಪಿ "ಏಕಚ್ಚೋ ಸಙ್ಗಾಮೇ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅವಸ್ಸಂ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಪಚ್ಚನ್ತೋ ಕುಪ್ಪಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಕುಪ್ಪಿತೇ ರಥಸ್ಸ ಪುರತೋ

ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಆಹರಾಪೇಸ್ಸಾಮೇತಂ ಠಾನನ್ತರ"ನ್ತಿ ಸೂರಭಾವಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ। ತತಿಯೋ "ಸೂರಭಾವೇಪಿ ಸತಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀನಜಾತಿಕೋ ಹೋತಿ, ಜಾತಿಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಠಾನನ್ತರಂ ದೇನ್ತೋ ಮಯ್ಹಂ ದಸ್ಸತೀ"ತಿ ಜಾತಿಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ। ಚತುತ್ಥೋ "ಜಾತಿಮಾಪಿ ಏಕೋ ಅಮನ್ತನೀಯೋ ಹೋತಿ, ಮನ್ತೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಆಹರಾಪೇಸ್ಸಾಮೇತಂ ಠಾನನ್ತರ"ನ್ತಿ ಮನ್ತಂ ಅವಸ್ಸಯತಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅವಸ್ಸಯಬಲೇನ ಠಾನನ್ತರಾನಿ ಪಾಪುಣಿಂಸು।

ತತ್ಥ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋ ವಿಯ ಛನ್ದಂ ಅವಸ್ಸಾಯ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಕುಸಲಧಮ್ಮಚ್ಛನ್ದೇನ "ಅತ್ಥನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಂ ಸತಿ ಅಹಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ, ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಏತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಸಾರೋ"ತಿ ಛನ್ದಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಛನ್ದಂ ಧುರಂ ಛನ್ದಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ **ರಟ್ಠಪಾಲತ್ಥೇರೋ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೩ ಆದಯೋ) ವಿಯ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ "ಛನ್ದೇ ಸತಿ ಕಥಂ ನಾನುಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಭತ್ತಾನಿ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅನುಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಛನ್ದಮೇವ ಅವಸ್ಸಾಯ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ಸೂರಭಾವೇನ ರಾಜಾನಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋ ವಿಯ ವೀರಿಯಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ವೀರಿಯಂ ಧುರಂ ವೀರಿಯಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ **ಸೋಣತ್ಥೇರೋ** (ಮಹಾವ॰ ೨೪೩ ಆದಯೋ) ವಿಯ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ವೀರಿಯಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ।

ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋವಿಯ ಚಿತ್ತಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಧುರಂ ಚಿತ್ತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ **ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರೋ** (ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨ ಸಮ್ಭೂತತ್ಥೇರಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ) ವಿಯ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಧುರಂ ಚಿತ್ತಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ಮನ್ತಂ ಅವಸ್ಸಾಯ ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋ ವಿಯ ವೀಮಂಸಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ವೀಮಂಸಂ ಧುರಂ ವೀಮಂಸಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ **ಥೇರೋ ಮೋಘರಾಜಾ** (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೨೨ ಆದಯೋ; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೮೫) ವಿಯ। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ವೀಮಂಸಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ವೀಮಂಸಂ ಧುರಂ ವೀಮಂಸಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಭಗವಾ "ಸುಞ್ಞತೋ ಲೋಕಂ ಅವೇಕ್ಖಸ್ಸೂ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೨೫; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೮೮) ಸುಞ್ಞತಾಕಥಂ ಕಥೇಸಿ। ಪಞ್ಞಾನಿಸ್ಸಿತಮಾನನಿಗ್ಗಹತ್ಥಞ್ಚ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಪಞ್ಹಂ ನ ಕಥೇಸಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಛನ್ದುಪ್ಪಾದನಂ ತೋಸನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನಸದಿಸತಾ ವುತ್ತಾ, ಥಾಮಭಾವತೋ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸೂರತ್ತಸದಿಸತಾ, "ಛದ್ವಾರಾಧಿಪತಿ ರಾಜಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ಏರಕಪತ್ತನಾಗರಾಜವತ್ಥು) ವಚನತೋ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಜಾತಿಸದಿಸತಾ।

೪೦೨-೪೦೬. ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾಧುರೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾಕಿಚ್ಚೇ ಸದ್ದಹನಕಿರಿಯಾಯ। **ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ** ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೇನ ಸದ್ಧಾ ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।** ತಥಾ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಸಕಸಕಕಿಚ್ಚೇಸೂತಿ ಆಹ - **"ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। **ವಿಸೋಧೇನ್ತೋತಿ** ವಿಪಕ್ಖವಿವಜ್ಜನಸಪಕ್ಖನಿಸೇವನಸರಿಕ್ಖೂಪನಿಸ್ಸಯಸಙ್ಗಣ್ಹನಲಕ್ಖಣೇಹಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಸೋಧನವಸೇನ ಸೋಧೇನ್ತೋ।

ಅಸ್ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಪರಿವಜ್ಜಯತೋತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಸದ್ಧಾರಹಿತೇ ಲೂಖಪುಗ್ಗಲೇ ಸಬ್ಬಸೋ ವಜ್ಜಯತೋ। **ಸದ್ಧೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೇವತೋತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೇ ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರಸದಿಸೇ ಸೇವತೋ। **ಪಸಾದನೀಯೇತಿ** ಪಸಾದಾವಹೇ ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತಾದಿಕೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೧ ಆದಯೋ)। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋತಿ** ಪಾಳಿತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ವಿಸುಜ್ಝತೀತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖಮಲವಿಗಮತೋ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಸಭಾವಸಂಸುದ್ಧಿತೋ ವಿಸುದ್ಧಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಚ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇತಿ** ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೬೫೧-೬೬೨

ಆದಯೋ) ಸುತ್ತನ್ತೇ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಜ್ಝಾನಾನಿ ಚೇವ ಪಠಮವಿಮೋಕ್ಖಾದಿವಿಮೋಕ್ಖೇ ಚ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಝಾನಾನಿಯೇವ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪನ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ।

ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯನ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಾನಂ ಞಾಣಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ - “**ಸಣ್ಹಸುಖುಮ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಖನ್ಧನ್ತರ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಜಾತಿಭೂಮಿಆದಿವಸೇನ ಖನ್ಧಾನಂ ನಾನತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಕತಭಾವನಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ಸದ್ಧಾಧುರಾದೀಸೂ**ತಿ ಸದ್ಧಾಧುರೇ ಪಞ್ಞಾಧುರೇ ಚ। **ಅವಸಾನೇ**ತಿ ಭಾವನಾಪರಿಯೋಸಾನೇ। **ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣತೋ ವಿವಟ್ಟೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಪರಮ್ಪರಾಯ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಭಾವೇನ। ಏತೇನೇವಸ್ಸ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೋಪಿ ವಿಭಾವಿತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೇನ ವಿನಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯತಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೇನೇವ ಹಿ ಅಕುಸಲಾನಂ ಅಬ್ಯಾಕತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಬಲವಭಾವೂಪಪತ್ತಿ। **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇ**ತಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಹೇತು। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

೪೧೮. **ಆದಿಪದಾನ**ನ್ತಿ ಸತಿಆದಿಪದಾನಂ। **ಸರಣಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಚಿರಕತಚಿರಭಾಸಿತಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣಟ್ಠೇನ। **ಉಪಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಕಾಯಾದೀಸು ಅಸುಭಾಕಾರಾದಿಸಲ್ಲಕ್ಖಣಮುಖೇನ ತತ್ಥ ಉಪತಿಟ್ಠನಸಭಾವಾ। ಉಪತಿಟ್ಠನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ। **ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನಸಭಾವಾ, ಉದಕೇ ಅಲಾಬು ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪ್ಲವಿತ್ವಾ ಗನ್ತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಂ, ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಲಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಠಪನಂ ಸಾರಣಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಕರಣಂ ಅಪಿಲಾಪನಂ। **ಸಾಪತೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಸನ್ತಕಂ। ಅಪಿಲಾಪನಂ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಂ ಕರೋತಿ **ಅಪಿಲಾಪೇತಿ,** ಸಾಯಂ ಪಾತಞ್ಚ ರಾಜಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಾಪೇತಿ ಸಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಙ್ಖಾತೇ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ। ಕಣ್ಹೋ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಸುಕ್ಕೇನ, ಸುಕ್ಕೋ ಚ ಕಣ್ಹೇನ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ। **ವಿತ್ಥಾರ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಸದ್ದತ್ಥೋ। ತೇನ “ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಇಮೇ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಅಯಂ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಅಯಂ ಸಮಥೋ, ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಅಯಂ ವಿಜ್ಜಾ, ಅಯಂ ವಿಮುತ್ತಿ, ಇಮೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾತಿ ಏವಂ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ”ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೩) ಇಮಂ ಪಾಳಿಸೇಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಥೇರೇನಾ**ತಿ ನಾಗಸೇನತ್ಥೇರೇನ। ಸೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಕತ್ವಾ ಅಸ್ಸೇತಿ “ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತಿ, ಆಕೋಟನಲಕ್ಖಣೋ ವಿತಕ್ಕೋ”ತಿಆದಿನಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಸುಬೋಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಸಮ್ಮೋಸಪಚ್ಚನೀಕಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಮ್ಮೋಸೋ, ನ ಸಮ್ಮೋಸಾಭಾವಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - “**ಅಸಮ್ಮೋಸರಸಾ ವಾ**”ತಿ। ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಾ ಭವನ್ತಿ, ಸಾ ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ಸಾ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ಸಯಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ವುತ್ತಂ - “**ಗೋಚರಾಭಿಮುಖೀಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**”ತಿ। ಸಮ್ಮಾ ಪಸತ್ಥೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ **ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ।** **ಬೋಧಿಯಾ** ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ, **ಬೋಧಿಸ್ಸ ವಾ** ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗೋತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। **ಯಾ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರತಿ। “ಯಾ ಹಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ”ತಿ ಏತಸ್ಸ “ಬೋಧೀತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೇನ, ಯಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನಾ ಓಘತರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧) “ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ತಣ್ಹಾ ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅವಸೇಸಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಾ। ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ ಆಯೂಹನಾ। ಲೀನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ। ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಯೂಹನಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಸತ್ತಸು ಪಕಾರೇಸು ಇಧ ಅವುತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಲೀನಪ್ಪತಿಟ್ಠಾನಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಉಚ್ಛೇದಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ

ಧಮ್ಮವಿಚಯವೀರಿಯಪೀತಿಪ್ಪಧಾನಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಾಯೂಹನಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸಾನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಪಧಾನಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗೀ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಸತಿ ಪನ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ "ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಕಿಲೇಸಸನ್ತಾನನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತೀತಿ ಏತೇನ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಹಗತಾನಮ್ಪಿ ಸತಿಆದೀನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ನಿರೋಧೇನ್ತೀ ಏವ ಪವತ್ತತೀತಿ। **ಚತ್ತಾರಿ ವಾ**ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಸಹಗತಾನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸತ್ತಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಹಿ ಭಾವಿತೇಹಿ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ಹೋತೀತಿ ಕಥಮಿದಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ - "**ಯಥಾಹಾ**"ತಿಆದಿ। **ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತೇನ ಬೋಧಿಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸದ್ದಾನಂ ಸಮುದಾಯಾವಯವವಿಸಯತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಏತೇನ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಕಾರಣತ್ಥೋ ಅಙ್ಗಸದ್ದೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಧಿಯೋ, ಬೋಧಿಯೋ ಏವ ಅಙ್ಗಾನಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ - "**ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**"ತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಕಾರಣಾದೀನಂ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸಚ್ಚಾನಂ ಅನುರೂಪಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಅವಿಪರೀತತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಬುಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸದೀಪಕೇಹಿ ಉಪಸಗ್ಗೇಹಿ "**ಅನುಬುಜ್ಝನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಬೋಧಿಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಬ್ಬವಿಸೇಸಯುತ್ತಬುಜ್ಝನಂ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಂ-ಸದ್ದೋ ಪಸಂಸಾಯಂ ಸುನ್ದರಭಾವೇ ಚ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ - "**ಪಸತ್ಥೋ ಸುನ್ದರೋ ಚ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ**"ತಿ।

ಧಮ್ಮೇ ವಿಚಿನತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ**। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇ ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ಸೋ **ಪವಿಚಯಲಕ್ಖಣೋ**। **ಓಭಾಸನರಸೋ**ತಿ ವಿಸಯೋಭಾಸನರಸೋ। ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**।

ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾತಿ **ವೀರಿಯಂ**। **ಈರಯಿತಬ್ಬತೋ**ತಿ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ। **ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಂ। ತತೋ ಏವ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ **ಉಪತ್ಥಮ್ಭನರಸಂ**। **ಅನೋಸೀದನಂ** ಅಸಂಸೀದನಂ।

ಪೀಣಯತೀತಿ ತಪ್ಪೇತಿ। ಪೀಣನಕಿಚ್ಚೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಯ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸಾಬ್ಯಪನಂ। ಫರಣಪೀತಿವಸೇನ ಹೇತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ **ರಸೋ**ತಿ। ಉದಗ್ಗಭಾವೋ ಓದಗ್ಯಂ, ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಓದಗ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**। ಉಬ್ಬೇಗಪೀತಿವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋತಿ ಕಾಯದರಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತದರಥಸ್ಸ ಚ ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ ವೂಪಸಮನತೋ। ತೇನಾಹ - "**ಉಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ**"ತಿ, ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಾನಂ ವೂಪಸಮನಲಕ್ಖಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ। **ದರಥೋ** ಸಾರಮ್ಭೋ, ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ತಥಾಪವತ್ತಾನಂ ವಾ ಚತುನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದರಥನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ ಪರಿಳಾಹಪರಿಪ್ಫನ್ದನವಿರಹಿತೋ ಸೀತಿಭಾವೋ **ಅಪರಿಪ್ಫನ್ದನಸೀತಿಭಾವೋ**।

ಸಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಪನಂ **ಸಮಾಧಾನಂ**। **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತತಾ। ಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। **ಅವಿಸಾರೋ** ಅತ್ತನೋ ಏವ ಅವಿಸರಣಭಾವೋ। ಅಥ ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ **ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ**। ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಸ್ಸ ಉದಕಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಕಿಚ್ಚತಾಯ ಅವಿಸಾರಭಾವೇನ

ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ **ಅವಿಸಾರಲಕ್ಖಣೋ**। ನಿವಾತೇ ದೀಪಚ್ಚಿಟ್ಠಿತಿ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಠಿತಿಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**।

ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತೋತಿ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇಸು ಅಸ್ಸೇಸು ಸಾರಥಿ ವಿಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತೋ। **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣಾತಿ** ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೇ ಠತ್ವಾ ವೀಮಂಸನಸಙ್ಖಾತಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣಾ। **ಸಮವಾಹಿತಲಕ್ಖಣಾತಿ** ಸಮಂ ಅವಿಸಮಂ ಯಥಾಸಕಕಿಚ್ಚೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತನಲಕ್ಖಣಾ। ಉದಾಸೀನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಪಿ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಯಥಾಸಕಕಿಚ್ಚೇಸು ಪವತ್ತೇತಿ, ಯಥಾ ರಾಜಾ ತುಣ್ಹೀ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಅತ್ಥಕರಣೇ ಧಮ್ಮಟ್ಠೇ ಯಥಾಸಕಂ ಕಿಚ್ಚೇಸು ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಪವತ್ತೇತಿ। ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಪ್ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚಯತ್ತಾ **ಊನಾಧಿಕನಿವಾರಣರಸಾ**। **ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದನರಸಾತಿ** "ಇದಂ ನಿಹೀನಕಿಚ್ಚಂ ಹೋತು, ಇದಂ ಅತಿರೇಕತರಕಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಕ್ಖಪಾತನವಸೇನ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ ಪಕ್ಖಪಾತೋ, ತಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದನರಸಾ**। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಕಸಕಕಿಚ್ಚೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಉಪರೂಪರಿ ಉಪ್ಪಾದನಮೇವ ಬ್ರೂಹನಂ ವಡ್ಢನಞ್ಚಾತಿ ಆಹ - **"ಉಪ್ಪಾದೇತೀ"**ತಿ।

ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ಸತಿಪಧಾನಂ ವಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತೋಕಾರಿಭಾವಾವಹತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನಂ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಸೇವನಾ ಚ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಿರಹಿತಪುಗ್ಗಲವಿವಜ್ಜನಾ, ಸತೋಕಾರಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ, ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಅಸಿತೇ ಪೀತೇ ಖಾಯಿತೇ ಸಾಯಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಗತೇ ಠಿತೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸುತ್ತೇ ಜಾಗರಿತೇ ಭಾಸಿತೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೯) ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು। **ತಿಸ್ಸದತ್ತತ್ಥೇರೋ** ನಾಮ ಯೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಸುವಣ್ಣಸಲಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಭಾಸಾಸು ಕತರಭಾಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇಮೀ"ತಿ ಪರಿಸಂ ಪಧಾರೇಸಿ। **ಅಭಯತ್ಥೇರೋತಿ** ದತ್ತಾಭಯತ್ಥೇರಮಾಹ। **ಅಭಿನಿವೇಸನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ।

ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾತಿ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ। ಆಚರಿಯೇ ಪಯಿರುಪಾಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಸಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ತಂ ತಂ "ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದಿಅತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಖನ್ಧಧಾತು...ಪೇ॰... ಬಹುಲತಾ"**ತಿ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸರೀರಂ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಚ ವತ್ಥೂನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ತಾನಿ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಹಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಣಂ ತೇಸಂ ವಿಸದಕಿರಿಯಾ। ತೇನಾಹ - **"ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನದೋಸನ್ತಿ** ವಾತಪಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಉಪಚಿತದೋಸಂ। **ಸೇದಮಲಮಕ್ಖಿತನ್ತಿ** ಸೇದೇನ ಚೇವ ಜಲ್ಲಿಕಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಸರೀರಮಲೇನ ಚ ಮಕ್ಖಿತಂ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಪೀಳಾವಹಂ ಅಚ್ಚಾಸನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೇನಾಸನಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಮಲಗ್ಗಹಿತಪತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪರಿಭಣ್ಡಕರಣಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತಪಚನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅವಿಸದೇತಿ** ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಅವಿಸದೇ ಸತಿ, ವಿಸಯಭೂತೇ ವಾ। ಕಥಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವತ್ಥೂನಿ ವಿಸಯೋ? ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸೂತಿ** ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು। **ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ "ನ ಕೇವಲಂ ವತ್ಥುಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇ ಞಾಣಮ್ಪಿ

ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀ"ತಿ ನಿಸ್ಸಯಾಪರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ತಂನಿಸ್ಸಿತಾಪರಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯ ವಿಸಯಸ್ಸ ಅಪರಿಸುದ್ಧತಾಯ ವಿಸಯಿನೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮಭಾವಕರಣನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಕರಣಂ। **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ,** ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟುತರಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಿಸದತಾಯ ವೀರಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಸಿಥಿಲತಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ - **"ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನೀ"**ತಿ। **ತತೋತಿ** ತಸ್ಮಾ, ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮನ್ದತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ ಪಗ್ಗಹೋ। ಪಗ್ಗಹೋವ ಕಿಚ್ಚಂ **ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ**। ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ**। ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಯೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸಯಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ **ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಲವತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಅಧಿಭೂತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇನ್ತಾನಂ ಸಹಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕದೇಸತಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ತನ್ತಿ** ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ಉಳಾರತಾದಿಗುಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಯಾಥಾವತೋ ವೀಮಂಸನೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೇನ ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸವಿಪ್ಫಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ "ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ"ತಿ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಧುರಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - **"ತಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನಾತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ದುವಿಧೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಕಿಚ್ಚುತ್ತರಿಯತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ವಾ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಹಾಪನವಿಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಯಥಾ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಪಟುಕಿಚ್ಚಭಾವಾವಹೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತೇಹಿ ಸಮರಸಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಹಾಪನವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥೂತಿ ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸತ್ಥು ರೂಪದಸ್ಸನಪ್ಪಸುತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ "ಕಿಂ ತೇ, ವಕ್ಕಲಿ, ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ, ಯೋ ಖೋ, ವಕ್ಕಲಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) ನಯೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋಪಿ ತಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಣಾಮಿತೋ ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇತುಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಓಭಾಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ –

> "ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
> ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೧) –

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ "ಏಹಿ, ವಕ್ಕಲೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತೇನೇವ ಅಮತೇನ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ, ಸದ್ಧಾಯ ಪನ ಬಲವಭಾವೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ನ ಓತರಿ। ತಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪ್ಪಟಿಪಾದನಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ

ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “**ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ**”ನ್ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತಭಾವೇ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಕಿಚ್ಚಾಕರಣೇ। **ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದ**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಹಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಯತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಯತಿ ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ವೀರಿಯಾದಿಭಾವನಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾ ಏಕಂಸತೋ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “**ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ।

ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥೂತಿ ಸುಖುಮಾಲಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ “ಮಮ ಸರೀರಂ ಸುಖುಮಾಲಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಿಲಮೇತ್ವಾಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಾದತಲೇಸು ಫೋಟೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ವೇದನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಳ್ಹವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಣೂಪಮೋವಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಗತೋ। ಥೇರೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - “**ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ।

ಸಮತನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಂ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ಧುರಿಯಧಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಸಮಧುರತಾಯ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಕೋಸಜ್ಜುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಸತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭನತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತದ್ವಯಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝತಿ। **ಬಲವಸದ್ಧೋ**ತಿಆದಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಬಲವತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅವಿಸದಞಾಣೋ, ಸೋ ಮುಧಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಾಠೇಯ್ಯಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ। ಸದ್ಧಾಹೀನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ “ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದೀನಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಹೇತುಪ್ಪಟಿರೂಪಕೇಹಿ ವಞ್ಚಿತೋ, ಏವಂಭೂತೋ ಸುಕ್ಖತಕ್ಕವಿಲುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ನಾದಿಯತಿ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ - “**ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಭಾವೋ ಅತ್ಥಾವಹೋ, ಅನತ್ಥಾವಹೋ ವಿಸಮಭಾವೋ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ಸಮಭಾವೋ, ಇತರೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ಚಾತಿ **ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ,** ತೇನ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಂ ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದ್ವಯಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯದ್ವಯಞ್ಚ। **ಸಮಂ ಕತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮರಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾಯ ಥೋಕಂ ಬಲವಭಾವೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ದಹನ್ತೋ**ತಿ “ಪಥವೀ ಪಥವೀತಿ ಮನಸಿಕರಣಮತ್ತೇನ ಕಥಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತೀ”ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ “ಅದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತವಿಧಿ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಜನೇನ್ತೋ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪ್ಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಅವಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ। **ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ** ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ। ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಮತ್ತತಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ - “**ಸಮತಾಯಪೀ**”ತಿ, ಸಮಭಾವೇನಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಅಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ “**ಹೋತಿಯೇವಾ**”ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾ। ಯಥಾಹ - “ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೭೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೫)।

ಯದಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಾವ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಕಥಂ ಸತೀತಿ ಆಹ - **"ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಞ್ಞಥಾಪೀತಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕೇನ ಚ ಸಮಾಧಿನಾ**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ "ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಹೀ"ತಿ। **ಸಾತಿ** ಸತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ರಾಜಕಮ್ಮೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕೋ। ತೇನಾತಿ** ತೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ಥೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಆಹ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲೀನೇ ಉದ್ಧತೇ ಚ ಚಿತ್ತೇ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಬ್ಬೇನ ವಾ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೇನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಗಣೇನ ಅತ್ಥೇತಬ್ಬಾತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಾ, ಸಾವ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ। ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ **ಸತಿಪಟಿಸರಣಂ** ಪರಾಯಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಾಹ - **"ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೇಸು ಅನೋಗಾಳ್ಹಪಞ್ಞಾನನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನಪಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀಸು ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಬುದ್ಧೀನಂ। ಬಹುಸ್ಸುತಸೇವನಾ ಹಿ ಸುತಮಯಞಾಣಾವಹಾ। ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಙ್ಗೀಪಿ ಭಾವನಾಮಯಞಾಣೇ ಠಿತತ್ತಾ ಏಕಂಸತೋ ಪಞ್ಞವಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - **"ಸಮಪಞ್ಞಾಸ...ಪೇ॰... ಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ"**ತಿ। ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವವಸೇನ ತಪ್ಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ - **"ಗಮ್ಭೀರೇಸು ಖನ್ಧಾದೀಸು ಪವತ್ತಾಯ ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿ। ತಞ್ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ ತಾದಿಸಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಬ್ಬತೋ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಂ। ತಸ್ಸಾ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಪಭೇದತೋ ಪವತ್ತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಾ, ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಆಹ - **"ಗಮ್ಭೀರಪಞ್ಞಾಯ ಪಭೇದಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ"**ತಿ।

ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ದೇವದೂತಸುತ್ತಾದೀಸು ಆದಿತೋ ವುತ್ತತ್ತಾ ಚ ಆಹ - **"ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। **ಸಕಟವಹನಾದಿಕಾಲೇತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದಞ್ಞಂ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ತಿರಚ್ಛಾನೇಹಿ ಚ ವಿಬಾಧಿತಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧನ್ತರ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಪರಾಪರೇಸು ಪೇತೇಸುಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ವಾ ಪೇತಾನಂ ಏಕಚ್ಚತಿರಚ್ಛಾನಾನಂ ವಿಯ ದೀಘಾಯುಕತಾ ಸಿಯಾತಿ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಳೋ ನಾಗರಾಜಾ ಚತುನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಠಿತೋಪಿ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸ್ಸಪಿ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಲಭಿಸ್ಸತೀತಿ ವದನ್ತಿ, ಯತಸ್ಸ ಕಪ್ಪಾಯುಕತಾ ವುತ್ತಾ।

ಏವಂ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನೋತಿ ವೀರಿಯಾಯತ್ತೋ ಏವ ಸಬ್ಬೋ ಲೋಕಿಯೋ ಲೋಕುತ್ತರೋ ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋತಿ ಏವಂ ವೀರಿಯೇ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನಸೀಲಸ್ಸ। **ಗಮನವೀಥಿ**ನ್ತಿ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ , ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿ, ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾ ವಾ। ಸಾ ಹಿ "ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಟ್ಟನಿಯ್ಯಾನಾಯ ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ ಗಮನವೀಥಿ ನಾಮ।

ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋತಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಕಾಯಸ್ಸ ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಪ್ಪಸುತೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತ**ನ್ತಿ ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಂ। ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪೂಜನಾ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನಂ।**

ನೀಹರನ್ತೋತಿ ಪತ್ತತ್ಥವಿಕತೋ ನೀಹರನ್ತೋ। **ತಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ವಚನಂ ಪಣ್ಣಸಾಲಾದ್ವಾರೇ ಠಿತೋವ ಪಞ್ಞಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ದಿಬ್ಬಸೋತೇನ ಸುತ್ವಾ। ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ, ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ ಇಮಾ **ತಿಸ್ಸೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ** ತಯಿ ಕತೇನ ದಾನಮಯೇನ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಮಯೇನ ಚ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇನ ಖೇತ್ತವಿಸೇಸಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಅಪರಾಪರಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಅನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ದಾತುಂ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸೀತಿ ಥೇರೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ "ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ ಮಯಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸಾನೇ ಸಞ್ಜಾತಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನ ಸಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ।

ನಿಪ್ಪರಿಸ್ಸಯಕಾಲೋತಿ ನಿರುಪದ್ದವಕಾಲೋ, ತದಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಲಭಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಚ್ಚಯಹೇತುಕಾ ಚಿತ್ತಪೀಳಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಸ್ಸನ್ತಾನಂಯೇವಾ**ತಿ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಖೀರಧೇನು**ನ್ತಿ ಖೀರದಾಯಿಕಂ ಧೇನುಂ। **ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಭತಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಉಚ್ಛುಯನ್ತಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛುಯನ್ತಸಾಲಾಯ ಕಾತಬ್ಬಂ ಕಿಚ್ಚಂ। **ತಮೇವ ಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉಪಾಸಕೇನ ಪಟಿಪನ್ನಮಗ್ಗಂ। **ಉಪಕಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಆಸನ್ನಾಯ। **ವಿಪ್ಪಟಿಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಕುಲಧಮ್ಮಾದಿಲಙ್ಘನೇನ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಪುತ್ತೋ ತಾಯ ಏವ ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕುಲಸನ್ತಾನತೋ ಬಾಹಿರೋ ಹುತ್ವಾ ಪಿತು ಸನ್ತಿಕಾ ದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ, ಏವಂ **ಕುಸೀತೋಪಿ** ತೇನೇವ ಕುಸೀತಭಾವೇನ ನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ ಲದ್ಧಬ್ಬಅರಿಯಧನದಾಯಜ್ಜಸ್ಸ ನ ಭಾಗೀ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋವ ಲಭತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ ಯೋಜನಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

ಮಹಾತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಮಹನ್ತೋ ವಿಪುಲೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಗುಣಮಹತ್ತಂ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಕಮ್ಪನೇನ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸತ್ಥುನೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗಮನೇನ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಭಾವೋ ಸಞ್ಜಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧಪುತ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾಯಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಲಸಾನಂ ಭಾವನಾಯ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಾದಿಅನುಯುಞ್ಜನಕಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಿಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದೂರತೋ ವಜ್ಜನಾ **ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ**ತಿ ಆಹ - "**ಕುಚ್ಛಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಅಜಗರಸದಿಸೇ**"ತಿಆದಿ। "ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾರಮ್ಭವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾನಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ**ತಿ ಆಹ - "**ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇ**"ತಿಆದಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೬೪-೬೫) ಪನ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ನ ಗಹಿತಂ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನತಾ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಏವ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಗಹಿತಾ ಹೋತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ವೀರಿಯಾಯತ್ತತಾದಸ್ಸನಭಾವತೋ, ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಪನ ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಏವ ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ। ವೀರಿಯುಪ್ಪಾದನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಮೇವಾತಿ। ತತ್ಥ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತದಧಿ-ಮುತ್ತತಾಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪಚ್ಚಯೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ ಅಪಾಯಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಯೋ ಸಮುತ್ತೇಜನವಸೇನ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ - "**ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ**"ತಿ। **ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ**ತಿ ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನೇಹಿ ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಯಾವ ಉಪಚಾರಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಫರಮಾನೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂ ಸೇಸಅನುಸ್ಸತೀಸು, ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಚ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ತಸ್ಸಾಪಿ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಭಾವೇನ ತಗ್ಗತಿಕತ್ತಾ। **ಏವರೂಪೇ ಕಾಲೇ**ತಿ "ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯಾದೀಸೂ"ತಿ ವುತ್ತಕಾಲೇ। **ಸಮಾಪತ್ತಿ...ಪೇ॰... ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ**ತಿ ಇದಂ ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಙ್ಖಾರಾನಞ್ಹಿ ವಸೇನ ಸಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇಪಿ ನಿಪ್ಪದೇಸವೂಪಸಮೇ ವಿಯ ತಥಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಆವಹನ್ತೋ ತಥಾರೂಪಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ ಹೋತೀತಿ। ತತ್ಥ "ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ಕಿಲೇಸಾ"ತಿ ಪಾಠೋ। **ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ**ತಿ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನೇಸಂ ಅಸಮುದಾಚಾರಂ

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಯೋಜನಾ। ನ ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿ ಯುತ್ತಾ, ಪಸಾದನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಲೂಖಹದಯತಾಯ ಲೂಖತಾ। ಸಾ ತತ್ಥ ಆದರಗಾರವಾಕರಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ - **"ಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಸಂಸೂಚಿತಲೂಖಭಾವೇ"**ತಿ।

ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾತಿ ಪಣೀತಸಪ್ಪಾಯಭೋಜನಸೇವನತಾ। **ಉತುಇರಿಯಾಪಥಸುಖ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಸಪ್ಪಾಯಉತುಇರಿಯಾಪಥಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಞ್ಹಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿಯಮಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಕಲ್ಯತಾಪಾದನವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಲ್ಯತಂ ಆವಹನ್ತಂ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ। ಅಹೇತುಕಸತ್ತೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ಇಸ್ಸರಾದಿವಿಸಮಹೇತುಕನ್ತಿ ಪನ ಅಯಂ ದುತಿಯೋ। ಏತೇ ಉಭೋ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮುನಾ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಪಯೋಗೋ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಜ್ಝತ್ತಪಯೋಗತಾ**। ಅಯಞ್ಹಿ ಸಭಾವಾಸಾರದ್ಧತಾಯ ತಂಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯತಾಯ ಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿದ್ವಯಂ ಆವಹತಿ। ಏತೇನೇವ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾನಂ ತದಾವಹನತಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪ್ಪಟಿಪಾದನಾ ಚ ಪಞ್ಞಾವಹಾ ವುತ್ತಾ, ಸಮಾಧಾನಾವಹಾಪಿ ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಮಾಧಾನಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪಞ್ಞಾವಹಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ - **"ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಕಾರಣಕೋಸಲ್ಲಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ ರಕ್ಖನಾಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಚ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ **"ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ನಾಮ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಕುಸಲತಾ"**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। **ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಂ ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ಏವಾತಿ। **ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಂ ಪಯೋಗವೇಕಲ್ಲಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಲೀನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಲಯಾಪತ್ತಿತೋ ಸಮುದ್ಧರಣಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಲೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಸಮುಟ್ಠಾಪಯಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ। ಸೋ ತತ್ಥ ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಗೋಮಯಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಸುಕ್ಖಾನಿ ಚ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ದದೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಪಂಸುಕೇನ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಂ ಉಜ್ಜಾಲೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।
>
> ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಅನನ್ತರಂ ವಿಭಾವಿತಾ ಏವ।

ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹೀತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಬಲವತಂ ಪಮೋದುಪ್ಪಿಲಾಪನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಉದ್ಧತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಉದ್ಧತಾಪತ್ತಿತೋ ನಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> "ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಉದ್ಧತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುವೂಪಸಮಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ

ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುಕಾಮೋ ಅಸ್ಸ, ಸೋ ತತ್ಥ ಅಲ್ಲಾನಿ ಚೇವ ತಿಣಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಾನಿ ಚ ಗೋಮಯಾನಿ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಾನಿ ಚ ಕಟ್ಠಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಮುಖವಾತಞ್ಚ ನ ದದೇಯ್ಯ, ಪಂಸುಕೇನ ಚ ಓಕಿರೇಯ್ಯ, ಭಬ್ಬೋ ನು ಖೋ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಮಹನ್ತಂ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಂ ನಿಬ್ಬಾಪೇತುನ್ತಿ? ಏವಂ, ಭನ್ತೇ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)।

ಏತ್ಥಾಪಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಹಾರವಸೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀನಂ ಭಾವನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ ಏವ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನಾ, ಇತರಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ವಕ್ಖತಿ।

ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ದಾನಂ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನಂ, ಸೀಲಂ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಂ, ಏವಂ ಭಾವನಾ ಅಮೋಹಪ್ಪಧಾನಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ತದಾ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾವಹಾ ನ ಹೋತಿ। ಅನಭಿಸಙ್ಖತೋ ವಿಯ ಆಹಾರೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ, ಯೋಗಿನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಂ ನ ಜನೇತಿ, ತೇನ ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಭಾವನಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ಅವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ತೇನಪಿ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "**ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾ...ಪೇ॰... ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತೀ**"ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಂವೇಗುಪ್ಪಾದನಂ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ತಿಕಿಚ್ಛನನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಅಟ್ಠ ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ ಯಥಾರಹಂ ಸುಗತಿಯಂ ದುಗ್ಗತಿಯಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಹೇಠನಾದಿಹೇತುಕಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವನಿಸ್ಸಿತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ಕಾಲೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾನಿ । ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ, ತತ್ಥ ಚ ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಜೀವಿತದುಕ್ಖಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥು ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಸಮ್ಪಹಂಸನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಹಂಸಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಂವೇಗಜನನವಸೇನ ಚೇವ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಚ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹಂಸನಾ, ಸಂವೇಗಜನನಪುಬ್ಬಕಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ತೋಸನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮಾತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹೇನ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಸಮಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವನಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ। **ಅಲೀನ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅಲೀನಂ,** ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅನುದ್ಧತಂ,** ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಸಮಸುಖಾಧಿಗಮೇನ ಚ **ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ,** ತತೋ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ**। ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಾಹಿ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ,** ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ **ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ**। ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಾ **ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ,** ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ **ಅನಿರಸ್ಸಾದ**ನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಅಲೀನತಾಯ **ಪಗ್ಗಹೇ,** ಅನುದ್ಧತತಾಯ **ನಿಗ್ಗಹೇ,** ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ **ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ** ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮಯೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ**ತಿ ಅಯಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸಮಯೇ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾವಟತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮಾಧಾನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಭಾವಸಾಧನಮೇವಾತಿ ತತ್ಥ ಸಮಧುರಭಾವೇನಾಹ - "**ಉಪಚಾರಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ವಾ**"ತಿ। **ಏಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ, ಸೋ ಚ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೋ ವಿಸಯವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ ಆಹ - "**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ**"ತಿ। ತದುಭಯೇನ ಚ ವಿರುಜ್ಝನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯ ಏವ ದೂರೀಕತನ್ತಿ ಅನುರುಜ್ಝನಸ್ಸೇವ ಪಹಾನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ - "**ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ**"ತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಹಿ ವಿಸೇಸತೋ

ರಾಗೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ತಥಾ ಚಾಹ - “ಉಪೇಕ್ಖಾ ರಾಗಬಹುಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೬೯)। **ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ, ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ, ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ದ್ವೀಹೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸಮಾನತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸಙ್ಖ್ಯಾ ಏವ ಹೇತ್ಥ ಸಮಾನಾ, ನ ಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮಾನನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾಮಿಕಭಾವೋ** ಅನತ್ತನಿಯತಾ। ಸತಿ ಹಿ ಅತ್ತನಿ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಚೀವರಂ ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ತನಿಯಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ಸೋ ಪನ ಕೋಚಿ ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅನದ್ಧನಿಯ**ನ್ತಿ ನ ಅದ್ಧಾನಕ್ಖಮಂ, ನ ಚಿರಟ್ಠಾಯೀ ಇತ್ತರಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾವಕಾಲಿಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ಮಮಾಯತೀತಿ ಮಮತ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಮಮಾತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಧನಾಯನ್ತಾ**ತಿ ಧನಂ ದಬ್ಬಂ ಕರೋನ್ತಾ।

೪೮೯. ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ದಸ್ಸನಸಭಾವಾ। **ಸಮ್ಮಾಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿನಿರೋಪನಸಭಾವೋ। ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಾಚಾ ಜನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ತಬ್ಬಿಪಕ್ಖವಿರತಿಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಭೇದಕರಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಪಹಾನೇನ ಜನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕಿಚ್ಚವತೀ ಹೋತೀತಿ “**ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ**”ತಿ ವುತ್ತಾ। ವಿಸಂವಾದನಾದಿಕಿಚ್ಚತಾಯ ಹಿ ಲೂಖಾನಂ ಅಪರಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಮುಸಾವಾದಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಸಿನಿದ್ಧಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಣಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾಜಪ್ಪನಕಿಚ್ಚಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಸುಭಾಸಿತಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ಜನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪರಿಗ್ಗಹಲಕ್ಖಣಾ**। ಯಥಾ ಚೀವರಕಮ್ಮಾದಿಪ್ಪಯೋಗಸಙ್ಖಾತೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಕಾತಬ್ಬಂ ಚೀವರರಜನಾದಿಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇತಿ, ತಂತಂಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫಾದಕೋ ವಾ ಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಕಮ್ಮನ್ತೋ ಹತ್ಥಚಲನಾದಿಕಂ ಕಿರಿಯಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಏವಂ ಸಾವಜ್ಜಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ನಿರವಜ್ಜಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿರವಜ್ಜಾಕಾರೇನ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಕಿಚ್ಚವಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - “**ಸಮ್ಮಾಸಮುಟ್ಠಾಪನಲಕ್ಖಣೋ**”ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪನಂ **ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ** ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಭಾರುಕ್ಖಿಪನಂ ವಿಯ। **ಸಮ್ಮಾವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಜೀವಮಾನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯವುತ್ತಿಯಾ, ಆಜೀವಸ್ಸೇವ ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೋಧನಂ ವೋದಾಪನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋ। ಅಥ ವಾ ಕಾಯವಾಚಾನಂ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಭೂತಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವಪ್ಪಹಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ “**ವೋದಾಪನಲಕ್ಖಣೋ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸತಿಸಮಾಧೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಪಞ್ಞಾಯ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಭಾವತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ - “**ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿ**”ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸಾ** ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಜುಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ। **ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪಸ್ಸನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತಿ ವಿಬನ್ಧಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ - “**ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕ...ಪೇ॰... ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ**”ತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಾತಿ ಆಹ - “**ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ... ಪೇ॰... ಪಜಹನ್ತೀ**”ತಿ। **ತಥೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅನುಕಡ್ಢತಿ। **ವಿಸೇಸತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವುತ್ತಕಿಚ್ಚತೋ ವಿಸೇಸೇನ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀಸು।

ಏಸಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ನಾಮಾತಿ ಲೋಕಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವದತಿ ಮಿಸ್ಸಕತಾಭಾವತೋ । ತೇನಾಹ - “**ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ** ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। **ಕಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದುಕ್ಖಾದೀಹಿ ಞಾಣೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಇಧ ನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ಇಮಸ್ಸೇವ ವಾ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಪ್ಪಕಾಸನಕಿಚ್ಚತೋ। **ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ದುಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾದಿಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ। **ತೀಣಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತಿ** ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೭೦೩ ಆದಯೋ) “ವಿರತಿಚೇತನಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ”ತಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತತ್ಥ ಪಧಾನಾನಂ ವಿರತಿಚೇತನಾನಂ ವಸೇನ “**ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾದಯೋಪೀ**”ತಿ ಆಹ। “ಸಮ್ಮಾ ವದತಿ ಏತಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ

ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ **ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಯೋ ತಯೋ ವಿರತಿಯೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಚೇತನಾದಯೋಪಿ**। ಮುಸಾವಾದಾದೀಹಿ ವಿರಮಣಕಾಲೇ ವಿರತಿಯೋ, ಸುಭಾಸಿತಾದಿವಾಚಾಭಾಸನಾದಿಕಾಲೇ ಚೇತನಾದಯೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। **ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ವಿರತಿಯೋವ** ಮಗ್ಗಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ನ ಹಿ ಚೇತನಾ ನಿಯ್ಯಾನಸಭಾವಾ। ಅಥ ವಾ ಏಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾದಿಞಾಣತಾ ವಿಯ ಏಕಾಯ ವಿರತಿಯಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿವಿರತಿಭಾವೋ ವಿಯ ಚ ಏಕಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಕಿಚ್ಚತ್ತಯಸಾಧನಸಭಾವಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಿಭಾವಾಸಿದ್ಧಿತೋ "**ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿರತಿಯೋವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಚತ್ತಾರಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತೀತಿ ಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಚತುಸತಿಪಟ್ಠಾನವಸೇನ ಲಭತಿ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಏವಾ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಸಮಾಧಿಉಪಕಾರಕಾನಂ ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಮಜ್ಜನಸಮ್ಪಿಯಾಯನಬ್ರೂಹನಸನ್ತಸುಖಾನಂ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಸೇನ ಚತೂಹಿ ಝಾನೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವಾಯಾಮೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಕುಸಲಾನುಪ್ಪಾದನಾದಿಚತುವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ, ಸತಿ ವಿಯ ಚ ಅಸುಭಾಸುಖಾನಿಚ್ಚಾನತ್ತೇಸು ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಾದಿಸಞ್ಞಾಪಹಾನಲಕ್ಖಣಂ ಚತುಸತಿಕಿಚ್ಚಂ, ಏಕೋ ಸಮಾಧಿ ಚತುಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಾಧೇತೀತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ, ತಥಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿ ಏವ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಕಿಂ ಪನಾಯಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸನಾನುಕ್ಕಮೋ, ಕೇವಲಂ ವಾಚಾಯ ಕಮವತ್ತಿನಿಭಾವತೋ, ಉದಾಹು ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯಾ"ತಿ ವಿಚಾರಣಾಯಂ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ - "**ಇಮೇಸೂ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಭಾವನಾನುಭಾವಾ ಹಿತಫಲಾಯ ಸಾತಿಸಯಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಬೋಧನೇನ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಹುಕಾರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ - "**ಅಯಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

ತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಬಹುಕಾರೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪಟಿವೇಧೇ ಬಹೂಪಕಾರೋ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ, "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ವಚೀಭೇದಸ್ಸ ಕಾರಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜವಚೀಭೇದನಿವತ್ತನಪ್ಪವತ್ತನಾಕಾರಾಯ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋ ಏವಾತಿ ಆಹ - "**ಸ್ವಾಯಂ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋ**"ತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಹಿ ಸಚ್ಚವಾಚಾಯ ವಿರತಿವಾಚಾಯಪಿ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪತದೇಕಟ್ಠಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನತೋ।

ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾತಿಆದೀಸು ಸಮ್ಮಾ ವಿದಹನಂ ಕಮ್ಮನ್ತಪ್ಪಯೋಜನಞ್ಚ ಏಕನ್ತಾನವಜ್ಜವಚೀಕಾಯಕಮ್ಮವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವಿರತಿವಾಚಾವಸೇನ ಸಂವಿದಹನಂ ವಿರತಿಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸೇವ ಪಯೋಜನಞ್ಚ ನಿದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಬಹುಕಾರತಾ ಜೋತಿತಾ ಸಿಯಾ। ವಚೀಭೇದನಿಯಾಮಿಕಾ ಹಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯನಿಯಾಮಿಕಾಯ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿಯಾ ಉಪಕಾರಿಕಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಸಂವಾದನಾದಿಮಿಚ್ಛಾವಾಚತೋ ಅವಿರತೋ ಮಿಚ್ಛಾಕಮ್ಮನ್ತತೋಪಿ ನ ವಿರಮತೇವ। ಯಥಾಹ - "ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ ಅಕಾರಿಯ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅವಿಸಂವಾದನಾದಿಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯ ಠಿತೋ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಮ್ಪಿ ಪೂರೇತಿಯೇವಾತಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿಯಾ ಉಪಕಾರಿಕಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಪ್ಪಹಾನಪುಬ್ಬಿಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ದೇಸಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಾಜೀವಿಕಾಮತ್ತೇನ। **ಇದಂ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಚತುಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಂ।

ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋಪಿ ಸಮ್ಮಾಸತಿಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ ಏವ ನಿಬ್ಬಾನಾವಹೋ, ನ ಕೇವಲೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - “**ತತೋ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಹಾಯ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾದಯೋ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅನುಪಕಾರಧಮ್ಮಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಗತಿಯೋ**ತಿ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯೋ। **ಸಮನ್ನೇಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ।

೪೨೭. ಯಥಾ ಇತ್ಥೀಸು ಕಥಾ ಪವತ್ತಾ ಅಧಿತ್ಥೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಪವತ್ತಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ**। “ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಮಯಂ ‘ಅತ್ತಾ’ತಿ ಗಹಣಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ **ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪೇ,** ಅತ್ತನೋ ಕೇಸಾದಿವತ್ಥುಕೇ ಕಸಿಣರೂಪೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಪರಿಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ನ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ। ನ ಹಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಅಪ್ಪನಾ ಅಜ್ಝತ್ತವಿಸಯಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ತಂ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ ಅವಿಸುದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ವಿಯ ವಿಸುದ್ಧಂ। ತೇನಾಹ - “**ತಂ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ।

ಯಸ್ಸೇವಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಜಾತಂ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ಬಹಿದ್ಧಾ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ। **ಪರಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಯಥಾಲದ್ಧಾನಿ ಸುಪ್ಪಸರಾವಮತ್ತಾನಿ। ತೇನಾಹ - “**ಅವಡ್ಢಿತಾನೀ**”ತಿ। **ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವಾ**ತಿ ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭೋಗೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಪಿ ಪರಿತ್ತವಸೇನೇವ ಇದಂ ಅಭಿಭಾಯತನಂ ವುತ್ತಂ ಪರಿತ್ತತಾ ಹೇತ್ಥ ಅಭಿಭವನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣಾಭೋಗೇ ಸತಿಪಿ ಅಸತಿಪಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅಭಿಭು, ಪರಿಕಮ್ಮಂ, ಞಾಣಂ ವಾ। ಅಭಿಭು ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ,** ಝಾನಂ। ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತಂ ಆಯತನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ**। ಅಥ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಭವನತೋ ಅಭಿಭು ಚ ತಂ ಆಯತನಞ್ಚ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಜ್ಝಾನಂ **ಅಭಿಭಾಯತನಂ**। ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ ನಾಮ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ಆಹ - “**ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ**”ತಿ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಭವನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಞ್ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮನಸಮನನ್ತರಮೇವ ಅಪ್ಪನಾಝಾನುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ - “**ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ**”ತಿ। **ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ**ತಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಪರಿವಾಸಾಭಾವಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಮೇತಂ। ಯೋ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋಪಿ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಭಾವನಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ। **ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ**ತಿ ಭಾವನಾಅಪ್ಪನಂ ನೇತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಚಿ “ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಯೇ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತೇ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕಾ ಏವ, ತದನನ್ತರಂ ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸೇನ ಉಪಚಾರಸೇವನಾಯ ಚ ವಿನಾ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಪಾರಿವಾಸಿಕಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಅಪ್ಪನಾವಾರೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನಾಪಿ ಮಹಗ್ಗತಪ್ಪಮಾಣಜ್ಝಾನೇಸು ವಿಯ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ಏಕನ್ತತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ತಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮತೋ ಪರಂ ಕತಿಪಯಭವಙ್ಗಚಿತ್ತಾವಸಾನೇ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋ “**ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನಾ**ತಿ ಚ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಿಕಮಿದಂ ವಚನಂ, ನ ನೀತತ್ಥಂ, ತತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ** ತದಾ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಆಭೋಗಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಆಭೋಗೋ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾವಸೇನ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ ಅಭಿಭವನಾಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ಇಮಿನಾಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಭೋಗೋ ಕಥಿತೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ತದಾ ತಥಾ ಆಭೋಗಾಭಾವೇ ಕಸ್ಮಾ ಝಾನಸಞ್ಞಾಯಪೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - “**ಅಭಿಭವಸಞ್ಞಾ ಹಿಸ್ಸ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೀ**”ತಿ।

ವಡ್ಢಿತಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ವಿಪುಲಪ್ಪಮಾಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಾದಿವಡ್ಢಿಂ ಪಾಪಿತಾನಿ ತಥಾ ವಡ್ಢನಸ್ಸೇವೇತ್ಥ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ - "**ಮಹನ್ತಾನೀ**"ತಿ। **ಭತ್ತವಡ್ಢಿತಕ**ನ್ತಿ ಭುಞ್ಜನಭಾಜನೇ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಂ ಭತ್ತಂ, ಏಕಾಸನೇ ಪುರಿಸೇನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಭತ್ತತೋ ಉಪಡ್ಢಭತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ರೂಪಸಞ್ಞೀ, ನ ರೂಪಸಞ್ಞೀ **ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ**। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಝಾನಂ ವದತಿ। ರೂಪಸಞ್ಞಾಯ ಅನುಪ್ಪಾದನಮೇವೇತ್ಥ **ಅಲಾಭಿತಾ**। **ಬಹಿದ್ಧಾವ ಉಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂಯೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಏತ್ಥ ಚ -

> "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ। ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ । ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ। ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೭೭೮, ೩೩೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೬೫; ೧೦.೨೯) -

ಏವಮಿಧ ಚತ್ತಾರಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಆಗತಾನಿ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೪-೨೪೫) ಪನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ"ತಿ ಏವಮಾಗತಾನಿ। ತತ್ಥ ಚ ಕಾರಣಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಮೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೪) -

> "ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಯಥಾ ಸುತ್ತನ್ತೇ 'ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಏಕೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನೀ'ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅವತ್ವಾ ಇಧ ಚತೂಸುಪಿ ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾವ ವುತ್ತಾತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋ। ತತ್ಥ ವಾ ಹಿ ಇಧ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನೇವ ಅಭಿಭವಿತಬ್ಬಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ನಿಯಮತೋ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ।

ತತ್ರಾಪಿ ಇಧಪಿ ವುತ್ತಾನಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀತಿ ಇದಂ ಪನ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾವಿಲಾಸಮತ್ತಮೇವಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಇಧ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ ಸಹಿತಾನಿ ಚ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಾತಿ। ಪರಿಯಾಯಕಥಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಾನಿ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನಿ, ತಥಾ ಸಹಿತಾನಿ। ಅತ್ಥಿ ಹಿ ಉಭಯತ್ಥ ಅಭಿಭವನವಿಸೇಸೋತಿ। ತಥಾ ಇಧ ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಭವನಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥೀತಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮದುತಿಯಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಪಠಮವಿಮೋಕ್ಖೋ, ತತಿಯಚತುತ್ಥಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ದುತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ, ವಣ್ಣಾಭಿಭಾಯತನೇಸು ತತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ ಚ ಅಭಿಭವನಪತ್ತಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದೇಸೇತುಂ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾನಿ ಝಾನಾನಿ ವಿಮೋಕ್ಖದೇಸನಾಯಂ ವುತ್ತಾನಿ। ತದೇತಂ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ರೂಪಸಞ್ಞೀ"ತಿ ಆಗತಸ್ಸ ಅಭಿಭಾಯತನದ್ವಯಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭಾಯತನೇಸು ಅವಚನತೋ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಞ್ಚ ಸಬ್ಬವಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸಾಧಾರಣವಚನಭಾವತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಕತನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತೋತಿ ಇದಂ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಕತ್ಥಚಿಪಿ "ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಂ ವುತ್ತಂ - "ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ತೇನ ಯಂ ಅಞ್ಞಹೇತುಕಂ ಸುತ್ತನ್ತೇ "ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವಚನಂ, ತಂ ತೇನ ಹೇತುನಾ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಹೇತುಕಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞಿತಾಯ ಏವ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವಚನಂ, ನ ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಂ ಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಾನಂ ಅನಭಿಭವನೀಯತಾ ಚ ತೇಸಂ ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪಾನಂ ವಿಯ ಅವಿಭೂತತ್ತಾ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ ಚ ಯಥಾವುತ್ತವವತ್ಥಾನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ

ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಪರಿಯಾಯಕಥನಭಾವತೋ। ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ ಹಿ ನಾಮ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಚ ಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವಿಭಾವನಂ, ನ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ತಸ್ಮಾ "ಇಧ ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ವವತ್ಥಾನಂ ದೇಸನಾವಿಲಾಸನಿಬನ್ಧನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀತಿ ಏತೇನೇವ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ ನ ನೀಲಾದಿಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನೀತಿ ಚೇ? ನ ನೀಲಾದೀಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ನೀಲಾದಿಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಿಭವನಕಾರಣತ್ತಾ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಾನಂ ಪರಿತ್ತತಾ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾ ವಾ ಅಭಿಭವನಕಾರಣಂ, ಅಥ ಖೋ ನೀಲಾದಿಭಾವೋ ಏವಾತಿ। ಏತೇಸು ಚ ಪರಿತ್ತಾದಿಕಸಿಣರೂಪೇಸು ಯಂಯಂಚರಿತಸ್ಸ ಇಮಾನಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಇಮೇಸು ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಸೇನಾತಿ ನೀಲವಣ್ಣನೀಲನಿದಸ್ಸನನೀಲನಿಭಾಸಾನಂ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ। **ವಣ್ಣವಸೇನಾತಿ** ಸಭಾವವಣ್ಣವಸೇನ। **ನಿದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ** ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಯಾ ಗಹೇತಬ್ಬತಾವಸೇನ । **ಓಭಾಸವಸೇನಾತಿ** ಸಪ್ಪಭಾಸತಾಯ ಅವಭಾಸನವಸೇನ। **ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾತಿ** ಅಞ್ಜನರಜತವತ್ಥಾದಿವಣ್ಣಧಾತುಯಾ। **ಲೋಕಿಯಾನೇವ** ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಭಾವತೋ।

೪೩೫. ರೂಪೀತಿ ಏತ್ಥ ಯೇನಾಯಂ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನೇನ ರೂಪೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಂ ಯಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇನ ವಿಸಿಟ್ಠರೂಪಂ ಹೋತಿ। ಯೇನ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ರೂಪೀತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ತದೇವ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ಝಾನಂ। ಇಧ ಪನ ಪರಮತ್ಥತೋ ರೂಪಿಭಾವಸಾಧಕನ್ತಿ ಆಹ - **"ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕೇಸಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪನ್ತಿ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ವುತ್ತಂ - "ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೦-೧೬೧, ೧೮೫-೧೯೦ ಆದಯೋ, ೨೪೪-೨೪೫ ಆದಯೋ; ವಿಭ॰ ೬೨೫) ವಿಯ।

ಸುಭನ್ತ್ವೇವ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ತತಿಯವಿಮೋಕ್ಖೋ। ಇಧ ಸುಪರಿಸುದ್ಧನೀಲಾದಿವಣ್ಣಕಸಿಣಜ್ಝಾನವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಂ ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಜ್ಝಾನವಸೇನ ಆಗತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಇಧ ಪನ ಉಪರಿಪಾಳಿಯಂಯೇವ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ ಆಗತತ್ತಾ ತಂ ನಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪರಿಸುದ್ಧನೀಲಾದಿವಣ್ಣಕಸಿಣವಸೇನೇವ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅನುಞ್ಞಾತೋ।

೪೪೩. ಪರಿಕಮ್ಮಪಥವಿಯಾಪೀತಿ ಅಕತಾಯ ವಾ ಕತಾಯ ವಾ ದಳ್ಹಮಣ್ಡಲಾದಿಸಙ್ಖಾತಪರಿಕಮ್ಮಪಥವಿಯಾಪಿ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಪಥವೀಕಸಿಣನ್ತಿ ನಾಮಂ ನಿಸ್ಸಿತೇ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ।

ಸೀಲಾನೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸೀಲಾನಿ। **ಸೋಧೇತ್ವಾತಿ** ಅನಾಪಜ್ಜನೇನ ಆಪನ್ನವುಟ್ಠಾಪನೇನ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಪೀಳನೇನ ಚ ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ। ತಿವಿಧಞ್ಹಿ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸೋಧನಂ ನಾಮ - ಅನಾಪಜ್ಜನಂ ಆಪನ್ನವುಟ್ಠಾಪನಂ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚ ಅಪ್ಪಟಿಪೀಳನನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಂ ಪರಿಬುನ್ಧೇತಿ ಉಪರೋಧೇತಿ ಪವತ್ತಿತುಂ ನ ದೇತೀತಿ **ಪಲಿಬೋಧೋ** ರಕಾರಸ್ಸ ಲಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಿಬನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಸಮಾಪನ್ನೇನ ಸಙ್ಗಾಹಣೇನ ವಾ ಉಪರುನ್ಧಿತ್ವಾ, ಅಪಲಿಬೋಧಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** -

> "ಪಿಯೋ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ, ವತ್ತಾ ಚ ವಚನಕ್ಖಮೋ।
> ಗಮ್ಭೀರಞ್ಚ ಕಥಂ ಕತ್ತಾ, ನೋ ಚಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಕೋ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭) -

ಏವಮಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತಂ ಏಕನ್ತಹಿತೇಸಿಂ ವುದ್ಧಿಪಕ್ಖೇ ಠಿತಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ।

ಅನನುರೂಪಂ ವಿಹಾರನ್ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು -

"ಮಹಾವಾಸಂ ನವಾವಾಸಂ, ಜರಾವಾಸಞ್ಚ ಪನ್ಥನಿಂ।
ಸೋಣ್ಡಿಂ ಪಣ್ಣಞ್ಚ ಪುಪ್ಫಞ್ಚ, ಫಲಂ ಪತ್ಥಿತಮೇವ ಚ॥

"ನಗರಂ ದಾರುನಾ ಖೇತ್ತಂ, ವಿಸಭಾಗೇನ ಪಟ್ಟನಂ।
ಪಚ್ಚನ್ತಸೀಮಾ ಸಪ್ಪಾಯಂ, ಯತ್ಥ ಮಿತ್ತೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ॥

"ಅಟ್ಠಾರಸೇತಾನಿ ಠಾನಾನಿ, ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಆರಕಾ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಮಗ್ಗಂ ಸಪ್ಪಟಿಭಯಂ ಯಥಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೨)।

ಅನುರೂಪೇತಿ ಗೋಚರಗಾಮತೋ ನಾತಿದೂರನಚ್ಚಾಸನ್ನತಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ನಾತಿದೂರಂ ಹೋತಿ ನಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಂ ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಿಹರನ್ತಿ ಬಹುಸ್ಸುತಾ ಆಗತಾಗಮಾ ಧಮ್ಮಧರಾ ವಿನಯಧರಾ ಮಾತಿಕಾಧರಾ। ತೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ ಪರಿಪಞ್ಹತಿ 'ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ'ತಿ। ತಸ್ಸ ತೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಅವಿವಟಞ್ಚೇವ ವಿವರನ್ತಿ, ಅನುತ್ತಾನೀಕತಞ್ಚ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅನೇಕವಿಹಿತೇಸು ಚ ಕಙ್ಖಾಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇನಾಸನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧)।

ಏತ್ಥ ಚ ನಾತಿದೂರಂ ನಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಏಕಂ, ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸನ್ತಿ ಏಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ... ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಾರಾತಿ ಏಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ...ಪೇ॰... ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತೀತಿ ಏಕನ್ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ ದೀಘಕೇಸನಖಲೋಮಾನಂ ಛೇದನೇನ ಚೀವರಕಮ್ಮಚೀವರರಜನಪತ್ತಪಚನಮಞ್ಚಪೀಠಾದಿಸೋಧನವಸೇನ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ।

೪೫೩. ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸೂತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಿನೀಲಕವಿಪುಬ್ಬಕವಿಚ್ಛಿದ್ದಕವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಲೋಹಿತಕಪುಳವಕಅಟ್ಠಿಕಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಭಸ್ತಾ ವಿಯ ವಾಯುನಾ ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ ಯಥಾನುಕ್ಕಮಂ ಸಮುಗ್ಗತೇನ ಸೂನಭಾವೇನ ಧುಮಾತತ್ತಾ ಉದ್ಧುಮಾತಂ, ಉದ್ಧುಮಾತಮೇವ **ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತನ್ತಿ **ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ,** ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವಿನೀಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ವಿಪರಿಭಿನ್ನನೀಲವಣ್ಣಂ, ವಿನೀಲಮೇವ **ವಿನೀಲಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿನೀಲನ್ತಿ **ವಿನೀಲಕಂ,** ಮಂಸುಸ್ಸದಟ್ಠಾನೇಸು ರತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸ , ಪುಬ್ಬಸನ್ನಿಚಯಟ್ಠಾನೇಸು ಸೇತವಣ್ಣಸ್ಸ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ನೀಲವಣ್ಣಸ್ಸ

ನಿಲಟ್ಠಾನೇ ನೀಲಸಾಟಕಪಾರುತಸ್ಸೇವ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪರಿಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬಂ ವಿಪುಬ್ಬಂ, ವಿಪುಬ್ಬಮೇವ **ವಿಪುಬ್ಬಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಪುಬ್ಬನ್ತಿ **ವಿಪುಬ್ಬಕಂ,** ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವಿಚ್ಛಿದ್ದಂ ವುಚ್ಚತಿ ದ್ವಿಧಾ ಛಿನ್ದನೇನ ಅಪಧಾರಿತಂ, ವಿಚ್ಛಿದ್ದಮೇವ **ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಚ್ಛಿದ್ದನ್ತಿ **ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಂ,** ವೇಮಜ್ಝೇ ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ ಚ ವಿವಿಧಾಕಾರೇನ ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಾದೀಹಿ ಖಾಯಿತಂ ವಿಕ್ಖಾಯಿತಂ, ವಿಕ್ಖಾಯಿತಮೇವ **ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಕ್ಖಾಯಿತನ್ತಿ **ವಿಕ್ಖಾಯಿತಕಂ,** ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ವಿವಿಧಾ ಖಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ವಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ,** ಅಞ್ಞೇನ ಹತ್ಥಂ, ಅಞ್ಞೇನ ಪಾದಂ, ಅಞ್ಞೇನ ಸೀಸನ್ತಿ ಏವಂ ತತೋ ತತೋ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಹತಞ್ಚ ತಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಞ್ಚಾತಿ **ಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಂ,** ಕಾಕಪದಾಕಾರೇನ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೇಸು ಸತ್ಥೇನ ಹನಿತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಲೋಹಿತಂ ಕಿರತಿ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಪಗ್ಘರತೀತಿ **ಲೋಹಿತಕಂ,** ಪಗ್ಘರಿತಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪುಳವಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಿಮಯೋ, ಪುಳವೇ ಕಿರತೀತಿ **ಪುಳವಕಂ,** ಕಿಮಿಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸ ಛವಸರೀರಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಟ್ಠಿಯೇವ **ಅಟ್ಠಿಕಂ,** ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ ವಾ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಅಟ್ಠೀತಿ **ಅಟ್ಠಿಕಂ,** ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಖಲಿಕಾಯಪಿ ಏಕಟ್ಠಿಕಸ್ಸಪಿ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಮೇಸು ದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ದುತಿಯಾದೀನಿ। ತೇನಾಹ - ಇಧ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಪರಿಸಣ್ಠಿತಜಲಾಯ ಸೀಘಸೋತಾಯ ನದಿಯಾ ಅರಿತ್ತಬಲೇನೇವ ನಾವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ವಿನಾ ಅರಿತ್ತೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಠಪೇತುಂ। ಏವಮೇವಂ ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ಠಪೇತುಂ । ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವೇತ್ಥ ಹೋತಿ, ನ ದುತಿಯಾದೀನಿ। ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲತಾ ಚೇತ್ಥ ಪಟಿಕೂಲಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾ।

"ರುಕ್ಖೋ ಮತೋ, ಲೋಹಂ ಮತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಯಂ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಉಪಾದಾಯ ರುಕ್ಖಾದಿಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನೇಪಿ ಅಲ್ಲತಾದಿವಿಗಮನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮತವೋಹಾರೋ **ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ।** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ **ಖಣಿಕಮರಣಂ।** **ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣ**ನ್ತಿ ಅರಹತೋ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಚ್ಛೇದಭೂತಂ ಮರಣಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿಭಾವನಾಯಂ ಪನ ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅಸಂವೇಗವತ್ಥುತೋ ಅನುಪಟ್ಠಹನತೋ ಅಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಚ। ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿಯಞ್ಹಿ ಏಕೇನ ಭವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಮರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಸಂವೇಗವತ್ಥುತೋ ಉಪಟ್ಠಹನತೋ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಚ। ಇದಾನಿ ಇಮಮೇವ ಮರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವಿಕಪ್ಪನ್ತರಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅಸಿತಪೀತಾದಿಭೇದೇತಿ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಪ್ಪಭೇದೇ, ಅಸಿತಬ್ಬಖಾದಿತಬ್ಬಸಾಯಿತಬ್ಬವಿಭಾಗೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಕಾಲಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾ "ದುದ್ಧ"ನ್ತಿ। ಕಬಳಂ ಕರೀಯತೀತಿ ಕಬಳೀಕಾರೋ, ಆಹರೀಯತೀತಿ ಆಹಾರೋ, ಕಬಳೀಕಾರೋ ಚ ಸೋ ಆಹಾರೋ ಚಾತಿ **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ।** ವತ್ಥುವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಸವತ್ಥುಕೋ ಏವ ಹಿ ಆಹಾರೋ ಇಧ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಓಜಾಲಕ್ಖಣೋ ಪನ ಆಹಾರೋ ಓಜಟ್ಠಮಕಂ ರೂಪಂ ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। **ನವ ಪಟಿಕೂಲಾನೀ**ತಿ ಗಮನಪರಿಯೇಸನಪರಿಭೋಗಾಸಯನಿದಾನಅಪರಿಪಕ್ಕಪರಿಪಕ್ಕಫಲನಿಸ್ಸನ್ದಪ್ಪಟಿಕೂಲವಸೇನ ನವ ಪಟಿಕೂಲಾನಿ। ಸಮಕ್ಖನಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ ಪನ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ ಇಧ ವಿಸುಂ ನ ಗಹಿತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ "ದಸ ಪಟಿಕೂಲಾನೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೩-೩೦೪) ಪನ ಸಮಕ್ಖನಂ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸನ್ದವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಕೂಲನ್ತಿ ವಿಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಕೂಲತಾ ವುತ್ತಾ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಞ್ಞನ್ತಿ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಞ್ಞಂ। ಸಞ್ಞಾಸದ್ದೋ ಚಾಯಂ "ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಸದ್ದಸಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫೭) ಸಞ್ಞಾನನಲಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಆಗತೋ, "ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆಗತೋ, "ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಸೋಪಾಕರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಟ್ಠಾ, ಉದಾಹು ನಾನಟ್ಠಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಮಥೇ ಆಗತೋ। ಇಧ ಪನ ಸಮಥಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಆಹಾರೇಹಿ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣಂ, ತಪ್ಪಭಾವಿತಂ ವಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಇಧ "ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಸಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಞ್ಞಂ। **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಭಾವತೋ, ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವತೋ ವಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನಿಚ್ಚೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾ ಸಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ - **"ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉದಯೋ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ, **ವಯೋ** ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣಂ, **ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ** ಜರಾ। ಉದಯಬ್ಬಯಞ್ಞಥತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಭಾವತೋ ಹಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಸಭಾವೇನ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ **ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ**। ತೇನ ಹಿ ತಂ ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಲಕ್ಖೀಯತಿ, ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಉದಯಬ್ಬಯಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಉದಯಬ್ಬಯಂ ಪನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸನ್ತತಿಯಾ ವಿಕೋಪಿತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ನ ಹಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಉದಯಬ್ಬಯಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಪರಿಯೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞಭಾವಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಸನ್ತತಿಯಾ ಉಗ್ಘಾಟಿತಾಯ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಯೋಸಲಾಕಾ ವಿಯ ಅಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನಾತಿ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ।

"ಯದನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫, ೪೫, ೪೬, ೭೬, ೭೭, ೮೫; ೨.೪.೧, ೪) ವಚನತೋ ತದೇವ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನತೋ ದುಕ್ಖಂ, ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನಾಕಾರೋ ಪನ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ। ತೇನೇವಾಹ - **"ಅನಿಚ್ಚೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞಂ ಭಾವೇತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಪಟಿಪೀಳನಂ ನಾಮ ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಉದಯವಯವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರನ್ತರಂ ಪಟಿಪೀಳಿಯಮಾನತಾ ವಿಬಾಧಿಯಮಾನತಾ। ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಅಭಿಣ್ಹಸಮ್ಪಟಿಪೀಳನಸ್ಸ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಇರಿಯಾಪಥೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಅಭಿಣ್ಹಸಮ್ಪಟಿಪೀಳನಂ ಪನ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಲಬ್ಭಮಾನದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಭಾವೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತೇ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತೇ ಚ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಅಭಿಣ್ಹಸಮ್ಪಟಿಪೀಳನಾಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ ಜಾತಾ। ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿನೋದಕಂ ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರಂ ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸೇಸಾಪಿ। ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಪನ ತಂತಂದುಕ್ಖಪತಿತಾಕಾರಭಾವೇ ಯಾಥಾವತೋ ಞಾತೇ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಭಾವೋ ಉಗ್ಘಾಟಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರನ್ತರಂ ದುಕ್ಖಾಭಿತುನ್ನತಾಯ ಪಾಕಟಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಣ್ಹಸಮ್ಪಟಿಪೀಳನಂ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಲಬ್ಭಮಾನದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಭಾವೇ ಉಗ್ಘಾಟಿತೇ ದುಕ್ಖಲಕ್ಖಣಂ ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ।

"ಯಂ ದುಕ್ಖಂ, ತದನತ್ತಾ"ತಿ ವಚನತೋ ತದೇವ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅವಸವತ್ತನತೋ ಅನತ್ತಾ, ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರೋ ಪನ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ। ತೇನಾಹ - **"ಪಟಿಪೀಳನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿಆದಿ । ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ನಾನಾಧಾತುವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಘನೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನತ್ತಾ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ನಾನಾಧಾತುಯೋ ಪನ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ "ಅಞ್ಞಾ ಪಥವೀಧಾತು, ಅಞ್ಞಾ ಆಪೋಧಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ, "ಅಞ್ಞೋ ಫಸ್ಸೋ, ಅಞ್ಞಾ ವೇದನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಕತೇ ಸಮೂಹಘನೇ ಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಘನೇ ಚ ಭೇದಿತೇ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಯಾಥಾವಸರಸತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಯಾ ಹೇಸಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭೇಸು ಸಮುದಿತೇಸು ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ಏಕತ್ತಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಅಪರಿಮದ್ದಿತಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಮಮಾಯಮಾನಾ ಸಮೂಹಘನತಾ, ತಥಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಿಚ್ಚಭೇದಸ್ಸ ಸತಿಪಿ ಪಟಿನಿಯತಭಾವೇ ಏಕತೋ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಕಿಚ್ಚಘನತಾ, ತಥಾ ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಸತಿಪಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಭೇದೇ ಏಕತೋ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಆರಮ್ಮಣಘನತಾ। ಸಾ ಚತೂಸು ಧಾತೂಸು

ಞಾಣೇನ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಸು ಹತ್ಥೇನ ಪರಿಮದ್ದಿಯಮಾನೋ ಫೇಣಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ವಿಲೀನಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಸುಞ್ಞಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾತಿ ಅವಸವತ್ತನಾಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಅನತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ಪಾಕಟತರಂ ಹೋತಿ।

ಅಪರಅಚ್ಛರಾಸಙ್ಘಾತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೯. ಕಾಯಗತಾಸತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೫೬೩. **ಚೇತಸಾ ಫುಟೋತಿ** ಚಿತ್ತೇನ ಫರಿತೋ। ಚಿತ್ತೇನ ಫರಣಞ್ಚ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ - **“ದುವಿಧಂ ಫರಣ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಪುರಿಮೇನ ಅತ್ಥೇನಾತಿ** “ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವಿಜ್ಜಂ ಭಜನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇನ ಅತ್ಥೇನ। **ಪಚ್ಛಿಮೇನಾತಿ** “ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೇ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತೇನ।

೫೬೪. **ಮಹತೋ ಸಂವೇಗಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ**ಆದೀಸು ಅಯಂ ಪನ ಅಪರೋ ನಯೋ। ಯಾಥಾವತೋ ಕಾಯಸಭಾವಪ್ಪವೇದನತೋ ಮಹತೋ ಸಂವೇಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। **ಅತ್ಥಾಯಾತಿ** ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಾಯ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಯಾತಿ** ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮಭಾವಾಯ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತಿಅವಿಪ್ಪವಾಸಾಯ ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯ ಚ। **ಞಾಣದಸ್ಸನಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾಧಿಗಮಾಯ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನೀತಿ ಏತೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಾಯ।

೫೮೪. **ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಾಯಾತಿ**ಆದೀಸು ಸೋಳಸಸು ಪದೇಸು ಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಾಯ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಯಾ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಪಞ್ಞಾಬಾಹುಲ್ಲಾಯಾತಿ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಭಾವವಚನಾನಿ, ಸೇಸಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಭಾವವಚನಾನಿ। **ಸಪ್ಪುರಿಸಸಂಸೇವೋತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಭಜನಂ। **ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸೀಲಾದಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿದೀಪಕಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮವಚನಸ್ಸ ಸವನಂ। **ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ** ಸುತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥೂಪಪರಿಕ್ಖಾವಸೇನ ಉಪಾಯೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ। **ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಅನುಗತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಪ್ಪಟಿಪದಾಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ।

ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನನ್ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧದಿಬ್ಬಸೋತಚೇತೋಪರಿಯಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾನಂ। **ತೇಸತ್ತತೀನಂ ಞಾಣಾನನ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧-೨ ಮಾತಿಕಾ) “ಸೋತಾವಧಾನೇ ಪಞ್ಞಾ ಸುತಮಯೇ ಞಾಣಂ, ಸುತ್ವಾನ ಸಂವರೇ ಪಞ್ಞಾ ಸೀಲಮಯೇ ಞಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಞಾಣಕಥಾಯ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಸಾವಕಸಾಧಾರಣಾಸಾಧಾರಣಾನಂ ಞಾಣಾನಂ। ಇಮೇಸಞ್ಹಿ ತೇಸತ್ತತಿಞಾಣಾನಂ ಸುತಮಯಞಾಣಾದೀನಿ ಸತ್ತಸಟ್ಠಿಞಾಣಾನಿ ಸಾವಕಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣಾನಿ, “ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತೇ ಞಾಣಂ, ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯೇ ಞಾಣಂ, ಯಮಕಪಾಟಿಹೀರೇ ಞಾಣಂ, ಮಹಾಕರುಣಾಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಞಾಣಂ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ಅನಾವರಣಞಾಣ”ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೬೮-೭೩ ಮಾತಿಕಾ) ಇಮಾನಿ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಸಾವಕೇಹಿ।

ಸತ್ತಸತ್ತತೀನಂ ಞಾಣಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ -

> “ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಜಾತಿಯಾ ನತ್ಥಿ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ। ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಜಾತಿಯಾ ನತ್ಥಿ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ। ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಜಾತಿಯಾ ನತ್ಥಿ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ। ಯಮ್ಪಿಸ್ಸ ತಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ತಮ್ಪಿ ಖಯಧಮ್ಮಂ ವಯಧಮ್ಮಂ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮನ್ತಿ ಞಾಣಂ। ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತೀತಿ ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋತಿ ಞಾಣಂ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾತಿ ಞಾಣಂ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾತಿ ಞಾಣಂ, ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋತಿ ಞಾಣಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಞಾಣಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಅನಾಗತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನಂ

ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಅಸತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಞಾಣಂ, ಯಮ್ಪಿಸ್ಸ ತಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ತಮ್ಪಿ ಖಯಧಮಂ ವಯಧಮ್ಮಂ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಂ ನಿರೋಧಧಮ್ಮನ್ತಿ ಞಾಣ''ನ್ತಿ -

ಭಗವತಾ **ನಿದಾನವಗ್ಗೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೩೪-೩೫) ಜರಾಮರಣಾದೀಸು ಏಕಾದಸಸು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ ಸತ್ತಸತ್ತತಿಞಾಣಾನಿ।

ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಞಾಣಂ। ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಠಿತಿಯಾ ಕಾರಣತ್ತಾ ''ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತೀ''ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ಥ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ, ''ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಛಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಖಯಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಖಯಗಮನಸಭಾವಂ। **ವಯಧಮ್ಮನ್ತಿ** ವಯಗಮನಸಭಾವಂ। **ವಿರಾಗಧಮ್ಮನ್ತಿ** ವಿರಜ್ಜನಸಭಾವಂ। **ನಿರೋಧಧಮ್ಮನ್ತಿ** ನಿರುಜ್ಝನಸಭಾವನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಲಾಭೋತಿಆದೀಸು ಲಾಭೋಯೇವ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ **''ಪಟಿಲಾಭೋ''**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪುನ ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥವಿವರಣವಸೇನ **''ಪತ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಫುಸನಾತಿ** ಅಧಿಗಮನವಸೇನ ಫುಸನಾ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾತಿ** ಪಟಿಲಾಭಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ। **ಉಪಸಮ್ಪದಾತಿ** ನಿಪ್ಫಾದನಾ।

ಸತ್ತನ್ನಞ್ಚ ಸೇಕ್ಖಾನನ್ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸಿಕ್ಖನ್ತೀತಿ ಸೇಕ್ಖಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಾದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ। **ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸ ಚಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಸುನ್ದರಟ್ಠೇನ ಕಲ್ಯಾಣಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ। ವಡ್ಢಿತಂ ವಡ್ಢನಂ ಏಕಾಯಾತಿ **ವಡ್ಢಿತವಡ್ಢನಾ**। ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋವ ಅರಹತೋ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ **ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಯಾ**। ತಥಾ **ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಾಯ**।

ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮಹನ್ತಂ ನಾಮ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ತದಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅತ್ಥಾದೀನಂ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಮಹಾವಿಸಯತಾ ಚ ತೇಸಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪನ ಹೇತುಮಹನ್ತತಾಯ, ಪಚ್ಚಯಮಹನ್ತತಾಯ, ನಿಸ್ಸಯಮಹನ್ತತಾಯ , ಪಭೇದಮಹನ್ತತಾಯ, ಕಿಚ್ಚಮಹನ್ತತಾಯ, ಫಲಮಹನ್ತತಾಯ, ಆನಿಸಂಸಮಹನ್ತತಾಯ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಹೇತು** ಅಲೋಭಾದಯೋ। **ಪಚ್ಚಯೋ** ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸದ್ಧಾಸತಿವೀರಿಯಾದಯೋ। **ನಿಸ್ಸಯೋ** ಸಾವಕಬೋಧಿಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿನಿಯತತಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚ ಪುರಿಸವಿಸೇಸಾ। **ಪಭೇದೋ** ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಾದಿವಿಭಾಗೋ। **ಕಿಚ್ಚಂ** ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಂ। **ಫಲಂ** ಸಗ್ಗಸಮ್ಪದಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪದಾ ಚ। **ಆನಿಸಂಸೋ** ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೯) **ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೪ ಆದಯೋ) ಚ ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಮ್ಪಿ ಮಹನ್ತತಾ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾದೀನಂ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ಪನ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಠಾನಾಟ್ಠಾನಾನಂ ಮಹಾವಿಸಯತಾ ಬಹುಧಾತುಕಸುತ್ತಾದೀಸು ಆಗತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಮಹಾವಿಸಯತಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಮಹಾವಿಸಯತಾನಿದ್ಧಾರಣನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಸಕಲಯಾನಸಙ್ಗಾಹಕತೋ **ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೧೮೯ ಆದಯೋ) **ತಂಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯ ಆದಯೋ) ಚ ಆಗತನಯೇನ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀನಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು** (ವಿಭ॰ ೩೫೫ ಆದಯೋ) **ತಂಸಂವಣ್ಣನಾದೀಸು** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೫ ಆದಯೋ) ಚ ಆಗತನಯೇನ, ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಂ ಮಹತೋ ಹಿತಸ್ಸ ಮಹತೋ ಸುಖಸ್ಸ ಮಹತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಮಹತೋ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಭಾವತೋ ಸನ್ತಪಣೀತಅತಕ್ಕಾವಚರಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯಭಾವತೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಮಹಾಸಮ್ಭಾರತೋ

ಮಹಾವಿಸಯತೋ ಮಹಾಕಿಚ್ಚತೋ ಮಹಾನುಭಾವತೋ ಮಹಾನಿಪ್ಫತ್ತಿತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿಮಹತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಸಭಾವಾದಿತೋ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಣ್ಹಾತಿ ಜಾನಾತಿ, ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪುಥುಪಞ್ಞಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ಪುಥು ನಾನಾಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ** "ಅಯಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತೇಸುಪಿ ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಏಕಾದಸವಿಧೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಬಹುವಿಧೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಬಹುವಿಧೇನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಬಹುವಿಧೇನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ। ಏಕವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ಬಹುವಿಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಏವಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಖನ್ಧಸ್ಸ ಏಕವಿಧಾದಿವಸೇನ ಅತೀತಾದಿವಸೇನಪಿ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಪುಥು ನಾನಾಧಾತೂಸೂತಿ "ಅಯಂ ಚಕ್ಖುಧಾತು ನಾಮ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಧಾತೂಸು ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಯಿದಂ ಉಪಾದಿನ್ನಧಾತುವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಚ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾನಂ ಉಪಾದಿನ್ನಧಾತೂಸು ಏವ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಏಕದೇಸತೋವ, ನ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ। ಬಹಿದ್ಧಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಧಾತೂನಂ ನಾನಾಕರಣಂ ತೇಸಂ ಅವಿಸಯೋವ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಪನ "ಇಮಾಯ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಖನ್ಧೋ ಸೇತೋ ಹೋತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಕಾಳೋ, ಇಮಸ್ಸ ಮಟ್ಠೋ, ಇಮಸ್ಸ ಖರೋ, ಇಮಸ್ಸ ಬಹಲತಚೋ, ಇಮಸ್ಸ ಸುಕ್ಖತಚೋ। ಇಮಸ್ಸ ಪತ್ತಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಏವರೂಪಂ। ಇಮಸ್ಸ ಪುಪ್ಫಂ ನೀಲಂ, ಪೀತಂ, ಲೋಹಿತಂ, ಓದಾತಂ, ಸುಗನ್ಧಂ, ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಮಿಸ್ಸಕಗನ್ಧಂ। ಫಲಂ ಖುದ್ದಕಂ, ಮಹನ್ತಂ, ದೀಘಂ, ವಟ್ಟಂ, ಸುವಣ್ಣಂ, ದುಬ್ಬಣ್ಣಂ, ಮಟ್ಠಂ, ಫರುಸಂ, ಸುಗನ್ಧಂ, ದುಗ್ಗನ್ಧಂ, ಮಧುರಂ, ತಿತ್ತಕಂ, ಅಮ್ಬಿಲಂ, ಕಟುಕಂ, ಕಸಾವಂ। ಕಣ್ಟಕೋ ತಿಖಿಣೋ, ಅತಿಖಿಣೋ, ಉಜುಕೋ, ಕುಟಿಲೋ, ತಮ್ಬೋ, ನೀಲೋ, ಲೋಹಿತೋ, ಓದಾತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಧಾತುನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಪುಥು ನಾನಾಆಯತನೇಸೂತಿ "ಇದಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಇದಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ದಸಾಯತನಾ ಕಾಮಾವಚರಾ, ದ್ವೇ ಚಾತುಭೂಮಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಆಯತನನಾನತ್ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಪುಥು ನಾನಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇಸೂತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಭೇದತೋ ಸನ್ತಾನಭೇದತೋ ಚ ನಾನಪ್ಪಭೇದೇಸು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು। ಅವಿಜ್ಜಾದಿಅಙ್ಗಾನಿ ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸಞ್ಞಿತಾನಿ। ತೇನಾಹ - ಸಙ್ಖಾರಪಿಟಕೇ "ದ್ವಾದಸ ಪಚ್ಚಯಾ ದ್ವಾದಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೧೦)।

ಪುಥು ನಾನಾಸುಞ್ಞತಮನುಪಲಬ್ಭೇಸೂತಿ ನಾನಾಸಭಾವೇಸು ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹಿತೇಸು ಸುಞ್ಞಸಭಾವೇಸು, ತತೋ ಏವ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಅತ್ತತ್ತನಿಯಾದಿವಸೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಸಭಾವೇಸು। **ಮ**-ಕಾರೋ ಹೇತ್ಥ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ।

ಪುಥು ನಾನಾಅತ್ಥೇಸೂತಿ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇಸು ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾದಿನಾನಾಅತ್ಥೇಸು। **ಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯೇಸು ಪಚ್ಚಯಾದಿನಾನಾಧಮ್ಮೇಸು। **ನಿರುತ್ತೀಸೂತಿ** ತೇಸಂಯೇವ ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾನಂ ನಿದ್ಧಾರಣವಚನಸಙ್ಖಾತೇಸು ನಾನಾನಿರುತ್ತೀಸು। **ಪುಥು ನಾನಾಪಟಿಭಾನೇಸೂತಿ** ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಿವಿಸಯೇಸು ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಇದಮತ್ಥಜೋತಕಾನೀತಿ ತಥಾ ತಥಾ ಪಟಿಭಾನತೋ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಪಟಿಭಾನಾನೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇಸು ನಾನಾಞಾಣೇಸು।

ಪುಥು ನಾನಾಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇಸೂತಿಆದೀಸು ಸೀಲಸ್ಸ ಪುಥುತ್ತಂ ನಾನತ್ತಞ್ಚ ವುತ್ತಮೇವ, ಇತರೇಸಂ ಪನ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಪಾಕಟಮೇವ। ಯಂ ಪನ ಅಭಿನ್ನಂ ಏಕಮೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ಉಪಚಾರವಸೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ - "**ಪುಥು ನಾನಾಜನಸಾಧಾರಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ**"ತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ಪುಥುತ್ತಂ ಪರಿದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ।

ವಿಪುಲೇ ಅತ್ಥೇತಿ ಮಹನ್ತೇ ಅತ್ಥೇ। ಮಹನ್ತಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ವಿಪುಲಸದ್ದೋ। **ಗಮ್ಭೀರೇಸೂ**ತಿ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಅನುಪಚಿತಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪ್ಪತಿಟ್ಠೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ವಿಸಯಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ಞಾಣಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರತಾ ವಿಭಾವಿತಾ।

ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಾದಿಗುಣೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಪರೇಸಂ ಪಞ್ಞಾಯ ನ ಸಾಮನ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇತಿ **ಅಸಮನ್ತಪಞ್ಞಾ** ಆಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತ್ವಾ। ಕೇಚಿ "ಅಸಮತ್ಥಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏತಿಸ್ಸಾ ಕಾಯಚಿ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ಅಸಮತ್ಥಾ ಪಞ್ಞಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅತ್ಥವವತ್ಥಾನತೋ**ತಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನತೋ। **ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಭಿಸಮ್ಭವಿತು**ನ್ತಿ ಞಾಣಗತಿಯಾ ಸಮ್ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿಪಿ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇತಿ ಅಸಮನ್ತಪಞ್ಞಾ। ಇದಾನಿ ಪುಗ್ಗಲನ್ತರವಸೇನ ಅಸಮನ್ತಪಞ್ಞಂ ವಿಭಾವೇತುಂ, "**ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ।

> "ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಕುಸಲೋ ಅಭಿನ್ನಞಾಣೋ ಅಧಿಗತಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ ದಸಬಲಧಾರೀ ಪುರಿಸಾಸಭೋ ಪುರಿಸಸೀಹೋ ಪುರಿಸನಾಗೋ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞೋ ಪುರಿಸಧೋರಯ್ಹೋ ಅನನ್ತಞಾಣೋ ಅನನ್ತತೇಜೋ ಅನನ್ತಯಸೋ ಅಡ್ಢೋ ಮಹದ್ಧನೋ ಬಲವಾ ನೇತಾ ವಿನೇತಾ ಅನುನೇತಾ ಪಞ್ಞಾಪೇತಾ ನಿಜ್ಝಾಪೇತಾ ಪೇಕ್ಖತಾ ಪಸಾದೇತಾ। ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೇತಾ, ಅಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಞ್ಜನೇತಾ, ಅನಕ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಕ್ಖಾತಾ, ಮಗ್ಗಞ್ಞೂ ಮಗ್ಗವಿದೂ ಮಗ್ಗಕೋವಿದೋ। ಮಗ್ಗಾನುಗಾಮೀ ಚ ಪನ ಏತರಹಿ ಸಾವಕಾ ವಿಹರನ್ತಿ ಪಚ್ಛಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ।
>
> "ಸೋ ಹಿ ಭಗವಾ ಜಾನಂ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಚಕ್ಖುಭೂತೋ ಞಾಣಭೂತೋ ಧಮ್ಮಭೂತೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋ ವತ್ತಾ ಪವತ್ತಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿನ್ನೇತಾ ಅಮತಸ್ಸ ದಾತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀ ತಥಾಗತೋ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಞ್ಞಾತಂ ಅದಿಟ್ಠಂ ಅವಿದಿತಂ ಅಸಚ್ಛಿಕತಂ ಅಫಸ್ಸಿತಂ ಪಞ್ಞಾಯ। ಅತೀತಂ ಅನಾಗತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಮುಖೇ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನೇಯ್ಯಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ, ಅತ್ತತ್ಥೋ ವಾ ಪರತ್ಥೋ ವಾ ಉಭಯತ್ಥೋ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಉತ್ತಾನೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಗೂಳ್ಹೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ನೇಯ್ಯೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ನೀತೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಅನವಜ್ಜೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೋದಾನೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಪರಮತ್ಥೋ ವಾ ಅತ್ಥೋ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತತಿ।
>
> "ಸಬ್ಬಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿ, ಸಬ್ಬಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಾನುಪರಿವತ್ತಿ। ಅತೀತೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಞಾಣಂ, ಅನಾಗತೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಞಾಣಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಞಾಣಂ, ಯಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ। ನೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ನೇಯ್ಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಞಾಣಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಞಾಣಂ

ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನೇಯ್ಯಪಥೋ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ, ಯಥಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಫುಸಿತಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ಉಪರಿಮಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಉಪರಿಮಂ ಸಮುಗ್ಗಪಟಲಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ, ಏವಮೇವಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ನೇಯ್ಯಞ್ಚ ಞಾಣಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ। ಯಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ನೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ನೇಯ್ಯಂ, ನೇಯ್ಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಞಾಣಂ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ಞಾಣಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನೇಯ್ಯಪಥೋ ನತ್ಥಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪರಿಯನ್ತಟ್ಠಾಯಿನೋ ತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ।

"ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆವಜ್ಜನಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ, ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧೋ ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಅನುಸಯಂ ಜಾನಾತಿ, ಚರಿತಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಾತಿ, ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಸ್ವಾಕಾರೇ ದ್ವಾಕಾರೇ ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ ದುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ ಭಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ, ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಸಮಾರಕೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪಜಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತತಿ।

"ಯಥಾ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮಚ್ಛಕಚ್ಛಪಾ ಅನ್ತಮಸೋ ತಿಮಿತಿಮಿಙ್ಗಲಂ ಉಪಾದಾಯ ಅನ್ತೋಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಸದೇವಕೋ ಲೋಕೋ ಸಮಾರಕೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಕೋ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ಪಜಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಅನ್ತೋಬುದ್ಧಞಾಣೇ ಪರಿವತ್ತತಿ। ಯಥಾ ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಕ್ಖಿನೋ ಅನ್ತಮಸೋ ಗರುಳಂ ವೇನತೇಯ್ಯಂ ಉಪಾದಾಯ ಆಕಾಸಸ್ಸ ಪದೇಸೇ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಯೇಪಿ ತೇ ಸಾರಿಪುತ್ತಸಮಾ ಪಞ್ಞಾಯ, ತೇಪಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಸ್ಸ ಪದೇಸೇ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಞ್ಞಂ ಫರಿತ್ವಾ ಅತಿಘಂಸಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಯೇಪಿ ತೇ ಖತ್ತಿಯಪಣ್ಡಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಣ್ಡಿತಾ ಗಹಪತಿಪಣ್ಡಿತಾ ಸಮಣಪಣ್ಡಿತಾ ನಿಪುಣಾ ಕತಪರಪ್ಪವಾದಾ ವಾಲವೇಧಿರೂಪಾ, ವೋಭಿನ್ದನ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ ಚರನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಗತೇನ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ, ತೇ ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) -

ಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಪಾಳಿಂ ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ಸಂಖಿಪಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಞ್ಞಾಪಭೇದಕುಸಲೋ ಪಭಿನ್ನಞಾಣೋ...ಪೇ॰... ತೇ ಪಞ್ಹಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಪಭಿನ್ನಞಾಣೋತಿ** ಅತ್ಥಾದೀಸು ಪಭೇದಗತಞಾಣೋ। "ಪಭೇದಞಾಣೋ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಸೋಯೇವ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಪಞ್ಹನ್ತಿ** ತೇ ತೇ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಪಞ್ಹಂ। **ನಿದ್ದಿಟ್ಠಕಾರಣಾತಿ** ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಕಾರಣಾ। **ಉಪಕ್ಖಿತ್ತಕಾತಿ** ಭಗವತೋ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಸಮೀಪೇ ಖಿತ್ತಕಾ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ಭವತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಭೂರಿ। ಕಿಂ? ರಾಗಾದಿಂ। ಉಪಸಗ್ಗೇ ಸತಿಪಿ ತದೇವ ಪದಂ ತಮತ್ಥಂ ವದತೀತಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ವಿನಾಪಿ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ - **"ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀ"**ತಿ। ಕಾರಕಬ್ಯತ್ತಯೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ರಾಗಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀತಿ** ಸಾ ಸಾ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನಾ ವಜ್ಝಂ ರಾಗಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯತಿ ಅಭಿಭವತಿ, ಮದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಾ ಸಾ ಫಲಪಞ್ಞಾ ತಂ ತಂ ರಾಗಂ ಭವಿ ಅಭಿಭವಿ ಮದ್ದೀತಿ **ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ।** "ಅಭಿಭವಿತಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, "ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಅಭಿಭವಿತ್ವಾತಿ ಚ ಕಿರಿಯಾಯ ಸಿದ್ಧಭಾವದಸ್ಸನಂ। ಪಞ್ಞಾ ಚೇ ಸಿದ್ಧಾ, ರಾಗಾಭಿಭವೋ ಚ ಸಿದ್ಧೋ ಏವಾತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ರಾಗಾದೀಸು ಪನ ರಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ **ರಾಗೋ।** ದುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣೋ **ದೋಸೋ।** ಮುಯ್ಹನಲಕ್ಖಣೋ **ಮೋಹೋ।** ಕುಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋ **ಕೋಧೋ,** ಉಪನನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ **ಉಪನಾಹೋ।** ಪುಬ್ಬಕಾಲಂ **ಕೋಧೋ,** ಅಪರಕಾಲಂ **ಉಪನಾಹೋ।** ಪರಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋ

ಮಕ್ಖೋ, ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ **ಪಲಾಸೋ**। ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಖೀಯನಲಕ್ಖಣಾ **ಇಸ್ಸಾ,** ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗ್ಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಅತ್ತನಾ ಕತಪಾಪಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ **ಮಾಯಾ,** ಅತ್ತನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ**। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಲಕ್ಖಣೋ **ಥಮ್ಭೋ,** ಕರಣುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣೋ **ಸಾರಮ್ಭೋ**। ಉನ್ನತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಮಾನೋ,** ಅಬ್ಭುನ್ನತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಅತಿಮಾನೋ**। ಮತ್ತಭಾವಲಕ್ಖಣೋ **ಮದೋ,** ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇಸು ಚಿತ್ತವೋಸ್ಸಗ್ಗಲಕ್ಖಣೋ **ಪಮಾದೋ**। ಭವತಿ ಅಭಿಭವತಿ ಅರಿನ್ತಿ **ಭೂರಿ** ಅಸರೂಪತೋ ಪರಸ್ಸ ಅಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ - **"ಅರಿಂ ಮದ್ದನಿಪಞ್ಞಾತಿ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ"**ತಿ। ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಥಾವರಜಙ್ಗಮನ್ತಿ **ಭೂರಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪಥವೀ** ಯಥಾ "ಭೂಮೀ"ತಿ ಭೂರಿ ವಿಯಾತಿ **ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ** ವಿತ್ಥತವಿಪುಲಟ್ಠೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸಹತಾಯ ಚ। ತೇನಾಹ - **"ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಥವಿಸಮಾಯಾತಿ** ವಿತ್ಥತವಿಪುಲಟ್ಠೇನೇವ ಪಥವಿಸಮಾಯ। **ವಿತ್ಥತಾಯಾತಿ** ಪಜಾನಿತಬ್ಬೇ ವಿಸಯೇ ವಿತ್ಥತಾಯ, ನ ಏಕದೇಸೇ ವತ್ತಮಾನಾಯ। **ವಿಪುಲಾಯಾತಿ** ಉಳಾರಭೂತಾಯ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ** ಪುಗ್ಗಲೋ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಕಾರಣತ್ಥೇ, ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಭೂರಿಪಞ್ಞಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ ಭೂರಿಪಞ್ಞಪಞ್ಞಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ "ಭೂರಿಪಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪಿಚಾತಿ ಪಞ್ಞಾಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಪಞ್ಞಾಯಮೇತನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಾಯ ಏತಂ। **ಅಧಿವಚನನ್ತಿ** ಅಧಿಕಂ ವಚನಂ। **ಭೂರೀತಿ** ಭೂತೇ ಅತ್ಥೇ ಖನ್ಧಾದಿಕೇ ರಮತಿ ಸಚ್ಚಸಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿ ವಿಯ ನ ಅಭೂತೇತಿ ಭೂರಿ। **ಮೇಧಾತಿ** ಅಸನಿ ವಿಯ ಸಿಲುಚ್ಚಯೇ ಕಿಲೇಸೇ ಮೇಧತಿ ಹಿಂಸತೀತಿ ಮೇಧಾ, ಖಿಪ್ಪಂ ಗಹಣಧಾರಣಟ್ಠೇನ ವಾ ಮೇಧಾ। **ಪರಿಣಾಯಿಕಾತಿ** ಯಸ್ಸುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಸತ್ತಂ ಅತ್ತಹಿತಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಯಾಥಾವಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧೇ ಪರಿಣೇತೀತಿ ಪರಿಣಾಯಿಕಾ। ಇಮೇಹೇವ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಪಞ್ಞಾಪರಿಯಾಯವಚನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಪಞ್ಞಾಬಾಹುಲ್ಲನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾ ಬಹುಲಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪಞ್ಞಾಬಹುಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಬಾಹುಲ್ಲಂ। ತಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಾಹುಲ್ಲಂ ಪವತ್ತಿ ಏವಾತಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಞ್ಞಾಗರುಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, **"ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಞ್ಞಾಗರುಕೋ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಇಧೇಕಚ್ಚೋತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕೋ, ಅರಿಯೋ ವಾ। ಪಞ್ಞಾ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಞಾಗರುಕೋ**। ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತೋ ಪವತ್ತಿತೋ **ಪಞ್ಞಾಚರಿತೋ,** ಪಞ್ಞಾಯ ಚರಿತಂ ಪವತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾತಿ ವಾ **ಪಞ್ಞಾಚರಿತೋ**। ಅನುಲೋಮಿಕಖನ್ತಿಆದಿವಿಭಾಗಾ ಪಞ್ಞಾ ಆಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಞಾಸಯೋ**। ಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ತನ್ನಿನ್ನೋತಿ **ಪಞ್ಞಾಧಿಮುತ್ತೋ**। ಸಮುಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಞಾ ಧಜೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಞಾಧಜೋ**। **ಪಞ್ಞಾಕೇತೂತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಪಞ್ಞಾನಿಮಿತ್ತಂ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಞಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ**। ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಚಯೋ, ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಚಿನನಂ ವಾ ಬಹುಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವಿಚಯಬಹುಲೋ** । ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಧಮ್ಮಸಭಾವವಿಚಿನನಂ ಬಹುಲಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪವಿಚಯಬಹುಲೋ**। ಓಕ್ಖಾಯನಂ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಬಹುಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಓಕ್ಖಾಯನಬಹುಲೋ**। ಪಞ್ಞಾಯ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪೇಕ್ಖನಾ ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾ, ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಯನಂ ಪವತ್ತನಂ ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯನಂ, ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯನಂ ಧಮ್ಮೋ ಪಕತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯನಧಮ್ಮೋ**। ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯನಂ ವಾ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸನಧಮ್ಮೋ ಸಭಾವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಪೇಕ್ಖಾಯನಧಮ್ಮೋ**। ಸಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ವಿಭೂತಂ ವಿಭಾವಿತಂ ಕತ್ವಾ ವಿಹರಣಸೀಲೋತಿ **ವಿಭೂತವಿಹಾರೀ**।

ತಚ್ಚರಿತೋತಿಆದೀಸು **ತಂ**-ಸದ್ದೇನ ಪಞ್ಞಾ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠಾ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ "ಪಞ್ಞಾಚರಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಾ ಪಞ್ಞಾ ಚರಿತಾ ಗರುಕಾ ಬಹುಲಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ತಚ್ಚರಿತೋ ತಗ್ಗರುಕೋ ತಬ್ಬಹುಲೋ**। ತಸ್ಸಂ ಪಞ್ಞಾಯಂ ನಿನ್ನೋ ಪೋಣೋ ಪಬ್ಭಾರೋ ಅಧಿಮುತ್ತೋತಿ **ತನ್ನಿನ್ನೋ ತಪ್ಪೋಣೋ ತಪ್ಪಬ್ಭಾರೋ ತದಧಿಮುತ್ತೋ**। ಸಾ ಪಞ್ಞಾ ಅಧಿಪತಿ ತದಧಿಪತಿ, ತದಧಿಪತಿತೋ ಆಗತೋ **ತದಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ**। **ಪಞ್ಞಾಗರುಕೋತಿ**ಆದೀನಿ "ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಂಯೇವ ಜಾನಾತಿ, ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೪) ವಿಯ ಪುರಿಮಜಾತಿತೋ ಪಭುತಿ ವುತ್ತಾನಿ। **ತಚ್ಚರಿತೋತಿ**ಆದೀನಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಜಾತಿಯಾ ವುತ್ತಾನಿ। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಮೇವನ್ತಿ**ಆದೀನಿ ದಸ್ಸಿತಬ್ಬನಿಗಮನಂ।

ಸೀಘಪಞ್ಞಾತಿ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ ಸೀಘಪ್ಪವತ್ತಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಯಾ ಸಮಾರದ್ಧಾ ಅತ್ತನೋ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಅದನ್ಧಾಯನ್ತೀ ಅವಿತ್ಥಾಯನ್ತೀ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮ್ಪಾಪೇತಿ। ತೇನಾಹ - "**ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಸೀಲಾನಿ ಪರಿಪೂರೇತೀ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಘಂ ಸೀಘ**ನ್ತಿ ಬಹೂನಂ ಸೀಲಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಸೀಲಾನೀ**ತಿ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತವಸೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಾನಿ, ಠಪೇತ್ವಾ ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಂ ತಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇತರಾನಿ ತಿವಿಧಸೀಲಾನಿ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ರಾಗಪ್ಪಟಿಘಪ್ಪವೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಸತಿಕವಾಟೇನ ನಿವಾರಣಂ ಥಕನಂ। **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಭೋಜನೇ ಪಮಾಣಞ್ಞುಭಾವಂ। **ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗ**ನ್ತಿ ದಿವಸಸ್ಸ ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ರತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಮಜ್ಝಿಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಚ ಜಾಗರತಿ ನ ನಿದ್ದಾಯತಿ, ಸಮಣಧಮ್ಮಮೇವ ಕರೋತೀತಿ ಜಾಗರೋ, ಜಾಗರಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಜಾಗರಿಯಂ, ಜಾಗರಿಯಸ್ಸ ಅನುಯೋಗೋ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಂ। **ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಸೇಕ್ಖಂ ವಾ ಅಸೇಕ್ಖಂ ವಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಂ। ಏವಮಿತರೇಪಿ ಖನ್ಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಚ ಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಾನಂ ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾ ಚ। **ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಫಲವಿಮುತ್ತಿ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। ಸೀಘಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸಸದಿಸೋಯೇವ ಲಹುಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ, ತಥಾ ಹಾಸಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ। ಜವನಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನನಯೇನ ಪವತ್ತೋ। ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪನವಸೇನ, ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾನಿದ್ದೇಸೋ ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನಭಿರತಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತತ್ಥ ತುರಿತಕಿರಿಯಾ **ಸೀಘತಾ**। ಅದನ್ಧತಾ **ಲಹುತಾ**। ವೇಗಾಯಿತತ್ತಂ **ಖಿಪ್ಪತಾ**।

ಹಾಸಬಹುಲೋತಿ ಪೀತಿಬಹುಲೋ। ಸೇಸಪದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। ಅಥ ವಾ **ಹಾಸಬಹುಲೋ**ತಿ ಮೂಲಪದಂ। **ವೇದಬಹುಲೋ**ತಿ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಪೀತಿಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸಪದಂ। **ತುಟ್ಠಿಬಹುಲೋ**ತಿ ನಾತಿಬಲವಪೀತಿಯಾ ತುಟ್ಠಾಕಾರವಸೇನ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ**ತಿ ಬಲವಪೀತಿಯಾ ಪಮುದಿತಭಾವವಸೇನ। **ಸೀಲಾನಿ ಪರಿಪೂರೇತೀ**ತಿ ಹಟ್ಠಪ್ಪಹಟ್ಠೋ ಉದಗ್ಗುದಗ್ಗೋ ಸಮ್ಪಿಯಾಯಮಾನೋ ಸೀಲಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಲ್ಲಿತಾ ವಿಕಸಿತಾ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಏವಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾತಿ।

ಅನಿಚ್ಚತೋ ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀತಿ "ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ವೇಗಾಯಿತೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವೇನ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ಇನ್ದೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠವಜಿರಂ ವಿಯ ಲಕ್ಖಣಂ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೀ ಅದನ್ಧಾಯನ್ತೀ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಂ ವೇಗಸಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಜವನಪಞ್ಞಾ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಜವನಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ - "**ರೂಪ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಖಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜನತೋ ಖಯಸಭಾವತ್ತಾ। **ಭಯಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಭಯಾನಕಭಾವತೋ। **ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತಸಾರವಿರಹತೋ ನಿಚ್ಚಸಾರಾದಿವಿರಹತೋ ಚ। **ತುಲಯಿತ್ವಾ**ತಿ ತುಲಾಭೂತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ತುಲೇತ್ವಾ। **ತೀರಯಿತ್ವಾ**ತಿ ತಾಯ ಏವ ತೀರಣಭೂತಾಯ ತೀರೇತ್ವಾ। **ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ತುಲಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ತುಲಯಿತ್ವಾ। **ತೀರಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ತೀರೇತ್ವಾ। **ವಿಭಾವಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾನುಲೋಮವಸೇನ ಫುಟಂ ಕತ್ವಾ। **ರೂಪನಿರೋಧೇ**ತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ನಿರೋಧಭೂತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ। **ಖಿಪ್ಪಂ ಜವತೀ**ತಿ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರವಸೇನ ಜವತಿ ಪವತ್ತತಿ। ಇದಾನಿ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಜವನಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತುಂ, ಪುನ "**ರೂಪ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಭಾವೋ ನಾಮ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ "**ಖಿಪ್ಪಂ ಕಿಲೇಸೇ ಛಿನ್ದತೀತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾ**"ತಿ ವತ್ವಾ, ತೇ ಪನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ, "**ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮೂಹತತ್ತಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಅನತೀತತಾಯ ಅಸಮೂಹತುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಇಧ "**ಉಪ್ಪನ್ನ**"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ನಾಧಿವಾಸೇತೀ**ತಿ ಸನ್ತಾನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ನ ವಾಸೇತಿ। **ಪಜಹತೀ**ತಿ

ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಜಹತಿ। **ವಿನೋದೇತೀ**ತಿ ಖಿಪತಿ। **ಬ್ಯನ್ತಿಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ವಿಗತನ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತೀ**ತಿ ಅನು ಅಭಾವಂ ಗಮೇತಿ, ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಕಮೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಂ ಪತ್ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನೇವ ಅಭಾವಂ ಗಮಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಾಮಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ**। "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಮರನ್ತೂ"ತಿ ಪರೇಸಂ ಮರಣಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ**। "ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ವಿಹಿಂಸಿಯನ್ತೂ"ತಿ ಪರೇಸಂ ವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ**। **ಪಾಪಕೇ**ತಿ ಲಾಮಕೇ। **ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ। ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ನಾಮ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಹೋತಿ, ಪಟಿಪದಾ ಚಸ್ಸ ನ ಚಲತೀತಿ ಆಹ - **"ಏಕಮ್ಹಿ ಆಸನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ"**ತಿಆದಿ।

"ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಖಯಧಮ್ಮಾ ವಯಧಮ್ಮಾ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಾ ನಿರೋಧಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಯಾಥಾವತೋ ದಸ್ಸನೇನ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಕಾರಣಮುಖೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತುಂ - **"ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಉಬ್ಬೇಗಬಹುಲೋ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಬ್ಬೇಗಬಹುಲೋ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭) ನಯೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಸಂವೇಗೋ। **ಉತ್ತಾಸಬಹುಲೋ**ತಿ ಞಾಣಭಯವಸೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಬಹುಸೋ ಉತ್ರಸ್ತಮಾನಸೋ। ತೇನ ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠನಬಹುಲೋ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರತೋ ಉದ್ಧಂ ವಿಸಙ್ಖಾರಾಭಿಮುಖತಾಯ ಉಕ್ಕಣ್ಠನಬಹುಲೋ। ಇಮಿನಾ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ಅರತಿಬಹುಲೋ**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸಾ ಏವ ಅಪರಾಪರೂಪಪತ್ತಿಂ। **ಬಹಿಮುಖೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರತೋ ಬಹಿಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಞಾಣಮುಖೋ। ತಥಾ ಪವತ್ತಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖೋ। ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಂ ನಿಬ್ಬೇಧೋ, ಸೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾ, ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝತೀತಿ ವಾ ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಾ, ಸಾ ಏವ ಪಞ್ಞಾ **ನಿಬ್ಬೇಧಿಕಪಞ್ಞಾ**। **ಅನಿಬ್ಬಿದ್ಧಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಅನ್ತಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅನಿವಿದ್ಧಪುಬ್ಬಂ। **ಅಪ್ಪದಾಲಿತಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥವಚನಂ, ಅನ್ತಕರಣೇನೇವ ಅಪ್ಪದಾಲಿತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಭಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಲೋಭರಾಸಿಂ, ಲೋಭಕೋಟ್ಠಾಸಂ ವಾ।

ಕಾಯಗತಾಸತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಅಮತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೬೦೦-೬೧೧. ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಮತಂ ಮರಣಂ ವಿನಾಸೋತಿ **ಅಮತಂ,** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಆಹ - ‘‘**ಮರಣವಿರಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ**’’ತಿ। ಅಮತಸ್ಸ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಹೇತುತಾಯ ಅಮತಸದಿಸಅತಪ್ಪಕಸುಖಪತಿತತಾಯ ಚ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ‘‘**ಅಮತ**’’ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ವಳಞ್ಜನ್ತಿ। **ವಿರದ್ಧ**ನ್ತಿ ಅನಧಿಗಮೇನ ವಿರಜ್ಝಿತಂ। ತೇನಾಹ - ‘‘**ವಿರಾಧಿತಂ ನಾಧಿಗತ**’’ನ್ತಿ। **ಆರದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಾಧಿತಂ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ। ತಞ್ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ - ‘‘**ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣ**’’ನ್ತಿ। **ಪಮಾದಿಂಸೂ**ತಿ ಕಾಲಬ್ಯತ್ತಯೇನೇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ - ‘‘**ಪಮಜ್ಜನ್ತೀ**’’ತಿ।

ಅಮತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಏಕಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।